69
4 G
18

illis

nidx .imo
ſpecte
cum
ntii e
ſin ye

ant
p

tenu

69.4.G.18

Publii Ouidii Naſonis Libri de Ponto cum luculentiſſimis commentariis Reuerendiſſimi domini Bartholomaei Merulae apoſtolici Protonotarii nouiter in lucem emiſſis: Nec non caſtigatiſſima tabula: quae omnia vocabula: omnes hyſtorias: & quaecq; ſcitu digniſſima ſecundum Alphabeti ordinem diligentiſſime complectitur.

Notum omnibus ſit Sanctiſſimum in Chriſto Patrem & dominum noſtrum Julium Pontificem ſecundum huius operis Gratiam conceſſiſſe Joanni Tacuino: cauiſſeq; ne quis illud imprimere audeat ſub excommunicationis latae ſententiae pena: a qua niſi in mortis articulo ab eius Sanctitate abſolui poſſit: praeter cenſuram amiſſionis librorum huiuſmodi impreſſorum a Ducali dominio impoſitam.

❡AD AMPLISSIMVM PATREM MARCVM CORNELIVM.S.MARIAE IN PORTICV CARDINALEM GLORIOSISSIMVM: ET PATRIARCHAM CONSTANTINOPOLITANVM HONORATISSIMVM: BARTHOLOMAEI MERVLAE PROTONOTARII APOSTOLICI IN OVIDII DE PONTO ENARRATIONES PRAEFATIO.

INGRATI AC Deteſtandi omnino animi eum eſſe exiſtimo Glorioſiſſime atq; ampliſſime Cardinalis: qui ſummis ornatus beneficiis. non aliquo erga optime de ſe meritos inditio gratitudinem teſtari ac ſeſe memorem omnibus etiam ſæculis profiteri ſtuduerit: Ego ſane poſteaq̃ tu diuina fauente benignitate & propria uirtute & Corneliorum tuorum ſplēdore ac fœlicitate ad Cardinalatus faſtigium perueniſti: ab amplitudine tua magnis honoribus & opibus honeſtatus cum meis omnibus ita ſemper uixi: ut me indies magis ac magis tibi deuinctum & tuorum in me officiorum perq̃ memorem ſemper agnoſcerem: ut non immerito cuiq̃ mirum uideatur: ſi tui ſum ita ſtudioſus: ita cultor: ita addictus: ut ne quidem morte obſeruantia in te mea cœpta iam multos annos auelli poſſit: Huc etiam accedit tua iſta gratia. uita iucunda: mitis auſteritas. Blandus animi uigor. placida conſtantia. ſenilis in iuuene prudentia. quæ cæterarum uirtutum dux eſt ut inquit Plato: ſine qua Socrates nullas uirtutes eſſe exiſtimabat: aliæq; doctrinæ & uirtutum tuarum dotes peregregiæ quouis illuſtri principe digniſſimæ: quibus non a me ſolum ſed ab omnibus quoq; obſeruaris. coleris. & amaris: Vigetq; in te potiſſimuꝫ Scipionum tuorum & auita ac paterna illa uirtus liberalitatis: quæ unumquemq; principem illuſtrem & immortalem ſemper reddidit: ac uti lapis quem Magnetē Euripides nominauit: nōnulli Heracleam uocant: qui nō ſolum (ut ait Plato) ferreos annulos trahit: ſed uim etiam annulis ipſis infundit: Ita ea quoq; in te uirtus ad ſe animos hominum allicit ubiq; cōciliat: Quo fit ut his multiſq; aliis uirtutibus apud omnes in Romana curia tibi gloriam ſempiternam beniuolentiamq; minime uulgarem compraueris. & hac ad æternam gloriam uia contendas: Sed (ut ad id redeam unde cœpit oratio & obſeruantiæ ac gratitudinis meæ in te pignus aliquod eluceſcat) non indos lapillos affero: non chryſendeta: non ſigna: non tabulas pictas. non eboris ſtrues: non piperis meſſes: non cinnami merces: non ferri temperacula: non argenti metalla: non auri fluenta: non quicquid deniq; India aut Ganges unus omnium amnium maximus per flumina centum in mare deuehit: non cætera huiuſmodi fortunæ bona breui interitura: quæ uulgus admiratur falſoq; in ueris bonis annumerat: ſed ingenii monumenta: quæ nulla ui aut ſenio conuelluntur ac oblitterantur: hoc eſt commentaria noſtra in Ouidium de Ponto nuper ad coronidem & umbilicum deducta: Quemadmodum enim ſuperioribus annis: qum nondum eſſes in hoc albo: ſed adhuc me duce & præuio in ſtudiis eloquentiæ utereris tuo nomini uigilias noſtras in Ouidium de Triſtibus dicauimus: Ita in pręſentia has quoque enarrationes tibi etiam nominatim dicatas læta illa tua fronte (ut ſoles doctorum monumenta) accipies: quas ex Oratii ſententia Serius edendas duximus: Opus enim difficile & laborioſum non ita præcipitandum fuit: mihi pręſertim in aliis rebus quum tuis: tum etiam meis occupatiſſimo: Hūc aūt laborem eam ob cauſam maxime ſuſcepi: ut tuorum erga me beneficiorum gratitudinem teſtando nomen tuum pro uiribus aliqua ex parte immortalitati cōſacrarem: & tua cauſa ſtudioſis etiam prodeſſem: poſteritatiq; conſulerem: ac de latina lingua

& re litteraria benemererer: Q ua in re grauiſſimorum etiam philoſophorũ ſumma ingenia
uerſata fuiſſe legimus: Siquidem Chryſippus. Cleantes. aliiq; ſummæ celebritatis philoſophi
interpretandis fabulis operam dedere: Et Ion ille apud Platonem gloriatur ſe præclariſſima de
Homero præ cæteris enarraturum: Metrodorus quoq; Lampſacenus & Steſimbrotus Tha
ſius ac Glaucon aliiq; ueterum non modo grauiſſimos locos: ſed Homeri etiam ſenſa diligen
tiſſime explicuere: quos Plato ab interpretandi ratione græco uocabulo Rapſodos: M. Tulli-
us Grammaticos appellauit. Q uare quod ſummis ac doctiſſimis uiris laudi fuit: mihi quoq;
licuiſſe arbitror: & gratiam aliquam apud tuam amplitudinem ac litterarum ſtudioſos me cõ
ſecuturum ſpero. Has igitur noſtras interpretationes qum per grauia tua ſtudia & ampliſſi-
ma negocia licuerit: non grauaberis lectitare ut conſueſti plæraq; alia ſcripta & nugas no-
ſtras: offendes in his quidem multa ſcitu digniſſima: ac quædam (ut Spero) de horridis re-
bus nitida. de ieiunis plena. de peruulgatis noua. non uaſte. non ruſtice. non hiulce. ſed preſ-
ſe. æquabiliter. & leniter enarrata: quæ tibi non modo ſummam uoluptatem afferent: ſed eti-
am ad multiplicem eruditionem plurimum proficient: non enim ſolum huius poetæ: ſed alio
rũ quoq; autorum ſalebroſa loca: que plurima ſunt ab aliis partim omiſſa. partim non intelle-
cta aut nõ attẽtata a nobis dilucide enodata obiter inuenies: Q uę ſi tibi placuerint gaudebo:
nec me oleum perdidiſſe gloriabor: Tuum enim iudicium ac ſubactiſſimum ingenium plu-
rimi facimus: Addo etiam ꝙ principibus placuiſſe uiris non infima laus eſt: Sunt etiam alia
multo digniora opera ſub incude tuo ductu & auſpiciis inchoata: Q uare ſi hæc (ut dixi-
mus) grata fuerint: alia alacrius proſequemur. Facilius eſt enim currentem (ut aiunt) incita
re. q̃ commouere languentem: Valebis igitur mi Colendiſſime Cardinalis fœliciſſime: Et Me
rulam tui obſeruantiſſimum ac bonorum omnium que per te eſt adeptus gratiſſimum: &
perq̃ memorem debitorem amabis. Veronæ Calendis Septembris. M.D.VII.

¶BARTHOLOMAEI MERVLAE PROTON. APOSTOLICI IN PRIMVM OVIDII LIBRVM DE PONTO ENARRATIONES.

NASO TOMITANAE iam non nouus incola terræ: Ad Brutum Romanũ ſcribens Ouidius e tomitana urbe: & põtica regione ubi exulabat: a qua opus de ponto appellauit: prio rogat: ut librum ſuũ excipiat: Deinde quid in iis contineatur exponit: colligit q́ exemplis eum minime reiiciendum eſſe ꝓpter Auguſtum ſibi iratum: ſi qdem ſolent dii ſæpenumero mortales pœnis afficere: ut quid ipſi poſſint oſ̃dant: uerũ ſi eos uident pœnituiſſe: placatiq́ pœnas leuant: poſtremo fatef mentem aſſiduo dolore cõfici: nec illum niſi cum morte finiri poſſe: q́ ſi Auguſtus id ita eẽ crediderit: fortaſſe fore arbitraf: ut ſi non reditũ cõceſſerit: locum ſaltem exilio mitiorem præbeat. ¶ Naſo: Naſonum familiam a Naſi magnitudine: ita appellatam fuiſſe crediderim: queadmodum Cicerones a Cicere: nã qui primus ex ea familia Cicero cognominatus eſt: in extrema Naſi parte eminens quiddam in figura Ciceris habuit: a quo ſibi cognomen inditum eſt ac per eum in poſteros gentileſque tranſfuſum: ut docet Plutarchus: Plynius tñ Ciceronũ familiam a Cicere: quod ea familia optime ſereret appellatã ſcribit. ¶ Tomitanæ terræ. Tomi ciuitatis: q fuit in ora pontica: ut latius infra dicemus. ¶ Iã non nouus incola. Iam non nouus habitator: iamdiu enim in ea urbe exulo. ¶ Hoc opus: Hũc de ponto librũ. ¶ De getico littore: De littore maris euxini: quod Getæ accolũt. ¶ Si uacat: Si tẽpus uel locus ẽ. ¶ Peregrinos libellos. Hoc opus de põto: quod e ꝑegrina regiõe Romã miſi. ¶ Dumq́ aliquo. Et dũ illos in aliquo loco ſubaudi abdas. ¶ Quolibet abde loco: Abſcõdas inquit eos ubiuis: dũmodo in aliquo loco arcano recondas: ne in publicũ prodeant: legif etiã quo libet abde modo. ¶ Inter publica monumenta. Inter publica alioꝝ opera & ſcripta. ¶ Ne ſuus autor Ne Ouidius ipſe. Non audent inquit libelli in publicum prodire: quia timent ne ꝑ amatoria præcepta illis quoq́ Auguſtus urbe interdixerit. ¶ Clauſerit hoc iter: Fecerit ſcribẽdo præcepta amatoria ne hi quoq́ de ponto libelli poſſint in publicũ prodire.

Naſones } Ciceróes }	

¶PVBLII OVIDII NASONIS DE PONTO LIB. I. Ad Brutum.

NASO Tomitanæ iã nõ nou9 icola terræ
Hoc tibi de getico littore mittit opus.
Si uacat: hoſpitio peregrinos brute libellos
Excipe: dũq́ aliquo: quolibet abde loco.
Publica non audent inter monumenta uenire:
Ne ſuus hoc illis clauſerit auctor iter.
Ah quoties dixi: certe nil turpe docetis:
Ite: patet caſtis uerſibus iſte locus.
Nec tamen accedũt: ſed (ut aſpicis ipſe) latere
Sub lare priuato tutius eſſe putant.
Quæris: ubi hos poſſis nullo cõponere læſo:
Qua ſteterãt artes: pars uacat illa tibi.

¶ Illis. Scilicet libellis de põto. ¶ Caſtis uerſibus: Verſibus nõ laſciuis. ¶ Iſte locus. Romana ciuitas. ¶ Nec tamen accedunt: Nec tñ uolunt in publicum uenire: quis a me moneantur ut id faciant. ¶ Sub lare priuato. In domo & tutela priuati hominis: ut apud te Brutũ: Sane lar (autore Apuleio) familiaris dicif: qui poſteriorum ſuoꝝ curam ſortitus pacato & quieto numine domũ poſſidet: Eundem aũt fuiſſe genium & larẽ multi ueteres memoriæ prodidere: ut Cenſorinus docet: Fuerunt aũt lares duo Mercurii filii: & Muiæ deæ: quæ prius lara ſeu larunda dicebaf ut ſcribit Lactantius: Auſonius. Nec genus hoc domiutum larũda progenitus lar: Dicebaf etiam lala a loquacitatis nitiomã laleo loquor ſignificat. Fabulã refert. Ouidius in faſtis. Colebantur aũt lares (ut eſt autor Seruius) & priuatim in domibus: & publice in cõpitis tradito ritu a Seruio Tullo ut Plynius ſcribit: quẽ regem creditum inquit laris familiaris filiũ: & ob id Cõpitalia & ludos laribus primũ inſtituiſſe: qbus poſtea (ut ſcribit Macrobius). xi. Calẽdas Ianuarias feriæ dedicatæ ſunt: & bello Antiochi uota eſt ædes ab Aemilio regilio prætore in campo Martio: Putabanf lares eſſe animæ hoiumſiue dii inferiores autore Pompeio: Eos Porphyrio deos domeſticos appellat: Lactãtius uero & Diomedes ſcribunt Idæos Dactylos: ſiue curetes lares eſſe: eoſq́ tres eſſe arbitrantur: Ouidius in faſtis duos tantũ eſſe ita oſtendit: Geminoſq́ parit: qui cõpita ſeruant. Et uigilant noſtra ſemper in urbe lares: Ornabantur aũt lares floribus: & coronis: ture: & farre: Iuuenalis. O parui noſtriq́ lares: quos ture minuto. Aut farre & tenui ſoleo exornare corona: Tranquillus in Auguſto. Cõpitales lares ornare bis inſtituit uernis floribus & æſtiuis: & Plynius: Iam tũ coronæ deorum honos erant: & larium publicoꝝ priuatorumq́: Eos placari putauit Iuuenalis gallorum criſtis quũ dixit laribus criſtam promittere galli Nõ audent. Cur aũt apud lares canis ſimulachrũ effingeretur docet Plutar. in q̃nibus: & Oui. in faſtis his uerbis. Et canis ante pedes ſaxo fabricatus eodẽ Stabat: q̃ ſtãdi cũ lare cã fuit: Seruat uterq́ domũ: dño quoq́ fid9 uterq́. Cõpita grata deo cõpita grata cani. Exagitãt & lar: & turba diania fures Peruigilãtq́ lares ꝑuigilãtq́ canes: Hic aũt Oui. larẽ deũ domeſticũ ꝑ domo ipſa poſuit ¶ Vbi poſſis cõponere: Vbi poſſis collocare & ſimul ponere. ¶ Hos: iſtos libellos de põto. ¶ Nullo læſo: Nemine offenſo. ¶ Qua ſteterãt artes. Qua parte ꝑcepta mea amatoria olim tuto ſeruaſti: ex quo locũ aliquẽ ſecretũ deſignat: quali olim delituere apud eum libri de arte amandi. ¶ Vacat tibi

Lar | Compita lia | Cur canis apud lares

Vacua eſt tibiuel eſt locus tibi pro libellis meis.⸿ Qui ueniant:Quales ueniant: hoc eſt laſciua ne tractent ut præcepta amatoria:an aliam materiam.⸿ Sub ipſa nouitate:Sub ipſa noua materia: & nuper edita.⸿ Accipe quodcunq; eſt:Accipe libros iſtos qualécunq; materiam continentes.⸿ Dũmodo non ſit amor:Dum modo nõ tractent laſciua.⸿ Non ſit miſerabilis:Non ſit de triſtibus inſcriptus.⸿ Non minus triſte:Non minus continens triſtitiã.⸿ Hoc illo quod ante dedi:Hoc ipſo opere de triſtibus: quod edidi anteq̃ hos libros de põto.⸿ Rebus idem:Eadem eſt materia huius operis quæ eſt de triſtibus.⸿ Titulo differt:Differt ĩdice: Alius eſt enim Titulus de triſtibus: alius de ponto.

Q ui ueniant nouitate roges fortaſſe ſub ipſa.
Accipe quodcunq; eſt dũmodo nõ ſit amor.
Inuenies quãuis non ſit miſerabilis index
Non minus hoc illo triſte quod ante dedi.
Rebus idem:titulo differt: & epiſtola cui ſit
Non occultato nomine miſſa docet.
Nec uos hoc uultis:ſed nõ prohibere poteſtis:
Muſaque ad inuitos officioſa uenit.
Q uicqd id eſt adiũge meis : nihil ipedit ortos
Exule:ſeruatis legibus urbe frui.
Q uod metuas non eſt:antoni ſcripta legunť:
Doctus & imprõptu carmina brutus habet.
Nec me nominibus furioſus confero tantis:
Sæua deos contra non tamen arma tuli.
Deniq; cæſareo:quod non deſiderat ipſe:
Non caret e noſtris ullus honore liber.
Si dubitas de me laudes admitte deorum:
Et carmen dempto nomine ſume meum.
Adiuuat in bello pacatæ ramus oliuæ:

⸿ Et epiſtola cui ſit:Differt ét hoc opus ab eo de triſtibus:quoniã in hoc ad quem ſcripta ſit epiſtola Titulus docet:Id uero in opere de triſtibus ſupprimiť: ordo eſt & pro etiã epiſtola docet & reliqua.⸿ Nec uos hoc uultis:Nec uos uultis uřa noia in hoc opere poni propter:Augusti metum:⸿ Ad inuitos:Ad uos amicos:qui uelletis ueſtra nomia ſupprimi:ego tñ cõtra uolũtatẽ ueſtrã uos nomino.⸿ Officioſa: Officii erga uos plena.⸿ Quicqd id eſt:Qualecũq; eſt hoc qđ ſcribo in hoc ope.⸿ Adiũge meis:Cũ cæteris oĩb' meis ſcriptis põt:uel cũ cæteris libris de triſtib':a qbus hi nihil niſi in his q̃ diximus differũt:cõpara.⸿ Nihil impedit ortos Exule:Nihil refert ſi ab exule poeta ſiũt cõpoſiti. Ex quo rñdet tacitæ qõni.⸿ Seruatis legib':Legib' minie abrogatis:nõ ſcribẽ

Lex quid

do laſciua:id qđ ne facerẽ legib' cautũ fuit. Eſt ãt lex rõ ſũma ĩſita in natura:q̃ iubet ea q̃ faciẽda ſunt:phibetq; contraria:autor Cice.in lib.de legi.prio. Illud

Legũlatores

obiter ſciendũ minoa cretẽſibus leges dediſſe:Numã Pompiliũ romanis:Lycurgũ lacedæmoniis:Pythagorã Italis:Solonẽ Atheniẽſibus.charõdam Italiæ & ſiciliæ:Moſen iudæis: de aliis ét legũlatorib' legito Ariſto. in lib.politicoꝝ.ii.& Cice. in prio de legi. In quo ope ét loquitur de facilitate iuris ciuilis contra nõnullos qui eã diſciplinã tam difficilẽ faciunt:ſed huius rei cauſam alio loco dicemus: Iuriſperitorum aliquot excellẽtum noia legito apud Lampridium in Alexandri:Seueri uita.⸿ Vrbe frui:Ordo eſt: Nihil impedit libros ſubaudi de ponto ortos exule frui urbe ſeruatis legibus.⸿ Quod metuas non eſt. Nihil eſt q̧ Auguſtum timeas ſi ſumpſeris hos libros de ponto.⸿ Antoni ſcripta leguntur: Probat exemplis non debere Brutum timere Auguſtum ſi ſi hoc opus de ponto acceperit: licet ſit poetæ inimicus:

M.Antõii ſcripta in Auguſtũ.

eo q̧ hoſtium etiam ſcripta ille non prohibet in urbe legi:ut fuerunt ſcripta. M. Bruti:& M. Antonii: qui epiſtolas compoſuit contra Auguſtum:cui proauum libertinũ fuiſſe ſcripſit Reſtionem ex pago Thurino: auum uero argentarium:& per contumeliam ſæpe Thurinum appellabat Auguſtũ:ipſe uero nihil amplius q̃ mirari ſe reſcripſit pro opprobrio prius ſibi nomen obiici:autor Tranquillus.⸿ Doctus & in promptu

M.Brutus

Brutus enim qui Iulium Cæſarem occidit:uit fuit excellens omni genere laudis: ut docet Cicero in primo Academicarum quæſtionum:& philoſophiam latinis litteris proſecutus fuit:ut non immerito hic Ouidius doctum appellauerit.⸿ Habet in promptu:Habet in facili & in aperto.⸿ Nominibus tantis:Nominibus tantorum uirorum.⸿ Furioſus:Mente captus:Mihi nõ conſtans: legitur etiam furioſis hoc eſt nominibus plenis furoris & iræ.⸿ Nec cõfero:Nec comparo.⸿ Cõtra deos:Cõtra Auguſtum.⸿ Non tamẽ arma tuli: Nõ tamen bella geſſi:ut. M. Antonius:& Brutus:quorum bella nota ſunt Plutarchi Appiani & Tranquilli monumentis.⸿ Cæſareo honore:Laude:Cæſaris.⸿ Quod non deſiderat ipſe:Quod ſcilicet ut laudetur a me non cupit Auguſtus.⸿ Si dubitas de me: Si dubitas mea cauſa hos meos libellos excipere.⸿ Laudes admitte deorum:Excipe illos Auguſti cauſa cuius laudes in illis continentur.⸿ Dempto nomine: Sine meo titulo.⸿ Adiuuat in bello:Auxiliatur alicui oratori & pſtat:ut eat ad hoſtes impune:Si ĩquit oratori in bello ſolet prodeſſe oliuæ ramus multo magis idẽ debet iuuare pacis autorẽ: quib' uerbis deſignat ſuo operi de ponto cõtinenti multis in locis laudes Auguſti:quem comparat pacis autori :debere Brutum fauere:& illud eius gratia accipere.⸿ Pacatæ ramus oliuæ:Ramus oliuæ pacẽ ſignificantis: quam cõſuetudinẽ q̧ in

Oliuæ ramus in pacis petitione

pacis petitiõe ramus oliuæ offerretur docet:Liuius in lib.viiii.tertiæ decadis qum inqt:Decem legati obſiti ſqualore & ſordibus in Comitio ſedẽtibus conſulibus uelamenta ſupplicum ramos oleæ:ut græcis mos eſt porrigẽtes añ tribunal cũ flebili uociferatiõe humi pcubuerunt:& Maro eo uerſu:Paciferæq; manus ramũ ꝑtendit oliuæ:& alibi. Et uitta cõptos uoluit ꝑtendere ramos:ac:ulus rei cãm Seruius ſcribit partim fabulæ: partim naturæ efficere rõnem:Nã qum de noie Athenaꝝ Neptunus & Minerua contẽderẽt:& iuſſiſſet Iupiter ut illius noie diceretť ciuitas:q munus melius optuliſſet:equũ Neptunus:Oliuã Minerua ptulit : & ſta-

Herbã do

tim uicit:Vñ quũ ramus eius alicui offerť:indicat eũ eſſe meliorẽ: hinc eſt illud puerbiũ Herbã do id eſt ce

do uictoriã:qđ Varro ponit:quũ in agonibus herbã in modũ palmæ dat aliqs ei:cũ quo cõtendere nõ cōnatur:& fatet̃ eſſe meliorẽ.¶ Autorẽ pacis:Regẽ ipm aliquẽ coram:non per oratoreĩ:ſed per ſe pacem offerentem.¶ Habere:Ramũ oliuæ tenere.¶ Nihil proderit:ʼNihil cõferet:ʼ quaſi dicat multo magis cõducet.
¶ Qum foret æneæ:Quũ humeris patrẽ abſtuliſſet æneas ex incendio troiano: Vergiliʼ: Ergo age chare pr̃ ceruici iponere,nĩæ Ipſe ſubibo humeris.¶ Dicit̃ ipſa uiro flãma dediſſe uiã:Ipſe Ignis ardẽtis troiæ dicitur æneæ patrem auferenti:ceſſiſſe: Quibus uerbis ẽt a ſimili oſtendit Auguſti cauſa brutũ debere ſuſcipe opus

Proderit auctorem pacis habere nihil:ʼ
Cum foret æneæ ceruix ſubiecta parenti:
Dicitur ipſa uiro flamma dediſſe uiam.
Fert liber æneaden: & non iter omne patebit:ʼ
Eſt patriæ pater hic:ipſius ille fuit.
Et quis ita eſt audax:ut limine cogat abire
Iactantem pharia tinnula ſiſtra manu:ʼ
Ante deum matrem cornu tibicen adunco
Cum canit:exiguæ quis ſtipis æra neget:ʼ
Scimus ab imperio fieri nil tale dianæ:
Vnde tamen uiuat uaticinator habet.
Ipſa mouent animos ſuperoꝝ numina nr̃os:
Turpe nec eſt tali credulitate capi.
En ego pro ſiſtro phrygiiq; foramine buxi.

de ponto q̃nquidem in eius magna parte cõtineant̃ Cæſaris laudes.¶ Fert liber æneaden: In meo hoc libro Auguſti nomen continetur.¶ Eneaden:Auguſtum ab Aenea oriũdũ propter patrẽ Iulium Cæſarem.¶ Eſt pater patriæ hic: Auguſtus eſt Pater patriæ:quomodo autem appellatʼ fuerit pater patriæ abunde diximus in cõmentariis in Ouidium de triſtibus.¶ ipſius ille fuit:Ille æneas fuit ſolum pr̃ Anchiſæ:Quaſi dicat:ſi flãma ceſſit æneæ patrem ferẽti:multo magis debet iter patere libellis meis Auguſtum maioris dignitatis uirum ferentibus.¶ Vt limine cogat abire: Vt Iſidis ſacerdotes ſiſtra ægyptia ferẽtes pellat e limine: Dabatur enim illis An- Mosdonã
ſer a romanis mulieribus:ut docet Iouenalis ſatyra di ſacerdo
ſexta:& Apuleius in met.quem morem donandi ſa tibʼ Iſidis:
cerdotibus iſidis ita declarat:Tũ ecce confluunt undiq; turbæ ſacrorum ritu uetuſto uariis quiſque me muneribus onerantes: & alibi. Tunc cuncti inquit populi tam religioſi:q̃ prophani uanos onuſtas aromatis: & huiuſcemodi ſuppliciis certatim congerunt donec muneribus largis & deuotionibus fauſtis completa nauis abſoluta ſtrophiis anchoralibus peculiari ſerenoque flatu pelago redderetur.¶ Iactantem:Iſidis ſacerdotem concutientem.¶ Tinnula ſiſtra:Siſtra tinnitum & ſonitum faciẽtia:quid autem fuerit Siſtrum diximus in enarratiõibus noſtris in Ouidium de arte amandi.¶ Pharia manu:Manu ægyptia.
¶ Ante deũ matrem Qum matri deum canit tibicen inter ſacrificandum.¶ Tibicen:Tibia canens:Tibicen Tibicen
autem penultimam producit:q ſineræſis facta eſt duorum ii breuium in lõgam quum in reliquis corripia- Tibia obli
tur:ut cornicen:tubicen: & fidicẽ autor Priſcianus.¶ Adunco cornu:Tibiam obliquã intellige dextra parte qua
unum:ſiniſtra duo foramina habẽtem:quam mida in phrygia inuenit:ut Plynius docet.Ea autem in ſacris matris deum adhibebatur. Catullus Tibicẽ ubi canit phryx curuo graue calamo:Et Ouidius in.iiii.faſtoꝝ Protinus iflexo berecynthia tympana cornu Flauit.¶ Exiguæ ſtipis:Parui nummi.¶ Ab imperio dianæ A
Dianæ aricinæ ſacerdote:qui rex dicebatur. Vnde eſt immitis aricia regni: & Ouidius.in faſtis: Regna te- Rex nẽo-
nent fortes.Et Tranquillus in Caligula ita inquit:Nemorenſi regi q multos iam annos poteretur ſacer- renſis
dotio ualidiorem aduerſarium ſubornauit:Quare hic etiam Ouidius.non imerito imperiũ Dianæ pro rege & ſacerdote Dianæ:de quo plura diximʼ in enarrationibus noſtris in Ouidium de arte amandi.¶ Fieri nil tale:Nihil peti a populo ut a ſacerdotibus iſidis:& matris deum uel a Diana non afflari diuinatorẽ aricinum ut a Cybele & iſide: nec tibia ac ſiſtro mẽdicabula eum exercere:ut ſit ſenſus: Quamuis Diana non afflet diuinatorẽʼnemoris aricini:nec ille faciat ut ſacerdotes cybeles & Iſidis:tamen Dianæ cauſa fingẽdo
ſe diuinatorem deæ aricinæ lucrũ reportat:Diuinatores.n. qdam iudæi ſeu diuinatrices incolentes nemus Diuinato
ppe Romã ſe a deis moneri mentientes ſtipẽ futura pdicẽdo mẽdicabant:de qbus Iuue.ita inqt Arcanam res
iudæa tremẽs mẽdicat in aurẽ:Interpres legũ ſolymarũ:& magna ſacerdos Arboris: ac ſũmi fida itermũcia Iudæi
cœli:Implet & illa manũ:ubi p ſacerdotẽ arboris itelligit uaticinatricẽ:q̃ nemus icolebat:q̃uis locũ illũ alii Locʼ Iuue
aliter interptent̃ nã dixerat ſupius:Oĩs.n.populo mercedẽ pẽdere iuſſa ẽ Arbor:& eiectis mẽdicat ſilua ca nalis
mœnis.Iudæi.n.illuc a Domitiano miſſi mẽdicabãt:Fuit.n.Aricinus lucus:ut pbus inqt:in quo Iudæi mẽ Lucus ari-
dicabant:ab aricia dictus:qui non longe ab urbe diſtabat Horatius egreſſum magna me cœpit aricia roma cinus
Hoſpitio modico.¶ Vnde tamen uiuat uaticinator habet:Tamen ſacerdos:Dianæ cauſa deæ prædicẽdo futura donatur uictu & donis:quibus uerbis colligit ut ſacerdotes colantur deorum cauſa:ſic libros continentes Auguſti laudes minime eſſe ex urbe pellendos:ſed potius excipiendos ſumma ueneratione.¶ Ipſa mouent animos.Oſtendit poetas quoq; cum diis cõmercia habere: eoſq; habendos eſſe in maxima obſeruantia:qum ſint ſacerdotes Apollinis.Ouidius.Eſt deus in uobis:ſunt & cõmercia cœli: Sedibus æthereis ſpiritus ille uenit: Vel quod magis placet:hoc dicit.Mouemur deorum cauſa ad uenerãdũ ſacerdotes prædictos:nec debemus putare eſſe turpe credulitate noſtra ſacerdotes uenerari deorum cauſa.¶ Mouent noſtros animos:Ingrediũtur & admonent mentes uatũ:uel nos mouent ad huiuſcemodi religionem erga ſa
cerdotes ſuos.¶ Capi tali credulitate: Credere deos mouere noſtras mẽtes: & ideo poetas ac eorum ope- Sacrificæ
ra eſſe debere in obſeruantia:uel talia de diis credendo facere:quæ dicta ſunt.¶ Pro ſiſtro phrygiique fora- Tibiæ
mine buxi:Pro ſacerdotibus Iſidis & Cybeles:quos per ſiſtrum & Tibiam e buxo deſignat:Sacrificæ enim Ludicræ
Tuſcorum tibiæ e buxo fiebant. Ludicræ uero e Loto oſſibuſque aſininis: & argento:ut Plynius ſcribit. Tibiæ

¶Gentis iulææ. Auguſti ex gente Iulia oriũdi ab Iulo Aeneæ filio.¶ Noĩa ſacra fero:Cõplector in meis li
bellis ſacrũ Auguſti nomen. ¶ Vaticinor:Sum uates Apollinis:& ſacerdos.¶ Moneoq̃:Et doceo uos ita
eſſe:uel moneo uos me uatem ſacra noĩa gentis iuliææ ferre in hoc meo de põto opere.¶ Locũ date: Sinite
me p urbem incedere.¶ Ferẽti ſacra:Mihi portãti noĩa gẽtis Iuliææ.¶ Magno deo:Auguſto Cæſari.¶ Ille:
Scilicet locus.¶ Nec qa uel m erui:Quãuis inqt mecũ Auguſtus iratus:nõ recuſat tñ a nobis coli noſtro
carmĩe.¶ Vidi ego linigeræ:Exẽplis.pbat deos placari:qum uidẽt nocẽtes pœnitere:qbus uerbis inuit Augu

Gentis iuleæ nomina ſacra fero.
Vaticinor moneoq̃.locum date ſacra ferenti:
Non mihi ſed magno poſcitur ille deo.
Nec quia uel merui:uel ſenſi principis iram:
A nobis ipſum nolle putare coli.
Vidi ego linigeræ numen uiolaſſe fatentem
Iſidis:iſiacos ante ſedere focos.
Alter ob hanc ſimilem priuatus lumine culpã
Clamabat media ſe meruiſſe uia.
Talia cœleſtes fieri præconia gaudent:
Vt ſua quid ualeant numina teſte probent:
Sæpe leuant pœnas:ereptaq̃ lumina reddũt:
Cum bene peccati pœnituiſſe uident.
Pœnitet o ſi quid miſerorum creditur ulli:
Pœnitet:& facto torqueor ipſe meo.
Cumq̃ ſit exiliũ:magis eſt mihi culpa dolori.
Eſtq̃ pati pœnam:quam meruiſſe minus.
Vt mihi dii faueant:qbus eſt manifeſtior ipſe:
Pœna poteſt demi:culpa perennis erit.
Mors faciet certe ne ſim cum uenerit exul:
Ne non peccarim:mors quoque non faciet.
Non igiẽ mirum eſt:ſi mens mea tabida facta
De niue manantis more liqueſcit aquæ.
Eſtur ut occulta uitiata putredine nauis:
Aequoreos ſcopulos ut cauat unda ſalis.

ſtũ quoq̃ fortaſſe ita facturum.¶ Linigeræ Iſidis:Iſi
dis cuius ſacerdotes lineo ueſti ſacra deæ celebrabãt:
quorũ habitũ & pompã legito apud Apuleiũ i met.
Linũ xylinum nũc bambaſiũ — Veſtes aũt ſacerdotũ ægypti gratiſſimæ fiebãt (au
tore Plinio)ex lino xylino:quod nũc Bambaſiũ ap
pellamus.Lucanus in.x.Sũmoq̃ in ſede iacẽtẽ lini
gerũ placidis cõpellat achorea dictis.¶ Sedere ante
focos iſiacos:Sedere añ altaria Iſidis ei ſacrificaturi:
poſteaq̃ poſt pœnitẽtiã dea placata illi ueniã dedit.
¶ Alter.Scilicet Iſiacus ſacerdos.¶ Ob hanc ſimilẽ
culpam.Ob tale crimen: quale fuit Iſidis ſacerdotis
quod diximus.¶ Priuatus lumine : Priuatus oculis
Peierantes ab Iſide oculorum uiſu priuabantur — tanq̃ periurus: quoties enim per Iſidem iurantes fi
dem non ſeruabant:putabantur a dea oculorum ui
ſu priuari.Iuuenalis:Decernat quodcunq̃ uolet de
corpe noſtro Iſis:& irato feriat mea lumina ſiſtro.
¶ Talia præconia: Talẽ uocem fatentium eorũ cri
mina & ſe ita meritos.¶ Quid ualeant ſua numina:
Quid poſſint deorum uires.¶ Teſte: Aliquo nocẽ
te in quẽ animaduerterint. ¶ Sæpe leuant pœnas:
Sæpe dii pœnas tollunt.¶ Lumina erepta. Oculo-
rum aciem ademptam.¶ Pœnitet.Doleo peccaſſe
& offendiſſe Auguſtum. ¶ Quumq̃ ſit exilium:
Subaudi dolori.¶ Eſtq̃ pati pœnã:Rationem aſſi-
gnat cur magis doleat crimine:q̃ exilio:illa aũt par-
ticula q̃ pro quia accipitur:Eſt aũt ſenſus.Quia ma
gis me angit peccatũ meũ q̃ pœna & exiliũ.¶ Quã
meruiſſe.Quam peccatum cõmiſiſſe:quo uideat di
gnus tali pœna ¶ Vt mihi dii faueant . Quãuis dii
ſint mihi fautores:& mihi reditũ in patriam conce-
dant. ¶ Quibus eſt manifeſtior ipſe.In quibus diis
ipſe Auguſtus magis apparet:quia a nobis uidetur:
uiuẽs enim diuinos meruit honores.¶ Pœna:Exili
um.¶ Culpa perennis erit.Crimen quo Auguſtum
læſi nũq̃ poterit a me amoueri licet poſſit deus pœ-
nam tollere.¶ Mors faciet certe:Mors ẽt pœnã tol-
let.¶ Quũ uenerit : Quum me ipſa mors rapuerit.
¶ Mors quoq̃ non faciet : Duabus rationibus probauit ſe magis angi admiſſo crimine:q̃ pœna : quia &
dii & mors poſſunt pœnam tollere:crimen uero admiſſum nequaq̃.¶ Non igitur mirum eſt : Ob prædi-
ctã cauſam oñdit mentem immodicis curis tabeſcere.¶ Tabida: Aegra & triſtis ¶ Eſtur ut : Quẽadmo-
dum conſumitur: per ſimilitudines enim uarias mentem oſtendit paulatim tabeſcere : illud ſciendum (au
tore Diomede grãmatico) edo uerbum corruptum eſſe:quoniã edo es eſt declinatur: Vergilius.Eſt mol
lis flamma medullas:Huius infinitiuum:inſtans & perfectum ſimiliter declinãtur quaſi eſſe : & compoſita
Edor:& compoſita — ſimiliter Comedo:Ambedo: In paſſiuo autem declinatur edor ederis eſtur:participium eſus . Item Ambe
dor:& comedor: quæ declinatio & ipſa non minus ſm Analogiam declinaẽ: de cuius perfecto ambigitur
apud ueteres Comeſus:an Comeſtus: & Comeſturus : ſed Didimus ait de Saluſtio Comeſta patrimonia:
Valgius autem comeſa patina: Similiter & Varro. & ita melius adeſa: & ambeſa: Vergilius. Ambeſas ma
lis abſumere menſas.¶ Occulta putredine . Aut tecta & occulta corruptione : Quædam enim ligna aqua
marina corrumpunẽ:ut Robur:Eſculus: Aut per occultam putredinem terediuis corruptionem intelligit
Teredines — Infeſtantium enim maligna quattuor ſunt genera. Teredines capite ad portionem grauiſſimo rodunt dẽ-
Timeæ — tibus:ſunt enim uermes a terendo dicti:ſiue a græco:nam & græci τερεδῶνας dicunt:hæ tantum mari ſen
Trips — tiuntur:nec aliã putãt teredinẽ ꝓprie dici. Terreſtres tineas uocãt.Culicibus uero ſimiles Tripas:trips enim
Ceraſtes — ἀπὸ τοῦ τρύειν:qđ ſignificat terere appellata eſt. Quartũ eſt e uermiculorũ gñe:quorũ quidẽ alii putre-
Rubigo — ſcente ſucco in ipſa materie alii patiunẽ ſicut in arboribus ex eis q Ceraſtes uocantur:quum tantũ eroſerit:ut
ferri — circũagat ſe generat aliũ autore Plynio: Laricẽ aũt in maritimis nauib⁹ obnoxiã teredini tradunt.¶ Aequo
reos ſcopulos:Saxa ſcopulorũ maris:ſic alibi idem dicit:A molli ſaxa cauãtur aqua.¶ Vnda ſalis: Vnda ma

ris.¶ Roditur ut ſcabra: Alia etiā ſimilitudo: qua dicit mentē conſumi ut Ferrū rubigine: Ferrum aūt a rubigine uendicatur (ut Plynius docet) ceruſſa & gypſo & liqda pice: Eſtq̧ rubigo in remediis: & ſic Telephum proditur ſanaſſe Achilles ſiue id ærea ſiue ferrea cuſpide fecit: Rubigo ferri deraditur humido ferro clauis ueteribus: Vis eius ligare. ſiccare. reſtringere. Medicinas plures ex ferri rubigine docet Ply. li. xxxiiii. ¶ Liber cōditus. Liber ſeruatus in area aliqua. ¶ Carpit: Cōſumitur. ¶ Perpetuos morſus: Aſſiduos ſtimulos. ¶ Quam pita: Subaudi relinquet. ¶ Quiq̧ dolet: Seipſum per tertiā perſonam deſignat. Ille inquit qui dolet: citius occidet: q̄ dolor ab eo diſcedat. ¶ Si ſuperi quorum ſumus: Si dii in quorū ſum ptāte. Auguſtum aūt latēter intelligit. ¶ In locum uacuum: In locum deſtitutum & caremē arcu ſcythico: hoc eſt in locū magis quietū & remotum ab hac ſcytharū aſperitate. ¶ Et mutabor: Et trāſferar. ¶ Ab arcu ſcythico. Ab ea parte ſcythiæ quæ eſt ſimilis arcui ſcythico & ponto alluitur. Euxinus. n. (autore Plynio) lōge refugientes occupat terras: magnoq̧ littorū flexu retro curuatus in cornua ab his utrinq̧ porrigit ut ſit plane arcus ſcythici forma. ¶ Plus iſto: Rem maiorem hac quā dixi ut transferar: hoc eſt ſi precatus fuero reditum: non ut locus exilii mutet. ¶ Duri oris: In uerecundi oris & non mollis ad præcandū honeſta: uel difficilis & moroſi petendo inhoneſta. Ouidius libro. iiii. met. Dum bibit illa datum duri puer oris & audax Conſtitit ante deam. — Rubigo ferri

Roditur ut ſcabra poſitum rubigine ferrum:
 Conditus ut tineæ carpitur ore liber:
Sic mea perpetuos curarum pectora morſus
 Fine quibus nullo conficiātur habent.
Nec prius hi mētē ſtimuli quā uita relinquēt:
 Quique dolet citius quam dolor ipſe cadet.
Hoc mihi ſi ſuperi quorū ſumus, oīa credant:
 Forſitan exigua dignus habebor ope:
Inq̧ locum ſcythico uacuū mutabor ab arcu.
 Plus iſto duri ſi precer oris ero.

¶ Ad Maximum.

Maxime qui tanti menſurā nois iples:
 Et geminas animi nobilitate genus:
Qui naſci ut poſſes: q̄uis cecidere trecenti:
Non omnes fabios abſtulit una dies.
Forſitan hæc a quo mittatur epiſtola quæris.

¶ In ſecundam epiſtolam enarratio.

Maxime qui tanti: Duos olim populus romanus (ut docet Plutarchus) Maximos cognominauit. Valerium. ſq̧ patres a plebe diſſidētes cōciliauit: & Fabium Rullū: q̧ diuites quoſdam uiros elibertis genitos e ſenatu amouit: a quo hic Fabius: ad quē Oui. ſcribit originē & appellationē ducit. In hac aūt epiſtola prīo captat beniuolētiā a Fabii pſona eū laudādo. Deide illū attētū reddit: qum docet ea de qb' dictur' ſit: hoc ē uelle ppria mala īgemiſcere & expōere: q̄ multa eē narrat. Hoſtiū. ſ. piculū. Faciē loci: Dolorē ex his reb' maximū: adeo ut cupiat mutari in aliquā aliā formā: Huc accedit tū timor: tū inane gaudiū nocte cōceptū: colligit poſtremo ſe clemētiæ Cæſaris cōfidere: ut exilii locū mutare liceat. petitq̧ a Maximo ut id ſolū nec aliud tētet. ¶ Qui tanti menſurā nois īples: Qui nois magnitudinē æquas: ac ſupas aī nobilitate: p mēſurā aūt tanti nois Maximi appellationē ſeu dimēſionē ītellige. ¶ Et geminas: Et duplicas. ¶ Animi nobilitate: Virtute aīi: Nobilitas. n. (ut docet Iuuenalis) ſola ē atq̧ unica uirt'. ¶ Gen': Maxiorū familiā. ¶ Quāuis cecidere trecēti: Bello etruſco: qd' geſtū eſt in ueientes: quū in acie cecidiſſet. Q. Fabius: q fuerat tertio anno aī conſul ſub. M. Fabio fratre tūc cōſule itidē & occubuiſſet Manlius conſul: indignati in ueiētes Fabii: quū proximo anno. Cn. Fabio &. T. Virginio cōſulibus uaria bella inſtarent: ſenatū adierūt: Cōſul p gente loquit in hæc uerba: Aſſiduo magiſq̄ magno pſidio ut ſcitis. P. C. bellū ueiēs eget: Vos alia bella curate: Fabios hoſtes ueiētibus date: Autores ſumus tutā ibi maieſtatē romani nois ſore: Noſtrū id nobis uelut familiare bellū priuato ſumptu gerere in aīo eſt. Res. p. illic & milite & pecunia uacet: Gratiæ ingētes actæ: & ueiēs bellū ī priuatā curā. in priuata arma uerſum: pfecti itaq̧ ſunt ad bellū. ccc. & ſex milites oēs patricii: oēs unius gētis: ſeqbat turba ppria alia cognatorū ſodaliūq̧ ut docet Liuius libro ſecūdo ab urbe cōdita: Dionyſius refert. M. Fabiū ſuperioris anni cōſulē ducē eorū fuiſſe: & quatuor ferme hominū milia adduxiſſe: quorū maior pars ex cliētibus & amicis erat. ccc. & ſex de genere fabiorū: ſecutaq̧ ē nō multo poſt eos romanorū manus quā ductabat cæſo Fabius: Pompeius ſcribit Fabiū cum cliētibus qnq̧ milibus egreſſum: Sed cum ad Cremerā fluuium uehiſſent: q haud pcul ueiis diſtabat: ſuper rupe quadā prupta caſtellū ſibi munierūt idoneū ad cuſtodiā tanti exercitus: Sed longa obſidione pugnātes ſæpe ſecundo marte: īſidiis tādē circūuēti ſūt: & oēs ad unū cæſi: Hyſtoriā ēt elegātiſſime refert Oui. in. ii. li. faſtorū. ¶ Nō abſtulit oēs fabios: Nō prorſus oēs fabios deleuit: Vnus. n. ex ea gēte ob impuberē ætatē domi relictus ppagauit genus ad. Q. Fabiū: q mora Hānibalē fregit: quod factū a diis fuiſſe dicit Oui. ut Fabi' ad quē ſcribit naſceret: Fabii aūt dicti ſunt (autore Plutarcho) ab agrorū foſſiōe: nā olim Fodii appellabant: deinde mutatis binis līis Fabii cognominati ſunt: Pli. tū in lib. xviii. a Faba eos appellatos ſcribit: quā optime ſererēt: Fabium aūt a quo Fabiorū familia romæ originem habuit ferūt una nympharum genitum eſſe: Quidam uero Herculem apud fluuium Tyberim cum muliere indigena congreſſum habuiſſe aſſerunt: & Fabium uirum optimum genuiſſe: Silius ex Euandri filia genitum ita cecinit: Quū regia uirgo Hoſpite uicta ſacro fabiū de crimine læta Procreat: & magni cōmiſcet ſeminis ortus Arcas in herculeos mater uentura nepotes:

Maximorū cognomina — fabii. ccc. cecideres — Fabii unde dicti

Mutua colloquia per epiſto las a quo primũ excogitata

unũ nõ ĩmerito gẽs fabia habuit hẽditaria Herculis ſacra:Iuue. Natus in Herculeo Fabius lare. ¶ Quiſq; loquat tecum: Qualis ſim in ſcribendo laſciuus ne ut antea an triſtis & grauis:aut certe Ouidius ne an alius: per Epiſtolas enim cum abſentibus loquimur:Mutua autem amicorum per epiſtolas colloquia primus excogitaſſe Iulius Cæſar dicitur qum ob negociorum multitudinem & urbis magnitudinem uiuos urgẽtiũ: cauſarum affatus haud tẽpus expectaret. Autor Plutarchus. ¶ Durus:difficilis. ¶ Et cætera:Etiam reliqua ut duru, legiſti nomen meũ. ¶ Auerſa mente: Animo irato. ¶ Viderit hæc ſi quis:Si quis inquit hæc quæ ſcribo uidere & legere uoluerit tecũ: aut ſi quis ꝓuiderit & curauerit hæc apud Auguſtũ ne diutius uerſer in his malis:ut ſit uidere pro curare & ꝓuidere:Plautus tu domi uidebis. ¶ Fateri audebo: Audebo profiteri me Ouidium hæc ſcripſiſſe. ¶ Et propriis ingemuiſſe malis. Quaſi dicat audebo reſpõdeᷣ me hæc ſcripſiſſe:ut ꝓpria mala ingemiſcã: ex quo attẽtum auditorem reddit exponens ea de quibus dicturus ſit. ¶ Viderit:Subaudi ſi quis uiderit. ¶ Modũ meæ culpæ: Modum mei ſupplicii. quod ex culpa ſequitur:uel modum culpæ hoc eſt criminis mei qualitatem. ¶ Hoſtibus in mediis:In mediis getis qui urbẽ infeſtant. ¶ Interq; pericula: Et inter bella. ¶ Tanq̃ cum patria: Tanq̃ non ſolũ patriam mihi ademerit Auguſtus ſed etiã pacẽ. ¶ Vt geminent cauſas mortis: Vt duplici cauſa & uia lætũ afferant ferro ſcilicet & ueneno:Sic Silius. Aut hydro imbutas bis noxia tela ſagittas. ¶ Omnia ſpicula:Omnia ſagittarũ acumina. ¶ Vipereo felle: Veneno:quomodo autẽ ſagittas inficerent Scythæ docuimus in enarrationibus noſtris in Ouidium de triſtibus: quẽ morem ita etiã docet Silius:Dacus ut armiferis geticæ telluris in oris Spicula quæ patrio gaudens acuiſſe ueneno Fũdit apud ripas inopina binominis Iſtri. ¶ More lupi clauſas:Ouilibus enim clauſis obambulans lupus inſidiari ſolet:Vergilius. Nõ lupus inſidias explorat ouilia circũ. ¶ Leuis arcus: Arcus mollis: Eſt enim ex oſſe:quod lentũ eſt & molle. ¶ Vincula irreſoluta: Neruum arcus ſemper tenti: Vel per uincula intelligit funes paratos ad ligãdũ captiuos. ¶ Manet: Moratur. ¶ Rigent: Horrent. ſtupent. ¶ Veluti uallata. Veluti circũdata. ¶ Tecti nec fronde nec arbore:Nullis frondibus aut arboribus uelati: De hac quoq; re & de Scythiæ frigoribus diximus in enarrationibus noſtris in Ouidiũ de triſtibus: quare ea/dẽ hoc in loco repetere tũ ſuperuacaneũ: tum moleſtum uidetur. ¶ Et q̧ iners hiems: Et adde q̧ hiems quæ nimio frigore hominẽ inertem reddit. ¶ Continuat hiemi:Semper eſt cõtinua quia ſemper eſt frigus: nec unq̃ diſcernit Ver, autumnus. aut alia pars anni niſi ſola hiems. ¶ Cum meo fato:Cum meo infortunio quod me etiam fatigat. ¶ Quarta hiems: Quartus annus. ¶ Niſi qum ſtupor:Niſi qum mẽtis torpor & quaſi quædã alienatio a ſenſu:uel fatiga/tio & nimia laſſitudo ac rigor. ¶ Torpor: Pigritia quædã. ¶ Fœlicem nioben:Niobe filia fuit Tantali

Niobes fabula

& Taygetæ uxorq; Amphionis:quæ(ut ſcribit Diodorꝰ in.v.)filios ſeptẽ & totidẽ filias peperit ſũmo decore præſtãtes:unde tali ꝓle ſupbiens ſe latonæ numero filiorũ prætulit:Itaq; iratã Latonã ferunt: Apollini q; ut Niobes filios:Dianæ ut filias arcu interficerẽt mãdaſſe:qbus matri obtẽperãtibus contigit eodem tempore abũdare filiis Niobẽ & carere:Quare & orbata uiro & filiis apud urnas eorũ in lapidẽ uerſa diriguit:quod fictũ putauit Cicero in Tuſculanis q̃ſtionibus ꝓpter eius æternũ in luctu ſilentiũ:de Niobe legito Ouidiũ in met. & nos alibi plura diximꝰ. ¶ Quãuis tot fũera uidit: Quãuis uidit tot filios mortuos. ¶ Poſuit ſenſũ:Sẽſũ amiſit ¶ Facta ſaxea: In ſaxũ mutata. ¶ Malis:Dolore mariti & filioꝝ. ¶ Vos quoq; fœlices: Heliades idẽ ſolis filias ſorores Phaetõtis dicit:q̃ fraterna fũera iuxta Eridanũ deplorãtes cõuerſæ ſũt i alnos ut uoluit Maro:ut ãt hic & in met. Oui. ſcribit in populos mutatas legimꝰ. ¶ Clamãtia fratrẽ:Fratrẽ mortuũ uocãtia. ¶ Nouo cortice:Cortice noui arboris. ¶ Nõ admittor: Nõ mutor. ¶ In ullũ lignũ:In ullã arborẽ. ¶ Ille ego

Quiſque loquar tecum certior eſſe uelis:
Hei mihi:quid faciã? uereor ne nomine lecto
Durus & auerſa cætera mente legas.
Viderit hæc ſi quis:tibi me ſcripſiſſe fateri
Audebo:& propriis ingemuiſſe malis:
Viderit:audebo tibi me ſcripſiſſe fateri:
Atque modum culpæ notificare meæ.
Qui dignum pœna cum me grauiore fuiſſe
Confitear:poſſum uix grauiora pati.
Hoſtibus in mediis interque pericula uerſor:
Tãquam cum patria pax ſit adempta mihi.
Qui mortis ſæuo geminent ut uulnere cauſas:
Omnia uipereo ſpicula felle linunt.
His eques inſtructus perterrita mœnia luſtrat:
More lupi clauſas circuneuntis oues.
At ſemel intentus neruo leuis arcus equino
Vincula ſemper habens irreſoluta manet.
Tecta rigent fixis ueluti uallata ſagittis.
Portaque uix firma ſummouet arma ſera.
Adde loci faciem nec fronde nec arbore tecti:
Et quod iners hyemi continuatur hyems.
Hic me pugnantem cũ frigore cũmq; ſagittis:
Cumque meo fato quarta fatigat hyems:
Fine carẽt lachrymę niſi cũ ſtupor obſtitit illis:
Et ſimilis morti corpora torpor habet.
Fœlicem nioben:quamuis tot funera uidit:
Quæ poſuit ſenſum ſaxea facta malis.
Vos quoq; fœlices: quarum clamãtia fratrem
Cortice uelauit populus ora nouo.
Ille ego ſum lignum qui nõ admittor in ullum:
Ille ego ſum fruſtra qui lapis eſſe uelim.

ſũ fruſtra:Ne qcq̃ ẽt cupio i lapidẽ mutari ut niobe.Ipſa me. oculis:Phorc⁹ ex Cetho cõiuge tres hũit filias eximiæ pulchritudis Eurialẽ.Sthẽionẽ:& Meduſã:Oui.& Higi. Gorgões tñ duas fuiſſe ſcribũt:Eas fingũt poetæ unicũ tñ oculũ hũiſſe:quo ſingulæ utebãt:ſed Meduſa i tẽplo palladis a neptũo uiolata:dea irata ei⁹ capillos mutauit i angues:Eã dicũt ſolitã aſpiciẽtes i lapides uertere/dicẽte Luca.li.ix.Vicia colẽtes Aethiopũ totæ riguerũt marmoꝛ gẽtes.Nullũ aial uiſus patiẽs/ipſiq; retrorſũ Effuſi faciẽ uitabãt gorgõis angues: Hoc ob ſtuporẽ admirãdæ pulchritudis fictũ fuiſſe ſcri.Serui.Fabulã refert Oui.li.iiii.met.& Luc.li.ix.multa ẽt refert Higini⁹. Amittet ſuas uires:Quia ñ mutabit me i ſaxa.

Meduſæ fabula

Ipſa meduſa oculis ueniat licet obuia noſtris:
Amittet uires protinus ipſa ſuas.
Viuimus:ut nunquã ſenſu careamus amaro.
Et grauior longa fit mea pœna mora.
Sic inconſumptum tytii ſemperq; renaſcens
Non perit:ut poſſit ſæpe perire iecur.
At puto cũ requies medicinaq; publica curæ
Somnus adeſt:ſolitis nox uenit orba malis.
Somnia me terrent ueros imitantia caſus:
Et uigilant ſenſus in mea damna mei.
Aut ego ſarmaticas uideor uitare ſagittas:
Aut dare captiuas in fera uincla manus.
Aut:ubi decipior melioris imagine ſomni:
Aſpicio patriæ tecta relicta meæ.
Et modo uobiſcũ quos ſum ueneratus amici:
Et modo cum chara coniuge multa loquor.
Sic:ubi pcepta eſt breuis & nõ uera uoluptas.
Peior ab admonitu fit ſtatus ille boni.
Siue dies igitur caput hoc miſerabile cernit:
Siue pruinoſæ noctis aguntur equi.
Sic mea perpetuis liqueſcunt pectora curis:
Ignibus admotis ut noua cæra ſolet.
Sæpe precor mortẽ: mortẽ quoq; deprecor idẽ
Ne mea ſarmaticum contegat oſſa ſolum.
Cum ſubit auguſti quæ ſit clementia:credo
Mollia naufragiis littora poſſe dari.
Cum uideo quã ſint mea fata tenacia: frãgor:
Speſq; leuis magno uicta timore cadit.
Nec tamen ulterius quicquã ſperoue pcorue:
Quam male mutato poſſe carere loco.
Aut hoc.aut nihil eſt pro me tẽtare modeſte:

Viuim⁹ut nũq̃:Viuo inqt ut ſp ſim in doloꝛ & luctu. Sẽſu amaro:Sẽſu amaritudis & doloris. Longa mora:pp lõgã tardationẽ:qa arbitror me ſp futuꝝ i his malis: Sic icõſũptũ tityi: Tityi exẽplo docet ſuũ dolorẽ ſp rẽaſci.Fuit ãt tity⁹ Iouis fili⁹ex elara filia Orchomeni:q̃ Iuppiter Iunõis Irã extimeſcẽs i ſpecu ſub terra abſcõdit:ob q̃ rẽ dict⁹ ẽ tity⁹a Marõe alũn⁹terræ.Hic(ut Ser.ſcri.)amauit Latonã:pp qđ Apollis telis cõfix⁹ ẽ:hac pœna dãnat⁹ apđ iferos afficiꝛ:ei⁹iecur uulꝛ exedit:Home.tñ ſcri. uiciſſim duos uultures ſibi i ei⁹pœnã ſuccedeꝛ:p uulturẽ aũt tõdẽtẽ iecur imortale(autoꝛ Macro.) nihil aliđ uolũt itelligi:q̃ tormẽta cõſciæ obnoxia flagitio uiſcera iteriora rimãtis/& ipſa uitalia idefeſſa admiſſi ſceleris admonitiõe laniãtis/ſpq; curas/ſi reqeſceꝛ forte tẽtauerit excitãtis tãq̃ fibris renaſcẽtib⁹ ihærẽ.donec ſibi ulla miſeratiõe pcẽtis lege hac q̃ ſe iudice nẽo nocẽs abſoluiꝛ:nec de ſe ſuã ꝑt uitaꝛ ſniã; Tityi ãt magnitudinẽ corpis nouẽ iugeꝝ fuiſſe docet Maro:& Tibul.eo uerſu Porrectuſq; nouẽ tity⁹ p iugera terræ. Aſſiduas atro uiſceꝛ paſcit aues: Decliaꝛ ãt Tity⁹tityi.& Tityos hui⁹tity ut Delos deli autore Ser. Sic:Eo mõ quo ego uiuo ut magis dolcã. Iecur icõſũptũ:Iecur ab auib⁹ñ exeſũ. Nõ pit:Nõ pẽit⁹ iollit alio rẽaſcẽte. Vt poſ.ſæ.pire:Vt poſſit ſæpi⁹ rẽaſci & ꝯſumi. At pu.cũ reqes:Oñdit ſe ne ſõno qdẽ curiſ uacaꝛ. Medicia pu.curæ:Sõn⁹.n.ſolet eẽ curaꝝ medicia:unñ Iris apđ Oui.lib.xi.met.ita loqꝛ Sõne qes reꝝ placidiſſime ſõne deoꝝ:Pax ai:quẽ cura fugitq; corpa duris Feſſa miſteriis mulces reparaſq; labori. Nox uẽit or.ſoli.malis:Nox aliq̃ ſolitiſ malis priuata uẽit:Eſt ãt ħ p Irõicã ꝯceſſionẽ dcm̃.q.d. nõ ſine malis et curis cõſuetis noctẽ ducoꝛq̃ deberẽ qeſcere. Imitãtia ueros cãus:Quꝫ ſint falſa/uideꝛ tñ uera eẽ. Et uigilãt ſenſus:& mei ſẽſus iqt uigilãt ſõniãdo eaq̃ mihi dãnũ afferũt. Aut ego uidor uitaꝛ:Aut ego uideor effugeꝛ. Sagittas ſarmaticas: Sarmataꝝ me iſeqntiũ tela. Aut dare capti.man⁹: Aut uideor capt⁹hoſtib⁹man⁹ ligãdas ꝑbere. Vbi decipior:Q.ñ fallor. Imagine me.ſõni:Meliora ſõniãdo. Aſpicio priæ:Videor priã aſpiceꝛ. Et mõ uobiſcũ:Subaudi ab iferiori loquor. Percepta ẽ:Capta ẽ. Et ñ uera:Quia ſũt ſõnia. Ab admõitu bõi Poſt recordationẽ priæ/aicoꝝ:et cõiugis:q̃ tãq̃ bõa mihi erepta eẽ doleo. Caput ħ miſ̃abile:Seipſm deſignat. Noctis pruioſæ. Noctis hũidæ:Nox.n.a poetis pruioſa appellaꝛ Oui.li.iiii.met.Perq; pruioſas tulit irreqeta tenebras:Legiꝛ ẽt pruioſi eq.hoc ẽ eq pruiná iducẽtes terris. Ignib⁹admotis:Adiectis ignib⁹. Vt noua cæra:Quẽadmodũ cæra noua:ea.n.facili⁹ liq̃ſcit. Mortẽ quoq; dep̃cor:Mortẽ quoq; p̃cãdo depello:Dep̃cari.n.ẽ uel dcõ/uel fcõ recuſare. Ne mea ſarmaticũ:Cũ cur mortẽ dep̃caꝛ ẽ/ne peat in ſarmatia. Mollia littora:Aium qetũ:& recõciliatũ/ħ ẽ reditũ i priã de exilio. Naufragiis:Meis piculis/ħ ẽ mihi exuli. Mea fa.te.Mea iſortũia imutabilia:et pſeuerãtia. Frãgor:Debilitor & ſpẽ pono. Speſq; leuis:Et pua ac iſtabilis ſpes redit⁹.Magno ti.Valde timẽdo ne reducar. Cadit:Depõiꝛ abiiciꝛ. Loco ma.mu.Loco exilii ubi ſũ mutato cũ alio loco malo:ſed tñ min⁹turbulẽto. Aut hoc:Aut potes tẽtare ut exilii loc⁹muteꝛ. Aut nihil ẽ:Aut ꝑter loci mutatıonẽ nihil ẽ qđ petas:Eſt ãt ordo:At nihil ẽ qđ uſa gr̃a q̃at modeſte tẽtare,p me ſaluo pudore:qb⁹uerbis aico cõſulit ne aliuđ petat q̃ loci mutationem ſi cupit pudoris rõnem habere.q.d.ſi reditum peteret:id parum uerecunde fieret.

Tityi fabula

Somnus curarum medicina

Deprecari

Hinc Maris illu
Nox humida Celo
defluit: ab effectu
dixit eoq in noc
te huores et ua
pores cadut.

Gratia ueſtra: Tuus & amicorum erga me amor. Saluo pudore: Habita pudoris ratione. Senſus eſt aut potes mutationem loci modeſte petere: aut nihil reſtat/quod petas ab Auguſto honeſte: quaſi dicat de reditu nullum uerbum facies: ni forte uelis haberi inuerecundus.

In Tertiam Epiſtolam Enarratio.

SVſcipe Romanæ facundia maxime linguæ: Ad eũdem Maximum ſcribens ad quem ſuperius: illum ꝓcatur ut cauſam ſuam agat apud Auguſtũ qui ſi ſciret mala & incõmoda exilii ſui: quæ ipſe cõmemorat: qum ſit natura mitis & clemens nõ pateretur eũ in illis diutius uerſari: ſed in locũ aliquẽ magis quietum mitteret. Oſtẽdit poſtremo cauſas aliquot: quibus Maximus id oneris bono animo ſubire debeat: & petere ab Auguſto loci mutationem. Suſcipe romanæ. Ordo eſt/o Maxime appoſitiue facundia linguæ romanæ ſuſcipe mite patrocinium difficilis cauſæ: primo aũt captat beniuolentiã a perſona maximi laudando eum ab eloquẽtia. Deinde a propria perſona: qum eũ rogat ut ſibi ſit auxilio/& ſuſcipiat cauſam ſuam: poſtremo etiã a re ipſa cauſam ipſam laudando hoc eſt mitem eſſe confitẽdo. Reddit eũ etiã docilem breuiter quid uelit exponendo. Mite patrociniũ: Placidam ac facilem/& honeſtã defenſionem. Eſt mala: Eſt ĩfirma cauſa mea & debilis. Te agente: Te orante. Fiet bona: Fiet iuſta. Lenia uerba: Verba mollia & Cæſarem lenientia. Pro miſera fuga: Pro miſero exilio. Fac uerba: Loquere. Magna molimina: Magna pondera reipu. hoc eſt detinet Auguſtus maloribus oneribus adeo/ut præ illorũ magnitudine nõ poſſit his locis/& meis malis cognoſcendis uacare. Illud numẽ: Auguſtũ Cæſarem dicit. Hæc cura: Hæc ſolicitudo mei exilii. Cœleſti pectore: Diuina Auguſti mẽte: quæ maiora curare ſolet: q̃ hoc exiliũ meũ. Nõ uacat: Nõ eſt tẽp᷑ Auguſto. Finitimo uix loca nota getæ: Appoſitio figura eſt. Non uacat inq̃t Auguſto quærere ubi ſint Tomitæ: quorũ etiã loca uix ſunt getis ipſis finitimis nota ꝓp ignobilitatẽ locique dũ ipſi Auguſto lõgiſſime diſtante. Aut quid ſauromatæ: De Sauromatis/& Iazigibus populis dixim᷑ abũde in Enarrationib᷑ in Ouidiũ de triſtib᷑. Taurica terra: Taurica cherroneſus ĩtelligit: ubi (autore Herodoto) Iphigenia Agamẽnonis filia oreſtis ſoror colebat: cui & naufragos immolabãt/& quoſcũq; græcos illuc delatos. De Taurica ãt regiõe ita ſcribit Herodot᷑ lib. iiii. Ab Iſtro hæc iã uetus Scythia ẽ ad meridiẽ uerſus auſtrũ ꝓpoſita uſq; ad urbẽ carciniti dẽ: eiuſdẽ deinceps quod ad mare fert mõtuoſæ regiõis & ĩ põtũ porrectũ ĩcolit gens taurica cherroneſo tenus noĩe Trechea. i. aſpa: hæc ad mare ptingit: quod ad uẽtũ ſubſolanũ uergit. Sũt ãt finiũ Scythiæ ptes duæ ferẽtes ad mariauna ad meridianũ: altera ad oriẽtale: quod ad modũ atticæ regiõis/atq; ſimiliũ/q; ſic partẽ Scythiæ Tauri incolũt: ut ſi atticæ iugũ Sunacũ alia gens nõ Athenieẽſis ĩcoleret: quod a Tribu thoica uſq; ad anaphlyſtã magis in põtũ porrigit ꝓmõtoriũ: Talis ẽ/ut parua cũ magnis cõparẽ Taurica regio: ptolemæus ẽt Tauricã cherroneſũ circũambiri ſcribit Iſthmo ſcilicet ptinẽte a Carcinico ſinu uſq; ad bicẽ paludẽ: & littorib᷑ põti/& cimmerii boſphori/& paludis meotidis. Eã qdã nũc Tartariã uocari putãt.

Taurica cherroneſus

Taurica regio

Deæ oreſteæ: Deæ Iphigeniæ oreſtis ſororis. Quæq; aliæ gẽtes: Vt ſunt Iazyges. Getæ Baſternæ. Daci/& Alani. Tauris cõtermini: quorũ regionẽ ſcribit Dionyſi᷑ equorũ multitudiẽ exuperare: Scythicæ ãt gẽtis i & Sarmaticæ mos ꝓprius ẽ equos Eunuchos facere: ut mãſuetiores ad parẽdũ fiãt: parui. n. ſunt: ac celeres & acres: atq; rebelles. Eſt aũt ordo. Et nõ uacat Auguſto q̃rere qd aliæ gẽtes faciãt: quæ meãt. i. uadũt celeri equo p dura terga amnis hoc eſt Iſtri: ubi iſter cõſtitit frigore. Vbi frigore cõſtitit iſter: Quãdo iſter fluui᷑ ꝑ nimio frigore indurruit. De frigore aũt ſeptẽtrionali legito Strabonẽ in libro. vii. & nos de eo ĩ enarrationib᷑ nrĩs ĩ Ouidiũ de triſtib᷑ ac de iſtro plura dixim᷑. Maxima pars hoĩu;: Quæ gẽtes ſupradictæ ſunt ita multæ & bellicoſæ: ut romanã potẽtiã nõ curẽt ex quo piculũ ſuũ oſidit eẽ maximũ. Nec arma auſonii militis: Nec arma exercitus romani: & legionũ ipoſitarũ ĩ locis finitimis: ut ĩ ſequẽtib᷑ docebit poeta. Dãt illis aĩos arc᷑: Cauſas adducit: qbus nõ timet miles romanus a Scythis. Quã licet: Quãtũ licet ſubaudi dat aĩos. Sitim tolerare: Eraſiſtratus (autore Gelio) ſcriptum reliquit Scythas conſueuiſſe: ſi quando cuiuſpiam rei cauſa inediam ferre cogunt: ut latioribus faſciis uentrem cohibere: quaſi ita fames minus eos infeſtet: Ventre etiam fere pleno: quia nulla in eo ſit inanitas: ſit ne eſuriat. Qum autẽ uenter compreſſus admodũ efficaret inanitate.

Scytharũ equi Eunuchi

Quomõ quis feret inediam

Gratia quod ſaluo ueſtra pudore queat.

Ad Maximum.

SVſcipe romanæ facundia maxime linguæ
Difficilis cauſæ mite patrocinium:
Eſt mala confiteor: ſed te bona fiet agente:
Lenia pro miſera fac modo uerba fuga.
Neſcit enim cæſar: quamuis deus omnia norit:
Vltimus hic qua ſit conditione locus.
Magna tenet illud numen molimina rerum:
Hæc eſt cœleſti pectore cura minor.
Non uacat in qua ſint regione tomitæ
Quærere finitimo uix loca nota getæ.
Aut quid ſauromatæ faciãt: quid iaziges acres
Cultaq; oreſteæ taurica terra deæ.
Quæq; aliæ gentes ubi frigore conſtitit hiſter:
Dura meant celeri terga per amnis equo.
Maxia pars hominũ nec te pulcherrima curat
Roma nec auſonii militis arma timet.
Dant illis animos arcus plenæq; pharetræ:
Quamq; licet longis curſibus aptus equs.
Quodq; ſitim didicere diu tolerare/famẽque:

¶ Quodq; ſequens nullas: Alia cauſa etiã dat ſcythis aioſq; propter aquarũ penuriam non timẽtut eos hoſtes inſequant: Strabo.n.libro ſeptimo ſcribit inter mare ponticũ ab Iſtro ad Tyram flumen getarum ſolitudinem præiacere planã totam & aquarũ indigam. ¶ Ira uiri mitis: Ira placidi Auguſti. ¶ Hæc hum⁹. Hæc terra ubi ſum. ¶ Vllis getis: Vllis populis ut ſunt getæ: quaſi dicat.nõ miſit me Auguſtus Tomõ. ut a Scythis interficerer. ¶ Quicq̃ actũ cur morerer: Aliquã rem geſtã ob quã morte dignus eſſem. ¶ Et minus infeſtus: Et neq; poteſt eſſe minus iratus. ¶ Nil fecit: Nil in me molitus eſt: ¶ Niſi quod facere ipſe coegi: Niſi quod ego illum compuli ſcribendo carmina & præcepta amatoria. ¶ Ira: Auguſti idignatio. ¶ Meo mento: Meo crimie: quo Auguſtũ læſi: Meritum.n.pro bñ. & malefacto accipitur. ¶ Parcior: Mollior: ¶ Quorum: Subaudi deorũ: Auguſtus enim uiuẽs diuinos meruit honores. ¶ Nihil maius: Nihil ſublimi⁹: hæc aũt illi pcatur pp eius in ſe iram mitẽ ut dixit. ¶ Vtq; diu ſub eo: Et ut olim inquit Terra fuit ſub imperio Cæſaris: ſic ẽt in poſterũ ſemper ſubiecta ſit. ¶ Perq; manus: Ordo eſt. Et tradita.ſ. terra eat p manus gentis huius Auguſti: per manus autẽ res tradiſ: qum ea alii aliis exhibenda pmittitur: Liuius: Auentino fulmine ictus ipſe regnũ per manus tradidit: Eodẽ etiã modo per ſinũ dicimus: Plinius li.x. Ouum in ſinu fouendũ atq; qum deponẽdum haberet nutrici per ſinũ tradendo ne interimeret tepor. ¶ At tu: Nunc uertit ſermonẽ ad Maximum. ¶ Tam placido iudice: Auguſto tam miti iudice. ¶ Quã nos quoq; ſenſimus: Quantũ nos ẽt ipſum cognouimus in cauſa noſtra: quũ.n. potuiſſet interficere: ſaluũ me eſſe maluit. ¶ Pro meis lachrymis: Pro dolore meo. ¶ Ora reſolue: Ora aperi pro me Auguſtũ orando. ¶ Non petis: Cauſam ſuã honeſtã eſſe colligit. ¶ Vt bñ ſit: Vt bonũ mihi optineas. ¶ Sed uti male tutius: Sed petis ut exulem: ſed in loco magis tuto: quod apertius ex ſequenti carie indicat. ¶ Ab hoſte ſæuo: A ſæuis getis. ¶ Præſentia numina: Dii propicii: Vel præſentẽ Auguſtũ & uiuum accipe. ¶ Stricto enſe: Nudo enſe. ¶ Squalidus getes: Getes imundus horrid⁹ & ipexus. ¶ Subeam aruũ. Vt tumulet. ¶ Ab humo ſcythica: A terra ſcythiæ: Illud ſciendũ apud ueteres romanos ſolita fuiſſe condi cadauera non cremari: quã rem Cicero de legi.lib.i.ita docet: At mihi quidem antiquiſſimũ ſepulturæ gẽus id fuiſſe uidetur: quo apud Xenophõtem Cyrus utitur: Reddiſ enim terræ corpus: & ita locatũ ac ſitum quaſi operimẽto matris obducit: eodẽq; ritu in eo ſepulchro qd procul ad fontis aras regẽ nr̃um Numã conditũ accipimus: gentẽq; Corneliã uſq; ad memoriã nr̃am hac ſepultura ſcimus eſſe uſam: C. Marii ſitas reliquias

Quodq; ſequẽs nullas hoſtis habebit aquas
Ira uiri mitis non me miſiſſet in iſtam.
Si ſatis hæc illi nota fuiſſet humus:
Nec me: nec quenq̃ romanũ gaudet ab hoſte
Meque minus: uitã cui dedit ipſe: capi
Noluit: ut poterat: minimo me perdere nutu:
Nil opus eſt ullis in mea fata getis:
Sed neq; cur morerer quicq̃ mihi cõperit actũ
Et minus infeſtus q̃ fuit eſſe poteſt.
Tũc quoq; nil fecit niſi quod facere ipſe coegi:
Pene etiam merito parcior ira meo eſt:
Dii faciant igitur: quorũ mitiſſimus ille eſt.
Alma nihil maius cæſare terra ferat:
Vtq; diu ſub eo: ſic ſit ſub cæſare terra:
Perque manus huius tradita gẽtis eat.
At tu tã placido q̃ nos quoq; ſenſimus illũ
Iudice pro lachrymis ora reſolue meis.
Non petis: ut bene ſit: ſed uti male tutius: utq;
Exilium ſæuo diſtet ab hoſte meum:
Quamq; dedere mihi pſentia numina uitam:
Non adimat ſtricto ſqualidus enſe getes.
Deniq; ſi moriar ſubeam pacatius aruũ:
Oſſa nec a ſcythica noſtra pmantur humo.
Nec male cõpoſitos ut ſcilicet exule dignũ eſt:
Biſtonii cineres ungula pulſet equi.
Et ne: ſi ſupereſt aliquis poſt funera ſenſus:
Terreat & manes ſarmaris umbra meos:
Cæſaris hæc animũ poterant audita mouere:

Per man⁹

per ſinum

Cadauera ſolita cõdi uõ cremari apud ueteres rõanos

apud Anienẽ diſcipari iuſſit Sylla uictor acerbiore odio incitatus: q̃ ſi tã ſapiens fuiſſet: q̃ fuit uehemens: qd haud ſcio an timẽs ſuo corpi poſſet accidere. prim⁹ e pt̃icis Corneliis igni uoluit cremari: declarat.n. Enni⁹ de Africano. Hic ẽ ille ſitus uere: nã ſiti dicunt hi: q cõditi ſunt: hæc ferme eadẽ ſcribit ẽt Pli.li.vii. Aegyptii aũt cõdire ſolebãt mortuos & eos ſeruare: Perſæ ẽt cæra circũlitos: ut q̃ maxie pmanerẽt diuturna corpora: Magorũ mos fuit nõ humare corpa ſuorũ: niſi a feris antea eẽnt laniata: In hircania plebs publicos alit canes optimates domeſticos. Nobile aũt genus canũ illud ſcimus eſſe: ſed p ſua qſq; facultate parat a qbus lanieſ: eãq; illi optimã eẽ cẽſent ſepulturã: autor Cicero in li.i.tuſculanarũ qõnum: Stoici autẽ iãdiu animã durare dicebãt: q̃diu durabat & corpus: uñ ẽt Aegyptii (autore Seruio) diutius reſeruabant cadauera. ſ. ut aia multo tpe pduraret & corpi eẽt obnoxia ne cito ad alia trãſiret. Romãi cõtra faciebãt cõburẽtes cadauera: ut ſtatĩ in gñalitatẽ id ẽ in ſuã naturã aia rediret. ¶ Male cõpoſitos: Male ſepultos & tectos. ¶ Vt. ſ. exule dignũ eſt: Quẽadmodũ meret hõ exul cineres hře male cõpoſitos & q ab eqs premantur. ¶ Biſtonii equi: Equi getarũ thraciã incolẽtiũ: Eſt aũt Biſtoniũ ſtagnũ in thracia a Biſtõe rege appellatũ ut uoluit Lactãtius grãmaticus. ¶ Si ſupeſt aliqs ſenſus: Si ſupeſt aia poſt mortẽ: hoc ẽ ſi mortuo corpe aia eſt imortalis: Animã aũt ſempiternã eẽ prim⁹ oĩum dixit pherecydes ſyrus ut ẽ autor Cice. in lib.i. Tuſculanarũ qõnũ. ¶ Poſt funera: Poſt mortẽ. ¶ Et terreat: Etiã pterrefaciat. ¶ Meos mães: Meã aĩam. ¶ Sarmatis ũbra. Aĩa feri ſarmatæ. ¶ Hæc audita: Hæc incõmda & mala intellecta. ¶ Mouere animũ Cæſaris: Flectere ad miſericordiã Cæſaris mẽtem

Quõ mortui ſepeliebatur apd uarias gẽtes

Biſtoniũ

B

Maxime mouiſſent ſi tamen ante tuum:
Vox p̄cor auguſtas pro me tua molliat aures
Auxilio trepidis quæ ſolet eſſe reis:
Aſſuetaque tibi doctæ dulcedine linguæ
Aequandi ſuperis pectora flecte uiri.
Nō tibi therodomō cruduſq; rogabit̃ atreus.
Quique ſuis homines pabula fecit equis:
Sed piger ad pœnas princeps. ad p̄mia uelox.
Quiq; dolet quotiens cogitur eſſe ferox.
Qui uincit ſemper: uictis ut parcere poſſit:
Clauſit & æterna ciuica bella ſera:

¶ Mouiſſent ſi tamē ante tuū: Si tamē o maxime ea flexiſſent antea mentē tuā: ad captandā enim miſericordiā opus eſt nos primū moueri ad lachrymas. Vnde ait Oratius. Si uis me flere: dolendū Primum ipſe tibi. ¶ Molliat aures: Placidas reddat aures & ad miſericordiā flectat. ¶ Trepidis reis: Pauidis reis, ꝓpter accuſationē: illos enim ſoles in iudiciis defendere. ¶ Aſſueta dulcedine: Aſſueta & ſolita ſuauitate. ¶ Doctæ linguæ: Facūdi oris. ¶ Viri æquādi ſuperis: Auguſti cōparandi dijs īmortalibus. ¶ Nō tibi teremedon: Sunt qui intelligunt de Termero: quē Hercules abſciſſo capite iteremit: a quo etiā Termeriū malū nominarūt. Cædēs enim caput Termerus q in eū inciderat oēs hoc pacto ad exitū mortēq; ꝑducebat ut docet Plutarchus in Theſei uita: Magis placet legaĩ Therodomon: ut itelligas de Therodomōte illo crudeliſſimo: id quo alibi Ouidius ita inq̄t Therodomōteos ut q ſenſere leones. Ille. n. ſtabula habuit leonū ut quidā ſcribūt in Scythia: ut alii in numidia: quos corporibus humanis alebat ſumpto noīe a græco: quod ſignat ſe ris ipetare: θηρ enī ferā ſignat: unde Therodamas q̄ ſi ferarū dōitor & θηριομαχέω cū beſtiis pugno. ¶ Cruduſq; rogabiĩ atreus: Et nō rogabis ꝓ me crudelē quēdā ut fuit atreus. de quo ita ſcribit Lactātiꝰ grāmaticus: Atreus & Thieſtes Pelopis filii Tātali nepotes alternis uicibus regnū regebāt: Veꝝ Thyeſtes qū inceſtaſſet Europā fratris uxorem: ab eo pulſus eſt regno: ſed inter eos qui ſcelere certabant uidebaĩ pro uindicta ficta gratia recōciliationis: Atreus fratri filios ſuos appoſuit epulādos: Q̄ū poſt æpulas filiorū capita ſignū cōuiuii feralis oſ̄dit: in cuius rei delectatione qum Thyeſtes conſulta de oracalis poſceret: reſponſum eſt per eum illi certam poſſe uenire uindictam: qui ex ipſo & filia pelopeia natus fuiſſet: quapropter unus illicitos filiæ amplexus inuaſit: ex qua natus eſt puer: quem illa In inſulam propter conſcientiam abiecit: hic capræ uberibus nutritus ex eadem re Aegiſthus nomē accepit: qui Atreum in uindictam patris qum adoleuiſſet occidit. Sed quæ iratum cauſa fuerit idem Lactantius ita docet: Mercurius ægre ferens a Pelope Myrtilum filium ſuum in pelagus præcipitatum ſpoliatumque uitæ lege repperit uindictam: qua conſolaretur orbitatem. Nam Pelopis filiis Atreo & Thyeſti tantum diſcordiæ iniecit: ut germanitatis iura dirumperent: Thyeſtes enim qum ſciret regnum penes eum fataliter manſurum: qui arietem uelleris aurei haberet: quem tum Atreus regiam ingreſſus plurimum cuſtodiebat corrumpēs Aeropen fratris ſui uxorem. imperium ad ſe transferre poſſe iudicauit: quod ille poſteaq̄ didicit: eum cum filiis duobus ſuis expulit: & poſtea ſimulata gratia ad eum miſit: eiuſq; filios Interemptos æpulandos appoſuit: quo facinore qum eūm puniſſet: ſol dicitur ab eorum ſe regionibus auertiſſe: unde Vergilius e contrario inquit. Nec tam auerſus equos tyria ſol iungit ab urbe: & Papinius libro quarto thebaidos. Funereæ tum nanq; dapes: mediiq; recuſus Solis: Hoc ideo fingitur (autore Seruio) quuniam ab Atreo ecclypſis Micenis primo prædicta & deprehenſa fuit: cuius qum cerneret approbari dicta: Thyeſtes inuidens ex urbe diſceſſit. ¶ Quiq; ſuis homines: Diomeden Intelligit: qui Tyridam urbem thraciæ tenuit autore Plynio: Hic (ut ſcribit Diodorus) habuit equorum præſepia ob equorum feritatem ærea: ferreis cathenis equi uiribus preualidis uinciebantur: cibis alebantur non his quos terra ferat: ſed hoſpitum eo diuertentium carnibus: hos cupiens Hercules abducere primo Diomeden cœpit. deditq; ſuo exemplo equis comedēdum: Manſuetiores deinde factos ad ſeq; adductos Euriſtꝰ Iunoni ſacrauit: quorum genus uſq; ad macedonem Alexandrum permanſit. ¶ Sed piger ad pœnas princeps: Sed Auguſtus tardus ad puniendum nocentes rogandus erit: Eſt enim magna eius in reos ſupplices miſericordia: quæ eſt pars Iuſtitiæ prima: qua in laudando utuntur oratores: Secunda uero eſt qua oſtendimus merentibus gratiam referri. ¶ Ad premia uelox: promptus ad danda præmia: ex quo his duobus uerſibus Iuſtum eum eſſe deſignat: præmium autem (autore Donato) & pro bono & pro malefacto redditur: premium enim pro uirtute & ſapientia honor eſt & lucrum: Vergilius. Rem magnam pretiumq; fero. ¶ Ferox: Fortis & præanimoſus. ¶ Qui uincit ſemper: Laus a fortitudine. ¶ Victis ut parcere poſſit: Laudat Auguſtum a Clementia: quæ eſt pars temperantiæ: per quam animi temere in odium alicuius Inuectionis concitati comitate retinentur. ¶ Clauſit & æterna: Quod Auguſtus pugnauerit magis ut parceret: q̄ ſeuiret docuit clauſo Iani templo: quo pax ubiq; parta deſignatur: uel hoc dicit: ut Cæſar oſtendat nolle amplius in quēpiam ſæuire: ex eo dignoſcit̃ q̄ Iani tēplū clauſit in ſignū pacis oībus conceſſæ: Ianū. n. autore Trāquillo: ſemel atq; iteꝝ a cōdita urbe ante memoriā ſuā clauſum In multo breuiore tp̄is ſpatio terra mariq; pace parta tertio uel (ut q̄dā legūt) ter clauſit: Numa aūt rex Iani tēplū ad infimū argiletū extruxitq; idex pacis foret & belli: ut aptus in armis: clauſus in pace ciuitatē eē ſignificaret: ſemel ab ipſo numa clauſus fuit: Iteꝝ poſt primū punicū ꝑfectū bellū: Tertio poſt bellū acciacū ab impatore Cæſare Auguſto pace mari terraq; parta ut Liuiꝰ docet: Vergilius. Claudēt̃ belli portæ: Hoc tēplū fuiſſe apud Theatrū Marcelli Seruiꝰ ſcribit: cuiꝰ poſtes is cōſul aperiebat qui prior creatꝰ eēt. Vñ Verg. ait in. vii. æneidos. Inſignis apit ſtridētia limina cōſul: Cur aūt motis armis tēplū Iani apiret̃: cur ue in pace clauderet̃ docet Ouid. in. i. faſtorū. ¶ Bella ciuica: Bella ciuilia. ¶ Aeterna ſera:

Termerꝰ
Termeriū malum
Therodomon
Atreus & Thyeſtes
Aegiſthꝰ
Diomedis crudelitas
Premium
Clemētia
Iani templum

Multa metu ꝓhibet:pœna qui pauca coercet.
Et iacit inuita fulmina rara manu.
Ergo tam placidas orator miſſus ad aures:
Vt propior patriæ ſit fuga noſtra roga:
Ille ego ſum:qui te colui:quem feſta ſolebat
Inter cõuiuas menſa uidere tuos:
Ille ego qui dixi ueſtros hymenæon ad ignes:
Et cecini fauſto carmina digna toro:
Cuius te ſolitum memini laudare libellos:
Exceptis domino qui nocuere ſuo.
Cui tua non nunquam mirãti ſcripta legebas.
Ille ego de ueſtra cui data nupta domo eſt:
Hãc ꝓbat:& primo dilectam ſemper ab æuo
Eſt inter comites martia cenſa ſuas.
Inq; ſuis habuit matertera cæſaris ante:
Quarum iudicio ſi qua probata:proba eſt.
Ipſa ſua melior fama laudantibus iſtis
Claudia diuina non eguiſſet ope.
Nos quoq; ꝓteritos ſine labe peregimus ãnos:
Proxima pars uitæ tranſilienda meæ eſt.
Sed de me ut ſileã cõiunx mea ſarcina ueſtra ē
Non potes hanc ſalua diſſimulare fide.
Cõfugit hæc ad uos:ueſtraſq; amplectiť aras:
Iure uenit cultos ad ſibi quiſq; deos.
Flenſq; rogat precibus lenito cæſare ueſtris:
Buſta ſui fiant ut propriora uiri.

perpetuis clauſtris. ¶ Multa metu prohibet:Legiť etiã Multa metu pœnæ.& ſubaudiť coercet ab inferiori: Hic aũt Auguſtũ laudat a prudẽtiæ parte:Multa inquit ſcelera Auguſtus fieri prohibet metu pœnæ:gũ tñ in paucos animaduertat. ¶ Pauca:Pauca hominũ crimina. ¶ Rara fulmina:Raras pœnas & ſupplicia. ¶ Inuita manu:Manu recuſanti:legiť etiã in uicta hoc eſt iſuperabili. ¶ Ad aures tam placidas:Ad aures Auguſti tam mites. ¶ Hymenæõ:Carmẽ nuptiale:Deũ autẽ nuptiarũ poſuit pro ipſo Epithalamio. Fuit aũt Hymenæus (ut ſcribit Lactãtius grãmaticus) puer atheniẽſis:q qũ annos puerilis ætatis excederet:neq; adhuc uix poſſet implere ea pulchritudie ꝓditus fuiſſe diciť:ut fœminã mentireť:iſtũ qum una ex ciuibus ſuis uirgo nobilis adamaſſet:ipſe medioc̃rib⁹ ortus,parẽtib⁹ quia nuptias deſperabat:quod poterat tñ puellã extrema amoris linea diligẽs ſatis aĩo.ſolo ſaciabat aſpectu: Qumq; nobiles fœminæ cũ uirginib⁹ ſacra Cereris eleuſinæ celebrarẽt:ĩ ſubito aduentu pirratarũ raptæ ſunt:iter quas etiã Hymenæ⁹:q illo & amata fuerať ſubſecut⁹:cui puella crediť:Qũ igiť ꝑ lõginqua maria ꝓdam pirratæ uexiſſent:ad quãdã regionẽ tãdẽ deuoluti ꝑueniũt:ibiq; ſomno oppreſſi ab inſeq̃ntibus ſunt interẽpti.Hymenæ⁹ relictis ibi uirginib⁹ reuerſus Athenas:pact⁹ eſt a ciuib⁹ dilectæ nuptias:ſi eĩ filias ſuas reſtituiſſet:q̃s ubi ꝓ uoto reſtituit:exoptatã accepit uxorẽ:Quod cõiugiũ qa fœlix fuerat:placuit atheniẽſib⁹ nomen nuptius Hymenæi miſceret De Hymenæo alibi plura diximus. ¶ Ad ignes ueſtros:Ad ueſtras tẽdas:q̃ nubẽtibus ꝓferebãť. ¶ Exceptis: Subaudi libellis amatoriis. ¶ Nupta: Vxor. ¶ De ueſtra domo:De ueſtra hoc eſt de Maximorũ familia. ¶ Hãc: Scilicet uxorẽ meã. ¶ Ab prio æuo: A pueritia. ¶ Eſt cẽſa:Annotauit & q̃ſi in cenſu ſuo iudicauit. ¶ Martia:Martia philippi filia & Catonis Iunioris uxor fuit:de qua tã multa feruntť:eius meminit Plutarchus.Appianus.& Lucãus. ¶ In ſuis:Subaudi cõitib⁹. ¶ Matertera cæſaris:Ex Iulia Caii Cæſaris ſorore.&.M.Accio Balbo(ut ſcribit Trãqllus) nata eſt Accia Auguſti mater.quæ poſt mariti Octauii mortẽ Martio Philippo nupſit.q ab Anco Martio genus traxit:& ex eodẽ philippo & Acciæ ſorore ac matertera Auguſti defuncta anteq̃ Acciã duceret Philippus.Martiã natã uolũt: dicẽte Ouidio ĩ faſtis:Clari monumenta Philippi Aſpicis:unde trahit martia caſta genus:& paulopoſt:Nupta fuit quõdã matertera cæſaris illi O dec⁹.o ſacra fœmina digna domo: credẽdũ eſt ergo Ouidiũ hic ſignificare ſuã uxorẽ tertiã de domo Fabiorũ puellã admodũ primo ſororẽ Actiæ & Auguſti materteram & Martiæ matrẽ coluiſſe:deinde eius filiã Martiã:Sunt q etiã ꝑ matertera Cæſaris itelligãt ſororẽ Liuiæ Auguſtæ materterã Tyberii ut ꝑ cæſare Tiberiũ accipias:ut ſæpe apud Ouidiũ repies:prior ſentẽtia magis placet. ¶ Añ Priuſq̃ Martia. ¶ Quarũ iudicio:Iudicio Martiæ & materteræ cæſaris. ¶ Si q̃ ꝓbata:Si q̃ fuit laudata. ¶ Proba eſt:Eſt bona. ¶ Ipſa ſua melior fama:Ipſa inqt claudia melior q̃ erat ei⁹ fama:parũ.n.caſta criminabať nõ eguiſſet diuino auxilio:ſi eã Martia & Cæſaris matertera laudaſſent:q̃ſi dicat uxor mea pudiciſſima eſt:quippe qdẽ utiť cõſuetudie taliũ matronarũ.Hãnibale aũt italiã deuaſtãte ex reſpõſo librorũ Sibyllinorũ mater deũ e peſſinũte acceſſita:qũ aduerſum tiberim ueheret.repẽte in alto ſtetit:& qũ moueri nullis uirib⁹ poſſet:ex libris cognitũ caſtiſſimæ demũ fœminæ manu moueri poſſe. Tũ Claudia uirgo ueſtalis falſo inceſti ſuſpecta deã orauit:ut ſi pudicã ſciret ſequereť.& zona impoſita nauẽ mouit. Vñ Claudiãus ita cecinit. Et eodẽ flumine ducẽs Claudit uirgineo cũctãtẽ crine cybellẽ:Hiſtoriã refert Liui⁹ de bello pũico lib.ix. Valeri⁹ maxim⁹ libro.v.Ouidi⁹ in.iiii.faſtorũ.Suetoni⁹ in Tiberio.& Lactãtius libro ſecũdo diuinarũ Inſtitutionũ. ¶ Diuina ope:Auxilio cybeles ut ſuſpitionẽ uiolatæ caſtitatis poneret. ¶ Sine labe: Sine crimie & ĩfamia. ¶ Eſt trãſiliẽda:Eſt ſilẽtio ꝓtereũda:qa pauloante notat⁹ fui ĩfamia & relegat⁹ ꝓpter ꝓcepta amatoria: & ideo nõ eſt a me laudandus proximus hic uitæ meæ curſus ſed ſuperior tãtũ. ¶ Sed de me ut ſileã : Si nõ uis mea cauſa Auguſtũ rogare:ſaltẽ uxor mea uos moueat. ¶ Eſt ueſtra ſarcina:Erat enim ex Maximorum familia & ſoror aut filia huius maximi ad quem ſcribit. ¶ Non potes diſſimulare:Non potes negare. ¶ Salua fide: Habita fidei & pietatis ratione ¶ Hæc:Scilicet uxor mea. ¶ Veſtras aras : Veſtra auxilia uos precando tanquam ſuos deos. ¶ Vt buſta:Vt corpus quaſi mortuum. ¶ Fiant propiora:Fiant magis ei uicina.

Hymenæus

Martia

Accia Auguſti mater

Claudia uirgo

❡In Quartam Epiſtolam Enarratio.

Hanc tibi naſo:Ex Rufini litteris magnã ſe cœpiſſe uoluptatē & ſpem fateť poeta: nec tñ eas quis eloquẽtes tãtã uim babuiſſe docetut dolorem potuerint amouere:nã ut morbi quidã nullis medicinis:ſic cura interdũ nulla arte tolli poteſt:Cauſam deide aſſignat cur dolor attenuari nequeat:Tum refellit eorꝫ exẽpla.quos ipſe dixerat forti aĩo tuliſſe exiliũ ea ratione: ꝙ illi tã lõge a patria nõ exulabãnFateť tñ poſtremo ſi poſſet eius aius lenin.ipſius ꝓcepta & litteras elegãtiſſimas id facturas fuiſſe t quas ioco magni muneris ſe accepiſſe dicit.

❡Qui miſer eſt:Ordo talis Si ille q eſt miſer poteſt eſſe ſuus ulli:aut ſi ille q eſt miſer ulli poteſt eē ſuus: hoc eſt ſi quis infœlix põt dicere alicui ſe eē ſuũ ut ipſe.q ita dixerat Hãc tibi naſo tuus & reliqua.❡Solatia nuper reddita: Cõſolatiões nuper in litteris tuis adhibitæ.❡Mẽti cõfuſæ: Animo meo ꝑturbato. ❡Auxiliũ:Lenimen.❡Spẽq;:Et ſpẽ reddit' in patriã. ❡Heros pæãtius:Philoctetes Pæãtis filius cuius uulneris fœtor quũ a græcis ſuſtineri nõ poſſet in lẽno relictus eſt:ubi ad priſtinã ſanitatẽ medicinis reſtitutus ad troiã deductus ẽ dicẽte Vlyſſe apud Ouidiũ lib.xiii.met.Nec pæantiadẽ ꝙ habet uulcania lẽnos Eſſe re'meruiſcrimẽ defẽdite uĩm.Cõſẽſiſtis.n.nec me ſuaſiſſe negabo Vt ſe ſubtraheret belliq; uiæq; labori Tẽtauitq; feros teq; lenire labores:Paruit & uiuit.De Philoctete plura diximus in enarrationib' in Ouidiũ de remedio amoris.❡Artib' machaõiis:Artib' medicinalibus a medico Machaone filio Aeſculapii dictis:a quo ars medicinalis elegãtiſſime a poetis Machaonia cognominať: & Medici Machaões. Martialis.Quid tibi cũ medicis?dimitte machaõas oẽs.❡Lenito uulnere:Mitigato uulnere.quod Herculis ſagittæ intulerãt.❡Mẽte iacens: Cõſternatus. ❡Acerbo ictu:Aſpa ꝑcuſſione hoc eſt exilio.❡Saucius:Proſtratus.❡Admonitu tuo:Tuis litteris.❡Vt ſolet ĩfuſo:Vt ſolet eſuriẽtis uena uino recreari:Venas.n.inedia uacuefacit:Saturitas obſtruit:Vñ qũ quis eſuriens bibit aliquãtũ famẽ ſubleuannã liquori quidẽ nihil officit,quin ſumptus ad oẽs corporis ptes quoquo uerſus pmeet & uenas cõpleat:& ideo inedia q̃ ĩanitatẽ fecerat accepto pot' remedio q̃ſi iã nõ totũ uacua recreať.autor Macrobi'.❡Nec tamẽ:Quaſi dicat quis multũ profuerit cõſolatio tua: tamẽ tua facundia nõ potuit mihi omnẽ dolorẽ tollere.❡Sint ſana:Sint ſine dolore.❡Vt demas:Quãuis remoueas.❡Nõ minus:Non minus doloris reſtabit q̃ ademeris:Eſt autẽ ordo:Id curæ quod ſuperabit nõ erit minus exhauſto ea re,quã ademeris hoc eſt eo dolore quẽ exhauſeris e pectore.❡Duceť:Obduceť.claudetur.❡Cicatrix:Vulneris ueſtigiũ.Fortaſſe inquit dolor meus minueť longo tẽporis interuallo.nã ut eſt apud Ciceronẽ:Nullus eſt dolor quẽ nõ longinquitas tẽporis minuat ac labefactet.❡Vulnera cruda:Vulnera recẽtia:hoc dicit Recẽs dolor nullas admittit cõſolatiões.❡Docta arte:Peritia medẽdi.❡Malũ:ægritudo.❡E molli pulmone:Vulnerato.n.pulmone homo perimiť:Sanguinis aũt plurimũ:ut ſcribit Ariſtoteles in libro de aĩalibus primo:pulmo ex cæteris cõtinet mẽbris:quippe qui totus inanis ſit & fungoſus:ac riuulos uenæ maioris ſingulis ſuis fiſtulis excipiat.Errant.n.qui ſanguinis uacuũ pulmonẽ eẽ arbitranť decepti ſcilicet conſpectu eorũ pulmonũ quos diſſectis detraxerint animalibus:quorꝫ ſanguis ilico effluit uniuerſus:Scribit etiã Plynius ſub corde pulmonẽ eẽ:ſpirandiq; officinã attrahentẽ ac reddentẽ animã iccirco ſpongioſũ ac fiſtulis inanib' cauum.Et Cicero in libro de natura deorꝫ docet in pulmonib' ineſſe raritatẽ quandã & aſſiduis ſpongiis mollitudinẽ ad hauriendũ ſpiritũ aptiſſimã:qui tum ſe cõtrahunt aſpirãte:t tũ ſe ſpiritu dilatant:ut frequẽter ducať cibus animalis quo maxime aluntť animales.❡Sanguis remiſſus:Sanguis eiectus illato uulnere.❡Ad ſtygias aquas:Ad Charõtẽ portitorẽ hoc eſt ad iferos.❡Certo limite:Via nõ ambigua quia moriť.Ex quo docet cãm ſuã eſſe perditã deploratam atq; deſtitutam & ideo eius cõſolationẽ nõ potuiſſe poetæ dolorem tollere quẽadmodũ ſunt q̃dam ægritudines q̃ prorſus ſanari nequeunt. ❡Epidaurius:Aeſculapius q in Epidauro ciuitate colebať.❡Vulnera cordis:Cordis plagas: Cor.n.autore Plynio:animalibus cæteris in medio pectore eſt:homini tñ ĩfra leuam papillam turbinato mucrõe in priora eminens:Hoc primũ naſcentibus formari in utero tradunt:deinde cerebrum ſicut tardiſſime oculos:ſed hos primum mori:cor nouiſſime:id prima domicilia intra ſe animo & ſanguini præbet ſinuoſo ſpecu & in magnis animalibus triplici in nullo non gemino:ibi mens habitat:Ex hoc fonte duæ grandes uenæ in

Cur pot' famem ſubleuat.

Pulmo

Cor in aialibus

❡Ad rufinum.

Hanc tibi naſo tu9 mittit rufine ſalutẽ:
Qui miſer eſt ulli ſi ſuus eẽ poteſt.
Reddita confuſæ nuper ſolatia menti
Auxilium noſtris ſpemq; tulere malis
Vtq; machaonijs pæantius artibus heros
Lenito medicam uulnere ſenſit opem:
Sic ego mente iacens & acerbo ſaucius ictu:
Admonitu cœpi fortior eſſe tuo:
Et iam deficiens ſic ad tua uerba reuixi:
Vt ſolet infuſo uena redire mero.
Nec tamen exhibuit tantas facundia uires:
Vt mea ſint dictis pectora ſana tuis.
Vt multum demas noſtro de pectore curæ:
Non minus exhauſto quod ſuperabit erit.
Tempore ducetur longo fortaſſe cicatrix:
Horrent admotas uulnera cruda manus.
Non eſt in medico ſemper releuetur ut æger:
Interdum docta plus ualet arte malum.
Cernis ut e molli ſanguis pulmone remiſſus
Ad ſtygias certo limite ducat aquas:
Afferat ipſe licet ſacras epidaurius herbas
Sanabit nulla uulnera cordis ope.

pri ora & terga diſcurrūt:ſparſaq ramoꝝ ſerie p alias mories oībus mēbria uitalē ſanguinē rigāt:Solū hoc uiſceꝝ uitiis nō maceraſ:nec ſupplicia uitæ trahit læſumq morte ilico affert:unī nō imerito hoc in loco dixit Ouidi⁹ cordis uulnera nulla ope ſanari poſſe.¶ Nodoſam podagrā:podagrā nodoſ:& articulos digito rū iſeſtantē:podagra.n.dr eo q ποδας.i.pedes αγρευει.i.capit:podagræ aūt morb⁹ romæ olim rarior ſolebat eē nō mō priſcis tpib⁹:ſed ne qdē Plinii æuo:q eū morbū ſcribit pegrinū fuiſſe:Nā ſi antiqtus in Italia fuiſſet:latinū nomē iueniſſet:Inſanabilis nō eſt credēdus:qppe qm̄ in multis & ſponte deſinit: & in plurib⁹ Podagra

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.
Nec formidatis auxiliatur aquis.
Cura quoq interdum nulla medicabilis arte:
Aut ſi ſit longa eſt attenuanda mora.
Cum bene firmarunt alum præcepta iacentē.
Sumptaq ſunt nobis pectoris arma tui.
Rurſus amor patriæ ratione ualentior omni.
Quod tua fecerunt ſcripta retexit opus.
Siue pium uis hoc:ſeu uis muliebre uocari:
Confiteor miſero molle cor eſſe mihi.
Non dubia eſt ithaci prudentia:ſed tñ optat
Fumum de patriis poſſe uidere focis.
Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit:& immemores non ſinit eſſe ſui.
Quid meli⁹ Roma? ſcythico qd frigore pei⁹?
Huc tamen ex illa barbarus urbe fugit.
Cum bene ſint clauſæ cauea pandione natæ.

curaſ:Celſus lib.iiii.docet i māib⁹ pedibuſq articuloꝝ uitia freqntiora lōgioraq eē:q in podagris chiragris ue eſſe conſueuerūt:ea raro uel caſtratos:uel pueros an̄ fœmiæ coitū:uel mulieres niſi qb⁹ menſtrua ſuppſſa ſūt tentāt:ubi ſentiri cœpunt ſanguis mittēdus eſt:id.n.iter initia ſtati fcm̄ ſæpe annuam nōnunq ppetuā ualitudinē pſtāt:qdā ēt qum aſinino lacte epoto ſe eluiſſent impetuū hoc malū euaſerūt:qdā qum toto āno a uino mulſo ac uenere ſibi tempaſſent:ſecuritatē toti⁹ uitæ cōſecuti ſunt:idq utiq poſt primū dolorē ſeruādū eſt ēt ſi qeuit:Q ꝺ ſi iā cōſuetudo ei⁹ fcā ē:pōt qdē aliqs eē ſecurior his tpib⁹ qb⁹ dolor ſe remiſit:maiorē uero curā adhibere debēt hi:qb⁹ id reuertiſ:qꝺ fere uere:autūno ue fieri ſolet:podagræ cām legito apud Macrobiū libro vii.Sat.¶ Neſcit tollere:Neſcit curare:qꝺ tñ falſum eſt ſi celſo:ac Plinio credim⁹ ut docuim⁹.¶ Nec formidatis:Nec ēt medicia rabidis hoib⁹ medeſ:qꝺ p formidatas aqs deſignat:Celſus in̄ curationē docet aduerſus canis rabidi morſum lib.v.Solet aūt ex eo uulnere:ubi parꝝ occurſum ē aquæ timor naſci:hydrophobas græci appellāt:miſerrimū gen⁹ morbi: i quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciaſ:ut nō imerito Ouidi⁹ aqs a rabidis formidari dixerit:Scribit ēt Apulei⁹ libro met.ix.quēdā exploradæ ſanitatis ſuæ gra tale cæteris demōſtraſſe argumētum. ut aquæ recētis cōpletā peluē offerrēt potui:ac ſi itrepidus & more ſolito ſumēs aqs adlibeſceret.Sanū ſe atq oī morbo ſcirēt expeditū:cōtra uero ſi uiſū contactūq laticis uitaret ac phorreſceret:p compto noxiā rabiē ptinaciter durare:un̄ Lucan⁹ libro.vi.ita inqt Non ſpuma canū qbus unda timori eſt:& Plinius libro.xxviii. eſt autor iter oēs cōuenire ſi aqua potuſq formideſ a morſu canis ſuppoſita tñ calici lacinia mēſtruo tincta tali.ſtatī metū eū diſcuti uidelicet pualente Lymphatia illa græcoꝝ:qum rabiē canū eius ſanguinis guſtatu incipe dixerimus.Idē lib.viii.ſcribit Rabiē canū Sirio ardente hoi peſtiferā:ita morſis lœtalis aquæ metus: quapp obuiā itur p.xxx.eos dies gallinaceo maxīe fimo miſto canū cibis.aut ſi pueneerit morbus.ueratro. Rabidis nonpdeſt medicina Podagra quidam liberati

¶ Cura:Dolor aliqs mētis:ut me⁹.¶ Aut ſi ſit:Subaudi medicabilis.¶ Lōga mora:Longo tpe.¶ Præcepta: Rōnes qb⁹ uſus es in lrīs tuis.¶ Arma tui pectoris:Rōnes tuæ mētis in cōſolatiōe tua ad me ſcriptæ:uel fortitudo q̄ ē i tuo pectoi.¶ Rurſus amor ptriæ:ea cōmemorat:pp q̄ dicit,ſe nō poſſe dolorē pōere:q̄uis cōſolatōes ſuæ fuerit efficaciſſimæ.Quod āt ptria unūquēq delectet docet & Cicero i Oratoř his uerbis:Ac ſi nos id qꝺ maxīe debet nr̄a ptria delectat:cui⁹ rei tāta uis ē.ac tāta natura:ut Ithacā illā in aſprimis ſaxulis tanq nidulū affixā ſapiētiſſimus uir imortalitati an̄poneret:quo amore tādē inflāmari eē debem⁹ in eiuſmōi ptria. Sua quē q ptria delectat

¶ Rōne ualētior oī:Qui plus pōt oī rōne.¶ Quod tua fecerūt ſcripta:Quod tu ad me ſcripſiſti.¶ Retexit: Deſtruit.¶ Ithaci:Vlyſſis.¶ Sed tñ optat:Sed tñ reditū in ptriam deſiderat:un̄ ipē apud Homeꝝ ita dicebat: Ithaca oīum clariſſima occaſum uerſus:aſpa qdem.ſed optima iuuētutis altrix:qua ego nihil unq amœnius uidi:Et Cicero in oratoris loco pdicto idē oſ̄dit:Hæc aūt uerba ex Homero in primo Odyſſeæ ſumpſit poeta:Ille.n.ita Pallada Iouē alloquētē fingit:Maximo mi pr̄ dolore cōficior ob infœlicē Vlyſſem:q amiciſ:pcul a Calypſo Atlātis filia diſtineſ:hæc & enim blādis cōtinue ſermōibus ſuauiſſimiſq uerbis ab illo ut dulcis ptriæ obliuiſcaſ impetrare cōtendit:Aſt ille tāto reuiſendæ ptriæ ſtudio deſiderioq detinetur:ut ſi ab urbe ſallētem fumū uiderit:q primū obire nō recuſet.¶ Sui:Ipſi⁹ ſoli natalis.¶ Quid melius roma? Exemplis pbat oēs ptriam cæteris locis anteferre ſolitos eē.¶ Huc:In Scythiā.¶ Ex illa urbe:Ex romana ciuitate.

¶ Pandiōe natæ:Progne & Philomēa:quaꝝ altera mutata fuit in luſciniā:altera in hirūdinē:Fuerūt aūt filiæ pādionis regis athenaꝝ Erichthonio ac Cecropis iunioris filia geniti:quē Metionidæ regno deturbarūt:Megarā qum fuga euaderet(erat.n.pylæ megarēſiū regis gener)in filios icidit:Ibi pādionē aduerſa ualitudine extinctū aiūt:eius in Megaride tumulus fuit ad mare:quē Athenis gauiæ ſcopulū nuncuparunt:Filii Megaris reuerſi Metionidas eiciūt:athenarūq regnū natu eoꝝ maximus Aegeus ſuſcipit:Infœlix oīno Pādion filiaꝝ fuit educatiōe:neq eaꝝ filii relicti ſunt ulli iniuriæ ultores:tāetſi ut fortunā augeret cum Thrace affinitatē iūxerat:Sed nulla eſt mortalib⁹ euadēdi uia:qꝺ a deo futuꝝ eſt:Fama eſt Tereū Prognes coniugē Philomelā uiolaſſe:puellæq ab eo corpus excruciatū:ut ea facioris acerbitate utrāq ſororē ad ſui compu- Pādiō rex

lerit ſuppliciū:autor Pauſāias.⸿ Aſſuetos ſaltꝰ: Siluas et paſcua cōſueta petūt.⸿ Exilii morſus:Dolores exilii
mei.⸿ Cedere:Amoueri ſeu abire.⸿ Fomētis tuis:Tuis remediis et cōſolatiōibꝰ.⸿ Ne uos ipſi:Ne uos amici.
⸿ Tā ſitis amādi:Quātū ſubaudi a me amamini.⸿ Talibus:Amicis talibꝰ quales uos eſtis:hoc eſt fac tu Ruſ
fine ut talibus amicis careā:Quia ſi uos nō amauero exilii mala leuiora uidebunt:ex quo deſignat magnam
partē doloris exiliū afferre: q̄ a charis abeſt ſodalibus. ⸿ At puto qua:Ponit obiectionē poſſet.n.aliqs dice
re Exiliū æquo aīo ferēdū:ſiquidē ille nō eſt miſſus in locū inhumanū. ⸿ Tellure:Romana ciuitate.⸿ Extre
mi orbis:Extremi ſeptētriōis & terrarū. ⸿ In harēis:
In getico littore.⸿ Perpetuas niues:Cōtinua frigora:
Eſt.n.illic ſemp hiēs ſūt ſemp ſpirātes frigora chau
ri ut ē apud Maronē.⸿ Nō ager hic pomū: Non na
ſcunt in Scythia pomiferæ arbores.nō uuæ.nō ſali
ces.ñ robora:De hac re abūde ſcripſimꝰ ī enarratio
nibꝰ i Ouidiū de triſtibꝰ.⸿ Robora mōte uirēt:Sub
Robur audi nō:Robur āt arbor eſt q̄ in mōtibꝰ naſcit.ꝑter
fructū pluria alia gignit:nāq; fert & gallæ utrūq; ge
nus & quædā ueluti mora:ni diſtarent arida duritia
plærūq; tauri caput imitātia:quibus fructus ineſt nu
clei oliuæ ſimilis:naſcunt ut pilulæ nucibus nō abſi
miles intus habētes flocculos molles lucernarū lu
minibꝰ aptos:nā & ſine oleo flagrāt ſicut & galla ni
gra:Robora ferūt & uiſcū & mella:ut autor eſt He
ſiodꝰ cōſtatq; rores melleos e cœlo cadētes nō aliis
magis inſidere frondibꝰ autore Plynio lib.xvi.⸿ Ne
ue fretū laudes terra magis:Et ne credas mare pōti
cū melius eē hac terra in qua exulo. ⸿ Rabiæ uēto
rū:Impetu & furore uentorū.⸿ Solibus orba:Priua
ta radiis ſolaribus.⸿ Tument:Tēpeſtatibꝰ agitant.
⸿ Cāpi cultore carētes:Subaudi iacent.⸿ Quæ ne
mo uēdicet:Quæ nemo ſibi appropriet.⸿ Magna
P.Rutilꝰ nimi rutulli:P.Rutullus doctꝰ & philoſophiæ dedi
tus uir fuit ſūmæ īnocētiæ:Is quæſtor.C.Mutii pro
cōſulis Aſiam ab iniuriis publicanorū liberauit:ſed
inuidia equeſtris ordinis:qui tūc iudicia exercebat
repetūdarū damnatus in exiliū miſſus eſt:cui Aſiam
petēti(ut in capite de maieſtate Valeriꝰ Max.ſcribit)
oēs prouinciæ illius ciuitates legatos eius ſeceſſum
opperientes obuiam miſerūt. Eum docet Cicero in
oratore uirū fuiſſe exēplum īnocentiæ illoq; nemi
nem neq; itegriorē fuiſſe in ciuitate neq; ſanctiorē:
In iudicio autē nō modo ſupplex iudicibus eſſe no
luit:ſed ne ornatius quidē aut liberius cām dici ſuā:
q̄ ſimplex oratio ferebat ueritatis: Sed qū poſtea ei
ob Syllanā uictoriā in patriā redire liceret:maluit in
exilio eſſe:q̄ aliqd cōtra leges feciſſe uideri:Fuit etiā
P.Rutilꝰ P.Rutilius qui ægre tuliſſe fratris repulſam conſulatus dicitur & ob eam cauſam a uita receſſiſſe: ut memi
nit Plynius in ſeptimo &.M.Cicero libro quarto Tuſculanarum quæſtionum. ⸿ Non uſi conditione da
Smyrna ti reditus:Nam potuit(ut diximus)Syllano tempore redire.⸿ Smyrna:Smyrna Vrbs fuit(ut ſcribit Stra
bo)Ioniæ ab Amazone Smyrna appellata: quæ Epheſum tenuit:Ea enim urbs ad Ioniam aſſumpta fuit:
Epheſiorum operanam cum eis olim habitabant:quum Epheſus Smyrna uocaretur: Smyrnæi autem a Mi
leſiis ſecedentes exercitum in eum locum duxerunt:ubi poſtea Smyrna fuit: quum Leleges eum tenerent
quibus eiectis antiquam Smyrnam condidere diſtantem ab ea quæ poſtea fuit ſtadia uiginti:poſtea ab æo
libus pulſi Colophonem aufugerunt:& cum Colophoniis contra eos exeuntes regionē ſuam occupauere:
Vnde Herodotus ſcribit Smyrnā a Colophōe cōditā:Idē Strabo etiā docet poſt Clazomenas fuiſſe Smyr
næorū ſinū & ciuitatē:deīde aliū ſinum & antiquam Smyrnam diſtantē a noua ſtadiis.xx.nā qū Lydi Smyr
nā euertiſſent circiter annos quadringētos ea in uici modū manſit habitata:poſtmodū Antigonus eam ſu
ſcitauit.deinde Lyſimachus & nunc omnium pulcherrima eſt eius pars in monte ſita eſt: pars maxima in
campo:præter portum & gymnaſium & matronarum locum uiæ ſunt in tectum pro uiribus diſtinctæ:& la
pidibus ſtratæ porticus magnæ quadratæ planæ & altæ:habet etiā bibliothecā.& Homerū.& porticū qua
dratā cum Homeri templo & ſtatuam:nam & hi maxime hunc poetam ſibi uendicant: Vrbis mœnia Melas
amnis præterfluit: ad cæteram ſtructuram etiam portum clauſum habet: hoc in loco Dolobella Trebo
nium obſidione cœpit unum ex his: qui Diuum Cæſarem dolo occiderūt: & multas urbis partes diruit:
De hac Vrbe igitur hic Ouidius intelligit. ⸿ Virum: Rutullum. ⸿ Non pontus:Non regio pontica.

Nititur in ſiluas quæq; redire ſuas.
Aſſuetos tauri ſaltus:aſſueta leones
Nec feritas illos impedit:antra petunt.
Tu tamen exilii morſus ex pectore noſtro
Fomentis ſperas cedere poſſe tuis
Effice/uos ipſi ne tam mihi ſitis amandi.
Talibus ut leuius ſit caruiſſe malum
At puto qua fueram genitus tellure carenti
In tamen humano contigit eſſe loco.
Orbis in extremi iaceo deſertus harenis.
Fert ubi perpetuas obruta terra niues.
Nō ager hic pomum:nō dulces educat uuas:
Non ſalices ripa.robora monte uirent.
Neue fretū laudes terra magis:æquora ſemp
Ventorum rabie ſolibus orba tument.
Quocunq; aſpicies campi cultore carentes.
Vaſtaq; quæ nemo uendicet arua iacent:
Hoſtis adeſt dextra leuaq; a parte timendus:
Vicinoq; metu terret utrunq; latus
Altera biſtonias pars eſt ſenſura ſagittas.
Altera ſarmatica ſpicula miſſa manu.
I nunc & ueterum nobis exempla uirorum:
Qui forti caſum mente tulere refer:
Et graue magnanimi robur mirare rutuli
Non uſi reditus conditione dati.
Smyrna uirū tenuit nō pōtus & hoſtica tellus

Smyrna minus nullo pœna petenda loco.
Nō doluit patria cynicus procul eſſe ſinopęus.
Legit enim ſedes attica terra tuas.
Arma neoclides qui perſica contudit armis

¶ Minus eſt petēda pœna: Min⁹ ē reqrēda ſeu eligēda ut ſit ſuppliciū alicui. ¶ Nullo loco: Nulla alia urbe: Smyrna inqt qum ſit urbs ꝑclariſſima minorē afferet dolorē in ea exulātiq aliæ urbes. q. d. ſi qs exul locū gratū q̄ritueā urbē ꝑ cæteris eligat. ¶ Nō doluit pr̄ia cybicus: Legēdū eſt cynic⁹: Diogenē aūt intelligit q Si- nopæus fuit Icefii mēſarii fili⁹: quē fugiſſe aiūt: qum ei⁹ pr̄ publice mēſam hēret ac falſo pecuniā ſignaret: Eu bolides in libro de Diogene Diogenē ipm hoc feciſſe. ſ. monetæ falſam ſignationē ſcripſit: atq̧ cū pr̄e una pulſum fuiſſe: qdā uero eū qum curator effectus eēt: pſuaſum ab opificib⁹ aiūt: ueniſſe delphos. atq̧ Delū in pr̄iam apollinis: pcōtatūq̧ eē an id ageret qđ ei ſuaderet: qđ qum ſibi pmiſſum eſſet de ciuili mōeta æs adulteraſſe: dephenſumq̧ (ut qdā uolūt) exilio dam natū eē. Alii āt putāt eū metu pterritū ſponte pr̄iā li qſſe: Inde Athenas ueniēs Antiſthenē ſecutus eſt: Sa tyrus q illuſtriū uiroꝝ ſcripſit hiſtorias retulit Dio genem paliolo duplici uſum propter frigus: peram pro cellario habuiſſe: ſecūq̧ portaſſe clauam ob cor puſculi fragilitatē: qua iam ſenex membra ſuſtēta re ſolitus erat: Et ημέροβιοσ. i. Diarii uictus uulgo appellatus ſit: i p̄ntem horam poſcens a quolibet & ac- cipiēs cibū: habitauit aūt in portaꝝ ueſtibulis & porticibus ciuitatū: qumq̧ ſe contorqueret i dolio. uolubi lem ſe habere domum locabatur. & ſe cum tpibus imutantem: hieme. n. os dolii uertebat in meridiem: æſta te ad Septētrionem: & utcūq̧ ſol ſe īclinauerat Diogenis ſimul ꝓnū uertebat: Qum aūt ad agonē olym picū: q magna frequētia græciæ celebrabat iā ſenex pgeret: ſebre in itinere dicit apphenſus accubuiſſe in cre pidine uiæ: uolētibuſq̧ amicis aut in iumētū: aut in uehiculū leuare: nec acqeuit: ſed trāſiens ad arboris um brā locut⁹ eſt. abite q̄ſo. & ſpectatū pgite: hæc me nox aut uictorē ꝓbabit aut uictū: ſi febrē uicero ad agonē ueniā: ſi me uicerit febris ad iferna deſcēdā: ibiq̧ p noctē eliſo gutture non tā mori ſe dixit: q̄ febrē morte ex cluderet: Cynicus aūt fuit phioꝝ quorundā cognomen: cui⁹ ſectæ princeps fuit Antiſthenes Athenienſis: qui qum differeret i gymnaſio qđ κυνοσάργεσ appellabat Cynicū cognomē ſuæ ſectæ dedit: Alii uero a cani bus eos dictos putāt: qa ſicut canes natura mordaces ſūt: ſic phi illi in ſectādis uitiis mordaces eſſe dicerent: Interrogat⁹ āt Diogenes q̄re canis diceret: rn̄dit qa in eos q dāt blādior: i eos q nō dant oblatro: malos autē mordeo. Alii uero Cynicos ex eo dictos putāt. ꝙ eoꝝ nōnulli ueiut canes abſq̧ uerecūdia pudēda exercere uiſi fuerint: ut Crates thebanus cū uxore Hipparchia: hi phiam naturalē & rōnalē tollebāt: ſoliq̧ morali in nitebant: placebat eis finē eſſe ſm uirtutē uiuere. ¶ Cynicus ſinopæus: Diogenes ex Sinope urbe paphlago niæ in littore maris pōtici ſita: Ptolemeus tñ eā in galatia ponit: eā (ut ſcribit Strabo) Mileſii cōdidere: quæ claſſe cōparata: mari qđ intra Cyaneas eſt condidere: Sup colle. n. peninſulæ cuiuſdā ſita fuit: ex utraq̧ Iſthmi pte portus & ſtatiōes habuit. gymnaſio & foro & porticib⁹ ſplēdide ornata: bis capta fuit primū a pharnace: poſtea a lucullo: ea urbs uiros claros tulit philoſophos Diogenē Cynicū & Tymotheū patrionē: poetas Di philū comicū: reꝝ ſcriptorē Batonē q de reb⁹ pſicis ptractauit. ¶ Arma neoclides: Themiſtocles athenieſis Neocli fili⁹ fuit: q uniuerſæ græciæ magnæ ſaluti fuit bello pſico: Nā qum Xerſes beliū uniuerſæ i ferret Eu ropæ: claſſem habuit mille &. cc. nauiū lōgaꝝ: quā duo milia onerariaꝝ ſeq̄bant: Terreſtrem uero exercitū ſeptingentoꝝ miliū peditū: eqtū quadringētoꝝ miliū: cuius fama qum in græciā eſſet plata: & maxie athe nienſes peri dicerent pp pugnā Marathoniā: miſerūt delphos cōſultum qdnā facerēt de rebus ſuis: deliberā tibus pythia rn̄dit ut mœnib⁹ ligneis ſe munirēt: qđ conſiliū qum itelligeret nemo: Themiſtocles dixit cō ſiliū apollinis eſſe ut in naues ſe ſuaq̧ conferrent: quo conſilio ꝓbato oia ptim Salamina partim Troezenem aſportant: reliquum oppidū relinqunt: Sed qum Salaminii freti anguſtias occupaſſent: ne a multitudine pſa rū q decies cētena milia nauiū duxerāt circūueniri poſſent: diſſenſio iter principes græciæ orit: nā unuſqſq; ad ſua mœnia tutāda pficiſci intēdebat: timēs Themiſtocles ne diſceſſu ſocioꝝ uires minuerent: p fidum ſer uum Xerſi nūciat facile eē contractā in unū locum græciā capi poſſe ſi ꝓlium ineat: ꝙ ſi principes q iā abire uellent diſſipent maiori labore ei ſingulos cōſectandos eſſe dicebat: hoc aſtu ad pugnādū regē impellit: pri cipes iā aduētu hoſtiū occupari pugnā laceſſūt: Iones in ipſo ꝓlio a Themiſtocle ſolicitati a rege Xerſe defi ciūt: quæ res aīos hoſtiū fregit: fugāq̧ cape coacti facile ſupant: in ea trepidatiōe multæ naues captæ: multæ ſubmerſæ ſunt: Xerſes dubius quodnam conſiliū caperet a Mardonio admonitus in patriā redire ꝓparat re licta tñ magna pte exercitus illi quæ græciam totam uaſtaret: & qum pontem quē mari fecerat græci rum pere deliberaſſent ut aut deleret: aut pacem petere cogeret. Themiſtocles regem admonet ut fugam accele ret: qui cum paucis profectus piſcatoria naui ſolus in patriam ſe recepit: Interim Mardonius athenas incen dio uaſtat: Deinde in Bœociam copias traducit: quem centum milium græcoꝝ exercitus inſecutus eſt: ibiq̧ atroci pugna cōmiſſa ſuperiores fuere græci: Themiſtocles tamen qum optime de patria meritus eſſet i nō effugit ciuium ſuorum inuidiam: nāq̧ ob eundem timorem quo damnatus erat Miltiades teſtarum ſuffra giis e ciuitate eiectus argos habitatum conceſſit: poſtea a legatis lacedemoniis ꝙ ſocietatem cum rege per ſarum ad græciam opprimendam feciſſet: hoc crimine abſens proditionis eſt damnatus: Id ubi audiuit The miſtocles Corcyram demigrauit: inde ad Admetum Moloſſorum regem cōfugit: poſtmodum Epheſum, tum ad Artoxerſem peruenit: qui illum urbe magneſia donauit: ubi morbo mortuum ſcribit Thucydi des: neque tamen negat fuiſſe famam illum uenenum ſua ſponte ſumpſiſſe: quum ſe quæ regi de græcia opprimēda pollicitus eſſet: præſtare poſſe deſperaret: De Themiſtocle plura legito apud Herodotū: Thucy didem. Iuſtinum. Plutarchum ac Æmylium ꝓbum. ¶ Arma perſica: Arma pſaꝝ: De perſide alibi diximus.

Diogenes

Cynici

Sinope

Xerſis expeditio

Argolica primam ſenſit in urbe fugam.
Pulſus a riſtides patria lacædemona fugit:
Inter quas dubium quæ prior eſſet erat:
Cæde puer facta patroclus opunta reliquit:
Theſſalicamq; adiit hoſpes achillis humum.
Exul ab æmonia pirenida ceſſit ad undam:
Quo duce trabs colcha ſacra cucurrit aqua.
Liquit agenorides ſydonia mœnia cadamus
Poneret ut muros in meliore loco.
Venit ad adraſtum tydeus calydone fugatus
Et teucrum ueneri grata recepit humus:
Quid referã ueteres romanæ gẽtis apud quos
Exulibus tellus ultima tybur erat?

Ariſtides exulauit ¶ Primã fugã: Hoc dicit qa ſæpi⁹ fugit: ſed prio Argos puenit ut dictũ eſt. ¶ Pulſus ariſtides pria: Ariſtides
Lyſimachi fili⁹ Athenieñſis æq̃lis fere fuit Themiſtocli: itaq; cũ eo de pricipatu cõtẽdit: Nã qum Ariſtides un⁹
poſt uictoriã ex ꝓlio apud Marathona geſtũ q̃uis uir iops ac plebei⁹ iuſti cognomen aſſecut⁹ eſſet: Themiſto
clis ſermões in uulgũ diſſipabant: quoꝝ ſũma erat Ariſtidẽ hac ſua iudiciaria cõſuetudine: & foreñſi ptãte clã
ſublatis iudiciis ſine ſtipatoribus ſibi regnũ cõparaſſe: Itaq; populus freq̃ns affectati regni ſuſpitione accuſatũ
exilio .x. annoꝝ mulctauit: Tertio poſt ãno qum Xerſes atticã adoriri ſtatuiſſet: Athenieñſes antiq̃ta lege exu
les reſtituere Ariſtidis cãuq; ẽ oẽs ſi qum hoſtiũ co
piis iũgeret rei.p. pniciosum fore crediderẽ: reſtitut⁹
igr cũ Themiſtocle bellũ cõi cõſilio geſſit cõtra Xer
ſem: piit aũt fere poſt annũ q̃n ñ quo Themiſtocles
athenis erat expulſus: Tãta fuit iopia: ut ſuo ſumptu
efferri nõ potuerit: At ei⁹ filias phibẽt ex curia tradu
ctas maritis datas eẽ: Lyſimacho quoq; filio argẽti
minas cẽtũ: & totidẽ agri cõſiti iugera populus ero
gauit: & quotidie quattuor dragmas adiecit: autor
Lacedemon Plutarchus. ¶ Pria: Athenis. ¶ Lacedemona fugit:
Lacedemõ urbs fuit Lacõicæ: ponitur q; tã p regiõe
q̃ p urbe ut docet Strabo: Dicta eſt aũt a lacedemõe
filio Iouis & Taygetes. ¶ Inter q̃s: Subaudi oĩum ſu
pradictoꝝ exulũ ſedes. ¶ Quæ prior eſſet: Quæ eẽt
Patrocli exilium clarior pria ne: an ſedes ubi exulabant. ¶ Cæde pu
er fcã patrocl⁹: Patroclus Menœcii fili⁹: & actoris ne
pos qũ i opũte oppido locridis luderet aſtragalis cũ
Aphidamãtis filio Cliſõymo ſeu: ut qdã uolũt irat⁹
ob ſurreptos aſtragalos eũ interemit: et i Theſſaliã cõ
fugit ad peleũ: a quo nõ ſolũ cæde purgat⁹ ſed & do
mi acceptus: ut ſcribit Homer⁹: & magna cura edu
catus ſociuſq; a Peleo Achilli neceſſitudine cõiuncto datus eſt: & cũ eo ſimul ad bellũ troianum pfectus eſt:
Strabo tñ nõ Cliſonymum: ſed Eanẽ a Patroclo p imprudẽtiã interfectum ſcribit. ¶ Opunta reliq̃t: Ex opun
tia urbe Locridis natum eẽ Patroclũ teſtat̃ ẽt Homerus. ¶ Theſſalicã humũ: Vrbẽ Theſſaliæ phthiã pꝛiam
Reus homicidii exulabat Achillis. ¶ Exul ab æmonia: Mos fuit apud antiquos: ut reus homicidii exularet uñ illud legimus Exiliũ di
ra pœna p cæde iubebat: In regum tñ legib⁹ (autore Seruio) lectum eſt noxios homicidii Arietis dãnũ pœnã
luere: Sane Iaſon poſt interfectum peliã dolis Medeæ Corinthum abiit: ubi Creuſam Creõtis regis filiam du
xit uxorẽ ut ſcribit Diodorus. ¶ Ab æmonia: A theſſaliæ oppido Iolco Iaſonis pria: Aemonia.n. Theſſalia
Iolcos patria Iaſonis cognominata fuit: ab Aemone Deucaliõis filio: Theſſalia uero a Theſſalo Medeæ & Iaſonis filio: qui qum
cædẽ mřis effugiſſet: corinthum rediit: deinde in Iolcum Iaſonis pꝛiam reuerſus qum teppeniſſet pelei filios
recẽter iteriiſſe regnũ gñi debitũ ſuſcipiẽs ſubditos ex ſuo noĩe Theſſalos appellauit. ¶ Ad undam pyreni
Aemonia Theſſalia da: Ad Corinthiã urbẽ: Corinthus.n. (ut ſcribit Plini⁹) urbs fuit pelopõneſi antea Ephyra dicta: Medio.n. eo
Corinth⁹ Ephyre interuallo: quod Iſthmi appellatur a ſcriptoribus applicata colli habitabat colonia Corinthus ſexagenis ab
utroq; littore ſtadiis e ſumma ſua arce: quæ uocatur Acrocorinthus: in qua fons pyrene diuerſa duo maria
Acrocorinthus pſpectans: Scribit ẽt Strabo infra uerticẽ Acrocorinthi pirenẽ fontẽ adeſſe haud affluẽtes aq̃s habentem: cæ
teꝛ pſpicuas ad imum potuiq; ſuauiſſimas: de Corintho legito Strabonẽ lib. viii. ¶ Quo duce: Subaudi Ia
Pyrene ſone. ¶ Trabs ſacra: Argo nauis palladi ſacrata: unde palladia appellata eſt ut alibi docuimus: poſtea Iaſon
in ea cum argonautis ad Iſthmum peloponneſi peruenit: ibiq; ſacra fecit Neptuno: cui nauem argo dedica
Argo palladia uit. ¶ Colcha aqua: Per aquam Colchidis regionis: intelligit autem mare ponticum: quod Colchos alluit:
Erant autem a dextra pontum ingredientibus: aut certe per aquam colcham phaſidis colchorum fluminis
a ſcriptoribus celebratiſſimi aquam intellige: De Iaſone & colchica expeditione alibi abunde ſcripſimus:
Diodorus etiam & Valerius Flaccus rem elegantiſſime exequutur. ¶ Liquit agenorides: Agenor rex Phœ
Cadmi exilium niciæ iuſſit Cadmo ut quæreret ſororem Europam lege impia ut non reuerteretur niſi ea inuenta: qua diu
fruſtra quæſita exul Cadmus in Bœociam uenit: ubi Thebas ædificaſſe dicitur ut in meta. docet Ouidius.
¶ Sidonia mœnia: Vrbem Phœniciæ Sidona quam phœnices terræmotu uexati relicto patriæ ſolo aſſy
rium ſtagnum primo, mox mari proximum littus incoluere condita ibi urbe, quam a piſcium ubertate Si
Sidon dona appellauerũt: nam piſcem phœnices Sidon uocant. ¶ Vt poneret muros: Vt urbem Thebanam con
Tidei exilium deret. ¶ In meliore loco: In ipſa bœocia. ¶ Venit ad adraſtum tydeus: Tydeus œnei qum in Calydone Al
catum Licotheumq; nepotes occidiſſet: ex Aetholia argos aufugit: cui Adraſtus bẽigne ſuſcepto quodam
reſponſo motus filiam Delphylen uxorem dedit, autor Diodorus: Alii ſcribunt fratrem Menalippum a Ty
Teucri exilium deo in uenatione incautum interfectum. ¶ Calidone: Ex Calidõe urbe Aetholiæ. ¶ Et teucrum: Poſt finem
belli Troiani teucer morte aiacis fratris inuiſus patri Thelamoni qum non reciperetur in regnum Cyprum
conceſſit: atq; ibi urbem nomine antiquo patriæ Salamyna condidit ut ſcribit Iuſtinus libro ultimo: Eam
nunc corrupto nomine Salinas uocari quidam exiſtimant, de Teucro ita etiam Vergilius cecinit. Atq; equi
dem teucrum memini ſidona uenire Finibus expulſum patriis noua regna petentem. ¶ Humus grata ue
neri: Cyprus inſula in qua uenus colebatur. ¶ Tibur erat: Nondum enim romani propagauerãt iperii fines.

¶ Perſeq̄r ut cūctos: Vt exulū oīum exēpla cōmemorē. ¶ Quæ nō facit ita multa: Quæ tua ſapiētia nō cōſequit ita multa ut uelles. non. n. ea pōt dolorē tollere. ¶ Ex tuis dictis: Ex rōnib⁹ adductis. ¶ Inficior: Nego. ¶ Nr̄a uulnera: Dolor me⁹. ¶ Coire: Claudi & ſanari: pſtat. n. ī metaphora. ¶ Tuis pceptis: Tuis rōnib⁹. ¶ Ne fruſtra labores: Ne fruſtra labori idulgeas me ſanādo: q̄a nō obtinebis ullis rōnibus ut dolorē ponā. ¶ Nec æger pditus: Nec æger iā deſpata ſalute deſtitutus: ſeipm āt deſignat. ¶ Iuuet: Delectet te. ¶ Admota ope: Al īaus cōſolatiōib⁹ tuis: .q.d. Vereor ne tibi ſim odioſꝗ tot cōſolatiōes tuas nō admitto. ¶ Nec loquor hæc: Scilicet me timere ea quæ dixi. ¶ Vt tn̄ hoc ita ſit: Quāuis tn̄ id ita ſit ut me n̄ poſſis ſanaē. ¶ Tua uolūtas: Tu⁹ erga me aīus et amor. ¶ Grāde mun⁹: Loco magni muneris. ¶ Cōſuluitꝗ boni. Bonū & æquum iudicauit: ac in bonā ptē (ut aiūt) accepit. Eſt. n. puerbialis locutio: Quītilianus in prio: Sit. n. cōſul a cōſulēdo: uel a iudicādo: nā & hoc cōſuleē ueteres uocauerūt. uñ adhuc remanet illud rogat boni cōſulas i. bonū iudices: Aliter dicim⁹ æqui boniꝗ facio hoc eſt in bonā ptē accipio. Terētius. Cæteꝝ eq̄dē iſtuc chreme æqui boniꝗ facio: Liuius. Ne ſerpat latius cōtagio ei⁹ malinos æqui boniꝗ facim⁹: Cōtrariū eſt illd̄ Suſꝗ deꝗ facim⁹ hoc eſt nō magni pēdim⁹.

Perſequar ut cunctos nulli datus omnib⁹ æuis
 Tam procul a patria eſt horridior ue locus.
Q uo magis ignoſcat ſapientia ueſtra dolēti.
 Q uæ facit ex dictis non ita multa tuis:
Nec tamen inficior ſi poſſint noſtra coire
 Vulnera: præceptis poſſe coire tuis.
Sed uereor ne me fruſtra ſanare labores:
 Nec iuuet admota perditus æger ope.
Nec loquor hæc: q̄a ſit maior prudētia nobis:
 Sed ſim quam medico notior ipſe tibi.
Vt tamē hoc ita ſit munus tua grāde uolūtas
 Ad me peruenit conſuluitꝗ boni.

Boni conſulere

Aequi boniꝗ facere

Suſꝗ deꝗ facere

Ad Vxorem

Iam mihi deterior canis aſpgit̄ ætas.
 Iamꝗ meos uultus ruga ſenilis arat.
Iā uigor & q̄ſſo lāguēt ī corpe uires.
 Nec iuueni luſus qui placuere iuuant.
Nec me ſi ſubito uideas cognoſcere poſſis.
 Aetatis facta eſt tanta ruina meæ:
Confiteor facere hoc annos: ſed & altera cā eſt
 Anxietas animi continuuſꝗ labor:
Nam mea per lōgos ſi q̄s mala digerat annos:
 Crede mihi pilio neſtore maior ero.

¶ In Quintam Epiſtolam Enarratio.

Iam mihi deterior: Ad uxorē ſcribens poeta canū ſe & lāguidum factū eſſe deſignat: huiuſꝗ rei cās duas eē colligit ſenectutē. ſ. & dolorē. quo aſſidue cōficit: Deinde facta collatiōe Iaſonis expeditiōiſꝗ i ea loca puenit: & ſui exilii: docet ſuū malū mai⁹ fuiſſe illi⁹ ope & pegrinatiōe: poſtrēo optat ut poſſit i pr̄iā redire: fruiꝗ dulciſſimæ cōiugis amplexu & colloq̄o Cæſaribuſꝗ ſacrificaē. ¶ Deterior ætas: Aetas deterior eē icipit poſt. l. annū: cuius rei cāꝫ aſſignauim⁹ in enarratiōib⁹ in Ouidiū de Triſtib⁹. ¶ Aſpgit̄ canis: Incipit canēſcere: hui⁹ rei cām docet Macrobi⁹: ſed lati⁹ Alexāder Aphrodiſæus in q̄ōnib⁹ his uerbis: Cur in tpibus hoīes celerrime caneſcūt: calui aūt non fiūt: q̄uis neutrum aut utrumꝗ oportuerit: Nempe ꝙ canicies q̄dem orit̄ a qualitate: quā inuehit nutrimētum in pilos diſtributa Caluicies aūt a q̄ōtate: q̄m. n. frig: factum fuerit nutrimētū non auget ſicut arbores p hiemē deponūt folia frigido ſcō nutrimēto & uelut cōcreto: Exiguo āt exhibito id ſiut: uire ipotēs ē: atꝗ cāicies ex tabido ē nutrimēto: putreſcit ſane quum min⁹ decocta attraxerit: ā nō eadē ē ambob⁹ cā: quapp neꝗ ſimul: neꝗ eiſdē adueniat locis. Cōſideratio pſus naturalior: aut pblematis cōueniētior: Tpa i uenis ſūt multis ac dēſis: uñ & caliditatē aſſequnt̄ nedū eis nō deficit nutrimētū: Cæteꝝ ob hoc ꝙ una multū pſto eſt nutrimenti: & pcipue pueꝙ iā ætate concoq nō pōt: & pinde putreſcit: hic canicies exorit̄ quēadmodū ex humore putrefacto in narib⁹ mucinā nō oīa nigreſcunt putrefacta: quo circa ēt Scopſas comic⁹ recte inq̄t: Tabi pilos ſenectus addictos hēt: Homer⁹ ēt poliocrataphos. i. In tpib⁹ canos appellauit: ꝙ utplurimū hic canicies exoriaē: q̄n q̄dē primores capitis ptes poſteriorib⁹ ſūt humectiores & lōge magis pituitoſæ ſolutio ex tempamēto: idē ēt docet Ariſtoteles in .v. de gn̄atiōe aīaliū: Scribit Plini⁹ Caniciē equo & hoi tm̄ datā: cui⁹ rei cāꝫ eē docet Ariſtoteles in q̄ōnib⁹: ꝙ ps aīantiū maxīa pilū quot ānis deciduū gerit ut equs & bos: nōnulla deciduū nō gerūt: Tps āt uiuūt breue ut oues & q̄dā alia: quoꝝ pilus utpote nō caneſcēs caneſcere nō pōt. At hō nec deciduū gerit pilū: & lōgā degit ætatē. itaꝗ tpe cōſeneſcit atꝗ iueterat̄: idē ēt Ariſto. l. iii. de natura aīalium mutari colorē piloꝝ i ſenectute: cādidoſꝗ pilos effici: q̄d uel cæteris aīalib⁹ accidit ſed nō ſatis apte pterꝙ in equo: caneſcūt pili a pte ſui poſtrēa: plurim⁹ tn̄ canoꝝ nūer⁹ cādicās ilico exiſtitꝗ ex re patet caniciē nō ariditate cōmitti ut q̄dā uolūt. nihil. n. ilico aridū gigni ſolet: cutis āt uitio q̄d uitiliginē appellam⁹ pilos oēs pdoci canos aptū ē: iā nōnullis pili dū ægrotarēt icanuerūt: q̄b⁹ in bonā ualitudinē reſtitutis nigri rēati ſūt canis defluxis: caneſcere pilos oci⁹ optos q̄ detectos difflatoſꝗ aduertim⁹: & i. v. de gn̄atiōe aīaliū idē ēt docet ca pte hoīes ſeneſcētes caneſcere: q̄d nulli fere ex cæteris aīalib⁹ accidit māifeſte: q̄uis equs euidēti⁹ q̄ cætera īta afficiat̄. ¶ Arat: Ducit Sulcat. ¶ In q̄ſſo corpe: In corpe malis agitato. ¶ Lāguēt: Debilitant̄. ¶ Tāta ruia: Tātus caſus. ¶ Facere hoc: Id pſtare ut nō poſſis me cognoſcere. ¶ Anxietas aī: Ai dolor. ¶ Cōtinuuſꝗ labor: Et aſſiduus ac quotidian⁹ corpis cruciatus: hoc dicit nō modo angit̄ animus: uerum etiam corpus præ nimio dolore laborat. ¶ Digerat: Ordinet. diſponat. cōputet. ¶ Pilio neſtore: Neſtore ex pilo urbe lacōiæ mari ſup

Caniciei cauſa

Caluiciei cauſa

Vitiligo

Pilos

incumbente:ut libro.viii.docet Strabo:eã condidit Neleus Neptũni fili⁹ ex Tiro Salmonei filia:1 Neleus.m ex clon Amphionis thebani filia.xii.filios habuit:quos oẽs:ut ſcribit Homerus:pter Neſtorẽ Hercules peremit:

Neſtor

Neſtor autẽ a poetis tertiam hoĩum ætatem uixiſſe fert.i.tercentũ annos:Oratius.At nõ ter æuo functus amabilẽ plorauit oĩs antilochũ ſenex annos:& Ouidi⁹ in.xii.met.Vixi annos biſcẽtũ:nunc tertia uiuit ætas:Plinius tñ in.vii.ſcribit eũ peruiniſſe ad nonageſimũ ãnum.¶ Cernis ut in duris:Exẽplis nõ mõ ſe labore debilitari:ſed & reliqua hoĩe ẽt fortiora colligit.¶ Opus:Arãdi labor.¶ Vacuo nouali:Agro ſine ſemi:

Cernis ut in duris:& quid boue firmius?aruis
Fortia taurorum corpora frangat opus.
Q uæ nunquã uacuo ſolita eſt ceſſare noua li
Fructibus aſſiduis laſſa ſeneſcit humus.
Occidet ad circi ſi quis certamina ſemper
Non intermiſſis curſibus ibit equus.
Firma ſit illa licet ſoluetur in æquore nauis:
Q uæ nunquam liquidis ſicca carebit aquis:
Me quoq; debilitat ſeries immenſa laborum.
Ante meum tempus cogor & eſſe ſenex.
Ocia corpus alunt:animus quoq; paſcit illis.
Immodicus contra carpit utrunq; labor.
Aſpice in has partes quod uenerit æſone nat⁹
Q uam laudem a fera poſteritate ferat.
At labor illius noſtro leuiorq; minorq;.
Si modo non uerũ nomina magna premũt:
I lle eſt in pontum pelia mittente profectus:
Q ui uix theſſaliæ fine timendus erat.
Cæſaris ira mihi nocuit:quem ſolis ab ortu
Solis ad occaſus utraq; terra timet.
Iunctior æmonia eſt ponto:q̃ roma,ſit hiſtro:
Et breuius q̃ nos ille peregit iter.
Ille habuit comites primos telluris achiuæ.
At noſtram cuncti deſeruere fugam.
Nos fragili ligno uaſtum ſulcauimus æquor.
Q uæ tulit æſonidem firma carina fuit.

Noualia

Sunt aũt Noualia:autore Seruio:noua rura:quæ p ſingulos annos renouant̃ p ſemina:uel Noualia dicunt̃ ubi ſilua tollit̃:Idẽ alibi ita ẽt ſcribit Nouales & Noualia dicunt̃:ſunt aũt arua tunc primum pſciſſa:& alibi.Noualis eſt terra pſciſſa:quæ anno ceſſat:& Plinius libro.xvii.ita ſcribit:Talis fere eſt in noualib⁹ cæſa uetere ſilua.& in libro.xviii.Nouale aũt inqt eſt qđ alternis annis ſerit̃.Et Varro libro de re ruſtica primo.Noualis inqt ubi ſatum fuit añq̃ ſecũda tõne renouet̃.¶ Aſſiduis fructib⁹:Aſſiduis ſegetib⁹ & ope.¶ Ad certamia circi:Aut ad pugnã ludorũ circẽſiũ:in qb⁹ pueri nobiles eqs ludicrũ troiæ inire ſolebãt autore Cornelio Tacito:Troiæ ãt ludicrũ notum eſt carmine Vergilião:& nos alibi plura diximus:aut equos currib⁹ iũctos ĩtelligit:

Circi certamina

Diſponebat̃ autẽ circus in formã ſpatii oblõgi:& in ſummitate circi carceres erãt:uñ equi curribus iuncti ad curſuz mouebant̃:& qum ad ſummũ deueniſſent reuolue bant̃:donec ad priorem metã deueniret:In circuitu uero ſpectacula ædificabant̃:qbus patres atq; eqtes ſpectabãt:quæ a liuio fori appellant̃.

Fori

¶ Q uæ nunq̃ ſicca:Id eſt quæ ſemp humida.¶ Carebit aqr liquidis:Subaudi nunq̃:hoc eſt carebit nunq̃ nauigatõe:uel ſic quæ ſicca quæ nunq̃ madefacta:hoc eſt quæ antea aquã nõ attigit ſed noua:nunq̃ carebit aqs liquidis nunq̃ a nauigatione deſiſtet:hæc ſnia magis placet q̃ prior.¶ Me quoq; debilitat:Me ẽt ut cætera debilem reddit.¶ Añ meum tp̃s:Ante meos annos.¶ Ocia:Quietẽ & tranqllitatẽ mẽtis intellige.¶ Paſcitur:Nutritur.quieſcit.¶ Carpit:Conſumit.¶ Vtrũq;:Et corpus & animũ.¶ Aſpice in has ptes:Quia poſſet uxor dicere Ouidium ſibi in illis locis gloriã & imortalitatem queãdmodum fecit Iaſon comparare poſſe:ideo obiectiõi rñdet cõfertq; eius mala cũ ſuis.¶ In has ptes:In põtum qum colchos

Iaſonis expeditio

peteret cũ argonautis ad rapiẽdum aureum uellus iuſſu peliæ Neptuni filii:cui(ut ſcribit Lactãtius grãmaticus)a ſortibus pceptum erat:qum Neptuno ſacrificaret:& aliqs nudo pede ſupueniſſet:tũc ei mortẽ appropinquare:Is ergo qum ãnua ſacra Neptuno faceret:Iaſon æſonis filius qum ueniſſet ad flumẽ in limo unũ ei calciamẽtũ adhæſit:ille ut celerius ueniret neglexit:qum ſupueniret ſacrificio pelias aſpexit:& memor ſortiũ iuſſit eum Arietis pellez inauratã a colchis petere a rege æeta:q cõuocata græcoꝝ nobiliũ iuuenture colchos pfectus eſt:Diodorus tñ aliã cãm ponit:ſcribit.n.Iaſonẽ Aeſonis filiũ nepotẽ peliæ theſſaloꝝ regis gloriæ cupiditate accẽſum cũ patruo cõſiliũ cõicaſſe:pelias aũt carẽs uirili ſtirpe timenſq; frẽm ne qñ filii ope ſibi regnoq; iſidiaret̃:pollicitus eſt ei ſe belli auxilia laturũ ſi expeditionẽ pararet in colchos:At Iaſon laudis cupidus nauẽ in aquã deductã aſcẽdit cũ argonautis numero q̃ttuor & qnquaginta.Caius Balbus unũ addit:Alii autẽ qnquaginta:alii ſexaginta fuiſſe ſcribũt:nota eſt hæc expeditio Diodori.Ouidii met.Valerii Flacci & alioꝝ monumẽtis.¶ Aeſone natus:Iaſon æſonis filius.¶ Si modo nõ uerũ:Si mõ Inquit geſta alicuius clari uiri nõ pponant̃ factis hoĩs uilis & abiecti:quaſi dicat ſi modo noluerit aliqs labores Iaſonis meis pponere:ppterea q maioris eſt autoritatis q̃ ego:qđ uulgo fere fieri ſolet.¶ Fine theſſaliæ:In finib⁹ Theſſaliæ:cui⁹ ille rex erat.¶ Vtraq; terra:Terra & orienti & occaſui ſubiacẽs.¶ Aemonia:Theſſalia uñ ſoluit Iaſon.¶ Põto:Colchidi.quæ põto adiacet.¶ Q uã roma:Q uã urbs uñ ad Tomitanã ciuitatẽ Iſtro ppinquam perueni.¶ Primos:Primarios hoĩes.Caſtorẽ.ſ.& Pollucẽ.Herculẽ.Telamonẽ.Orpheũ.Athlãtem ſchenei:& alios quos Valeri⁹ Flacc⁹ enumerat i prĩo libro & Apollõi⁹ atq; Orphe⁹.¶ Cũcti:Amici oẽs.¶ Fragili ligno:Fragili rate.¶ Sulcauim⁹:Nauigauim⁹.¶ Quæ tulit æſonidem:Argonauim deſignat:quæ in pelio Theſſaliæ monte fabricata fuit ex pinu ſeu ex quercu:uel(ut Cornelius Alexander uoluit)ex omo arbore:quæ nulla uiolentia materiæ aut temporis putreſcat.

Nec mihi tiphys erat rector:nec himātide nat9
Q uas fugerē docuit:quas ſequererque uias:
I llum tutata eſt cum pallade regia iuno:
Defendere meum numina nulla caput:
I llum furtiuę iuuere cupidinis artes:
Q uas a me uellem non didiciſſet amans:
I lle domum rediit:nos his moriemur in aruis:
Perſtiterit læſi ſi grauis ira dei.
Durius eſt igitur noſtrum fidiſſima coniunx
Illo quod ſubiit æſone natus:opus.
Te quoque quā iuuenē diſcedēs urbe reliqui
Credibile eſt noſtris inſenuiſſe malis.
O ego dii faciant talem te cernere poſſim:
Charaq; mutatis oſcula ferre comis:
Amplectiq; meis corpus nō pingue lacertis
Et gracile hoc fecit dicere cura mei.
Et narrare meos flenti flens ipſe dolores:
Sperato nunquam colloquioq; frui:
Turaq; cæſaribus cū coniuge cæſare digna
Diis ueris memori debita ferre manu.
Memnonis hanc utinam lenito cæſare mater:
Q uam primum roſeo ꝓuocet ore diem.

¶ Ad Maximum.

I Lle tuos quōdā ñ ultim9 iter amicos
V t ſua uerba legas maxie naſo rogat
In quib9 igeniū deſiſte regrere nr̄m
Neſcius exilii ne uideare mei.
Cernis ut ignauum corrumpant ocia corpus:

¶ Nec mihi tiphys erat rector:De argonautis gubernatore diximus in p̄io de arte amādi. ¶ Nec amyntore natus:Sūt q legāt nec agēore natus:quæ lectio nō placet:Alii legūt nec apolline natus ut ad Mopſum refe- Mopſus ras diuinādi peritū Apollinis & Himātis filiū ut theodōtius docet amicitia Iaſoni fida cōiūctū ut ſcribit Lactātius grāmaticus.dicēte Statio libro Thebaidos.iii.Nec me uētura locuto ſæpius ī dubiis auditus Iaſone Mopſus:uñ hic ēt Ouidius non īmerito ſcribit Iaſonē habuiſſe a quo doceret quas uias ſeq̄ret aut fugeret: fuit aūt Mopſus cū Iaſone ad rapiēdū uellus aureū:de quo ita ſcribit Valerius Flaccus in argonautica:Hinc uates phœbiq; fides nō uana parētis Mopſus:puniceo cui circūfuſa cothurno Palla imos ferit alba pedes:uittataq; frōtē Caſſis:& in ſūmo laurus peneia cono:Sūt ēt q legant nec himātide natus:& ad eundē Mopſum referūt:ut ſit patronymicū a mr̄e deductū himāte ut diximus:quæ lectio nō diſpilcet:Aliq potius legūt nec amyntore natus:& ad phœnicē referūt Achillis ꝓceptorē & comitē filiū Amyntoris:ut docet Homerus Iliados lib.ix.& nos plura diximus in enarratiōe eius uerſus in primo de arte amādi Fleuit amyntorides p inania lumina phœnix:ut poeta dicat ſe nō hūiſſe in itinere tales comites quales habuere Iaſon & Achilles:q̄d nō placet:iḡa poeta mala ſua cū malis Iaſonis confert:nō cum malis Achillis. ¶ Illū tutata eſt cum pallade regia iuno:Iaſon ſemp habuit deas fautrices Iunonem.ſ.& Palladā:uñ Valerius Flaccus ita cecinit:An ſocia Iunone & pallade fretus Armiſſona ſuper magis & fera bella capeſſat:& paulopoſt idem autor docet ipſam pallada ēt exiſſe comitē illius in undas peliacas:Iunonē uero huius rei nunciā multos accēdiſſe ut Iaſoni comites ꝓficiſcerent. ¶ Illū furtiuæ:Iaſon ĩuq̄t habuit Medeā.quæ eius amore capta illi ad rapiendū aureū uell9 opa arte & cōſilio ꝓfuit. ¶ Q uas:Artes.ſ.amatorias:ſcripſi.n.ꝓcepta de arte amādi. ¶ Ille domū rediit:Iaſon ī theſſaliā rediit:pacta.n.expeditōe colchica ī theſſaliæ haud lōge ab Iolcho locū appulit et poſt multa pacta cū argonautis ad iſthmū pelopōneſi nauigās ſacra fecit Neptūo cui nauē argo dicauit:auctor Diodor9 Sicul9. ¶ In his aruis:In getico littorē. ¶ Si perſtiterit:Si ꝑſeuerauerit. ¶ Dei læſi:Augūſti a me offenſi. ¶ Noſtris malis:Dolore meorū malorū. ¶ Talem:Hoc eſt aīum. ¶ Mutatis comis:Capillis canicie aſperſis. ¶ Fecit hoc gracile:Fecit hoc corp9 tenue & macilentū. ¶ Cæſaribus cū cōiuge:Per Cæſares Auguſtū & eius filios:p coniugem uero Liuiā Auguſti uxorē itellige. ¶ Mr̄ mēnonis:Aurora Tithoni uxor:materq; Memnonis. Vergilius Tithoni croceum linquēs aurora cubile:et ſane Tithonus:ut Serui9 ſcribit:q̄um iuuenis eēt:& Tithonus forma decorus ab aurora dilectus & raptus fuit:ex qua Mēnonē genuit:ſed tādē poſt lōgiſſimā optatāq; uitā audita Mēnonis filii morte in cicadā uerſus dr̄. Oratius.Longa tithonū minuit ſenectus. ¶ Quāprimū ꝓuocet diē:Quāprimū diem inducat. ¶ Roſeo ore:Flauo ore.

¶ In Sextam Epiſtolam Enarratio.

I Lle tuos quondā:Ad Maximū ſcribens poeta illū admonet ne mireſ.ſi carmen minus elegās & icultū offenderit:ſiq̄dē tot malis & ſitu īgeniū oppꝛſſum nō pōt eo calore iſurgere quo pri9:hinc ēt fit ut carmē nō relegat:ſed iemēdatū emittat:Deīde docet.cur q̄uis ſibi caria nocuerit:tū adhuc ſcribat:poſtrēo cōſiliū expōit:cur nō conet facere optimū carmē & illd̄ polire. ¶ Nō ultim9:Nō poſtrem9 ſed prim9. ¶ Ne uideare neſci9:Vt uidearis itelligere mala exilii:in qb9 uerſor. ¶ Mei exilii:Meorū malorū.quæ exilii cā patior:uideret aūt ecōtra lætus:ſi carmīa optima facerem:Nā carmina ꝓueniunt aīo deducta ſereno. ¶ Ocia:Quies corporis. ¶ Corrumpāt corpus:Corpus uiolēt & quaſi putrefaciant:nam ut nimio ocio & ueterno corpora languida reddunt:ſic eā exercitatiōe conſeruant:prīma enim corporis curatio exercitatio eſt:quæ ſemp antecedere cibum debet:in eo q minus laborauit & bene concoxit amplior:in eo qui fatigatus eſt & minus concoxit remiſſior. Commode uero exercent clara lectio.arma.pila.curſus.ambulatio:atq; hæc non utique plana commodior eſt:ſi quidem melius aſcenſus quoque & deſcenſus cum quadam uarietate corporis moueat:niſi tamen perquā imbecillum eſt:melior Exercitatio corpora

¶ Perſto.perſeuero.¶ Condere ſemẽ:Semen obruere,hoc eſt carmẽ cõponere:perſtat adhuc in metaphora poeta.¶ Scilicet eſt cupidus:Aliã etiam cãm aſſignat cur carmen ſcribat.¶ Ponere tempus:Tempus iocare. ¶ Saucius euitat:Fatet ſe gladlatorum & nautarũ exemplis carmen repetere:q̃uis id illi nocuerit.¶ Saucius: Dum eſt uulneratus.¶ Antiq uulneris:Vulneris alio tpe accepti.¶ Cum undis pelagi: Cũ m tis procellis: ¶ Naufragus:Qui naufragiũ fecit.¶ Qua modo nauit:Qua pauloante natando euaſit naufragium.¶ Cõſtanter ſeruo: Conſtanter teneo.¶ Studiũ non utile:Artẽ poeticam.¶ Deas:Muſas.¶ Quid potius faciam.

Damnoſa perſto condere ſemen humo.
Scilicet eſt cupidus ſtudiorum quiſq; ſuorũ
Tempus & aſſueta ponere in arte iuuat.
Saucius euitat pugnam gladiator:& idem
Immemor antiqui uulneris arma capit.
Nil ſibi cũ pelagi dicit fore naufragus undis:
Et ducit remos qua modo nauit aqua.
Sic ego conſtanter ſtudium non utile ſeruo.
Et repeto nollem quas coluiſſe deas.
Quid potius faciam? nõ ſum q ſegnia ducam
Ocia:mors nobis tempus habetur iners.
Nec iuuat in lucem nimio marceſcere uino:
Nec tenet incertas alea blanda manus.
Qũ dedimus ſomno q̃s corp9 poſtulat horas
Quo ponam uigilans tempora lõga modo?
Moris an oblitus patrii contendere diſcam
Sarmaticos arcus? & trahar arte loci?
Hoc quoq; me ſtudiũ ꝓhibẽt aſſumere uires.
Menſq; magis gracili corpore noſtra ualet.
Cũ bene quæſieris quid agã : magis utile nil ẽ
Artibus his/quæ nil utilitatis habent.
Conſequor ex illis caſus obliuia noſtri:
Hanc meſſem ſatis eſt ſi mea reddit humus.
Gloria uos acuat:uos ut recitata probentur
Carmina pieriis inuigilate choris.
Quod uenit ex facili ſatis eſt cõponere nobis:
Et nimis intenti cauſa laboris abeſt:
Cur ego ſolicita poliam mea carmina cura?
An uerear ne non approbet illa getes?
Forſitan audacter.faciam ſed glorior hiſtrum
Ingenio nullum maius habere meo.
Hoc ubi uiuẽdũ eſt ſatis eſt ſi cõſequor aruo
Inter in humanos eſſe poeta getas.
Quid mihi diuerſum fama cõtẽdere in orbẽ?
Quem fortuna dedit roma ſit ille locus.
Hoc mea contenta eſt infœlix muſa theatro.
Sic merui.magni ſic uoluere dei.
Nec reor hinc iſtuc noſtris iter eſſe libellis
Quo boreas penna deficiente uenit.

Quid poti' facere debeo:q̃ muſas repetere. ¶ Qui ducam ſegnia ocia: Qui ocioſam & ſegnem uitam agam.¶ Tempus iners:Tempus ſine ulla exercitatione.¶ Habetur mors:Aeſtimatur mors quædã. ¶ In lucem: Vſque ad lucem & diem hoc eſt tota nocte. ¶ Nimio uino:Nimio potu ut pleriq; faciũt.¶ Marceſcere: Lãgueſcere.¶ Manus incertas:Manus ignaras uictoriæ aut iacturæ.¶ Alea blanda:Blandus ludus.¶ Quas corpus poſtulat:Quas exigit corp' meum.¶ Quo modo?Quo alio pacto q̃ i ſtudiis poeticis?¶ Ponam longa tempora?Diſpenſabo tempora quæ mihi longiſſima uidẽtur?¶ Moris patrii:Diſciplinæ romanæ.¶ Et trahar arte loci?Et uiuam his artibus,quibus uiuitur Tomi?¶ Hoc ſtudium:Hãc iaculandi artem.¶ Magis ualet gracili corpore:Magis uiget:q̃ tenue & macilentum corpus meum. ¶ Nil eſt magis utile.Nil mihi magis cõducit.¶ Artibus his:His ſtudiis poeticis. ¶ Quæ nil utilitatis habent:Quæ nihil conducunt:ſtudia enim poetica licet ſint nobilia & uoluptuoſa:tamen parũ aut omnino nihil conducunt:Nam Mœonides nullas ipſe reliqt opes.¶ Conſequor ex illis:Cauſam tacitæ obiectioni reſpondẽs aſſignat:cur quãuis ſtudia poetica ſint minus fructuoſa:illa tamen ſequatur. ¶ Noſtri caſus:Mei exilii & calamitatis.¶ Hãc meſſem: Hãc utilitatem: ut mala obliuiſcar dum ſtudiis poeticis operam do.¶ Si mea humus: Si meum ingenium: ¶ Gloria uos acuat:Vos qbus res ſunt ſecundæ gloriæ cauſa iuigilate.¶ Acuat: Stimulet.¶ Pieriis choris:Choris muſarũ.¶ Ex facili : Sine difficultate nõ nimis laborando in inuentione.¶ Et cauſa:Et ratio ¶ Laboris nimis intenti: Laborandi nimis curioſe. ¶ Abeſt:Remota ẽ:quia nec gloria:nec ſpes reditꝰ: aut alia cauſa mihi offertur qua debeam facere optima carmina.¶ Cur ego ſolicita:Aliam etiã cauſam aſſignat huius rei.¶ Non approbet illa:Non laudet illa carmina.¶ Forſitan audacter faciã:Forſitan ero audax dicendo quod ſequitur.¶ Hoc aruo: In hoc ſolo Tomitano.¶ Vbi uiuendum eſt: Quãdo uoluit Cæſar ut uiuam:quaſi dicat ſatis erit mihi haberi poeta apud Scythas: nec eſt curandum an parum docte ſcribã.¶ In homanos: Feros Immites. ¶ Eſſe poeta:Dici & haberi uates. ¶ Quid mihi: Subaudi prodeſt. ¶ Contendere:Ire.¶ In orbem diuerſum: In romanam ciuitatẽ.¶ Fama Famæ cauſa: Quid prodeſt mihi inquit laborare: ut fama mea romam perueniat.¶ Roma ſit ille locus:Ille locus Scythiæ: quem fortuna mihi aſſignauit:habeat mihi pro roma: quaſi dicat ſufficit mihi ſi in Scythia tãtũ fama mea ſit non uulgaris. ¶ Hoc theatro:Hac Scythiæ frequẽtia: Cicero in epiſtola ad Cornificium : Et.n. magno theatro ſpectata res eſt : & Fabius . Ac maiore ſe theatro dignum putat. ¶ Sic merui:Scilicet eẽ in Scythia.¶ Magni dei:Cæſares.uel ut uera Deus & Auguſtus.¶ Hinc iſtuc:E Scythia romã.¶ Pẽna deficiente:Iam laſſus quaſi alis deficientibus. Vẽ

ti ènim a poetis alati finguntˁ. ⸿ Diuidimur cœlo: Separamur a Romã cœli diſtantia: eſt.n. Roma in alio cœli climate q̃ Scythia. ⸿ Procul urbe quirini. Longe a Romana ciuitate: quam quirinus hoc eſt Romulus condidit. ⸿ Aſpicit hirſutos getas. Videt getas hiſpidos & barbatos: nam ſunt ſub urſa maiori in ſeptẽtrionali plaga. ⸿ Tot aquas. Per tot maria. ⸿ Indicium mei ſtudii. Noticiam meæ doctrinæ. ⸿ Finge legi. Finge carmina mea legi a populo romano. ⸿ Auctorem. Me Ouidiũ. ⸿ Nihil iuuat. Nihil prodeſt: quia ob eã cauſam non impetrabo reditum in patriã. ⸿ Quid tibi ſi calida. Haud ſecus inq̃t ꝓderit tibi: ac ſi in his locis laudetis: q̃ poeta cõmemorat. ⸿ Calida ſyene. Syene (auctore Plynio) oppidum fuit ſupra Alexandriam quinq; millibus ſtadiorum: calidam autem appellat Syenẽ: q̃m (ut ſcribit Macrobius) directe locata fuit ſub tropico æſtiuo, id eſt ſub cancro in extremo torridæ zonæ. Lucanus lib. viii. Nã quis ad exuſtã cancro torrẽte ſyenẽ Ibit. ⸿ Aut ubi taprobanen. Taprobane inſula eſt: quæ diſtare dicitur ab auſtraliſſimis partibus: quæ ſunt apud coniacos meridiem uerſus ſeptem dierũ nauigatione auctor Strabo: ſcribit Plynius taprobanen alterum orbem terrarum eſſe diu exiſtimatum Antichthonum appellatiõe: Vt liqueret inſulam eſſe Alexandri magni ætas reſq; præſtitere. Eratoſthenes & menſuram prodidit longitudinis. vii. millium ſtadiorum: latitudinis quinq; milliũ nec urbes eſſe: ſed uicos ſeptingẽtos: incipit ab æoo mari inter ortum occaſumq; ſolis Indiæ prætenta. ⸿ Indica aqua. Mare indicũ: nam latus Inſulæ quod prætenditur indiæ mari indico alluitur. ⸿ Altius ire libet. Placet etiã ꝑ altiora & cœleſtia idem probare. ⸿ Longe diſtantia. Longe remota tanq̃ in cœlo exiſtentia. ⸿ Signa pleiadum. Signa illa Vergiliarũ de quibus plura diximus in enarrationibus in Ouidiũ de arte amãdi. ⸿ Quid inde feres? Quid ex ea laude conſequeris? quaſi dicat nihil. ⸿ Sed neq; peruenio iſtuc. Sed neq; impetro reditum Romã: ſi carmina mea magis placuerit. ⸿ Fugit ab urbe. Ab urbe Romana diſceſſit. ⸿ Cum ſuo dño. Cum me Ouidio exule: hoc dicit: & famam nominis & patriã pariter amiſi. ⸿ Voſq; q̃bus perii. Libros & uerſus deſignat quibus in exilium eiectus eſt. ⸿ Tunc qum mea fama ſepulta eſt. Tunc qum damnatus fui: eo enim tẽpore fama mea periit. ⸿ De noſtra morte. De meo exilio: quod eſt mihi inſtar mortis. Senſus eſt. O carmina quandoquidẽ ueſtra cauſa damnatus ſum: de meo exilio & morte nihil dicite: ex quo colligit nõ modo comparandæ famæ gratia non ſcribendum carmen elegantius: ſed omnino perpetuo tacendum eſſe.

Syene

Taprobanes

Diuidimur cœlo: quæq; eſt procul urbe q̃rini
Aſpicit hirſutos cominus urſa getas.
Per tantũ terræ: tot aquas uix credere poſſum
Indicium ſtudii tranſiliiſſe mei.
Finge legi quodq; eſt mirabile finge placere:
Auctorem certe res iuuat iſta nihil.
Quid tibi ſi calida proſit laudere ſyene?
Aut ubi taprobanen indica tingit aqua?
Altius ire libet/ſi te diſtantia longe
Pleiadum laudent ſigna/quid inde feres?
Sed neq; peruenio ſcriptis melioribus iſtuc:
Famaq; cum domino fugit ab urbe ſuo
Voſq; q̃bus perii/tũc cũ mea fama ſepulta eſt
Nunc quoq; de noſtra morte tacere reor.

⸿ Ad Græcinum.

ECqd ut audiſti (nã te diuerſa tenebat
Terra) meos caſus/cor tibi triſte fuit?
Diſſimules metuaſq; licet græcine/fateris
Si bene te noui: triſte fuiſſe liquet.
Non cadit in mores feritas inamabilis iſtos.
Nec minus a ſtudiis diſſidet iſta tuis.
Artibus ingenuis: quarũ tibi maxima cura eſt:
Pectora molleſcunt aſperitaſq; fugit:
Nec quiſq̃ meliore fide cõplectitur illas:
Quam finit officium militiæq; labor.

⸿ In ſeptimam epiſtolam enarratio.

ECquid ut audiſti. Ad Græcinũ ſcribens dolet poeta eũ nõ affuiſſe eo tpe: quo ab Auguſto relegatus eſt: quẽ arbitratur magnũ cœpiſſe dolorẽ: ubi primũ rẽ oẽm accepit. Secũdo eũ rogat ut alloquio ſuo: & lr̃is ſaltẽ cõſoletur: nec ſcire cupiat quã ob cãm exularit: ne recrudeſcat uulnera iã occluſa: poſtmodũ docet nõ ꝓrſus ſibi ademptã eſſe ſpem reditus: ſi q̃dẽ ea dea miſerrimũ quẽq; nũq̃ deſtituit: fateturq; ſimul in Cæſaris clementia plurimũ ſperare: quem ut ſibi reconciliet ꝓcatur: demum dicit oĩa impoſſibilia potius fieri poſſe: q̃ credere ſe a Græcino fido: & ueteri amico poſſe deſtitui. ⸿ Ecquid ut audiſti meos caſus. Nunqd poſtq̃ intellexiſti infortuniũ meũ: hoc eſt me ab Auguſto relegatũ. ⸿ Nã te diuerſa tenebat Terra. Nam tu nõ eras Romæ eo tpe: ſed in alia terra. ⸿ Cor tibi triſte fuit? Dolore affectus fuiſti? ⸿ Licet diſſimules & metuas fateri. Quãuis fingas nõ ita eẽ: & timeas dicere te mea cã doluiſſe. ⸿ Fuiſſe triſte. Cor fuiſſe mœſtũ. ⸿ Feritas inamabilis. Crudelitas: quæ amatˁ a nemine. ⸿ Nõ cadit in iſtos mores. Nõ cadit in talẽ uirũ q̃lis es tu, q. d. crudelitas illa: q̃ in aliis eẽ cõſueuit: a te ꝓrſus eſt aliena. ⸿ A tuis ſtudiis. Ab ingenuis diſciplinis: q̃ in te ſunt: & te totũ humanũ reddũt. ⸿ Diſſidet. Diſcrepat. ⸿ Iſta. Subaudiˁ feritas. ⸿ Artibus ingenuis. Liberalibus diſciplinis: de q̃bus alibi dictũ ẽ. ⸿ Pectora molleſcũt. Mẽtes fiũt molles & hũanæ. ⸿ Aſperitaſq; fugit. Et feritas poniˁ. ⸿ Meliore fide. Meliore aĩo q̃ tu: aut nõ uacãdo magis ulli rei q̃ ingenuis artibus: aut qa eas bñ intelligis & fideliter iterꝑtaris. ⸿ Illas. ſ. ingenuas artes. ⸿ Quã finit offm̃. In alio codice legiˁ. Qum finit offm̃, q̃ lectio magis ẽt placet. ⸿ Militiæq; labor. Et labor militaris: ex quo deſignat eũ rei militaris ſtudioſum: & qum per illã licet liberalibus diſciplinis operã

date.¶ Quid eſſem: Quo in ſtatu eſſem. hoc eſt relegatus ab Auguſto.¶ Nã fuit attonito: Nã qum primũ caſum meum audiui præ dolore cõſternatus amens diu non intellexi eſſem ne ab Auguſto relegatus an non.¶ Attonito. Cõſternato.¶ Nulla mẽs: Nulla mẽtis intelligẽtia.¶ Hanc fortunã: Hoc aliud infortuniũ ꝑter relegationẽ ꝙ ſcilicet aberas.¶ Eras futurus: Si pñs fuiſſes.¶ Tecum tunc aberant: Tecum tũc procul erant hoc eſt tu cũ tuis ſolatiis procul eras.¶ Solatia: Cõſolationes tuæ.¶ Mentis ægræ: Quas meæ mẽti triſti allaturus fueras ſi affuiſſes.¶ Magnaq; pars animi: Subandi aberat.¶ Quod ſupereſt: Quod agendum reſtat.

Certe ego cũ primũ potui ſentire quid eſſem:
Nam fuit attonito mens mihi nulla diu.
Hanc quoq; fortunã ſenſi qd' amicus abeſſes:
Qui mihi præſidium grãde futurus eras:
Tecũ tunc aberant ægræ ſolatia mentis.
Magnaq; pars animi conſiliũq; mei.
At nũc quod ſupeſt/ fer opẽ ꝓcor eminus unã.
Alloquioq; iuua pectora noſtra tuo.
Quæ non mendaci ſi quicquã credis amico.
Stulta magis dici quam ſcelerata decet.
Nec breue nec tutum eſt peccati quæ ſit origo
Scribere: tractari uulnera noſtra timent:
Qualicunq; modo mihi ſint ea facta rogare
Deſine: non agites ſi qua coire uelis:
Quicqd id eſt ut nõ facin⁹ ſic culpa uocãda ẽ.
Omnis at in magnos culpa deos ſcelus eſt.
Spes igitur menti pœnæ gracine leuandæ
Non eſt ex toto nulla relicta meæ.
Hæc dea cũ fugerẽt ſceleratas numina terras
In diis inuiſa ſola remanſit humo.
Hæc facit ut uiuat foſſor quoq; cõpede uict⁹.
Liberaq; a ferro crura futura putet.
Hæc facit ut uideat qum terras undiq; nullas
Naufragus in mediis brachia iactet aquis.
Sæpe aliquẽ ſolers medicorum cura reliquit:
Nec ſpes huic uena deficiente cadit.
Carcere dicũtur clauſi ſperare ſalutem:
Atq; aliquis pendẽs in cruce uota facit.
Hæc dea quã multos laqueo ſua colla ligantes
Non eſt propoſita paſſa perire nece.

¶ Fer unã opẽ. Fer unũ auxiliũ ſolãdo me.¶ Emin⁹ ꝓcul a mea regiõe.¶ Tuo alloqo: Tuis uerbis & lrĩs.¶ Quæ: Scilicet pectora nr̃a.¶ Stulta. Improuida.¶ Quã ſcelerata: Quam ulli ſceleri obnoxia.¶ Nec breue: Nec breuis narratio.¶ Nec tutũ eſt: Quia Auguſtũ timeo.¶ Peccati. Culpæ cui⁹ cã relegatus ſum¶ Tractari: Palpari hoc ẽ narrari.¶ Vulnera nr̃a: Noſtra crimina.¶ Qualicũq; mõ. Qualicũq; cã.¶ Mihi ſint ea facta: Ea uulnera ſint mihi illata.¶ Nõ agites: Ne attrectes.¶ Si qua coire uelis: Si uelis aliqua uulnera cogi & obduci.¶ Quicqd id eſt: Qualecunq; hoc eſt cuius cauſa relegatus fui.¶ Vt non facinus: Vt non eſt uocãdum ſcelus.¶ Sic culpa uocanda. Sic dici debet error & imprudentia.¶ Omnis at in magnos culpa deos ſcelus eſt: At inquit ſolent dii magni culpã omnem hoc eſt minimũ quodque crimen ſcelus maximũ ducere: & ob utrũq; pari ſupplicio hoĩes afficere: Vel re uera blandiendo Auguſto dicit ne quidẽ leuiter errandũ eſſe cõtra Dños: una enim quæq; culpa in eos uel leuicula habet̃ pro magna.¶ Pœnæ leuandæ: Minuẽdi ſupplicii. aut certe tollẽdi.¶ Nõnulla ſpes: Aliqua ſpes.¶ Ex toto: Proſus uel ex toto ſcilicet ſuplicio.¶ Hæc dea quũ fugeſent: Spes inquit ſola ex diis terras incoluit eo tẽpore quo cætera numina terras reliquere: Deos autem propter hominũ ſcelera fugiſſe deſignat etiã Maro eo uerſu: Extrema ꝑ illos Iuſtitia excedens terris ueſtigia fecit.¶ Sceleratas terras: Terras quas ſcelerati hoĩes hitarũt.¶ In diis inuiſa diis: In terra diis odioſa.¶ Remanſit ſola: Sola reſtitit ipſa ſpes: quod ideo fingũt poetæ quia neminem unq̃ deſtituit ſpes: unde a doctis quærit̃ plus ne boni an mali afferat ſpes.¶ Vt foſſor: Vt q fodit agros.¶ Cõpede uinct⁹. In ergaſtulis ligat⁹: hoc dicit Serui quoq; in ergaſtulis operari coacti ſperando uiuunt nec ſe interficiunt.¶ A ferro. A ferreis cõpedib⁹.¶ Hoc facit ut uideat: Spes etiam facit ut naufragus in medio mari deſtitutus q̃uis nullas uideat terras ſperet ſe euaſurum.¶ Naufragus. Qui naufragiũ fecit.¶ Iactet brachia. Natãdo moueat brachia:¶ In mediis aqs: In medio mari.¶ Solers cura medicoꝝ: Sollicita & inſtructa medicoꝝ cura.¶ Reliquit aliquem: Aliquem ægrotum tãq̃ periturum deſtituit.¶ Nec ſpes cadit huic: Nec tamen ægrotus ſpẽm ponit.¶ Vena deficiente: Venarum percuſſu inæquali aut formicante: id enim inter ſigna mortis enumerat Plynius in ſeptimo: Cur autem ſi certa futuræ mortis indicia ſunt iterdum a medicis conualeſcant his uerbis reſpõdet Cornelius Celſus: Aduerſus quos inquit ne dicam illud quidem qđ in uicinis ſæpe quædam notæ poſitæ non bonos: ſed imperitos medicos decipiunt: quod Aſclepiades funeri obuius intellexit eum uiuere qui efferebatur ne protinus crimen artis eſſet: ſi quid profeſſoris ſit: Illud tamẽ moderatius ſubiiciam Coniecturalem artem eſſe medicinam rationemq; coniecturæ eſſe talem: ut qum ſæpius aliquando reſpõderit: interdum tamen fallat nos: Si quid itaq; uix milleſimo corpore aliquando decipit id notam non habe[...]qum per inumerabiles homines reſpondeat: idq; non in his tantum quæ peſtifera ſunt dico: ſed in his quoq; quæ ſalutaria: ſiquidem etiam ſpes interdum fruſtratur & moritur aliquis de quo medicus ſecurus primo fuit: quæq; medendi cauſa reperta ſunt: nonnunq̃ in peius aliquid conuertunt: ſed eſt tñ medicinæ fides: quæ multo ſæpius ꝑq; multo plures ægros prodeſt: Neq; tamen ignorare oportet in acutis morbis fallaces magis notas eſſe & ſalutis & mortis.¶ Clauſi carcere: Rei in carcerem coniecti.¶ Pẽdens in cruce. Cruci affixus.¶ Vota facit: Vouet aliquid diis ſi euaſerit.¶ Propoſita nece: propoſito genere

Cura medicis deſtitutii iterdũ conualeſcunt

mortis ut ſcilicet laqueo uitam finiat. ¶ Me quoq; conātē: Vide q̄ prudenter poeta ab aliorum exemplis ad ſe redit. ¶ Finire dolorem gladio: Me ipſum interficere nec amplius exilii dolore angi. ¶ Arguit: Prohibuit ſpes ipſa. ¶ Iniectam manum: Manum mihi ipſi letum inferentem. ¶ Cōtinuitq;: Et detinuit. ¶ Lachrymis: opus eſt: Eſt opus fletu ut Cæſarem moueas. ¶ Non ſanguine: Non morte. ¶ Indebita noſtris meritis: Non debita meo ſceleri. ¶ In bonitate dei: In Auguſti clemētia. ¶ Confer & in uotū: Tu etiam Græcine alloquere Auguſtū & tuas preces confer cū uoto meo: quod eſt ut ab eo reditum impetrē: Vel hoc dicit. Tu quoq; alloquere Auguſtum ut ſim uoti mei cōpos. ¶ Inq; tomitana: Senſus eſt Et nunq̄ reditū in patriam ſperem ſed moriar in exilio tomitano: ſi non eſt mihi exploratum te deſiderare reditū meum. ¶ Si non liquet: Si nō eſt manifeſtum. ¶ Te uouere iſta nobis: Te hæc nobis uoto tuo optare: legit etiam mouere iſta hoc eſt te hæc tractare apud Auguſtū: ut non ſit mihi difficilis: ut ſit ordo ſi nō liquet nobis te mouere iſta: legit etiam monere in exēplaribus romæ impreſſis: ut dicas te monere iſta te hæc Auguſtū docere ut nō ſit difficilis nobis. ¶ Vouere: Vouendo optare. ¶ Nā prius incipient: Per columbarū: ferarū pecudū & mergorū exempla docet impoſſibile eſſe ut non amet a Græcino. ¶ Vitare turres: Vitare periſteriones. ¶ Male ſe pſtet: Male ſe gerat. ¶ Veteri amico: Per ueterē amicum ſe deſignat iā multos annos beniuolentia coniunctū. ¶ Nō ita ſunt fatis: Nō ita inquit fata mihi ſunt cōtraria: ut ab amico etiam deſtituar. ¶ Verſa: Aduerſa uel mutata.

Me quoq; conantē gladio finire dolorē
 Arguit, iniectā continuitq; manum. (dixit.
Quidq; facis lachrymis opus eſt nō ſanguine
 Sæpe per has flecti principis ira ſolet.
Quāuis eſt igitur meritis indebita noſtris
 Magna tamen ſpes eſt in bonitate dei:
Qui ne difficilis mihi ſit græcine precare:
 Confer & in uotum tu quoque uerba meū.
Inque tomitana iaceam tumulatus harena:
 Si te non nobis iſta uouere liquet.
Nā prius incipient turres uitare columbæ:
 Antra feræ: pecudes gramia: mergus aquas:
Quam male ſe præſtet ueteri græcinus amico
Non ita ſunt fatis omnia uerſa meis.

¶ In Octauam Epiſtolam Enarratio.

Littera pro uerbis. E ponto ad Meſſalinū ſcribēs Ouidius precatur ut ſolus patiatur omnia eius regionis incōmoda ſoſpitibus cæteris illius amicis & cultorib⁹ in quorum numero ſe quoq; olim fuiſſe fatetur: docetq; ſimul eius patris fratriſq; amorem: loquitur deinde de pœna qua eum afficit Auguſtus: cuius cauſa ſe ab eo minime reiiciēdum eſſe colligit: oſtendit poſtremo ſe officioſum ſemper fuiſſe erga eius domum dolendūq; ſi quid ſibi infœlix & triſte euenit. ¶ Littera. Epiſtola hæc. ¶ Pro uerbis: Verborum loco. Nam qum adeſſem te coram ſalutabam: nūc abſens te alloquor litteris. ¶ A ſæuis getis: A getica regione ubi ſunt homines ſæui. ¶ Indicat autorem locus? Cognoſcis ne p locum unde litteræ mittuntur qs eas ſcripſerit? ¶ An latet? An ignoras? ¶ Niſi nomine lecto: Niſi lecto mitteñtis nomine. ¶ Hæc mea uerba: Has meas litteras. ¶ Ecquis tuorum? Nūquis tuorum amicorū aut clientum? ¶ In extremo orbe: In ultima ſeptētriōis plaga. ¶ Iacet: Aut habitat aut re uera tanq̄ mortuus & proſtratus iacet: hoc autem dicit non ſine magno dolore. ¶ Qui pcor eſſe tuus. Qui Ouidius cupio ut ſim tu⁹ nec a te deſtituar: uel q pcor ut tuus ſim qa ſi tuus eſſem non eēm in ponto exul: ſupius in. dixerat Ecquis tuorū. ¶ Notitiā huius gentis: Notitiā gētis ſcythicæ. ¶ Satis eſt nos uiuere: Sufficit nos uitā agere. q. d. p cæteris tuis amicis ſatis ſum ad ferēda Scythiæ incōmoda dū uiuo. ¶ Si genus mortis eſt hēda uita: Si quædam mortis qlitas hoc eſt exiliū meū debet appellari uita. ¶ Præmat nos bello. Me bello inſequat. ¶ Nec pomis fœta nec uuis: Scythiā itelligit q̄ præ nimio frigore nec poma nec uinū fert ut alibi ēt docuim⁹. ¶ Tuorū cultorū. Tuorū cliētū. ¶ Vt populo: Sicut in populo & tāq̄ in magno amicorū nūero hoc ē ſicut un⁹ ē inter multos. ¶ Verbis iſtis: Quibus dixi me olim fuiſſe in turba tuorū cultorū. ¶ Vtq; ſit hoc uerū. Quāuis inqt ſit uerum hoc qd negas me ulla pte tuū fuiſſe. ¶ Mentito: Mihi q dixi mēdaciū q me tuū eſſe ſcripſi: hoc autē dicit ne amicum offendat timētem Auguſtum lædere. ¶ Nil demit laudi. Nil detrahit tuæ famæ. ¶ Gloria noſtra.

¶ Ad Meſalinum.

Littera p uerbis tibi meſſaline ſalutē
 Quā legis a ſæuis attulit uſq; getis.
 Indicat auctorem locus? an niſi noīe lecto
Hæc mea naſonē ſcribere uerba latet?
Ecquis in extremo poſitus iacet orbe tuorū?
 Me tamen excepto qui precor eſſe tuus.
Dii procul a cunctis qui te uenerant amantq;:
 Huius notitiā gentis abeſſe uelint.
Nos ſatis eſt inter glaciē ſcythicaſq; ſagittas
 Viuere: ſi uita eſt mortis habenda genus.
Nos premat aut bello tellus: aut frigore cœlū:
 Truxq; getes armis: grādine pugnet hyems.
Nos habeat regio nec pomis fœta nec uuis:
 Et cuius nullū ceſſat ab hoſte latus.
Cætera ſit ſoſpes cultorū turba tuorū:
 In quibus ut populo pars ego parua fui.
Me miſerum ſi tu uerbis offenderis iſtis.
 Noſq; negas ulla parte fuiſſe tuos.
Vtq; ſit hoc uerum: mentito ignoſcere debes.
 Nil demit laudi gloria noſtra tuæ.

Si glorior me fuiſſe tibi aicū. ſ Not⁹ cæſarib⁹: Cognit⁹ Cæſari Auguſto & ei⁹ liberis: Legiē ēt notū ut dicat qs ñ mētiri gaudet dicēdo ſe aicū notū Cæſarib⁹: ſupior tñ lectio cādidior uī. ſ Faſſo: Mihi locuto ꝙ mēti t⁹ ſui uel ꝙ familiaritatē tuā pfeſſus ſū. ſ Tu mihi Cæſar eris: q.d. Tāti facio te: ꝗ̄ Cæſarē. iō dico me eē tuū aicū. ſ Nec tñ irrūpo: Nec tñ illuc accedo quo ñ l3: hoc ē nō te adeo niſi uerecūde. te. n. uenerari ſoleo: aut ſi dicē oñdo me tibi aicū fuiſſe eo mō quo l3 aicitiā teſtari tacēdo ea: q̄ tibi aut obeſſēt aut diſpliceēt. Satiſq; Subaudi uerbū ē. ſ Si ñ negas: Si affirmas. ſ Atria: Aedes tuas: q̄ mihi patebāt: quū te ſalutatū uēi. bā. ſ Vtq; tibi fuerit: q.d. quis nihil āpli⁹ hūeris: q̄ ꝙ atria tua freq̄ntaueri ſalutādi gra. ſ Mi⁹ uno ore. Mi⁹ uno hoīe. ſ Quā pri⁹: Quā antea. Hoc dicit id tibi meo exilio detractū ē ꝙ unū amiſiſti q te prius ſalutabat. ſ Nec ē inficiat⁹ nos: Nec nos negauit. Adducit aūt aliā cām ob quā docet debere ſe a Meſſalino amari. ſ Faxq;: Et lumē ſplēdor. aut certe ardor & icitator. ſ Et lachrymas: Et ſubaudi dedim⁹ ab iferiori hoc ē defleuim⁹ carmīe ſeu pſaica oīone. ſ Supmū mun⁹: Vltimū & extremū donū: Eſt aūt appoſitio figura. ſ In funere: In ei⁹ morte. ſ Et dedim⁹ medio. Et edidimus in publicū hmōi orōnē: aut oēs ſus ei⁹ laudes & mortē cōplectētes: Mos ī funerib⁹ laudādi defunctos romāis uetuſtiſſim⁹ fuit: incertūq; utrū Valerius publicola prim⁹ in funere Bruti cōſulis hoc cōſtituerit an antea a regib⁹ accepit. Laudatiōes āt hmōi funereas a romāis pri⁹ cœptas fuiſſe q̄ a græcis ſcribit Diōy. Halyc. & Plu. i uita publicolæ: Quē morē ſeruaruit ſemp po. ro. ut Apian. Quintiliā. Tranq̄llis aliorūq; monumētis licet ītueri: Qualis aūt debet eſſe oīo funebris docet Plato in Menexemo. Illud quoq; ſciēdū eſt annū fœminis ad lugēdū cōſtitutū ſe romāos nō ut tādiu lugerēt: ſed ne diutius: Viris uero nullū legitimū tpſ fuiſſe. qa nullū hōeſtū fuit: autor Seneca in lib. viii. epiſtolaꝝ ad Luciliū epiſtola. lxv. ubi (ut obiter enarrem⁹ Carmē illud Catulli. Inger mi calices amariores) ſcribit hæc uerba: Quō in uino nimis ueteri ipſa nos amaritudo delectat: pe tēs ergo Catullus uinū uetus: iā q̄ optimū: ut ſibi amariora uina afferri: q̄ re explodēda ē eoꝝ opinio q meraciores deprauate legēdū putāt: Illd ēt ſciēdū ē Fūebres orones fœmis a romāis fieri cœptas poſt mortē ſicut uiris poſt gallos a Camillo deuictos: qd iō īſtitutū fuit: ut Matrōis eo mō honos hēr ꝗm qū ī publico deeſſet aurū: ex quo ſūma pactæ mercedis gallis cōficeret: collatū a matronis Romanī accepe autor Liui. ſ Adde ꝙ ē frī: Cāꝫ aliā ēt aſſignat cur amari debeat a Meſſalino. ſ Quātus: Quā magn⁹ amor. **Mos laudādi in funeribus** **Locus Catulli**

Quis ſe cæſaribus notus non fingit amicum?
Da ueniā faſſo: tu mihi cæſar eris.
Nec tñ irrumpo quo non licet ire: ſatiſq;
Atria ſi nobis non patuiſſe negas.
Vtq; tibi fuerit mecū nihil amplius: uno
Nempe ſalutaris quā prius ore minus.
Nec tuus eſt genitor nos inficiatus amicos
Hortator ſtudii cauſaq; faxq; mei:
Cui nos & lachrymas ſupmū i funere mun⁹:
Et dedimus medio ſcripta canenda foro.
Adde quod eſt frater tāto mihi iūctus amore:
Quantus in atridis tyndaridiſq; fuit.
Is me nec comitē: nec dedignatus amicum eſt:
Si tamen hæc illi non nocitura putas.
Si minus hac quoq; me mendacē pte fatebor.
Clauſa mihi potius tota ſit illa domus:
Sed neq; claudenda eſt: & nulla potentia uires
Præſtandi ne quid peccet amicus habet.
Et tamē ut cuperem culpā quoq; poſſe negari:
Sic facinus nemo neſcit abeſſe mihi:
Quod niſi delicti pars excuſabilis eſſet:
Parua relegaui pœna futura fuit.
Ipſe ſed hoc uidit: qui præuidet oīa cæſar:
Stultitiam dici crimina poſſe mea.
Quamq; ego permiſi: q̄q; eſt res paſſa pepcit.
Vſus & eſt modice fulminis igne ſui.

ſ In atridis: In Agamēnōe & Menelao. ſ Tyndaridiſq;: Et i Caſtore & polluce de quoꝝ amore alibi plura diximus. ſ Hæc: Iſta q̄ de ei⁹ i me amore pdico. ſ Nō nocitura: Quia illi fortaſſe mea cā noceret Auguſt⁹ ſi ſciret illū fuiſſe mihi comitē aut amicū. ſ Si min⁹: Si ñ putas hæc nō nocitura: hoc ē ſi arbitraris ſi qd dico fri obeſſe poſſe. ſ Hac quoq; me mēdacē: Profitebor igr hac ī re mētitū me fuiſſe quēadmodū ēt deīe dixi: ꝙ fueris mihi amic⁹: qū nō eēt uex. ſ Poti⁹: Quā ſubaudi uelī q̄cq̄ ſcribere & affirmare qd obſit frī. ſ Illa dom⁹: Fris tui dom⁹. ſ Et nulla potētia uires: Nēo adeo potēs ē ut poſſit pſtare: q̄n amic⁹ aliqd admittat: qd eū offēdat: q.d. Auguſt⁹ quis ſit potēs: nūq̄ tñ ſine ui efficiet ut domū mihi claudat fr: poti⁹. n. peccabit cōtra illū q̄ amicū deſerat: uel certe (quod magis placet) reddit rōnem cur domus nō ſit illi claudēda: ſed poti⁹ ignoſcēdū: Nulla. n. potētia hūana pōt amicū cohibere: q̄n aliq̄n peccet: quēadmodū ego peccaui: & ppea relegatus ſum ab Auguſto: qb⁹ uerbis colligit nō lō eē illū pellēdū domo pp culpā ſuā: q̄ñqdē nemo ē q nō ſit obnoxius alicui peccato. ſ Et tñ ut cuperē: Et tñ inq: quēadmodū optarē me nūq̄ cōmiſiſſe hoc cui⁹ cā Auguſtus me relegauit: ſic oēs itelligūt me erroris poti⁹ q̄ ſceleris dānādū eē. ſ Culpā: Errorē & iprudētiā. ſ Facin⁹: Scelus. ſ Nemo neſcit: Omnes ſciunt. ſ Excuſabilis: Quia imprudenter peccaui. ſ Quod niſi delicti: Senſus eſt: Si delicti mei magnitudo tāta eēt ut nō poſſet excuſari: relegatio pua mihi pœna uidereť: qa ſi nō eſſet delictū meū excuſabile Auguſt⁹ me occidiſſet: & nō relegaſſet: ſed quū ille delictū hoc meū excuſabile cognouerit: iō me minori pœna mulctauit. ſ. relegatiōe. ſ Qui puidet oīa: Qui tanq̄ prudens oīa ante proſpicit. ſ Stultitiam. Imprudentiam. ſ Quamq; ego pmiſi: Et quantum ego conceſſi: nam me nihil defendi aut excuſaui. Auguſto. ſ Quāq; eſt res paſſa: Et quātum cauſa mea meruit. ſ Igne ſui fulminis: Supplicio ſuæ in me iræ.

Nec ademit poſſe reuerti: Nec remouit mihi ſpē redit⁹: Oui.n.non publico edicto: ſed ſolo Auguſti uerbo relegat⁹ fuerat: uel certe ñ iō dixit qa relegati ad ipſ aliquo deportabant. ¶ Si ſua ira: Si ira ĩpatoris. ¶ Per pces uras: Per tuas & cæterorꝰ aicorꝰ pces. ¶ At grauiter cecidi: Quãuis dixeri modice uſum in me ſupplicio Auguſtũ: tñ id mihi uidet̃ graue. ¶ Quid.n.mirabile? Per interrogationē nō eſſe mirãdũ colligit: ſi grauiter cecidit: ¶ A ioue: Ab Auguſto. ¶ Quãuis inhiberet ſuas uires. Quãuis non magno impetu eã emitteret. ¶ Dabat graues ictus: Grauiter uerberaret: Magni.n.uiri quis leuiter uerberent. eorũ tñ ictus grauiter ſentiuntur ¶ Pelias haſta: Haſta Achillis fraxiea: de q̄ alibi diximꝰ. ¶ Iudiciũ uidicis: Iudicium Auguſti liberatoris pñiatnã pſ pñiæ appellat⁹ ſuin uel uidicis mei q me liberauit a morte: uel certe iudiciũ ultoris Auguſti Itellige q ul:⁹ ſuit crimē meũ admiſſũ me relegãdo. ¶ Adſit nobis. Faueat mihi: Qũ.n. poſſet me occidere maluit Auguſt⁹ relegare: ergo uĩ me ñ nimiũ odiſſe. ¶ Tua ianua: Tua dom⁹. ¶ Neget noſce: dicat me ñ cognoſcere timēs ne Auguſtũ lædat. ¶ Citra q̄ debuit: Minuſq̄ debebã ¶ Illa: Domus tua. ſ. ¶ In meis fatis: In meo infortũio: ut domũ tuã min⁹ colerē: uel relegat⁹ nō potui ad extremũ uitæ domũ tuã colere qa fata mea ñ cōceſſere. ¶ Hoc quoq;: Hoc ēt ut domũ tuã min⁹ colerē q̄ deberē: quēadmodũ ēt fuit in meis fatis ut relegarer. ¶ Altera dom⁹: Alia familia q̄ urã. ¶ Hic: Dõi uræ. ¶ Illic: Dõi meæ. ¶ Sub uro lare: Sub urã domo tutela & ipio. ¶ Quæq; tua eſt pietas: Et cuiuſmõi tu⁹ ē amor erga fratrē: oñdit aũt Meſſalino ſe amicũ eē debere cã frĩs: quoeũ magnã ſibi fuiſſe alctuã docet. ¶ Vt te nō excolat ipm: quis q̄ ē aicus frĩs nō ſit tibi familiaris. ¶ Ius aliqd: Aliqd uiculũ. ¶ Hēt tecũ: Hře debet tecũ: ¶ Quid? Subaudi dicã? Subiũgit aũt aliã rõnē: q̄re ēt Meſſalin⁹ dēt eũ iuuarerut. ſ. multos ſibi piat fautores ¶ Vt emeritis referēda ē gr̃a ſemp. Queãdmodum inqt referēda eſt gr̃a a nobis aico iã emerito. ¶ Emeritis: Aicis iã fũctis offõ erga aicũ & poſtea qeſcētib⁹ uel pſõis ualde meritis Verg. Eduræ corili naſcunt: & edoctũ p ualde docto ſæpe poſitũ repies: ut ſit ſēſus: Qđ ſi de nobis bñmeritis dēm⁹ ſemp gr̃am referre: ſic ad fortunã tuã fœlicē ptiet nouos aicos pare ēt ſi nihil unq̄ dete meriti ſũt: q̄ſi inuat dēre Meſſalinũ poetã ſibi tãq̄ nouũ aicũ cõciliare & ei fauere: ſi ñ uult illi tã q̄ frĩs ac dom⁹ cultori opē ferre: uel ſic: Vt ſolem⁹ nos tenues de nobis bñmeritis gr̃am referre: ſic ptiet ad tuã fortunã multos cõciliatos hře bñficiis tuis q tibi ſint obnoxii: Et qa mētionē fecerat de his q dãt & q accipiũt bñficiũ: lõ ſtari ſubiũgit hoc carm̃: Qđ ſi pmittis & reliqua. ¶ Sic ē tuæ fortunæ: Sic ad reges potēs & uteris fœliciori fortũa q̄ ego: ptinet. ¶ Pro meruiſſe: Bñficiis cõciliaſſe & iuuiſſe. ¶ Qđ ſi pmittis: oñdit Meſſalinũ deber̃ bñficiis ſuis aicos multos cõciliare & a diis petere ut ſemp poſſit pdeſſe hoib⁹: & malit eē in nũero eorꝰ q dãt q̄ q accipiũt bñficia. ¶ Si pmittis: Si nobis cõcedis. ¶ Suadere qđ optes: Hortari te qđ debeas optare a diis: uel eligere. ¶ Vt des: Meſſalinũ dicit debere optare & deos rogare ut. ſ. magis afficiat bñficiis alios ſuis: q̄ ille ab aliis accipiat: q.n. dat hoib⁹ bñficia potēs eſt & deos imitat: Qui uero reddit bñficiũ acceptũ: aliqñ idiguit alteri⁹ opa. Ille ergo q dat fœlicior ē & potēnor q̄ q reddit. ¶ Idq; facis: Et id pſtas pl⁹ dãdo q̄ reddēdo. ¶ Quãtũq; li;: Et q̄tũ potes & ſbaudit̃ facis. ¶ Meminiſſe ſolebas: Solebas mētionē facere exponēdo mihi. ¶ Eſſe cã; officii dati plurib⁹: Te eē cãm q plures bñficia cõſecuti fuerit: Ex quo pbat Meſſalinũ ſolitũ fuiſſe pl⁹ dare q̄ accipe. ¶ Quolibet ĩ nũero: Vel ĩ nũero aicorꝰ tuorꝰ uel aicorꝰ frĩs tui. ¶ Si nō doles naſonē ferre mala: Si ñ triſtaris me Oui. ĩ exilio ĩgetiſſimo uerſari. ¶ At meruiſſe dole: Saltē dole q meritus ſum relegari ab Auguſto. q. d. ſaltē dole q fuerim infœlix.

Nec uitã: nec opes: nec ademit poſſe reuerti:
Si ſua per ueſtras uicta ſit ira preces:
At grauiter cecidi: quid enim mirabile/ſiquis
A ioue percuſſus non leue uulnus habet?
Ipſe ſuas quãuis uires inhiberet achilles,
Miſſa graues ictus pelias haſta dabat.
Iudiciũ nobis igit̃ cũ uindicis adſit:
Non eſt cur tua me ianua noſſe neget:
Culta quidē fateor citra q̄ debuit illa eſt.
Sed fuit in fatis hoc quoq;: credo: meis.
Nec tñ officiũ ſenſit domus altera noſtrũ:
Hic illic ueſtro ſub lare ſemper erã.
Quæque tua eſt pietas: ut te non excolat/ipm.
Ius aliquod tecũ fratris amicus habet:
Quid? qđ ut emeritis referenda eſt gr̃a ſemp:
Sic eſt fortunæ promeruiſſe tuæ.
Quod ſi permittis nobis ſuadere quod optes:
Vt des quã reddas plura: precare deos.
Idq; facis: quantũq; licet: meminiſſe ſolebas
Officii cauſam pluribus eſſe dati.
Quolibet in numero me meſſaline repone:
Sim modo pars ueſtræ non aliena domus.
Et mala naſonem quoniã meruiſſe uidetur:
Si ñ ferre doles: at meruiſſe dole.

Ad Seuerũ.

A Tibi dilecto miſſam naſone ſalutem
Accipe pſ animæ magna ſeuere meæ:
Neue roga qd agã: ſi pſeqr oĩa/flebis.
Summa ſatis noſtri ſit tibi nota mali.

¶ In. ix. Epiſtolã Enarratio.

A Tibi dilecto: Seuero aico exponit ſe cictũ hoſtib⁹ i aſſiduis ꝑ pliis uerſari miroq; aicorꝰ cõiugis filiæ & pñiæ deſiderio teneri: ſimul dolet q qđ careat pdiolo & hortis ñ hēat ſaltē i ſcythia locũ aliquē quē colat ut arãdo ſeminãdo aut irrigãdo curas iminuat: Colligit tñ ꝑ hoſtiũ multitudine qui tomitanã ciuitatem ſemp infeſtãt non poſſe id ſibi præſtari: poſtremo lætatur q e contra i Seuero ſint oĩa ſedatmõetq; ut optet locũ aliquē magis ppinqũ dari ſibi ab Auguſto. ¶ Si pſequat oĩa: Si oĩa mala mea expoſuero. ¶ Flebis: Plorabis ꝑ dolore. ¶ Sũma nři mali: Breuitas meæ calamitatis: hoc dicit:

Sūmatim mala mea tibi exponā: nā ſi pticulariter oīa pſeq̄rer plorares. In aſſiduis armis: In aſſiduis bellis. Expertes pacis: Sine pte pacis. Geta pharetrato: Geta populo ſagittifero: ſagittis.n. ueneno illitis (ut ēt alibi dixim⁹) i bello getæ utebāt. Deq; tot expulſis: Et de tot ciuib⁹ exulātib⁹. Solus ſū miles i exule: Sol⁹ ſum eques in exilio. Cætera turba: Reliq Romāi exules pter me. Latet tuta: Nō armis uexaſ ut ea urbs i q̄ re legat⁹ ſū: uel nō exulat ut ego. Dignere uenia nr̃os libellos: Mihi ignoſcas ſi uerſus mei fuerit min⁹ boni. In pcinctu: In expeditiōe & appatu bellico. Plyni⁹. Vinū cuius uigore q̄ xi ipedit ad pcinctū tēdētib⁹: pcincta claſſis ēt uocabaſ: qū exercit⁹ cinct⁹ erat gabino ritu cōfeſti pugnaturi: ueteres.n. & populi & nauiū & militū multitudinē Claſſē appellarūt. Stat uet⁹ urbs: Vrbē Tomo uicinā deſcribit: quā ab hoſtib⁹ infeſtari dicit: qđ iter cætera mala ēt cōmēorat: ut doceat hæc i pcinctu a ſe ſcripta. et iō carmia ei⁹ colligit eē uenia digna. Stat: Vel erecta ē tāq̄ i mōtib⁹ ſitas uel poſita ē. Iſtri binomis: iſtri flūtis duo noīa: Danubi⁹.n. (ut Ptolemæ⁹ ſcribit) uſq; ad Auxiū oppidū appellaſ: inde uero uſq; ad mare Iſter dr̄. Et poſitu loci: Et ipſi⁹ loci ſitu. Caſpi⁹ ægypſ⁹: Aegypſus e gēte caſpia: q̄ non ē portis & mari dedit: ut ē autor Plyni⁹ lib. vi. De ſe ſi credit ipſi: Si fides pdicāti aliqd de ſeipo ē adhibēda. Cōdidit: Edificauit eā urbē. Proprio noīe: Hoc ē ægypſum. Op⁹: Vrbē a ſe cōditā. Fer⁹ getes: Crudelis & imitis ille popul⁹. Perēptis odryſiis: A getis iterfectis incolis ei⁹ oppidi: q erāt ab odryſio thraciæ urbe oriūdi: aut odryſii oa ex thracia accipias ab oppido thraciæ: ſic Martia. odryſio uictos ab orbe redit. Inopio marte: ꝓlio nō expectato: eos.n. icautos getæ adorti ſūt: quā rē poeta iferi⁹ lib. iiii. i epiſtola ad ueſtalē pleni⁹ exeqt. Et ſuſtulit arma i regē: Et itulit ac cœpit arma i regē ciuitatis: Vel certe ademit ſubmouitq; arma: illū.n. noluit iterficere: qū reliq̄s ei⁹ copias i bello occidiſſet: iſtis.n. erat eius urbē cœpiſſet: uel ſuſtulit h̄ eſt diſtulit arma: nā capta urbe regē fugiētē iſeq noluit: Plaut⁹. oēs tollo ex hoc die i aliū diē. Ille: Rex.ſ. cui⁹ urbē ab ægypſo cōditā captā dixit. Magni gñis. Magnæ origis & ſanguis. Qđ auget uirtute: Qđ genus ꝓpria uirtute ille magis clarꝰ facit: uel certe qđ genus illū clarꝰ facit & ſtimulos additur ſit pſtās. Adeſt. Ad oppidū captū uenerit. Nec pri⁹ abſceſſit: Nec pri⁹ diſceſſit ab oppugnatōe oppidi. Merita cæde nocētū: Morte quā meriti fuerāt nocētes getæ a qb⁹ oppidū iprouiſo captū dixerat. Quā ille nimis ulciſcēs ferē rex pl⁹ æquo iniuriā acceptā uidicās. Extitit nocēs: ita modū iræ exceſſit ulciſcēdo hoſtes ut nocēs uideref. At tibi rex: Nūc uertit ſermonē ad regē q uirtute oppidū tomo finitimū recepit. Sēp tenet ſceptra manu honorata: Sēp honorifice iperet. Teq; qd & pſtat: Optat ēi Ouidi⁹ ut rex ille ſit chari⁹ romāæ ciuitati & Cæſari. Sed memor uñ abiit: Quia aliq̄tulū digreſſus fuerat ab eo qđ ſupi⁹ ſcripſerat a diuerticulo ad rē redit. Queror o iucūde ſodalis: Aſſignat cāꝫ hmōi digreſſ. ōis: pauloāte iqt q̄rebar qđ i mediis armis uerſarer & ſcriberē carmia ob eā cām uenia digna. Vt careo uobis: Poſtq̄ a uobis abſū. Quattuor autūnos: Quattuor ānos. Pleias orta: Oriūf pleiades. uiii. nonas Apriles. ut i faſtis docet Ouidi⁹. Columella ſcribit. vi. idus Octobris Vergillas exoriri ueſpere q; xiii. & xii. Kalēdas Nouēbris ſolis exortu occidere. Idē alibi ēt ſcribit Vergillas. xi. Calēdas Maias cū ſole oriri. viii. uero idus Apriles ueſpe celari iterdūq; hiemare. Plyni⁹ ēt docet Vergillaꝝ exortu æſtatē icipere occaſu hiemē: de pleiadib⁹ plura dixim⁹ in enarratōib⁹ i Ouidiū de arte amādi. Vitæ urbanæ: Vt i urbe Roma uiuat. Illa: Scilicet cōmoda uitæ urbanæ. Nata: Filia Perilla. Subit: In mētē uenit. Domo: A meis domeſticis. Pulchræ urbis: Pulchræ Romæ. Vertor: Deducor puēlo cogitatōe. Cūcta illa: Oia illa loca q̄ ſtatī poeta cōmēorat: de qb⁹ i enarratōib⁹ i Ouidiū de arte amādi alia plura diximꝰ. Nūc ædes: Aliqñ mihi ſubeūt dom⁹ magnificētiſſimæ & q̄ auro fulgebāt ut docuim⁹ auctoritate Senecæ i enarratōe ei⁹ uerſus Ouidii i. iii. lib. de arte amādi. Simplicitas rudis añ fuit nūc aurea rōa ē. Et Ply. li. xxxvi. ſcribit. P. clodiū quē Milo occidit ſeſtertiis cxlvii. milib⁹ domo ēpta habitaſſe: potes h̄ ēt ad ædes ſacras referre: q̄s romæ magnificētiſſimas fuiſſe lib. v. ſcribit Strabo. &

Viuimus aſſiduis expertes pacis in armis/
Dura pharetrato bella mouēte geta/
Deq; tot expulſis ſum miles in exule ſolus:
Tuta (neq; inuideo) cætera turba latet:
Quoq; magis noſtros uenia dignere libellos:
Hæc in procinctu carmina facta leges.
Stat uetus urbs ripæ uicina binominis hiſtri:
Mœnibus & poſitu uix adeunda loci.
Caſpius egipſus (de ſe ſi credit ipſi)
Condidit: & proprio nomine dixit opus.
Hanc ferus odryſiis inopino marte peremptis
Cœpit: & in regē ſuſtulit arma getes.
Ille memor magni generis uirtute qđ auget:
Protinus innumero milite cinctus adeſt.
Nec prius abſceſſit: merita q̄ cæde nocētū
Se nimis ulciſcens extitit ille nocens.
At tibi rex æuo detur fortiſſime noſtro/
Semper honorata ſceptra tenere manu.
Teq; quod & pſtat (qđ eni tibi plenius optē)
Martia cum magno cæſare roma probet.
Sed memor uñ abii: queror o iucunde ſodalis
Accedant noſtris ſæua quod arma malis.
Vt careo uobis ſcythicas detruſus in oras/
Quattuor autūnos pleias orta facit.
Nec tu credideris urbanæ cōmoda uitæ
Quærere naſonē: quærit & illa tamen.
Nā modo uos aio dulces reminiſcor amici.
Nūc mihi cū chara cōiuge nata ſubit. (bis:
Atq; domo turſus pulchræ loca uertor ad ur-
Cūctaq; mens/oculis/ꝓuidet illa ſuis. (tra
Nūc fora: nūc ædes: nūc marmore tecta thea-

In pcinctu.
Procincta claſſis.
Claſſis.
Danubi⁹.
Iſter.
Pleiades

Trãqllus ĩ Augusto. ¶ Nũc marmore tecta theatra: Theatra p ptib' posuitq̃ erãt post Scenã & tegebãt: ut
docet Vitruui' lib.v.cui' uerba hæc sũt:post scænã portic' sũt cõstituẽdæ:uti qũ ĩbres repẽtini ĩterpellauerint
hẽat populus quo se recipiat ex theatro. Circa theatra aũt erãt ñ mõ portic' sed ẽt ãbulatõesq̃ ita collocabãt
uti duplices eẽnt hẽrẽtq; exteriores colũnas doricas cũ epistyllis & ornamẽtis ex rõe modulatõis pfectas: &
alibi Media inqt spacia:q̃ erũt sub dio iter portic' adornãda uiridib' uidẽt: Et alibi. Tectũ portic' qđ futuʀ ẽ
in sũma gradatõe cũ scænę altitudie libratũ pspiciẽdũ: q uox cresceẽs eq̃liter ad sũmas gradatões & tectũ p-
ueniet. Illud notãdũ Theatra nõ marmore: sed linteis
ueliis tegi solita: qđ prius oium Catul' Romæ fecit
autore Plynio. Potes ẽt p theatra tecta marmore itel
ligere Theatrũ. M. Scauri qđ ĩ ædilitate fecit autore
Plynio: maximũ oium: q̃ nnq̃ fuere hũana mãu scã:
Theatrũ hoc fuit scænæ triplicis trecẽtaʀ sexaginta
colũnaʀ: ps scænæ iferior e marmore fuit: ut ñ ime
rito Ouid' Theatra tecta marmore dixerit. ¶ Nunc
subit: Modo in mẽtẽ uenit. ¶ Aeq̃ta humo: Paimẽ
tis æqs. ¶ Porticus ois: De porticib' romanis abũde
diximus in cõmẽtariis nostris in Ouidium de arte
amandi. ¶ Gramina nunc campi. Herbas campi p-
ximi cãpo Martio: cultus & hortoʀ: ita ẽt meminit
Strabo. Huic pximus cãpo & alter adiacet cãpus &
innumerabiles circũ circa porticus: horti nemorosi.
¶ Stagnaq; & euripi: Et aquæ stantes in euripis: hoc
dicit. Et canales ac ductus aquaʀ qui Euripi appellã
tur mihi subeũt: quas res Romani maxio impẽdio
parabant. Vnde Seneca in libro. xiiii. epistolaʀ ita
campi. scribit. Qui Euripos subito impetu aquaʀ implet
aut siccat: Euripos enim Cicero ĩ primo de legibus
docet ita uocari canales & duct' aquaʀ: in qua signi
ficatione accepit Plynius scribens libro. ix. Luculum
exciso monte iuxta Neapolim maiore impendio: q̃
uillam ædificauisse Euripum & maria admisisse: idẽ
ẽt in octauo scribit. M. Scaurũ primũ quinq; croco-
dillos Romæ ædilitatis suæ ludis tẽporario Euripo
ostẽdisse. Et Spartianus heliogabalũ scribit Euripis
uino plenis nauales circẽses exhibuisse. A simili cau
sa Euripum quoq; dicimus fretum hoc ẽ mare An-
Euripos. gustum qualis est Euripus in Euboia & Tauromini
Stagnũ tanus in Sicilia. Stagnum aũt (ut docet Seruius) est
Stagna- aqua stans: Vñ stagnare aquã dicimus hoc est conti
re aquã. neri: & terrã q aquã contineat. Vñ apud Plyniũ le-
Stagna- gimus Marinos fluct' effusos stagnare solere: & idẽ
re terrã. agros hũidos atq; stagnãtes appellat: Stagnũ ãt a la
cu ita differt autore Vlpiano: Stagnũ. n. ẽ qd tpalẽ
Stagnũ hẽt aquã ibidẽ stagnãtẽ: quæ plerũq; hieme colligi
Lacus. solet æstate siccari. Lacus uero ẽ q ppetuã hẽt aquam. ¶ Virgineusq; liquor: Et aqua uirgo subaudi subit. de
ea aũt aqua & cur uirgo appellaret abũde diximus in cõmẽtariis nris ĩ Ouidiũ de arte amãdi. ¶ At puto sic
urbis: Miserabiliter q̃rit poeta q nõ mõ carẽdũ sit urbana uoluptate: sed ẽt hortis amœnissimis. ¶ Quolibet
rure: Quolibet agro lõge ab urbe. ¶ Amissos agros: Agros relictos nõ aũt ereptos ab Augusto: qd exulibus
fieri solebat nõ relegatis. ¶ Ruraq;: Id est agros. ¶ Solo peligno: In terra pelignæ regiõis: hoc est in agro sul
monẽsi. ¶ Flaminiæ uiæ. Viã flaminiã e Roma p Thusciã & Vmbriã usq; Ariminũ. C. Flamini'. M. Lepidi
Via fla- collega ĩ cõsulatu strauit ut scribit Stra. lib. v. ¶ Claudia. Viã appiã seu Claudiã a porta Capena usq; ad urbẽ
minia Capuã muniẽdã curauit anno. xx. post initiũ Sãnitici belli Appi' Claudius Crassus Cẽsor: cui postea ægro
Via ap- fuit cognomẽ autor Frõtinus & Liui' lib. ix. ab urbe cõdita. Stati'. Appia lõgaʀ terit regina uiaʀ. ¶ Nescio
pia. cui: Cũ dolore dicit nescio cui colui hortos meos: sinã mõ uõ licet illis frui: sic Maro. En qs cõseuimus agros
¶ Addere aq̃s fontanas ad sata: Semina irrigare. ¶ Sũt ibi. Sũt ĩ his meis hortis. ¶ Hic: In getico litore & in
agro Tomitano. ¶ Profugo mihi: Mihi relegato. ¶ Gleba: Paʀ terræ. ¶ Pẽdẽtes rupe: Pascẽtes. n. capellæ in
mõtib' pẽdẽt. Verg. Nõ me pascẽte capellæ Dumosa pẽdere pcul de rupe uidebo. ¶ Liceat mõ: Mõ fas sit pa
scere. ¶ Nixus baculo: Hærẽs baculo de more pastoʀ. ¶ Ne pectora ĩsistãt solitis curis: Ne solitæ curæ pecto
rib' ĩsistãt p hypallagẽ: hoc ẽ ut solitas curas eo mõ pellã. ¶ Sub iuga pãda: Sub curua iuga. ¶ Quæ uerba:
Quas uoces. ¶ Minas assuetas illis: Minas qbus assueuerũt uti getæ. ¶ Capulũ: Stiuã. ¶ Aratri pssi: Aratri de-
pressi. ¶ Mota humo: Proscissa terra. ¶ Spgere semẽ: Seminare. ¶ Purgare arua. Malas herbas euellere. ¶ Lõ
gis ligõib': Ligõib' hastibus lõgũ capulũ. ¶ Et dare aq̃s: Et irrigare. ¶ Vñ sed hoc nobis: Subaudi opto: aut
cõtinget aut aliud uerbũ simile. ¶ Inter quos: Inter nos Tomitanos. ¶ Et hostẽ. Et getas q Tomon infestãt.

Nunc subit æquata porticus ois humo:
Gramina nũc cãpi pulchros spectãtis ĩ hortos
Stagnaq;/& euripi/uirgineusq; liquor.
At puto sic urbis misero est erepta uoluptas:
Quolibet ut saltẽ rure frui libeat.
Non meus amissos animus desiderat agros:
Ruraq; peligno cõspicienda solo.
Nec quos pomiferis positos in mõtib9 hortos
Spectat flaminiæ claudia iuncta uiæ.
Quos ego nescio cui colui: qbus ipse solebam
Ad sata fontanas (nec pudet) addere aquas:
Sunt ibi si uiuunt nostra quoq; cõsita quædã:
Sed non & nostra poma legenda manu.
Pro quibus amissis uinã contingere posset:
Hic saltẽ profugo gleba colenda mihi.
Ipse ego pendentes (liceat mõ) rupe capellas:
Ipse uelim baculo pascere nixus oues.
Ipse ego ne solitis insistant pectora curis:
Ducam ruricolas sub iuga panda boues.
Et discã getici quæ norunt uerba iuuenci:
Assuetas illis adiiciamq; minas.
Ipse manu capulũ pressi moderator aratri
Experiar mota spargere semen humo.
Nec dubitẽ longis purgare ligonibus arua:
Et dare quas sitiens iã bibat hortus aquas.
Vñ sed hoc nobis: minimũ quos inter & hostẽ

¶Facit diſcrimen:Facit diſtātiā.¶ At tibi naſcēti.Poſteaq̄ hactenus infœlicitatē ſuā expoſuit:nūc Seueri fœlicitate expoſita gratulatur:ſi quidē oīa ea cōmoda illū cōſeq affirmat:qb' ſe carere expoſuit. ¶ Fatales deæ: Parcæ q̄s ṗtui ꝑeſſe fabulanſ poetæ.¶ Fortia fila:Proſperā uitā cui' fila difficile rūpūſ:nā pcæ dicunſ uitam hoīum lanificio cōpēſare:Martialis.Lanificas nulli tres exorare puellas Contigit:obſeruāt quē ſtat: ere diē: de pcis dixius abūde i cōmētariis nr̄is i Ouidiū de triſtib'.¶ Campus:Cāpi Martii certamina & exercitatiões de qb' lege q̄ ſcripſim' I enarratōib' i Ouidiū de arte amādi.¶ Dēſa mō porticus umbra:Aliq̄n tenet te inq̄t

Diſcrimen murus clauſaq; porta facitſ
At tibi naſcenti:quod toto pectore lętor:
Nerunt fatales fortia fila deæ.
Te mō camp⁹ hēt:dēſa mō porticus umbra.
Nunc in quo ponis tempora rara forum.
Vmbria te reuocat:nec non albana petentem
Appia feruenti ducit in arua rota.
Forſitan hic optes ut iuſtā ſupprimat iram
Cæſar:& hoſpitiū ſit tua uilla meum.
Ah nimiū eſt qd' amice petis:moderātius opta
Et uoti quæſo contrahe uela tui.
Terra uelim ṗpior nulliq; obnoxia bello
Detſ:erit noſtris pars bona dempta malis:

¶ Ad Maximum.

Væ mihi de rapto tua uēit epl'a celſo:
Protin⁹ ē lachrymis hūida fcā meis.
Quodq; nefas dictu:fieri nec poſſe putaui:
Inuitis oculis littera lecta tua eſt.
Necquicq̄ ad noſtras ꝑuenit acerbius aures:
Vt ſumus in ponto/peruenſatq; precor.
Ante meos oculos tanq̄ præſentis imago
Hæret:& extinctum uiuere fingit amor.
Sæpe refert animus luſus grauitate carentes:
Seria cum liquida ſæpe peracta fide.
Nulla tamen ſubeūt mihi tp̄a denſius iſtis:
Quæ uellem uitæ ſumma fuiſſe meæ:
Cum domus ingenti ſubito mea lapſa ruina
Concidit:in domini procubuitq; caput:
Affuit ille mihi:qum me pars magna reliquit
Maxime:fortunæ nec fuit ille comes:
Illum ego non aliter flentē mea funera uidi
Ponēdus q̄ ſi frater in igne foret.
Hæſit in amplexu:cōſolatuſq; iacētem:
Cūq; meis lachrymis miſcuit uſq; ſuas.
O quotiens uitæ cuſtos inuiſus amaræ
Continuit promptas in mea fata manus.

portic' aliq̄ cū hortis nemoroſis.¶ Nūc foꝝ:Aliqn̄ foꝝ iudiciale ſubaudi tenet te.¶ In quo ponis rara tp̄a:In quo raro cās defendis:quā rē fœlicitati aſcribit:ſic ēt Martia Lis nūq̄ toga rara meus geta.¶ Vmbria te reuocat:In umbriā reuertis:q̄ in medio Sabiniæ ac Thuſciæ olī iacebat.Vmbri aūt mōtes tranſgreſſi uſq; Ariminū Rhauēnāq; ṗceſſere ¶ Petentē albana:Te euntē i Albanū ꝑdiū:Alba aūt (ut ſcribit Strabo) Marſis finitima fuit in excelſo ſaxo locata. ¶ Appia:Via claudia de q̄ paulo ante dixius.¶ Feruēti rota:Veloci curru:ponit.n.more poetaꝝ rotā ꝑ curru:quā iō feruētē appellat: q̄m rotæ curſu agitatæ caleſcūt.¶ Vt ſupprimat:Vt remoueat aut moderetſ:legitſ ēt deprimat.¶ Ah nimiū ē.Quia nūq̄ ibi ꝑſtabit Auguſtus ut relegatus i agrū tuū pueniā. ¶ Et cōtrahe uela tui uoti:Et uoti tui deſiderium reſtringe.Eſt aūt ſimilitudo a nauigātib' ſūpta:q uēto acrius ſpirāte ſolēt uela cōtrahere:ne toto ſinu uētos excipiāt:& īde uel ſeq̄tſ naufragiū:uel malo aut antēna fracta i medio curſu deſtituāſ.¶ Propior:Magis uicina Tomitanæ regiōi q̄ ꝑdiū tuū:qb' uerbis eū uerecūde ꝑcatſ ut petat ab Auguſto locū ſibi magis quietum.¶ Pars bona:Magna ps.ſ.doloris. ¶ Nr̄is malis:Meis incōmodis quæ patior in Scythia. Vmbria Albas

¶In Decimam epiſtolā enarratio.

Væ mihi de rapto:Fact' certior poeta lr̄is Maximi de obitu Celſi aīci,a quo unice amabatſ ſpabatq; ei' ꝑcib' Maximū datuꝝ operā ut reduceretſ i p̄riā:dīcit ſe legēdo totā eā epiſtolam lachrymis madefeciſſe:nec acerbi' ſibi q̄cq̄ ea re cōtigiſſe eo toto tp̄e quo fuit ī pōto:ſimul eius erga ſe:ac ēt maximū fidē & amorē expōit:Quā ob cām fatetſ uelle ſe eo quo pōt mō ei' fun' decorare: poſtremo Maximi offm̄ laudat ea i re,ac ēt exegat: q̄s ꝑſtitit hoī amiciſſimo:quē ſolitū ēt extīctis offm̄ ꝑſtare:ſibi quoq; haud ſec' ac mortuo ut opē ferat ꝑcatſ.¶ De celſo rapto:De celſo mortuo.¶ Quodq; nefas dictu.Subaudi ē.¶ Perueniatq; ꝑcor:Quia ſiqd acerbi' ueniret morerer præ dolorē.q.d.nil ꝑter mortē ſibi acerbi' poſſe cōtingere.¶ Tāq̄ p̄ntis:Celſi tāq̄ uiui & in cōſpectu meo poſiti.¶ Fingit uiuere:Aibitratſ n̄ periſſe.¶ Sæpe refert:Sæpe repētat.¶ Luſus grauitate carētes.Iocos ei' mime ſeueros. ¶ Cū liquida fide:Cū pura fide.¶ Subeūt mihi.In mēoriā ueniūt mihi.¶ Dēſi':Crebri'.¶ iſtis.Tp̄ib' Celſi qn̄ una eram' Romæ. ¶ Fuiſſe ſūma.Fuiſſe poſtrēa:ſi ē illis tp̄ibus qb' ea mihi ſuccurrūt q̄ dixi uellē periſſe q̄a nō miſſus fuiſſē i exiliū.¶ Quū dom':Hic amorē in ſe Celſi oñdit.¶ Cōcidit.Corruit. Deſignat āt tp̄a quo iuſſit eū Auguſt' i exiliū ire.¶ in caput dn̄i:in caput et ꝑniciē meā.¶ Affuit ille mihi.Ille Celſ' cōſolādo mecū ſp fuit.¶ Quū me ps.Quū cæteri aīci me deſeruerūt.¶ Fortunæ nec.fuit ille comes:Nec ille a me diſcedētē fortunā ſecut' ē.illi.n.ſūt fortunæ comites:q quo ſe illa eo & eoꝝ fauor īclinat.¶ Mea fūera.Meā calamitatē exiliū.¶ Quā ſi fr̄.Quā ſi ipſi' celſi fr̄ mortu' cōburēd' eēt de more ātiquo ut alibi plura dixius.¶Vitæ amaræ:Vitæ mihi acerbæ dolebā.n.q; uiuerē.¶ Cuſtos inuiſus.Celſus mihi īfeſt' q; cuſtodiebat ne me īterficerē.¶ Cōtinuit Remorat' ē.¶ Prōptas in mea fata. Expeditas & para

O quotiens dixit placabilis ira deoꝝ eſt.
Viue:nec ignoſci tu tibi poſſe nega.
Vox tñ illa fuit celeberrima:reſpice quantum
Debeat auxilium maximus eſſe tibi.
Maximus incũbet:quaq; eſt pietate rogabit:
Ne ſit ad extremum cæſaris ira tenax:
Cumq; ſuis fratris uires adhibebit: & omnem
Quo leuius doleas experietur opem.
Hæc mihi uerba malæ minuerũt tædia uitæ:
Quæ modo ne fuerint maxime uana caue:
Huc quoq; uenturum mihi ſe iurare ſolebat:
Non niſi te longæ ius ſibi dante uiæ.
Nam tua non alio coluit penetralia ritu:
Terrarum dominos q̃ colis ipſe deos.
Crede mihi multos habeas cũ dignus amicos:
Non fuit e multis quolibet ille minor.
Si modo non cenſus:nec clarũ nomen auorũ:
Sed probitas magnos ingeniũq; facit.
Iure igitur lachrymas celſo libamus adẽptos
Cum fugerem uiuo quas dedit ipſe mihi.
Carmina iure damus raros teſtantia mores:
Vt tua uenturi nomina celſe legant.
Hoc eſt qđ poſſũ geticis tibi mittere ab aruis:
Hoc ſolum eſt iſtic:quod licet eſſe meum.
Funera nõ potui comitare:nec ungere corpus
Nãq; tuis toto diuidor orbe rogis.
Quod potuit:quẽ tu ꝓ numine uiuus hẽbas:
Præſtitit officiũ maximus omne tibi.
Ille tibi exequias & magni funus honoris
Fecit:& in gelidos fudit amoma ſinus:
Diluit & lachrymis mœrens unguẽta ꝓfuſis:
Oſſaq; uicina condita texit humo.
Qui q̃m extinctis quæ debet præſtat amicis:
Et nos extinctis annumerare poteſt.

¶ Ad Flaccum.

NAſo tu9 ꝓfug9 mittit tibi flacce ſalutẽ
Mittere rẽ ſi qs q̃ caret ipſe poteſt.
Lõgus eni curis uitiatũ corp9 amaris
Non patitur uires langor habere ſuas.
Nec dolor ullus adeſt:nec febrib9 uror anhelis
Sed peragit ſoliti uena tenoris iter.
Os hebes eſt:poſitæq; mouent faſtidia mẽſæ:
Et queror inuiſi cum uenit hora cibi.

tas ad me interficiẽdũ. ¶ Ira deoꝝ:ira Auguſti & ei9 liberoꝝ. ¶ Poſſe ignoſci: Poſſe dari uenia ab Auguſto. ¶ Maximus: Ille ad quem ſcribit poeta:is enim apud impatorẽ plurimũ poterat. ¶ Incũbet: Dabit operã ut Auguſtum recõciliet. ¶ Sit tenax ad extremũ: Ad ultimũ pſeueret. ¶ Cũ ſuis: Subaudi uiribus ¶ Fratris uires: Vires frĩs maximiq; Auguſto quoq; erat charus. ¶ Quo leuius doleas: Vt minori efficiatis dolore & pœna:q̃ fieri poſſit. ¶ Malæ uitæ: Vitæ mihi aduerſæ & ingratæ. ¶ Ne fuerint uana. Ne fuerint mẽdacia ¶ Huc: Ad Tomitanã urbẽ:ubi poeta relegatus degebat. ¶ Nõ niſi te longæ: Niſi tu eſſes in cã quominꝰ ueniret. ¶ Nõ: Subaudi ſolebat iurarẽ ſe uẽturũ:uel niſi te nõ dãte:niſi te nõ pmittente:qa niſi pmiſiſſes:nõ ueiſſet. ¶ Niſi te dãte ius ſibi lõgæ uiæ. Niſi te ei cõcedẽte:ut lõga nauigatõe me adiret ¶ Tua penetralia. Tuas ædes. ¶ Nõ alio ritu: Non alio more. Erat.n. Celſus Maximi amicus. ¶ Deos dños terraꝝ: Auguſtũ ac eiꝰ liberos. ¶ Quolibet e multis: Quouis ex multis tuis amicis. ¶ Nõ fuit minor: Non fuit minoris dignitatis. ¶ Si mõ nõ cẽſus. Quia dixerat Celſũ nõ fuiſſe minorẽ aliquo ex amicis Maximi oñdit id uerũ eẽ:ſi hoĩum igenia & mores cõſideramus nõ fortunas aut maiores. Vñ ẽt pretextatus apđ Macrobiũ ita iqt: Nõ ego fortuna hoĩes exiſtimabo:ſed moribꝰ:ſibi qſq; dat mores:cõditionẽ caſus aſſignat. ¶ Nõ cẽſus. Nõ diuitiæ. ¶ Nec clarũ nomẽ auoꝝ. Nec bõa gẽitura:q̃ a græcis eugenia appellaẽ. ¶ Sed ꝓbitas. Sed uirtꝰ:ſic Iuue. Tota licet ueteres exornẽt undiq; ceræ Atria:nobilitas ſola ẽ atq; unica uirtꝰ. ¶ Libamꝰ. Effundimꝰ. ¶ Celſo adẽpto. Mortuo celſo. ¶ Qũ fugerẽ. Qũ i exiliũ ꝓficiſcerer. ¶ Raros mores: Mores nobiles q̃ i raris eẽ ſolẽt. ¶ Vt uẽturi: Vt poſteri ¶ Qđ licet eẽ meũ: Qđ fas eſt meũ dici:qa adẽptis mihi reliqs:ſola remãſit ſcribẽdi facultas & poetices ſtudia. ¶ Nec ungeẽ corpꝰ. Nec de more cadauer tuũ ungere. Ver. Corpuſq; lauãt frigẽtis & ungũt. De more ãt & offõ ſepulturæ apud antiquos plura diximus i enarratiõibꝰ nr̃is in Ouidiũ de triſtibꝰ. ¶ Toto orbe: Totꝰ orbis iteruallo.q.d. ſum i poſtrema & ſeptẽtrionali orbis terraꝝ parte. ¶ Rogis tuis: A tua ſepultura. ¶ Qđ potuit: Quãtũ ualuit. ¶ Tu uiuus: Tu o celſe dum uiueres. ¶ Oẽ offm̃. Oẽ pietatis munus. ¶ Et i gelidos fudit amoma ſinꝰ. De amomo & eiꝰ uſu i rogis defũctoꝝ plura diximꝰ i cõmẽtariis in Ouidiũ de triſtibꝰ. ¶ Diluit unguẽta: Spũt alios odores. ¶ Oſſa cõdita: Oſſa ſepulta. ¶ Humo uicia. Terra ſepulchro ſuo cõtigua uel Romæ ꝓxima. Nã extra urbẽ i uiis cadauera cõdebanẽ. ¶ Quæ debet. Ea ad q̃ ꝓ amicitia tenetur. ¶ Præſtat. Exhibet. ¶ Et nos. Etiã me Ouidiũ. ¶ Extinctis. Mortuis:nam relegatus ſum tanq̃ mortuus: qbus uerbis latẽter petit ut ſibi opem ferat.

¶ In .xi. epiſtolam enarratio.

NAſo tuus ꝓfugus: Ad Flaccũ ſcribẽs poeta corpis lãgorẽ eiuſq; rei cãm exponit:eũq; rogat cũ fratre ut ſibi opẽ ferat Auguſtũq; ei mitiorẽ reddat. ¶ Mittere rẽ: Mittere ſalutẽ. ¶ Lõgꝰ.n. curis. Docet cur careat ſalute. ¶ Corpus uitiatũ. Corpꝰ læſũ. ¶ Nec dolor ullꝰ adeſt. Nec dolet mihi aliq̃ ps corpis. ¶ Febribꝰ anhe. Febribꝰ q̃ anhelos & anxios hoĩes reddũt. ¶ Sed pagit. Sed obit & exeqẽ. ¶ Soliti te. Soliti curſus. ¶ Os he. ẽ. Os ẽ tardũ & ĩpotẽs ad ↄficiẽdũ cibũ. ¶ Poſitæ mẽ. Cibi appoſiti.

Nõ fortuna:ſʒ moribꝰ hoĩes exiſtimãdi.

❡Quod mare:piſces deſignat.❡Quod tellus.Feras intelligit.❡Quod educat aer.Aues:quas aer nutrit:eas tamen ſi ſedulo aduertamus(ut etiam docet Apuleius)terreſtre aīal non aerium rectius perhibebimus ſemper enim illis uictus omnis in terra:ibidem pabulum:ibidem cubile:tantumq; aera proximum terræ uolando tranſuerberant.Cæterum quum illis feſſa ſunt remigia pēnarum:terra ceu portus eſt.❡Eſuriatur.D.ſideretur in cibo ſumi.❡Nectar & ambroſiam.Nectar græce ſignificat deorum potionem autore Pompeio:ſic Ambroſia a poetis accipitur pro eoꝝ cibo ſuauiſſimo.Plato tamen ponit Ambroſiam pro cognitione reꝝ cœleſtium:& Nectar pro gaudio:quod inde percipitur. Eſt autẽ Ambroſia(ut ſcribit Dioſcorides)frutex multas uirgas habens lõgas palmis tribus:& folia initio minuta ſimilia rutæ:uirgæ ſunt plenæ ſemine quaſi acinis odorem uini habẽtibus:quæ nõ floreſcit:radix eius tenuis eſt & longa duobus palmis:naſcitur in cappadocia:quæ circa ſeſe inuenerit amplectitur:eam multi Botrin aut Artemiſiam dicunt. Nectar. Ambroſia.

Quod mare/qđ tellus appone/qđ educat aer:
Nil ibi quod nobis eſuriatur erit.
Nectar & ambroſiam latices epulaſq; deorũ
Det mihi formoſa grata iuuenta manu:
Non tamen exacuet torpens ſapor iſte palatũ
Stabit & in ſtomacho pondus inerte diu.
Hæc ego non auſim cum ſint ueriſſima cuiq̃
Scribere:delitias ne mala noſtra uocet.
Scilicet is ſtatus eſt:ea rerũ forma mearum:
Deliciis etiam poſſit ut eſſe locus.
Delicias illi precor has cõtingere/ſi quis
Ne mihi ſit leuior cæſaris ira timet.
Is quoq; q gracili cibus eſt in corpe ſomnus
Non alit officio corpus inane ſuo:
Sed uigilo uigilantq; mei ſine fine dolores:
Quorum materiam dat locus ipſe mihi.
Vix igitur poſſis uiſos agnoſcere uultus:
Quoq; ierit quæras qui fuit ante color:
Paruus in exiles ſuccus mihi permanet artus:
Membraq; ſunt cæra pallidiora noua.
Non hæc immodico contraxi damna lyæo:
Scis mihi quod ſolæ pœne bibant aquæ.
Non epulis oneror:quarum ſi tangar amore:
Eſt tamen in geticis copia nulla locis.
Nec uires adimit ueneris dãnoſa uoluptas:
Non ſolet in mœſtos illa uenire toros.
Vnda locuſq; nocent/& cauſa ualentior iſtis
Anxietas animi/quæ mihi ſemp adeſt.
Hanc niſi tu pariter ſimili cum fratre leuares:
Vix mens triſtitiæ mœſta tuliſſet onus.
Vos eſtis fractæ tellus non dura phaſello:
Quamq; negant multi/uos mihi fertis opẽ:
Ferte precor ſemper/qa ſemp egebimus illa:
Cæſaris offenſum dum mihi numen erit.
Qui meritã nobis minuat non finiat irã
Suppliciter ueſtros quiſq; rogate deos.

❡Latices epulaſq; deorũ.Hic exprimit quid ſit Nectar & Ambroſia.❡Det.Subaudi ſi.❡Grata iuuenta.Grati miniſtri.❡Formoſa manu.Cãdida & pulchra manu.❡Non tamen exacuet.Nõ tñ excitabit.❡Torpens palatum.Palatum hebes.❡Põdus inerte.Cibus grauis & crudus.❡Hæc.Quæ.ſ.dicta ſunt de tedio ciborũ.❡Ne uocet delitias. Ne uocet hæc mea mala uoluptates:& me delicati oris exiſtimet.❡Scilicet is ſtatus eſt.Ironice hoc dictum ē:ex quo deſignat ſe præ nimio dolore non poſſe delitiis uacare.❡Has delitias.Hæc mea mala:quæ inimici delitias appellant.❡Sit leuior.Sit minor.❡In gracili corpore.In tenui & macilẽto corpore.❡Qui eſt cibus.Qui ſolet eſſe cibus.Somnus enim corpi multum conducit:unde Ouidi.in met.ita cecinit. Sõne quies rerum placidiſſime ſomne deorũ. Pax animi quem cura fugit:qui corpa duris Feſſa miniſteriis mulces reparas q; labori. Homerus quoq; lib.xiiii. Iliados Somnum germanum mortis & cũctorum hominum pariter & deorum principem appellat. Somnus. ❡Suo officio.Sua quiete.ſomni enim officium eſt quietem afferre & corpus fouere.❡Corpus inane.Corpus ſine cibo:uel certe exile:aut ſine ſomno. ❡Quorum materiam.Locus ubi exulo eſt aſper:& ideo mihi præbet materiam dolorũ.❡Paruus ſuccus.Modicus hũor & ſanguis.❡In artus exiles.In membra tenuia & parua.❡Immodico lyæo.Immodico uino.❡Damna.Pallorem.❡Non epulis oneror.Docet ſe non modo uino: ſed ne quidem cibo pallorem illum contraxiſſe.❡Nulla copia.Nulla facultas epularum.❡In toros mœſtos.In lectos:ubi dormiunt triſtes:qui magis cogitant quo pacto mala pellant:q̃ quo ueneri indulgeãt ❡Vnda locuſq; nocent.Nocet inquit aqua & aer:uel loci aſperitas:de qua re plura diximus in cõmẽtariis in Ouidium de triſtibus.❡Anxietas animi.Dolor mentis.❡Cũ ſimili fratre.Cum fratre tuo tibi in uirtute pari:uel fratrem illi ſimilem appellat in auxilio:nam uterq; pariter & enixe ſibi opem ferebat.❡Leuares.Imminueres.❡Vix tuliſſet onus triſtitiæ.Vix pondus doloris & magnitudinem ferre potuiſſet.❡Tellus nõ dura.Terra mollis cuius illiſu non poteſt nauis frãgi.hoc eſt locus tutus.❡Fractæ phaſello.Naui concuſſæ & agitatæ:ex quo ſe exulem deſignat.❡Multi negant.Multi inficiantur ſubaudi ferre.❡Non finiat.Non ſinat me ſemper eſſe exulem.❡Veſtros deos.Deos appellat Auguſti liberos. quos ambo fratres colebant:uel Tyberii filium adoptiuum Germanicum & alterum naturalem Druſum deſignat poeta.

¶BARTHOLOMAEI MERVLAE PROTHONOTARII APOSTOLICI IN SECVNDVM OVIDII LIBRVM DE PONTO ENARRATIONES.

HVC QVOQVE CAESAREI. Tiberii Neronis Ouationē: quā hic digniori nomine Triumphum appellat poeta ad eum in Scythiam fama pertulerat: quam dicit ſibi magnam lætitiam attuliſſe. eiuſq; formam deſcribens Cæſaris clemētiam laudat: qui quum hoſtibus in bello captis uitā conceſſerit: ſperat quoq; maiorem in modum illum uſurum in ſe eadem clementia: Deinde deos precatur: ut Tiberio longiorem uitam concedant. Poſtremo docet futurum fortaſſe ut eiuſdem iuſtum Triumphum germanicum carmine complectatur ſi modo dii uitam conceſſerint & in ſcythia nō perierit. ¶Huc quoq; Ita in ſcythiam ut in alia loca. ¶Triumphi cæſarei: Ouatiōis Tiberii Cæſaris. Sunt qui exiſtiment intelligēdum eſſe hic de

Druſus iunior. Druſi priuigni Augusti & iunioris Antoniæ filio a Tiberio patruo adoptato: qui miſſus ad exercitum in germaniā exceſſu Augusti nūciato legiones uniuerſas imperatorē Tiberiū pertinaciſſime recuſantes ac ſibi ſūmā rei.p. deferētes cōpeſcuit: atq; hoſte mox deuicto triūphauit. Is deinde conſul iterū creatus ac priuſq̄ honorē iniret ad componendū orientis ſtatū expulſus: quū Armeniæ regem deuiciſſet. Cappadociāq; in prouinciæ formā redegiſſet annū agēs quartū & trigeſimum diuturno morbo Antiochiæ obiit nō ſine ueneni ſuſpitione: ut autor Tranquillus: Mihi aūt nō intelligēdum hic uidetur de huius iunioris Druſi Germanica expeditione & triumpho acto nō multo poſt mortē Augusti uiuente Ouidio qui in primo faſtorū de eo ita ſcripſit: Pax erat & ueſtri germanice cauſa triūphi. Tradiderat famulas iam tibi rhenus aquas: Meminit & Strabo libro ſeptimo q etiam multorū captiuorū illuſtrium noīa refert: niſi forte accipias illū exēplo Tiberii: ut mox dicemus uiuente Augusto tantūmodo ouaſſe & Triumphū diſtuliſſe ob eius mortem: qd' nō placet: quia hoc nuſq̄ legitur: Nec etiam placet intelligas de uictoria quā Druſus Augusti priuignus & Tiberii frater de Germanis cōſecu-

Druſus Augusti priuignus tus fuit: quoniā morte præreptus non triumphauit. Is enim miſſus in Germaniā ualidiſſimas nationes deuicit: ſed equo ſuper eum eius eo illapſo: trigeſimo die quo id acciderat mortuus eſt: cui ſenatus nō adulationem ſed merito Germanici cognomē ex prouincia dedit dicente Ouidio in primo faſtorum: Et mortem & nomē Druſo germania fecit: Me miſerum uirtus q̄ breuis illa fuit. Ad eū ægrotantē Tiberius: ut ſcribit plynius: feſtinauit. emenſuſq; eſt die ac nocte longiſſimū iter ac defuncti corpus romam uſq; puexit pedibus: ut ait Suetonius: toto itinere prægrediens. Conditus aūt fuit in ſepulchro Caii iulii & a Cæſare Augusto uitrico laudatus q ſuprēmis eius muneribus plures honores dedit: ut in Liuii Epitomate legitur: Præterea Liuius libro cxxxvi. Rhetiā a Tiberio Nerone & Druſo domitam refert. Idem libro. cxxxvii. ſcribit ciuitates Germaniæ cis rhenū & trans Rhenū poſitas a Druſo oppugnatas: & ſeq̄nti ēt libro docet cheruſcos. Cencreos. Caucos aliaſq; germanorum gentes a Druſo ſubactas. Et libro. cxxxviiii. bellū contra tranſrhenanas gentes a Druſo geſtum refert: & libro. cxl. de eius morte agit. ſcribitq; participem tot uictoriarum paternarum eſſe debuiſſe filium qui poſtea Germanicus dictus fuit: Quod autem hic de triūpho Druſi iunioris intelligi non poſſit ratio eſt quia Triumphus ipſius Germanici poſt hāc Ouationem celebratus fuit & poſt Augusti mortem. Is enim Germanicam expeditionem ſuſcepit Augusto iam ſene & Triūphauit quarto Tiberii anno ut Paulus Oroſius ſcribit. Triumphus uero ſeu Ouatio quam poeta hic deſignat celebrata fuit uiuente Augusto ut in hac epiſtola percipitur: Quare placet hæc omnia ad Tiberiū referas: licet nuſq̄ legamus ipſum cognominatum fuiſſe Germanicum niſi hic a poeta ob res ab eo in germania geſtas: quia hæc & ſequentia uidentur cum Tranquilli uerbis conuenire: qui de Tiberio Tribuno militum & de primis eius expeditiōibus ita ſcribit. Inde bellum germanicum geſſit: in quo. xl. milia deditiorum traiecit in galliam iuxtaq; ripam rheni ſedibus aſſignatis collocauit: quas ob res & ouans & curru urbem ingreſſus eſt primus ut quidam putant triumphalibus ornamentis ornatus nouo nec antea cuiq̄ tributo genere honoris. Credendum eſt autem Tiberium poſt Druſi fratris mortem tanq̄ ultorem de germanis primo ouaſſe: deinde etiam paulopoſt triumphaſſe ut in ſequentibus poetæ uerſibus apparebit & præſertim in quarta tertii libri huius operis epiſtola: in qua oſtendit poeta ſe ſcripſiſſe hāc ouationem quā ille Triumphum appellat: Deinde uaticinatur breui ſubſecuturum etiam alterum Triumphum: moneta; Liuiam ut filio præparet ornamēta triumphalia: ſed de eo paulopoſt ēt plura dicemus. ¶Aura lāguida: Ventus debilis: a meridie. n. i ſeptētrionē Auſter q græce Notus appellat, lōgiſſimū curſum habet. ¶Vix uenit: Vix accedit. q d. in ſcythiā quo uix uētus Notus pōt peruenire acceſſit fama Cæſaris triūphi quaſi celeritatē rerū geſtarū Tiberii uētis ꝓponat: qd' quaſi ei' diuinitati aſcribendū innuit. ¶Nil fore dulce mihi: Nil fore mihi ſuaue & gratū. ¶Iam eſt minus odio: Iam ē minus odioſus propter hanc ſuſceptā lætitiā in ſcythia. ¶Pulſa nube: Abiecta & fugata ptur barōe. ¶Aliquid ſerenum:

¶PVB. OVI. NASONIS DE PONTO LIBER. .II. Ad Germanicum.

HVC QVoq; cæſarei
puenit fama triūphi:
Languida quo feſſi
uix uenit aura noti.
Nil fore dulce mihi
ſcythica regione putaui
Iam minus hic odio
eſt q̄ fuit ante locus.
Tandem aliquid pulſa curarū nube ſerenum

Aliquid lætũ: Intelligit aũt Victoriæ germãici famã. ¶ Fortunæ uerba dediq; meæ: Et decepi fortunã meã
Aliquis enim dat uerba fortunæ: qui in miſeria tamen gaudet. & q miſeriã ſuam gaudendo deludit. ¶ Nolit
ut illa mihi: Senſus eſt. Quãuis Cæſar Auguſtus mihi infeſtus nolit me ulla affici lætitia: hanc tamen ſolam
de Germanici Triũpho nõ debet cuiq̃ ne mihi quidem negare. ¶ Hæc una: Hæc ſola gaudia de germanici
triumpho. ¶ Dii quoq;: Deorũ exemplo docet Cæſarẽ debere uelle ut gaudeat eius Triũpho. ¶ Hilari pie-
tate: Pietate læta & minime lugubri. ¶ Triſtitiam poni: Luctum abiici: Quod ãt in feſtis deorum cõſueuerint — Mos ponẽdi luctũ in feſtis deorum

Vidi/fortunæ uerba dediq; meæ.
Nolit ut illa mihi contingere gaudia cæſar:
Velle poteſt cuiuis hæc tamen una dari.
Dii quoq; ut a cunctis hilari pietate colantur:
Triſtitiam poni per ſua feſta iubent.
Deniq; (quod certus furor eſt audere fateri)
Hac ego lætitia ſi uetet ipſe. fruar.
Iuppiter utilibus quotiens rigat ibribus agros:
Miſta tenax ſegeti creſcere lappa ſolet.
Nos quoq; frugiferum ſentimus inutilis herba
Numen. & inuita ſæpe iuuamur ope.
Gaudia cæſareæ mentis pro parte uirili
Sunt mea: priuati nil habet illa domus.
Gratia fama tibi per quam ſpectata triumphi
Incluſo mediis eſt mihi pompa getis.
Indice te didici nuper uiſenda coiſſe
Innumeras gentes ad ducis ora ſui.
Quæq; capit latis immenſum mœnibus orbẽ
Hoſpitiis romam uix habuiſſe locum
Tu mihi narraſti: qum multis lucibus ante
Fuderit aſſiduas nubilus auſter aquas.
Numine cæleſti ſolem fulſiſſe ſerenum
Cum populi uultu conueniente die.
Atq; ita uictorem cum magnæ uocis honore
Bellica laudatis dona dediſſe uiris.

priſci triſtitiam ponere colligimus quum aliorum: tũ in primis Valerii Maximi monumentis: Is enim ſcribit Senatũ romanum poſt Canẽſem cladẽ decreuiſſe: ne matronæ ultra trigeſimum diẽ luctus ſuos extenderent: uti ab his ſacra ceteris peragi poſſent: quia maiore pœne romanaꝶ uirũ parte in execrabili ac diro ſolo iacente nullius penates mœroris expertes erant. ¶ Quod certus furor eſt audere fateri: Quã rem ut fruaſ hac lætitia poeta inuito Cæſare: qum audeã profiteri inſania quædã uideſ. ¶ Si uetet ipſe: Si ipſe Cæſar prohibeat. ¶ Nos quoq; frugiferꝶ: Quẽadmodũ inquit ſegetes & herbæ noxiæ ſimul nutriunſ: ſic ego cũ cæteris delector hac Cæſaris uictoria. ¶ Miſta ſegeti: Miſta frumẽtis. ¶ Tenax lappa: Herba illa adherens: de qua Plynius Mirabile inquit in lappa q adhereſcit: q in ipſa flos naſciſ non euidens ſed intus occultus & intra ſe ſeminat ueluti animalia quæ in ſe pariũt. Theophraſtus quoq; lib. vii. ſcribit Lappã ſuæ aſperitatis cauſa ita ueſtib' adhereſcere: ut difficile auferri poſſit. Quod ãt inter ſegetes naſcaſ Lappa docet etiã Maro: qum inquit Subit aſpera ſilua Lappæq; Tribuliq; lterq; nitẽtia culta. ¶ Numen frugiferum: Numen Cæſaris: quale eſt Iouis irrigantis & bonas & malas herbas: per quod uictoriã Cæſaris intelligit. ¶ Inuita ope: Gaudio quo nollet me Cæſar affici. ¶ Gaudia mentis cæſareæ: Gaudia quæ ſunt i mente Cæſaris ob partã uictoriam. ¶ Pro parte uirili: Quãtũ uir aliquis põt gaudere. ¶ Sunt mea: Ad me attinẽt nã ea mihi quoq; lætitiã afferũt. ¶ Priuati nil habet illa domus: Cæſarũ domus nil habet propriũ: ſed cũ oibus cõmune: q̃ſi dicat Victoriã Cæſar patriæ & ciuibus ſuis non ſibi cõparare ſolet. ¶ Gratia fama tibi: Famæ gr̃as agit q per eã factus eſt certior de pompa Cæſarei triumphi. ¶ Põpa triumphi: Apparatus triũphi. ¶ Mihi incluſo mediis getis: Mihi exulãti in media getaꝶ gẽte. ¶ Indice te: Te fama indicãte. ¶ Coiſſe: Cõfluxiſſe. ¶ Innumeras gentes: Innumeros populos. ¶ Ad uiſenda ora ducis: Ad uidendum Cæſaris conſpectum. ¶ Quæq; capit: Ordo eſt. Et didici te indice romam quæ capit & reliqua. ¶ Quæ capit immenſum orbem: Quæ gubernat & tenet ſub imperio magnum orbem terraꝶ. ¶ Vix habuiſſe locum hoſpitiis: Vix potuiſſe hoſpitari tot gentes: quot romam uenere ad uiſendũ Cæſarem. ¶ Qum multis lucibus ante: Qum multis diebus ante Cæſaris Ouationẽ: Ouantes enim equo uehebantur urbem intrãtes ut Gelius docet: Vt uero Sabinus: pedibus ingredi ſolebant: Dionyſius quoq; Halycarnaſæus ouãtẽ a triũphante ita diſtinguit in libro. vii. Differt autẽ hic ab altero: primũ qdem q pedes ingrediſ cũ exercitu productus q ouatim triũphum ducit: nec in curru ſicut ille: Deinde etiã quia nõ picta neq; aurei Claui ueſte induiſ: nec ornaſ trabeaq peculiaris eſt cõſulũ ducũq; amictus: Corona autẽ imponiſ ei laurea: Inferior uero eſt altero geſtatione ſcœptri: alia habens oĩa: Tiberius uero (ut diximus) curru ouãs urbẽ ingreſſus eſt primus triũphalibus ornamẽtis ornatus: Ex quo patet hic de Tiberii Ouatione poetã intelligere: nã in calce epiſtolæ dicit ſe poſtea deſcripturũ eius triũphũ. ¶ Auſter nubil': Auſter pluuioſus & nubes inducẽs. ¶ Fuderit: Expreſſerit. ¶ Aſſiduas aq̃s: Aſſiduas pluuias. ¶ Nũine cœleſti: Volũtate diuina. ¶ Fulſiſſe: Illuxiſſe. ¶ Cũ populi uultu: Cum hilari facie rõanæ gẽtis: q̃ ut læta erat Cæſaris triũpho: ſic dies uiſa ẽ ẽt lætari ſolis fulgor. ¶ Atq; ita: Subaudi narraſti. ¶ Victorẽ: Cæſarẽ. ¶ Cum magnæ uocis honore: Cum laude eorũ militũ: quoꝶ uirtutes magna uoce laudauit imperator: deinde etiã donis militaribus de more donauit. ¶ Bellica dona. Dona militaria: ut Armillas. haſtas puras. Torques. Phaleras & alia id genus Vel dona bellica itelligit opes & pecuniã qbus poſt habitã uictoriã de hoſtibus donati fuerant a Tiberio: Solebant. n. iperatores p̃ter ſtipendiũ ẽt pecunia & aliis — Ouatio
muneribꝰ milites donare ob ſtrenue opam nauatã & id donatiuũ ſeu Cõgiariũ dicebaſ: ut legimꝰ Tiberiũ e — Dõatiuũ Cõgiariũ

Pictæ ueſtes

Palmatæ ueſtes

Germania in urbē poſt bienniū regreſſum. Triūphum quē diſtulerat mœſta ciuitate clade Variana ægiſſet prādiū dehinc populo mille mēſis:& Cōgiariū Tricenos nūmos uiritim dediſſe. ¶ Pictas ueſtes: Veſtes Triumphales: qbus triūphātes impatores utebanť: hæ etiam (ut quidam ſcribunt) Palmatæ ſiue palmares dicebanť a palma quā meruerāt dictæ: erantq̧ Iouis ueſti ſimiles. Iuuenalis. Et medii ſublimē in puluere circi In tunica Iouis: Martialis. Palmataq̧ ducē ſed cito redde togæ: Et Plutarch' in Paulo Hæmylio: Ipſe ſequebať ornatiſſimo curru inuictus purpurā auro cōtextā indutus. Videť tamē Dionyſius innuere Togā pictā & Tunicā palmatā diſſimiles fuiſſe: Scribit enim Tarquiniū priſcū hetruſcos pœne domitos coegiſſe: ut inſignia regū ſuoꝝ regi romano traderēt: quæ hæc fuerūt. xii. ſecures. Trabea. Curules. Anuli. Phalere. Paludamēta. Prætexta. Togæ pictæ. Tūicæ Palmatæ: & oīa imperii inſignia quibus imperii maieſtas eminebat: Liuius etiā libro. x. ab urbe condita idē uideť ſentire: nā ſcribit Triumphātes ornari ſolitos aurea corona: Scipione eburneo extante aquila in capite. Toga picta: & palmata tunica: Idē alibi ſcribit triumphātes toga prætexta. Tunica palmata: & toga picta & corona triūphali. laureaq̧ honoratos: ſimulq̧ Iouis optimi maximi ornatu decoratos curru aurato per urbē uectos in capitoliū aſcēdere ſolitos: palmata toga ſcribit Seruius illos uſos q palmā merebantur: Pictas uero ueſtes ſcribit Plynius iam apud Homerū fuiſſe: unde Triumphales poſtea natæ: De Triumpho uero & triūphali pompa alibi plura ſcripſimus.

Inſignia regum romanoꝝ

Claraq̧ ſumpturum pictas inſignia ueſtes
  Tura prius ſanctis impoſuiſſe focis:
Iuſtitiaq̧ ſui caſtos placaſſe parentes
  Illo quo templum pectore ſemper habet.
Q uaq̧ ierit fœlix adiectum plauſibus omen:
  Saxaq̧ roratis erubuiſſe roſis:
Protinus argento ueros imitantia muros
  Barbara cum uictis oppida lata uiris.
Fluminaq̧ & mōtes & in altas proflua ſiluas:
  Armaq̧ cum telis in ſtrue iuncta ſuis.
Deq̧ triūphorum quod ſol incenderat auro
  Aurea romani tecta fuiſſe fori.
Totq̧ tuliſſe duces captiuos addita collis
  Vincula pœne hoſtes quot ſatis eſſe fuit.
Maxima pars horū uitam ueniamq̧ tulere:
  In quibus & belli ſumma caputq̧ fuit.
Cur ego poſſe negem minui mihi cæſaris irā
  Cum uideam mites hoſtibus eſſe deos.
Pertulit hoc idē nobis germanice rumor
  Oppida ſub titulo nominis eſſe tui.
Atq̧ ea te contra nec muri mole nec armis:
  Nec ſatis ingenio tuta fuiſſe loci.

¶ Prius īpoſuiſſe tura: Prius ſacrificaſſe diis immortalibus. ¶ Iuſtitia ſui: Iuſtitia ipſius Tiberii: ſic infra de Iuſtitia Auguſti inquit: Nup eam cæſar facto de marmore tēplo Iampridem poſuit mētis in æde ſuæ. ¶ Parentes: Auguſtum uitricūq̧ quē patrē appellat per adoptionē: & Liuiam matrē deſignat. ¶ Caſtos: Pios. ¶ Quo: In quo pectore. ¶ Semper habet templū: Semp habet receptaculū: quaſi tēplum religionis & diuinitatis. ¶ Quaq̧ ierit: Et quacūq̧ tranſierit Tiberi'. ¶ Fœlix omē: Fœlix auguriū. ¶ Adiectum: Additū. nunciatum. ¶ Plauſib': Lætitia corporis. ¶ Saxaq̧ roratis: Senſus eſt inter tranſeundum tanta fuit florum & roſarum copia quib' terra ſtrata fuit: ut ſaxa ipſa & uiaꝝ ſtrata ualde rubra fuerint tanq̄ roſis tecta. ¶ Roſis roratis: Roſis rore aſperſis & recentibus aut mane cū rore collectis. ¶ Protinus argēto: Portata ſunt inqt de more in ea Ouatiōe Triūpho ſimili oppida ex argēto ad ſimilitudinē captaꝝ ciuitatū una cū uiris ſupatis ab ipo Tiberio. ¶ Argēto: Ex argēto. ¶ Lata: Portata. intelligiť aūt p oia narraſti o fama. ¶ Et proflua: Et pfluētes aq̄s & niues liqueſcētes. ¶ Armaq̧: Et arma ex hoſtib' capta & in triūpho plata. ¶ In ſtrue: In cōgerie in aceruo. ¶ Iūcta: Alligata legiť etiā miſta. ¶ De auro trophæoꝝ: De auro quod in Trophæis erat: qd ſit Trophæū alibi dixim': In triūphis aūt portabanť Scuta & galeæ ac ēt Trophæa: unde inferius poeta uaticinās alteꝝ iuſtū & ueꝝ Tiberii triūphū futuꝝ ita inqt: Scuta ſed & galeæ gēmis radientur & auro Stentq̧ ſup uictos trūca trophæa uiros. ¶ Quod ſol incēderat: Quod auꝝ ſol irradiauerat. ¶ Tecta romani fori: Dom' finitimæ foro romano: uel re uera Trabes & tecta Atrii quod Cæſar romanū foꝝ eē uoluit: ut eo ad iura ſimul cōuenirēt ut docet Appian': Sanæ laq̄aria quæ poſtea & in priuatis domib' auro tegebanť poſt carthaginē euerſa: primo iaurata fuere romæ in capitolio cēſura. L. Mūmii: Inde trāſiere ī cameras ī parietes quoq̧ q & ipſi tanq̄ uaſa inaurabanť & tegulas æreas capitolii iaurauit prim' Catulus. autor Plyni'. Hic āt innuit poeta tantā fuiſſe aureoꝝ Trophæoꝝ uim: ut tecta fori romāi radioꝝ ſolis repcuſſu uiſa fuerint aurea. ¶ Fuiſſe aurea: Habuiſſe auri colorē ex repcuſſu radioꝝ ſolis. ¶ Tuliſſe uincula addita collis. Tuliſſe catenas quibus eoꝝ colla alligata erāt. ¶ Pœne hoſtes quot ſatis eē fuit: Quot hoſtes q̄ſi ſat erāt Cæſari: quaſi dicat ſi plures fuiſſent uix eos potuiſſet Cæſar uincere: ex quo magna eſt Tiberii laus: q res fuerit ei cū tot ducib' captiuis. ¶ In quibus: Scilicet hoſtibus quibus Cæſar ignouit. ¶ Et ſūma belli: Et belli magnitudo. ¶ Caputq̧: Et origo: Hi enim Duces fuerant belli cauſa & in his conſiſtebat totius belli ſumma. ¶ Cur ego poſſe negē: Capta occaſiōe hoſtiū exēplo docet ſibi ēt ſperādū eē Auguſtū poetæ iratū poſſe placari & leniorē fieri. ¶ Deos: Auguſtū & Tiberiū. ¶ Pertulit: Nūciauit. ¶ Hoc idē: Hoc qd ſtatim ſubiūgit poeta. ¶ Oppida: Ciuitates a te captas. ¶ Eſſe ſub titulo tui nois: Eſſe ſubiectas titulo ī quo erat tuū nomē: Oppida. n. capta ī triūphis picta circūferebāť appoſitis īdicib' cōtinētib' eoꝝ noīa q urbes cœperāt ut alibi pleniꝰ docuim'. ¶ Atq̧ ea: Scilicet oppida ſubaudiť āt a ſupiori ptulit. ¶ Te cōtra: Aduerſus te. ¶ Nec muri mole: Nec muroꝝ magnitudie & robore. ¶ Nec armis: Nec ullis militib' armatis. ¶ Ingēio loci: Natura loci ut pu

In triumphis ſcuta & Trophæa portabant

Laquearia inaurabāť in domib' priuatis

ta in mõtibus ſita.¶ Dēt annos:Dent longā uitā:Tiberius enim admodū iuuenis Germanos deuicit: unde inferius libro tertio de Tiberio loquēs ita inqt:Parce puer ſæcli decus admirabile nři Terraꝶ dũum quē tua cura facit:& iſta in eadē epiſtola de eo etiā ita loqtur.Sic fera ꝙ primū pauido germania uultu Ante triūphātes ſerua feraſ equos:& paulopoſt.Sic quē dira tibi rapuit germania druſus Pars fuerit p 9 ſola caduca tui: Sic tibi mature fraterni funeris ultor Purpure⁹ niueis filius inſtet equis.¶ Cætera:Omnes uirtutes intellige & bellicas artes.¶ Quod eueniet:Quod continget: ut ſcilicet ſint lōga tēpora tuæ uirtuti.¶ Sūt quædā oracula uatū:Poetæ uates dicūtur: ꝙ furore Apollinis correpti uaticinanſ:nihil.n.aliud ſunt poetæ:ꝙ deorū interptes dū ſunt furore correpti:Vnde Socrates apud Platonē ita inquit:Ob hāc uero cām deus illis mētem ſurripiēs ipſis tanꝙ miniſtris utiſ oraculorū ꝙ nūciis & diuinis uatib⁹ut nos ꝗ audim⁹ pcipiam⁹ nō eos eē ꝗ tā digna referunt:qū ſuæ mētis cōpotes minime ſint:ſed hæc deū loqui & p iſtos nobis hæc inclamare.¶ Nā de⁹:Nā apollo pater poetaꝶ.¶ Optanti:Mihi cupiēti ut diu uiuas.¶ Te quoq; uictorē: Hic etiā uaticinaſ poeta Tiberiū cōparatis aliis uictoriis poſt hāc ouationē etiā triumphatuꝶ i maturiori ætate & patri Auguſto eā allatuꝶ lætitiā:quā ipſe ſuis dedit.¶ In arces tarpeias:In Capitoliū.¶ Roma læta:Roma lætitiæ plena:ppter tuas uictorias & triūphos.¶ Equis coronatis:Equis triūphalibus:Triumphātes enī in Capitoliū uehebanſ a quattuor equis ſertis ornatis.¶ Pater:Auguſt⁹.¶ Percipiēs gaudia: Capiēs gaudia ex filii Tiberii Triumphali pompa.¶ Suis:Vel ciuib⁹ Vel propinquis.¶ Iam nūc hæc a me:Ordo eſt.O maxime iuuenū & bello & toga iā nūc nota hæc a me uaticināte dicta tibi.¶ Hūc triūphū:Hanc uictoriā & triumphū intellige quē in poſterum cōſecutuꝶ Tiberiū poſt hanc Ouationē uaticinaſ poeta & eū fortaſſe ſcriptuꝶ ſe oñdit.¶ Sufficiat noſtris malis:Superſit & duret in hoc meo exilio & tāto mœrore.¶ Imbuero ſcythicas ſagittas: Madefecero Scythaꝶ iacula meo ſanguie.¶ Me ſalno:Me in patriam reducto per te:uel me incolumi & non interempto a Scythis.¶ Tua laurea: Tua corōa ex lauro.¶ Dabitur templis: Templis dicabitur:Coronæ enim triumphaturis conferrebantur in templis dicandæ:Vnde Plynius libro.xvi.ita inquit:Inde natum ut etiam triumphaturis conferrentur in templis dicandæ.¶ Omina mea:Mea uaticinia.¶ Bis dices uera fuiſſe:Narrabis me bis uera tibi uaticinatum fuiſſe:& ꝙ triumphum adeptus fueris:& ꝙ me ſeruaueris.Vel ꝙ dii annos ac longam uitam & Triumphum de gentibus deuictis poſt hanc ouationem in maturiori ætate conceſſerint.

Vates ſūt poetæ

Dĭi tibi dent annos:a te nam cætera ſumes
Sint modo uirtuti tempora longa tuæ.
Q d' precor eueniet:ſunt quædā oracula uatū
Nam deus optanti proſpera ſigna dedit.
Te quoq; uictorem tarpeias ſcandere in arces
Læta coronatis roma uidebit equis.
Maturoſq; pater nati ſpectabit honores
Gaudia percipiens quæ dedit ante ſuis.
Iam nunc hæc a me iuuenum belloq; togaq;
Maxime dicta tibi uaticinante nota.
Hūc quoq; carminib⁹ referā fortaſſe triūphū:
Sufficiat noſtris ſi modo uita malis:
Imbuero ſcythicas ſi non prius ipſe ſagittas:
Abſtuleritq; ferox hoc caput enſe getes.
Q uod ſi me ſaluo dabitur tua laurea templis:
Omina bis dices uera fuiſſe mea.

¶ Ad Meſſalinum.

ILle dom⁹ uřę primis uenerator ab annis
Pulſus ad euxini naſo ſiniſtra freti.

Coronæ i tēplis dicabantur

¶ In Secundam Epiſtolam Enarratio.

ILLE DOMVS Veſtræ:Meſſalinum rogat ut eo quo ſolebat uultu ſalutem accipiat miſſam uel ab ipſo mari Euxino ubi poeta exulabat.eūq; monet ut lecto eius nomine non dubitet etiam legere totam Epiſtolam:quando quidem non perpetrauit tot ac tanta malaut eius carmina non poſſint ab eo legi:Deinde illum artificioſe precatur ut quum tempus ad id idoneum extet ſibi Auguſtum reconciliet:Cauſas autem multas commemorat:ob quas dicit debere illum ab eo reditum petere:quod ꝗuis ſit difficile:tamen fretus Imperatoris clementia facile id eum impetraturum confidit:Poſtremo Meſſalam monet ut hoc tentet ea lege:ſi uiderit ſibi id minime nociturū.¶ Ille naſo:Hoc pronomen ille ponitur interdum per dignitatem & eminentiā indicans eſſe ꝙ omnes debeant noſſe: Vergilius. Tu ne ille Aeneas:Interdum ſolet poni ut hoc in loco cum quodam dolore ad captandam miſerationem.¶ Domus ueſtræ: Veſtræ familiæ hoc eſt Meſſalæ:quæ ſic appellata eſt ꝙ Valerius Coruinus primus Meſſanam uicit & primus ex familia Valeriorum urbis captæ in ſe tranſlato nomine Meſſana appellatus eſt paulatimq; uulgo permutante litteras Meſſala dictus eſt:autor Seneca in libro de breuitate uitæ.Idem etiam refert Macrobius: Ouidius in Faſtis. Hunc numidæ faciunt illum meſſana ſuperbum: Fabius ſcribit grammaticum ſcrutari debere huiuſmodi origines nominum:quod e contra diſcendi ſtudium tanꝙ ſuperuacuum irridet Seneca ita ſcribens.Ecce romanos quoq; inuaſit inane ſtudium ſuperuacua diſcendi. His diebus audiui quendam ſapientē referentē ꝙ prim⁹ nauali ꝑlio Tullius uicit prim⁹.Curius Dētatus in triūpho duxit elephātes:& paulopoſt Nō eſt ꝓfutura talis ſciētia:eſt tamē ꝗ nos ſpecioſa reꝶ uanitate detineat hoc quoq; ꝗ̃rētib⁹ remittam⁹:Quis romāis prim⁹ pſuaſit nauē cōſcendere:Claudius is fuit Caudex ob hoc ip̄ʒ appellat⁹ qa pluriū tabulaꝶ cōtextus Caudex apd'antiquos uocaſ:uñ tabulæ Codices dicūſ & naues nūc quoq; ꝗ ex antiꝗ̃ cōſuetudie cōmeatus ſubuehūt caudicariæ uocāſ.¶ Venerator:Cultor.¶ Ab ꝑmis ānis:Ab ieūte ætate.¶ Pulſus ad ſiniſtra eu

Meſſalæ

Caudex
Codex
Caudicariæ naues

xini fretiRelegatus in põtica regioneꝗuæ ingredietibus in pte ſiniſtra apparet. ¶ Ab indomitis getis: A fe
ris getis. ¶ I ræſens: Qum eēt romæ poeta. ¶ Lecto nomine: Lecto Ouidii ſcribētis Titulo. ¶ Cætera: Reliq
pter ſcribētis nomē. ¶ Mea uerba: Meas litteras. ¶ Relega: Mitte extra urbē tanq̃ in exiliũ. ¶ Licet: Quia fas
eſt. Rationē autē aſſignat quare nõ debeat timere & trudere extra urbē eius carla.quia ſi poeta eſt exul: eius
caria nõ ſunt relegata cũ poeta. ¶ Veſtra urbe: In romana ciuitate. ¶ Nõ ego cõcepi: Nõ cogitaui. Rationē
autē aſſignat poeta qua oñdit nõ tãta eē eius crimina ut mereant cũ eo carla ſua relegari: ſi quidē nõ bella
Gigãtum gessit cõtra iouē queadmodũ gigantes: Titanus.n.
bella Cœli filius uxorē habuit terraʒ: ex qua plures ſuſce
pit filios cũ qbus aduerſus Iouē deoſq; reliquos bel
lũ habuit eiſq; cœlũ conãtes eripere mõtes mõtib⁹
impoſuere: Tandē a diis cæſi fulmine interēpti ſunt
Vergili⁹. Tũ partu terra nephãdo Cœũ Iapetũq; cre
at ſæuũq; typhœa Et cõiuratos cœlũ reſcindere fra
tres Conati ter ſunt īponere pelio oſſan Scilicet atq;
oſſæ frõdoſum inuoluere olympũ Ter pater extru
ctos diſiecit fulmie mõtes: Eſt aũt ordo. Nõ ego cõ
cepi clara ſidera poſſe tãgi mea manu ſi oſſa tuliſſet
peliõ: hoc eſt ſi oſſa mons habuiſſet peliõ mõtē ſup
Oſſa impoſitũ: Eſt aũt Oſſa (ut Solinus docet) mõs in fi
nib⁹ theſſaliæ: Hunc Seneca olympo olim cõiunctũ
Pelion fuiſſe ſcribit: Pelion uero mons eſt theſſaliæ: Ouidi⁹
libro. v. faſtoꝝ: pelion emoniæ mõs eſt obuerſus in
auſtros: Sũma uirēt pinu: cætera quercus habet. ¶ Si
Pelion ac pelion: Pelion accuſatiuus græcus eſt a noīe pelios
cuſatiuus ut ab Athos Athon. ¶ Poſſe tãgi: Poſſe uiolari queē
græcus admodũ uoluere gigãtes. ¶ Nec nos enceladi: Ence
Encelad⁹ ladus Titanis & terræ: uel (ut maluit Maro) terræ tã
tũ filius fuit: quē fulmie ictũ Aetnæq; ſuppoſitũ ſcri
bit Vergili⁹ in tertio libro æneidos: quod tamē tãq̃
fabulã dicatur⁹ idē excuſat ut eſt autor Serui⁹: nã ſi in
phlægra loco theſſaliæ pugnarũt gigantes: quomõ
Enceladus in Sicilia. Othus in Creta ſecũdũ Saluſti
um: Tiphœus in cãpania fuiſſe dicunt: Varro tñ ſcri
pſit in diluuio aliquos cõfugiſſe i mõtes: q bello po
ſtea laceſſiti ab his: q de aliis poſtea ueniebãt mõtib⁹
facile ex locis ſupiorib⁹ uicerũt: inde fictum eſt ut dii
ſupiores dicerent: Inferiores uero terrigenæ: & quia
de humillimis ad ſũma reptabant dicti ſunt pro pe
dibus habuiſſe ſerpentes. ¶ Nec quod tydidæ: Nec
etiã Venerē uiolaui queadmodũ Diomedes: De Ve
nere uulnerata a Diomede abũde dixim⁹ in enarra
tione eius uerſus ex primo de remedio amoris. Nõ
ego tydides a quo tua ſaucia mater. ¶ Eſt mea culpa
grauis: Crimē meũ in Auguſtũ graue ē. ¶ Sed quæ
me perdere ſolũ Auſa ſit: Sed quod crimē mihi tan
tũ nocuerit nõ aliis: quaſi uelit innuere ſe nunq̃ pec
caſſe: nãque aliis nocēt maiora ſunt crimina: q̃ ea q̃

Mittit ab idomitis hanc meſſaline ſalutem
Quam ſolitus præſens eſt tibi ferre getis:
Hei mihi ſi lecto uultus tibi nomine non eſt
Qui fuit: & dubitas cætera perlegere.
Perlege nec mecum pariter mea uerba relega:
Vrbe licet ueſtra uerſibus eſſe meis.
Non ego concepi ſi pelion oſſa tuliſſet
Clara mea tangi ſydera poſſe manu:
Nec nos enceladi dementia caſtra ſecuti
In rerum dominos mouimus arma deos:
Nec quod tydidæ temeraria dextera fecit:
Numina ſunt telis ulla petita meis.
Eſt mea culpa grauis: ſed quæ me pdere ſolũ
Auſa ſit: & nullum maius adorſa nefas.
Nil niſi non ſapiens poſſum timiduſq; uocari:
Hæc duo ſunt animi nomina uera mei.
Eſſe quidem fateor meritam poſt cæſaris iram
Difficilem præcibus te quoq; iure meis.
Quæq; tua eſt pietas in totum nomen iuli,
Te lædi qum quis læditur inde putas.
Sed licet arma feras & uulnera ſæua mineris:
Non tamen efficies ut timeare mihi.
Puppis achemenidem graium troiana recepit
Profuit & myſo pelias haſta duci.
Confugit interdum templi uiolator ad aras:
Nec petere offenſi numinis horret opem.
Dixerit hoc aliquis tutum non eſſe fatemur:

ſibi tantũ: ex quo deſignat (ut ſæpius dixit) peccatũ ſuum errorē potius dicendũ & ideo dignũ uenia & ſic ex
cuſat peccatũ quod graue eſſe dixerat. ¶ Nullũ maius nephas: Nullũ maius ſcelus q̃ perdere me ſolũ. ¶ Niſi
nõ ſapiēs: Niſi improuid⁹ & imprudēs. ¶ Hæc duo noia: Imprudētis ſcilicet & timidi. ¶ Poſt irã meritã: Poſt
dignã indignationem quã ego merui. ¶ Te quoq; difficilē: Te ēt Meſſalã durũ & īexorabilē. ¶ Meis pcib⁹:
Vel ut legas hãc meã epiſtolã: uel (qđ magis placet) ut mihi Auguſtũ recõcilies: ut eũ pcaſ i hac epiſtola poe
ta. ¶ In totũ nomē iuli: In oēs ex gēte Iulia. ¶ Qñ qs læditi: Qñ aliqs ex gēte Iulia offēdit. ¶ Arma feras: Te
Acheme- la i me capias p Cæſare. ¶ Puppis achemenidē: Notũ ē queadmodũ Achemēides comes ifœlicis Vlyſſis in
nides Sicilia æneæ nauē aſcēdit: ſeq; ac troianos oēs liberauit a Cyclopũ ſæuitia ut elegãtiſſime deſcribit Vergili⁹.
¶ Myſo duci: Telepho regi Myſiæ puinciæ phrygiæ q̃ adiacet helleſpõto: cui⁹ hiſtoriã abũde dixim⁹ in prĩo
de remedio amoris i enarratiõe ei⁹ uerſus: Vuln⁹ achilleo q̃ quõdã feceras hoſti. Vulneris auxiliũ pelias ha
ſta tulit. ¶ Pelias haſta: Haſta Achillis: hoc igr̃ & ſeqnti exēplo Auguſtũ ſibi inimicũ minime timēdũ eē col
ligit poeta: ſiqdē hoſtes ſæpenũero ēt benigni extitere in eos quos oderãt. ¶ Tēpli uiolator: Sacrileg⁹ aliqs.
¶ Ad arã: Ad numē qđ læſit. ¶ Dixerit hoc aliqs: Rñdet hic qõni: Poſſet.n. aliqs dicere: Exēplis pbas poeta
minie timēdũ eē offēſũ Auguſti numē: ego uero cõſiliũ tuũ cēſeo ñ eē tutũ: docet igr̃ Oui. fortũaʒ ſuã adeo
eē miſerã ut nihil miſeri⁹ poſſit cõtigere: & nulla Auguſti pœna maior eē poterit eo malo qđ ipſe patit. ¶ Eſſe

rutũ:Eſſe ſecurũ petere opẽ ab Auguſto offenſo.¶ Per placidas aquas:Per iter quietũ ſed plenũ omni pericu lo & malo.¶ Mea nauis:Mea ſal⁹.mea uita.¶ Euẽtus deterioris:Peioris mali.¶ Qui rapiſ fatis:Qui huc uel illuc trahiſ & duciſ deoꝝ uolũtate.¶ Præter fata:Præter fatoꝝ finẽ uim curſum & fortunã:quod ſolet fieri: qñ nobis oĩa ſunt aduerſa:quaſi dicat Oportet ut uiã fata iueniãt ex eoꝝ ſentẽtia qui dicebãt Neceſſe eẽ eue nire quicqd neceſſe eſt:qñquidẽ credebãt Fatũ eẽ ineuitabile:Vel hoc dicit Qui fatoꝝ aduerſitate agitatur quid aliud põt reqrere & expectare q̃ eadẽ quoq; fata aduerſa.¶ Porrigit ad ſpinas duraq; ſaxa manus:Qui

Sed non per placidas it mea nauis aquas.
Tuta petant alii: fortuna miſerrima noſtra eſt.
Nam timor euentus deterioris abeſt.
Qui rapitur fatis:quid præter fata requirit?
Porrigit ad ſpinas duraq; ſaxa manus.
Accipitrem metuens pennis trepidãtibus ales/
Audet in humanos feſſa uenire ſinus.
Nec ſe uicino dubitat committere tecto
Quæ fugit infeſtos territa cerua canes.
Da pcor acceſſũ lachrymis mitiſſime noſtris/
Nec rigidam timidis uocibus obde forem.
Verbaq; noſtra fauẽs romana ad numia pfer/
Non tibi tarpeio culta tonante minus.
Mandatiq; mei legatus ſuſcipe cauſam:
Nulla meo quamuis nomine cauſa bona eſt.
Iam prope depoſitus certe iam frigidus æger
Seruatus per te:ſi modo ſeruor:ero
Nunc tua pro rebus nitatur gratia lapſis:
Principis æterni quam tibi præſtat amor.
Nũc tibi & eloquii nitor ille domeſticus adſit/
Quo poteras trepidis utilis eſſe reis.
Viuit enim in uobis facundi lingua parentis:
Et res hæredem repperit illa ſuum.
Hanc ego non ut me defendere tentet/adoro:
Non eſt confeſſi cauſa tuenda rei.
Ne tamen excuſes erroris origine factum:
An nihil expediat tale monere/uide.
Vulneris id genus eſt:qđ quum ſanabile nõ ſit:
Non hoc tractari tutius eſſe puto.
Lingua ſile.non eſt ultra narrabile quicquam:
Poſſe uelim cineres obruere ipſe meos.

inqt fatis rapitur ſolet cuicũq; loco etiã aſpero ma nus admouere:ut maius periculũ euitet:In uetuſtiſſi mo tamẽ meo exẽplari hoc carmẽ ita legitur Sæpe creat molles aſpera ſpina roſas Vt ſit ſenſus. Ex ſpi nis ſæpe naſciſ roſa hoc eſt ex triſti fato plerũq; na ſciſ lætum : quibus uerbis deſignat poſſe accidere: ut aduerſa poetæ fortuna ſi cõfugerit ad hoſtes of fenſos muteſ in melius.¶ Accipitrẽ metuens:Do cet ſe poeta e duob⁹ malis ad minus cõfugere & ſe fatis credere exẽplo columbæ.¶ In ſinus humanos: In ſinus hominum.¶ Feſſa:Fatigata aſſiduo uolatu fugiẽdo accipitrẽ.¶ Acceſſũ : Aditũ ad te facilem.¶ Hæc obde:Hæc claude.¶ Fouens : placide accipi ens:legiſ etiã fauẽs hoc eſt propitius.¶ Romana ad numina:Ad Auguſtũ & liberos.¶ Tarpeio tonãte: Ioue capitolino.¶ Legatus : Vel nũtius uel orator.¶ Mãdati mei:Præcepti mei qđ tibi mando & ĩpo no.¶ Quãuis nulla cauſa ẽ bona:Quãuis nulla cau ſa uideaſ defendi poſſe.¶ Meo noie:Mea fama quæ eſt turpis apud Auguſtũ:uel mea(ut ĩperiti dicunt) parte:aut re uera nomine:nomẽ enim meũ illi odio ſum erit qñ primũ pro me loqui cœperis.¶ Iam p pe depoſitus:Iam quaſi deſtitutus & deſperatus tan q̃ de me nulla pœne ſit ſpes.Deponere enĩ:ut Mar cellus ſcribit:eſt deſperare: Vnde Depoſiti deſperati dicunſ Vergili⁹ libro.xii.Aeneidos.Ille ut depoſiti proferret fata parentis:& Cicero in Verrẽ actiõe pri ma.Itaq; mihi uideor iudices magnã & maxĩe ægrã & ppe depoſitã reip.partẽ ſuſcepiſſe.¶ Certe iã frigi dus:Certe iã morti uicinus: Morientes enim frigus occupat.¶ Aeger:Maleualens.¶ Pro reb⁹ lapſis:Pro rebus meis afflictis.¶ Gratia:Gratitudo amor & fa uor.¶ Principis æterni: Auguſti imortalis.¶ Et ille nitor eloquii domeſticus:Et ille ſplẽdor eloquẽtiæ quæ ſemp uiguit domi ueſtræ.¶ Lingua facũdi pa rẽtis:Eloquẽtia patris tui facundi:Hunc ſane Meſſa linũ eius filium eſſe arbitror quẽ Appianus in libro de Illyria Meſſalam Coruinũ appellat & a Cæſare Auguſto præmiſſũ Salaſſos gentes alpinas in ditio nẽ populi romani redegiſſe ſcribit: & quẽ Plynius oratorem ſui nominis oblitum fuiſſe refert ac etiã Euſebius de temporibus.quẽ idem paulo anteq̃ Au guſtus moreretur defunctum Fuiſſe ſcribit.De Meſ ſalarum familia alia dicemus in calce huius operis.¶ Et res:Et eloquentia.¶ Suum heredem: Te ſucceſ ſorẽ.¶ Hãc:Scilicet linguã uel eloquẽtiã.¶ Adoro: Veneror tanq̃ rẽ ſacrã.¶ Nõ ut tẽtet me defendere:Nõ inqt adoro linguã tuã ut me defendat.¶ Nõ eſt cõfeſſi:Cãm aſſignat cur nõ tẽtet ſe a Meſſalino defendi: ut ex eo pbet ſe nõ ob eã cãm uenerari hoĩs linguã.¶ Cauſa rei cõfeſſi:Cauſa mea quã cõfeſſus ſum eẽ ĩfir mã:ut ĩ eo uerſu Eſt mea culpa grauis.¶ Ne tamẽ excuſes: Quãuis dixerim cãm meã non eẽ defendẽdã: tñ uide excuſandus ſim ne ab errore & ĩprudẽtia an id magis tacẽdũ tanq̃ hoc mihi nihil cõducat.Eſt aũt ordo Tamẽ uide ne p an excuſes & reliq̃.¶ Ne excuſes: An excuſare debeas.¶ Factũ:Peccatũ meum.¶ Expediat: Vtile ſit.¶ Tale monere:Docere me p errorẽ peccaſſe: legiſ ẽt mouere idẽ tñ eſt ſenſus.¶ Vulneris id gen⁹: Cãm aſſignat cur ĩter excuſandũ erroris mẽtionẽ fieri nõ utile eſſe inuat:appellat ãt crimẽ quo Auguſtũ læ ſit uuln⁹ idq; ĩſanabile eẽ dicit.¶ Nõ tractari:Nõ attingi memorãdo uetera ne forte recrudeſcãt.¶ Lingua ſi le:Quia fecerat mẽtionẽ de ſuo peccato:ideo ſe ipm monet ut cætera ſileat.¶ Poſſe obruere:Poſſe tegere & ſepeliſ.¶ Meos cineres:Mea oſſa qſi dicat uellẽ poſſe cælari meos cineres:ne ulla a te de me mẽtio fieret ex

Deponere
Depoſiti

Meſſalin⁹
Meſſala
Coruinus
orator

cuſandoſuel certe dicit uelle poſſe cælari cineres ſuos:ut eius crimẽ etiã cũ eo lateret. ¶ Sic igitur face uerba:
Sic igitur Auguſtum alloquere. ¶ Quaſi me nullus deceperit error:Quaſi non per errorẽ & imprudentiã
peccauerim:quaſi dicat fatendũ eſt me peccaſſe:ſed peccatum non eſſe excuſandum apud Auguſtum aut er
rore aut alio modo. ¶ Vt fruar uita:Vt uitam agam:nam ſi me excuſando diceres errorẽ fuiſſe: fortaſſe Au-
guſtus iratus mihi uitam quam conceſſit adimeret. ¶ Serenus:Lætus: Docet autem poeta quo tempore de-
beat Auguſtum alloqui:quid ue ab eo petere. ¶ Vultuſque remiſerit illos:Et illos uultus delectauerit: Re-

> Sic igitur:quaſi me nullus deceperit error/
> Verba face:ut uita quam dedit ipſe fruar.
> Cumq; ſerenus erit uultuſq; remiſerit illos:
> Qui ſecum terras imperiumq; mouent/
> Exiguam ne me prædam ſinat eſſe getarum
> Detq; ſolum miſeræ mite precare fugę.
> Tẽpus adeſt aptũ precibus:ualet ille:uidetq;
> Quas fecit uires roma ualere tuas.
> Incolumis coniunx ſua puluinaria ſeruat:
> Promouet imperium filius auſonium.
> Præterit ipſe ſuos animo germanicus annos:
> Nec uigor eſt druſi nobilitate minor.
> Adde nurus:nepteſq; pias:charoſq; nepotes:

Remittere uultum mittere enim uultum uel animum eſt delectare:Ci-
cero Quæro enim non quibus intendam animum
rebus:ſed quibus relaxem ac remittam:& Tranquil
lus Capr̃earum quoq; ſeceſſum inquit quatriduum
impendit remiſſiſſimo ad ocium & ad omnem co-
mitatem animo:Muſonius tamen apud Gelium di
cit animum non eſſe remittendum:quoniam remit
tere animum eſt quaſi amittere. ¶ Qui mouent ſe-
cum:Qui ſecum trahunt. ¶ Mite ſolum: Quietam
terram & nulli hoſti obnoxiam. ¶ Miſeræ fugæ:In-
fœlici huic meæ relegatiõi. ¶ Aptum precibus:Ido-
neum ad id precibus impetrãdum & petendũ. ¶ Va
let ille:Bene ualet etiam Auguſtus. ¶ Videtq;:Ordo
eſt & o roma Auguſtus uidet tuas uires & reliqua.
¶ Incolumis coniunx: Liuia ſuperſtes. ¶ Sua pului-
Puluinaria naria:Sua templa:Puluinaria enim plærũq; pro tem
plis ponimus: Vnde apud Liuium crebro legimus
ad omnia puluinaria ſacrificatum fuiſſe:Erant autẽ
proprie puluinaria(autore Seruio)lectuli qui ſterni
in templis conſueuerunt numini dicati a pluma di-
cta qua farciebantur:Deorum enim ſimulachra recumbentia in puluinis collocabantur: Sunt qui accipiant
puluinaria pro illis lectis qui ſternebantur in templo in honorem deorum ut ſcribit Auguſtinus in libro ter
Lectiſternia tio de ciuitate dei: Vnde Lectiſternia appellata ſunt Liuius:Curatum lectiſternium & per triduum habitum
decemuiris ſacrorũ curantibus:& puluinaria in conſpectu fuere Ioui & Iunoni:Alterum Neptuno & Miner
uæ. Tertium Marti & Veneri:Quartũ Apollini & Dianæ:Quintum Vulcano ac Veſtæ. Sextũ Mercurio ac
Cereri:Ob quam rem adducor ut credam Puluinaria hoc in loco accipi ab Ouidio pro lecto in quo Liuia
& Auguſtus tanq̃ duo numina recubabant:ut ſit ſenſus Incolumis Liuia cuſtodit ſanctũ impatoris cubile &
Lectiſterniũ primũ pudiciciã hoc eſt habet maritum incolumem:Primum autem lectiſternium factum romæ ad peſtilentiã pro
pulſandam docet Liuius in libro quinto ab urbe condita:quando tribus q̃ qui ampliſſime apparati poterant
ſtratis lectis placauere deos immortales. ¶ Promouet:Auget. ¶ Filius: Tiberius Liuiæ filius & Auguſti per
Tiberius adoptionem. Hic autem(ut diximus)domuit totum illyricum:quod intra Italiam regnũq; noricũ & Thra-
ciam & Macedoniam interq; Danubium flumen & ſinũ maris hadriatici patet: Quas ob res triumphus ei
decretus eſt:quem diſtulit mœſta ciuitate clade Variana:nihilominus urbem prætextatus & laurea corona
tus intrauit: poſitumq; in ſeptis tribunal ſenatu aſtante conſcendit:ac medius inter duos conſules cum Au-
guſto ſimul ſedit:Vnde populo cõſalutato circum templa deductus eſt:ut eſt autor Suetonius:per haſce igi
tur uictorias Tiberium Ouidius ſcribit promouere imperium Auſonium & Auguſtum lætũ eſſe: Aut certe
deſignat Expeditionem quam ſuſcæpit Tiberius ſeu contra Germanos ut diximus ſeu contra illyricum:
quam nondum abſoluerat:ſed in dies eius fœlicior exitus tunc denunciabatur & plena breui uictoria expe
ctabatur. ¶ Præterit ipſe ſuos:Aliam cauſam aſſignat:ob quam Auguſtum lætum eſſe docet: Animum in-
Germanicus Iunior quit maiorem annis gerit germanicus nepos Tiberii ex fratre Druſo ſed filius per adoptionem: Is poſtea
annum agens quartum atq;.xxx.diuturno morbo Antiochiæ obiit non ſine ueneni ſuſpicione fraude Ti-
berii miniſterio uero & opera. CN. Piſonis: qui ſub idem tempus Syriæ præerat: autor Tranquillus. ¶ Vi-
Druſus priuign⁹ Auguſti gor:Virtus Germãici. ¶ Nobilitate druſi: Virtute Druſi patris Germanici fratris Tiberii: qui poſt magnas
res geſtas in germania periit ex fractura cruris ſuper quod equs collapſus fuit ut arbitratus eſt Liui⁹:Tranql-
lus tamen ipſum morbo periiſſe tradit:cuius corpus pedibus toto itinere prægredientem romam uſq; per-
uexiſſe docet:Plynius etiam eſt autor Tiberium ad Druſum fratrem ægrotantem dum feſtinat die ac nocte
longiſſimũ iter uehiculis tribus emenſum in quo fuerunt ducenta milia paſſuum: Vel certe per Druſum Ti
Druſus Tiberii berii filium naturalem intellige qui poſtea romæ obiit autore Tranquillo: ut ſit ordo Nec uigor Druſi eſt
minor uigore ſcilicet Germanici filii Tiberii per adoptionem nobilitate:Non deſunt etiam qui hæc omnia
ad Druſum Tiberii fratrem natu minorem & Liuiæ filium priuignumq; Auguſti referant quem ille ut fili-
um dilexit: Magis tamen placet referas ad Germanicum Druſi filiũ & Iunioris Antoniæ ac Tiberii per ado
ptionẽ:ut dicat uigorẽ Druſi Iunioris nihilo eſſe minorẽ nobilitate auo & uigore pr̃is Germãici:imo parẽ
eẽ i utroq; nobilitatẽ & uirtutẽ. ¶ Adde nur⁹:Per Nur⁹ itelligit Tiberii filii uxorẽ. & Antoniã Antõii & Octa
uiæ filiã quã Druſus Liuiæ fili⁹ & Cæſaris priuign⁹ fraterq; Tiberii duxit uxorẽ ut ſcribit Plutarch⁹:ex q̃ nati
Antoniæ duæ fuerũt Germãicus & Claudius. ¶ Nepteſq; pias: Intelligit utrãq; Antoniã neptes ex ſorore Octauia:quarum
altera minor natu exputiſſe nunquam legitur: Harum igitur alteram Domitius Aenobarbus duxit uxorem.

Alteram pudicitia & forma præclaram Druſus Liuiæ filius ſuperius nominatus:potes etiam hoc referre ad
Iuliam & Agrippinam ex Iulia filias:quarum Iuliam L.Paulo Cenſoris filio collocauit: Agrippinam uero
Germanico ſororis ſuæ nepoti.¶ Charoſq; nepotes:Caium.Lucium.& Agripppam.Iuliæ & Agrippinæ fi-
lios intellige: uel Germanici iunioris liberos accipe ſub nepotum nomine Vt crebro reperies apud auto
res.¶ Cæteraq; auguſtæ membra:Per membra domus Auguſtæ cæteros propinquos & familiares intelli-
git.¶ Adde triumphatos modo pæonas:Pæones(ut ſcribit Appianus)natio ingens fuit circa iſtrum per lõ- Pæones

Cæteraq; auguſtæ membra ualere domus:
Adde triũphatos modo pæonas:adde quieti
Subdita montanæ brachia dalmatiæ.
Nec dedignata eſt abiectis illyris armis
Cæſareum famulo uertice ferre pedem
Ipſe ſuper currum placido ſpectabilis ore
Tempora phœbea uirgine nexa tulit.
Q uem pia uobiſcum proles comitauit euntẽ
Digna parente ſuo nominibuſq; datis:
Fratrib9 aſſimilis:quos proxima tẽpla tenẽtes
Diuus ab excelſa iulius æde uidet.

gum incolẽs ab Iapodum populis ſupra Dardanos
ptendebantuthi Pæones a græcis:a romanis Panno Pannonii
nonii dicebantur: & ab illis inter Illyrios numera-
bant:hos ſupauit Auguſt9 cum reliquis Illyriis:qui
aut a romanis defecerãt:aut prius ſub imperio neu-
tiq; aſſueuerant:ob quas res Triumphus Illyrius a
ſenatu illi decretus eſt:quem poſt deuictum tãdem
ægit Antonium:de quo hic poeta intelligit. ¶ Ad-
de quieti:Adde etiam tranquillitati populi romani
deuictos Dalmatas:de quibus.L.Florus ita ſcribit:
Dalmatæ plærunq; ſub ſiluis agunt:inde ad latroci- Dalmatæ
nia promptiſſimi:Hos iam quidem Martius incenſa
urbe Delminio quaſi detruncauerat: poſtea Aſini-
us pollio gregibus.armis.agris mulctauerat:Hic ſe-
cundus Orator:Sed Auguſtus perdomandos Vi-
bio mandat:qui efferum genus fodere terras coe-
git:aurumq; uenis repurgare:quod alioqui gẽs om
nium cupidiſſima ſtudioſa diligentia acquirit: ut il
lud in uſus ſuos ſeruare uideatur.¶ Brachia: Partes
ſeu uires.¶ Dalmatiæ montanæ: Dalmatiæ montes plurimos habenti: Dicta eſt autem Dalmatia a Dal-
minio oppido ut ſcribit Appianus. ¶ Subdita:Suppoſita populo romano: uel ſubdita quieti. ¶ Nec dedi-
gnata eſt:Illyrii quoq; ſub alpibus agebant.imaſq; ualles earum & quædam quaſi clauſtra cuſtodiebant ab Illyrii
ruptis torrentibus implicati:in hos expeditionem ſumpſit ipſe Auguſtus:fieriq; pontem imperauit:Hic ſe &
aquis & hoſte turbantibus cunctanti ad aſcenſum militi ſcutum de manu rapuit:& in uia primus tunc agmi
ne ſecuto:qum Illyricus montem multitudine ſuccidiſſet ſaucius manibus ac cruribus ſpecioſiore ſangui-
ne & ipſo periculo auguſtior terga hoſtium præcidit:De Illyria alibi dictum eſt.¶ Abiectis armis: Poſito
bello.¶ Cæſareum pedem:Cæſaris uires & imperium.¶ Vertice famulo:Capite ſubdito.¶ Ipſe: Auguſtus
Cæſar.¶ Super currum: Triumphalem currum intellige.¶ Tempora nexa: Caput circundatum. ¶ Phœ-
bea uirgine:Laurigera corona:Alludit autem ad Daphnem uirginem amatam a phœbo:quæ poſtea mu-
tata fuit in laurum.¶ Quem euntem:Quem Auguſtum triumphantem & proficiſcentem ad Capitoli-
um.¶ Vobiſcum:Cum ſua prole & te Meſſalino:quem tanquam unum ex ducibus Auguſti:Hic poeta in-
nuit tunc proſecutum fuiſſe triumphantem imperatorem.¶ Pia proles:Per piam prolem Auguſti liberos
intellige:Caium ſcilicet.Lucium.& Agrippam:uel Tiberium accipe & Marcellum:quorum alter Tiberius
ſcilicet(ut Traquillus ſcribit)pubeſcens actiaco triumpho currum Auguſti comitatus eſt ſiniſteriore fu-
nali equo: Marcellus uero Octauiæ filius dexteriore uectus eſt: uel per piam prolem Tiberium filium
per adoptionem: & Druſum priuignum accipe quem Auguſtus ut filium dilexit. ¶ Digna parente ſuo:
Digni filii Auguſto patre. ¶ Nominibuſque datis:Et digna nominibus ab Auguſto ipſis impoſitis: om-
nes ſiquidem Cæſares dicebantur tam filii quã nepotes. ¶ Fratribus aſſimilis:Proles ſimilis cupidinibus:
qui inter ſe ſunt fratres:Intelligit enim Cupidinum ſimulacra: qui fuere in æde Veneris genitricis: de qua
in enarrationibus in Ouidium de arte amandi abunde diximus: Sunt tamen qui per fratres naturalium fi-
liorum Auguſti Caii & Lucii ſimulachra intelligant: qui tanquam nepotes & ſucceſſores Iulii.Cæſaris
in æde Veneris genitricis ſub ipſius Cæſaris ſimulachro locati fuere:& per piam prolem accipiant(ut dixi-
mus) Tiberium ac Druſum priuignum adhuc infantes:Potes tamen etiam referre ad Cupidines: ut libero-
rum Auguſti pulchritudinem deſignet: nam & inferius de Germanico ita inquit:Surgit iulæo iuuenis co-
gnomine dignus Qualis ab æois lucifer ortus aquis: Fuere autem Cupidines tres: Vnus ex Mercurio & Cupidies
Venere ſecunda: Alius ex Marte & Venere tertia natus: Tertius etiam fuit Cupido: quem Cicero in li- tres
bro tertio de natura deorum primum appellat: hic Mercurio & Diana natus dicitur: Venerem autem
non modo Cupido: ſed alii etiam uernæ comitantur: qui omnes cupidines appellantur: ut plenius dixi-
mus in enarratione eius uerſus ex quarto libro de Triſtibus. Ille ego qui fueram tenerorum luſor amo-
rum. ¶ Proxima templa: Templa Veneris genitricis uicina Iulii Cæſaris ſimulachro:aut eius ſtatuæ Eque
ſtri.¶ Diuus iulius:Appianus libro ſecundo de bellis ciuilibus autor eſt Iulium Cæſarem erexiſſe Veneri Aedes Ve
genitrici templum ut prius uouerat ad pharſalum.bellum initurus cum arrio: quod romanorum forum neris geni
eſſe uoluit: ut eo ad iura ſimul conuenirent: Hic autem per Iulium intelligimus eius ſimulachrum fuiſſe tricis
in aliquo loco eminentiori ipſius templi Veneris: aut certe ſtatuam eius equeſtrem: quæ erat ſupra li- ſtatua cail
men ædis Veneris genitricis: cuius Papinius ita meminit: Hinc obuia limina pandit Qui feſſus bellis Cæſaris
aſſertæ munere prolis Primus iter noſtris oſtendit ad æthera diuis.

His meſſalinus quibus omnia cædere debent
Primum lætitiæ non negat eſſe locum.
Quicqd ab his ſupeſt: uenit i certamẽ amoris
Hac hominum nulli parte ſecundus erit.
Hanc colit ante diem/ per quá decreta merẽti
Venit honoratis laurea digna comis.
Fœlices quibus licuit ſpectare triũphos.
Et ducis ore deos æquiparante frui.
At mihi ſauromatæ pro cæſaris ore uidendi:
Terraq; pacis inops/undaq; iuncta gelu:
Si tamẽ hoc audis: & uox mea peruenit iſtuc.
Si tua mutando gratia blanda loco.
Hoc pater ille tuus primo mihi culꝰ ab æuo:
Si quid habet ſenſus umbra diſerta petit.
Hoc petit & frater quamuis fortaſſe ueretur
Seruandi noceat ne tibi cura mei
Tota domꝰ rogat hoc: nec tu potes ipſe negarẽ
Et nos in turbæ parte fuiſſe tuæ.
Ingenii certe: quo nos male ſenſimus uſos
Artibus exceptis ſæpe probator eras.
Nec mea: ſi tantum peccata nouiſſima demas
Eſſe poteſt domui uita pudenda tuæ.
Sic igitur ueſtrę uigeant penetralia gẽtis
Curaq; ſit ſuperis cæſaribuſq; tui
Mite ſed iratum merito mihi numen adora/
Eximar ut ſythici de feritate loci:
Difficile eſt fateor: ſed tendit in ardua uirtus:
Et talis meriti gratia maior erit:
Nec tamen ætnæꝰ uaſto polyphemꝰ in antro
Accipiet uoces/antiphas ue tuas.

¶His: Subaudi Auguſti coniugi liberis & cæteris. ¶Quibus omnia cedere debent: Quaſi dicat quibus neminem magis lætari uictoria parta & triumpho credendum eſt. ¶Non negat: Non inficiatur ipſe Meſſalinus. ¶Ab his: Poſt ſuperius nominatos. ¶Quicquid ſupereſt: Quicquid hominum reliquum eſt præter antedictos. ¶Venit in certamen amoris: Hoc eſt cum reliquis de amore contendit erga Auguſtum Meſſalinus: quia illo nemo magis gaudet hac lætitia. ¶Hac parte: In hoc certamine. ¶Hanc colit: Hanc Auguſti prolem ueneratur Meſſalinus: Vel hanc ſubaudi ab inferiori lauream & uictoriam Auguſti ſeu lætitiam: ut dicat: ipſe Meſſalinus colit hanc lætitiam: per quam & ipſe poſtea etiam lauream meruit: quaſi dicat ipſum quoq; lætum debere ſibi etiam opem ferre in huiuſmodi lætitia apud Auguſtum: cuiꝰ & ipſe particeps fuit: Videtur autem Meſſalinꝰ unus fuiſſe ex Auguſti ducibus: cui ille triumphum conceſſit: de quo tñ triumpho nihil me legiſſe memini: niſi forte imperator illi ſecum triumphanti ornamenta triumphalia conceſſerit: ut fecit Tiberius legatis ſuis. Nã Suetonius autor eſt Auguſtum ſuper. xxx. ducibꝰ ut uirtutem bellicam honoraret iuſtos triũphos & aliqñto pluribus triumphalia ornamenta decernenda curaſſe: & liberis ſenatorum quo celerius rei. p. aſſueſcerent protinus curiæ intereſſe permiſiſſe: ut non immerito Meſſalinus Meſſalæ Coruini filius unus ex ducibus Auguſti: qbꝰ ille aut iuſtum triumphũ aut ornamenta triumphalia decernenda curauerit (qđ magis opinor) fuiſſe hic a poeta deſignet: Meſſalã Coruinũ de Salaſſis triũphaſſe legimus: ſed illum huius patrem fuiſſe ſupius diximus opinari. ¶Ante diem: Ante tẽpus & annos Meſſalini. iuuenis eñi admodũ triũphauit: Ordo eſt. Per quã laurea decreta merenti ante diem uenit comis honoratis. ¶Per quã: Subaudi lætitiã: uel prolem Auguſti: quæ procurauit triumphũ Meſſalino. ¶Laurea digna: Dignꝰ triũphus in quo triũphãtes laureã ferebãt. ¶Merenti: Meſſalino digno hmõi triũpho. ¶Spectare: Romæ eẽ et cõſpicer. ¶Triũphos: Triũphos Cæſaris & tuos o Meſſaline. ¶Ore ducis: Ore Auguſti. ¶Aequiperãte deos: Diis ſimili. Triũphantes. n. Iouis optimi maximi ornatu decorati Sellis curulibꝰ: Toga prætexta: Tunica palmata: & toga picta: & corona triumphali laureaq; curru aurato p urbẽ uecti in capitoliũ aſcendebãt. ¶Sauromatæ: populi Scythiæ. ¶Pacis iops: Hoſtilibus incurſionibus obnoxia. ¶Iuncta gelu: ppetua glacie cõcreta. ¶Tua gratia: Tuus fauor o Meſſaline. ¶Mutando loco: Vt in locum transferat mitiorem. ¶Sit blãda: Blandiciis agat erga Auguſtũ: ¶Si quid habet ſenſus: Si quid itelligit eorum: quæ fiũt a nobis: Vel certe ſi animæ nõ moriuntur cum corporibus: ſed ſunt immortales & ſentiunt. ¶Vmbra diſerta: Anima eloquẽtis patris tui oratoris eloquentiſſimi. Fuit enim Meſſala Coruinus Orator eloquentiſſimus ut alibi diximus. ¶Ne noceat tibi: Quaſi dicat & frater non audet apte pcari p me: q; timet ne lædat Auguſtum. ¶In pte tuæ turbæ: In parte tuoꝝ clientũ. ¶Male uſus: Quia igenii & carminũ cã relegatus ſum. ¶Artibus exceptis: Exceptis libris de arte amãdi: qđ ingenii mei opus minime pbabas: q̃ſi inuat Meſſalinũ in reliqs eiꝰ ingeniũ pbaſſe: in artibꝰ uero amatoriis cõponẽdis dãnaſſe ſemp. ¶Si tñ demas pctã nouiſſima: Si tñ excipias crimen hoc cuiꝰ cã relegatus ſum. hoc eſt pcepta amatoria & relegatõis cãm. ¶Nec põt eſſe pudẽda: Nec põt eſſe dedecori. ¶Penetralia: Sacra & diis p quos domũ deſignat. ¶Cæſaribuſq;: & Auguſto Tiberio Druſo Germãico & reliqs. ¶Mite numẽ: Placidũ Auguſti numẽ. ¶Sed iratũ merito mihi: Sed qđ mihi iure ſuccẽſuit. ¶De feritate ſcythici loci: De crudelitate Tomitãæ urbis q̄ eſt in Scythia. ¶Sed tẽdit i ardua uirtꝰ: Sed uirtꝰ cõſiſtit i rebꝰ arduis & difficilibꝰ. q. d. non potes mihi opẽ ferre & uti tua in me bñficẽtia niſi cũ labore & diſcrimine tuo. ¶Et gra talis meriti: Et gratitudo hmõi bñficẽtiæ. ¶Erit maior: Quo difficilior & piculoſior. eo gratior erit. ¶Nec

Cyclops Cercyon Læſtrygones tñ ætneꝰ: Polyphemi crudelitas nota eſt carie Vergiliano: & Geliꝰ ẽt ſcribit Cyclopa & Cercyona & læſtrygonas imanes & alieos ab oi humãitate tãq̃ e mari genitos Neptũi filios appellari a poetis. ¶Antiphates uel

Antiphates fuit læſtrigonum rector. Ouidius Inde lami ueteres læſtrigones inquit in urbem Venimus: antiphates terra regnabat in illa: Ad eum ſcribit Ouidius Machareum cum duobus ſociis ab Vlyſſe miſſum. uix cum altero uitam fuga ſeruaſſe: Sed orto bello una cũ Vlyſſis naue effugiſſe cætera ſociorũ claſſe amiſſa. ⸿ Sine igne fulmineo: Sine ira: Eſt autem magna Auguſti lausq; in nocentes animaduertit etiã ſine ira. ⸿ Triſte aliquid: Aliquod ſupplicium. ⸿ Sumere pœnam: Aliquem ſupplicio afficere. ⸿ Pœna fere eſt ſua: Supplicium quaſi eſt proprium Auguſti: hoc eſt quum Auguſtus alicui pœnam irrogat: quaſi eadem ipſe afficit: ⸿ Noſtro uitio: Meo crimine. ⸿ Hui⁹: Auguſti. ⸿ Et ira coacta: Et ira Auguſti ui quadã proueniẽs. ⸿ Venit ad ſuas uires: Venit ad ſuũ effectũ. ⸿ Quis Hoc eſt nos. ⸿ Patria: A patria romana. ⸿ Toto orbe: Totius ferme orbis interpoſitione. ⸿ Procubuiſſe: Proſtraſſe. ⸿ Ante ipſos deos: Ante Auguſtum & liberos. ⸿ Sacerdos: Amicus & charus Auguſto: tãq̃ ſacerdotes diis. ⸿ Proprias ꝓces: Tuas preces. ⸿ Ad mea uerba: Ad mea carmina Auguſtum precantia. ⸿ Hæc: Scilicet mandata. ⸿ Timeo naufragus: Hoc ſubiungit quia dixerat: Sic tñ hæc tenta: & reliqua. Antiphates

Sed placidus facilisq; parens ueniæq; paratus:
Et qui fulmineo ſæpe ſine igne tonat.
Qui qum triſte aliqd ſtatuit: fit triſtis & ipſe.
Cuiq; fere pœnam ſumere pœna ſua eſt:
Victa tamen uitio eſt huius clementia noſtro:
Venit & ad uires ira coacta ſuas.
Qui quoniam patria toto ſum⁹ orbe remoti.
Non licet ante ipſos procubuiſſe deos.
Quos colis ad ſupos ꝑfer mandata ſacerdos:
Adde ſed & proprias ad mea uerba præces:
Sic tamen hæc tenta: ſi non nocitura putabis.
Ignoſcas timeo naufragus omne fretũ.

⸿ Ad maximum.

Maxime qui claris nomẽ uirtutib⁹ æq̃s
Nec ſinis ingenium nobilitate premi:
Culte mihi (qd.n.ſtat⁹ hic a fũere differt?)
Supmũ uitæ tempus ad uſq; meæ.
Rem facis afflictum non auerſatus amicum/
Qua non eſt æuo rarior ulla tuo.
Turpe qdem dictu: ſed (ſi mõ uera fatemur)
Vulgus amicitias utilitate probat.
Cura quid expediat prior eſt: q̃qd ſit honeſtũ.
Et cum fortuna ſtatq; caditq; fides:
Nec facile inuenies multis in milibus unum:
Virtutem prætium qui putet eſſe ſui.

⸿ In Tertiam Epiſtolam Enarratio.

Maxime qui claris: Maximi fidem & conſtantiam in rebus ſuis miſeris & perditis laudat poeta: qui nõ utilitate ut uulgus ignobile ſed honeſtate & uirtute eos probat quos ſemel amandos ſuſcæpit: hortaturq; illum ut in fide perſtet & ſibi q̃tum poteſt opem ferat. ⸿ Maxime: Maximorum familia olim romæ fuit illuſtris: duos ſiquidem populus romanus Maximos cognominauit Valerium ſcilicet ꝙ patres a plebe diſſidẽtes recõciliauit: et Fabiũ Rulliũ ꝙ diuites quoſdã uiros e libertis gẽitos e Senatu mouit. autor Plutarchus i Pompeii uita. ⸿ Qui nomen claris uirtutibus æquas: Qui tãtum excellis uirtutibus q̃tum & nomine: Maximi.n.nomẽ tanquã ſuperlatiuum omnia alia nomina excellit: & ut nomine ita uirtutib⁹ eũ dicit ꝓſtare. ⸿ Premi. Opprimi & ſordeſcere. ⸿ Nobilitate: Vera uirtute: Senſus eſt: Nec pmittis nobilitatem & Eugeniam ſuperare ingenium tuum. Nobilitas.n.dicitur ĩgenium premere: qum ea maior eſt ingenio. ⸿ Quid.n.ſtatus hic a funere differt? Quid.n.hæc conditio exulis aliud ẽ q̃ mors quædam? Eſt autem hoc per parẽtheſim dictum: interponit.n.uerba illa: quia ſtatim ſubiungit ſe, maximum coluiſſe uſq; ad extremum uitæ hoc ẽ uſq; ad tempus illud quo relegat⁹ fuit. ⸿ Non auerſatus: Non reiiciens: legiſ tamen uulgo aduerſatus: magis placet ut auerſatus ſine.d.legatur. ⸿ Non eſt rarior: Non eſt precioſior. ⸿ Qua: Illa ſcilicet re. hoc eſt fide quæ eſt fundamentum Iuſtitiæ: & a Silio poeta ante Iouem nata dicitur. ⸿ Vulgus amicitias utilitate probat: Amicitia enim natura potius q̃ ab imbecillitate oritur & applicatione magis cum quodam ſenſu amandi q̃ cogitatione quantum illa res utilitatis ſit habitura: Nam (quemadmodum Cicero elegantiſſime docet) quamquam utilitates multæ & magnæ conſecutæ ſunt ex amicitia: non ſunt tamẽ ab earum ſpe cauſæ diligendi profectæ: ut enim benefici liberaleſq; ſumus non ut exigamus gratiam: neq; enim beneficium fœneramur: ſed natura propenſi ad liberalitatem ſumus: ſic amicitiam non ſpe mercedis adducti: ſed quo omnis eius fructus in ipſo amore ineſt expetẽdam petamus. ⸿ Quid expediat: Quid ſit utile: Vulgus enim amicos eligit non honeſtatis & ueræ amicitiæ cauſa: ſed ut inde utilitatem conſequatur: quod ego reapſe (ut uerbo plautino utar) expertus ſum: nam ubi prodeſſe uolui multi amici quaſi palici quidã e terra emergentes undiq; ſcaturiebant: At ubi multorum ingratum animum cognoui: requiſitum officium intermiſi. Sed oppido quanta tunc amicorum iſtiuſmodi facta eſt fuga: uerũ in malam rem abeant amici huiuſmodi quorum ubique infinitus eſt numerus. ⸿ Et cum fortuna: Et quia ſequitur utilitatem uulgus: ideo in fœlicitate amicis ſeduli & officioſi ſunt: in aduerſitatibus uero eos deſerunt: eo pacto fides dicit & ſtare & cadere cũ fortuna amicoꝝ uel bona uel mala. ⸿ Virtutem ꝓtium q putet eſſe ſui: Qui exiſtimet uirtutẽ eſſe pet Maximi Amicitia non ſpe mercedis experi debet Vulgus amicos q̃rit ꝓpter utile

Vir⁹ per ſe non petitur.

ſe expetendam:non autem præmii gratia:quã rem Iuuenalis ita reprehendit:quis enim uirtutem amplectitur ipſam Præmia ſi tollas. Et Seneca Virtus eſt Pretium ſui ipſius:ſed pauci ſunt qui uirtutem per ſe petant. ⸿ Ipſe decor recti:ipſa uirtutis pulchritudo. ⸿ Facti ſi præmia deſint:Si non offeratur præmium & remuneratio ob aliquod dignum facinus. ⸿ Non mouet:Non commouet ad uirtutis munia obeunda. ⸿ Et gratis pœnitet eſſe probum:Et ſine præmio non delectat uirtutem amplecti. ⸿ Niſi quod prodeſt:Niſi quod eſt utile. ⸿ Nemo petendus erit:Nemo inuenietur qui uelit uirtutem colere. ⸿ Suos reditus:Suos prouentus: Sane reditus pro prouentu non ſcribitur duplici d ut quidam uolunt:ſed ſimplici. nam primam corripit: & a redeo uerbo deducitur non a reddo ut inferius etiam dicemus. ⸿ Solicitis articulis: Digitis hominis ſoliciti & curioſi in ratiocinãdo:In digitis enim computatio fieri ſolebat. Iuuenalis Et dextra computat ãnos. Vnde et uenerabilis Beda ita ſcribit:Nã nt mihi in urbe roma ab hinc triẽnium retulit Berardinus Gadolus Brixienſis qdem peritus & uenerãdus numerat ille digitis in ſiniſtra ab uno ad nonaginta:In dextra uero cẽtũ & reliqua:Indicis autẽ ſiniſtræ flexi unguis radici pollicis erecti infixus nonaginta ſignat:Cẽtũ uero in dextra numeranť:quoties in medio artu pollicis unguis indicis hæret. ⸿ Computat: Ratiocinatur. ⸿ Proſtat: Venale eſt tanquam meretrix: non enim homines amicitia ducti amicos eligũt ſed utilitate:& eo pacto uidentur amicitiam proſtare: eſt enim Proſtare proſtituere. hoc eſt meretricandum præbere:unde Proſtibulum dicitur locus:in quo ſe proſtituũt meretrices. ⸿ Nõ trahi labe cõis uitii:Non te etiam amicitias utilitate ſequi quemadmodum cæteri. ⸿ Vt torrentibus undis:Sicut aquis currentibus.hoc eſt fortunæ quam omnes ſequuntur relicta honeſtate & amicitia: & ſic trahunť quemadmodum ab undis: quæ quicquid obuiũ fuerit rapiunt & abducunt. ⸿ Intonuit:Minata eſt. ⸿ Munitus:Subaudi fui. ⸿ Aura ſecunda:Proſpa fortũa. ⸿ Fera æquora:Aduerſa fortuna. ⸿ Nimboſo uẽto:Sæuis ictibus ⸿ In mediis aqs:In mediis piculis & in rebus aduerſis. ⸿ Lacera naue:Vita afflicta. ⸿ Proiecto:Mihi tempeſtate relicto. ⸿ Quorũ tu princeps:Subaudi uel fuiſti:uel tuliſti mihi opem. ⸿ Eſſe comes:Eſſe ſoci⁹ in me iuuãdo. ⸿ Sed autor:Sed princeps. ⸿ Te nihil exacto:Ordo eſt pbitas & officiũ ſua ſpõte iuuãt te fatẽtẽ exacto nihil niſi nos peccaſſe. ⸿ Exacto:Alicui exigenti an ego peccauerim:ut ſit pricipiũ paſſiuæ ſignificatiõis p actiuæ:uel certe aduerbiũ ut exacto p exacte accipias:& eſt magna laus Maximi:q poetæ amici crimẽ qtũ põt nitiť cœlare:nec niſi inſtanter reqſitus ẽt eum peccaſſe aſſerit:Exigere.n.eſt p uim aliqd petere. Cicero. Ne id qd petat exigere magiſq rogare:hinc fit aduerbium exacto: Vel peccaſſe exacto hoc eſt p uim extraſſe: quaſi aliqua ui me ad peccandũ impulſum: Vel.peccaſſe exacto.ſ.tpe hoc eſt præterito:Alii legunt ex acto ut ſint duæ dictiões:hoc ẽ ex facto tm̃ peccaſſe nõ uoluntate:ut errore non uoluntate poetam Maximus peccaſſe oſtendat.et excuſet docendo ab eius peccato abfuiſſe uoluntatem peccandi:Romæ in Vaticana bibliotheca corrigitur ita uerſus iſte Te nihil excepto:quæ emendatio non placet:ea enim carmen & ſenſum magis inficit. ⸿ Sponte ſua:Nõ aliquam ob cauſam:neq propter præmium aut aliquam aliam utilitatem:ea enim non eſt uera ſed fucata & ſimulata amicitia. ⸿ Probitas:Integritas tua. ⸿ Officiumq: Et officium tuũ erga amicos:Senſus eſt uerum eſt quod dixi te eſſe dignum: non petere ab aliis exemplum permanendo in fide erga me:ſed dare aliis:quia te iuuant & probitas & officium erga amicos: quod ſponte ſua præſtatur non precibus aut præmio aliquo. ⸿ Iudice te mercede caret:Loquitur ex ſtoicorum ſentẽtia:qui ſolam uirtutem per ſe expetendam cenſebant:bona uero fortunæ. & alia id genus per ſe aſſumenda eſſe dicebãt. Sola enim uirtus eſt pro præmio:etiam ſi nulla ſint præmia:quam opinionem etiam ſecutus eſt Maro in primo Aeneidos quum inquit Et mens ſibi conſcia recti:Vel hoc dicit uirtus ipſa & amicitia a te coliť per ſe non utilitatis cauſa:id quod tuo in me exemplo & te iudice pbať. ⸿ Externis bonis:Bonis fortunæ uel corpis & ſine ullo pmio. ⸿ Abiici:Abiectũ relinq & ſubaudi amicũ. ⸿ Miſerãdus:Miſeratiõe dign⁹ & calamitoſus. ⸿ Q.dq ſit īfœlix. Et putas ẽt turpe. ⸿ Deſinere eẽ tuũ:Exiſtimare illũ ceſſare eẽ tuũ amicũ & ſubaudiť putas eẽ turpe.

Reditus p prouẽtu ſcribiť ſimplici d.

Computatio in digitis

Proſtare Proſtibulum

Ipſe decor rectiſacti ſi præmia deſint
  Non mouet:& gratis pœnitet eſſe probũ:
Nil niſi qđ prodeſt charũ eſt:en detrahe mẽti
  Spem fructus auidæ/nemo petendus erit.
At reditus iã quiſq ſuos amat:& ſibi quid ſit
  Vtile ſolicitis computat articulis:
Illud amicitiæ quondã uenerabile nomen
  Proſtat:& in quæſtu pro meretrice ſedet.
Quo magis admiror non ut torrẽtibus undis
  Cõmunis uitii te quoq labe trahi:
Diligitur nemo:niſi cui fortuna ſecunda eſt:
  Quæ ſimul intonuit:proxima quæq fugat.
En ego non paucis quondã munitus amicis
  Dum flauit uelis aura ſecunda meis.
Vt fera nimboſo tumuerunt æquora uento:
  In mediis lacera naue relinquor aquis.
Qumq alii nolint etiã me noſſe fateri:
  Vix duo proiecto treſue tuliſtis opem:
Quorũ tu priceps:neq enĩ comes eſſe:ſed au(ctor
  Nec peterẽ exẽplũ:ſ3 dare dign⁹ eras:
Te nihil exacto niſi nos peccaſſe fatentem
  Sponte ſua probitas officiũq iuuant:
Iudice te mercede caret per ſeq petenda eſt
  Externis uirtus incomitata bonis.
Turpe putas abiici:quia ſit miſerandus amic⁹
  Quodq ſit infœlix deſinere eſſe tuum.

¶ Mitius eſt:Ad mitē magis ptinet.¶ Lapſo mēto:Legēdū eſt laſſo hoc eſt fatigato aliqua tēpeſtate.¶ Suppōnere digitū:Manū ſupponere ad ſubleuandū naufragū.¶ Cerne qd æacides:Ab exēplis oñdit amicos in miſeria diligēdos eſſe:qd fecit Achilles.q īterfecto patroclo amico & armis Achillis ſpoliato in pliū rediit: nec unq̄ deſtitit niſi Hectore īterfecto:quē Achilles i patrocli ultionē:ut i.xiiii.iliados ſcribit Homer⁹ iūctis ad curꝫ eq̄s alligauit & ter circū defūcti patrocli ſepulchꝫ traxit:īde ad tabernaculū reuerſus i puluere pnūdimiſit.¶ Aeacides:Achilles nepos Aeaci.¶ Et puta:Et exiſtima o maxie.ſūt q legāt & putat.ſ.ipſe Achilles.

¶ Hanc uitam:Subaudi ſuam & ipſius Achillis.¶ Habere inſtar mortis:Eſſe tanquam mortem aliquam amiſſo patroclo amico.¶ Pirithoum Theſeus:Exemplo etiam Theſei qui pirithoum amicū ad inferos comitatus ē oñdit amicitiam ſanctē inuiolateq̄ uenerādā eē ēt in aduerſis:Theſei āt & pirithoi amor notus ē plutarchi & alioꝝ monumētis:et nos ēt alibi plura diximꝰ.¶ Quātū diſtat:Quātū pcul ē.q.d.paꝝ diſtat.Sum.n.q̄ſi mortuꝰ.¶ A ſtygia aqua:Ab īferis.¶ Iuuenis phocæus:Pylades Strophii phocēſis filꝰ.¶ Oreſti īſano:Oreſti īſanienti ob mřē ītereſectā:quē pylades in tauricā uſq̄ regionē pſecutꝰ eſt ut īſania liberaref.¶ Nō minimū furoris:Nō minimū demētiæ.¶ Laudes magnoꝝ uiroꝝ:Summoꝝ hoium uirtutes:q̄s in amicitiis tuendis demōſtrauimus ut Theſei pirithoi pyladis & alioꝝ.¶ Laſſo:Mihi fatigato:legitur etiam lapſo hoc eſt qui p imprudentiam errauit.¶ Quis:Qualis.¶ Tui animi:Tuæ uires & mentis fortitudo.¶ Sæuit:Crudelis eſt in te.¶ Magis ipſe reſiſtis:Magis ipſe aduerſaris.¶ Ne te uicerit illa:Ne fortūæ ſuccumbas ut facit uulgus ex quo eum cōſtantem oſtendit & qui in fortunæ calamitatibus minime amicum deſerit.¶ Et uti hoſtis bene pugnans:Et uti fortuna fortiter tecum dimicans.¶ Efficit bene pugnes:Efficit ut te magis peruicacem in prælio præbeas pro me & bene pugnantem cum ea.¶ Sic eadem prodeſt cauſa:Sic eadem cum fortuna pugnandi cauſa prodeſt mihi:qa mihi ſuccurris defendēdo nec tanquam uictus me deſeris aut ſuccumbis.ſed magis reluctaris & illi repugnas:nocet uero quia illa mihi aduerſatur & bene pugnat contra me & ſuperat tenetq̄ in exilio.¶ Iuuenis rariſſime:Iuuenis conſtantiſſime:& quia pauci in amore ſunt cōſtantes:ideo illum rariſſimū appellat.¶ Deæ ſtantis in orbe:Fortunæ ſuperpoſitæ rotundo lapidi:philoſophi(autore Pacuuio)Fortunam inſanam & cæcam & brutam eſſe perhibent Cæcam quia nihil cernat quo ſeſe applicet.Inſanam uero qa hæc atrox:icerta.inſtabiliſq̄ ſit:Brutā qa dignum aut indignum nequeat īternoſcere:Eandem deam antiqui dixerunt ſuper lapide rotundo conſiſtere ut in tabula Cebetis oſtenditur:& eſſe cæcam ſurdam:& inſanam:quæ obambulās aliis facultates eripiat:aliis tradat:rurſuſq̄ ab eiſdem ilico auferat: Ideo autem fingitur in rotundo lapide conſiſtere quoniam inſtabilia ſunt eius munera:De fortuna hæc Plinius:Toto quippe mundo & locis omnibus omnibus horis omnium uocibus ſola inuocatur.et una nominatur.una accuſatur:una agitur rea.una cogitatur:ſola laudatur:ſola arguitur:& cum conuitiis colitur uolubiliſq̄:a plæriſq̄ uero & cæca ēt exiſtimata: uaga:inconſtans.incerta.uaria.indignorumq̄ fautrix:Fortunam.Q.Curtius lubricam & ſine pedibus eſſe ſcribit.¶ Firmus es:Stabilis es.¶ Et quoniam non ſunt hæc:Ordo eſt:Et quoniam non ſunt hæc.non ſunt talia.¶ Qualia uelles:Qualia cuperes:per uela autem fauores accipe & cauſam Ouidii.¶ Regis:Gubernas.¶ Qualiacunq̄:Quaſi dicat etiam uela lacera:& ideo firmus permanes in amicitia.¶ Ratis quaſſæ:Vitæ meæ agitatæ multis malis.¶ Fulta tuis humeris:Tuo præſidio ſuſtētata.¶ Primo fuerat iuſta:Qum primum peccaui iuſte in me iratus fuiſti.¶ Nec lenior ipſo:Nec placabilior Auguſto.quem læſi.¶ Origo nřæ cladis:Principiū & cauſa meæ relegatiōis:hoc eſt poſtq̄ etiam audiuiſti originem & cām meæ relegatiōis.quem admodum audieras me Auguſtū læſiſſe.¶ Tua lřa:Tua epiſtola.¶ Deū læſum:Auguſtū offenſum.

Fortuna cæca inſana bruta

Fortūa ſuper orbe

Mitius eſt laſſo digitum ſuponere mento:
Mergere q̄ liquidis ora natantis aquis.
Cerne qd æacides poſt morté præſtet amico:
Inſtar & hanc uitam mortis habere puta.
Pirithoum theſeus ſtygias cōitauit ad undas:
A ſtygia quantum mors mea diſtat aqua.
Affuit inſano iuuenis phocæus oreſti:
Et mea non minimum culpa furoris habet.
Tu quoq̄ magnorum laudes admitte uirorū
Vt facis:& lapſo q̄ potes affer opem.
Si bene te noui:ſi quis prius eſſe ſolebas
Nunc quoq̄ es:atq̄ animi non cecidere tui.
Quo fortuna magis ſæuit:magis ipſe reſiſtis.
Vtq̄ decet:ne te uicerit illa caues:
Et bene uti pugnes bene pugnās efficit hoſtis:
Sic eadem prodeſt cauſa:nocetq̄ mihi.
Scilicet indignum iuuenis rariſſime ducis
Te fieri comitem ſtantis in orbe deæ.
Firmus es:& q̄m non ſunt hæc qualia uelles
Vela regis quaſſæ qualiacunq̄ ratis.
Quæq̄ ita concuſſa eſt:ut iam caſura putetur
Reſtat adhuc humeris fulta carina tuis:
Ira quidem primo fuerat tua iuſta/nec ipſo
Lenior:offenſus qui mihi iure fuit.
Quiq̄ dolor pectus tetigiſſet cæſaris alti:
Illum iurabas protinus eſſe tuum:
Vt tamē audita eſt noſtræ quoq̄ cladis origo:
Diceris erratis ingemuiſſe meis:
Tunc tua me primum ſolari littera cœpit:
Et læſum flecti ſpem dare poſſe deum.
Mouit amicitiæ tum te conſtantia longæ:

¶ Ante tuos ortus: Antequam naſcereris: Tunc enim patre tuo utebar familiariter. ¶ Veſtra domus: Maximorum familia. ¶ Vetus onus: Vetus amicus tibi moleſtus & onerosus. ¶ Non inferior nobilitate: Par eloquentiæ & nobilitatis ſplẽdore. ¶ Vt auderem committere carmina famæ: Vt auderem carmina mea in publicum edere. ¶ Nec contendo: Nec cõtendendo cõmemoro: quia non eſt cõtentio. ꝙ fratrem tuum colue rim a primis annis: ipſe.n. ſine ulla diſceptatione hoc poterit referre. ¶ Ante omnes: Ante patrẽ & fratrem. ¶ Quod ſit cultus: Quod ſit amatus frater tuꝰ. ¶ Vt noſtra gratia foret una: Vt noſtra amicitia foret mutua ac ſingularis. ¶ Quolibet in caſu: In quacũq; fortuna uel bona uel aduerſa. ¶ Vltima ora italis: Vltima terra italiæ ubi nauem cõſcendi: Significat autẽ Brũduſium uel aliud oppidum poſtremæ Italiæ: ad qđ ſecum Maximꝰ Roma puenit. ¶ Mœſtis genis: Triſti facie. ¶ Qum tibi quærenti: Aliud ẽt amoris, & uere amicitiæ iditium exponit poeta. ¶ Inter cõfeſſum medius dubiuſq; negãtem Hærebam: Nõ affirmabam nec negabã uer: eſſe quod ad te de caſu meo rumor ptulerat. ¶ Pauidas notas: Signa pauoris. ¶ Quã mollit: Quã liquefacit. ¶ Auſter aquaticus: Auſter humidus: Eſt.n. nebuloſus atq; humectꝰ. Vnde etiam nomen traxit: νοτιϭ.n. græce humor nominatur autore Gelio. ¶ Gutta: Lachrymæ ipſæ. ¶ Per genas attonitas: Per faciem hoĩs ſubita ruina ſtupentis. ¶ Hæc igit̃ referens: Tu igit̃ hæc narrans ſupradicta; Eſt aũt ordo. Tu referens hæc & referẽs: ꝙ uides mea crimina poſſe latere uenia primi erroris Reſpicis. & reliq̃. ¶ Venia primi erroris: Pro prio quoq; errore ignoſci ſolet. ¶ Reſpicis: Foues & amplecteris. ¶ In rebus lapſis: In rebus quæ ita acciderunt: legitur etiam laſſis hoc eſt afflictis. ¶ Tuis fomentis: Tuis ſolatiis & auxiliis. ¶ Optandi: Eligẽdi pro tuis commodis. ¶ Pro merito: Pro beneficio erga me tuo: uel pro tam benemerito. hoc eſt pro te. q tam benemeritus es de me. ¶ Sed ſi ſola mihi dent̃ tua uota: Sed ſi ſolum mihi daretur optandi copia eius rei quã cupis. ¶ Salua parens: Salua mater tua. uel p̃ria roma. ¶ Qum faceres altaria pinguia: Qum ſacrificares. ¶ Hæc prima: Scilicet uota prædicta: ut eſſet parens ſalua cum Cæſare.

¶ In quartam Epiſtolam Enarratio.

ACcipe colloquium: Attico ueterẽ amicitiã eiuſq; fructus ultro citroq; iucundiores commemorat: quibus fretus dicit ſibi perſuadere illum ꝗ-nis abſentem adhuc in fide permanere: quod ut faciat eum hortatur. ¶ Accipe colloquium naſonis: Accipe hanc Ouidii epiſtolam. quæ eſt loco colloquii: epiſtolæ enĩ inuentæ ſunt. ut abſentes alloquamur: ¶ Ab iſto gelido: A flumine fluente a ſeptẽtrionali plaga & ideo frigido. ¶ Non dubitate meo iudicio: Legitur etiam non dubitante. ¶ Ecquid adhuc remanes memor infœlicis amici? Nunquid es memor iſœlicis Ouidii? ¶ An cura lãguida? An amor debilitatus lõgo tempore? Aut certe cura amici ipſa die debilior & quaſi obliuioſior facta? ¶ Deſerit ſuas partes: Derelinquit ſuum officium. ¶ Non ita dii mihi ſunt teſtes: Non ita habeo deos teſtes te non meminiſſe mei: immo ipſi teſtantur ꝙ ſcilicet meminiſti.

Ante tuos ortus quæ mihi cœpta fuit.
Et quod eras aliis factus mihi natus amicus:
Quodq; tibi in cunis oſcula prima dedi.
Qđ qum ur̃a domꝰ teneris mihi ſemꝑ ab ãnis
Culta ſit: eſſe uetus nunc tibi cogor onus.
Me tuus ille pater latiæ facundia linguæ:
Qui non inferior nobilitate fuit.
Primus ut auderẽ comittere carmina famæ
Impulit: ingenii dux fuit ille mei.
Nec quod ſit primo nobis a tempore cultus
Contendo fratrem poſſe referre tuum:
Te tamen ante oẽs ita ſum cõplexus: ut una
Quolibet in caſu gratia noſtra foret:
Vltima me tecum uidit mœſtiſq; cadentes
Excepit lachrymas italis ora genis:
Qum tibi quærenti: num uerus nuncius eſſet:
Attulerat culpæ quem mala fama meæ.
Inter confeſſum medius dubieq; negantem
Hærebam pauidas dante timore notas.
Exemploq; niuis: quã mollit aquaticus auſter
Gutta per attonitas ibat aborta genas.
Hæc igitur referẽs & quod mea crimia primi
Erroris uenia poſſe latere uides.
Reſpicis antiquum lapſis in rebus amicum:
Fomentiſq; iuuas uulnera noſtra tuis.
Pro quibus optandi ſi nobis copia fiat:
Tam bene pro merito cõmoda mille precor.
Sed ſi ſola mihi dentur tua uota. præcabor:
Vt tibi ſit ſaluo cæſare ſalua parens.
Hæc ego cum faceres altaria pinguia ture:
Te ſolitum memini prima rogare deos.

¶ Ad Atticum (ſtro

ACcipe colloquum gelido naſonis ab hiſtro
Attice iudicio non dubitate meo:
Ecqd adhuc remanes mẽor infœlicis amici?
Deſerit an ptes lãguida cura ſuas?
Non ita dii mihi ſunt teſtes ut credere poſſim,
Faſq; putem iam te non meminiſſe mei.
Ante meos oculos præſto eſt tua ſemꝑ imago
Et uideor uultus mente uidere tuos,

¶Seria multa:Multa facta & dicta ſine ioco.¶Nec pauca tépora:Nec paucos dies & mēſes immo multos.
¶Horæ ſæpe ſunt uiſæ citæ:Sunt uiſæ celerius labi q̄ uolebamus.¶Longis ſermonibus:Lōgis colloquiis.
¶Sæpe fuit breuior. Hoc ex affectu amicorum ſolet accidere quibus tempus uidet̄ deficere in ſuauiſſimis
qui ultro citroq; habentur ſermonibus.¶Quam mea uerba:Quā meus ſermo:qa quis totum diem tecum
loquendo conſumpſiſſem:tamen plura et dicenda reſtabant:adeo ut ſic dies breuior uideret̄ q̄ meus ſermo.
¶Factum mō carmen:Carmen a me pauloante compoſitum.¶Et noua muſa:Et carmē a me nuper editū.

Seria multa mihi tecū collata recordor:
 Nec data iucundis tempora pauca iocis:
Sæpe citæ lōgis uiſæ ſermonibus horę.
 Sæpe fuit breuior:q̄ mea uerba dies.
Sæpe tuas uenit factum mō carmen ad aures:
 Et noua iudicio ſubdita muſa tuo eſt.
Quod tu laudabas:populo placuiſſe putabā.
 Hoc pretium curæ dulce regentis erat.
Vtq; meus lima raſus liber eſſet amicis
 Non ſemel admonitu facta litura tuo eſt.
Nos fora uiderūt pariter:nos porticus oīs:
 Nos uia:nos iunctis curua theatra locis:
Deniq; tantus amor nobis chariſſime ſemper:
 Quantus in æaciden actoridēq; fuit.
Non ego ſi biberes ſecuræ pocula lęthes.
 Excidere hæc credam pectore poſſe tuo.
Longa dies citior brumali tempore:noxq;
 Tardior hyberna ſolſtitialis erit:
Nec babylon æſtū.nec frigora pōt9 habebit.

¶Eſt ſubdita tuo iudicio:Eſt ſubiecta cēſuræ & emē
dationi tuæ.¶Hoc dulce ꝓtiū:Scilicet putare popu
lo placuiſſe quod tu laudabas.¶Regētis:Tui q me
regebas.legit̄ et monentis:hoc dicit.Curabas tu &
pro dulci pretio ducebas laboris tui:quem patiebā
ris in corrigendis meis uerſibus & me regēdo:q; tā
tifaciebam iudicium tuū:quāti iudicium totius po
puli.¶Erat curæ:Erat tibi ſollicitudini:nā in eo la
borabas:ut putarem mea carmina a te emēdata po
pulo placere & tuum iudicium tantifacere:quāti iu
diciū totius populi.¶Lima amici:Tua & amici ho
minis caſtigatione ac iudicio.¶Litura non ſemel ē
facta:Non ſemel ſed ſæpius expunxi quæ tu nō ꝓba
bas.¶Nos fora uiderunt pariter:Nos eodem tpe in
forū deſcēdimus auſpicaturi cauſas forēſes.Solebāt
enim Adoleſcentuli Romani togam ſumere & bar Adoleſcētū romanorū
bam ponere eloquentiamq; in foro auſpicari:dice
banturq; præter rudimentum illud militare et ipſi
Tyrones:& illa actio Tyrocinium:Vnde Tranqui mos
llus refert Caligulam togam ſumpſiſſe barbamq; po Tyrones
ſuiſſe ſine ullo honore qualis contigerat Tyrocinio Tyrociniū.
fratrum eius:Et Seneca in libro declamationum
tertio ita ſcribit:Illic in foro primum dicturus Tyro Toga
dictus eſt:Toga uero qua induebantur Tyrones & pura.
nouæ nuptæ Toga pura appellata eſt:de qua Ply
nius libro octauo ita ſcribit:Tanaquil prima texuit
rectam tunicam:qua ſimul cum toga pura Tyro
nes induuntur nouæq; nuptæ:Scribit etiam Cice
ro ad Atticum in Tyrocinio filii Togam puram dediſſe Arpini:De triplici uero foro in urbe abunde di
ximus in principio enarrationum in Ouidiū de arte amandi:Vbi etiam porticus & theatra enumerauimus:
ad quæ iuuentus Romana ſolebat cōfluere.¶Nos porticus ois:Vna etiā deambulabamus ſub porticibus
Romanis:de quibus alibi abunde dictum eſt.¶Nos uia:Sacram uiam intelligit:de qua etiam abunde dictū
eſt.¶Curua theatra:Theatra ſinuoſa.¶Iunctis locis:Locis finitimis:Intelligit autem inambulationes & ne
mora:quæ circa theatra fuiſſe docet Strabo.¶Nobis:Subaudi fuit.¶In æaciden.In Achillem æaci nepotē.
¶Actoridenq;:Et patroclum Actoris nepotem:Actor enim fuit pater Menœcii:Menœcius Patrocli inde Actor.
Actorides patronymicum quaſi nepos Actoris:Hic(ut Helanicus Leſbius rerum ſcriptor inqt)Menœcii fi Patroclus
lius educatus in opunte cædem non uoluntariā patrauit.puerum enim coæuum Amphidamantis filium
Clyſonomum uel (ut quidam dicunt) Eandetalis iratus iterfecit:ob hoc itaq; patria exul phthiā uenit:ubi
pro affinitate quæ intercedebat cum peleo & Achille moratus eſt:amicitiamq; excellentem inter ſe ſeruan
tes ſimul in bellū troianū ſūt pfecti.¶Pocula lęthes:Pocula læthei fluminis ſecuritatē & obliuionē iducē
tis.¶Poſſe excidere:Poſſe amoueri.¶Longa dies:Dies æſtiua.¶Erit citior:Erit breuior.¶Brumali tēpore:
Tempore hiemis quō dies ſunt breuiores:unde bruma a breuitate dierū cognominat̄.¶Noxq; ſolſtitialis. Babylon
Et nox æſtiua.¶Erit tardior:Erit longior.¶Hiberna:Nocte hiemali quæ longa eſſe ſolet.¶Nec babylon
æſtum.Nec in babylonia ciuitate calor ingens erit:Babylonem autem intelligit:quæ eſt in aſſyria quam
ſemiramis condidiſſe dicitur:fuitq; caput caldæorum gentium ibi eſt maximus calor propter auſtralem & Cayrum
orientalem plagam finitimam:aut certe Babylonem Aegyptiam accipe quam nūc Cayrum appellant:Pto
lomæus Babylonem nouam appellat:eā condidere babylonii quidam aſſyria profugi:ut docet Strabo. Caltaq;
¶Nec frigora pontus habebit:Nec in regione pontica quæ eſt in ſeptemtrione erit frigus:quod maximū Luteus
eſt.¶Caltaq;:Calta uiolæ genus eſt grauis odoris:q̄ a Plynio inter uiolas Luteas numeratur:& Maro Cal color.
tam luteolam appellat:Collumella uero Flammeolam noiat qum ait.Preſſaq; flammeola rumpatur fiſci Flāmeus,
na calta:Sunt qui Caltam florem illum eſſe exiſtiment:quem uulgo chariophylon dicimus:quod falſum ē Flāmea
non enim flos ille luteus eſt:ſed niger obſcurus ut uidemus:Luteus enim color eſt ruffus paulo dilutior
ut ſcribit Gelius qualem in auro uidemus.Vnde & in ouo Vitellum luteum uocamus & auroram luteam
appellant poetæ.Idem quoq; color flammeolus ſeu flammeus appellatur ut oſtendimus autoritate Colu
mellæ:Plynius.Lutei uideo honorem antiquiſſimum in nuptialibus flammeis totum fœminis conceſſum
Hinc flammea appellabant ueſtimenta lutei coloris quibus flamminica & nouæ nuptæ utebantur:Quare

Cyanus unlgo chariophyl[9] df.

(ut unde digreſſi ſumus redeamus)flos ille quem uulgo chariophilum appellamus:non Calta ſed Cyanus appellatur a colore nigro & ſubobſcuro:κυανοσ enim niger & obſcurus dicitur qualis coloris florem illũ uidemus:& ne ſomniculoſa dixiſſe uideamur Plynium audiamus:cuius uerba hæc ſũt:In Italia uiolis ſuccedit roſa:huic interuenit Liliũ:Roſam Cyanus excipit:Cyanũ Amaranthus:q̃ uerba ſiqs altius penſitauerit non Caltam ſed Cyanum florem illum quem chariophylum appellant uocabulo proprio & elegãti appellabit:quam rem nos primi(quod tamen citra arrogantiã dictũ ſit) deprehẽdimus & aperuimus ut alia multa:quæ ab aliis pro ſuis circũferũtur:ſed hos aliquãdo lege plagiaria conueniam:male enim faciunt q alienos labores ſibi aſcribunt & ſua laude ſtudioſos defraudãt.⸿ Pæſtanas roſas:Roſas naſcẽtes apd pæſtũ oppidũ:quæ ſũt grauioris odoris q̃ calta:Pæſtũ enim oppidum fuit Lucaniæ:a græcis poſſidonia appellatum a dorenſibus conditum ut docet Plynius:Strabo Item libro quinto ſic ait:Hoc uero tempore ſinus ipſe pæſtanus nũcupaſ Verum urbs ipſa poſſidonia Pæſtũ uocaſ medio in ſinu locata:utq; alii dicunt tanta ibi cœli indulgentia uiget:q bis in anno fructus quoſdam & roſas ipſas producit:Vergilius. Biferiq; roſaria pæſti:de roſis & eius generibus legito Plynium libro.xxi.⸿ Non ita pars fati:Ordo eſt Pars mei fati cãdida hoc eſt pars aliqua meæ fortunæ proſpera non ita eſt nulla:id eſt nõ ita perijt ut credam te mei obliuionem cœpiſſe.⸿ Pars candida mei fati:Pars bona & fauſta quæ eſt in meo fato.⸿ Non eſt ita nulla:Non eſt ita inefficax & uana ut mei obliuiſcaris.⸿ Qua licet:Qua in re fas tibi eſt:uel per Auguſtum ne lædatur:uel per amicitiã noſtram.⸿ Et quantũ:Et quanto potes ſtudio.⸿ Non oneroſus ero:Non ero tibi oneri & damno:quaſi dicat nullum in me defendẽdo patieris detrimẽtũ.

Peſtum Peſtanæ roſæ. Poſſidonia.

Caltaq; pæſtanas uincet odore roſas:
Quam tibi noſtrarum ueniant obliuia rerũ:
Non ita pars fati cãdida nulla mei eſt:
Ne tamen hæc dici poſſit fiducia mendax:
Stultaq; credulitas noſtra fuiſſe/caue
Conſtantiq; fide ueterem tueare ſodalem
Qua licet:& quantum non oneroſus ero.

⸿ Ad Solanum.

Condita diſparibus numeris ego naſo ſolano
Præpoſita miſi uerba ſalute meo:
Quæ rata ſit cupio rebuſq; ut cõprobet omẽ.
Te precor ut ſaluo poſſit amice legi:
Candor in hoc æuo res inter mortua pœne
Exigit/ut faciam talia uota tuus.
Nam fuerim q̃uis modico tibi iũctus ab uſu.
Diceris exiliis ingemuiſſe meis.
Miſſaq; ab euxino legeres qũ carmina ponto:
Illa tuus iuuit qualiacunq; fauor.
Optaſtiq; breuem fieri mihi cæſaris iram:
Quod tamen optari ſi ſciat ipſe ſinat.
Moribus iſta tuis tam mitia uota dediſti:
Nec minus icc irco ſunt ea grata mihi.
Quodq; magis moueaſ malis doctiſſime nr̃is
Credibile eſt fieri conditione loci.
Vix hac inuenies totum (mihi crede) p orbẽ

⸿ In quintam Epiſtolam enarratio.

Condita diſparibus numeris:Ad ſolanum hanc epiſtolã ſcribit agitq; illi gratias:quandoquidem iã moeſte tulerit relegatiõem ſuã:quis modico amicitiæ uſu illi iunctus fuerit.dicitq; ſibi gratum fuiſſe carmina ſua a ſe laudata fuiſſe:Eũ deinde rogat ut ſi ad eius aures liber de triumpho Germanici peruenerit eius tutelam ſuſcipiat:poſtremo docet quandam eſſe coniunctionem ingeniorum.⸿ Condita uerba:Verba compoſita.⸿ Diſparibus numeris:Verſibus elegis qui ideo diſpares dicuntur quoniam conſtant ex exametro & pentametro:Oratius.Verſibus impariter iunctis querimonia primum.⸿ Præpoſita ſalute:Præmiſſa ſalutatione ut fieri ſolet in epiſtolis.⸿ Quæ ſit rata:Vt illa ſalus ſit firma.⸿ Rebuſq; ut comprobet omen.Et cupio ut omen meum re ipſa aſſequaris:id eſt ut ſis ſaluus.⸿ Vt poſſit legi te ſaluo:Vt ſalus ipſa præmiſſa in meo carmine legi queat te incolumi.⸿ Candor:Probitas tua.⸿ Res pœne inter mortua in hoc æuo.Res quaſi mortua in hoc noſtro ſæculo:quaſi innuat,pœne mortuam eſſe probitatem:uixq; illam in ullo alio reperiri q̃ in Solano ipſo:Eſt autem hoc dictum per appoſitionem notam figuram.⸿ Exigit.Requirit.⸿ Vt faciam talia uota:Vt precer pro ſalute tua.⸿ Ab modico uſu:A parua conſuetudine.⸿ Meis exiliis:Mea relegatiõe.⸿ Ab euxino ponto:A Tomitana ciuitate:quæ erat in littore maris euximi.⸿ Illa:Scilicet carmina mea.⸿ Tuus fauor.Fauor quo carmen meum miſſum e ponto Romam pſecutus es.⸿ Iuuit:Ab aliis etiam laudari fecit te ita bene de meis carminibus ſentiendo.⸿ Fieri breuẽ:Breui tempore finiri ut eo breui placato mox redirem in patriam.⸿ Quod tamen optari:Senſus eſt.Tanta eſt Auguſti clementia & benignitas.ut etiam ſi ſciret id a te optari in meam utilitatem tamen id permitteret nec tibi iraſceretur.⸿ Tuis moribus:Tuæ benignitati:huiuſmodi enim uota manant a benignis moribus.⸿ Icirco:Hanc ob cauſam q id aſcribendum ſit tuis moribus:quaſi dicat:non minus hoc mihi gratum eſt:quod ita exigentibus tuis moribus facis:q̃ ſi id dares aut amicitiæ aut alii amoris cauſæ.⸿ Conditione loci:Iniquitate loci:me enim relegauit Auguſtus ad loca pontica carentia omni tranquillitate & aeris temperie:quibus nihil poſſet eſſe magis moleſtum.Hoc autem dicit:Et eſt credibile fieri q mala noſtra magis

te moneant ꝙ monuiſſent propter loci in quo exulo malam conditionẽ.¶ Auguſta pace: Quiete & pace ab Auguſto parta.¶ Verſus ſtrictos:Legendum eſt uerſus ſtructos hoc eſt compoſitos & factos: Vel ſtrictos nudos aut tenues.¶ Vena paupere:Riuo ingenii non hubere.¶ Plaudis.Gratularis blãdiris.¶ E riuo:Ex parua poeticæ facultate.¶ Flumina magna:Magnam copiam.¶ Hæc ſuffragia:Hæc auxilia parandi fauorem Romæ meis carminibus.¶ Vix ſibi quum miſeros:Senſus eſt.Grata ſunt & læta quæ pro me facis:quãuis uix credibile ſit miſerum quẽq; poſſe ulla re gaudere & illi eam placere: Vel hoc dicit: Gratum eſt a te probari carmen meum:quod tuo iudicio aliquid eſſe exiſtimo:nam meo iudicio nihil eſt ꝙ credam:Vix enim in hac miſeria mihi ipſi placeo nedũ carmina mea.

Quæ minus auguſta pace fruatur humus.
Tu tamẽ hic ſtructos inter fera prælia uerſus
Et legis:& lectos ore fauente probas.
Ingenioq; meo:uena quod paupere manat
Plaudis:& e riuo flumina magna facis.
Grata quidem ſunt hæc aio ſuffragia noſtro:
Vix ſibi cum miſeros poſſe placere putes:
Dum tñ in rebus tentamus carmina paruis:
Materiæ gracili ſufficit ingenium.
Nuper ut huc magni peruenit fama triũphi:
Auſus ſum tantæ ſumere molis onus
Obruit audentem rerũ grauitaſq; nitorq;
Nec potui cœpti pondera ferre mei
Illic quam laudes erit officioſa uoluntas/
Cætera materia debilitante iacent.
Quod ſi forte liber ueſtras peruenit ad aures:
Tutelam mando ſentiat ille tuam:
Hæc tibi facturo:uel ſi non ipſe rogarem/
Accedat cumulus gratia noſtra leuis.
Non ego laudãdus:ſed ſunt tua pectora lacte
Et non calcata candidiora niue.
Mirariſq; alios quum ſis mirabilis ipſe:
Nec lateant artes/eloquiumq; tuum.
Te iuuenũ princeps/cui dat germania nomen
Participem ſtudii cæſar habere ſolet:
Tu comes antiquus:tu primis iũctus ab ãnis
Ingenio mores æquiperante places.
Te dicente prius fit protinus impetus illi.
Teq; habet elicias qui ſua uerba tuis.
Quum tu deſiſtis mortaliaq; ora quierunt:
Tectaq; non longa cõticuere mora:

¶ Quum putes miſeros uix poſſe placere ſibi: Quum non ignores in miſeria quenq; uix ſibi placere & lætari poſſe: Vel certe præ mœrore aliquis uix ſolet ſibi placere nedum carmina ſua:quaſi dicat laudas tu mihi carmen meum ut me conſoleris: eo ꝙ ſcis in hac miſeria me ita eſſe triſtem: ut uix mihi ipſi placeam cum meis uerſibus ut faciunt qui ſunt miſeri. ¶ In rebus paruis:In exili & tenui materia.¶ Magni triumphi:Triumphi Germanici:de quo diximus in principio huius libri.¶ Tantæ molis:Tantæ magnitudinis ſumendo geſta & triumphum Germanici. ¶ Rerum:Subaudi geſtarum.¶ Grauitaſq; nitorq;: Grauitas ad rerum magnitudinem: nitor uero ad pulchritudinem & nobilitatem illarum refertur. ¶ Nec potui ferre pondera mei cœpti: Nec potui æquare uerſu meo rerum magnitudinem:quia non reſpondebat carmen meum rebus geſtis quæ erant maiores meo uerſu. Vel hoc dicit.Non poteram carmen iam inchoatum ita alte ut cœperam finire: qa deficiebam rerum magnitudine ſubſequente & expoſcente altius carmen ꝙ meum.¶ Mei cœpti:Meæ materiæ ſuſceptæ.¶ Illic quã laudes: In deſcribẽdo tamen huiuſmodi triumpho:qnãuis non ita elegã ter rei magnitudinem aſſecutus ſit:Laudandam tamen eſſe dicit uolũtatem officioſam.¶ Cætera:Reliqua omnia præter uolũtatem.¶ Iacent:Vilia ſunt. ¶ Materia debilitante:Materia ſuperante ingenium & uires meas.¶ Liber: Carmen meum de Triũpho Germanici.¶ Tuam tutelam: Tuam defenſionem. ¶ Hoc tibi facturo: Tibi ſuſcepturo tutelam mei libelli:Eſt autem ordo:Noſtra gratia accedat leuis cumulus: Vel noſtra gratia appoſitiue leuis cumulus accedat tibi facturo & reliqua.¶ Noſtra gratia: Noſter amor.¶ Accedat leuis cumulus: Veniat parua coaceruatio ad tutelam mei libelli: Verecunde autẽ appellat leuem cumulum:erubeſcit enim petere ab eo,ut accedat magnus cumulus beniuolentia ſuaꝗ uix inchoata erat:ſed precatus uerecunder ut gratia poetæ apud Solanum aliquid pluſculum ualeat in tuendis eius carminibus.¶ Vel ſi non ipſe rogarem: Etiam ſi ipſe non peterem:ut tutelã ſuſciperes libelli.¶ Non ego laudandus: Docet ne uideatur arrogans libellum ſuum non eſſe laude dignum: ſed ſi qua laus acceſſerit huiuſmodi operi:id aſcribendum eſſe candori & ingenio ipſius Solani.¶ Lacte: Subaudi candidiora ab inferiori.¶ Niue non calcata:Niue non preſſa: tunc enim candidior eſſe ſolet. ¶ Mirabilis: Splendidus & admiratione dignus propter uirtutes.¶ Nec lateant:Subauditur & quum.¶ Artes: Liberales diſciplinæ.¶ Te iuuenum princeps:Probat Solanum uirum eſſe doctiſſimum, ſi quidem Germanicus illũ doctrinæ cauſa in diſciplinis liberalibus ſociũ habet.¶ Tu comes antiquus: Subaudi es Cæſaris:uel placet ab inferiori.¶ A primis annis: A pueritia.¶ Ingenio æquiperãte mores: Mores.n.pares ſunt ingenio tuo.¶ Te dicẽte prius:Te prius declamãte.¶ Fit primus ĩpetus illi: Vis eloquẽtiæ ſubito in Germanico exorit.¶ Teq; hẽt:Et hẽt te in ſtudiis ꝑuiũ & ducẽ quaſi alterũ ꝑceptorẽ.¶ Elicias:Euoces.¶ Mortaliaq; ora quierũt.Et quã tua ora ceſſarũt:Mortalia aũt appellatur oſtẽdat Solanũ mortalẽ:Germanicũ uero Cæſarẽ diuũ fuiſſe.¶ Tectaq;:Et domus ſolita te loquente reſonare: Vel,te uera tecta.id eſt ora tua clauſa.¶ Nõ lõga mora:Nõ diu

aliquantulum enim poſt uerba Solani ſilentium fuit. ¶ Iuuenis: Germanicus. ¶ Dignus cognomine iuleo. Dignus Cæſaris cognomine quo Iulius cognominabaẗ cuius uocabuli origo eſt (ut Aelius ſcribit) uel ab

Cæſaris cognomen

Elephanto: qui lingua Maurorũ Cæſa dicit̃ in prælio Cæſo: Vnde qui primus ſic appellatus eſt Cæſaris cognomẽtum traxit: uel quia mortua matre uentre Cæſo ſit natus: uel cum magnis crinibus ſit utero parentis effuſus: uel ꝙ oculis Cæſiis & ultra humanum morem uiguerit: Scribit Plynius quoſdam enecta parẽte gigni ſicut Scipionem Africanum priorem natum ferunt: primumqꝫ Cæſarem a cæſo matris utero dictum.

Surgit iuleo iuuenis cognomine dignus:
 Qualis ab eois lucifer ortus aquis:
Dumqꝫ ſilens aſtat: ſtatus eſt uultuſqꝫ diſerti
 Spemqꝫ docens doctæ uocis amicus habet.
Mox/ubi pulſa mora eſt: atqꝫ os cœleſte ſolutũ
 Hoc ſuperos iures more ſolere loqui.
Atqꝫ hæc eſt dicas facundia principe digna:
 Eloquio tantum nobilitatis ineſt.
Huic tu qum placeas: & uertice ſydera tãgas:
 Scripta tamen profugi uatis habenda putas.
Scilicet ingeniis aliqua eſt cõcordia iunctis:
 Et ſeruat ſtudii fœdera quiſqꝫ ſui.
Ruſticus agricolã miles fera bella gerentem:
 Rectorem dubiæ nauita puppis amat.
Tu quoqꝫ pieridum ſtudio ſtudioſe teneris:
 Ingenioqꝫ faues ingenioſe meo.
Diſtat opus noſtrũ: ſed fontibus exit ab iiſdẽ:
 Artis & ingenuæ cultor uterqꝫ ſumus.
Thyrſus enim uobis: geſtata ẽ laurea nobis:
 Sed tamen ambobus debet ineſſe calor.
Vtqꝫ meis numeris tua dat facundia neruos:
 Sic uenit a nobis in tua uerba nitor.

¶ Qualis lucifer: Tam pulcher ut ſtella lucifer: unde ſuperius eũ cõpaſauit cupidinibus: qum ita dixit Fratribus aſſimilis: quos proxima templa tenentes

Sydera i oceano mergi

Diuus ab excelſa Iulius æde uidet. ¶ Ortus ab aquis eois: Ortus ab orientali oceano: Fingunt enim poetæ ſydera in oceano mergi in occaſu: & ab eodẽ etiã in ortu oriri: Ouidius libro faſtorũ primo. Interea delphin clarum ſuper æquora ſydus. Tollitur: & patriis exerit ora uadis: Et libro quarto. Ante tamen ꝙ ſumma dies ſpectacula ſiſtat. Enſifer orion æquore merſus erit. ¶ Dumqꝫ ſilens aſtat: Et dum firmat ſe

Silẽdum aliqͣtulũ anteꝙ exordiamur

Germanicus ac ſilet aliquantulum anteꝙ exordiatur non enim protinus erumpendum eſſe docent præſtantes rhetores: ſed dandam breuis cogitatiõis moram: quod etiam præcepit Homerus Vlyſſis exemplo: quem ſtetiſſe oculis in terram defixis imotoqꝫ ſceptro priuſꝙ illam eloquentiæ procellam effunderet: In hac autem cunctatione ſunt quædam non indecentes (ut appellant Scænici) moræ caput mulcere: manum intueri: infringere articulos: ſimulare conatum: ſuſpiratione ſolicitudinem fateri: aut qđ queuqꝫ mag's decet: & diutius ſi auditor nondum intendit animum. ¶ Status eſt uultuſqꝫ diſerti: Et ſta

Status oratoris

tu & uultu eloquens uidetur: Status autem oratoris (ut docet Fabius) eſſe debet rectus æqui & diducti paululum pedes: uel procedens minimo momento ſiniſter: genua recta: ſic tamen ut non extendantur humeri remiſſi: Vultus uero nõ mœſtus nec ſtupẽs nec languidus. ¶ Spemqꝫ docens: Et amicus Germanici Solanus ſperat ex ipſo ſilentio & uultu ſe auditurum uocem & orationem doctam. ¶ Vbi pulſa mora eſt: Quando ſilentium quod aliquãdiu tenuit rupit. ¶ Atqꝫ os cœleſte ſolutum: Et Germanici diuinum os loqui cœpit. ¶ Hoc more: Eo pacto quo Germanicus: Eſt autem magna laus Germanici ꝙ eloquio diis immortalibus comparetur. ¶ Huic tu qum placeas: Quãdo tu places tanto uiro: quaſi dicat: qum tu placeas laudato & eloquentiſſimo uiro. ¶ Et uertice ſydera tangas: Et qum ſis fœlix. Oratius: Quod ſi me lyricis uatibus inſeris. Sublimi feriam ſydera uertice. ¶ Scripta profugi uatis: Carmina mea de Triũpho

Oẽs diſciplinæ cõnexæ.

Germanici. ¶ Eſſe habenda: Eſſe apud te tenenda. ¶ Ingeniis iunctis: Ingeniis coniunctis & colligatis in aliqua diſciplina. ¶ Seruat fœdera ſui ſtudii: Et retinet coniunctionem illam quæ eſt in ipſis ſtudiis & diſciplinis: Vnde Vitruuius ita inquit in primo de architectura: Qum autem animaduerterit omnes diſciplinas inter ſe coniunctionem rerum & communicationem habere fieri poſſe facilitet credent: ꝉ κυκλιοσ enim diſciplina uti corpus unum ex his membris eſt compoſita: Itaqꝫ qui a teneris ætatibus eruditionibus uariis inſtruuntur omnibus litteris agnoſcũt eaſdem notas: communicationemqꝫ omnium diſciplinarum: & ea re facilius omnia cognoſcunt. ¶ Fera bella gerẽtem: Alium militem & ſubauditur amat ab inferiori. ¶ Rectorem: Magiſtrum. ¶ Dubiæ puppis: Nauis ambiguæ an ſit mari obruẽdæ. ¶ Pieridum ſtudio: Studio muſarum: hoc eſt ſtudio artis dicendi cui præeſt Polymnia una ex nouem muſis. ¶ Diſtat opus noſtrum: Quia tu uacas eloquentiæ: ego uero poeticæ facultati. ¶ Ab iiſdem fontibus: Ab iiſdem muſis. ¶ Artis ingenuæ: Liberalis diſciplinæ: de diſciplinis autem liberalibus alibi plura diximus ex autoritate Senecæ. ¶ Thyrſus enim uobis: Thyrſus erat haſta hedera inuoluta: qua ferri mucro abſcondebatur: eo telo bacchus fœminarum exercitum armauit: & orbem terrarum circuiuit. ut eſt autor Diodorus: Vnde Macrobius ita ſcribit: Li

Thyrſus.

beri patris ſimulachrum qum Thyrſum tenet: quid aliud ꝙ latens telum gerit: cuius mucro hedera labẽte protegitur: per thyrſum ergo bacchi telum arma intellige: quibus in bello utebatur Solanus miles Germanici. ¶ Laurea: Corona ex lauro: qua poetæ coronantur. ¶ Ambobus: Et tibi & mihi. ¶ Calor: Furor & ardor quidam contractus & a baccho & a Phœbo. ¶ Meis numeris: Meis carminibus. ¶ Tua facundia: Tua eloquentia quæ neceſſaria eſt poetæ. ¶ Dat neruos: Dat uires. ¶ A nobis: A poetica facultate. ¶ In tua uerba In pedeſtri oratione: Oratori enim neceſſaria eſt poeticæ artis cognitio: ut docuimus in præfatione noſtra

ſuper enarrationibus in Ouidium de triſtibus.¶ Sacra carmina: Verſus ſacros poetarũ: qui ſunt Bacchi ſacerdotes: uel duo dicit: Carmina ſcilicet & ſacra: hoc eſt Thyrſos: quibus utebãtur in ſacris Bacchi: quæ duo Solanus tuebatur & amabat: quia & eloquentiam & poeticam facultatem pariter callebat.¶ Confinia: Vicina.¶ Noſtro ſtudio: Studio artis poeticæ: uel tuo propter eloquẽtiam: & meo propter poeticam artem: ſi ad ſacra carmina retulerit.¶ Et tuenda cũ militiis: Et eſſe coniuncta ipſa ſacra carmina cum re militari: q a ſtudia indigẽt tutela militũ: unũ Romæ ædes Herculis muſarũ colebat: q mutuis opib⁹ & ꝓmiſs ornari iuuariq; deberent: muſæ quies defenſiõe Herculis: & uirtus Herculis uoce muſarum: ut eſt autor Nazarius in panægyrico Conſtantini: Huius tamen rei cauſam aliam aſſignat Plutarchus in prob. Eſt autẽ ordo. Iure igiẽ putas ſacra carmina eſſe cõfinia noſtro ſtudio: & eẽ tuẽda cũ militiis: Si uero p ſacra Thyrſũ intelligis: quo utebãtur in ſacris Bacchi eloquentiã deſignat: quæ in Solano erat præcipua.¶ Pro quibus: Quod legis meos uerſus: & eſt quædam inter nos communis ſtudiorum coniunctio.¶ De quo cenſeris: Eius de quo exiſtimaris: hoc ẽ Germanici.¶ Succedatq; ſuis: Ordo eſt. Et ille de quo cenſeris amicus: hoc eſt Germanicus ſuccedat moderator orbis: id eſt moderetur & imperet orbi poſt Auguſtum.¶ Suis habenis: Sua adminiſtratione. Herculis muſarum ædes.

Iure igitur ſtudio confinia carmina noſtro:
Et cum militiis ſacra tuenda putas.
Pro qbus ut maneas de quo cenſeris amicus:
Comprecor ad uitæ tempora ſumma tuæ.
Succedatq; ſuis orbis moderator habenis:
Quod mecum populi uota precantur idẽ.

Ad Græcinum.

CArmine græcinum: quem præſens uoce ſolebat
Triſtis ab euxinis naſo ſalutat aqs:
Exulis hæc uox eſt: ꝓbet mihi littera linguã:
Et ſi non liceat ſcribere mutus ero.
Corripis (ut debes) ſtulti peccata ſodalis:
Et mala me meritis ferre minora doles.
Vera facis: ſed ſera meæ conuitia culpæ
Aſpera confeſſo uerba remitte reo.
Cum poteram recto tranſire ceraunia uelo:
Vt fera uitarem ſaxa monendus eram:
Nũc mihi naufragio quid ꝓdeſt dicere facto?
Qua mea debuerit currere cymba uia?
Brachia da laſſo potius prẽdenda natanti:
Nec pigeat mento ſuppoſuiſſe manum.
Idq; facis: faciaſq; precor: ſic mater & uxor:
Sic tibi ſint fratres: totaq; ſalua domus.
Quodq; ſoles aio ſemp quod uoce precari:
Omnia cæſaribus ſic tua facta probes.
Turpe erit in miſeris ueteri tibi rebus amico
Auxilium nulla parte tuliſſe tuum.
Turpe referre pedem: nec paſſu ſtare tenaci:

In Sextam Epiſtolam Enarratio.

CArmine græcinum: Ad Græcinũ ſcribens poeta eum monet: ne crimen admiſſum corripiat: quando quidem præterita mutari nõ poſſunt: illum poſtremo monet: ut malit ſibi lapſo opem aliquã ferre ut facit: q̃ ea damnare: quæ potius excuſanda ſunt.¶ Præſens: Romæ ſcilicet.¶ Solebat: Solitus erat ſalutare.¶ Ab euxinis aquis: A mari pontico.¶ Exulis hæc uox eſt: Exules hoc mõ quo ego per litteras amicos ſalutant.¶ Præbet mihi littera linguam: Carmen meum eſt mihi loco linguæ ad ſalutãdum amicos.¶ Et ero mutus: Et ero tanq̃ elinguis & ſine uoce: quia non potero amicos ſalutare alio modo: non enim mihi licet Romam accedere & amicos alloqui niſi uerſu.¶ Peccata ſtulti ſodalis: Mea crimina.¶ Mala minora meritis: Minora ſupplicia: q̃ deberem: quaſi dicat: humane & amice agis: q doles etiam meis malis: quæ minora ſunt meis criminibus.¶ Sera. Tarda: debebas. n. hoc agere anteq̃ relegarer: Ordo eſt. Sed remitte: ſed ſepone reo confeſſo aſpera uerba: appoſitiue ſera conuitia meæ culpæ.¶ Reo confeſſo: Mihi qui iam peccaſſe confeſſus ſum.¶ Verba aſpera: Acerbas reprehenſiones.¶ Recto uelo: Recto curſu: uel uelo tumido & erecto in altũ.¶ Ceraunia: Ceraunia montes ſunt altiſſimi: a quibus Epiros incipit: ut Plynius ſcribit. Dicuntur quoq; Acroceraunia: ακρος. n. id eſt ſummitas dicitur κεραυνος fulmen: q eorum ſummitas fulminibus infeſtatur. Ea autem propter aſperitatem littoris uitãtur a nautis Lucanus libro quarto. Scopuloſa ceraunia nautæ. Summa timent: Oratius. Et infames ſcopulos acroceraunia.¶ Vt fera uitarem ſaxa: Vt effugerem ſcopuloſa littora: quaſi dicat: ut nauta anteq̃ pleno uelo ferretur in ſcopuloſa littora monendus erat: ſic ego reprehendendus eram anteq̃ peccarem & relegarer.¶ Naufragio facto: Me in exiliũ miſſo.¶ Da potius brachia: Porrige potius mihi brachia & auxiliũ tuũ.¶ Laſſo natãti: Mihi naufrago & iã defeſſo.¶ Prændenda: Capiẽda ut illis hæreã ne mergar.¶ Quod ſoles ſemp ꝓcari aio: Quã rem ſemp mente & corde oras: ut. ſ. ꝓbes õia tua facta Cæſaribus.¶ Q. ſ. uoce. Q. d. ẽt uerbis nedũ aio ſoles precari.¶ Cæſarib⁹. Auguſto: Tyberio: Druſo: ac cæteris.¶ Probes: Probabilia & laudabilia facias.¶ Tibi ueteri aico: Tibi iãdiu amico.¶ Auxiliũ tuũ: Tuã opẽ.¶ Turpe referre pedẽ: Eſt turpe regredi ab amicitia.¶ Paſſu tenaci: Firmo &

Ceraunia. Acroceraunia.

grani paſſu.¶ Ratem laborantem: Me in exilio deprehenſum tanq̃ nauem in harena uel littore aliquo immobilem: uel in mediis fluctibus deprehenſam & cum tempeſtate reluctantem. ¶ Amicum ſequi caſum: Amicum ſequi euentum amici: & quo fortunam inclinatam uiderit eo & amicum inclinari: id enim eſt caſum ſequi: & id in amicitia eſt maxime deiectabile: debet enim amicus in quacunq; fortuna perſiſtere in fide & nunq̃ amicum deſerere. ¶ Et fortunæ cædere: Et fortunæ amicum inſequēti cædere: qum ſit illi ſemper reſiſtendum. ¶ Eſſe ſuū: Subaudi amicum. ¶ Niſi ſit fœlix: Niſi utatur proſpera fortuna. ¶ Non ita uixerunt: Non ita ſecuti ſunt caſum deſerendo ſe in aduerſis.

¶ Nati ſtrophio atq; agamēnone: Pyladem & Oreſtem optimos & charos amicos deſignat: fuit enim pylades Strophii phocēſis filius. ¶ Aegidæ: Theſei filii ægei pirithoi amiciſſimi. ¶ In quorum plauſus: In quorum lætitiam & fauores. ¶ Tota theatra ſonāt. Tota theatra reſonāt: qum de illis Tragœdiæ compoſitæ recitant: in quibus eorū amicitia arctiſſima continenſ: qua populus romanus in theatris ita ſolebat gaudere: ut ab omnibus plauderetur. ¶ Per durum tempus: Per hoc aſperum relegationis meæ tēpus. ¶ Seruato amico: Me conſeruato. ¶ Pietate: Amore erga amicū. ¶ Gratia tui officii: Fauor tuus erga me amicum. ¶ Non erit ſurda: Intelliget gratitudinem meam: aut intelliget ſe laudari a me. ¶ Si non mortale futurū eſt: Si non intercidet. ¶ Lapſo: Mihi qui errani. ¶ Iſte impetus: Iſte ardor mihi fauendi. ¶ In longas moras: In longum tempus. ¶ Quæ tu qum præſtes: Quæ qum mihi exhibeas. ¶ Remo tamen utar & aura: Tamen tuo auxilio & fauori addam etiam preces & exhortationes meas: Eſt autem ſimilitudo a nauigantibus ſumpta: qui qum proſpero uento nauigent: addunt etiam remorum auxilium: quaſi dicat: tu me ſponte defendis: tamen adhuc addam etiam preces. ¶ Nil nocet: Ratio eſt quare uti uelit precibus. ¶ Admiſſo equo: Celeri equo.

Turpe laborantem deſeruiſſe ratem.
Turpe ſequi caſum: & fortunę cędere amicū:
Et niſi ſit fœlix: eſſe negare ſuum.
Nō ita uixerūt ſtrophio atq; agamēnone nati:
Non hæc ægidæ pirithoiq; fides.
Quos prior eſt mirata. ſequēs mirabit̃ ætas:
In quorum plauſus tota theatra ſonāt.
Tu quoq; per durū ſeruato tempus amico:
Dignus es in tantis nomen habere uiris:
Dignus es: & quoniā laudē pietate mereris:
Non erit officii gratia ſurda tui.
Crede mihi noſtrum: ſi nō mortale futuq; eſt:
Carmen in ore frequens poſteritatis eris.
Fac modo permaneas lapſo græcinæ fidelis:
Duret & in longas impetus iſte moras.
Quæ tu cum præſtes: remo tñ utar & aura:
Nil nocet admiſſo ſubdere calcar equo.

Ad Atticum.

ESſe ſalutatū te uult mea lr̃a primū
A male pacatis attice miſſa getis.
Proxima ſubſequitur qd agas audire uoluntas.
Et modo ſi quid agas ſi tibi cura mei.
Nec dubito quin ſit: ſed me timor ipſe malorū:
Sæpe ſuperuacuos cogit habere metus.
Da ueniam quæſo nimioq; ignoſce timori:
Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
Qui ſemel eſt læſus fallaci piſcis ab hamo.
Omnibus unca cibis æra ſubeſſe putat.
Sæpe canē uiſum longe fugit agna: lupumq;
Credit: & ipſa ſuam neſcia uitat opem.
Mēbra reformidāt mollē quoq; ſaucia tactū:
Vanaq; ſollicitis incitat umbra metum.
Sic ego fortunæ telis confixus iniquis:
Pectore concipio nil niſi triſte meo.
Iā mihi fata liquent cœptos ſeruātia curſus:
Per ſibi conſuetas ſemper itura uias.

¶ In Septimam Epiſtolā enarratio.

ESſe ſalutatū: Ad Atticum ſcribēs primo eū ſalutat: Deinde percūctatur qd agat: & an eū amet: conqueriturq; de fortuna ac mala ſua breuiter commemorat & innumerabilia eſſe dicit: poſtremo in tot tātiſq; malis ſolam ſibi ſpē relictā ſolatio eſſe aſſerit: precaturq; ut in fide priſtina pmaneat: nec ſe amicū deſerat. ¶ Eſſe ſalutatū: Saluere. ¶ Mea litera: Mea epiſtola. ¶ A getis male pacatis: A getis minus quietis: ſemper enim pugnant. ¶ Subſequitur audire: Inueſtigat intelligere. ¶ Et modo ſi quid agas: Et modo ſi qua es in re occupatus. ¶ Si tibi cura. Si mei curam geris. Subauditur etiam ſubſequitur audire uoluntas mea. ¶ Nec dubito quin ſit: Subaudi cura mei. ¶ Timor malorū: Metus diſcriminū: qbus tā lōgo tpe ſum obnoxius. ¶ Metus ſuperuacuos: Superfluor metus. ¶ Vnca æra. Hamos ipſos. ¶ Suā opem: Canē qui eā defendit a lupis. ¶ Mollē tactum. Tactum ſolum citra ullum dolorem. ¶ Vana umbra: Vmbra nihil nocitura. ¶ Solicitis: Anxiis ne lædantur. ¶ Fata. Dii mihi aduerſi. ¶ Iam liquent mihi: Iam mihi liquido patent & apparent. ¶ Cœptos curſus: Tenorem aduerſum iamdiu cœptum. ¶ Obſeruare deos: Ordo eſt. O amice ubi puto poſſe dari deos obſeruare: ne qd mihi cædat. Et

uerba poſſe dari fortunæ. ¶ Deos poſſe obſeruare: Deos poſſe cuſtodire & tueri. ¶ Ne quid mihi cedat: Subaudi in contrarium. hoc eſt ne quid mihi ſit aduerſum: poteſt etiam eſſe ordo talis. O amice puto deos obſeruare hoc eſt cuſtodire: & attendere: ne quid mihi cedat: hoc eſt ne quid mihi fœliciter ſuccedat & eueniat: & uix puto uerba poſſe dari fortunæ: hoc eſt poſſe fortunam decipi: ne mihi aduerſetur. ¶ Eſſe leuis: Eſſe mutabilis & modo ſecunda modo aduerſa: Sunt qui legant lenis non leuis: ſed errant quia ſyllaba repugnat: Lenis enim primam producit: leuis uero corripit: Fortunam autem (ut ſcripſit Pacuuius) inſanam

Obſeruare deos: nequid mihi cædat amice:
Verbaq; fortunæ uix puto poſſe dari.
Eſt illi curæ me perdere: quæq; ſolebat
Eſſe leuis: conſtans & bene certa nocet.
Crede mihi: ſi ſum ueri tibi cognitus oris:
Nec numerus noſtris caſibus eſſe poteſt.
Cyniphiæ ſegetis citius numerabis ariſtas:
Altaq; q̄ multis floreat hybla thymis.
Et quot aues mōtis nitantur in aera pennis:
Quotq; natent piſces æquore: certus eris:
Quā tibi noſtrorum ſtatuatur ſumma laborum:
Quos ego ſum terra quos ego paſſus aqua.
Nulla getis toto gens eſt truculentior orbe.
Sed tamē hi noſtris ingemuere malis.
Quæ tibi: ſi memori coner perſcribere uerſu:
Ilias eſt fati longa futura mei.
Non igitur uereor quo te rear eſſe uerendum:
Cuius amor nobis pignora mille dedit.
Sed quia res timida eſt oīs miſer: & qa lōgo ē:
Tempore letitiæ ianua clauſa meæ.
Iam dolor in morem uenit meus utq; caducis
Percuſſu crebro ſaxa cauantur aquis.
Sic ego continuo fortunæ uulneror ictu:
Vixq; habet in nobis iam noua plaga locū.
Nec magis aſſiduo uomer tenuatur ab uſu:
Nec magis curuis appia trita rotis:
Pectora quam mea ſunt ſerie calcata malorū:
Et nihil inueni quod mihi ferret opem.

& cæcam & brutam perhibent Philoſophi: ſaxique inſtar globoſi predicāt eſſe uolubilem: quia quo ſaxum impulerit ſors eo cadere fortunam autumant. Cæcam ob eam rem eſſe uocāt: quia nil cernit quo ſe applicet: inſanam autem aiunt: quia atrox incerta inſtabiliſq; ſit: Bruta quia dignum aut īdignum nequeat internoſcere. ¶ Conſtans & bene certa nocet: Nunc non eſt amplius mutabilis aut leuis ſed conſtans & firma in nocendo me ledit. ¶ Veri oris: Nō mendax ſed uendici ſermonis. ¶ Nec numerus noſtris caſibus eſſe poteſt: Nō poſſunt caſus noſtri numerari. ¶ Cinyphea ſegetis: Cinyps fluuius eſt garamantū a charitone colle profluens & in libycum mare inter duas ſyrtes cadens ut docet Herodotus: Mela etiam ſcribit illum fluuium eē in lybia per uberrima arua decidentem: a quo Cinypheæ ſegetes appellantur a poetis hoc eſt libycæ: Libya enim ob maximam frumenti copiam horreum fuit romanorum. Martialis Tercentum libyci modios de meſſe coloni. Summe: ſuburbanus ne moriatur ager: Et Iuuenalis: Tibi habe frumentum attilius inquit. O Libya diſiunge boues dum tubera mittas: Et Plynius libro quinto de africa ficait. Libyphœnices uocātur qui bizantium incolunt: ita appellatur regio. ccl. M. paſſuum per circuitum fertilitatis eximiæ cum centeſima fruge agricolis fœnus reddente: a Cinyphe etiam flumine hirco Cinypheos appellauit Maro. ¶ Alta hybla: Vel generoſa & nobilis: uel in monte ſita: Fuit autem Hybla urbs Siciliæ ab Hyblone rege dicta ut uoluit Thucydides: ea poſtea Megara appellata fuit a qua Maro apes Hyblæas appellauit: q. in ſicilia mel optimum cōficiebant. Martialis Quū dederis ſiculos mediis de collibus hyblæ. Cecropios dicas tu licet eſſe fauos. ¶ Multis thymis: Thymum herba eſt apib' gratiſſima: cuius duo ſunt genera, alterum candidum radice lignoſa in collibus naſcens: quod & prefertur: Alterum nigrius floriſq; nigri: Varro libro tertio ſcribit Thymum eſſe aptiſſimum ad mellificium: propter hoc inquit mel ſiculum fert palmam: q ibi Thymum bonū & frequēs eſt. Et Columella libro decimo ait ſaporis precipui mella reddere Thymum. ¶ Motis pennis: Agitatis alis. ¶ Nitantur in aera Tollantur in aera: Et ſubauditur uerbum citius numerabis. ¶ Et eris certus: Et citius etiam cognoſces: quaſi dicat: Facilius omnia impoſſibilia fient: q̄ poſſis mala noſtra numerare. ¶ Statuatur tibi: Tibi numeretur. ¶ Longa ilias: longum opus ut eſt Homeri Ilias de bello troiano. ¶ Non igitur uereor: Non igitur timeo. ¶ Quo te rear eſſe uerendum: Quia exiſtimem eſſe timendum ne ſcilicet de me cures & cogites: quemadmodum ſuperius dixerat ſe id maxime ſcire cupere. ¶ Mille pignora: Mille ſigna. ¶ Sed quia res timida eſt omnis miſer: Sed quia quilibet infœlix timidus eſt: Duas autem cauſas præcipuas huius rei aſſignat. ¶ Et quia longo eſt: Et quia iamdiu aſſueui nullam habere lætitiam. ¶ In morem: In conſuetudinem. ¶ Caducis aquis: Aquis cadentibus. ¶ Crebro percuſſu: Crebro caſu. ¶ Noua plaga: Nouus aliquis fortunæ ictus. ¶ Vix habet locum in nobis: Vix poteſt me uulnerare: quaſi dicat uix ulla ē pars mei relicta illæſa: quæ poſſit fortunæ plagis iterum uulnerari: hoc eſt uix nouum malum poſſet nobis afferri: q̄d nō pri' experti ſim'. ¶ Ab aſſiduo uſu: Ab aſſidua cultura agri. ¶ Curuis rotis: Curribus habentib' rotas curuas. ¶ Appia: Via illa ab Appio cēſore ſtrata & cognominata ut alibi diximus. ¶ Calcata: Peſſundata & ue

lenis
Leuis
Fortuna infana & cæca fortuna uolubilis:

Cinyps
cinyphee ſegetes
libya horreū romanorum

cinyphei hirci
Hybla
Megara.
Hyblææ apes
Thimum.

xata.¶ Artibꝰ igenuis: Liberalibꝰ diſciplinis.¶ Multis: A q̃ plurimis.¶ Perii meis dotibꝰ: Quaſi dicat: Ego mi hi excidium paraui artibus ingenuis non gloriam ut pleriq̨.¶ Vita prior: Vita mea anteacta.¶ Caret uitio: Caret labe: Vixi enim ſine crimine.¶ Illa: Scilicet uita recte acta.¶ Culpa grauis: Senſus ē: Siquis admiſit ali quod graue ſcelus: ſolet plærunq̨ ille impune abire: quia amici imperatoris iram leniunt.¶ Omnis gratia: Omnis amicitia.¶ Fuit muta pro nobis: Quia nemo amicus pro me imperatorem orauit ut ignoſceret.¶ Adiuuat: Suffragatur. quia præſentes poſſunt pro ſe cauſam dicere: & ad amicos confugere: ac eorū uti pa trocinio in rebus ſuis afflictis: quod auxiliū ſibi ſub latum eſſe dicit poeta propter abſentiam.¶ Hoc ca put abſens: Me abſentem damnatum ab Auguſto.¶ Taciti Cæſaris: Cæſaris etiam non loquētis: Qua ſi dicat loquendo ſolum Cæſar unūquemq̨ obrue ret: nedum pœnam irrogando ut mihi: ex quo maio rem infœlicitatem ſuam & ſupplicium innuit: quod etiam per alia incommoda exaggerādo exequitur.¶ Fit fuga temporibus leuior: Leuius ſolet eſſe ſup plicium quando exules abeunt expectato tempore nauigationi apto: Aliis uero incōmodis meis hoc etiam acceſſit: q̨ fugatus ſum triſti ſidere.¶ Proiectꝰ in æquor: In naui admiſſus: ut ī exilium pficiſcerer.

Arcturus ¶ Arcturum ſubii: Tempore quo Arcturꝰ magnos imbres parabat cœpi nauigare: Arcturus autē ſtella eſt: quæ urſæ cauda interpretatur αρτου ουρα id eſt urſæ cauda dicitur: Eſt enim in cauda maioris urſæ locata quam Bootes in zona habere dicitur clarius cæteris lucentem. autor Iginius. Exoritur autem au tore Plinio. xi. diebus ante Autumni æquinoctium: Eſt autē Aequinoctium uernum. viii. calendas apri

Aequino- lis: ut docet Columella libro. xii. Autumnale æqui

ctium uer noctium. viii. Calendas octobris: id eſt die. xxiiii. ſe

num: ptembris: orietur ergo Arcturus die ſeptēbris. xiii.

Aequino- Arcturi uero ſidus non fere ſine procelloſa grādine

ctiū autū- emergere ſcribit Plinius. Et Plautus in rudēte indu

nale: cit Arcturum ſic loquentem. Increpui hibernum &

Arcturus fluctus moui marinos. Nam Arcturus ſum ſignum

pcelloſus: omnium acerrimum: Vehemēs ſum exoriens: quū occido uehemētior. Columella etiam libro. xii. ita ait. Octauo calendas Martii Arcturꝰ prima nocte ori tur frigidus dies Aquilone uel choro interdum plu uia: & itē. Quarto calēdas nouēbris Arcturus ī ue ſpe occidit uētoſus dies: Itē. Quintodecimo calē. octobris Arcturꝰ exoritꝰ Fauonius & Aphricus iter dū Eurus: quē quidā Vulturnum appellant. Item Vndecimo. & xii. calēdas Iulias Arcturus mane occidit: tempeſtatem ſignificat.

Pleiades: ¶ Pleiadūq̨ minas: Pleiades ſignum eſſe Plynius ſcribit in cauda tauri ſtellis octo

Vergiliæ. quas appellauere Vergilias. Iginius etiam docet inter tauri finitionem & Arietis caudam ſtellas eſſe: quas

Seruii er- Vergilias noſtris græci autem Pleiadas appellauere: Dictas autem putant. ut docet Seruius ab eo quod eſt

ror. πλεειν id eſt nauigare: uel q̨ ex Pleione oceani: & Atlante ſint natæ: hæ numero ſeptimo dicuntur: ſed ne mo amplius q̃ ſex uidere poteſt: exiſtimanturque choream ducere ſtellis: Vergilias autem noſtri dixere: q̨ poſt uer exoriunt: aut ut putat Seruius a uerni temporis ſignificatione. Corrigendus eſt error Seruii: qui pu tauit Pleiades ſignum eſſe ante genua tauri: oriūtur autem quarto nonas apriles. Columella ſcribit. vi. Idus octobris Vergilias exoriri ueſpere: fauonio ſpirante: & interdum aphrico cum pluuia: uerum tertiodecimo & duodecimo calēdas nouēbris ſolis exortu occidere & tempeſtatem ſignificare: Plynius etiam docet Ver giliarum exortu æſtatem incipere: occaſu hiemem. De his legito etiam Ouidium libro faſtorum quarto.¶ Placidam hiemem: Placidam tempeſtatem.¶ Carinæ: Cæteræ naues præter meam.¶ Non fuit ſæuior ithacæ puppi. Non fuit crudelior naui Vlyſſis Ithacenſis: qui per decennium errauit: q̃ meæ ſubintelliges¶ Recta fides comitum: Alia etiam cauſa doloris: Dicit enim ſe quoque ab amicis ſuis deſertum: & ab his potiſſimum: quos ſibi ille fidos eſſe exiſtimabat.¶ Ditata eſt meis ſpoliis: Exules enim bonis & fortunis ſpo liabāt. Queritꝰ ergo poeta bona ſibi adempta data fuiſſe his: quos ſibi amicos exiſtimabat.¶ Mitius exilium faciūt loca: Loca ēt amœna ſolēt ēt exiliū īminuere.¶ Triſtior: Plena maioris triſtitiæ.¶ Sub ambobꝰ polis: Sub polo arctico & antarctico.¶ Vltima tellus: Tellus pōtica.¶ Et exulibꝰ: Etiā exulibꝰ nedū cæteris.¶ Tua laurea: Tui triūphi: ſeu tuum imperiū: Laurea enim erat īſigne imperatorū.¶ Iacet ſub hoſte finitimo: Manet

Artibus ingenuis quæſita eſt gloria multis:
Infœlix perii dotibus ipſe meis.
Vita prior uitio caret: & ſine labe peracta eſt:
Auxilii miſero nil tulit illa mihi.
Culpa grauis precibus donatur ſæpe ſuorum:
Omnis pro nobis gratia muta fuit.
Adiuuat in duris aliquos præſentia rebus:
Obruit hoc abſens uaſta procella caput.
Quem non obrueret taciti quoq̨ cæſaris ira?
Addita ſunt pœnis aſpera uerba meis.
Fit fuga temporibus leuior: proiectus in æquor
Arcturum ſubii pleiadumq̨ minas.
Sæpe ſolent hyemen placidam ſentire carinæ:
Non ithacæ puppi ſæuior unda fuit.
Recta fides comitum poterat mala nr̄a leuare:
Ditata eſt ſpoliis perfida turba meis.
Mitius exilium faciunt loca: triſtior iſta
Terra ſub ambobus non iacet ulla polis.
Eſt aliquid patriis uicinum finibus eſſe:
Vltima me tellus: ultimus orbis habet.
Præſtat & exulibus pacem tua laurea cæſar:
Pontica finitimo terra ſub hoſte iacet.

ſub hoſte uicino: quaſi innuat ubiq; terrarum eſſe pacem a Cæſare partam præterq̃ in terra ubi poeta exulabat. ¶ In agrorum cultu: In agricultura ex quo alia etiam incommoda oſtendit. ¶ Verti. Coli. ¶ Barbarus hoſtis: Getæ & cæteri ſcythæ. ¶ Temperie cœli corpuſq; animuſq; iuuatur: Oportet locum eligere temperatũ ad ſalubritatem corporis conſeruandam & per conſequens etiam mentis: regio enim æſtuoſa aut frigida in ſalubris eſt autore Vitruuio. ¶ Iuuatur: Fouetur ſcilicet alibi q̃ in terra pontica. ¶ Perpetuo frigore: Aſſidua hieme. ¶ Ora ſarmatis: Ora ſarmatiæ ubi ego ſum. ¶ Eſt non inuidioſa: Eſt nõ plena inuidiæ in aliis locis: q̃a omnes pariter eã hauriunt & ſic nemo alteri inuidet. ¶ Palus: Aqua paluſtris uel quæ defluit ex mæoride palude eaq; ſalſa. ¶ Omnia deficiũt: Omnia mihi deſunt in pontica regione. ¶ Animus tamen omnia uincit: Tamẽ omnia hæc incõmoda ſupero animi fortitudine. ¶ Habere uires: Eſſe forte in ferẽdis his malis. ¶ Suſtineas ut onus: Vt pondus & cauſæ meæ difficultatẽ tueare. ¶ Vertice recto: Capite nõ flexo: ſed totis uiribus. ¶ Neruos flecti: Ceruicem & caput: hoc eſt uires tuas curuari & infringi ipſo pondere: quaſi moneat non eſſe timẽdum q̃uis cauſa ſit magna & ponderoſa: immo ualidius inſtandum & defendendum eſſe amicum. ¶ Viuere ne nolim: Vt uelim uiuere. ¶ Deficiáq;: Et ne moriar. ¶ Nec uos parua datis: Acquieſcimus etiam inquit ueſtris ſolatiis o amici quorum præſidia & fidem in malis meis & rebus dubiis cognoui. ¶ Cœpta: Quæ pro me tuendo cœpiſti. ¶ In æquore: In periculo. ¶ Iudiciumque tuum: Quia iudicaſti me dignum ueniaut defenſione tua & tua amicitia: uel q; Cæſar mihi ignoſceret.

Tempus in agroꝝ cultu conſumere dulce eſt:
 Non patitur uerti barbarus hoſtis humũ.
Temperie cœli corpuſq; animuſq; iuuatur:
 Frigore perpetuo ſarmatis ora riget.
Eſt in aqua dulci nõ inuidioſa uoluptas:
 Aequoreo bibitur cũ ſale miſta palus.
Omnia deficiunt: animus tamẽ omnia uincit:
 Ille etiam uires corpus habere facit.
Suſtineas ut onus nitẽdum eſt uertice recto:
 At flecti neruos ſi patiare cades.
Spes quoq; poſſe mora miteſcere principis irã
 Viuere ne nolim/deficiáq; facit.
Nec uos parua datis pauci ſolacia nobis:
 Quorũ ſpectata eſt per mala noſtra fides.
Cœpta tene q̃ſo/nec in æquore deſere nauem:
 Meq; ſimul ſerua/iudiciũq; tuũ.

¶ Ad Cottam.

REdditus eſt nobis cæſar cum cæſare nuper:
 Quos mihi miſiſti maxĩe cotta deos
Vtque tuum munus numerum: quem debet: haberet.
 Eſt tibi cæſaribus liuia iuncta ſuis:
Argentum fœlix/omniq; beatius auro:
 Quod fuerit pretiũ qum rude numẽ habet.

¶ In Octauum Epiſtolam Enarratio.

REdditus eſt nobis: Hanc Epiſtolã ſcribit ad Maximum Cottã: eiq; gratias agit q; ad ſe miſerit Augusti Cæſaris Liuiæ ac etiam Tiberii imagies: quos quoniã præſentes & aliter uidere nõ poterat: p diis uenerabat: Rogat deinde eos ut ſibi mitius exiliũ concedant nec patiantur eorũ imagines quas habet ſemp ſecum eſſe in hoſtili & inuiſo loco. ¶ Eſt redditus: Eſt datus. ¶ Cæſar cum cæſare: Auguſtus cũ Tiberio: Sunt qui nõ Tiberii: ſed Druſi maioris imaginem cũ Auguſti imagine miſſam intelligãt: magis placet ad Tiberium uiuentẽ q̃ ad mortuum Druſum referas. ¶ Quos deos. Quẽ Auguſtum & Tiberium. ¶ Numerũ: Scilicet trium perſonarum. ¶ Quẽ debet: Quia cũ Auguſti ſigno debet eſſe etiam Liuiæ uxoris imago: uel quia numerus trinarius perfectior eſt binario: nam numero deus impare gaudet. ¶ Argentum fœlix: Signa fœlicia: Senſus autem eſt. Signa iſta argentea in quibus ſunt Cæſarum imagines fœlicia & præcioſiora omni auro quanti eſſe debent: qum etiam argentum ipſum ſine ulla deorum effigie ſit pretioſum & inſtar numinis. ¶ Omnique beatius auro: Et fœlicius omni auro propter Cæſarum imaginem inſculptam argento: alioqui aurum pretioſius habetur: propterea q; rerum uni nihil igne deperit tota etiam in incendiis rogiſque durante materia: quinimmo quo ſæpius arſit proficit ad bonitatem autique experimento ignis eſt ut ſimul colore rubeat quo ignis ac ipſum Obrizum uocant: Primum autem bonitatis argumentum eſt q̃ difficillime accendi: præterea mirum prunæ uiolentiſſimæ ligni indomitum: palea citiſſime ardeſcere: atque ut purgetur cum plumbo coqui. Altera cauſa pretii maior q; minimum uſus deterit: qum argento ære plumbo lineæ ducantur manuſque fordeſcant decidua materia: nec aliud laxius dilatatur aut numeroſius diuiditur utpote cuius unciæ in ſeptuagenas & quinquagenas pluresq; bracteas quaternum utræq; digitorum ſpargantur: Super cætera non rubigo ulla non ærugo: non aliud ex ipſo quod conſumat bonitatem minuat ue pondus: autor Plynius in libro trigeſimotertio. ¶ Quod fuerit precium: Quod precium eſſe debet. ¶ Qum rude numen habet:

Cur auro pretium Obrizum

Qum argentum non ſignatum & ſine ulla deorum effigie habeatur a mortalibus pro numine. ſ Maiora: Subaudi munera. ſ Cœlitibus tribus: Duobus Cæſaribus & Liuia. ſ Noſtra ſub ora: Sub noſtrum conſpectum. ¶ Spectare deos: Videre ſua numina id eſt Cæſares ipſos. ſ Et adeſſe putare: Et exiſtimare ipſos eſſe in Scythia apud me. ſ Cum uero numine: Cum auguſto qui eſt romæ. ſ Quantum ad me: Quantum ad me ſpectat ſubaudi. ſ Redii: In patriam e ſcythia uideor remigraſſe. ſ Vltima tellus ſcythiæ regio. ſ Vt prius Vt antea: & ſubauditur ab inferiori morabar. ſ Vt ſalutabam: Vt anteaquam relegarer ſolitus eram de more mane ſalutare quod fieri ſolebat prima & ſecunda hora. Martialis. prima ſalutantes atque altera cōtinet hora. ſ Numen cœleſte: Auguſtum deum. ſ Quod tribuas reduci: Quod exhibeas mihi a te in urbem reuocato. ſ Nil maius: Quam ſcilicet ſalutare numen Cæſaris ut prius ſolebam. ſ Quid noſtris oculis: Subaudi deeſt. ſ Niſi ſola palatia: Niſi romanæ ædes. ſ Qui locus: Quæ ipſa palatia. ſ Ablato cæſare: Amoto Auguſto cuius præſentia nobilitat romana palatia & totam urbem. ſ Hunc: Hāc Auguſti effigiem. ſ Faciem ſuæ patriæ: Formam romanæ urbis patriæ Auguſti. ſ Fallor: Erro ꝙ nō eſt mihi iratus Auguſtus. ſ An ſunt irati mihi: An iram in me præſeferunt. ſ Supprime: Retine. ſ Parce puer: Ignoſce etiam tu o Tiberi: Per puerū enim Tiberium intelligit. ſ Tua cura: Tua ſolicitudo circa res imperii romani. ſ Per patriæ numen: Per Martem uel Romulum: aut deum tutelarem cuius nomen ignotum fuit ut ſcribit Macro. Iterū autem ꝓcatur Auguſti imaginē ut ſibi ignoſcat. ſ Perq; tori ſociā: Liuiam Auguſti uxorē dicit. ſ Et cui maieſtas: Et quæ inq̄t maieſtatē tuā poteſt ferre. ſ Perq; tibi ſimilē: Tiberium dicit. ſ Perq; tuos nepotes: Et per Tiberii filios alterum naturalem: alterum adoptiuum ut ſupra dictum ē. ſ Vel auo: Vel te Auguſto. ſ Vel patre: Vel Tiberio. ſ Magno gradu: Celeriter. ſ Per tua iuſſa. Quēadmodum iubes hoc eſt qui fiunt clari ut uis & iubes. ſ Cōtrahe. imminue. ſ Et tua: Nunc Tiberii imaginem precatur. ſ Si fas eſt: Si licet ut mihi faueas quādoquidem me Auguſtus dānauit: quaſi dicat ſi licet tibi fauere mihi Auguſto infenſo. ſ Proxime a Cæſare: Valde uicine o Tiberi Cæſari Auguſto & ei omnium proxime ut ſunt filii patribus. ſ Pauido uultu: Timido uultu de more captiuorum: Ex hoc autem loco & ſequentibus uerſibꝫ colligi poteſt mortuo Druſo Tiberii fratre ipſum Tiberium expeditionem ſumpſiſſe aduerſus Germanos ut ſupra ēt diximus. ſ Añ equos triūphātes: Añ equos Tiberii de Germania deuīcta Triūphū agentis: Erat aūt cōſuetudo: ut añ impatores triumphātes portarenť capta oppida picta & ꝓuinciæ. ſ In annos pylios: In annos Neſtoris: q a poetis dī tercētum annos uixiſſe: per patrē autem Auguſtum intellige: per matrem uero Liuiam. ſ In annos cumæos: In annos longiſſimos quemadmodū dicunt

Anni cumæi Sibylla cumana

ſibyllam cumanā uixiſſe: Scribit enim Seruius Apollinem ſibyllam pro amore dilexiſſe & ei optuliſſe poſcēdi quod uellet arbitrium: illa hauſit harenam manibus & longam uitam popoſcit. Apollo reſpōdit id poſſe fieri ſi Erythream inſulam in qua habitabat relinqueret: & eam nunq̄ uideret: profecta igitur cumas tenuit & illic defecta uiribus corporis uitā in ſola uoce retinuit: quod quum ciues eius agnouiſſent ſiue inuidia: ſiue miſeratione cōmoti ei. Epiſtolā miſerunt creta antiquo more ſignatam quæ uiſa terra (nam erat de eius inſula) in mortem reſoluta eſt: tam

Non mihi diuitias dādo maiora dediſſes:
Cœlitibus miſſis noſtra ſub ora tribus.
Eſt aliquid ſpectare deos & adeſſe putare.
Et quaſi cum uero numine poſſe loqui.
Quātū ad me/ redii: nec me tenet ultia tellus:
Vtq; prius/ media ſoſpes in urbe moror.
Cæſareos uideo uultus uelut ante uidebā:
Vix huius uoti ſpes fuit ulla mihi.
Vtq; ſalutabā/ numen cœleſte ſaluto:
Quod reduci tribuas nil puto maius habes.
Quid noſtris oculis niſi ſola palatia deſunt?
Qui locus ablato cæſare uilis erit.
Hūc ego qū ſpectē: uideor mihi cernerē romā.
Nam faciem patriæ ſuſtinet ille ſuæ.
Fallor? an irati mihi ſunt in imagine uultus:
Toruaq; neſcio quid forma minantis habet?
Parce uir immenſo maior uirtutibus orbe:
Iuſtaq; uindictæ ſupprime frena tuæ.
Parce puer ſæcli decus admirabile noſtri:
Terrarū dominū quem tua cura facit.
Per patriæ numē: quod te tibi charius ipſo eſt:
Per nunquam ſurdos in tua uota deos.
Perque tori ſociā: quæ par tibi ſola reperta eſt:
Et cui maieſtas non oneroſa tua eſt.
Perque tibi ſimilem uirtutis/ imagine natū:
Moribus agnoſci qui tuus eſſe poteſt.
Perque tuos uel auo dignos uel patre nepotes:
Qui ueniunt magno per tua iuſſa gradu:
Parte leua minima: noſtras & cōtrahe pœnas
Daque locū ſcythico qui ſit ab hoſte procul:
Et tua: ſi fas eſt: a cæſare proxime cæſar
Numina ſint precibus non inimica meis.
Sic fera quamprimū pauido germania uultu
Ante triumphantes ſerua feratur equos.
Sic pater in pylios: cumæos mater in annos

etiam Maro hanc ob cauſam longæuā appellauit: Propertius: Et ſi cumææ ſæcula uatis aget: Et alibi: At me non ætas mutabit tota ſibyllæ. ¶ Et poſſis filius eſſe diu: Et diu tu cum parentibus uiuas. ¶ Tu quoq; conueniens nupta. Tu quoq; Liuia digna uxor: Ad Liuiæ enim imaginem miſſam conuertit ſermonem poeta poſteaq; Auguſtum & Tiberiū precatus eſt. ¶ Non dura aure: Non difficili aure ſed placida me audi. ¶ Preces ſupplicis: Preces ſupplicantis Ouidii. ¶ Vir: Maritus Auguſtus. ¶ Cum prole nepotes: Per prolē Tiberium intelligit: per nepotes uero filios Tiberii. ¶ Cumq; bonis nuribus: Et cum ipſis filiorū Druſi & Tiberii uxoribus & ſubauditur ſint ſoſpites: Eſt autem ſenſus: Et ille etiam neptes quas genuere nur⁹ tuæ ſint etiam ſoſpites una cum ipſis nuribus. Ordo uero talis eſt: Et illæ ſcilicet neptes quas nurus peperere ſint ſoſpites cum bonis nuribus ¶ Sic quem dira tibi: De Druſo fre Tiberii Liuiæ filio & Auguſti priuigno q in germania periit abūde diximus ſupra. ¶ Pars fuerit ptus: Nullus tuorū liberorū moriat̃ ampli⁹. ¶ Vltor fraterni funeris. Vltor mortis fratris Druſi ¶ Purpureus filius: Tiberius Liuiæ filius paludamento imperatorio & purpureo indutus. ¶ Equis niueis: Eqs candidis uictoriam portendēnbus: uel equis triumphalibus. ¶ Inſtet: immineat hoſtibus & eis aduerſetur. ¶ Annuite: Fauete. ¶ Timidis uotis: Precib⁹ meis quæ uident̃ timorem præſeferre. ¶ Deos pſentes: Deos prope ſe. quēadmodū ego habeo Auguſti Tiberii & Liuiæ imagīes miſſas roma. ¶ Cæſaris aduētu: Cæſare in harenam ueniente: Seruis (ut ſcribit Seneca) licebat ad ſtatuā confugere: apud iuris conſultos frequēter legimus Seruos ad ſtatuam principis tanq̄ unicum ſuffragium ſolitos confugere ad euitandam ſæuitiam dominorū: Vlpianus ſcribens ad ædilitiū edictum arbitratur eū ſeruum minime eſſe fugitiuum: qui ad ſtatuam Cæſaris confugerit: Gladiatores igitur qui ſerui erant uicti cōfugiebant ad pedes Cæſaris & incolumes dimittebant̃: & ſi cōfugientes ad ſtatuam liberi erant: multo magis confugientes ad ipſum imperatorem. ¶ Exit harena: Egreditur de circo harena ſtrato. ¶ Et uuln⁹: Et plaga ab altero gladiatore illi illata: uel ipſe uulneratus: In qbuſdam exemplaribus legitur non uulnus ſed uultus id eſt Cæſaris præſentia habet nō modicum ſed magnum auxilium quia ille liberatur. ¶ Habet non leue auxilium. Habet non paruū præſidium. ¶ Nos quoq; ueſtra iuuet: Ordo eſt nos quoq; iuuet q uidem⁹ ueſtra ora & reliqua. ¶ Veſtra ora: Vr̃as imagines. ¶ Qua licet. Ea qua poſſum ratione: quia nō poſſum romæ eſſe & uera imperatoris ora uidere & ſuorum. ¶ Domus una: Vna mea cella & parua domus. ¶ Tribus ſuperis: Trib⁹ diis Auguſto Liuiæ & Tiberio. ¶ Corpora uera deūm: Corpora uera imperatorum. ¶ Inutile fatū: Infortunium mihi damnoſum. ¶ Quos dedit ars uultus: Vultus imperatorū quos ars potuit effingere. ¶ Sic homies nouere deos: Hoc pacto ſcilicet per imagines et ſimulachra deos immortales cognoſcimus: nā propriam eorū formā nulli licet uidere. ¶ Quos arduus æther Occulit: Qui a nobis æthere ſepant̃. ¶ Quæ mecū eſt: Quæ ē in ſcythia. ¶ In inuiſo loco. ¶ In terra hoſtili. ¶ Veſtra figura: Veſtrū ſimulachrū. ¶ E noſtra ceruice: E nr̃o corpe. ¶ Lumen: Oculos. ¶ Foſſis genis: Gena eſt mēbrana illa qua oculus tegitur: quum conniuit. ¶ Vobis raptis: Vobis mihi ereptis a Scythis: Intelligit aūt Auguſtum Liuiam & Tiberiū: quos appellat deos publicos: quoniam a romāis omnibus uenerabant̃ tanq̄ publicæ perſonæ. ¶ Portus & aura: Salus & fauor. ¶ Vt meas aquilas. Tanquam mea uexilla romana quæ aquilas pictas habebant: quoniam Aquila uniuerſarum auium regnum habet & eſt ualidiſſima. Ideoque illam & principatus inſigne putabant romani omenq; uictoriæ quodcunq; bello petiſſent. autor Ioſephus in libro tertio de bello Iudaico. ¶ Veſtra ſigna: Veſtras imagines. ¶ Fallo me: Me decipio. ¶ Nimia cupidine: Quia nimiū cupio mitius exilium. ¶ In imagine: In ſigno Auguſti. ¶ Viſaq; ſunt dictis: Imagines

Viuant: & poſſis filius eſſe diu.
Tu quoque cōueniens ingenti nupta marito/
Accipe non dura ſupplicis aure preces.
Sic tibi uir ſoſpes: ſic ſint cum prole nepotes:
Cūq; bonis nuribus quas peperere nurus.
Sic quē dira tibi rapuit germania druſus
Pars fuerit partus ſola caduca tui.
Sic tibi mature fraterni funeris ultor
Purpureus niueis filius inſtet equis:
Annuite o timidis mitiſſima numina uotis:
Præſentes aliquid profit habere deos.
Cæſaris aduentu tutus gladiator harena
Exit & auxilium non leue uulnus habet.
Nos quoq; ura iuuet qđ qua licet ora uidem⁹:
Facta quod eſt ſuperis iā domus una tribus.
Fœlices illi qui non ſimulachra. ſed ipſos.
Quique deum coram corpora uera uident.
Quod quoniam nobis inuidit inutile fatum/
Quos dedit ars uultus effigiemq; colo:
Sic homines nouere deos: quos arduus æther
Occulit & colitur pro ioue forma iouis:
Denique quæ mecū eſt & erit ſine fine: cauete
Ne ſit in inuiſo ueſtra figura loco:
Nam caput e noſtra citius ceruice recedet:
Et patiar foſſis lumen abire genis:
Quā caream uobis o publica numina raptis:
Vos eritis noſtræ portus & aura fugæ.
Vos ego cōplectar geticis ſi cingar ab armis.
Vtq; meas aquilas ueſtra ego ſigna ſequar.
Aut ego me fallo/nimiaq; cupidine ludor:
Aut ſpes exilii commodioris adeſt.
Nā minus & min⁹ eſt facies in imagine triſtis:
Viſaq; ſunt dictis annuere ora meis.

Serui ad ſtatuā imperatoris.

Cur aqlæ in ſignis romanorū

ſtæ uiſæ ſunt mihi aſſentiri ut uelint concedere locum exilii magis cõmodum. ¶ Præſagia. Vaticinia. ¶ Timidæ mentis: Animi mei qui ſemper formidat aduerſa. ¶ Iuſtaque quis: Et quis iuſte mecũ iratus ſit Auguſtus: tamen precor ut mecum mitius agat.

Vera precor fiant timidæ præſagia mentis
Iuſtaq; quãuis eſt ſit minor ira dei.

¶ Ad Cotium.

Regia progenies/cui nobilitatis origo
Nomẽ in eumolpi peruenit uſq; coti.
Fama loquax uĩas ſi iã puẽit ad aures
Me tibi finitimi parte iacere ſoli:
Supplicis exaudi iuuenũ mitiſſime uocem
Q uãq; potes profugo (nã potes) affer opẽ:
Me fortuna tibi: de qua qđ non quæror hoc ẽ
Tradidit: hoc uno non inimica mihi.
Accipe naufragium non duro littore noſtrũ:
Nec fuerit terra tutior unda tua.
Regia (crede mihi) res eſt ſuccurrere lapſis:
Conuenit & tanto quantus es ipſe uiro:
Fortunã decet hoc iuſtã: quæ maxima qũ ſit:
Eſſe poteſt animo uix tamen æqua tuo.
Conſpicitur nunquã meliore potentia cauſa:
Q uam quotiens uanas non ſinit eſſe preces
Hoc nitor iſte tui generis deſiderat. hoc eſt
A ſuperis ortæ nobilitatis opus.
Hoc tecum cõmune deis: quod uterq; rogatũ
Supplicibus ueſtris ferre ſoletis opem.
Hoc tibi & eumolp9 gñris clariſſim9 auctor
Et prior eumolpo ſuadet erichthon ius

¶ In Nonam Epiſtolam Enarratio.

Regia progenies: Ad Cotiũ filium Cotii regis thraciæ hanc epiſtolã ſcribit laudatq; illũ a generis origine: monetq; regiũ ac diuinum eſſe miſeris ſuccurrere & ſibi potiſſimũ ob ſtudia poeticæ facultatis: ſi quidẽ illa quaſi quodd ã amicitiæ uinculum habent: poſtremo eum rogat: ut oranti terra ſua bellicoſa in qua exulabat ſit ei fida & amica. ¶ Regia progẽies: Fili regis. Ordo

Coti9 rex getarum Cotiſo — eſt O coti regia progenies & reliqua: Hunc aũt Cotium filium regis thraciæ & getarum fuiſſe libet ſuſpicari: quem Tranquillus Cotiſonem appellat: cui M. Antonius ſcripſit Auguſtum filiam Iuliã deſpõdiſſe quo tempore ſibi quoq; inuicem filiam regis in matrimonium petiſſet. Sane Cotum ſeu Cotium huius patrem (ut exiſtimo) regnaſſe in thracia tuliſſeque auxilia Pompeio ciuilibus bellis: ita docet Lucanus. Tũc ſadalum fortemque cotum: Ammian9

Cotiæ alpes — Marcellinus Alpes Cotias dictas eſſe a Cotio rege q perdomitis gallis eas extruxit molibus magnis cõpẽdiarias & uiãtibus opportunas: qui in amicitiam Octauiani principis receptus eſt. ¶ Peruenit uſq; in nomen eumolpi: Deſcendit uſque ab Eumolpo: Eu

Eumolpus — molp9 enim Neptuni & Chiões boreæ & Orithiæ filiæ filius fuit & ex thracia in Atticam uenit: Eum ſane Homerus carmine ſuo fortem appellat: de illi9 prætere a genere nihil: In pugna olim inter atheniẽſes & Eleuſinios interiit Erichtheus Athenienſium rex & Immaradus Eumolpi filius: quod bellũ inter eos fœderis conditionibus depoſitum eſt: ut Eleuſinii in cæteris reb9 Athenienſibus parerent: ſed ipſi ſeorſum rem ſacram facerẽt: Cereris uero & Proſerpinæ ſacra peragerẽt Eumolpus & Celei filiæ: de eius morte nihil compertũ habeo: illius monumentum non ſecus Eleuſinii oſtendebant q Athenieẽſes. Autor Pauſanias. ¶ Soli tibi finitimi: Terræ tibi uiciæ. ¶ De qua q non queror hoc eſt. Quaſi dicat de fortunæ malis omnibus queror hoc uno excepto: q ea me tibi uicinum eſſe uoluit. ¶ Tradidit me ibi: Me tibi uicinum exhibuit. ¶ Hoc uno nõ inimica mihi: In hoc ſolo mihi nõ infenſamã in reliquis mihi fuit inimica. ¶ Accipe naufragium noſtrũ: Accipe meũ infortunium & me relegatum in tuo ſolo. ¶ Non duro littore: Non aſpo ſed benigno placido & propitio ſolo: Quaſi dicat: Ego relegatus tanq nauſtages ſupplex ad littus tuum confugio precorq; ut me benigne excipias. ¶ Nec fuerit terra: Nec permittas me fuiſſe magis tutũ in mari: ex quo ad littus tuum enataui q terra tua: Tutiores enim ſumus in terra q in mari: Ex quo poeta innuit illic tutiorem ſedem ſperandam q in mari: Q đ ſi ſibi tã longa nauigatione pepercit: multomagis eiũ terram intelligit debere ei parcere: legitũ etiam Ne fuerit terra: ſed idem eſt ſenſus. ¶ Eſt res regia: Eſt res ad regem pertinens: Reges enim tanq dii in terris debent eſſe per q beneficii: in ea re enim maxime deos imitanẽ. ¶ Lapſis: His qui errauerunt. ¶ Et cõuenit tanto uiro: Et ſuccurrere lapſis decet te filiũ regis. ¶ Fortunam decet hoc iuſtam: Hoc etiam ſcilicet miſeris ſuccurrere cõuenit tuæ fortũæ & fœlicitati: quæ iuſta eſſe dicitur: uel pertinet ad fortunã iuſtam non autem ad uariã & cæcam. ¶ Quæ maxima qum ſit: Quãuis habeas inquit magnum imperium maiori tamen dignus eſſes. ¶ Vix tamen poteſt eſſe æqua tuo animo: Tamen uix poteſt eſſe æqualis & tanta quãtã animi tui magnitudo expoſceret. ¶ Potentia. Fortuna fœlix alicuius. ¶ Meliore cauſa: Probabiliori materia. ¶ Nõ ſinit preces eſſe uanas. Non permittit preces eſſe irritas & non fundi incaſſum. Senſus eſt: Nullius potentia melius cõſpicitur q qum preces ſupplicantũ exaudiuntur. ¶ Deſiderat hoc: Requirit ut meas preces exaudias. ¶ A ſuperis ortæ nobilitatis: Nobilitatis a diis originem ducentis: hoc autem dicit propter Eumolpum filium Neptuni & Chiones filiæ boreæ generis ſui autorem ut diximus. ¶ Hoc tecum cõmune deis: Hoc eſt tibi cum diis cõmune q preces exaudias queẽadmodum & illi. ¶ Supplicibus ueſtris: Hominibus uos ſuppliciter precantibus. ¶ Et Eumolpus: Et Thrax ille Neptuni & Chiones filius. ¶ Prior eumolpo: Maior natu ipſo eumolpo: Ex orithyia enim Erichthonii filia nata eſt Chione mr Eumolpi. ¶ Erichthonius: Erichtho-

nius ſeu Erichtheus rex fuit Athenarum: quem Minerua(ut ſcribit Homerus)e rure ubi natus erat ſuſcepit educauitq; & Athenienſi populo pro rege tradidit:deoq; illi ânua ſolennia Athenienſes in ea inſigni urbe agunt taurorum agnorumq; ſacrificiis. ¶ Nam quid erit: Nam cur fiet. ¶ Quare ſolito dignentur honore: Numina:Quare diis ſacrificia exhibeamus eoſq; colamus. ¶ Si demas:Si adimas ſi remoueas. ¶ Deos uelle iuuare: Deos uelle hominibus & miſeris opem ferre: Quid eſt cauſæ inquit cur homines uelint deos immortales tanto honore afficere:ſi uiderint eos nolle miſeris opem ferre:quaſi innuat eos coli nullam aliam

Erichthonius

Erichtheus rex

Nam quid erit/quare ſolito dignemur honore
Numina/ſi demas uelle iuuare deos?
Iuppiter oranti ſurdas ſi præbeat aures
Victima pro templo cur cadet icta iouis?
Si pacem nullam pontus mihi præſtet eunti/
Irrita neptuno cur ego tura feram?
Vana laborantis ſi fiant uota coloni.
Accipiet grauidæ cur ſuis exta ceres?
Nec dabit intonſo iugulũ caper oſtia baccho:
Muſta ſub inducto ſi pede nulla fluuant.
Cæſar ut imperiũ moderetur frena precamur:
Tam bene q̃ patriæ conſulit ipſe ſuæ
Vtilitas igitur magnos hominesq; deoſq;
Efficit auxiliis quoq; fauente ſuis:
Tu quoq; fac proſis intra tua caſtra iacenti

ob cauſam niſi quia nos iuuant:qua re adempta nemo illos colet. ¶ Surdas aures: Aures inexorabiles. ¶ Victima icta:Victima cæſa. ¶ Pro templo:In templo aliter dicimus pro roſtris: ideſt ante roſtra ut proſcænia pulpita quæ ſunt ante ſcænam ut eſt autor Caper: & pro curia ante curiam: Sed quia uictimæ in templis ante aras non ante templa cædebantur:ideo pro templo in templo non ante templum expones. ¶ Nullam pacem: Nullam tranquillitatem. ¶ Mihi eunti:Mihi nauiganti. ¶ Irrita tura:Tura nihil proficientia & minime ipſum Neptunum placantia:qui q; primus nauigandi arte inuenta claſſeq; inſtituta præfectus eſt a Saturno traditus: Ideo tradunt eum mari imperaſſe ſacraq; ei a nauigantibus facta:autor Diodorus. ¶ Fiant uana:Non exaudiantur a diis: Solent enim agricolæ auidi diis nota facere & eos orare ut ſibi multas fruges concedant. ¶ Accipiet grauidæ: Cur inquit ſacrificabitur Cereri porca: ſi preces agricolarum incaſſum fundentur: ut autem Cereri ſacrificarent agricolæ: ita præcipit Maro: Cuncta tibi cererem pubes agreſtis adoret:Cui tu lactæ fauos & miti dilue baccho. Terq; nouas circũ fœlix eat hoſtia fruges:Omnis q̃ chorus & ſocii comitentur ouantes Et cererem clamore uocent in tecta: neq; ante Falcem maturis quiſq̃ ſupponat ariſtis. Quam cereri torta redimitus tempora quercu Det motus incompoſitos & carmina dicat. ¶ Suis grauidæ:Porcæ prægnantis:Initium imolandi a ſuillo genere ſumptum exiſtimat Ouidius:cuius rei cauſam in faſtis ita aſſignat. Prima ceres auidæ gauiſa eſt ſanguine porcæ Vlta ſuas merita cæde nocentis opes: Nam ſata uere nouo teneris lactẽtia ſuccis Eruta ſetigeræ comperit ore ſuis:& in met.idem etiam ita refert. Prima putatur Hoſtia ſus meruiſſe mori quia ſemine pando Eruerit roſtro ſpemq; intercceperit anni: Scribit etiam Varro initiis Cereris eam uictimam imolari ſolitam:cædebantq; porcum initiis pacis in coniunctione fœderis ut idem ſcribit:& nuptiarum initio noua nupta & nouus maritus in hetruria porcum imolabant Priſci quoq; latini & græci in Italia idem feciſſe uidentur:nam & noſtræ mulieres maximeq; nutrices naturam qua fœminæ ſunt in uirginibus appellabant porcum: ut alibi diximus: Mactabatur autem porcus Cereri: quia hoc animal frugibus nocet: Solebant enim uictimæ pro qualitate numinum imolari: & uel cædebãtur quæ obſunt eorum muneribus ut caper libero quia uitibus nocet:Capra Mineruæ quia lambendo quoq; oliuam ſterilem facit:uel aliqua ſimilitudine credebantur numinibus placituræ ut inferis nigræ pecudes.albæ ſuperis:Mactabatur autem Cereri tam porcus q̃ porca:ſed Ouidius hoc loco fœminam magis elegit:quia elocutiones quædam per fœmininum genus elegantiores fiunt. Vergilius. Cæſa iungebãt fœdera porca:uel quia(ut ſcribit Seruius)in omnibus ſacris fœminini generis uictimæ potiores ſunt:unde ſi per marem litari non poterat ſuccidanea non poterat adhiberi:Porca præterea quæ Cereri mactabatur ab eo qui mortuo iuſta non feciſſet:ideſt glebam non obieciſſet præcidaneam uocant:quia mos erat ea facere priuſq̃ nouas fruges guſtarent autore Pompeio:qui præcidaneam porcam a præcidendo dictam oſtenditq; imolaretur anteq̃ nouam frugem præciderent:Eligebantur autem ad ſacrificia porci maiores:& (autore Donato) dicebantur Eximii:nam boues ad id electos egregios:oues lectas dicebat:Cato in re ruſtica docet quo modo anteq̃ meſſem incipias porcam præcidaneam facias. ¶ Intõſo baccho:Baccho crinito:cui Caper mactatur ob cauſam ſupradictam. Vergilius Baccho caper omnibus aris Cæditur:& ueteres ineunt proſcænia ludi. ¶ Caper hoſtia: Appoſitio figura eſt. ¶ Sub pede inducto: Sub pede impoſito uuæ: Bacchus enim uindemiæ dicitur præeſſe. Vergilius. Huc pater o lenæe ueni nudataq; muſto Tinge nouo mecum direptis crura cothurnis. ¶ Cæſar ut imperii:Senſus eſt: Ego quoq; non deſino Cæſarem præcari: ut iram in me ſuam ponat & imperio ſuo parcius utatur.ac ea æquitate mecum agat: qua patriam gubernat: Vel hoc dicit.precamur:ut Cæſar ſit incolumis:quo poſſit diu gubernare tam bene imperium romanum:q̃ bene gubernat romam:quaſi dicat non hæc fierent: ſi nollet Cæſar iuuare mortales: Vel certe precamur Cæſarem tanq̃ Deum ut romanam rempubli.cã optime gubernet quaſi inferat illum tanq̃ Deũ ideo coli:quia nouere eum uelle iuuare & patriæ & imperio romano. ¶ Auxiliis quoq; fauente ſuis: Vno quoq; utilitatem ſuam amante:ex quo colligit utilitatis propriæ gratia hæc fieri. ¶ Intra tua caſtra iacenti:Mihi in terra Tomitana

Cur Neptun' mari imperauit

Cereri porca ſacrificatur

Initium imolandi

Præcidanea porca

Eximii porci

Egregii boues

Lectæ Oues

F

tuo imperio ſubiecta relegato. ¶ O coti progenies: Ordo eſt O coti progenies digna & reliqua. ¶ Patente
tuo : Patre tuo Cotio. ¶ Conueniens uoluptas : Voluptas quæ homini conuenit : legitur etiam uoluntas.
¶ Et melius nulla: Et fauor nullo alio modo melius quæritur: q̃ qum homo hominem ſeruat : Eſt enim (ut
Læſtrigones Plynius docet) decus mortali iuuare mortales. ¶ Quis non antyphaten læſtrigona deuouet? Læſtrigones
populi fuere in extremo Italiæ Siciliam uerſus efferis moribus: habitantes prius urbem Formiarum inter
Antiphates rex Terracinam & Sinueſſam: eorum rex fuit Antiphates. Ouidius. inde lami ueteres læſtrigonas inquit in ur

O coti progenies digna parente tuo.
Cõueniens homini hominẽ ſeruare uoluptas:
Et melius nulla quæritur arte fauor.
Q uis nõ antiphatẽ læſtrigõa deuouet? aut q̃s
Munifici mores improbat alcinoi?
Nõ tibi caſſandr9 pater eſt: durus ue caphare9:
Q ui ue repertorem torruit arte ſua.
Sed quam marte ferox: & uinci neſcius armis:
Tam nunquam facta pace cruoris amans.
Adde quod ingenuas didiciſſe fideliter artes
Emollit mores: nec ſinit eſſe feros.
Nec regũ quiſquã magis eſt inſtructus in illis:
Mitibus aut ſtudiis tempora plura dedit.
Carmina teſtantur: quæ ſi tua nomina demas:
Threicium iuuenem compoſuiſſe negem.
Neue ſb hoc tractu uates foret unic9 orphe9:
Biſtonis ingenio eſt terra ſuperba tuo.
Vtque tibi eſt animus cũ res ita poſtulat: arma

bem. Venitur antiphates terra regnabat in illa. For
miæ inquit Plynius apud Caietam antiquiſſima læ
ſtrigonum ſedes: ad hos (ut ſcribit Homerus libro
decimo odyſſeæ) qum peruenisset Vlyſſes : & illos
aduerſos experiretur: unica perdita naue diffugiens
peruenit ad Circen : Deinde qum rediens peruenit
ad Phæacas : & in cõuiuio Alcinoi hos & Cyclo
pas humana carne uesci narraret: fingentem & men
dacem Iuuenalis exiſtimauit: Et Thucydides etiam
id fabuloſum putauit: Gelius tamen eos cyclopaſq;
& Cercyona ferociſſimos & immanes : ac alienos
ab omni humanitate tanq̃ in mari genitos : & ideo
Neptuni filios fuiſſe ſcribit : Sane Homerus docet
Antiphatem unum ex Vlyſſis ſociis deuoraſſe : un
de eum cruentum Papinius appellauit : qum dixit.
Litusq; cruenti. Antiphatæ. ¶ Aut quis improbat?
Aut quis uituperat? quaſi dicat nemo: immo om
nes laudant. ¶ Munifici alcinoi : Liberalis Alcinoi:
Alcinous Fuit enim Alcinous rex Phæacum iuſtiſſimus Nau
ſithoi filius apud quem (ut docet Homerus in Odiſ
ſea) Vlyſſes naufragus diuertit: ubi regio conuiuio
honorifice ſuſceptus errores ſuos expõebat : cui rex
ſi ſecum habitare uellet Nauſicæ filiæ coniugiũ offe
rebat: quod ille renuẽs multis ab eo muneribus do
natus: & naue cũ ſociis diſceſſit: Dona autẽ hæc fue
runt. Veſtes auro & Argento intextæ: Lebetes: pate
ræ: multũq; auri & argẽti: Apud Homerũ Neptunus
tradit Vlyſſem non tantũ ſibi ex troiana uictoria cõ
paraſſe: nec tantum in patriam referre potuiſſe nul
lo uexatum naufragio: quantum Alcinous dederit: unde non immerito Ouidius illum munificum appella
uit. ¶ Non tibi Caſſandrus pater eſt : Caſſandrum a quo Caſſandrea colonia in Macedonia appellata: quæ
Caſſandr9 olim Potidea dicebatur. ferunt uiuos homines ſepeliſſe : unde poſtea a ſuis defoſſus eodem genere mortis
Caſſãdrea colonia periit. Ouidius. Aut ſicut periit pereas caſſandreus ille. Quem ſua gens multo cinere diſperiit. ¶ Durus ue ca
Caphare9 phareus. Et crudelis ille mons Euboiæ inſulæ ad Helleſpontum proſpectans : quem montem poeta pro
Nauplo Palamedis patre uidetur accipere: ſicut & Maro qu9 dixit. Scit triſte mineruæ. Sidus: & euboicæ cau
tes: ultorq; caphareus: Ferunt enim Nauplium ut Palamedis filii inſontis interfecti Vlyſſis aſtu redeuntibus
Nauplius Græcis in patriam illo diruto coorta ſæua tempeſtate Caphareum montem conſcendiſſe: & nocte accenſa
face quaſi in portum ſalubrem periclitantes acciret in aſperrimos ſcopulos euocaſſe : ob quam cauſam me
Perilaus rito durus appellatur & crudelis ab Ouidio. ¶ Qui ue repertorem : Perilaum dicit repertorem ænei tauri:
quo ſupplicii genere ille primo a Phalaride affectus eſt: ut alibi plenius diximus: unde Silius poeta ita ceci
nit. Cui cælata gerebat. Taurum parma trucem pœnæ, monumenta uetuſtæ. Ille ubi torreret ſubiectis cor
pora flammis. Mutabat gemitus mugitibus actaq; ueras. Credere erat ſtabulis armenta effundere uoces. Ha
ud impune quidem: nam diræ conditor artis. Ipſe ſuo moriens immugit flebile tauro. ¶ Sed q̃ marte ferox :
Sed quantum in prælio es ferox: & neſcis uinci : tantum ſuperatis hoſtibus & confecta pace minime es aui
dus cædis & cruoris: quibus uerbis colligit illum mitem eſſe & minime crudelem. ¶ Ingenuas artes: Libera
les diſciplinas. ¶ Emollit mores : Mores tuos placidos reddit & manſuetos. ¶ Magis eſt inſtructus in illis :
Magis eſt in illis eruditus: legitur etiam edoctus: hoc eſt ualde doctus. ¶ Mitibus ſtudiis: Manſuetioribus di
ſciplinis. ¶ Dedit plura tempora: Plus temporis conſumpſit. ¶ Carmina teſtantur : Verſus tui ſunt teſtes te
multum temporis conſumpſiſſe in artibus ingenuis & ſtudiis poeticis. ¶ Si tua nomina demas : Si te auto
rem eorum non feceris. ¶ Threicium iuuenem : Te in Thracia habitantem : tanq̃ filium regis indigenæ.
Orpheus ¶ Sub hoc tractu: Sub hac Thraciæ regione. ¶ Foret unicus uates: Foret ſolus poeta : Orpheus enim Thrax
fuit: poetaq; & Theologus excellentiſſimus: qui (ut docet Diodorus) doctrina melodiaq; ac poeſi exceſſit
omnes: quorum extat memoria: & ſuauitate cantus inſignis: Compoſuit autem hymnos ad omnes fere de
os: ſcripſit etiam Argonautica: quamuis Ariſtoteles neget Orphei fuiſſe opus. ¶ Biſtonis terra : Terra Thra
ciæ ſic dicta a Thraciæ ſtagno Biſtonio Abderæ urbi uicino. ¶ Eſt ſuperba : Eſt nobilis. ¶ Qum res ita po.

ſtulat: Q um ita exigit cauſa. ¶ Et tingere manum: Et manum aſpergere. ¶ Vtq; eſt: Et ut eſt animus. ¶ Colla flectere: Colla in gyrum torquere. ¶ Doctus: Subaudi: & ut eſt animus doctus. ¶ Tempora ſic ſtudiis: Quando inquit patris tui ſtudiis & bellicæ exercitationi operam dediſti: aut certe uoluntati patris morem geſſiſti: & humeris tuis ſuſtentaſti molem & negocia regni paterni: ne per ſomnum: aut ignauiam corpus marceſcat: poetica facultate tibi immortalitatem comparas. ¶ Tua ocia: Tua a labore uacatio & a regni negociis. ¶ Marceſcant: Veterno putreſcant. ¶ In aſtra lucida: In cœlum ubi ſunt ſidera lucentia. ¶ Pieria uia: Via muſarum: hoc eſt ſtudiis poetices.

Sumere: & hoſtili tingere cæde manum:
Vtq; eſt excuſſo iaculum torquere lacerto:
Collaq; uelocis flectere doctus equi.
Tempora ſic ſtudiis data ſunt ubi iuſta paternis:
Atq; tuis humeris forte quieuit opus.
Ne tua marceſcant per inertes ocia ſomnos
Lucida pieria tendis in aſtra uia.
Hęc quoq; res aliquid tecum mihi fœderis affert
Eiuſdem ſacri cultor uterq; ſumus.
Ad uatem uates orantia brachia tendo,
Terra ſit auxiliis ut tua fida meis.
Non ego cæde nocens in ponti littora ueni,
Mixtaue ſunt noſtra dira uenena manu.
Nec mea conuicta eſt ſubiecta gemma tabella
Mendacem ceris impoſuiſſe notam.
Nec quicquã: quod lege ueter committere: feci:
Eſt tamen his grauior noxa fatenda mihi.
Neue roges quæ ſit ſtultam cõſcripſimus artem
Innocuas nobis hæc uetat eſſe manus.
Et quid præterea peccarim quærere noli.
Vt pateat ſola culpa ſub arte mea.
Quicquid id eſt habuit moderatã prĩcipis iram
Qui mihi natalem nil niſi dempſit humum.
Hac quoniam careo tua nunc uicinia præſtet
Inuiſo poſſim tutus ut eſſe loco.

¶ Hæc res: Hæc facultas poetica. ¶ Aliquid fœderis: Aliquod amoris uinculum: Solent enim ſtudia communia homines maxime conciliare: quemadmodum enim connexæ ſunt (ut diximus) diſciplinæ ita quoq; doctorum hominum inuicem animi copulantur. Qui uero ſub alicuius doctrinæ fuco delireſcunt tumidi atq; inflati contra doctos inſurgunt: ut pauloante uidimus quendam in magiſtratu uni ex tuis Cardinalis Reuerendiſſime doctiſſimo uiro neſcio quid humiliter ac iuſtiſſime petenti: ac etiam dicenti docti doctos amabunt: ſi modo docti erunt linguam exertantem rancidulum neſcio quid in eum ac doctos reſpondiſſe. Quare diſcedens ab eo ſubtriſtis domeſticus ille tuus dictitabat mecum uerum eſſe tritum prouerbium illud. Monſtrum in corpore monſtrum in animo: & huiuſmodi homines turgidos & inflatos falſa litterarum ſpecie doctis eſſe ac bonis inimicos. Verumq; a ſapientibus dici Magiſtratum uirum oſtendere. Sed ille tanq̃ indignus qui a doctis nominetur: cum ſui ſimilibus faceſcat cum ſopina illa arrogãtia ſua genuina utaturq; ſuis moribus. Docti uero doctrinam ueram bene olentes coniuncti ſtudiis communibus & irretiti ſe mutuo amabunt. ¶ Eiuſdem ſacri: Eiuſdem ſtudii: poetæ enim Apollinis ſacerdotes eſſe dicuntur. ¶ Ad uatem: Ad te poetam. ¶ Vt tua terra: Vt Tomitana urbs relegationis meæ ſedes. ¶ Cæde nocens: Aliquo interfecto. ¶ In littora ponti: In littora maris põtici. ¶ Sunt miſta: Non ſubaudiendum eſt: hoc eſt nemini etiam uenenum potandum propinaui. ¶ Conuicta eſt: Eſt in iudicio ſuperata. ¶ Gemma mea: Meus annulus & ſigillum: tanq̃ falſo ſignauerim teſtamenta: quod fieri ſolitum fuiſſe queritur Iuuenalis. ¶ Subiecta tabella: Suppoſita teſtamentaria tabella. ¶ Mendacem notam: Falſum ſigillum. Solebant enim fictum teſtamentum componere & falſos teſtes adhibere: qui illud ſuis gemmis & ſigillis ſignarent inſcio illo quem teſtatorem falſo prædicabant: hi autem a romanis deprehenſi & conuicti mittebantur in exilium. ¶ Quod ueter lege: Quod legibus facere prohibeat. ¶ Grauior noxa: Maius peccatum: quia læſi non priuatam perſonam ſed publicam hoc eſt Auguſtum. ¶ Quæ ſit: Quod crimen & noxam admiſerim. ¶ Stultam artem: Præcepta artis amatoriæ a me ſtulte compoſita. ¶ Manus innocuas: Manus innocentes: Ea enim ars amatoria me nocentem facit: & dignum hac pœna. ¶ Præterea poſtmodum & præter ſupradicta. ¶ Pateat ſub ſola arte: Sulummodo dicatur fuiſſe cauſa artis amatoriæ: hoc eſt ut nihil aliud dicatur fuiſſe cauſa relegationis meæ: q̃ ars amatoria a me ædita. ¶ Quicquid id eſt: Qualecũq; eſt id cuius cauſa relegatus ſum. ¶ Moderatam: Modeſtam: quia non tali ſupplicio affectus ſum: quale merebar. ¶ Nil: Nihil aliud: intelligit autem fortunas: quæ exulibus adimebantur: quas ſibi relictas innuit: Nilum autem eſt minimum illud: quod grano fabæ adhæret: unde Nihil & Nihilum: & per Sincopen Nil. autor Varro: Priſcianus tamen aliter etiam ſcribit. ¶ Niſi natalem humum: Niſi ſolum romanum ubi educatus ſum: mittendo me in exilium. ¶ Tua uicinia: Tui populi uicini Tomitanæ urbi. ¶ Inuiſo loco: Loco mihi odioſo propter exilium aut loci incommoda.

Contra indoctos

Docti doctos amabunt

Monſtrũ ĩ corpore mõſtrũ in animo

Magiſtratus uirum oſtendit

Nilum Nihil

¶In Decimam Epiſtolam Enarratio.

ECQuid ab impreſſe: Ad Macrū poetam ſcribens: multis indiciis oſtēdit: debere eum eſſe memorem ſui: & priſtinæ amicitiæ: cuius fructus & amoris ſigna: ſi illi in mentem uenerint: dicit ſe abſentem: futurum illi: tanquam præſentem: ſemper ante oculos: quod ſe in extremo mundi cardine facere profitetur: ſiquidem eum mentis oculis intuetur: & tanquam præſentē alloquitur: quod ut ipſe quoq; efficiat impenſe precatur poeta. ¶Ecquid cognoſcis: Nunquid cognoſcis? ¶Ab imagine impreſſe cæræ: A ſigno inſculpto: & impreſſo litteris: quæ ſignantur gemma habente ſignum: & imaginē aliquā. ¶Autoris ſui: Ouidii hæc ſcribentis. ¶Si annulus: Si gemma in annulo incluſa. Annulus autem ab antiquis Vngulus uocabatur: poſtea & græci & noſtri (autore Plynio) illum Symbolum appellauere. Terentius in Andria. Symbolum dedit: cœnauit. Vngulum etiam Oſci annulum appellabant unde Vngula tam ueſtem dictam uolunt ab ungulis hoc eſt ab annulorum figuris eā nunc Damaſcenam figuratam dici putant. Annulorum autem originem plærique ad Promethe um referunt: q̄q̄ illi ferreum annulum dederit antiquitas: uinculumq; id non geſtamen intelligi uoluerit. Alii etiam ad Midam annulum referūt: quo circumacto habētem nemo cerneret: quod etiam fabuloſius exiſtimatur. Quis ergo hominum primus digitis annulum induerit: aut quis fecerit: minime traditur. Longo certe tempore: ne ſenatū quidem Romanum annulos habuiſſe aureos manifeſtum eſt: ſiquidem bis tantum: qui legati ad exteras gentes ituri eſſent: annuli publice dabantur: credo quoniam ita exterorum honoratiſſimi intelligebantur: neq; aliis uti mos fuit q̄ qui ex ea cauſa publice accepiſſent: uulgoq; ſic triumphabant: hi igitur ob legationem annulum acceperant: aureo in publico tantum utebātur: intra domos uero ferreis. Quo argumento etiam annulus ferreus ſponſæ mittebatur: iſq; ſine gemma. Nec iliacis temporibus ullos fuiſſe annulos uidemus: nuſquam certe Homerus dicit. Fabulæ tradunt primum ſaxi fragmentum incluſum ferro ac digito circūdatum hoc fuiſſe annulum: & hoc gemma. Id poſtea luxuria uariauit: gemmas addendo exquiſiti fulgoris cenſuq; opimo digitos onerando: Mox & effigies uarias cælando: ut alibi ars: alibi materia eſſet in prætio. Multi nullas admittunt gemmas: auroq; ipſo ſignabant: ut Claudii Cæſaris principatu repertum. Fuere qui ſub gemmis uenena clauſerint: ſicut Demoſthenes ſummus oratorum Græciæ: qui mortis gratia annulos habuit. Idem etiam fecit Hannibal carthagienſis. ¶Et littera facta noſtra manu: Et epiſtola iſta ſcripta mea dextera. ¶Ne eſt cognita: An eſt tibi manifeſta: utpote a te cognita. ¶Notitiam horum: Cognitionem annuli mei & ſigilli: & manum meam. ¶Mora temporis: Temporis diuturnitas: quæ obliuionem rerum inducit. ¶Nec repetunt: Nec in memoriam reducunt. ¶Signa uetuſta: Antiquam imaginem annuli mei. ¶Sis licet oblitus: Concedatur ꝙ te cœperit obliuio. ¶Gemmæ: Sigilli mei. ¶Manuſq;: Et formæ litterarum mearum. ¶Exciderit tantum: Liceat te eſſe oblitum gemmæ: & manus meæ: dū tamen ne obliuiſcaris mei. ¶Ne exciderit tibi: Non te immemorem fecerit. ¶Quam debes: Cuius curæ mei es debitor. ¶Conuictibus: Simul uiuendo. ¶Non aliena: Vel ſanguine coniuncta: uel amica. ¶Vel ſtudiis: Subaudi uel quam curam mei debes communibus ſtudiis: quæ (ut diximus) homines inuicem conciliare ſolent: ac debent. ¶Nulla arte: Nullis præceptis amatoriis. ¶Quicquid reſtabat: Quicquid poſtea: quæ ipſe compoſuit: permanebat. Homerus enim iliada in libros uigintiquattor digeſſit: in quibus bellum troianum deſcripſit uſq; ad mortem Hectoris: reliqua uero Macer ſcribenda aſſumpſerat. Idem etiam fecit Camerinus poeta: de quo ita infra ait Ouidius. Quiq; canit domito camerinus ab hectore troiam. ¶Summa manu: Poſtrema fine. ¶Habet triſte pretium doctrinæ: Habet exilium ob doctrinam & præcepta amatoria ab ipſo compoſita. ¶Diuerſum iter: Quia Macer Heroico carmine: Ouidius elego florebat. ¶Quorum: Su

Annulus quem ungulum unde Vngulata ueſtis: & Symbolū appellauere

Terētii locus

Annuloꝝ origo

Macri opꝰ Camerinꝰ

¶Ad Macrum.

ECquid ab impreſſæ cognoſcis imagine cæræ:
Hæc tibi naſonem ſcribere uerba macer?
Autoriſq; ſui: ſi non eſt annulus index:
Cognita ne eſt noſtra littera facta manu?
An tibi noticiam mora temporis eripit horū?
Nec repetunt oculi ſigna uetuſta tui.
Sis licet oblitus gemmæ: pariterq; manuſq;:
Exciderit tantum ne tibi cura mei.
Quam tu uel longi debes conuictibus æuis
Vel mea quod coniunx non aliena tibi eſt.
Vel ſtudiis: q̄bus es: quam nos ſapiētius uſus:
Vtq; decet nulla factus es arte nocens.
Tu canis æterno quicquid reſtabat homero:
Ne careant ſumma troica bella manu.
Naſo parum prudēs artem dū tractat amādi:
Doctrinæ pretium triſte magiſter habet.
Sunt tamen inter ſe communia ſacra poetis:
Diuerſum quamuis quiſq; ſequamur iter.
Quorum te memorē quāquā ꝓcul abſumus: cē

baudi ſactorum.¶ Eſſe memorem:Quia Macer u iderat:Ouidii poemata:& illum eiuſdem ſtudii : & ſacrorum cultorem amabat:anteq̄ in exilium proficiſceretur. ¶ Et caſus uelle iuuare meos : Et uelle mihi opem ferre propter cōmunia ſtudia.¶ Te duce:Cum Macro enim in Aſiam nauigauit poeta:& in Siciliam.¶ Trinacris;Sicilia ſic dicta a triangula ſpecie : ut docet Plynius : hæc(ut eſt autor Diodorus)primum Trinacria ab eius forma appellata fuit. Sicania deinceps ab incolis : poſtremo ab italis : qui Siculi dicebantur in eam uulgo profectis Siciliam dixere. Eius ambitus ſane:eſt ſtadiorum quattuor milium trecentorum ſexaginta.

Sicilia
Trinacria
Sicania
Siciliæ ambitus

Suſpicor & caſus uelle leuare meos.
Te duce magnificas aſiæ perſpeximus urbes:
Trinacris eſt oculis te duce uiſa meis.
Vidimus ætnæa cœlum ſplendeſcere flamma:
Suppoſitus monti quam uomit ore gigas.
Aetnæoſq; lacus:& olentis ſtagna palici:
Quamq; ſuis cyanen miſcet anapis aquis.
Nec pcul hinc nymphe:q̄ dū fugit elidis amnem
Tecta ſub æquorea nunc quoque currit aqua.
Hic mihi labentis pars anni magna peracta eſt:

¶ Flamma ætnea : Igne erūpēte : ex ætna Siciliæ monte : qui(autore Plynio)eſt mirus nocturnis incendiis. Eius crater patet ambitu ſtad.xx. Paulla. Taurominium : & Catanam uſq; peruenit feruens:fragor uero ad Maronem & gemellos colles. De ætna ita ſcribit Claudianus. In medio ſcopulis ſe porrigit ætna peruſtis. Aetna gigantæos nunq̄ tacitura triumphos. Enceladi buſtum:qui ſaucia membra reuinctus. Spirat inexhauſtum flagranti pectore ſulphur. Et quoties detrectat onus ceruice rebelli. in dextrum læuumq; latus : tunc inſula fundo. Vellitur: & dubiæ nutāt cum mœnibus urbes:& reliqua. Sane ipſa ætnæ cacumina multas ſuſcipiunt mutationes naſcentibus incendiis:nunc quidem unum in craterem collabente igne:nunc diuiſo effluente:nunc igniti emittuntur riui:nunc flammæ fumo ſæue ſuligines:nunc ardentes exhalat lapides. ¶ Cœlum ſplendeſcere:Aera nimia flamma ardere.¶ Suppoſitus mōti:Fingunt poetæ a Ioue fulminatum Typhœum:propterea q̄ ille Iouem propter interfectos fratres prouocauit ad bellum:& ſuppoſitum Inarimæ inſulæ ſecundum Vergilium & Lucanum. Secundum uero Ouidium Trinacriæ:ita enim cecinit in libro quinto met. Vaſta gigantæis iniecta:eſt inſula membris Trinacris:& magnis ſubiectum molibus urget. Aethereas auſum ſperare Typhœa ſedes. Nititur ille quidem : pugnatq; reſurgere ſæpe. Dextra ſed auſonio manus eſt ſubiecta peloro : Læua pachynne tibi lilybæo crura premuntur. Degrauat ætna caput:ſub qua reſupinus arenas. Eiectat : flammaſq; fero uomit ore typhœus. Claudianus tamen non Typhœum : ſed Encheladum Siciliæ ſubiectum cecinit: ut pauloante oſtendimus : alibi tamen ita inquit. Encheladus mihi carmen erat uictuſq; typhœus . Hunc premit inarime:hunc grauis ætna domat.¶ Aetneoſq; lacus:Et lacus Siciliæ Aetnæ uicini:quos Crateras uocant:ut mox dicemus. ¶ Et olentia ſtagna palici: Per diuerſa uerba lacus Aetneos deſignat : palici autem fuerunt duo fratres Iouis : & Thaliæ nymphæ filii:uel(ut maluit Lactantius grammaticus:& Seruius) Aetnæ nymphæ:de quibus talem fabulam refert Macrobius. In Sicilia Symetus fluuius eſt ; iuxta quem Thalia nympha a Ioue compreſſa: metu Iunonis optauit:ut ſibi terra dehiſceret:quod ubi factum eſt:ut maturi partus tempus aduenifſet:terra recluſa eſt: & duo infantes ex utero Thaliæ progreſſi emerſerūt appellatiq; ſunt palici a παλεῖν quod rurſus: & ἥκειν. uenire:quoniam prius in terram merſi denuo inde regreſſi ſunt. Nec longe inde lacus breues ſunt : ſed immenſum profundi aquarum ſcaturigine ſemper ebullientes:quos incolæ Crateras uocant : & nomine Dellos appellant:fratreſq; eos palicorum exiſtimant:& habentur in cultum maximo præcipue circa exigendu; iuxta eos iuſiurandum:nam qu; furti negati fides quæritur:& iuſiurandum a ſuſpecto petitur:uterq; ad Crateras accedunt : q̄ ſi fideliter faceret:diſcedebat illæſus:ſi uero ſubeſſet iuriiurando mala conſcientia : mox in lacu amittebat uitam falſus iurator. Vnde Silius ita cecinit. Et qui præſenti domitant periura palici. Olentem autem appellat Palicum poeta propter aquam ſulphuream.¶ Quamq; ſuis cyanem: Per omnia ſubauditur uidimus. Cyane autem nympha fuit ſicula ſocia proſerpinæ : quæ ob raptam a Plutone proſerpinam adeo fleuit:ut in fontem ſui nominis mutata fuerit:qui deinde Anapi fluuio non longe a Siracuſis commiſto iuxta ortygiam inſulam in mare defluxit. Fabulam plenius refert Ouidius libro quinto met. ¶ Nec procul hinc nymphæ:Arethuſam dicit. Arethuſa autem uirgo fuit uenatrix comes Dianæ : quæ qum æſtu fatigata ſe in Alpheo flumine lauaret dum deus illa amata potiri cupit:aufugit:ille uero dum pertinacius inſequitur. Arethuſa implorato Dianæ ſubſidio in fontem ſui nominis conuerſa eſt:cuius undis qum Alpheus commiſcere ſe uellet:illa uero per ſubterraneos meatus diffugeret:tuſq; in Siciliam proſecutus eſt. Arethuſa autem re uera fons eſt in ortygia inſula ante Siracuſas : ex quo manat Alpheus labens ex peloponneſo per ſubterraneos meatus in Siciliam:cuius rei(ut Strabo docet)coniecturam faciūt : quoniam poculum quoddam in ludis olympicis in amnem ipſum decidens:ex Arethuſa demum emerſit:ſacrorumq; in olympia factorum ſordibus turbulentum fieri fluuium tradunt : quæ omnia fabuloſa eſſe idem Strabo arbitratur. Et quoniam Alpheus prope Piſam & elim urbes peloponneſi labitur:ubi Olympia quinquennalia celebrabātur:& uictores coronabantur oleaſtro:ideo Silius ita cecinit. Hic arethuſa ſuum piſcoſo fonte receptat Alpheon ſacræ portantem ſigna coronæ.¶ Nymphe:Arethuſa. Eſt autem nominatiui caſus.¶ Hic:In hac Sici-

Aetna mons
Typhoe' fulminat' a ioue
Palici fratres
Symecus flu. Thalia nympha
Crateræ ſeu Delli
Cyne
Arethuſa

Eſſeda
Eſſedarii
Pilenta
Baſternæ
Petorita

lia.¶ Eſt diſpar:Eſt inæqualis & longe differens:quaſi dicat multo melior.¶ Et quota pars:Et rara uel minima pars.¶ Hæc iſta: quæ pauloante dixi.¶ Eſſeda nos agili: Eſſedum eſt uehiculum gallicum: Vergilius. Belgica uel molli melius trahet eſſeda collo:& Oratius.Eſſeda feſtinant.pilenta.petorita naues:hinc dicti Eſſedarii:qui Eſſeda agunt:erant autem pilenta(ut obiter etiam uocabulum illud declaremus)uehicula:quæ autore Seruio etiam Baſternæ uocabantur:& prius fuerunt Veneti coloris: deinde ruſſati:quibus non niſi caſte utebantur:Vergilius.Pilentis matres in mollibus: petorita uero(ut docet Pompeius)uehicula erant uel gallica uel oſca: nam Oſcorum lingua petora quattuor ſignificat erant autem quattuor rotarum: unde ita ſcribit Fabius. Plurima gallice ualuerunt:ut Rheda & petoritum quoq;:quorum altero Cicero tamen:altero Oratius utitur.¶ Vicibus loquendi: Alternatim ſermonem habendo.¶ Fuere plura gradu:Fuere numeroſiora ipſis greſſibus & gradibus noſtris.¶ Sæpe dies ſermone minor fuit:Dies ſæpe uiſus fuit breuior ſermone.¶ Dies tarda.Dies ipſa quæ æſtate eſt tardior & longior.¶ Eſt aliquid:Habet aliquam uim ad amorem.¶ Caſus pariter timuiſſe marinos:Simul fuiſſe in aliquo mortis periculo: ut nos qui inter nauigandum in Aſiam pœne naufragium fecimus.¶ Iuncta uota: Vota ſimul facta in ea tempeſtate.¶ Et modo res ægiſſe ſimul: Et modo ſubaudi: eſt aliquid negocium aliquod una adminiſtraſſe:& ſerio tractaſſe.¶ Modo ruſus ab illis:Interdum iterum poſt res illas:& negocia ſimul adminiſtrata.¶ Iocos:Subaudi eſt aliquid ſimul ægiſſe iocos: hoc eſt nos ſimul etiam iocatos fuiſſe.Sunt enim ioci in uerbis.¶ Hæc tibi ſi ſubeant:Hæc ſupradicta ſimul acta:ſi tibi in mentem ueniant.¶ Hic ſim licet:Quamuis ſim in Scythia.¶ Vt modo: Vt pauloante q̃ relegarer ſubaudi uiſus fui.¶ Sub cardine mundi:Sub polo arctico.Duo enim ſunt poli:qui ſunt mundi cardines polus ſcilicet arcticus:& antarcticus.¶ Qui ſemper liquidis altior extat aquis:Mundus enim(autore Macrobio)erigitur in ſeptentrionalem plagam:& uergit in auſtralem:pars enim hæc terræ: quæ incolitur ab uniuerſis hominibus ad ſeptentrionalem uerticem ſurgit:Iuſtinus etiam ſcribit Scythiam quæ eſt in ſeptentrione ubi relegatus erat Ouidius adeo editiorem eſſe omnibus terris:ut cuncta flumina ibi nata in mæoticum deinde in ponticum:& ægyptium mare decurrant:non immerito igitur partem illam altiorem aquis dixit poeta.¶ Pectore:Mente.¶ Sub axe gelido: Sub ſeptentrionali plaga frigida.¶ Hic es:Es in Scythia.¶ Celeberrimus:Frequentiſſimus.¶ In getas:In populos Scythiæ.¶ Redde uicem: Eſto tu quoq; mei memor:quemadmodum ego ſum tui.¶ Iſta regio: Regio Italiæ ubi tu es.¶ Eſt fœlicior:Eſt fertilior: uel facit homines magis fœlices:aut habet maiorem fœlicitatem:q̃ Scythia.

Spētrionalis terra altior

Eheu quam diſpar eſt locus ille getis.
Et quota pars hæc ſunt rerũ q̃s uidim⁹ ambo:
Te mihi iucundas efficiente uias.
Seu rate cæruleas picta ſulcauimus undas:
Eſſeda nos agili ſiue tulere rota.
Sæpe breuis nobis uicibus uia uiſa loquẽdi ẽ:
Pluraq; ſi numeres uerba fuere gradu.
Sæpe dies ſermone minor fuit:inq; loquendo
Tarda per æſtiuos defuit hora dies.
Eſt aliquid caſus pariter timuiſſe marinos:
Iunctaq; ad æquoreos uota tuliſſe deos
Et modo res egiſſe ſimul:modo rurſus ab illis
Quorũ non pudeat poſſe referre iocos.
Hæc tibi ſi ſubeant:hic ſim licet omnibus ãnis
Ante tuos oculos ut modo uiſus ero.
Ipſe quidem certe cum ſim ſub cardine mũdi:
Qui ſemper liquidis altior extat aquis.
Te tamen intueor:quo ſolo pectore poſſum:
Et tecum gelido ſæpe ſub axe loquor:
Hic es:& ignoras:ſed ades celeberrim⁹ abſẽs
Inq; getas media miſſus ab urbe uenis.
Redde uicem:& quoniã regio fœlicior iſta eſt:
Iſtic me memori pectore ſemper habe.

¶In Vndecimam Epiſtolam Enarratio.

Hoc tibi ruffe breui: Ad Ruffum fundanum uxoris ſuæ auunculum hanc Epiſtolam ſcribit poeta:cuius merita dicit ſe habere in memoria:quamuis ſit longiſſimo interuallo remotus. Demum deos precatur:ut illi meritas gratias referant.¶ Hoc opus: Hanc epiſtolam:uel fortaſſe hunc ſecundum librum:quod magis etiam placet.¶ Properatum breui tempore: Breui a me compoſitum.¶ Artis parum fauſtæ: Artis amatoriæ parum fœlicis: quia eius cauſa relegatus ſum.¶ Toto orbe: Tota reliqua orbis parte: ſeu tota interpoſitione orbis. Sum enim in extremo orbis cardine.¶ Tua pietas: Tuus amor arctiſſimus.¶ Et prius hanc animam: Prius inquit moriar.¶ Fiat uana: Fiat inanis: & mandetur obliuioni.¶ Quum mea: Subaudi ora.¶ Forent ſicca: Carerent lachrymis nimio dolore tanquam frigore quodam congelatis:& torpentibus: quæ non poterant egredi: & ora rigare nimia conſternatione.¶ Mœſtæ ſolatia mentis: Conſolationes tuas adhibitas conturbatæ & conſternatæ menti meæ propter relegationem.¶ Nobis: Mihi quem conſolabaris.¶ Tibiq;: Quia tibi ipſi conſolationem etiam adhibebas.¶ Admonitu tuo: Tuo conſilio.¶ Fit melior: Redditur magis pudica hoc tempore: quo ab urbe abſumus.¶ Nanque quod hermionæ caſtor fuit: Hermione filia fuit Helenæ ſororis Caſtoris: Caſtor ergo auunculus fuit Hermiones.¶ Hector iulo: Hector frater fuit Creuſæ uxoris Aeneæ auunculus Aſcanii: qui etiam Iulus appellatus fuit.¶ Hoc: Auunculum ſcilicet.¶ Quæ ne diſſimilis tibi ſit: Quæ mea uxor:ut mores tuos imitetur.¶ Eſſe tui ſanguinis: Eſſe tui generis.¶ Vita: Vitæ honeſtate: & recte uiuendo: ut tu facis.¶ Sine ullis ſtimulis: Sine tuo aut cuiuſquam ſuaſu & hortamine.¶ Plenius: Huberius.¶ Nacta te autorem: Aſſecuta te magiſtrum.¶ Facit: Agit ſcilicet illud fuerat factura ſine ullis ſtimulis. Ad honores palmæ: Ad uictoriam curulem.¶ Adde: Adiunge ſcilicet ſupradictis commodis.¶ Mandata abſentis: Quæ a me abſente tibi mandantur.¶ Nullum onus: Nullum laborem & magnitudinem rerum mearum.¶ O referant tibi: Vtinam tibi factis referant.¶ Si pia facta uident: Si uident quæ a te pie pro me geruntur. Quaſi dicat Si curant mortalia. aut ſi pro quia exponatur.¶ Sufficiat diu: Diu duret & ſubminiſtret.¶ Iſtis moribus: Talibus tuis moribus.¶ Soli fundani: Fundi oppidum fuit campaniæ patriæ huius Ruffi: ad quem ſcribit Ouidius. Fundi

Ad Ruffinum

Hoc tibi ruffe breui properatum tempore mittit
Naſo parum fauſtæ conditor artis opus.
Vt quanquam longe toto ſumus orbe remoti:
Scire tamen poſſis nos meminiſſe tui.
Nominis ante mei uenient obliuia nobis:
Pectore quam pietas ſit tua pulſa meo.
Et prius hāc aīam uacuas reddemus in auras
Quam fiat meriti gratia uana tui.
Grāde uoco meritū lachrymas qb⁹ ora rigabas
Cū mea concreto ſicca dolore forent
Grande uoco meritum mœſtæ ſolatia mentis:
Cum pariter nobis illa tibiq; dares.
Spōte quidem per ſeq; mea ē laudabilis uxor
Admonitu melior fit tamen illa tuo.
Nāq; quod hermione caſtor fuit hector iulo:
Hoc ego te lætor coniugis eſſe meæ.
Quæ ne diſſimilis tibi ſit:probitate laborat:
Seq; tui uita ſanguinis eſſe probat.
Ergo quod fuerat ſtimulis factura ſine ullis:
Plenius auctorem te quoq; nacta facit.
Acer & ad palmæ per ſe curſurus honores:
Si tamen horteris fortius ibit equs.
Adde quod abſentis cura mandata fideli
Perficis et nullum ferre grauaris onus
O referant grates:quoniam non poſſumus ipſi
Dii tibi:qui referent:ſi pia facta uident.
Sufficiatq; diu corpus quoq; moribus iſtis
Maxima fundani gloria ruffe ſoli.

¶Publii Ouidii Naſonis De Ponto
Liber Secundus Explicit.

ſalſæ ac ſere talis:qualis eſt aqua maris:a qua parum differt. ¶ Siſtat : Reprimat. ¶ Alat ne ſitim : An ſitim magis inducat propter aquarum ſalſedinem:Idem ego quoq; in delmatiæ urbibus conſpexi:ubi aquæ omnes illæ puteanæ ſalſedinem quandam retinent:in potu autem utuntur aquis plouialibus ex ciſternis: aut e flaminibus aliunde aduectis:quas in littore ſemper uenales habent ¶ Fœlix:Fœcũda:& ferens fructus. Aliter autem appellamus etiam arbores fœlices:unde Veranius de uerbis pontificalibus ita ſcribit. Fœlices arbores putantur eſſe Quercus : eſculus:Ilex:Fagus: Corylus:Sorbus : Ficus alba:Pirus:Malus: Vitis: Prunus: Corn⁹:Lotus: Tarqn⁹ autẽ Priſcus in oſtẽtario arborario ſic ait. Arbores quæq; infeꝝ deoꝝ auertẽtũq; in tutela ſunt: eas infœlices nominant : ut eſt ficus atra:quæq; baccam nigram:nigroſq; fructus ferunt: Itemq; Acrifolium:Pirum ſiluaticum:Pruſcum.Rubum:ſenteſq;:quibus portenta:prodigiaq; mala cõburi iubere oportet:hinc eſt apud Liuium . Infœlici arbori ſuſpende. De ſterilitate autem Scythiæ:& põticæ regionis alibi abunde dictum eſt. ¶ Et in terra eſt altera forma maris:Et in ponto terra eſt plana: quemadmodũ mare:ubi nihil eſt niſi planicies: unde æquor utrunq; ab æqualitate:& planicie appellatur. ¶ Non auis obloquitur:Nullius auis cantus auditur in arboribus:quemadmodum in aliis locis ſuis temporibus:quia nullæ ſunt arbores:& quoniam de arboribus mentio incidit:quia in ſacris literis legimus ſub cino ſuſannam in adulterio depræhenſam : & quæri ſolet quæ ſit arbor Cinus:id quoque obiter declaremus Plynii uerbis ita ſcribentis : At e diuerſo Cin⁹ in magno honore palmæ ſimilis:quãdo & eius foliis utuntur ad textilia:differtq; in brachia ramorum ſpargi ſ:pomo magnitudo:quæ manum impleat: color fuluus:commendabilis ſuccus ex auſtero & dulci:lignum intus grãdis:firmæq; duritie:ex quo uelares detomãt annulos:& infra. Materies criſpioris elegantiæ:& ob id perſis gratiſſima:Quare explodenda eſt eorum opinio:qui apud Plynium non Cinum:ſed Cuci legendum ſcribunt: quandoquidem etiam alibi Plynius a Cino arbore Cinas ueſtes appellat:ita enim inquit. Arabiæ autem arbores:ex quibus ueſtes faciunt cinas uocari folio palmæ ſimiles:ſic indos ſuæ arbores ueſtiunt. ¶ Siluis niſi ſi qua remotis. ¶ Aequoreas rauco gutture potet aquas: Niſi ſi aliqua auis in aquis marinis degat : ut ſunt mergi : gauiæ.& aliæ id generis. ¶ Remotis ſiluis:Quia in littore nõ in ſiluis uerſari ſolitæ ſunt. ¶ Triſtia abſynthia: Amaræ illæ herbæ : quarum copia maxima eſt In ponto:ubi naſcuntur plurima herbarum genera. Vergilius in Bucolicis.Has herbas atq; hæc ponto mihi lecta uenena. Ipſe dedit mœris:naſcuntur plurima ponto:Et Ouidius etiam ſcribit:Herbas ueneficiis aptas in ponto lectas fuiſſe : unde Maro in georgicis regionem ponticam uiroſam appellauit : quum dixit . Viroſaq; pontus.Caſtorea : ita enim inquit:Pontica regio ueneno ſa propter herbas nocentes mittit Caſtorea : uel certe(quod magis placet) Viroſa caſtorea ueneno ſa intellige:nam Strabo libro tertio ita inquit.Similiter & Otides aues procreant & Caſtores : Et Caſtorium quidem non eam quam ponticum habet uim:pontico enim proprium eſt:ut uenenoſum ſit ; ut & aliis permultis.Quare falſa ſunt quæ a Seruio:& aliis ſuper eo uerſu enarrata circunferuntur. Abſynthii autem Plinius libro uigeſimoſeptimo capitulo ſeptimo ſcribit plura eſſe genera : in quibus ponticum enumerat: a ponto dictum : ubi pecora illo pingueſcunt: & ob id ſine felle reperiuntur:neq; aliquod præſtantius: multumq; Italico amarius:ſed medulla pontici dulcis. ¶ Horrent:Horrida uidentur:ſqualida: & inculta. ¶ Per campos uacuos:Per campos ſine ullis arboribus. ¶ Conueniens ſuo loco:Conueniens regioni ponticæ infructuoſæ. ¶ Murus:Lapideus ambitus Tomitanæ ciuitatis. ¶ Mortifera tabe: Veneno læthali.De ſagittis autem ueneno illini ſolitis:a Scythis abunde alibi diximus:Scribit etiam Throphraſtus In Aethiopia qua ſagittas ungunt radicem mortiferam eſſe : Apud autem Scythas non ſolum eam radicem: ſed etiam alias plures comperiti:quarum aliæ confeſtim eo interimunt tempore:quo guſtatæ ſint:aliæ poſt:& harum aliæ celerius : aliæ tardius:ita ut nonnullos tabe quadam paulatina poſſint conſumere. ¶ Quam procul hæc regio eſt : Aliud etiam ponticæ regionis incommodum commemorat poeta. ¶ Et ab omni deuia curſu : Et remota ab omni nauigatione : nemo enim fere nauigat in plagam illam ſeptentrionalem incultam : & deſertam. ¶ Nec pede quo quiſquam:nec rate tutus eat:Peregrini enim:ſiue mari:ſiue terra in pontum perueniunt:ab incolis feris & immanibus trucidantur : ut alibi etiam diximus. ¶ Finem horum : Finem horum malorum : quæ enumeraui. ¶ Altera humus : Altera terra & mitius exilium. ¶ Hæc non euincere te: Hæc mala : quæ patior non flectere animum tuum ad miſericordiam : & ideo mitiorem ab imperatore pro me exilii locum petere deberes. ¶ Et poſſe tenere lachrymas: Et poſſe te a fletu temperare.

Non tibi ſunt fontes laticis niſi pene marini:
Qui potus dubium eſt ſiſtat alat ne ſitim.
Rara nec hic fœlix in apertis eminet aruis:
Arbor:& in terra eſt altera forma maris.
Non auis obloquitur ſiluis: niſi ſiqua remotis
Aequoreas rauco gutture potet aquas.
Triſtia per uacuos horrẽt abſynthia campos:
Conuenienſq; ſuo meſſis amara loco eſt.
Adde metus:& quod mur⁹ pulſatur ab hoſte:
Tinctaq; mortifera tabe ſagitta madet.
Quã procul hæc regio ẽ & ab oĩ deuia curſu:
Nec pede:quo quiſquam nec rate tutus eat.
Non igitur mirum finem quærentibus horũ:
Altera ſi nobis uſq; rogatur humus.
Te magis eſt mirum non hæc euincere cõiũx:
Inq; meis lachrymas poſſe tenere malis.

Fœlices arbores

Infœlices arbores

Cinus arbor

Locus Plinii reſtitutus

Cinæ ueſtes

Locus Vergilii

Seruii & aliorum error

abſynthiũ põticum

Quid facias quæris: quæras hoc ſcilicet ipſū
Inuenies uere ſi reperire uoles:
Velle parum eſt; cupias ut re potiaris oportet:
Et faciat ſomnos hæc tibi cura breues.
Velle reor multos: quis. n. mihi tam ſit iniqu⁹
Optet ut exilium pace carere meum?
Pectore te toto cunctiſq; incumbere neruis:
Et niti pro me nocte dieq; decet.
Vtq; iuuent alii: tu debes uincere amicos
Vxor: & ad partes prima uenire tuas.
Magna tibi iposita eſt noſtris perſona libellis.
Coniugis exemplum diceris eſſe bonæ
Hanc ne degeneres: & ſint præconia noſtra
Vera uide: famę quo tuearis opus.
Vt nihil ipſe querar. tacito me fama queretur
Quæ debet: fuerit ni tibi cura mei.
Expoſuit memet populo fortuna uidendum
Et plus notitiæ qui fuit ante dedit.
Notior eſt factus capaneus fulminis ictu:
Notus humo merſis amphiaraus equis.
Si minus erraſſet notus minus eſſet ulyxes.
Magna philoctetæ uulnere fama ſuo eſt:
Si locus eſt aliquis magna iter nomina paruis
Nos quoq; conſpicuos noſtra ruina facit.
Nec te neſciri patitur mea pagina: quæ non
Inferius choa battide nomen habes.
Quicqd ages igit̃: ſcæna ſpectabere magna:
Et pia non paucis teſtibus uxor eris.
Crede mihi quotiens laudaris carmine noſtro
Qui legit has laudes: an mereare: rogat.
Vtq; fauere reor plures uirtutibus iſtis.

¶ Quid facias quæris: Quid pro me agendum ſic interrogas. ¶ Quæras hoc ſcilicet ipſum: Inueſtiga tu hoc ipſum ſcilicet quid pro me debeas agere. ¶ Si reperire uoles: Si uoles ueſtigando inuenire: & aliquid in te mea excogitare. ¶ Cupias ut re potiaris oportet: Non ſatis inquit fuerit uelle pro me aliquid niſi etiam optaueris: Eſt autem ordo. Oportet cupias ut potiaris re hoc eſt ut rem aſſequaris: ut ſcilicet transferat in mitius exilium. ¶ Et faciat ſomnos hæc tibi cura breues: Et oportet: ut noctu parum dormias & inuigiles quid die pro me faciundum ſit: noctu enim ſanius conſilium ſolemus excogitare: quia tunc ab omnibus aliis impedimentis: quæ die occurrunt ſumus alieni. ¶ Velle reor multos: Arbitror hac in re me multos habere amicos: qui tibi etiam opem ferēt. ¶ Carere pace: Carere animi tranquillitate. & his curis: in quibus aſſidue uerſor. ¶ Vtq; iuuent alii: Et quanuis alii mihi opem ferant. ¶ Tu debes uincere amicos. ¶ Vxor: Debes tu diligentia & opera alios ſuperare in me iuuando propterea q̈ es mihi uxor. ¶ Ad tuas partes: Ad tuum mun⁹. quod eſt ut marito ſuccurras. ¶ Magna perſona: Quaſi dicat magnum nomen. ¶ Noſtris libellis: Noſtris operibus & carminibus. ¶ Coniugis bonæ: Coniugis pudicæ & amantis maritum. ¶ Hanc ne degeneres: Ne degenerē: & uilem facias hāc famam & perſonam. ¶ Famæ quo tuearis opus: Vt famæ tuæ opus: & molem defendas: legitur etiam in quibuſdam exemplaribus. Famæ quod tuearis opus: & ſubintelligitur a ſuperiori uide quod opus tuearis: ideſt qualem molem famæ ſuſtineas uide & conſidera: multum eſt enim haberi bona uxor. ¶ Vt nihil ipſe queran: Quanuis ego de te nihil dicam. ¶ Tacito me fama quæretur Quæ debet: Me uel tacente fama de te obloquetur & queretur illa: quæ debet queri: iuſte enim incuſamus uxorem: quum ab ea conſpicimus maritum deſeri ¶ Fuerit ni tibi cura mei: Ni mihi opitulari curaueris. ¶ Fortuna: A qua in exilium miſſus ſum. ¶ Videndum populo: Conſpiciendum romano populo. ¶ Et dedit plus notitiæ: Et tribuit mihi plus famæ: me enim hæc mea calamitas magis notum fecit q̈ prius fuerim. ¶ Notior eſt factus capaneus: Capaneus quoq; dux in oppugnatione thebarū notior fuit q̈ antea: eius caſum & ictum fulminis abunde diximus in enarrationibus in Ouidium de Triſtibus. ¶ Notus humo merſis amphiaraus equis: Amphiarai Fabulam refert Diodorus: & nos etiam plenius diximus in enarratiōibus noſtris in Ouidium de arte amandi ſuper eo uerſu ex tertio libro. Si ſcelere oiclides talaoniæ eriphyles. Viuus & in uiuis ad ad ſtyga uenit eqs. ¶ Merſis humo: Terræ enim hiatu Amphiaraus cum eqs & curru abſorptus eſt. ¶ Si minus erraſſet: Si breuiori locorum & temporum interuallo a patria abfuiſſet: cuius errores noti ſunt: & nos eos plenius diximus. ¶ Magna philoctetæ: De philocteta, qui ī lemno a græcis relictus fuit ob grauem uulneris odorem repete quæ a nobis ſcripta ſunt in enarrationibus in Ouidium de arte amādi. ¶ Inter magna nomina: Inter ſummos uiros: ¶ Paruis: Subaudi nominibus & perſonis. ¶ Conſpicuos: Magis notos. ¶ Te neſciri: Te ignotam eſſe. ¶ Choa battide: Philetas ex cho inſula oriundus: quem Strabo aliorum ſcriptorum iudicem ſeueriſſimum fuiſſe tradit Battida amauit: & eam carmine laudauit. Ouidius. Nec tantum clario lyde dilecta poetæ. Nec tantum choo battis amata uiro: Sed (ut obiter carmen ſuperius adductum enarremus) ſciendum eſt Antimachum poetam ex claro oppido Collophonio lyden amaſſe: ac de eius obitu carmen ſcripſiſſe: cuius rei meminit plutarchus in conſolatione ad Apollonium: & Suidas. ¶ Scæna magna: Magno theatro: & hominum frequentia. ¶ Non paucis teſtibus: Quia multos habebis teſtes tuæ erga me fidei. ¶ Virtutibus iſtis: Tuis miris laudibus quas de te prædico. ¶ Non paucæ: Immo multæ

Philetas
Battis
Locus
Ouidii
Antimachus
poeta
Lyde

fœminæ. ¶ Volent carpere tua facta: Volent propter inuidiam tibi detrahere. ¶ Quarum tu præſta: Ordo eſt. Tu præſta ne liuor quarum poſſit dicere & reliqua. ¶ Hæc eſt lenta: Hæc eſt dura & tarda. Propertius. Hoſtibus eueniat lenta puella meis. ¶ Miſeri uiri: Mariti infœlicis & relegati. ¶ Cumq; ego deficiam: Et cum mihi uires deſint. ¶ Nec poſſim ducere currum: Nec poſſim tanquam auriga currum ducere: hoc eſt nec poſſim rebus meis præeſſe: quia ab urbe abſum: Eſt autem ſimilitudo ab auriga ſumpta. ¶ Debile iugum: Res meas debiles & afflictas. ¶ Ad medicum ſpecto: Ad te confugio: tanquam ægroti ad medicum. ¶ Venis fugientibus: Deficiente ſpiritu & ſanguine: qua ſimilitudine annos dicit occulte & ſenſim labi: & parum uitæ ſibi ſupereſſe. ¶ Dum ultima pars animæ. Dum ultima pars uitæ. ¶ Ades. Faueas mihi. ¶ Si te magis ipſe ualerem: Si te potentior eſſem. ¶ Refer: Redde. ¶ Socialis amor: Amor coniugii. ¶ Fœduſq; maritum: Et maritalis copula. ¶ Exigis hoc: Requiris & expoſcis hoc: ut mihi opituleris. ¶ Hoc domui debes: Familiæ tuæ: quæ erga ſuos officioſa eſt: fidem debes imitari. ¶ De qua cenſeris: De qua numeraris in cenſu: Vnaquæq; enim familia & totus populus cenſebatur a Cenſoribus ſingulis luſtris: Vnde apud Liuium crebro legimus. Cenſa ſunt ciuium capita: & Cenſum condidit. ¶ Vt illam non magis officiis: Debes inquit domui tuæ hoc ſcilicet: ut non magis illam uenereris faciendo quod debes erga omnes & maritum potiſſimum: ſed etiam utendo probitate: quaſi dicat oportet ut non ſolum appareas: ſed etiam ſis proba erga maritum: ſi uis familiæ tuæ moribus reſpondere. ¶ Niſi eris laudabilis uxor: Niſi fueris marito fida & beniuola ita ut digna ſis laude. ¶ Non poterit credi martia culta tibi: Martia (auctore Plutarcho) filia fuit Philippi: quam Cato poſterior uxorem duxit poſt diuortium Attiliæ: eam deinde ille. Q. Hortenſio conceſſit: de qua multa Lucanus: Hanc igitur ut caſtiſſimã matronam coluit uxor Ouidii: de qua in fine operis plura dicemus. ¶ Nec ſumus indigni: Dignus ſum inquit cui opem feras. ¶ Nec nulla gratia: Aliqua gratitudo. ¶ Meis meritis: Meis erga te officiis: quia fui erga te officioſus: ergo debes parem gratiam referre. ¶ Redditur: A te præſtatur. ¶ Grandi cum fœnore: Quia plus præſtas mihi q̃ acceperis. ¶ Si cupiat lædere: Si uelit te offendere. ¶ Rumor: Mala aliqua de te phama. ¶ Prioribus factis: Prioribus meritis erga me tuis. ¶ Pro noſtris malis: Pro meis incommodis: & hoc meo exilio. ¶ Vt ſis ambitioſa: Vt ſis captatrix fauoris & miſericordiæ: Ab ambitione enim deducitur Ambitioſus: Significat autem ambitio aliquando ut hoc in loco ſpeciem quandam fauoris & captationem miſericordiæ: Quintilianus. Non ſum ambitioſus in malis. nec lachrymarum augere cauſas nolo: utinamque eſſet tailo minuendi: uel certe ut ſis cupida famæ & laudis: ut dicaris coniunx officioſa in his meis malis. ¶ Tellure minus infeſta: In terra minus tumultuoſa & hoſtibus expoſita. ¶ Cauſa nec officii: Si hoc mihi inquit præſtiteris: nullam officii tui partem deſiderabo. ¶ Sed non tamen inuidioſa roganti: Sed tamen nullam tibi inuidiam & detractionem: ſeu odium conciliatura: quia nemo ne Auguſtus quidem te odio proſequetur: ſi uiderit te pro marito officioſam & petentem mitius exilium. ¶ Vtque ea non teneas: Et quamuis non optineas quæ pro me petis. ¶ Tuta repulſa tua eſt: Si reiicieris re infecta: nihil ob id tibi mali continget. ¶ Nec mihi ſuccenſe: Nec mihi iraſcaris. ¶ Vt facias qđ facis: Vt mihi opituleris quẽadmodum facis. ¶ Teq; imitere: Et rogo ẽt ut uelis mores & naturam tuã imitari: q̃ ſolet ſpõte ſemp de oĩbus benemereri. ¶ Fortibus aſſueuit: Quẽadmodũ in bello Tubicen cantu fortes milites accẽdit & bonus ẽt imperator orõne alacriores reddit: ſic ſe dicit eo mõ uxorem ſponte incitatam ẽt hortari. ¶ Tua pbitas: Tui mores. ¶ Sit uirtus etiam. Virtutẽ appellat fortitudinem

Sic tua non paucæ carpere facta uolent.
Quarum:tu præſta:ne liuor dicere poſſit:
Hæc eſt pro miſeri lenta ſalute uiri.
Cumq; ego deficiã:nec poſſim ducere currũ:
Fac tu ſubſtineas debile ſola iugum:
Ad medicum ſpecto uenis fugientibus æger:
Vltima pars animæ dum mihi reſtat:ades.
Quodq; ego præſtarẽ:ſi te magis ipſe ualerẽ:
Id mihi cum ualeas fortius ipſa:refer.
Exigit hoc ſocialis amor fœduſq; maritum:
Moribus hoc coniunx exigis ipſa tuis.
Hoc domui debes:de qua cenſeris:ut illam
Non magis officiis quam probitate colas.
Cuncta licet facias:niſi eris laudabilis uxor:
Non poterit credi martia culta tibi.
Nec ſumus indigni:nec ſi uis uera fateri:
Debetur meritis gratia nulla meis.
Redditꝰ illa quidẽ grandi cum fœnore nobis:
Nec te ſi cupiat lædere rumor habet.
Sed tamen hoc factis adiũge prioribus unum:
Pro noſtris ut ſis ambitioſa malis.
Vt minus infeſta iaceam tellure labora:
Cauſa nec officii pars erit ulla tui.
Magna peto ſed non tamen inuidioſa roganti:
Vtq; ea non teneas tuta repulſa tua eſt.
Nec mihi ſuccenſe:totiens ſi carmine noſtro.
Quod facis ut facias:teq; imitere rogo.
Fortibus aſſueuit tubicen prodeſſe:ſuoq;
Dux bene pugnantes incitat ore uiros.
Nota tua eſt probitas:teſtataq; tempus in oẽ:
Sic uirtus etiam non probitate minor.

Martia

Ambitio

Ambitioſus

& animum dando ſibi auxilium apud Imperatorem. ¶ Amazonia ſecuris: Securis qua in bello amazones utebantur: poſuit ſpeciem pro genere: nam pro ſecuri arma intelligit. ¶ Aut pelta exciſa: Aut ſcutum ad ſimilitudinem lunæ iam mediæ quo amazones utebantur & peltam appellabant. exciſum. ¶ Læua manu: Manu ſiniſtra qua ſcuta geſtabantur. ¶ Numen adorandum eſt: Per numen Auguſtum itellige. Docet autem quid ab uxore fieri debeat. ¶ Lachrymæ tibi gratia fiant: Incipias lachrymis apud Imperatorem agere: quæ erunt loco gratiæ: ſic enim flectetur ad miſericordiam & eo pacto omnia quæ uoles optinebis. ¶ Hac parte: His lachrymis. ¶ Aut nulla: Aut nulla alia re. ¶ Mouere deos: Flectere ad miſericordiam imperatorem. ¶ Quæ tibi ne deſint: Ne illæ lachrymæ deficiant. ¶ Bene per mala noſtra cauetur: Bene prouidetur per mea mala: quæ ſi in memoria habueris & ante oculos ſuppetent tibi lachrymarum flumina. ¶ Flendi de uiro: Plorandi de calamitatibus mariti Ouidii. ¶ Et diues copia: Et multiplices acerui. ¶ Vt meæ res ſunt: Quemadmodum res meæ ſunt triſtes & flebiles. ¶ Omni tempore: Toto tuæ uitæ ſpatio: quaſi dicat nõ modo in præſentia qum pro me Auguſtum orabis ſuppeditabũt lachrymæ: ſed toto uitæ tuæ tempore. ¶ Has opes: Quaſi dicat debuiſſet tibi fortuna mea diuitias aliquas ſuggerere: ſed pro his lachrymas tribuit. ¶ Tua: Scilicet morte. ¶ Qđ

Alceſtis abominor: Quod deteſtor ut mortem meam tua redimas. ¶ Admeti cõiunx: Alceſtis Peliæ filia uxorq; Admeti regis ita maritum amauit: ut pro eo mori non dubitarit: cuius egregio facinore dii delectati ei uitam reddidere. ut docet Plato: Fabulam in tertio de arte amandi plenius diximus in Enarratione eius uerſus. Fata phereciadæ coniunx pagaſæa redemit. ¶ Quam ſequereris: Quã imitareris. ¶ Aemula penelopes fieres: Fieres eiuſdem rei ſtudioſa: cuius

Penelope fuit Penelope. ¶ Fraude pudica: Penelope coacta multis procis eam uxorem petentibus abſente marito alicui nubere ſe id quidem facturam recepit: ni Vlyſſes ueniret toto eo tempore quo tellam cœptam abſoluiſſet: hac autem arte eos eluſit: quicquid enim die toto laborauerat: id nocte retexebat: Interim Vlyſſes rediit & Penelope eo aſtu fidem marito ſeruauit & habita fuit pudiciſſima. ¶ Inſtantes procos: Procos te uxorem petentes quemadmodum Penelopen. ¶ Manes extincti mariti: Manes mortui Protheſilai cui⁹ Fabulam Et ei⁹ uxoris Laodomiæ abunde diximus in Enarrationibus in Ouidium de arte amandi. ¶ Hyphias ante oculos: Euadne Iphiæ filia ſe in ardentem Capanei mariti rogum ob nimium amorem præcipitauit. Ouidius. Accipe me capaneu cineres miſcebimus iqt Hyphias: in medios deſiluitq; rogos. ¶ Erat ponẽda: Eſſet locanda. ¶ Forte corpus: Robuſtum tuum corpus. ¶ Icariotide tella: Tella & fraude penelopes Icarii filiæ. ¶ Cæſaris coniunx: Liuia Auguſti uxor. ¶ Quæ præſtat: Quæ Auguſti uxor facit. ¶ Virtute ſua: Propria pudicitia. ¶ Ne priſca uetuſtas: Ne priſcæ fœminæ. ¶ Premat noſtra ſecula: Vincant noſtrum æuum. ¶ Quæ ueneris formam: Subaudi ab inferiori habendo: Eſt autem magna Liuiæ laus: qum eam dicat pulchritudine ueneri: moribus uero Iunoni comparandam. ¶ Toro cœleſti: Lecto Diui Auguſti. ¶ Impia progne: Crudelis Progne Terei uxor: quæ filium Itim patri epulandum appoſuit in ultionem ſororis Philomenæ quam ille uiolauerat: ut nota eſt Fabula Ouidii metamor. Monumentis. ¶ Filia Aeætæ. Medea. filia Aeætæ regis Colchorũ. ¶ Nõ eſt monenda tua uoce: Non eſt pro me a te oranda: Quaſi dicat alloqueris tu quidem fœminam prorſus ab omni crudelitate alienam. ¶ Nec nurus ægyſthi: Nec aliqua Danaidum: quæ maritos omnes una nocte occiderũt præter Hypermeſtram quæ maritum ſeruauit. ¶ Nec ſæua agamemnonis uxor: Nec crudelis Clytemneſtra: quæ Agamemnonem maritum occidit ut uulgo notum eſt. ¶ Scylla q;: Subaudi non eſt roganda: De Scylla autem mutata in monſtrum marinum ac eius forma abunde diximus in enarrationibus in Ouidium de remedio amoris. ¶ Terret inguine: Perterefacit capitibus caninis circa inguina. Vergilius. Aut quam fama ſecuta eſt Candida ſuccinctam latrantibus inguina mõſtris Dulichias uexaſſe rates & gurgite in alto Ab ti-

Nec tibi amazõia eſt pro me ſumẽda ſecuris/
Aut exciſa leua pelta gerenda manu:
Numen adorandũ eſt: non ut mihi fiat amicũ.
Sed ſit ut iratum q̃ fuit ante minus.
Gratia ſi nulla eſt: lachrymæ tibi gratia fiant.
Hac potes aut nulla parte mouere deos.
Quæ tibi ne deſint bñ per mala noſtra cauet/
Deq; uiro flendi copia diues adeſt:
Vtq; meæ res ſunt: omni puto tempore flebis:
Has fortuna tibi noſtra miniſtrat opes.
Si mea mors redimẽda tua: qđ abominor: eẽt/
Admeti coniũx quam ſequereris/erat.
Aemula penelopes fieres: ſi fraude pudica
Inſtantes uelles fallere nupta procos.
Si comes extincti manes ſequerere mariti:
Eſſet dux facti laodomia tui.
Hyphias ante oculos tibi erat ponenda uolẽti
Corpus in accenſos mittere forte rogos.
Morte nihil opus eſt: nihil icariotide tella:
Cæſaris at coniũx ore precanda tuo:
Quæ præſtat uirtute ſua: ne priſca uetuſtas:
Laude pudicitiæ ſæcula noſtra premat.
Quæ ueneris formam: mores iunonis hñdo:
Sola eſt cœleſti digna reperta thoro.
Quid trepidas & adire times? nõ ipia progne/
Filia ue æętæ uoce monenda tua eſt.
Nec nur⁹ egyſthi: nec ſæua agamẽnõis uxor.
Syllaq; quæ ſiculas inguine terret aquas.

auidoa nautas canibus laceraſſe marinis. ¶ Telegoni ue parens. Subaudi non eſt roganda: Circen autem deſignat: ex qua & Vlyſſe natum ferunt Telegonum. ¶ Vertendis figuris: Mutandis hominibus in monſtra: ut notum eſt poetarum carminibus. ¶ Nexa comas nodoſas angue: Habens capillos anguibus implexos. Fingunt enim poetæ Meduſæ capillos: quibus maxime placebat a pallade in angues mutatos: propterea q in eius templo cum Neptuno concubuerat: ut alibi plenius diximus: ſubauditur autem per omnia nõ eſt roganda. ¶ Fœmina ſed princeps: Sed Liuia fœmina aut primaria: aut principis Auguſti uxor: & ſubauditur eſt rogãda. ¶ In qua fortuna uidere ſe ꝓbat: In qua fœmina fortuna oñdit ſe uidere: & nõ cæcã eẽ ut ſe rũt: quã qdẽ fœminã dignã ꝓbitate & ñ temere ad pricipatũ euexit: Cur aũt fortũa a poetis fingaſ alibi dixim⁹. ¶ Et tulit falſa crimina cæcæ: Falſo cæca appellata fuit. ¶ Ad finẽ: Ad occaſum. ¶ Clarius Nobilius ipſa Liuia. ¶ Excepto cæſare: Excepto Auguſto. ¶ Captatũ ſæpe: Sæpe alias añ aliis in rebus captatũ aut certe hac in re ſæpius a te captatũ & quaſi tentatum: ſed timore relictũ. ¶ Rogãdi exeat aduerſa: Rationem aſſignat quare eligẽdũ ſit tꝑs ad id idoneũ qum pro marito rogabit: potes ẽt participium illud rogãdi cõiũgere cũ ſuperiori carmine: ut ſit ſenſus. Eligito tꝑs ſæpe a te pro me uolenti rogare alias añ captatum. ¶ Ne tua nauis: Ne tua materia & ſermo. ¶ Aqua aduerſa: Aqua contraria: Qui. n. nauigat aduerſo flumine plæruq; reiicitur: Innuit ergo ꝑ hanc ſimilitudinẽ ab uxore cautius agẽdum: ne forte res retrolabaſ. ¶ Sacras ſortes: Sacra reſponſa. ¶ Ipſa fana: Ipſa templa. Dicta ſunt aũt fana a fando: quia dũ põt. Max. ea dedicat: certa uerba fatur: Siue a Fauno ut Martianus & probus grammaticus: uñ Fanaticus qui circum fana furore uaticino afflatus bacchatur: & caput iactat: & per furorẽ reſpõſa dat: Alii Phanũ cum ph. aſpirato ſcribunt & a φανερω: quod eſt illuſtro & manifeſto deducũt: e phano oracula & rñſa manifeſtabantur: unde ẽt prophetæ dicti ſunt antiſtites phanorum & oraculoꝝ interpretes. ¶ Nullus dolor populi: Nulla alicuius populi clades aut rebellio. ¶ Contrahet ora: Corrugabit faciem præ meſticia: Dolor enim faciem contrahit: lætitia diſtrahit. ¶ Capitoli more: Eo modo quo Capitolium quod non colebatur: niſi qum triumphabant: aut in publica aliqua lætitia: ex quo deſignat tũc tẽpus fore uerba de ſe faciendi apud Liuiam: qum uiderit in ædibus Auguſti eſſe lætitiam aliquam: qualis eſſe ſolet in Capitolio: Capitoli autem pro Capitolii dicitur: quẽadmodum Maro in bucolicis ait: Nec cura peculi: Eſt autem ordo. Qum domus Auguſti erit colẽda more capitoli: q eſt læta & plena pacis & ſit ſubaudi læta. ¶ Læta q eſt: Quia dixerat tunc adeundam Liuidam eſſe: qum eius domus fuerit colenda more capitoli: nunc idem apertius exprimit: oſtendens id fore qum læta fuerit aliquo ſucceſſu: & plena pacis. ¶ Et ſit: Et quæ domus habeat pacem ſemper. ¶ Profectura aliquid: Aliquid mihi opis allatura. ¶ Tũc putes. Tũc exiſtima. ¶ Dum ſit uacuiſſima: Dum ſit ocioſiſſima & uacua ac libera ab aliis negociis. ¶ Vix uacat: Vix tꝑs habet. ¶ Verẽdis pribus: Venerãdis ſenatoribus: qui ad Auguſti ædes & curiã gratulãdi in publica aliq̃ lætitia conuenire ſoliti erãt. ¶ Per turbã patrum: Per ſenatorum multitudinem dum ad Liuiã uadis. ¶ Formã Iunonis: Formã Liuiæ quã Iunoni cõparat: quẽadmodũ aliq̃do Ioui Auguſtũ. ¶ Perſonæ: Ouidii. ¶ Mala cauſa: Infirma hæc mea defenſio: Difficile enim defendimus reũ iudici infenſum. ¶ Niſi ſolicitæ p̃ces: Niſi preces ſolicitudinis plenæ. ¶ Tunc lachrymis dementia mora eſt: Statim incipies flere ſine ulla cunctatione. ¶ Summiſſaq; terræ: Et tu ad terram inclinata ac prona: ut facilius flectas Liuiæ animum. ¶ Ad pedes non mortales: Ad diuinos Liuiæ pedes. ¶ Ab ſæuo hoſte: Ab imani ſcytha: ſũ truculentis: & tetris. ¶ Fortunã eſſe mihi hoſtẽ: Habere fortunã ſolã inimicã & non ſcythas etiam. Hæc quoq;: Hæc ẽt quæ a

Telegoniue parens uertendis nata figuris:
Nexaq; nodoſas angue meduſa comas.
Fœmina ſed princeps: in qua fortuna uidere
Se probat: & cæcæ crimina falſa tulit.
Qua nihil in terris ad finem ſolis ab ortu:
Clarius excepto cæſare mundus habet.
Eligito tempus captatum ſæpe rogandi:
Exeat aduerſa ne tua nauis aqua.
Non ſemper ſacras reddunt oracula ſortes:
Ipſaq; non omni tempore phana patent.
Cũ ſtatus urbis erit: qualẽ nunc auguror eſſe:
Et nullus populi contrahet ora dolor.
Cum domus auguſti capitoli more colenda:
Læta quod eſt: & ſit plenaq; pacis erit.
Tunc tibi dii faciant adeundi copia fiat:
Profectura aliquid tunc tua uerba putes.
Si quid agit maius differ tua cœpta: caueq;
Spem feſtinando præcipitare meam.
Hæc rurſus iubeo dũ ſit uacuiſſima quæras:
Corporis ad cultum uix uacat illa ſui.
Curia cum patribus fuerit ſtipata uerendis:
Per patrum turbam te quoq; oportet eas.
Cum tibi contigerit formam iunonis adire:
Fac ſis perſonæ quam tueare memor.
Nec factũ defende meũ: mala cauſa ſilenda ẽ:
Nec niſi ſollicitæ ſint tua uerba preces.
Tũc lachrymis dmẽda mora: ſũmiſſaq; terræ:
Ad non mortales brachia tende pedes.
Tu pete nil aliud: ſæuo niſi ab hoſte recedam:
Hoſtem fortunam ſit ſatis eſſe mihi:
Plura quidem ſubeunt: ſed tu turbata timore:
Hæc quoq; uix poteris ore tremente loqui.

Fana

Fanatic⁹

ꝓphetæ

Cæſarem Auguſtum mihi contrarium. Legitur etiam auerſos hoc eſt iratos. Vergilius. Auerſa deæ mens. ¶ Vtq; magis cauti: Et quemadmodum inquit amici mei: qui me deſeruere timentes ne in eos ſæuiret Auguſtus mea cauſa poſſunt nominari cauti & timidi. ¶ Sic appellari: Sic non debent damnari tanq̃ mali & accuſari tanq̃ nocentes. ¶ Candor: Benignitas mea. ¶ Vtq; habeant nulla crimina de me: Et ut in me minime peccaſſe uideantur: uel et ut mea cauſa nulli crimini ſint obnoxii. ¶ Sint hi contenti uenia: Amici qui me deſeruere cōtententur me illis ignoſcere: nec de eis queri. ¶ Signentq; licebit purgari factum: Et permittatur: q; illi oſtendant eorum crimē me teſte dignum eſſe excuſatione: legiť etiam fugiātq; licebit: ut ſit ſenſus Et liceat his: qui nō ſunt contenti uenia nolle peccatum ſuum purgari me teſte: Quaſi dicat ſi qui conſulto: nō timore me deſeruerunt & nolint excuſari: & ſibi ignoſci: merito accuſētur: ſuperior tñ lectio magis placet: licet tñ aliter ut notaui legatur in uetuſtiſſimo exēplari meo. ¶ Eſtis melior pars: Eſtis magis laudādi: tāq̃ mihi fidi amici: Vel eſtis potiores in ſeruāda mihi fide: q̃uis pauci ſitis: aut certe dicit amicos paucos fuiſſe: qui tanq̃ meliores in fide permanſerūt: ut ſit ordo. O pauci eſtis melior pars. ¶ In rebus arctis: ī rebus meis afflictis & difficilibus. ¶ Morieť: Tradeť obliuiōi. ¶ Factus ero cinis: Cōbuſtū fuerit cadauer meū: hoc eſt qum ad mortē puenero. ¶ Abſumpto corpe: Peréptо corpe. ¶ Fallor: Decipior dicendo gratiā meritoꝝ uroꝝ duraturā tātum ad mortē meam. ¶ Et illa meæ ſuperabit tempora uitæ: Etiā illa gratia ueſtræ in me fidei & officiorū diuturnior erit uita mea. ¶ Legar: Legenť monumēta & carmina mea: ueſtra in me merita teſtatura. ¶ Corpora debentur: Docet ſola cadauera igni abſumi: Famā uero & gloriam nominis nullo tempore interire affirmat. ¶ Et qui comitauit oreſtem: Et pyladē: qui oreſtem in Tauricā regionem proſecutus eſt. ¶ In ſuas laudes: In gloriā tantæ amicitiæ: quæ fuit inter eos: Vel in laudes utriuſq; ſcilicet Theſei & Pyladis. ¶ Seri nepotes: Futuri ſucceſſores & poſteri. ¶ Etiā laudabunt uos: Etiam laude proſequentur amicitiā noſtrā: & uos qui permanſiſtis in fide laude dignos iudicabunt. ¶ Sautomatæ: Populi illi ſcytici: q ita a græcis: alias ſarmatæ appellanť. De his & Getis pluta diximus in Enarrationibus in Ouidium de Triſtibus. ¶ Tales animos: Animos tam fidos & conſtantes. ¶ In illo cœtu: In ea uiroꝝ corona: ubi amicitiæ ueſtræ cōſtantiā prædicabam. ¶ Hoſpes: O peregrine Ouidi. ¶ Procul a uobis: Longe a rōmana ciuitate. ¶ Alter & orbis: Et altera regio: Legitur etiā hoc carmē ſic. Quos procul a uobis barbara terra tenet: ſcythia: quem poeta inducit referentē amicitiam Pyladis: & Oreſtis: quos in Tauricā regionem ueniſſe dicit: ubi regnabat Thoas. ¶ Eſt locus i ſcythia: Hæc ē narratio ſenis cuiuſdā ex ſcythia: ...

Vtq; magis cauti poſſunt timidiq; uocari:
Sic appellari non meruere mali.
At meus excuſat charos ita candor amicos:
Vtq; habeat de me crimina nulla facit.
Sint hi contenti uenia: ſignentq; licebit
Purgari factum me quoq; teſte ſuum.
Pars eſtis pauci melior: qui rebus in arctis
Ferre mihi nullam turpe putatis opem.
Tunc igitur meriti morietur gloria ueſtri:
Cum cinis abſumpto corpore factus ero.
Fallor: & illa meæ ſuperabit tempora uitæ:
Si tamen a memori poſteritate legar.
Corpora debentur mœſtis exanguia buſtis:
Effugiunt ſtructos nomen honoſq; rogos.
Occidit & theſeus: & qui comitauit oreſtem:
Sed tamen in laudes uiuit uterq; ſuas.
Vos etiam ſeri laudabunt ſæpe nepotes.
Claraq; erit ſcriptis gloria ueſtra meis.
Hic quoq; ſauromatę iam uos nouere: getæq;:
Et tales animos barbara turba probat.
Cūq; ego de ueſtra nuper probitate referrem:
Nam didici geticæ: ſarmaticęq; loqui.
Forte ſenex quidam: cœtu cum ſtaret in illo:
Reddidit ad noſtros talia uerba ſonos.
Nos quoq; amicitiæ nomē bñ nouimus hoſpes:
Quos procul a uobis alter & orbis habet:
Eſt locus in ſcythia: tauros dixere priores:

¶ Tauros dixere priores: Taurica regio (autore Plynio) in ſcythia eſt: & a Carcinite incipit: quondam mari circūfuſa & ipſa qua ag; nunc iacent campi: Deinde uaſtis attollitur iugis: Triginta fuere eoꝝ populi: Totum aūt tractum illum Taurici ſcythæ & ſarmatæ tenuere: Et cherroneſſus ipſa Tauroſcytaꝝ fuit & Taurorum ut docet Plynius: ob id igitur peninſula: & Scythica & Taurica dici ſolet: Taurica aūt appellatur regio a Tauricis Scythiæ montibus: quorū meminit Dionyſius & Herodotus libro quarto: ubi de Taurica ita inquit: Ab iſto hæc iam uetus ſcythia eſt ad meridiem uerſus auſtrum propoſita uſq; ad urbem Carcinitidē: eius deinceps: quod ad mare fert mōtoſæ regionis: & in pontum porrectum incolit gens Taurica cherroneſſo tenus nomine Trechea id eſt aſpera: Hæc ad mare pertingit: q; ad uentum ſubſolanum uergit: Sunt finium ſcythiæ partes duæ ferētes ad mariatum ad meridianū: altera ad orientale quod ad modum Atticæ regionis: atq; ſimilium: q; ſic partem ſcythiæ Tauri incoluntur ſi attice Iugum ſuniacū alia gens non athenienſis incoleret & reliqua: populi autem Tauricæ regionis ubi colebatur Diana dicebātur Arciſalitæ: ſeu potius Arſilachi: ſcribit enim Ammianus Arſilachen ſiue Orſilachen a barbaris: qui circa Tauricam ſuete Dianam uocari: cui deæ inquit imolabant appulſos: & capita parietibus fani præfigebant: Et Pomponius Mela. Immanē inquit famam habent ſolere

Taurica regio
Taurica unde appellatur
Arciſalitæ Arſilachi.
Dianæ homines immolabant

pro uictimis aduenas cedere: Vnde non imerito Valerius Flaccus ſæuam appellauit Dianam: qum dixit. Taurorūque locos:delubraq́ ſæua dianæ & Iuuenalis. Mæotidæ ſæuior ara. Aegyptus: quippe illa nephādi Taurica ſacri. Inuentrix: hominea ut iam quæ carmina tradunt. Digna fide credas tantū imolat: ulterius nil: Aut grauius cultro timet hoſtia. ¶ Qui getica longe non ita diſtat humo: Quæ tellus Taurica nō nimis longe remota eſt a getis. Hac ego ſum terra. Hæc regio inquit Taurica eſt mihi natale ſolum. ¶ Conſortē phœbi: Sororem phœbi hoc eſt Dianā. ¶ Innixa. Suſtentata. ¶ Per quaterdenos gradus: Per gradus quadraginta: ex quo templi altitudinē & magnificentiā demōſtrat. ¶ Signum cœleſte: Statua Dianæ. ¶ Stat baſis orba dea: Baſis reſtat ſola orbata ſimulachro Dianæ quod abſtulit Oreſtes fugiens cū Iphigenia: & Ariciam portauit ut Seruius docet: Eſt autē Baſis ſeſſio Colūnarum: ſeu ſimulacroꝝ pedamenta. ¶ Natura ſaxi: E marmore: cuius natura fuerat candida. ¶ Decolor: Alterius coloris. ¶ A fuſo cruore: A cruore interfectoꝝ hoſpitum: qui illic deæ mactabantur: Cauſam aūt aduenas Dianæ ſacrificandi docet Herodotus in quinto libro. ¶ Nō nata tæda iugali: Nata ex illicito coitu: legit̄ etiam (quod magis placet) Tæda non nupta iugali: hoc eſt uirgo & ſine marito. ¶ Quæ ſuperat nobilitate: Quæ eſt nobilior generis: huiuſmodi.n. eligebatur Dianæ ſacerdos in Taurica regiōe: ¶ Sacrifici genus eſt: Genus ſacrificii: quod Dianæ offertur: Eſt aūt ordo: Genus ſacrificii eſt ut aduena cæſus & reliqua. ¶ Vt aduena cæſus: Vt peregrinus interemptus: ¶ Enſe uirgineo: Enſe & cultro uirginis ſacerdotis. ¶ Regna thoas habuit: Regnabat in Taurica tunc temporis Thoas. ¶ In ora Mæotide: In regione Mæotidi paludi contermina. Eſt autem Mæotis: ut docet Strabo libro .xi. & Plynius libro ſexto Lacus in Scythia: qui tanaim recipit de qua ita etiā ſcribit Herodotus. Pontus paludem hēt influentem in ſe nō multo q̄ ipſe eſt minorem: quæ Mæotis appellatur: & mater ponti: Dionyſius quoq; ita refert: Hæc eſt palus illa: quā circum incolunt ſcythæ: quāue ponti matrē appellant: ob id maximeq; multa īde in eum effluat aqua diſtracta potiſſimum ex Cimmerio boſphoro: atq; ex multis aliunde locis: que adeo ex omni pte paludē replet: ut non poſſit in ſua labra cōtineri: ſcribit Strabo Mæotida paludē iacere ad aquilonem ſtad. nouē milium aut paulo pluriū circuitum habens: Hæc autē penes Boſporum: quē Cimmeriū appellant in pontum effluit. Mæotis aūt facit gtm̄ mæotidis: ut doris doridis. Himātis himātidis: uñ ſupius dixit Oui. Nec mihi tiphys erat: tectot nec himāride natus: Vbi obiter emēda qđ ſupra dixim⁹ & locū illū himanide natū nō eſſe patronymicū ſcito: ſed p natū himātidis mopſum itellige filiū Apollinis & Himātidis. ¶ In aqs euxinis: In aqs maris Euxini: de quo alibi abūde dixim⁹. ¶ Per liqdas auras: Per purū aera: Nota ē fabula ereptā Iphigeniā Dianæ ſacrificandā: & a dea delatā per aera in Tauricā regionem: ceruamq; pro ea ſuppoſuiſſe ut Seruius docet: ¶ Phœbe. Diana: ¶ Præfuerat: Præpoſita fuerat Iphigenia tēplo illi Tauricæ Dianæ. ¶ Inuita manu: Manu recuſante eam crudelitatē. ¶ Sacra triſtia: Sacra plena triſtitiæ: ut pote in quibus homines mactabantur. ¶ Protinus ducuntur ad aram immitem. Statim mactaturi Dianæ ad templum perducuntur. ¶ Euincti geminas: Erat enim conſuetudo ut ita uictimæ & homines præſertim ligarentur: Vnde Sinō Vergilianus ita inquit: Eripui fateor leto me & uincula rupi: Et Iuuenalis. Sed procul extenſum petulans quærit hoſtia funem. ¶ Sparſit aqua captos luſtrali: Pyladem & Oreſtem immolatura ſacerdos prius aqua aſperſit: hoc eſt Mola: quæ fiebat de aqua horna fruge: & homo ſalſa: ea enim & frons uictimæ & foci aſpergebantur & cultri ut docet Seruius: & Ouidius in ultimo met. aut certe ritum ſacrificantum deſignat: qui anteq̄ Victimas ſacrificarent: prius eas explorabant quæ ſi non obſtupuiſſent: apte probabantur Vergilius Ipſa tenens dextra pateram pulcherrima dido. Candētis uaccæ media inter cornua fudit. ¶ Graia ſacerdos: Iphigenia græca. ¶ Vt infula longa ambiat: Vt infula circundet: Erat enim infula (ut Seruius ſcribit) faſcia

basis

Qui getica longe non ita diſtat humo.
Hac ego ſum terra: patriæ nec pœnitet ortus:
Conſortem phœbi gens colit illa deam.
Templa manent hodie uaſtis innixa colūnis:
Perq; quaterdenos itur in illa gradus.
Fama refert illic ſignum cœleſte fuiſſe:
Quoq; minus dubites ſtat baſis orba dea.
Araq; quæ fuerat natura candida ſaxi
Decolor a fuſo tincta cruore rubet.
Fœmina ſacra facit tæda nō nata iugali:
Quæ ſuperat ſcythicas nobilitate nurus.
Sacrifici genus eſt ſic inſtituere priores:
Aduena uirgineo cæſus ut enſe cadat.
Regna thoas habuit mæotide clarus in ora:
Nec fuit euxinis notior alter aquis.
Sceptra tenente illo liquidas feciſſe per auras:
Neſcio quam dicunt iphigenia iter.
Quā leuibus uētis ſub nube ꝑ æquora uectā
Creditur his phœbe depoſuiſſe locis.
Præfuerat templo multos ea rite per annos:
Inuita peragens triſtia ſacra manu.
Cum duo uelifera iuuenes uenere carina:
Preſſeruntq; ſuo littora noſtra pede.
Par fuit his ætas: & amor: quorū alter oreſtes:
Alter erat pylades: nomina fama tenet.
Protinus immitem triuiæ ducuntur ad aram:
Euincti geminas ad ſua terga manus:
Sparſit aqua captos luſtrali graia ſacerdos:
Ambiat ut fuluas infula longa comas.

In modum Diadematis:ita qua uittæ ab utraq; parte dependebant. ¶ Comas fuluas: Capillos fuluos:hoc eſt: ut poſt explorationem de more factam redimiti inſulis ſacrificarentur Dianæ. ¶ Dumq; parat ſacrum: Et dum præparat Iphigenia omnia neceſſaria ſacrificio. ¶ Dum uelat tempora uittis: Dum caput uittis coronat: Vergilius. Et circum tempora uittæ. ¶ Cauſas: Excuſationes. ¶ Non ego crudelis: Non ego immitis. ¶ Suo loco: Hac terra taurica quæ eſt crudelis:& ideo ſacra etiam crudelia celebrantur a me tamen non crudeli. ¶ Ritus is eſt gẽtis: Talis mos eſt Tauricis populis Dianæ hoſpites immolare. ¶ Puppe parum fauſta: Naui parum fœlici:quæ uos detulit ad hæc loca nobis & peregrinis infeſta. ¶ Nomine patriæ: Nomine Mycenarum. ¶ Cõſortes ſuæ urbis: Eiuſdem patriæ: in qua & ipſa orta fuerat. ¶ Vt alter cadat: Vt alter intereat:& itelligitur oportet aut aliud uerbum ſimile. ¶ Ad ſedes patrias: In græciam: Mycenas. ¶ Extitit hoc unum: Hoc ſolum apparuit in tota eorum amicitia. ¶ Quod non conuenerat illis: In quo non fuerant concordes. ¶ Cætera pars: Reliquum uitæ & amicitiæ tempus. ¶ Ad fratrem: Ad Oreſtem:qui eum illic eſſe neſciebat. ¶ Notas: Litteras. ¶ Nec mora: Subito cognito fratre. ¶ Quãuis abiere tot anni: Quãuis tot anni præterierint. ¶ Fabula uulgaris: Hic ſermo amoris Pyladis:& Oreſtis uulgo cognitus: Sunt autem modo hæc uerba Ouidii:qui ſenẽ ſupradicta narrantem induxerat. ¶ Hic: In hac regiõe Taurica. ¶ Eſt ferocior: Eſt magis fera & crudelis. Poſuit autem ferocẽ:quod ſignificat fortem & animoſum pro fero. ¶ Altæ nobilitatis: Quia q̃to homo eſt nobilior:tanto etiam eſt mitior & magis human⁹. ¶ Quos: Subaudi mores. ¶ Voleſus autor patrii nominis. A Voleſo enim paternũ genus traxit Cotta: Fuit autem Voleſus Romanus: uel ut potius crediderim Sabinus:qui cum Tatio Romam uenit:cuius meminit Plutarchus In uita Numæ Pompilii his uerbis. Verba fecere: Proculus & Voleſus:quorũ prius alterũ regem a populo creãdũ expectatio fuerat:pꝛoculo quidẽ Romuli:Voleſo uero Tatii partibus fauentibus:ſcribit etiam Dionyſius Halicarnaſæus Tatium regem Sabinorum:& cum eo tres uiros ex illuſtribus familiis romæ permanſiſſe honoribus traditis:quibus adhuc fruebantur eorum gen⁹ Valerium ſcilicet Voleſum:& Tallum cognomine Tyrannum:& ultimum Metium Curtium eum qui armatus lacum nando tranſmiſerat. Iuuenalis in Satyra octaua. Voleſos brutoſq; decebunt:ad eum etiam uidetur alludere Vergilius: quum ait. Tu uoluſe armari uolſcorum edice manipplis. ¶ Numa maternus: Secundus rex romanorum Numa Pompilius:a quo per matrem ducebat originem Cotta:ad quem hanc epiſtolam ſcribit Ouidius: Illud ſciendum Numam Pompilium ex Tatia quatuor habuiſſe filios autore Plutarcho ſcilicet Põponium:Pinum. Calpum. Mamercũ quorum quilibet ſucceſſionem familiæ honeſtique generis reliquit: Namque a Pomponio Pomponii fluxere: A Pino Pinarii:a Calpo Calpurnii:a Mamerco Mamercii:qui hanc ob rem & reges cognominati ſunt: Habuit etiam ex altera uxore Lucretia filiam Pompiliam:quæ nupſit Martio uni ex Numæ cognatis:qui eum ad ſuſcipiendũ regnum romanum induxit:ſecum enim ille romam migrauit: huius filius Martius Ancũ Martium regem quartum romanorum genuit:a quo autem filiorum Numæ ducat Cotta maternum genus nihil compertum habeo. ¶ Eſſe ſuos: Quia Cotta erat religioſus & uir bonus:quẽadmodum fuit Numa rex. ¶ Adiectiq; probent: Ordo eſt: Et domus interitura ſi tu non eſſes probet agnomina genitiua Cottæ adiecti: hoc eſt Cottæ additi maioribus ueſtris fortaſſe ab Alpibus Cotiis ſubditis populo romano:ut in-

Dumq; parat:ſacrũ dum uelat tempora uittis:
Dum tardæ cauſas inuenit illa moræ.
Nõ ego crudelis iuuenes ignoſcite dixit:
Sacra ſuo facio barbariora loco.
Ritus is eſt gentis:qua uos tamẽ urbe uenitis?
Quodq; parum fauſta puppe petiſtis iter?
Dixit:& audito patriæ pia nomine uirgo:
Conſortes urbis repperit eſſe ſuæ.
Alter utie uobis dixit cadat hoſtia ſacris:
Ad patrias ſedes nuncius alter eat.
Ire iubet pylades charum periturus oreſtem:
Hic negat:inque uicem pugnat uterq; mori.
Extitit hoc unum quod non conuenerat illis:
Cætera pars concors & ſine lite fuit.
Dũ peragũt iuuenes pulchri certamẽ amoris:
Ad fratrem ſcriptas exarat illa notas.
Ad fratrem mandata dabat:cuiq; illa dabant?
Humanos caſus aſpice frater erat.
Nec mora: de templo rapiũt ſimulacra dianæ:
Clamq; per immenſas puppe feruntur aquas.
Mirus amor iuuenum:quãuis abiere tot anni:
In ſcythia magnũ nunc quoq; nomẽ habet.
Fabula narrata eſt poſtquam uulgaris ab illo:
Laudabãt omnes facta piamq; fidem.
Scilicet hic etiam qua nulla ferocior ora eſt:
Nomẽ amicitiæ barbara corda mouet.
Quid facere auſonia geniti debetis in urbe:
Dum tangat diros talia facta getas?
Adde quod eſt animus ſemp tibi mitis:& altæ
Iudicium mores nobilitatis habent.
Quos uoleſus patrii cognoſcat nois autor:
Quos numa maternus non neget eſſe ſuos:
Adiectiq; probet genitiua agnomina cottæ:

Inſula

Voleſus.

Filii Numæ quatuor:

Pompõii. Pinarii. calpurnii. mamercii

Pompilia Martius: Anc⁹ martius rex.

ſerius dicemus:uel ab aliquo rege Thraciæ deuicto:hi enim Cotii dicebantur.¶ Si tu non eſſes:Si tu eā non ornares:& illuſtrem redderes tua uirtute:aut hoc dicit:quia is ad quem ſcribit ſolus erat ex ea gēte.¶ Agno

propriorū ſpecies mina gentilia:Agnomina gētilitia:Sunt autem propriorum nominum ſpecies quatuor:ut ſcribit Diomedes:prænomen:nomen:cognomen:& agnomen:prænomen:eſt quod nominibus gentilitiis ꝓponitur:ut

prænomē .M.Portius Cato:proprium eſt quod originem gentis:uel familiæ declarat:ut portius:Cornelius:Iulius:Co

proprium gnomen eſt quod uniuſcuiuſq; proprium eſt:& nominibus gentilitiis ſubiungitur:ut Cato:Scipio:Cæſar.

Cognomen. Agnomen quoq; eſt quod extrinſecus cognomen. tum adiici ſolet ex aliqua ratione:uel dicitur quæſi.

Agnomē. tum ut eſt Cenſorinus.Aphricanus:Numantinus & ſimilia:Conas autem non ut diximus:ſed a græco appellatos putant:hoc eſt ab ira:& toruitate oris. ¶ Hac ſerie:Hoc uirtutum tuarum ordie:uel(quod magis placet)hac maiorum origie.¶ Lapſo ſuccurrere amico:Ordo eſt puta eſſe conueniens iſtis moribus ſuccurrere amico lapſo:hoc eſt mihi:q oraui.

Si tu non eſſes interitura domus.
Digne uir hac ſerie lapſo ſuccurrere amico:
Conueniens iſtis moribus eſſe puta.

¶ Ad maximum.

SI uacat exiguum profugo dare tempus amico:
O ſydus fabiæ maxime gētis ades.
Dū tibi quæ uidi refero ſeu corporis umbra ē:
Seu ueri ſpecies:ſeu fuit ille ſopor.
Nox erat & bifores intrabat luna feneſtras:
Menſe fere medio quanta nitere ſolet.
Publica me requies curarū ſomnus habebat:
Fuſaq; erāt toto languida mēbra toro.
Cum ſubito pennis agitatus inhorruit aer:
Et ſonuit paruo mota feneſtra ſono.
Territus in cubitū releuo mea mēbra ſiniſtrū:
Pulſus & e trepido pectore ſomnus abit.
Stabat amor uultu non quo prius eſſe ſolebat:
Sceptra tenens leua triſtis acerna manu.
Nec torquē collo nec habens crinale capillis:
Nec bene compoſitas cōptus:ut ante comas.
Horrida pendebant molles ſuper ora capilli:
Et uiſa eſt oculis horrida pena meis.
Qualis in aeriæ tergo ſolet eſſe columbæ:
Tractatam multæ quā tetigere manus.
Hūc ſimul agnoui(neq;.n. mihi notior alter)
Talibus affata eſt libera lingua ſonis.
O puer exilii decepto cauſa magiſtro:
Quē fuit utilius non docuiſſe mihi.
Huc quoq; ueniſti:pax eſt ubi tēpore nullo:
Et coit aſtrictis barbarus hiſter aquis.
Quæ tibi cauſa uiæ:niſi uti mala nr̄a uideres?
Quæ ſunt:ſi neſcis inuidioſa tibi.
Tu mihi dictaſti iuuenilia carmina primum:

¶ In Tertiam Epiſtolam Enarratio.

SI uacat exiguum:Ad Fabium Maximū ſcribens:fingit ſibi in lecto cubanti ſeſe obtuliſſe cupidinem:poetamq; de illo queſtum:ꝙ quum eius cauſa in exilium eiectus ſit:uelit etiam efficere:ut Auguſtus placatus mitius exilium cōcedat:poſtremo inducit etiam cupidinem ad ea reſpondentem:pollicentēq; ſibi omnia ſecunda.¶ Si uacat:Si tempus eſt.¶ Date tempus exiguū:Date modicum temporis in legendis his.¶ Amico profugo:Mihi exuli:Sidus gentis fabiæ ſplendor & gloria Fabiorum:de cuius gentis origine inferius dicemus.¶ Quæ uidi:Quæ aſpexi in nocte.¶ Seu corporis umbra ē:Seu eſt umbra alicuius corpis id quod uidi.¶ Seu ſpecies ueri:Seu forma aliqua & corpꝰ uerum.¶ Seu fuit ille ſopor.¶ Seu ille fuit ſomnus & uiſio nocturna:hoc eſt ſeu mihi ita per ſomnū uiſum fuit.¶ Bifores feneſtras:Feneſtras bipartitas:& fores duas habentes.¶ Medio menſe:Medio ſpatio temporis:quo luna peragit curſum ſuum.¶ Publica requies curarū:Requies:quæ cōmunis eſt omnibus:Eſt autem Appoſitió figura.¶ Languida:Deficiētia propter curas:aut inertia propter ſomnum.¶ Agitatus:Percuſſus.¶ Inhorruit.Intonuit:intremuit.¶ E pectore trepido:E mente pauida eo ſono.¶ Amor cupido deus.¶ Stabat:Ante me apparebat.¶ Acerna:De Acere facta:Eſt enim genus ligni:Vergilius.Trabibus contextus acernis.¶ Crinale:Reticulum.¶ Nec comptus comas:Nec habēs capillos comptos & ornatos.Eſt autem figura Sinecdoche ¶ Pēna.Alæ.¶ Horrida:Aſperæ & impexæ propter aquilonem:qui ad ea loca uolantem cupidinem afflauerat:& impexum reddideran & uolando tam longe per plagam ſeptentrionalē frigore:ac uentis pennæ erant incōpoſitæ.¶ Decepto magiſtro:Deluſo me Ouidio:ſe.n.poeta in ſcriptis ſuis magiſtrum amoris appellat.¶ Quē Subaudi Cupidinem puerū.¶ Fuit utilius mihi:Magis mihi conduxit.¶ Non docuiſſe:Non erudiiſſe:in arte amandi:ſe enim poeta (ut diximus) amoris præceptorem appellat.¶ Huc:In ſcythiā:ubi exulo.¶ Aſtrictis aquis:Gelatis aquis.¶ Inuidioſa:Inuidiā & detractionem concitantia.¶ Iuuenilia carmina:Carmina de arte amandi:quæ ego admodum iuuenis

e didi. ¶ Senis: Subaudi pedibus hoc eſt uerſu exametro: qui conſtat ex ſex pedibus. ¶ Quinque: Scili‑
cet pedes: per quos intelligit uerſum pentametrum. ¶ Carmine mæonio: Carmine quali uſus eſt Homerus
ex quo deſignat heroicum carmen: quemadmodum ſupra elegiacum exprimit. ¶ Forſitan exiguas: Poſſet
Cupido dicere poetam non habuiſſe uires: quales conueniunt carmini heroico: Reſpondet ipſe exiguas il‑
las uires quas habuit: fuiſſe ab eo ĩminutas. ¶ Aliquas tamẽ: Quia exiguas uires ſuas fuiſſe dixerat: dicit ta‑
men non omnino fuiſſe minimas. ¶ Arcus & Ignes: Arma ipſius cupidinis ſcilicet arcus & faces. Eſt autem

Appoſui ſenis te duce quinq; pedes.
Nec me mæonio conſurgere carmine: nec me
Dicere magnorum paſſus es acta ducum.
Forſitan exiguas aliquas tñ: arcus & ignes
Ingenii uires comminuere mei.
Namq; ego dũ canto tua regna tuæq; parẽtis:
In nullum mea mens grande uacauit opus.
Nec ſatis hoc fuerat: ſtult9 quoq; carmina feci
Artibus ut poſſes non rudis eſſe meis.
Pro qbus exiliũ miſero mihi reddita merces:
Id quoq; in extremis & ſine pace locis:
At nõ chionides eumolpus in orphea talis:
In phryga nec ſatyrũ talis olympus erat.
Præmia nec chyron ab achylle talia cœpit:
Pythagoræq; ferunt non nocuiſſe numam.
Nomina neu referã longũ collecta per æuũ:
Diſcipulo perii ſolus ab ipſe meo.
Dũ damus arma tibi: dũ te laſciue docemus:
Hæc de diſcipulo dona magiſter habet.
Scis tamen: & liquido iuratus dicere poſſes:
Non me legitimos ſollicitaſſe toros.
Scripſimus hæc illis quarũ nec uitta pudicos:
Attingit crines: nec ſtola longa pedes.
Dic precor hoc qñ didiciſti fallere nuptas:
Et facere incertum per mea iuſſa genus?
An ſit ab his omnis rigide ſummota libellis:
Quam lex furtiuos arcet habere uiros.
Quid tamen hoc prodeſt uetiti ſi lege ſeuera
Credor adulterii compoſuiſſe notas.
At tu ſic habeas ferientes cuncta ſagittas:

ordo: Arcus & ignes forſitã cõminuere uires mei in‑
genii exiguas: aliquas tamen. ¶ Tuæq; parentis: Et
tuæ matris. ¶ In nullum grande opus: In nullã gran‑
dem materiam. ¶ Vacauit: Scribẽdo operam dedit.
¶ Artibus meis: Meis præceptis de arte amandi.
¶ Vt poſſes eſſe non rudis: Vt poſſes eſſe non placi‑
dus & doctus in præceptis amatoriis. ¶ Pro quibus: Eumolp'
Subaudi artibus. ¶ In extremis locis: In ultima ſe‑
ptentrionis regione. ¶ Eumolpus chionides: Eu‑
molpus Neptuni & chiones filius: de quo plura dixi‑
mus in ſuperioris libri elegia: quæ ſic incipit. Regia
progenies: Scribit Strabo Eumolpo nomen inditũ
id eſt cantori optimo. ¶ In orphea: Erga præcepto‑ Marſya.
rem orpheum. ¶ In phryga nec ſatyrum: Nec etiam Olympus
olympus talis fuit in Satyrum Marſyam: ut tu in me
fuiſti: Marſyæ autem & Olympi ita meminit Plato
in Minoe. Sed nun referre poteſt quis e priſcis homi‑
nibus legum circa tibiarum inflationem conditor
optimus extitit: Vis ne tibi memorem? Marſya & di‑
ſcipulos eius Olympus phrygius: Et in libro tertio
de legibus ita inquit. Sicut quæ ad Muſicam perti‑
nẽt Marſyæ & Olympo. ¶ Præmia nec chiron: No‑
tum eſt Statii & aliorum monumentis Achillem
ſub chironis diſciplina maxima beniuolentia nutri‑
tum. ¶ Pythagoræq; ferunt: Hic loquitur ex eorum
opinione: quam tamen refellit Liuius: qui credide‑
re Numam Pompilium regem Pythagoræ philoſo‑
phi diſcipulũ fuiſſe. ¶ Ab meo diſcipulo: Quia ſcri‑
bendo & docẽdo ipſum amorem poeta in exilium
eiectus eſt. ¶ Dum damus arma tibi: Dum tibi ſi‑
gnificamus: quam expugnandæ ſunt puellæ. ¶ Le‑
gitimos toros: Toros coniugales id eſt nuptias.
¶ Quarum nec uitta pudicos attingit crines. Quæ
non ſunt uirgines: aut ueſtales: quæ uitta peculia‑
riter utebantur ut docuimus in enarratione eius uer‑
ſus Ouidii de arte amandi. Eſte procul uittæ tenues Stola
Inſigne pudoris. ¶ Nec ſtola longa pedes: Nec ſunt
Matronæ: quæ Stola utebantur. Ea enim (ut Mar‑
cellus docet) ueſtis erat: quæ ad imos pedes deflue‑
bat: Martialis. Quis ſtolatum permittit meretrici‑
bus pudorem. ¶ Et facere genus incertum: Et no‑
thos generare: quorum genus & origo parentum Lex Iulia.
incerta eſt: quãdo præſertim mater rem habet cum
pluribus uiris. ¶ An ſit: Subaudi dic precor. ¶ Ab
his libellis: A libellis meis de arte amandi ¶ Quam
lex arcet: Quam fœminam lex Iulia prohibet exercere adulteria: Erat enim lex Iulia ut legimus in in‑
ſtitutionum libro quarto de publicis iudiciis: quæ non ſolum temeratores aliarum uxorum gladio punit:
ſed et eos: qui cum maſculis præpoſteram libidinem exercent: et eoſque qui uel uirginem uel uiduam uiuen‑
tem honeſte ui ſtuprauit: Erat etiam lex Iulia repetundarum: de ambitu: de annona: de reſiduis. ¶ Viros
furtiuos: Viros furtum & adulteria committentes: hoc autem facit poeta in libris de arte amandi: & in
principio operis ſtatim: quum inquit. Eſte procul uittæ tenues Inſigne pudoris. Quæque tegis medios in‑
ſtita longa pedes. ¶ Quid tamen hoc prodeſt: Quid tamen prodeſt non docuiſſe etiam fallere caſtas
matronas: & uirgines. ¶ Si credor: Si quidem exiſtimor. ¶ Adulterii uetiti. Lege ſeuera: Adulterii prohi‑
biti lege Iulia aſpera: quæ adulteris capitalis erat. ¶ Compoſuiſſe notas: Compoſuiſſe fraudes: & macu‑
las ac diuerticula ipſius adulterii. ¶ Ferientes cuncta: Quos uoles omnes uulnerantes & conſauciantes.

Faces cupidinis.

¶ Lampades: Faces. Ouidius in epiſtolis. Altera tela arcus: altera tela faces: his enim amantum quoq; pectora feriebat cupido: & iniiciebat ardorem & ignẽ. Vnde non immerito dixit. Vergilius. Et cæco carpiť igni. ¶ Cæſar: Auguſtus filius Iulii per adoptionem. ¶ Ab æneca fratre: Aeneas enim & Cupido fratres fuerunt: & ambo matrem uenerem habuere. ¶ Nepos: Inter nepo es tuos ex fratre Aenea. ¶ Plecti: Puniri. ¶ Puero uolucri: Cupidini alato. ¶ Dediſſe hos ſonos: Reſpondiſſ: hæc uerba ſequentia. ¶ Niſi conceſſum: Niſi legib' permiſſum ¶ Tuis actibus: Tuis carminibus & præceptis de arte amandi. ¶ Vtq; hæc: Et quemadmodum ſubaudi ab inferiori hæc quæ ſcripſiſti poſſes defendere. ¶ Cætera: Hoc eſt quæ læſerunt Auguſtum. ¶ Aliud magis eſſe: Aliud magis nocere: q̃ carmina amatoria: Quibus uerbis liquido appatet exilii poetæ cauſam aliam fuiſſe: q̃ carmina amatoria. ¶ Abeſſe a tua culpa: Carere tuo crimine. ¶ Sub imagine erroris: Sub ſpecie erroris: ꝙ ſcilicet erraſti per imprudentiam. ¶ Obumbres crimen: Tegas tuum ſcælus. ¶ Non fuit grauior meritis: Non fuit grauior culpa tua: hoc eſt ira Auguſti fuit: minor q̃ merebaris. ¶ Ira iudicis: Ira Auguſti. ¶ Vt tamen aſpicerem: Cauſam aſſignat cupido cur ad poetam tam procul relegatum uolauerit. ¶ Hæc loca: Hanc regionem ponticam frigori obnoxiam: & ideo raro ad eam ſe uenisſe dicit: quoniam ſine calore non poteſt coitus perfici: Vnde ait Oratius. Vulcanus ardens urit officinas: quam etiam ob cauſam fingunt poetæ ipſum

Cur. Vulcan' Veneris maritus.

Vulcanum deum ignis & caloris eſſe Veneris maritum. ¶ Matre rogante: Precante me Venere: Aeeta enim ſolis filius Medæam genuit: quam Venus fertur odiſſe propterea ꝙ ſe cum Marte coeunte Vulcano rettulerat ſol: puellæ igitur a ſole oriundæ infeſta Venus mandauit Cupidini: ut in colchicam regionem uolaret: eamq; telis ſuis feriret: quo facto ilico Iaſonis eſt amore correpta: ut docet in quinto Diodorus: & Ouidius in meta. ¶ Puella phaſias: Medea ſic dicta a phaſi colchorum fluuio. ¶ Dulcior aura, Dulcior fauor. ¶ Tempus quod quærimus: Tempus quod idoneum requirimus: ut Cæſar miteſcat. ¶ Triumphus: Triumphum hic deſignari ſeu ouationem arbitror: de quo abũde dictum eſt ſuperius in principio ſtatim primæ elegiæ ſecundi libri. ¶ Et nati: Et filii Auguſti. Tyberius ſcilicet & reliq. ¶ Dũ mater liuia: Dum Liuia mater Tyberii. ¶ Magne pater patriæ: Auguſtum denotat: qui pater patriæ dictus eſt. ¶ Duciſq;: Et imperatoris qui triumphabit. Tyberiũ aut deſignat ut diximus. ¶ Odoratis ignibus: Ignib' turicremis: & ideo fragrantibus. ¶ Faciles aditus: Faciles uias ad precandum Auguſtum ꝑpter hanc publicam læticiam: Solemus enim in lætitia facilius omnia concedere: q̃ alio tempore. ¶ Dixit: Scilicet Cupido uerba ſupradicta: ¶ Et aut ille: Et aut deus amoris. ¶ Eſt dilapſus in tenues auras: Euanuit. ¶ Cœperunt uigilare: Cœperunt ſomnum excutere. ¶ O maxime: O Fabi. ¶ Quin faueas: Quod non faueas. ¶ His dictis: His uerbis Cupidinis: qui me monuit: ut in hoc Triumpho

Memnon

dum Cæſar eſt lætus precibus utar. ¶ Memnonio colore: Colore nigro: quali fuit Memnon: quem Titonus Laomedontis filius in Aſia orientem uerſus uſq; in Aethiopiam militans dicitur genuiſſe ex Ida: qui quum Troianis præſidium tuliſſet: poſtea ab Achille eſt interfectus autor Diodorus: Eſt autem ſenſus. Si exiſtimauero te mihi non fauturum apud Cæſarem poſſibilia impoſſibilia fieri arbitrabor & te minime humanum & benignum crediderim.

Sic nunq̃ rapido lampades igne uacent.
Sic regat imperiũ terraſq; coerceat omnes:
Cæſar ab ænea qui tibi fratre nepos.
Effice ſit nobis non implacabilis ira:
Meq; loco plecti commodiore uelit.
Hæc ego uiſus eram puero dixiſſe uolucri:
Hos uiſus nobis ille dediſſe ſonos.
Per mea tela faces & per mea tela ſagittas:
Per matrem iuro: cæſareumq; caput.
Nil niſi conceſſum nos te didiciſſe magiſtro:
Artibus & nullum crimen ineſſe tuis.
Vtq; hæc: ſic utinã defendere cætera poſſes:
Scis aliud quod te læſerit eſſe magis.
Quicqd id eſt (neq; enim debet dolor ipſe referri)
Nõ potes a culpa dicere abeſſe tua.
Tu licet erroris ſub imagine crimẽ obumbres
Non grauior meritis iudicis ira fuit.
Vt tamen aſpicerem: conſolarerq; iacentem:
Lapſa per immenſas eſt mea penna uias.
Hæc loca tum primũ uidi cũ matre rogante:
Phaſias eſt telis fixa puella meis.
Quæ nunc cur iteꝝ poſt ſæcula longa reuiſã:
Tu facis o caſtris miles amice meis.
Pone metus igitur miteſcet cæſaris ira:
Et ueniet uotis dulcior aura tuis.
Neue morã timeas: tp̃s quod quærimus inſtat
Cũctaq; læticiæ plena triumphus habet.
Dum domus: & nati: dum mater liuia gaudet:
Dum gaudes patriæ magnæ duciſq; pater.
Dum tibi gratatur populus, totamq; per urbẽ
Omnis odoratis ignibus ara calet.
Dum præbet faciles aditus uenerabile tẽpus:
Sperandũ eſt noſtras poſſe ualere preces.
Dixit: & aut ille eſt tenues dilapſus in auras:
Cœperunt ſenſus aut uigilare mei.
Si dubitẽ faueas quin his o maxime dictis:
Mẽnonio cygnos eſſe colore putem.

¶Nigra p ice:Colore nigro:hoc eſt inhumanitate.¶ Lacteus humor:Lac ipſum quod natura eſt candidum: hoc eſt hu manitas ipſa & aĩ cãdor. ¶ Cãdẽs ebur:Candidũ ebur.¶ Terebinthus:Terebinthus arbor eſt:q̃ in Sytia na ſcitur eius materies admodum lenta eſt:ac fidelis ad uetuſtatem eximii ac nigri ſplendoris : ut do/ cet Plynius libro decimotertio.naſcitur enim in epiro. Vergilius.Incluſũ buxo aut oricia terebintho. Vbi Seruius ita ſcribit:Oricos ciuitas eſt epiri:iuxta quam naſcitur Terebinthus nigrum lignum habens ſoliditatem in buxi ſpeciem.¶ Conueniens animo genus eſt tibi:Quemadmodum inquit es ex genere Maximorum:ita etiam Maximum optimes animum bene de omnibus merendo. ¶ Nobile nãq; pectus & herculeæ ſimplicitatis habes:Nam inquit optimes animũ nobilem ac candorem:& ſimplicitatem illam: quæ in Hercule progenitore tuo dicit̃ fuiſſe: Plutarchus enim docet Herculem apud fluuium Tyberim cũ muliere indigena congreſſum rem habuiſſe : & Fabium uirum optimum:a quo familia Fabiorũ Romæ initium habuit genuiſſe. Quidã autem priſcos huius generis uiros ab agrorũ foſſione Fodios olĩ appellatos memoriæ tradiderũt:deinde mutatis binis litteris Fabii cognominati ſunt : Plynius uero a faba Fabios dictos putat:ita enim inquit. Iam Fabiorum Lentinorum Ciceronum: ut quiſquis aliquod optime genus ſereret:Iuniorum familiæ bubulcum nominauerũt:quia bubus optime uteretur.¶ Nobile pectus:Animum generoſum.¶ Et herculeæ ſimplicitatis:Et ueri ac ingenui animi:qualis fuit in hercule: nec duplicis.¶ Liuor iners uitium : Inuidia & dolor alienæ fœlicitatis uitium:quod obſidet tantũ & aggreditur ignauos.¶ In altos mores: In mentes generoſas:& qualis eſt tua:quaſi dicat:nõ es tu inuidiæ obnoxius:nec timebis mihi opem ferre.¶ Vt iacens uipera.Tanq̃ ſerpens:quia quemadmodum uiperæ nunq̃ altius a terra tolliũtur:ſic inuidia infima quæq; pectora non generoſa depopulatur.¶ Supra ipſum genus:Pluſq̃ gens tua Maximorum: quaſi dicat eſt pluſquã maxima.¶ Grandius ingenio: Quia tantum eſt ingenium tuum : quantum eſt nomen: hoc eſt es maximus & nomine & ingenio.¶ Ergo alii:Ergo reliqui:nõ tu.¶ Spicula tincta. Aculeos infectos.¶ Felle mordaci: Verbis ſiniſtris & amaris. ¶ iuuandis ſupplicibus:Benemerendo de calamitoſis.¶ In numero quorum:In numero ſupplicum & calamitoſorum:quos ſolet iuuare domus tua.

Terebinthus.

Fabiorũ origo.

Sed neq; mutat̃ nigra pice lacteus humor:
Nec quod erat candens fit terebinthus ebur.
Conueniens animo genus eſt tibi:nobile nãq;
Pectus:& herculeæ ſimplicitatis habes.
Liuor iners uitiũ mores non exit in altos:
Vtq; iacens ima uipera ſerpit humo.
Mens tua ſublimis ſupra genus eminet ipſũ:
Grandius ingenio nec tibi nomen ineſt.
Ergo alii noceant miſeris:optentq; timeri:
Tinctaq; mordaci ſpicula felle gerant.
At tua ſupplicibus domus eſt aſſueta iuuãdis:
In quo; numero me precor eſſe uelis.

¶ Ad Ruffinum.

HAec tibi non uanam portantia uerba ſalutem.
Naſo tomitana mittit ab urbe tuus.
Vtq; ſuo faueas mandat ruffine libello:
In ueſtras uenit ſi tamen ille manus.
Eſt opus exiguum:ueſtriſq; paratibus impar:
Quale tamen cunq; eſt ut tueare rogo.
Firma ualent per ſe:nullũq; machaona q̃runt:
Ad medicam dubius confugit æger opem.
Non opus eſt magnis placido lectore poetis:
Quemlibet inuitum difficilemq; tenent.
Nos quibus ingeniũ longi minuere labores:
Aut etiam nullum forſitan ante fuit.

¶ In Quartam Epiſtolam Enarratio.

HAec tibi nõ uanam: Tyberii ouationẽ ſeu Triumphum de Germania:de quo in prima epiſtola ſecundi huius operis libri abunde diximus : & ibi poeta etiã fortaſſe eum ſe ſcripturũ deſignat: Romam mittens poeta Ruffino amico & doctiſſimo uiro commendat : Excuſatq; ſe multis rationibus ſi non ita eleganter materiam iſtam abſoluit:ut æquum fuerat:poſtremo uertit ſermonem ad Liuiam Cæſaris matrem uaticinaturq; fore:ut breui alterum ẽt Triumphum de Germania ipſa conſequat̃:ut inferius dicemus. ¶ Non uanam ſalutem:Salutẽ nõ mendacem:quia ꝑcor ut ſis ſaluus:ut es.¶ Suo libello:Suo operi de Triũpho Germanico.¶ Veſtris paratibus:Veſtræ huic pompæ triũphali:mei certe ueſtris carminibus apparatum hmõi triũphi deſcribentibus.¶ Firma ualent per ſe:Optima & bene compoſita carmina nõ indigẽt cuiuſq̃ auxilio.¶ Nullũq; machaona:Et nullũ medicũ qualis fuit Machaon requirunt: hoc eſt & nullius præſidio indigent:Fuit autem Machaon filius Aeſculapii fraterq; podalirii : qui ob ſolertiã medicæ artis e creta cum aliis græcis ad Troiam nauigauit : De quo in primo libro huius operis ita cecinit Ouidius. Vtq; machaoniia pæantius artibus heros.Lenito medicam uulnere ſenſit opem.¶ Aeger:Maleualens & qui indiget opera alterius.¶ Non opus eſt magnis placido lectore poetis:Poetis excellentibus non eſt opus:ut lectores conciliẽt:quia eorum opera per ſe fauorem contrahunt.¶ Placido lectore: Fauorabili aliquo : qui legat eorum opera.¶ Quemlibet inuitum:Quemlibet etiam nolentem legere eorũ opera.¶ Tenent:Morant̃ & alliciũt poetæ egregii.¶ Minuere ingeniũ:Dempſerũt uires ingenii:& poetices peritiam.¶ Aut ẽt nullũ:Aut etiam

Machaon

Ingenium meum antea fuit exiguum & nullum : hoc autem dicit, ut beniuolentiam captet. ¶ Viribus infirmi : Debiles ingenio. ¶ Veſtro candore : Veſtro fauore & commendatione. ¶ Valemus : Probamur. ¶ Omni : Omnem poeticæ facultatis peritiam: quibus uerbis blande poeta ſibi Ruffinum conciliat. ¶ Cũcta: Omnia mea. ¶ Fauore propenſo: Inclinata in me auta. ¶ Sint nixa: Sint ſuſtentata. ¶ Præcipuum habet ius ueniæ: In primis & ante alia opera mea indiget & expoſcit ut ignoſcatur. ¶ Ille liber: Libellus ille quem mitto: ubi deſcribitur Cæſaris Triumphus materia ampla & magna: quæ aliud expoſceret ingeniumq̃ meũ: ex quo innuit latenter hanc ob cauſam ſibi ignoſcendũ eſſe: quãuis tamen alias etiam cauſas ſubiungat. ¶ Spectatum triumphum: Triumphum Germanicũ oculis cõſpectum. ¶ Memori manu: Calamo eius: q hæc uidit & notauit. ¶ Viſa: Ea quæ uidi. ¶ Vix captata: Vix a me audita. ¶ Per autem auidam uulgi. Per uulgum hæc audiendi cupidum: qui hæc tantũ audiuit nec uidit. ¶ Fuere mei oculi: Quia ea nõ potuimus aliter uidere: q̃ audire quæ fama ad nos pertulit. ¶ Scilicet affectus ſimiles : In ſcribendo hæc q̃ audiui talis eſt affectus & impetus dicendi : qualis ẽ etiam fama: quaſi innuat q non ita afficimur : non eo animi calore deſcribimus: quæ audimus: quo ea quæ uidimus. ¶ Nec nitor argenti: Ordo eſt. Nec q̃ror q defuerit mihi nitor argenti & reliqua: per nitorem autem argenti & auri intellige pecuniã captã & uaſa pretioſa: quæ in triumphis præferebantur. ¶ Sed loca: Sed locorum deſcriptiones & picturæ: quæ triumphantes imperatores præcedebãt: per loca autem aut urbes: aut campos ubi partæ fuerãt uictoriæ pugnando: & quia huiuſmodi prælia picta præibant: & in pugnantum corporibus uariæ erant uulnerum & cadentium formæ: ideo ſubiungit uel gentes formatæ mille figuris. ¶ Nutriſſent carmen: Carmini meo gratiam attuliſſent. ¶ Præliaq ipſa: Et ipſas præliorum deſcriptiones. ¶ Et regũ uultus: Et reges ipſi captiui uincti ante currũ. ¶ Certiſſima pignora gentis: Maniſeſtiſſima pignora & fides gẽtis germanicæ deuictæ: gentes enim nõ aliter uictæ crederentur: niſi eorum rex captus oſtenderetur ante currum: uel pignora certiſſima: ideo appellat: q̃m rege capto nulla timetur rebellio: ille enim eſt tanq̃ pignus: Superior tamẽ ſententia magis placet. ¶ Aliqua: Scilicet parte. ¶ Illud opus: Illum Triumphum Germanicum a me compoſitũ. ¶ Rudis miles: Tyro & belli inexpertus. ¶ Pectora frigidiora: Mẽtem magis hebetem & obtuſam: Rem phyſicam tangit Ouidius: Stulti enim & hebetes frigidioris ſunt ſanguinis: prudẽtes uero calidioris: Dicebat etiam Empedocles (ut eſt autor Cicero in Tuſculanis) Animũ eſſe cordi diffuſum ſanguinem : calidumq maiorẽ habere uirtutem : q̃ frigidum : unde & omnes dextræ partes ualidiores ſunt & debiliores ſiniſtræ : quia has regit calor iecoris : qui eſt concretus ſanguis : hinc caloris domicilium eſt. Ille uero contagione frigidi lienis hebetantur : ut etiam docet Macrobius libro ſeptimo. & Plynius etiam aſſerit cordi ineſſe præcipuum calorem mentemq inibi habitare : Sic etiam Vergilius inquit. Frigidus obſtiterit circum præcordia ſanguis. ¶ Hoc loco : Hac Scythica regione. ¶ Quem patior : Vbi ſum relegatus. ¶ In curru eburno : Triumphalia ornamẽta fuerunt alibi diximus. Toga prætexta : Tunica palmata: Toga picta : Corona laurea: Scipio eburneus: & Sella curulis eburnea: de qua hic Ouidius intelligit: Curulis autem ſella ob eam cauſam appellatur: q curru honoris gratia ſoliti erant in curiam uehi ſenatores: qui curulem magiſtratũ : hoc eſt maiorem honorem geſſiſſent: in quo curru ſella eſſet: ſupra quã conſiderent. ¶ Excuteret frigus: Eiiceret a corporẽ. ¶ His ego defectus: Ego qui rebus his prædictis carui: Defectus. n. participiũ eſt ſignificatiõis actiuæ in uoce paſſiua: Quintilianus. Defectaq labore ſenectus. & Martialis. Dulcia defecta modulatur carmina lĩgua. Cantator Cycnus funeris ipſe ſui. ¶ Dubiis autoribus: Autoribus rẽ ẽt ignotãtibus uel (qd magis placet) intelligit rumorẽ ipm q eſt ſermo ſine ullo certo autore diſperſus: ut Fabius docet. ¶ Veſtri fauoris: Ad ueſtrũ auxiliũ o poetæ. ¶ Materiã nõ habuere manus: Quum inqt uellẽ ſcribere manus meæ nõ habuerũt

Viribus infirmi ueſtro candore ualemus:
Quem mihi ſi demas: omnia rapta putem.
Cunctaq cum mea ſint ꝓpenſo nixa fauore:
Præcipuum ueniæ ius habet ille liber.
Spectatum uates alii ſcripſere triumphum:
Eſt aliquid memori uiſa notare manu.
Nos ea uix auidam uulgi captata per aurem
Vidimus: atq oculi fama fuere mei.
Scilicet affectus ſimiles: aut impetus idem
Rebus ab auditis conſpicuiſq uenit.
Nec nitor argenti quem uos uidiſtis & auri:
Quod mihi defuerit purpuraq illa queror:
Sed loca uel gentes formatæ mille figuris:
Nutriſſent carmen præliaq ipſa meum.
Et regũ uultus certiſſima pignora gentis:
Iuuiſſent aliqua forſitan illud opus.
Plauſibus ex ipſis populi lætoq fauore:
Ingenium quoduis incaluiſſe poteſt.
Tamq ego ſumpſiſſem tali clamore uigorẽ:
Quam rudis audita miles ad arma tuba.
Pectora ſunt nobis niuibus glacieq licebit:
Atq hoc quem patior frigidiora loco.
Illa ducis facies in curru ſtantis eburno:
Excuteret frigus ſenſibus omne meis.
His ego defectus dubiiſq autoribus uſus:
Ad ueſtri uenio iure fauoris opem.
Nec mihi nota ducũ: nec ſũt mihi uota locoꝝ
Nomina: materiam non habuere manus.

Frigidus ſanguis.
Calidus ſanguis.
Aius qd.
Dextræ partes ualidiores et ſiniſtræ debiliores
Mens in corde.
Triũphalia ornamenta.
Curulis ſella.
Defectus.
Rumor.

ſummerent materiam:quia quum non uiderim duces & loca picta & cætera:quæ in triumphis præferebãtur non potui ea ſcribere:quæ non uideram:& ideo dicit manus non habuiſſe materiam. ¶ Pars quota:Pars ta ta:uel nulla. ¶ Illic:In deſcriptione huius triumphi. ¶ Præteritumue mihi:Aut a me prætermiſſum. ¶ Aſſiduas querelas domini.Continuos fletus meos propter hanc relegationem. ¶ Ad lætum carmen:Ad deſcribendum Triumphum:qui cõtinet materiam lætam. ¶ Poſt tanto:Subaudi tempore:ut ſit Archaiſmos. Antiqui enim ante poſt & circum utriq; caſui ſeruiebant. Vergilius.Et longo poſt tẽpore uenit. ¶ Verba bona: Verba læta & fœlicia. ¶ Subibant:In mẽtem ueniebãt. ¶ Et gaudere aliquid:Et re aliqua lætari. ¶ Res noua:Res inuſitata. ¶ Reformidant: Reſpuunt & timent. ¶ Solem inſuetum:Solem quem non ſolent intueri. ¶ Lumina:Oculi. ¶ Eſt quoq; cunctarum: Aliam rõnem etiam ſubiungit:quare ſibi ignoſci nelit:ſi triumphus uidebiť non ita gratiam habere:Habent inquit maxime gratiam nouæ res:ut ſi quis deſcribat triumphum: dum triumphatur: non autem poſt menſes aliquot:Sic Plynius inſitum eſt inquit mortalibus ſtudium magna & inuſitata noſcendi. ¶ Officio:Rei illi quam facimus:utputa ſcribendo Triumphũ:aut aliud aliquid ſimile. ¶ Abeſt: Deeſt. ¶ Illa:Scilicet carmina aliorum. ¶ Lector ſitiens:Lector deſiderans. ¶ Plenus:Iam ſatur & epotus: & iõ faſtidiẽs. ¶ Mea pocula:Subaudi bibit: hoc eſt legit meum carmen:Perſiſtit enim in metaphora potantis ſemel ſumpta. ¶ Noſtra tepebit: Noſtra aqua iãdiu hauſta erit tepida:hoc eſt carmen meum ſerum nullam habebit gratiam poſt aliorũ carmina prius compoſita. ¶ Vltima me uaſti: Quid ſit in cauſa q͂ tam ſero Triumphũ compoſuerit:paucis docet poeta. ¶ Ora ultima:Poſtrema regio. ¶ Vaſti põti:Magni maris pontici. ¶ Rumor:Phama triũphi. ¶ Properata: Etiam celeriter facta. ¶ Nec minimũ refert: Nec ualde parum intereſt:immo plurimum. ¶ Intacta roſaria: Roſaria ex quib⁹ nullæ adhuc decerptæ ſunt roſæ.Eſt autem Roſarium copia fruticum uno loco roſas gignentium. ¶ Sera manu: Manu tarda ad decerpendos huiuſmodi flores: Quaſi dicat reliqui poetæ ſcripſerunt:quæ uiderũt pleniſſime: quẽadmodũ hi qui roſas plenis roſariis decerpunt: ego uero ſcripſi poſtremus:tanq̃ qui relictas roſas colligit:Roſæ enim quæ primo leguntur: quia pulchriores deliguntur:magis delectant:q̃ aliæ: ſic ergo qui primo materiam Triumphi Cæſaris deſcripſere magis placent:q̃ ego. ¶ Lectis floribus:Per florũ quoq; ſimilitudinem. idẽ exprimit poeta. ¶ Exhauſto horto:Euacuato campo:& quaſi adempta omni materia. ¶ Corona: Triumphus. ¶ Digna ſuo duce: Digna ſuo imperatore. ¶ Deprecor hæc uatũ:Ne poeta uideatur queſtus de poetis:qui huiuſmodi quoq; triumphũ ſcripſerãt:hic ſe excuſat. ¶ Pro ſe: Pro utilitate ſua:non ut aliquem culparem. ¶ Sũt mihi uobiſcum: Cauſam aſſignat quare neminem poetam debeat culpare:aut de eo queri. ¶ Communia ſacra: Quia poetæ omnes ſunt phœbi ſacerdotes: iõ eius ſacra ſũt illis cum Ouidio etiam poeta communia. ¶ In ueſtro choro:In ueſtro numero & conſortio.

Pars quota de tãtis rebus quã fama referre:
Aut aliquis nobis ſcribere poſſet erat.
Quo magis o lector debes ignoſcere: ſi quid:
Erratum eſt illic præteritumue mihi.
Adde quod aſſiduas domini meditata q̃relas
Ad lætum carmen uix mea uerſa lyra eſt.
Vix bona poſt tãto quærenti uerba ſubibant:
Et gaudere aliquid res mihi uiſa noua eſt.
Vtq; reformidãt inſuetum lumina ſolem:
Sic ad læticiam mens mea ſegnis erat.
Eſt quoq; cunctarũ nouitas gratiſſima rerum:
Gratiaq; officio quod mora tardat abeſt.
Cætera certatim de magno ſcripta triũpho:
Iam pridem populi ſuſpicor ore legi.
Illa bibit lector ſitiens:mea pocula plenus:
Illa recens pota eſt noſtra tepebit aqua.
Non ego ceſſaui:nec fecit inertia ſerum:
Vltima me uaſti ſuſtinet ora freti.
Dũ uenit huc rumor:ꝑperataq; carmina fiũt:
Factaq; eunt ad uos:annus abiiſſe poteſt.
Nec minimum refert:intacta roſaria primus:
An ſera carpas pœne relicta manu.
Quid mirum lectis exhauſto floribus horto:
Si duce non facta eſt digna corona ſuo.
Deprecor hæc uatũ contra ſua carmina ne q̃s
Dicta putet:pro ſe muſa locuta mea eſt.
Sunt mihi uobiſcum cõmunia ſacra poetæ:
In ueſtro miſeris ſi licet eſſe choro.
Magnaq; pars animæ mecũ uixiſtis amici:
Hac ego uos abſens nunc quoq; parte colo:
Sint igitur ueſtro mea cõmendata fauore
Carmina:nõ poſſum pro quibus ipſe loqui.
Scripta placent a morte fere:quia lædere uiuos
Liuor:& inuiſo carpere dente ſolet.

¶ Miſeris:Mihi relegato:& ideo miſero. ¶ Magna pars animæ:Magna pars mei.Amici enim eleganter nũc pars:nunc dimidium animæ amicorum eſſe dicuntur:Oratius.Et ſerues animæ dimidiũ meæ. ¶ Hac parte: Propter hanc partem:quia fuiſtis magna pars mei. ¶ Pro quibus:Pro ipſis ſcilicet carminibus:quia non poſſum Romæ eſſe uobiſcum:& illa uobis commendare. ¶ Scripta placent: Aſſignat cãm: quare nemo debet carpere eius carmina. ¶ A morte fere:Quaſi poſt morte͂. ¶ Quia ledere uiuos liuor:Sic alibi Paſciť in uiuis liuor poſt fata quieſcit. ¶ Et ſolet carpere dente inuiſo:Et ſolet alteri detrahere & mordere gemino dente.

tribunal ſenatu aſtante conſcenditıac medius inter duos conſules cum Auguſto ſimul ſedit. Vnde populo conſalutato circũ templa deductus eſt: quã rem hic poeta deſignat: proximo deinde anno in germaniam: quæ cæſo. Q. Varro cũ legiõibus rebellauerat:uaſtataq; ea impator appellatus (ut diximus) in urbẽ poſt biẽnium regreſſus triũphum quẽ diſtulerat ægit. Scribit etiã Paulus Oroſius germanos domitos fuiſſe a Claudio Druſo priuigno Auguſti:eoſq; deinde Druſi morte rebellantes Tiberius frater bello arripuit:ex quibus xl. M. captiuos uictor adduxit:ut non immerito dicat poeta eum honorem geminaturum triumphando pariter de illyrico:atq; Germania:uel geminabit:quia

Prome quod iniicias humeris uictorib9 oſtrũ:
Ipſa poteſt ſolitum noſſe corona caput.
Scuta ſed & galeæ gemmis radientur & auro:
Stentq; ſuper uictos trunca trophæa uiros.
Oppida turritis cingantur eburnea muris:
Fictaq; res uero more putetur agi.
Squalidus immittat fracta ſub arundine crines:
Rhenus:& infectas ſanguine portet aquas.
Barbara iam capti ponunt inſignia reges:
Textaq; fortuna diuitiora ſua.
Et quæ prætetea uirtus inuicta tuorum:
Sæpe parata tibi ſæpe paranda facit.
Dii quorũ monitu ſumus hæc uentura locuti:
Verba precor celeri noſtra ꝓbate fide.

¶ Ad Cottam.

QVã legis uñ tibi mittat epiſtola q̃ris:
Hinc:ubi cæruleis iungit̃ hiſter aq̃s.
Vt regio dicta eſt: ſuccurrere debet & auctor

prius prætextatus: & laurea coronatus quaſi triumphans honoratus urbem intrauit:nũc uero uaſtata Germania etiã triumphabit:uel quia prius uictoriã adeptus fuit Druſus. Deinde urbẽ intrabit Tiberius triumphaturus & ipſe de Germania: & ſic geminabitur triumphus. Sed magis placet illud uerbum geminabit referas ad Tiberii ouationem de qua dictũ eſt: & ad ſequẽtem eius Triumphũ de Germania. ¶ Prome: Exime & para. Oſtrũ: Purpureã togã: qua Imperatores induti triumphabant:ut diximus. ¶ Ipſa corona: Ipſa laurea:uel certe coronam illam lauream intellige:quã ornatam gẽmis capite geſtabant impatores induti ueſte purpurea aureis intexta ſideribus:ut docet Appianus: ex cuius ſentẽtia triumphi formam in Enarrationibus in Ouidium de arte amandi: alias deſcripſimus. ¶ Trũca trophæa: Trophæa quæ amputatis arboribus figebãtur. Amputabant enim ramos arborũ:ac deinde armis ſpoliiſq; hoſti detractis ornabant:præferebantq; milites uictores imperatorẽ triumphãtem ſequentes: ea picta in Triumpho cum aliis & ſimulachris rerum a ſe geſtarum. Dicta autem ſunt Trophæa a τρoπ, idest uertere:q; qui hoſtẽ in fugã uertiſſet Trophæum merebatur. Illud notãdum a græcis Tropæum dici detracta aſpiratiõe. ¶ Super uiros uictos: Super cæſos hoſtes. Omnia enim ut geſta fuerãt pingebãtur & præferebãtur in triũphis. ¶ Oppida eburnea: Ciuitatum captarũ ſimulachra ex ebore compacta: quã rem docet Ioſephus in deſcriptione Triumphi Veſpaſiani his uerbis. Deinde tranſibant plurimi uictoriæ ſimulachra portantes omnia ex auro & ebore facta. ¶ Muris turritis: Mœnibus ſuis turres habentibus. ¶ Picta res: Rem fictam appellat urbium pictarum ſimulachra & geſta: quæ præferebantur in eo triumpho. ¶ Putetur agi uero more: Putetur ita deſcribi:ut uerum exiſtimetur oppidum & non pictura. ¶ Squalidus rhenus: Rhenus fluuius germaniæ ſqualore ac ſorde confectus: q uictus ſit. Deum autem fluminis deſignat. Immitat crines: Imponat capillos ſuos. ¶ Sub harundine fracta: Sub corona harundinea lacera: propterea q uictus ſit. Fingunt autem poetæ flumina coronas harundineas geſtare:ut docuimus in enarrationibus noſtris in Ouidium de arte amandi. ¶ Infectas ſanguine: Tinctas cruore interfectorum. ¶ Reges capti: Reges germanorum captiui. ¶ Iam ponunt inſignia barbara: Iam tanq̃ uicti deponunt coronas: quibus ipſi reges barbari prius utebantur. Ex quo poeta deſignat Tiberium pœne germanos rebelles deuiciſſe: & breui de illis quoq; triumphaturum. ¶ Textaq; : Et deponunt etiam tanquã captiui ueſtes regias. ¶ Diuitiora ſua fortuna: Quia reges illi nihil habebãt: omnia enim iure belli amiſerant: & eo pacto pretioſiores erant ueſtes ipſis regibus. ¶ Et quæ præterea: Ordo eſt. Et o Liuia quid præterea ceſſas parare ea:quæ ſæpe parata tibi: ſæpe paranda uirtus tuorum inuicta facit: uel certe facit ſæpe paranda. ¶ Virtus tuorum: Virtus Auguſti & liberorum. ¶ Sæpe parata tibi: Quia ſæpenumero paraſti tuis triumphalia ornamenta:ut ea quæ paulo ſuperius expreſſit poeta. ¶ Sæpe paranda: Quoniam alios etiam Triumphos comparabunt: & tu quoq; Triumphalia ornamẽta parabis. ¶ Quorum monitu: Apollinem ſignificat: cuius monitu & furore poetæ uaticinantur. ¶ Celeri fide: Celeri exitu & effectu.

Trophæa

Tropæũ

¶ In Quintam Epiſtolam Enarratio.

QVam legis: Ad Maximum Cottam hanc Epiſtolam mittit: ad quem etiam ſuperius ſcripſerat: laudatq; eius orationem: quam Romæ in foro iudiciali habitam: legendam miſerat: precaturq;:ut crebro ſtudii ſui huiuſmodi pignora mittat. Deinde dicit ſe abſentem illum tanq̃ præſentem intueri: uiderique cum eo Romæ eſſe tanquã in cœlo. Qum uero meminit ſe eſſe in Scythia dicit uideri ſe ad inferos reuerti. ¶ Hinc: Subaudi mittitur. ¶ Iungitur: Miſcetur. Iſter enim per multas regiones delapſus in pontum cadit. ¶ Aquis cæruleis: Aquis maris pontici fluuis: quibus uerbis regionem ponticam deſignat. ¶ Vt regio dicta eſt: Poſtq̃ regionem ponticam deſcripſi. Vnde

ego hanc ad te epiſtolam mitto. ¶ Succurrere debet: Debet in mentem uenire. ¶ Et autor: Etiam qui ſcribit hanc epiſtolam ſcilicet Naſo poeta. ¶ Læſus ab ſuo ingenio: Offenſus & relegatus propter artem poeticam ſcribendo præcepta amatoria. ¶ Præſens: Tecum Romæ. ¶ Ab getis hirſutis: A getis ſqualidis: barbaris: & impexis. ¶ O iuuenis non degener: O cotta maxime qui non degeneras a tuis. ¶ Oris patrii: Eloquentiæ patris tui: qui fuit ſummus orator: de quo paulopoſt dicemus. ¶ Dicta pleno foro: Habita frequenti turba: quæ erat in foro iudiciali. ¶ Verba diſerta: Eloquentem orationem tuam in genere iudiciali. ¶ Lingua properante celeritate legendi. ¶ Per multas horas: Oſtendit per hæc uerba copioſum dicẽdi genus ipſius cottæ. ¶ Fuiſſe pauca: Viſam fuiſſe eam orationem breuem: propter eius elegantiam: & ſuaue dicendi genus. ¶ Plura ſed hæc feci: Sed hæc uerba orationis tuæ crebro lecta fuerũt plura: ꝗ uiſa fuerint. ¶ Nec unquam. Hæc mihi ꝗ primo grata fuere minus: Poſtrema lectio æque mihi fuit grata: ac prima. Eſt autem magna operis laus. Siquidem græcum eſt prouerbium. Bis pulchrum eſſe quod ter lectum placeat. ¶ Toties: Tam crebro a me lecta. Vbi notandum: ꝙ Toties. Milies. Centies. Decies. Quoties: ſine n ſcribenda ſunt: ut docet Caper. ¶ E ſua dulcedine: E ſua uerborum ſuauitate & elegantia. ¶ Perdant: Amittant: ſed ſemper uiſa fuerint mihi crebro legenti habere eandem in dicendo ſuauitatem. ¶ Suis uiribus: Peculiari dicendi ui: & inuentionis: ac argumentorum efficacia. ¶ Non nouitate: Non nouo dicendi genere: nec ulla affectatione: aut lenocinio: ſed quali cæteri utuntur oratores. Vel hoc dicit: placent non quia opus nouum eſt: noua enim nos maxime delectant: ſed quia ea oratio eſt elegans: & conſtat ſuis uiribus: & partibus quæ debent eſſe in huiuſmodi oratione. ¶ In ipſo actu: In ipſa recitatione: dum huiuſmodi cauſa agebatur in iudicio. ¶ In unda ablata: In aqua ſeparata ab ipſo fonte. ¶ Ex ipſo fonte: E loco ubi aquæ ipſe ſcaturiunt. ¶ Adducto ramo: Tracto ad ſe ramo. ¶ Quam de lance celata: Quam de aliqua patina: & uaſe ſculpto. ¶ Niſi peccaſſem: Niſi amatoria ſcripſiſſem. ¶ Mea muſa: Carmina a me facta. ¶ Fugaſſet: In exilium eieciſſet. ¶ Tua uox: Tua recitatio: multo magis enim uiua uox afficit. ¶ Exhibuiſſet opus quod legi: Dediſſet mihi orationem iſtam tuam ad me miſſam: hoc eſt audiuiſſem non legiſſem orationem tuam. ¶ Vt fui ſolitus: Vt conſueui: quia poeta Centumuir fuit. Quare autem Centumuiri appellarentur docuimus abunde: in enarrationibus noſtris in Ouidium de triſtibus. ¶ Dum traheret tuis dictis: Dum dicentem te audirem: & in tua uerba: & ſententiam adduceret tuis rationibus. ¶ Annueremq: Et probarem. Eſt autem magna oratoris laus: dum fine utitur extrinſeco: hoc eſt appoſite dicit ad perſuaſionem: is enim nimirum munus oratorium peregit: quam rem hic poeta dicere uidetur fuiſſe in Cottæ oratione. Hunc autem Cottam eius Cottæ oratoris filium crediderim: cuius meminit Cicero in libro de claris oratoribus: a quo ſe dicit incitatum cupiditate imitandi: & quem ſcribit fuiſſe remiſſum: & lenem: propriis uerbis comprehendentem ſolute & facile ſententiam: & qui pro. M. Canuleo: & pro Cn. Dolobella conſulari princeps adhibitus eſt: poſt modum illum ex conſulatu in galliam profectum eſſe ſcribit: ut facile crediderim eum tunc Cottam cognominatum: cuius rei tacite ſuperius meminiſſe poeta uiſus eſt eo uerſu. Adiectiq probent genitiua agnomina Cottæ: ut intelligas incolas Cottiarum alpium ab eo adlectos populo romano: & inde Cottæ cognomen reportaſſe. ¶ Quem: Scilicet me. ¶ Quoniam fatum: Quoniam ordo fatorum. ¶ Patria: Subaudi relicta. ¶ Vobiſque: Et amicis ut tu es. ¶ Quod licet: Quod fas eſt: quod conceditur ſcilicet: ut mittas pignora tui ſtudii. ¶ Legendo: Scilicet ſcripta tua. ¶ Pignora tui ſtudii: Vel carmen: uel orationem: uel aliud huiuſmodi. ¶ Exemplo meo: Quia ſæpe aliquid compono: & ad te ſcribo. ¶ Niſi dedignaris id ipſum: Niſi indignum putas me imitari: & ad me tua ſcripta mittere. ¶ Quod nobis rectius ipſe dares: Quod exemplum rectius tu

Prouerbiũ græcum Bis pulchrũ eẽ qđ ter lectum placeat

Toties Quoties ſine n ſcribenda

Cotta orator

Læſus ab ingenio naſo poeta ſuo.
Qui tibi quam mallet præſens afferre ſalutẽ:
Mittit ab hirſutis maxime cotta getis.
Legimus o iuuenis patrii non degener oris:
Dicta tibi pleno uerba diſerta foro.
Quæ quãꝗ lingua mihi ſũt ꝑperãte ꝑ horas:
Lecta ſatis multas: pauca fuiſſe queror:
Plura ſed hæc feci relegendo ſæpe: nec unꝗ̃:
Hæc mihi quam primo grata fuere minus.
Cunq ſua totiens nihil e dulcedine perdant:
Viribus illa ſuis non nouitate placent.
Fœlices quibus hæc ipſo cognoſcere in actu:
Et tam facundo contigit ore frui.
Nam quãꝗ ſapor eſt ablata dulcis in unda:
Gratius ex ipſo fonte bibuntur aquæ.
Et magis adducto pomum decerpere ramo:
Quam de celata ſumere lance iuuat.
At niſi peccaſſem: niſi me mea muſa fugaſſet:
Quod legi tua uox exhibuiſſet opus.
Vtq fui ſolitus ſediſſem forſitan unus:
De centum iudex in tua uerba uiris.
Maior & ĩpleſſet præcordia noſtra uoluptas:
Dũ traherer dictis: annueremq tuis.
Quem quoniã fatum patria uobiſq relictis:
Inter inhumanos maluit eſſe getas.
Quod licet ut uidear tecũ magis eſſe legẽdo:
Sæpe precor ſtudii pignora mitte tui.
Exemploq meo niſi dedignaris id ipſum
Vtere: quod nobis rectius ipſe dares.

ipſe potes mihi præſtare. ┌ Qui perii iampride3: Qui iam ante relegatus ſum. ┌ Vobis ingenio nitor non periiſſe meo: Scribo ad uos ſæpius: & eo pacto conor uobis abſentibus: tanq̃ præſentibus frui: & uideri eſſe uobiſcum: & non in exilio. ┌ Redde uicem: Fac tu idem uiciſſim ad me etiam ſcribendo. ┌ Nec rara tui: Ordo eſt. Nec noſtræ manus accipiant monumenta rara tui laboris: hoc eſt litteras tuas futura grata: ſcilicet nobis. ┌ Plene ſtudiorum meorum: Plene meorum carminum: quæ multa ad te miſi. Vel plene ſtudiorum artis poeticæ: quam a me didiciſti: id quod inferius apertius exprimit. ┌ Ec quid: Nunquid. ┌ Ab his ipſis: Ab his

Nanq; ego qui perii iam pridẽ maxime: uobis
Ingenio nitor non periiſſe meo.
Redde uicem: nec rara tui monumenta laboris
Accipiant noſtræ grata futura manus.
Dic tamen o iuuenis ſtudiorum plene meorum:
Ec quid ab his ipſis admoneare mei?
Ec qbus aut recitas factũ modo carmẽ amicis:
Aut (quod ſæpe ſoles) exigis ut recitent?
Interdũ queritur tua mens oblita quid abſit:
Neſcio quid certe ſentit abeſſe tui.
Vtq; loqui multum de me præſente ſolebas:
Nunc quoq; naſonis nomen in ore tuo eſt?
Ipſe quidem getico peream uiolatus ab arcu:
Et ſit periuri quam prope pœna uides.
Te niſi momẽtis uideo pœne omnib9 abſens:
Gratia ſit menti: quolibet ire licet.
Hac ubi perueni nulli cernendus in urbem:
Sæpe loquor tecum: teq; loquente fruor.
Tũc mihi difficile ẽ quã ſit bene dicere: quãq;
Candida iudiciis illa ſit hora meis.
Tunc me ſi qua fides cœleſti ſede receptum:
Cum fortunatis ſuſpicor eſſe deis.
Rurſus ubi huc redii cœlũ ſuperoſq; relinquo:
A ſtyge non longe pontica diſtat humus.
Vnde ego ſi fato nitor prohibente reuerti:
Spem ſine profectu maxime tolle mihi.

Ad Amicum Quendam.

NAſo ſuo poſuit nomen cui pœne ſodali
Mittit ab euxinis hoc breue carmen aquis.
At ſi cauta parum ſcripſiſſet dextra quis eſſes:

meis ſtudiis. ┌ Admoneare mei: Mei erga te animi moneri te ſentias. ┌ Ec quibus amicis: Num aliquibus æqualibus. ┌ Exigis: Requiris: & ſubauditur a quibus. ┌ Vt recitent: Vt ipſi amici ſua tibi carmina legant. ┌ Interdum queritur tua mens: Animus tuus interdum dolet. ┌ Oblita quid abſit: Quod eius. hoc eſt mei: qui abſum a te obliuiſcatur. ┌ Quid tui ſentit abeſſe: Quam tui partem mens tua intelligit longe a ſe remotam: ex quo innuit ſe olim fuiſſe quaſi dimidium animæ ipſius Cottæ. ┌ Ab arcu getico: A ſagittis: quibus getæ perite utuntur. ┌ Periuri: Mei falſo iurantis: uel hominis falſo iurantis: ut dicat afficiat ea pœna: qua falſo iurantes afficiuntur. ┌ Quam prope uides: Quam pœnam: ut ſcilicet ſagittis geticis confodiar pœne uides me afficis. nam getæ infeſtant quotidie hæc loca ubi ſum: & parum a morte diſto. ┌ Omnibus momentis: Omnibus ſpatiis temporis. ┌ Gratia ſit: Subaudi diis: Ago inquit diis gratias. Sunt qui ita diſtinguant Gratia ſit menti: ut dicat menti meæ gratias habeo. ┌ Quolibet ire licet: Quaſi dicat. Mens mea non exulat: nec Romam ire prohibetur: quemadmodum corpus. ┌ Hac: Scilicet mente mea. ┌ Sæpe loquor tecum: Sæpe uideor tecum loqui. ┌ Te loquente: Te quem uideor me alloquentem intueri. ┌ Tunc eſt difficile mihi dicere: Tunc eſt graue mihi exponere. ┌ Quam ſit bene: Quantum boni conſequar & lætitiæ eo tempore: quo tecum eſſe uideor. ┌ Sit candida: Sit fœlix & benigna. ┌ Illa hora: Illud tempus: quo tecum eſſe uideor. ┌ Meis iudiciis: Meis cogitationibus iudicando de animo erga me tuo. ┌ Si qua fides: Si quid mihi creditur. ┌ Cum fortunatis deis: Cum diis fœlicibus. ┌ Vbi huc redii: Vbi uideor Roma in Scythiam rediiſſe. ┌ Relinquo: Videor relinquere. ┌ A ſtyge: Ab inferis. ┌ Non multum diſtat: Non eſt multum diſſimilis propter eius deformitatem: quaſi dicat. Videor ad inferos perueniſſe. ┌ Vnde: A qua terra pontica. ┌ Si nitor reuerti: Si conor Romam redire. ┌ Fato prohibente: Diis nolentibus. ┌ Tolle ſpem mihi: Adime hanc mihi ſpem redeundi oſtendendo per litteras non poſſe fieri: ut redeam. ┌ Sine profectu: Quæ ſpes nihil profectura eſt: fruſtra enim reditum ſpero: ſi non poſſum illum conſequi.

In Sextam Epiſtolam Enarratio.

NAſo ſuo poſuit: Ad Amicum quendam: qui nollebat a poeta in ſcriptis ſuis propter Auguſtum nominari: hanc Epiſtolam ſcribit: colligitq; nihil timendum eſſe: quandoquidem Cæſare nihil eſt clementius. Sed ſi modo hoc timetur: ut amico hunc ſcrupulum eximat: pollicetur ſe non ulterius eius nomen monumentis ſuis inſerturum. Poſtremo rogat: ut quandoquidem tutus poterat ſe aperte amare: latenter ſaltem amicitiæ uelit meminiſſe. ┌ Ab aquis euxinis. ┌ A pontica regione. ┌ Parum cauta: Parum diſpiciens. ┌ Quis eſſes: Quomodo appellaueris te ipſum nominando.

¶ Officio:Dum crederem eſſe officioſus. ¶ Forſitan foret parta : Forſitan foret acquiſita. Quia de me fortaſſe quereris. ¶ Aliis credentibus eſſe tutum : Aliis exiſtimantibus non eſſe r mendum : & ideo tutum. ¶ Hoc:Scilicet nomen ponere in meis ſcriptis. ¶ Vnus:Solus. ¶ Ne te appellent:Ne te nominent. ¶ In media ira:In medio furore iræ ſuæ. ¶ Clementia:Clementia pars eſt temperantiæ : Eſt autem uirtus per quam animi temere in odium alicuius concitati comitate retinentur. Clementiam ſcribit Seneca eſſe temperantiam animi in poteſtate ulciſcendi. Vel lenitas ſuperioris aduerſus inferiorem in conſtituendis pœnis. ¶ Ex me:Quia qum eſſem meritus maius ſuppliciumiille clementius mecum egit : neq; tantum relegauit. ¶ Nil poſſem demere:Nil poſſem imminuere:& detrahere : quia Cæſar non potuiſſet me mitius punire: nam ſi acerbiuſculus fuiſſet in me : potuiſſet aliquid pœnæ detrahi. ¶ Nil uetat ille: Nil Auguſtus prohibet. ¶ Nec ſcelus admittas : Non modo non offendes Auguſtum:ſed ne Deum quidem: quoniam non eſt peccatum amicum conſolari. ¶ Mollibus uerbis:Placido & dulci ſermone. ¶ Aſpera fata: Infortunia mea. ¶ Leues: Imminuas. ¶ Dum times tuta:Dum non formidas ea quæ non poſſunt te lædere. ¶ Vt talis reuerentia: Vt talis erga Auguſtum honor & timor. ¶ Fiat inuidioſa : Inuidiam illis & detractionem conciliet. ¶ In deos Auguſtos:Auguſtum & eius filios intellige. ¶ Afflatos telis fulminis:Fulmine percuſſos. ¶ Et refici:Et recreari. ¶ Nõ prohibente ioue:Non uetante deo: qui illum afflauit:Seneca in quæſtionibus naturalibus(quod hic etiam Ouidius deſignat)ex tribus generibus fulminum:tertium eſſe ſcribit : quod proprie igneum appellamus. Id autem urit:aut fuſcat: aut afflat:hoc quod afflat læui iniuria lædit:quam rem etiam Maro in ſecundo Aeneidos tetigit eo uerſu. Ex quo me pater atq; hominum rex. Fulminis afflauit uentis:& contigit igni. ¶ Nec quia neptunus : Notum eſt Neptunum inſecutum fuiſſe Vlyſſem : propterea q eius filium Polyphemũ occecauerat :cui naufrago & natanti Leucothoe maris nympha opem tulit. eumq; ſeruauit : quo exemplo docet Auguſtum minime offendi : ſi quis fuerit ſibi amicus : quandoquidem nec Neptunus iratus eſt:q Leucothoe Vlyſſi naufrago auxiliata fuit. ¶ Temperat iuſtitia:Moderatur iuſtitiæ habenis:quia qum potens ſit:& poſſit pro arbitrio ulciſci delinquentes : nil facit:niſi quod ſuadet iuſtitia. ¶ Eam : Scilicet iuſtitiam:& ſubauditur ab inferiori poſuit : hoc eſt locauit Auguſtus enim Iuſtitiæ templum marmoreum erexit Romæ. ¶ Iampridem : Iam ante q̃ ædificaret hoc templum iuſtitiæ e marmore. ¶ in æde ſuæ mentis: in theſauro ſui pectoris: hoc eſt multo ante quam ædificaret ædem romæ iuſtitiæ: colebat ipſam deam : ſic ſupra de Tiberio. Iuſtitiaq; ſui caſtos placaſſe parentes. Illo quo templum pectore ſemper habet. ¶ Iuppiter in multos : Oſtendit Auguſtum mitiorem Ioue: Neptuno:& Marte : quandoquidem iſti ſæpenumero innocentes puniunt: Cæſar uero non niſi nocentes. ¶ Fulmina temeraria: Fulmina temere & ſine conſilio iacta. ¶ Culpa:Crimine aliquo. ¶ Deus æquoris:Neptunus:quem Cicero in libro ſecundo de natura deorum a nando paulum primis litteris immutatis dictum ſcribit. ¶ Vndis obruerit: Vndis immerſerit. ¶ Tot:Scilicet homines. ¶ Pars quota:Rara pars. ¶ Qum pereant acie:Qum in bello cadant. ¶ Fortiſſima quæq; Vnaquæq; fortiſſima animalia:ut homines:equi: elephantes : & ſimilia. ¶ Vel ipſo iudice:Vel iudice marte. ¶ Delectus martis:Electio ipſa Martis : qui fortiſſimos tantum facit in bello cadere:ignaui uero ſeruantur. Dicitur autem Mars quaſi Mauors:q magna uertat. ¶ Erit iniquus: Erit iniuſtus quia fortes tantum perimit. ¶ In nos:In nos Romanos. Nunc colligit Cæſarem mitiorem eſſe diis ſupradictis. ¶ Adde q extinctos : Alia ratione oſtendit Cæſarem eſſe mitiorem diis immortalibus. ¶ Vel aquas

Fulmen igneum

Forſitan officio parta querela foret.
Cur tamen hoc aliis tutum credentibus: unus
Appellent ne te carmina noſtra rogas?
Quanta ſit in media clementia cæſaris iras
Si neſcis:ex me certior eſſe potes.
Huic ego quã patior nil poſſe demere pœnæ:
Si iudex meriti cogeret eſſe mei.
Non uetat ille ſui quenquã meminiſſe ſodalis:
Nec prohibet tibi me ſcribere teq; mihi.
Nec ſcelus admittas:ſi conſoleris amicum:
Mollibus & uerbis aſpera fata leues.
Cur dum tuta times facis ut reuerentia talis:
Fiat in auguſtos inuidioſa deos?
Fulminis afflatos interdum uiuere telis
Vidimus: & refici non prohibente ioue.
Nec quia neptũnus nauem lacerauit ulyxis:
Leucothoe nanti ferre negauit opem.
Crede mihi miſeris cœleſtia numina parcunt:
Nec ſemper læſos & ſine fine premunt.
Principe nec noſtro deus eſt moderatior ullus:
Iuſtitia uires:temperat ille ſuas.
Nuper eam cæſar facto de marmore templo:
Iam pridem poſuit mentis in æde ſuæ.
Iuppiter in multos temeraria fulmina torquet:
Qui pœnam culpa non meruere pati.
Obruerit cum tot ſæuis deus æquoris undis:
Ex illis mergi pars quota digna fuit.
Cum pereant acie fortiſſima quæq;:uel ipſo
Iudice delectus martis iniquus erit.
At ſi forte uelis in nos inquirere:nemo eſt
Qui ſi quod patitur commeruiſſe neget.
Adde qđ extinctos uel aq̃:uel marte: uel ignes

Vel mari. ⸿ Vel marte: Vel in prælio. ⸿ Vel igne: Vel fulmine. ⸿ Reſtituit multos: Multis pœnam illatam Cæſar ademit aut totam aut ex parte. ⸿ Et in multis me uelit eſſe precor: Et oro ut ipſe me faciat eſſe in eorum numero quos reſtituit: aut partem pœnæ ademit. ⸿ At tu: At tu ad quem ſcribo ſuppreſſo nomine. ⸿ Qum populus: Qum nos Romani. ⸿ Simus ſub tali principe: Simus ſub tam Clemente imperatore. ⸿ Alloquio profugi: Alloquendo hominem profugum & me relegatum. ⸿ Credis ineſſe metum? Credis timendum eſſe? Quaſi dicat non eſſe timendum. ⸿ Domino buſiride: Si heberemus talem dominum qualis fuit Buſiris Rex Aegypti crudeliſſimus: de quo alibi diximus. ⸿ Aut ſolito urere clauſos uiros in ære: Aut domino Phalaride: qui in æreo tauro igni ſubdito homines necabat: de quo etiam abunde alibi dictum eſt. ⸿ Mitem animum: Benignam & placidam Cæſaris mentem. ⸿ Infamare: Infamia notare. ⸿ Vano timore: Fruſtra timendo Auguſtum ſi te in ſcriptis meis nomino. ⸿ Sæua ſaxa: Sæuientes ſcopulos. ⸿ In aquis placidis: In aquis minime æſtuoſis: quaſi dicat non debes timere iram Cæſaris: quum ſit mitis. ⸿ Ipſe ego quod primo: Reſpondet hic tacite quæſtioni poeta: poſſet enim ille ad quem ſcribit dicere. Mones me/ ut non timeam Cæſarem: ſi nomen meum in tuis uerſibus fuerit. At tu id feciſti in ſuperioribus uerſibus/ quos ad me miſiſti: nullum enim nomen tuum poſuiſti. ⸿ Sine nomine: Tacito nomine meo. ⸿ Sed pauor attonito: Non inquit nomen meum poſui/ quod Auguſtum timuerim: ſed quia erã attonitus. ⸿ Dempſerat uſum rationis: Fecerat me rationis expertem. ⸿ Attonito: Mihi ſtupenti hac mea ruina. ⸿ Ceſſerat: Receſſerat. ⸿ Meis malis: Propter hanc meam cladem. ⸿ Fortunam meam: Meum infortunium. ⸿ Non iram uindicis: Non iram Auguſti uindicantis iniuriam a me acceptam. ⸿ Terrebar titulo: Quia non audebam facere mentionem mei nominis in meis libellis. ⸿ Admonitus: Tu a me doctus multis rationibus. ⸿ Memori poetæ: Mihi Ouidio tui non oblito. ⸿ Nomina chara: Nomina amicorum & tui. ⸿ In ſuis chartis: In ſuis operibus & libris. ⸿ Ambobus: Et tibi & mihi. ⸿ Si proximus mihi longo uſu: Si tu mihi coniunctus longa conſuetudine/ & amore. ⸿ Rumpere ſomnos: Somnos inquietare præ hac cura/ quod moleſtum ſit nomen tuum a me poni in meis ſcriptis. ⸿ Non ultra quam uis: Non ulterius quam cupis. ⸿ Ero officioſus: Ero plenus officii: & diligens in ponendo tuo nomine. ⸿ Teque tegam: Et te celabo. ⸿ Quis ſis: Quod ſit tibi nomen. ⸿ Niſi quum permiſeris ipſe: Niſi quum ipſe conceſſeris te non tegi. ⸿ Cogetur nemo: Nemo per uim impelletur a me. ⸿ Munus habere meum: Poni in meis uerſibus. ⸿ Vel aperte: Etiam aperte. ⸿ Si illa res eſt anceps: Si res illa eſt dubia & periculoſa/ ut me aperte diligas. ⸿ Latenter ama: Me clam dilige & non aperte.

Nulla poteſt iterum reſtituiſſe dies.
Reſtituit multos: aut pœnæ parte leuauit
Cæſar & in multis me precor eſſe uelit.
At tu cum tali populus ſub principe ſimus:
Alloquio profugi credis ineſſe metum?
Forſitan hæc domino buſyride iura timeres:
Aut ſolito clauſos urere in ære uiros.
Deſine mitem animũ uano infamare timore:
Sæua quid in placidis ſaxa uereris aquis.
Ipſe ego quod primo ſcripſi ſine nomine uobis:
Vix excuſari poſſe mihi uideor.
Sed pauor attonito rationis dempſerat uſum:
Ceſſerat omne meis conſiliumque malis.
Fortunãque meam metuens non uindicis iram:
Terrebar titulo nominis ipſe mei.
Hactenus admonitus memori cõcede poetæ:
Ponat ut in chartis nomina chara ſuis.
Turpe erit ambobus longo mihi proximus uſu:
Si nulla libri parte legere mei.
Ne tamẽ iſte metus poſſit tibi rũpere ſomnos:
Non ultra quam uis officioſus ero.
Teque tegam quis ſis: niſi cũ permiſeris ipſe:
Cogetur nemo munus habere meum.
Tu quoque quẽ poteras uel aperte tutus amare:
Si res eſt anceps illa latenter ama.

⸿ Ad Amicos.

VErba mihi deſunt eadem tam ſæpe roganti:
Iãque pudet uanas fine carere preces.

⸿ In Septimam Epiſtolam Enarratio.

VErba mihi deſunt: Ad amicos e ponto ſcribens poeta de eis queritur/ quod ſuis precibus nullus iam finis imponatur: ſibique quum antea uariis Epiſtolis ab eiſdem petierit: ut ſcilicet eorum opera aut reditus aut mitius exilium ab Auguſto impetretur: dicit iam uerba deeſſe/ uariandamque nunc eſſe materiam: ne illis moleſtus ſit ac etiam uxori: quæ præ timore non audet illi opem ferre: ea autem omnia ſibi ferenda æquo animo proponit: quandoquidem maiora etiam tulerit: poſtremo in exilio ſibi moriendum eſſe colligit: quamuis ſi quis eſſet ſui ſtudioſus. Auguſti ira poſſet facillime placari. ⸿ Eadem: Illa ipſa/ quæ toties rogaui. ⸿ Vanas preces: Preces meas irritas/ & in caſſum miſſas. ⸿ Fine carere: Nunquam ad exitum & finem perducí: ſed ſemper idem precari.

Tædia conſimili fieri de carmine uobis:
Q uidq; petam cunctos edidiciſſe reor.
Noſtraq; quid portet iam noſtis epiſtola: q̄uis
Charta ſit a uinclis non labefacta ſuis.
Ergo mutetur ſcripti ſententia noſtri:
Ne totiens contra q̄ rapit amnis eam.
Q uod bene de uobis ſperaui ignoſcite amici:
Talia peccandi iam mihi finis erit.
Nec grauis uxori dicar: quæ ſcilicet in me
Q uam proba tam timida eſt experiēſq; pa⁊.
Hæc quoq; naſo feres: & enim peiora tuliſti:
Iam tibi ſentiri ſarcina nulla poteſt.
Ductus ab armento taurus detrectat aratrū:
Subtrahit & duro colla nouella iugo.
Nos quibus aſſueuit fatum crudeliter uti:
Ad mala iam pridem non ſumus ulla rudes.
Venimus in geticos fines: moriamur in illis:
Parcaq; ad extremum quo mea cœpit eat.
Spē iuuat amplecti: quæ nō iuuat irrita ſemp⁊
Et fieri cupias ſiqua futura putas.
Proxim9 huic grad9 eſt bene deſperare ſalutē:
Seq; ſemel uera ſciſſe periiſſe fide.
Curando fieri quædam maiora uidemus:
Vulnera quæ melius non tetigiſſe fuit.
Mitius ille perit: ſubita qui mergitur unda:
Q uam ſua qui liquidis brachia laſſat aquis.
Cur ego concepi ſcythicis me poſſe carere
Finibus? & terra proſperiore frui?
Cur aliquid de me ſperaui lenius unquam?

¶ Tædia fieri: Subaudi a ſuperiori pudet. ¶ De conſimili carmine: Eiuſdē ſemper ſimilitudinis & materiæ. ¶ Q uid petam: Quid a uobis exigam/hoc eſt uel reditum/uel mitius exilium. ¶ Cunctos: Vos omnes amicos. ¶ Iam noſtis: Iam antea nouiſtis. ¶ Quamuis charta ſit a uinclis non labefacta ſuis: Q uamuis inquit charta ubi hæc ſcripta ſunt: nondum ſit a uobis recluſa & ſuis ſolitis uinculis ſoluta. ¶ Mutetur: Varietur. ¶ Scripti ſententia noſtri: Inſtitutum ſcribendi genus: quo hactenus uſus ſum. ¶ Eam contra: In contrarium relucter. ¶ Quam amnis rapit: Quam uos uultis. Eſt autem ſimilitudo a nauigantibus ſumpta: qui contrariis aquis nauigant. ¶ Bene ſperaui: Bonam ſpem habui. ¶ De uobis: Vt mihi ſpem afferretis. ¶ Peccādi talia: Committendi tale crimen: ſi crimen dicendum eſt bene ſperare de amicis. ¶ Iam mihi finis erit: Iam finem imponam: quia de hac re nunquam ulterius ad uos ſcribam me uobis commendando. ¶ Nec grauis uxori dicar: Nec ero ulterius moleſtus uxori meæ ad eam idem etiam ſcribendo. ¶ Quæ ſcilicet in me. ¶ Quam proba tam timida eſt: Ne uxorem uideatur reprehendere: oſtendit ſe ab ea deſeri non q; non ſit bona & eum non amet: ſed quia eſt timida. ¶ Experienſque parum: Et parum ſolers. ¶ Hæc quoque naſo feres: Seipſum alloquitur/dicens ſe etiam laturum ea eſſe: quæ in eum amici cum uxore impie præſtitere: ſi quidem multo peiora tulit: hoc autem dictum eſt non ſine aliqua felle & querella uxoris: cuius fidem & amorem deſiderabat: ut plæriq; alii noſtri temporis: quorum infinitus eſt numerus. ¶ Nulla ſarcina: Nullū onus. ¶ Ductus ab armento taurus: Taurus indomitus remotus a cæteris bobus/& aratro admotus. Et quoniam Tauri mentionem fecimus: hoc etiam obiter doceamus. Ideo poetæ ſcribunt Paſiphaen Tauri amore captam: quia audiens a Dædalo de Tauro cœleſti in amorem aſtrologiæ deuenit: autor Lucianus in libro de aſtrologia. ¶ Detrectat: Recuſat. ¶ Et ſubtrahit: Et remouet. ¶ Colla nouella: Colla primum ad aratrum uenientia. ¶ Duro iugo: Iugo/quod ſibi durum & difficile uidetur. ¶ Fatum: Deorum uoluntas. ¶ Vti crudeliter: Crudeliter tractare. ¶ Ad ulla mala: Ad ferenda aliqua mala. ¶ Non ſumus rudes: Non ſumus noui: ſed duri & inueterati. ¶ In geticos fines: In getarum terminos extremos. ¶ In illis: Scilicet finibus. ¶ Parcaq; mea: Et meū fatum. ¶ Ad extremum: Ad uitæ exitum. ¶ Quo cœpit: Eo modo quo inſtituit. ¶ Spem iuuat amplecti: Delectat homines ſemper in ea ſpe uerſari. ¶ Quæ non irrita ſemper iuuat: Quæ non fallax ſemper auxiliatur. ¶ Et cupias fieri: Et optes poſſe ad exitum optatum id quod ſperas perduci. ¶ Si qua futura putes: Si illud quod ſperas te aſſequi poſſe confidas. Senſus eſt. Spem illam amplectendam cenſeor quæ nō ē irrita: & qua ſperam9 id aſſequi: quod optamus fieri. ¶ Proximus huic gradus eſt: Ipſi ſpei propinquus gradus eſt: primus enim gradus eſt ſperare: quæ aſſequi optamus: ſecundus uero ea deſperare quæ minime aſſequi confidimus. ¶ Bene deſperare ſalutem: Bene deponere ſpem ſalutis irritam. ¶ Scire: Intelligere. ¶ Vera fide. Certa fide: quemadmodum intelligo mihi accidiſſe/& ſpem omnem reditus mihi ſublatam. ¶ Curando quædam: Docet a ſimili maius ſibi uulnus & dolorem accidere: dum tentat redire in patriam: q̄ ſi deſiſteret. ¶ Curando: Dum curantur & ſanantur. ¶ Non tetigiſſe: Non agitaſſe: aut manus medicas admoniſſe. Ex quo colligit melius fuiſſe: ſi nunquam amicos oraſſet: ut pro eo reducendo laborarent. ¶ Mitius: Lenius & minori ſupplicio: quaſi dicat: melius mihi eſſet non ſperaſſe mutationem loci aut reditum: quam ſperaſſe & non habuiſſe. ¶ Subita unda: Celeri morte in fluctibus. ¶ Quam qui laſſat ſua brachia: Q uam qui natando fatigatur ne pereat: tandem perit: & ſic mors illa uidetur aſperior. ¶ Cur ego concepi: Cur cogitaui. ¶ Scythicis me poſſe carere. Finibus: Poſſe me e Scythia remoueri. ¶ Proſperiora: Magis

Cur paſiphae Tauri amore capta fuit

benigna.¶ Fortũa mea:Fortũa quæ mihi ſemp fuit aduerſa:Sic fuit nata mihi.¶ Sic mihi cognita fuit:ut debe rem ſperare nunc eam fœlicius mecum acturam.¶ Torqueor en grauius:En grauius angor:quam primo. ¶ Repetita: In memoriam reducta. ¶ Forma locorum:Species ipſa romanæ ciuitatis.¶ Exilium renouat: Facit exilium meum nouum uideri. ¶ Triſte facit: Facit mœſtum & plenum triſtitiæ. ¶ Studium meorum: Conſenſum & fauorem amicorum.¶ Ceſſaſſe:Nihil tentaſſe de reditu meo apud Auguſtum. ¶ Admorim. Appropinquauerim ſcribẽdo ad uos:uel admonuerim.¶ Non ualuiſſe: Nihil mihi profuiſſe apud Auguſtum: quia amici fruſtra laboraſſent: & ego magis doluiſſem: Dicit ergo melius fuiſſe amicos nou petiiſſe ab Auguſto reditum poetæ: quam nõ obtinuiſſe: ſi petiiſſent.¶ Magna qdem res eſt quã non audetis amici: Difficile inquit & arduum eſt quod non audetis pro me petere: ſed ſi quis ueſtrũ peteret: quamuis ſit magnum: tamen Auguſtus cõcederet.¶ Hoc: Scilicet mori in Scythia.¶ Dum modo cæſaris ira non negabit uobis: Dummodo uobis Cæſar iratus concedet: ut hic moriar: Quaſi dicat Dummodo Auguſtus non transferat me ad exilium etiam infœlicius: aut me occidat.¶ Fortiter: Forti & conſtanti animo.¶ Aquis euxinis: In Tomitana ciuitate proxima mari pontico: quod (ut diximus) Euxinum dicunt.

An fortuna mihi ſic mea nota fuit?
Torqueor en grauius:repetitaq; forma locorũ
Exilium renouat triſte recenſq; facit.
Eſt tamen utilius ſtudium ceſſaſſe meorum:
Quam quas admorim non ualuiſſe preces.
Magna quidem res eſt:quã nõ audetis amici:
Sed ſi quis peteret: qui dare uellet:erat.
Dum modo nõ uobis hoc cæſaris ira negabit:
Fortiter euxinis immoriemur aquis.

¶ Ad Maximum.

QVæ tibi quærebam memorem teſtantia curam:
Dona tomitanus mittere poſſet ager.
Dignus es argento:fuluo quoq; dignor auro:
Sed te cum donas iſta iuuare ſolent.
Nec tamẽ hæc loca ſunt ullo præcioſa metallo
Hoſtis ab agricola uix ſinit illa fodi.
Purpura ſæpe tuos fulgens protexit amictus:
Sed non ſarmatico tingitur illa mari.
Vellera dura ferunt pecudes:& palladis uti
Arte tomitanæ non didicere nurus.
Fœmina pro lana cerealia munera frangit:
Suppoſitoq; grauem uertice portat aquam.
Non hic pampineis amicitur uitibus ulmus:
Nulla premunt ramos pondere poma ſuo.

¶ In Octauam Epiſtolam Enarratio.

QVæ tibi quærebam: Ad Maximũ poeta pharetram cum ſagittis e Scythia mittens oſtendit ſe nullum aliud munus habere rogans eum ut id accipiat: & qualecunque boni conſulat:Eſt autem ordo.Quærebam quæ dona & reliqua. ¶ Curam memorem teſtantia: Quæ teſtarentur curam hominis tui memoris. ¶ Sed te cum donas iſta iuuare ſolent:Sed aurum & argẽtum magis ſoles donare aliis:quam accipere. ¶ Vllo metallo: Effoſione ullius æris.¶ Hoſtis ab agricola: Vix inquit Scythæ hoſtes Tomitani populi permittũt agrum coli. ¶ Vix ſinit illa fodi: Vix permittit loca illa arari: Quaſi dicat: Si in hac regione non poſſunt homines agrum colere ob hoſtilem timorem & incurſiones: multo minus eam ob cauſam poſſunt æra fodere. ¶ Purpura: Toga purpurea. ¶ Prætexit: Velauit.¶ Tuos amictus: Tuas ueſtes: quæ geſtabantur ſub ipſa toga. ¶ Mari ſarmatico: Mari pontico. Tingebatur autem purpura(ut eſt autor) Plinius in Tyro inſula Aſiæ: in Menynge afrycæ: & getulo litore oceani: in laconica Europæ: hinc faſces: ſecureſque romanæ uiam faciebant: & pro maieſtate purpura in pueritia erat: Ea diſtinguebat ab equite curiam: Diis aduocabatur placandis: omnemque ueſtem illuminabat: in Triumphali miſcebatur auro: Fuit autem purpuræ uſus ſemper Romæ: unde Sidonius poeta populum romanum Blattiferum appellat: Conchilium enim uulgo Blattam dicunt unde Blatteum pro purpureo: & Blattiferum populum hoc eſt Blattam & purpuram ferentem dicimus. Et legimus Neronem ſolitum piſcari retibus Blatteis funibus annexis. ¶ Vellera dura: Lanas uilli craſſioris & pexis ueſtibus alienas: quales ſunt in Iſtria & Liburnia: pilo enim propiores ſunt:quam lanæ.¶ Ferunt: Generant.¶ Arte palladis:Arte lanificii cui præeſt pallas. ¶ Tomitanæ nurus: Fœminæ Tomitanæ ciuitatis.¶ Frangit cerealia munera:Molit frumenta.¶ Pro lana:Loco lanificii. ¶ Suppoſito uertice:Suppoſito capite:ita etiam ferunt nunc aquam in oppidis Delmatiæ tanta agilitate:ut mireris.¶ Grauem aquam:Graue uas aquæ.¶ Hic:In agro Tomitano.¶ Amicitur:Integitur:maritatur. Vlmus enim marita uitium a ſcriptoribus appellatur.¶ Pampineis uitibus:Vitibus pãpinos in palmitibus hñtibus. Hoc iõ dicit:q illic nullæ arbores naſcebant:ut alibi plenius docuimus.¶ Premunt ramos:Ramos onerãt.

Purpura ubi tingebatur

Blattiferi romani

Blatta

Blatteum

¶ Triſtia abſynthia: Amara Abſynthia: quæ herba uulgo in Scythicis campis naſcebatur: ut ſuperius diximus. ¶ Deformes campi: Campi inculti / & ideo carentes forma: aut quia habent ſola Abſynthia. ¶ Terraq;: Et ager Tomitanus. ¶ De fructu: De Abſynthio herba amara ¶ Ponti ſiniſtri: Ponticæ regionis infœlicis: aut oram illam accipe: ubi exulabat quæ ex Italia eo nauigantibus ſiniſtra eſt. ¶ Mea ſe-
Sedulitas dulitas: Meum ſtudium & diligentia in perquirendo aliquo munere te digno: Sedulus enim autore Marcello & Donato dicitur ſine dolo & inſtanter. Cicero: Idque quum ſentiam ſedulitate mihimet ipſi ſatiſfacere nō poſſum. ¶ Clauſa pharetra: incluſa ī ipſa theca.

¶ Tela ſcythica: Sagittas / quibus Scythæ utuntur. ¶ Fiant cruēta: Cruore hoſtili madeāt: quū in prœlium ibis. ¶ Hos calamos: Hæc ſcribendi inſtrumenta: nam romani calamis ſcribunt: Scythæ uero ſagittas faciunt: quas quotidie tractant: ut nos romani libros & calamos. ¶ Hæc muſa: Tale ſtudium: intelligit autem ſtudium iaculandi: quo aſſidue exercebantur Scythæ: ut nunc Turcharū gens a Scythis etiam oriunda. ¶ Quæ quamquam miſiſſe pudet: Quamuis pudore afficiar huiuſmodi parua munera ad te mittere. ¶ Hæc miſſa: Hæc dona ad te data. ¶ Conſule boni: Hoc eſt bonum iudi-
Cōſulere Conſuli boni ces: in bonam partem accipias: Conſulere enim ueteres pro iudicare dixerunt: unde adhuc remanet illud. Rogat boni conſulas: id eſt bonum iudices: autor Fabius.

Triſtia deformes pariunt abſynthia campi:
  Terraq; de fructu q̄ ſit amara docet.
Nil igitur tota ponti regione ſiniſtri:
  Quod mea ſedulitas mittere poſſet: erat.
Clauſa tamen miſi ſcythica tibi tela pharetra:
  Hoſte precor fiant illa cruenta tuo.
Hos hēt hæc calamos hos hæc hēt ora libellos
  Hæc uiget in noſtris maxime muſa locis.
Quæ q̄q̄ miſiſſe pudet: quia parua uidentur:
  Tu tamen hæc quæſo conſule miſſa boni.

¶ In Vltimam Epiſtolam Enarratio.

Quod ſit in his eadem ſententia: Ad Ouidium ſcripſerat Brutus quendam carpere eius carmina: q; in his nil aliud contineretur: quam querela locorum / in quibus exulabat: rogaretq; / ut frueretur propiore terra: Cui poeta reſpondet dicens in ſuis carminibus plura eſſe uitia: foreque bene ſi unum tantum uitium in eis deprehenderetur: cur autem ea non emendet / cauſas aſſignat: poſtremo reſpondens ad ea: quæ Brutus ſcripſerat: rationem refert: quare idem ſæpius ſcripſerat. ¶ Quod: Quia. ¶ Eadem ſententia: Eadem materia: qua uſus ſum etiam in reliquis huius operis libellis: ſcribit enim ad Brutum. mittitq; libellum etiam iſtum: ad quem primum huius operis li[illegible]rum miſerat: ut in eius prima epiſtola apparet. ¶ Nil niſi me terra. ¶ Ordo a ſuperiore dependet refers neſcio quem carpere noſtra carmina dicendo me nil rogare niſi: ut fruar & reliqua.

Ad Brutum.

Quod ſit in his eadem ſententia brute libellis:
  Carmina neſcio quem carpere noſtra refers.
Nil niſi me terra fruar ut propiore: rogare:
  Et quam ſim denſo cinctus ab hoſte loqui:
O quam de multis uitium reprehēditur unū:
  Hoc peccat ſolum ſi mea muſa: bene eſt.
Ipſe ego librorum uideo delicta meorum:
  Cum ſua plus iuſto carmina quiſq; probet.
Autor opus laudat: ſic forſitan actius olim
Therſiten facie dixerit eſſe bona.
Iudicium tamen hoc noſtrū non decipit error

¶ Niſi ut fruar propiore terra: Niſi ut romanæ urbi propius mihi exilium aſſignetur. ¶ Ab hoſte dēſo: A frequēti Scytharum acie: quæ Tomitanam urbem infeſtat. ¶ O quam bene eſt: O quantum bene eſt. ¶ Reprehenditur: Si arguitur. ¶ Peccat hoc ſolum: Hoc unum crimen admittit. ¶ Bene eſt: Bene ſe res habet. ¶ Video delicta: Video plures errores: quam unum tantum. ¶ Plus iuſto: Pluſquam æquum ſit: Solent enim cæteri probare maxime carmina ſua: ego uero contra illorum inſtituta mea damno. ¶ Autor opus laudat: Solent reliqui autores opera ſua probare. ¶ Sic forſitan accius olim Therſiten facie: Forſitan inquit quia autores ſolent opera ſua probare: Accius poeta ea ratione in opere ſuo dixit Therſiten fuiſſe pulchra facie: quum illo neminem græcorum turpiorem ad troianum bellum ueniſſe ſcribat Homerus ut
L. Accius poeta alibi etiam diximus: L. autem Accius poeta Tragœdiarum ſcriptor natus fuit Mancino & Serano conſulibus parentibus libertinis: & ſeni iam Pacuuio Tarenti ſua ſcripta recitauit: a quo & Fundus Accianus
Fundus Accianus iuxta Piſaurum dictus fuit: quia illuc inter colonos fuerat ex urbe deductus: Fuit etiam Alter poeta Accius Labeo: cuius Iliadem Perſius notauit ceu imperitum opus & inſaniæ plenum: quum dixit. Non eſt hic
Accius labeo poeta Ilias Acci. Ebria ueratro: de quo hic intelligit Ouidius. ¶ Therſiten: Græcum illum hominem: quem pugno percuſſum Vlyſſes occidit. ¶ Facie bona: Pulchra & elleganti facie. ¶ Non decipit noſtrum iudicium: Non fallit meum iudicium: quod eſt de carminibus meis: Error enim iudicium noſtrum fallit.

qum mala noſtra carmina/bona eſſe credimus/& ſic erramus. ¶ Quicquid genui: Quicquid compoſui. Quæ enim compoſuimus ab autoribus eleganter nunc gigni dicuntur: nunc liberi appellantur. ¶ Cur igitur peccem? Cur igitur erro? ¶ Si me uideam delinquere: Si cognoſco me errare. ¶ Crimen ineſſe ſcripto? Errorem eſſe carminibus meis? ¶ Non eadem ratio eſt: Non idem eſt modus: reſpondet autem Bruti obiectioni. ¶ Sentire & demere morbos: Cognoſcere & curare infirmitates. Hoc eſt non poſſum errorẽ deprehendere: & corrigere: diuerſis enim modis hæc fiunt: nam ſi quis uult doctum & elegans carmẽ

Nec quicquid genui protinus illud amo.
Cur igitur ſi me uideam deliquere peccem?
Et patiar ſcripto crimen ineſſe rogas?
Non eadem ratio ẽ ſentire & demere morbos:
Senſus ineſt cunctis: tollitur arte malum.
Sæpe aliquod uerbũ cupiẽs mutare relinquo:
Iudicium uires deſtituunt que meum.
Sæpe piget (quid.n. dubitem tibi uera fateri)
Corrigere. & longi ferre laboris onus.
Scribentem iuuat ipſe fauor: minuitq; laborẽ:
Cumq; ſuo creſcens pectore feruet opus.
Corrigere at res eſt tanto magis ardua: quãto
Magnus ariſtarcho maior homerus erat.
Sic animum lento curarum frigore lædit:
Vt cupidi curſus frena retentat equi.
Atq; ita dii mittes minuant mihi cæſaris iram:
Oſſaq; pacata noſtra tegantur humo.
Vt mihi conanti nonnunq̃ intendere curas:
Fortunæ ſpecies obſtat acerba meæ.
Vixq; mihi uideor faciã quod carmina ſanus:
Inq; feris curem corrigere ipſe getis.
Nil tamẽ eſt ſcriptis magis excuſabile noſtris:
Quã ſenſus cunctis pœne quod un9 ineſt.

cõponere: carere debet omni moleſtia. Vnde poeta alibi ita inquit. Quia carmina lætum ſunt opus: & pacem mẽtis habere uolunt: poteſt ergo poeta inquietus & malis obrut9 carminis errores cognoſcere: ſed nõ poteſt eos corrigere propter animi (ut diximus) moleſtiam: quia non utitur eadem ratiõe in utraq; re: ſed diuerſa: utitur autem poeta hic eleganter metaphora a medicis ſumpta. ¶ Senſus ineſt cunctis: Omnibus eſt intelligentia: hoc eſt iam læti q̃ afflicti errores intelligunt. ¶ Tollitur arte malum: Vitium carminis non indiget ſolum ut deprehendatur: ſed arte opus eſt: quæ non poteſt niſi a læto animo proficiſci. ¶ Relinquo: Omitto ſcilicet uerbum mutandum in carmine meo: & ſubiungit cauſam. ¶ Iudicium meum: Meum ſenſum & intelligentiam erroris. ¶ Et uires: Et ars mea & ratio carminis: quæ non proficiſcitur a læto animo. ¶ Deſtituunt: Deſerũt. ¶ Sæpe piget: Sæpe etiam tedet. Aliam etiam rationem oſtendit: qua iudicium deſtituitur. ¶ Onus longi laboris: Onus corrigendi: Difficilius eſt enim carmen corrigere: quam componere. ¶ Scribentem iuuat ipſe fauor: Reſpondet tacitæ Antipophoræ: poſſet Brutus dicere: cur reliquos poetas non piget corrigere. ¶ Scribentem: Poetam componentem. ¶ Ipſe fauor: Populi ſophos illud grande: quo delectabantur animi gloriæ & laudis cupidi. ¶ Minuitque laborem: Et leuat corrigendi difficultatem. ¶ Cum ſuo pectore: Cum ſua mente: quæ inflatur furore poetico: uel cum ſua doctrina & ſtimulis furoris: qui in pectore & corde excitantur. ¶ Et opus creſcens: Et carm num numerus multiplicans. ¶ Feruet: Calore animi & gloriæ accenditur augeſcit: aut frequentatur/Vergilius. Feruet opus: redolentq; thymo fragrantia mella. ¶ Magis ardua: Magis difficilis: quã ſcilicet componere. ¶ Ariſtarcho: Homeri interprete: Fuit enim Ariſtarchus optimus grammaticus Alexandrinus lege: oriundus e Samothracia: patrem etiam Ariſtarchum habuit: floruit olympiade centeſima quinquageſima ſexta ſub Ptolemæo philometore: cuius etiam filium erudiuit: Scripſit commentarios ſupra mille: Fuit diſcipulus Ariſtophanis grammatici: deceſſit in Cypro ſeipſum cibi abſtinẽtia necans in morbo Hydropeſeos ætatis anno uigeſimoſecũdo Filios reliquit Ariſtarchum/& Ariſtagoram ambos ſtultos: autor Suidas: Aelianus tradit hunc tam caſtigato fuiſſe iudicio: ut Homeri uerſus non putaretur: quem ipſe non probaret: Fuit & Ariſtarchus Tegeates poeta Tragicus tempore Euripidis: qui pro recepta ſalute Aeſculapio fabulam uouit: Fuit & alius Ariſtarchus ephesii tyrannus: autor Suidas. ¶ Sic animum lento: Ordo eſt. Corrigere ſic lædit animum & reliqua. ¶ Lædit animum: Mentem grauat & moleſtia afficit. ¶ Lento frigore curarum: Quadam pigricia curarum: quæ animum lentum lædunt. ¶ Vt cupidi curſus frena retentat equi: Sicut frena retẽtant equum cupidũ curſus: eſt autem figura Hypallage: quæ a nobis dicitur ſubmutatio qum uerba per aduerſum intelligunt qua frequẽter utuntur poetæ. Vergilius. Dare claſſibus auſtros. ¶ Retentat: Remoratur. ¶ Dii mites: Dii placidi. ¶ Tegantur: Tumulentur. ¶ Pacata humo: Terra pacifica. ¶ Vt: Sicut. ¶ Intendere curas: Dimittere curas: uel curas corrigẽdi carminis mei apponere & dirigere. ¶ Fortunæ meæ: Mei exilii. ¶ Acerba ſpecies: Triſtis forma. ¶ Videor mihi ſanus. Appareo mihi eſſe ſanæ mentis: quandoquidem ſcribo carmina: quæ ſolent prouenire non niſi ab animo ſereno: Eſt alia cauſa: qua dicit eius ingenium non accendi: ſed torpeſcere. ¶ Magis excuſabile: Magis dignum excuſatione. ¶ Quam q unus ſenſus: Quam q una & eadẽ ſententia triſtis/& lugubris: nec poſſum in luctu facere bonum carmen: & ideo nil magis eſt dignum excuſatiõe in meis libris: q̃ propter hanc ſolã cãm: q mœror non ſinit me carmina eleganter componere: & emẽdare. ¶ Pœne

Ariſtarchus

Ariſtarchus poeta

ineſt cunctis : Quaſi eſt omnibus meis ſcriptis : In his enim tractatur pœne eadem materia triſtis : & mœſta. ¶ Læta: Res hilares & plenas lætitiæ. ¶ Læti: Nondum relegatus: & ideo lætus. ¶ Triſtia: Res luctuoſas. ¶ Triſtis: Mœſtus. ¶ Tempus utrunque: Tempus & lætitiæ & triſtitiæ. ¶ Eſt conueniens ſuo operi: Decet ſuam materiam: ut ſcilicet res læta ſcribatur læto tempore & triſtis triſti. ¶ Quid niſi de uitio: Probat eo tempore nil poſſe a ſe ſcribi: niſi triſte & queri de triſti regione ubi exulabat. ¶ Regionis amaræ: Regionis ponticæ plenæ amaritudinis: Alludit autem ad terram: quam dixit ferre Abſynthia herbas amaras. ¶ Loco commodiore: ¶ Terra magis propinqua romæ. ¶ Eadem dicam: Idem querar. ¶ Vix audior ulli: Vix ullus amicus me auſcultat ea quætentem nedum opem fert. ¶ Verba diſſimulata: Verba mea: quæ amici diſſimulant: & oſtendunt aut non accepiſſe litteras meas: aut uerba mea non intellexiſſe. ¶ Carent profectu: Carent utilitate: quia nihil mihi proficiūt. ¶ Qum hæc ſint eadem: Qum hæc quæ ſcribimus conſtent ex eadem materia: & idem tractent: hoc eſt: qum triſtia deſcribantur. ¶ Non ſcribimus iiſdem: Non eodem modo & exemplo: ſed diuerſis carminibus & diſſimilibus uerbis litteras mittimus. ¶ Et una mea ars: Et una mea ſcribendi facultas. ¶ Per plures: Per diuerſas uias. ¶ Tentat opem: Quærit auxilium: qum me commendo omnibus amicis. ¶ An ne his ut ſenſum. ¶ Senſus eſt: o Brute debui ne tantum unum amicum rogare: ut mihi opitularetur: nec ad cæterorum etiam præſidium confugere: idq; hanc ob cauſam ne mihi obiiceretur: quod idem ſenſus reperitur in meis carminibus: & quia in his nulla eſt uarietas: quæ legentibus maxime lenocinatur: ſed idem ſenſus: idemque argumentum: & ideo carmen meum uidetur inconcinnuum: debeo ne inquit famam tanti facere: ut non prius habenda ſit ratio ſalutis meæ. ¶ His: Subaudi meis ſcriptis. Vnus amicorum: Solus tantum amicus. ¶ Non fuit hoc tanti: Non tanti facio ſcilicet idem ad unum tantum ſcribere: ut in reliquis propter gloriam laborem: ſuſcipiendo aliam materiam: ſcribo enim quæ uſui mihi maxime eſſe intelligo in hoc opere: non quæ ornamento. ¶ Fama operis: Fama quam conſequeret opus ſcribendo: quod uarias materias complecteretur. ¶ Salute mea: Meo reditu in patriam: cuius rei gratia hæc ſcribo: quæ continentur in hoc opere. ¶ Denique materiam: Oſtendit licere aliis poetis uti uarietate in ſcribendo poemate: quod ſibi non licet. ¶ Quam quis ſibi finxerit: Quam ſibi aliquis poeta ficte ſcribendam ſuſceperit: non ueram: ut mea eſt. ¶ Suo arbitrio: Sua uoluntate: quia qui fingit poteſt materiam ipſam etiam uariare. ¶ Muſa mea eſt index: Ego inquit non fingo in hoc opere: ſed nimium uera deſcribo. ¶ Eſt nimium uera index malorum: Nimis uere mala mea indicat & exponit. ¶ Pondera teſtis incorrupti: Efficaciam hominis in teſtificandis: & comprobandis illis minime aut prece aut precio corrupti: teſtes enim plærunque his duabus rebus corrumpi ſolent. ¶ Vt fieret liber: Vt opus excreſceret. ¶ Sua littera: Sua epiſtola. ¶ Fuit propoſitum: Fuit materia mihi propoſita. ¶ Curaq; noſtra: Et noſtra ſolicitudo ac mens. ¶ Collectas: Coactas litteras iſtas. ¶ Vtcunque: Qualitercunque potuit hoc eſt tam bonas: quā malas epiſtolas: uel non ſeruato ordine temporis. ¶ Electum mihi: Collectum a me eligendo tantum bonas epiſtolas. ¶ Da ueniam ſcriptis: Ignoſce huic operi de ponto. ¶ Non gloria: Quia non ſcripſi hæc gloriæ cupiditate. ¶ Sed utilitas: Sed commodum: Quia ſcripſi eam ob cauſam: ut ſcribendo reditum procurarem. ¶ Officium: Et ut in re mea facerem quod deberem: & eſſem erga me ipſum officioſus.

Læta fere lætus cecini: cano triſtia triſtis:
Conueniens operi tempus utrunq; ſuo eſt:
Quid: niſi de uitio ſcribam regionis amaræ?
Vtq; loco moriar commodiore precer?
Cum totiens eadem dicam: uix audior ulli:
Verbaq; profectu diſſimulata carent.
Et tamen hæc eadē cū ſint: non ſcribimꝰ iiſdē:
Vnaq; per plures ars mea tentat opem.
An ne his ut ſenſum lector reperiret eundem:
Vnus amicorum brute rogandus erat?
Non fuit hoc tanti: confeſſo ignoſcite docti:
Vilior eſt operis fama ſalute mea.
Deniq; materiā quā quis ſibi finxerit: ipſe
Arbitrio uariat multa poeta ſuo.
Muſa mea eſt index nimiū quoq; uera maloꝝ:
Atq; incorrupti pondera teſtis habet.
Non liber ut fieret: ſed ut ſua cuiq; daretur:
Littera propoſitum curaq; noſtra fuit.
Poſtmodo collectas ut cūq; ſine ordine iunxi:
Hoc opus electum ne mihi forte putes.
Da ueniā ſcriptis: quorū non gloria nobis
Cauſa: ſed utilitas officiumq; fuit.

¶ PVBLII OVIDII NASONIS DE PONTO LIBER TERTIVS EXPLICIT.

¶ BARTHOLOMAEI MERVLAE PROTONOTARII APOSTOLICI IN QVARTVM ET VLTIMVM OVIDII LIBRVM DE PONTO ENARRATIONES.

ACCIPE POMPEI DEDVCTVM Carmen ab illo : Ad Sextum Pompeium ſcribens poeta : impium eſſe dicit : ꝙ nuſquam illum in ſuis ſcriptis nominauerit: quandoquidem eius erga ſe beneficia tanta ſunt: ut nulli obliuioni ea eſſe debeant : poſtremo fatetur ſe ſeruatum eſſe eius opera : eiuſque munere ſe uiuere. ¶ Carmen deductum : Carmen ſubtile & tenue : Tranſlatio eſt a lana: quæ in tenuitatem deducitur: Macrobius libro ſexto Satu. ſcribit Deductum tenue & ſubtile ſignificare: Hinc ait Affranius: Voce deducta: Pomponius item uocem deductas oportet. ut mulieris uideantur uerba. ¶ Ab illo: A me Ouidio. Deductũ.

¶ PVBLII OVIDII NASONIS DE PONTO LIBER .IIII.

¶ Ad Sextum Pompeium.

ACcipe pōpei deductum carmē ab illo:
Debitor ē uitæ qui tibi ſexte ſuæ.
Qui ſeu nō ꝓhibes a me tua noia poni:
Accedet meritis hęc quoq; ſumma tuis.
Siue trahis uult⁹ eqdem peccaſſe fatebor:
Delicti tamen eſt cauſa probanda mei.
Non potuit mea mens: eſſet quin grata teneri:
Sit precor officio non grauis ira pio.
O quotiens ego ſum libris mihi uiſus in iſtis
Impius: in nullo quod legerere loco.
O quotiens aliis uellem cum ſcribere nomen
Rettulit in cæras inſcia dextra tuum.
Ipſe quidem placuit mendis in talibus error:
Et uix inuita eſt facta litura manu.
Viderit ad ſummum dixi licet ipſe queratur:
Ah pudet offenſam non meruiſſe prius.
Da mihi ſi qd ea eſt hebetantē pectora lethen:
Oblitus potero non tamen eſſe tui.
Idq; ſinas oro: nec faſtidita repellas:
Verba nec officio crimen ineſſe putes.
Et leuis hæc meritis referatur gratia tantis:
Si minus inuito te quoq; gratus ero.

¶ Qui eſt debitor ſuæ uitæ: Qui uitam ſuam tibi acceptam refert. ¶ Seu nō prohibes: Seu non uetas: & recuſas: ¶ A me tua nomina poni : A me carminibus meis referri nomen tuum. ¶ Hæc ſumma: Hæc officii magnitudo ſcilicet ꝙ patiaris te in meis ſcriptis nominari. ¶ Accedet tuis meritis: Addetur reliquis tuis beneficiis. ¶ Siue trahis uultus : Siue frontem contrahis : & iraſceris : ꝙ ponam in meis ſcriptis tua nomina. ¶ Equidem peccaſſe fatebor: Equidem profitebor me peccare ponendo nomen tuum : qum id recuſes. ¶ Cauſa mei delicti : Cauſa huius mei peccati ꝙ ponam tua nomina in meis ſcriptis contra tuam uoluntatem: ¶ Eſt probanda: Eſt laudanda : quia cupio te immortalem fieri meis carminibus: non autem ut te lædam. ¶ Non potuit teneri : Non potuit cohiberi. ¶ Eſſet quin grata : Quod non gratitudinem tuorum officiorum aliqua ex parte teſtaretur. ¶ Officio pio: Huic officioſæ pietati erga te. ¶ Ira ſit non grauis : Ira tua ꝙ te nominem non ſit moleſta: Legitur etiam ita. Officio non grauis ipſa pio: ut dicat. Ipſa mens mea non ſit tibi moleſta hac mei officii pietate: & gratitudine : ꝙ te nominem in ſcriptis meis. ¶ In iſtis libris : In hoc de ponto opere. ¶ In nullo loco : In nulla pagina. ¶ Aliis : Reliquis amicis. ¶ Nomen : Scilicet eorum ad quos ſcribebam. ¶ Rettulit : poſuit. ¶ In cæras : In tabulas cæratas. ¶ Dextra inſcia : Manus mea ignara : ꝙ nomen tuum poneret. ¶ Ipſe error: Eiuſmodi inſcitia dextræ ponentis nomen tuum : qum ad alios uellem ſcribere. ¶ In talibus mendis : In eiuſmodi erroribus. ¶ Et litura : Et complanatio ac expunctio nominis tui. ¶ Manu inuita : Manu recuſante delere nomen tuum. ¶ Viderit : Prouiderit : Quaſi dicat : faciat quid uelit Sextus Pompeius: ſi nomen eius rettuli. ¶ Ad ſummum : Poſtremo : Tandem : ¶ Licet ipſe queratur : Licet de me queri poſſit : ꝙ eum nomino. ¶ Offenſam non meruiſſe prius : Non multo antea poſuiſſe tuum nomen : & te ita læſiſſe. ¶ Da mihi læthen : Da mihi fluuium illum: qui obliuionem inducit. ¶ Hebetantem pectora : Pectora obtuſa ac obliuioſa reddentem. ¶ Si quid ea eſt: Si uerum eſt hoc flumen ſit apud inferos. ¶ Idq; ſinas oro: Et precor: ut id permittas me tui non obliuiſci: quod tum facies: qum ſines me nomen tuum ponere in meis ſcriptis. ¶ Nec faſtidita repellas uerba : Nec reiicias uerba mea tuum nomen complectentia tanquam rem moleſtam. ¶ Officio : Pietati huic erga te meæ. ¶ Et hæc leuis gratia : Et hæc parua gratitudo : ꝙ nomen tuum conſacro immortalitati. ¶ Referatur tantis meritis : Reddatur tantis tuis erga me officiis: quandoquidem aliter non poſſum. ¶ Si minus : Si non permiſeris me referre hanc gratiam. ¶ Te inuito : Te nolente. & rennuente.

getis: Ab incultis, & impexis illis populis. ¶ Adhuc tacuiſſe: In huncuſq; diem non expreſiſſe. ¶ Orba numeris: Carens pedibus: quibus uerbis ſe ſoluta oratione ad eum ſcripſiſſe exprimit. ¶ Nunquam ceſſauit ire: Nunquam intermiſſa eſt / quin mitteretur ab utroque noſtrum. ¶ Per alternas uices: Viciſſim & alternatim ueniendo nunc a me ad te: nunc a te ad me. ¶ Sola carmina: Soli uerſus ſuis pedibus aſtricti: quos nũquam ad te ſcripſi. ¶ Curam memorem: Amorem hominis tui memoris. ¶ Quid enim quæ facis ipſe darem? Cur debeo tibi ea afferre: quorum tu es optimus artifex: Eſt autem ratio cur non dederit ad Seuerum carmina.

Cuius adhuc nomen noſtros tacuiſſe libellos:
Si modo permittis dicere uera pudet.
Orba tamen numeris ceſſauit epiſtola nunq̃:
Ire per alternas officioſa uices.
Carmina ſola tibi memorem teſtantia curam:
Non data ſunt: q̃d enim quæ facis ipſe darē?
Quis mel ariſtæo? q̃s baccho uina phalerna?
Triptolemo fruges? poma dat alcinoo?
Fertile pectus habes: interq; helicona colentes
Vberius nulli prouenit iſta ſeges.
Mittere adhũc carmē: frõdes erat addere ſiluis
Hæc mihi cunctanti cauſa ſeuere fuit.
Nec tamen ingenium nobis reſpõdet ut ante:
Sed ſiccum ſterili uomere litus aro.

¶ Quis mel ariſtæo? Ariſtæus (ut ſcribit Diodorus Siculus) ex Apolline ac Cyrene Ipſei filia genitus eſt: de cuius genere ita tradunt. Qum Cyrene apud peleum uirgo educaretur: Apollo eius forma captus raptam uirginem in libyam detulit ad ea loca / in quibus poſtmodum ciuitas cõdita eſt ab eius nomine Cyrenes: ex ea filium ſuſcæpit Ariſtæum: quem infantem tradidit nymphis nutriendum: a quibus qum lac coagulare: mel atq; oleum conficere didiciſſet: primus & in uſum hominum traduxit: a poſteriſque meritis honoribus: ut deus cultus eſt. ¶ Quis baccho uina falerna? Subaudi per omnia ab inferiori uerbum dat: Falernũ autem pro omni uino ſpeciem pro genere poſuit: Bacchus ſane primus apud græcos uini uſum repperit: ut ſcribit Diodorus Siculus / & Martianus Capella. ¶ Triptolemo fruges: Ceres frumenti / quod forte inter alias herbas naſcebatur ignotum cæteris prima uſum adinuenit: docuitq; homines naſcendi ſeruãdiq; / & ſerẽdi modum: Eſt autem ab ipſa frumentum ante genitam proſerpinam repertum: nã poſt eius a Plutone raptũ: frumenta omnia cum in Iouis odiumnũ propter dolorem filiæ incendiſſe ferunt: Sed ea inuenta & reconciliatam eſſe Ioui / & Triptolemo frumenti dediſſe ſemen: mandaſſeq; ut cum omnibus id donum participans modum ſeminandi monſtraret: Nonnulli (ut ſcribit Diodorus) de frumenti inuentione ſecus ſentiunt: penes ſe eam primo deam apparuiſſe: frumentiq; naturam & uſum penes ſe repertum aſſerentes: Nam traditur ab ægyptiis. Cererem & Iſidem eandem eſſe deam / primamq; in ægyptum attuliſſe frumentum nilo ægypti campos irrigante / omniq; regione ad ferendos fructus optime ſita: Athenienſes quãuis inuentionem frumenti fateantur: uolunt tamen aliunde in atticam delatum: locumq; qui id primum donum ſuſceperit Eleuſinam appellant: eoq; ab aliis id ſemen ad eam oram ſit aſportatum: Siculi qum inſula Cereri ac proſerpinæ ſacra exiſtat: æquum cenſent frumenti uſum ei primum patriæ fuiſſe oſtenſum: quam in primis amarit: Haud enim ueriſimile eſt eam regionem quam ut propriam Ceres admodum fructiferam præſtitiſſet: poſtremam huius beneficii participem effeciſſe: præſertim qum in ea inſula & filiæ raptus contigiſſet: & frugum eſſet fertilis: ubi etiam ſua ſponte naſcatur ordeum ac frumenta. ¶ Poma dat alcinoo? Alcinous rex phæacum: ut libro ſeptimo odiſſeæ ſcribit Homerus: filius fuit Nauſithoi: Hortos habuit cultiſſimos. Vnde Maro ita cecinit. Pomaq; / & alcinoi ſiluæ. Et Ouidius in meta. Proxima phæacum fœlicibus obſita pomis. Hortos ſane antiquitas mirata fuit: autore Plynio: heſperidum regum Adonis / & Alcinoi: Itemq; penſiles ſiue illos ſemiramis: ſiue Aſſyriæ rex Cyrus fecerit: Hortum etiam coluit Tarquinus ſuperbus: Athenis primus hortum coluit & in urbe Epicurus hortorum magiſter: Tutelæ ueneris horti a Plauto aſſignantur. ¶ Fertile pectus habes: Eſt tibi inquit abunde doctrina. ¶ Inter colentes helicona: Inter poetas colentes muſarũ locaum eſt helicon mons boetiæ. ¶ Huberius nulli: Nulli q̃ tibi copioſius: Huber autem licet ſint qui ſine aſpiratione ſcribant: ego tamen cum aſpiratione ſcribere ſoleo: & ita feciſſe eruditos noſtri æui aliquot annotauit nam quamuis ſint qui hoc nomen a Græco uer deduci uelint: magis tamen placet eorum opinio / qui Huber ab humeo deduci exiſtimant: ut ruber a rumæo: m littera in .b. uerſa: Loca enim arida infœcunda ſunt: humida uero feracia: & mulierum hubera ſi humore careant: carebunt & lacte: quam rem uidetur etiam Maro nobis indicare uoluiſſe: qum dixit Cogite oues pueri: ſi lac præceperit æſtus. Vt nuper fruſtra preſſabimus hubera palmis: ut dicat ſi æſtus humorem præceperit / atq; areſecerit: fruſtra hubera omni humore carentia exprimemus: Tumeo autem licet primam corripiat. Tuber tamen producit: quod in multis / & præſertim ubi ſit aliqua litterarum Immutatio uſu uenit. ¶ Iſta ſeges: Iſta ſcientia artis poeticæ: loquitus autem metaphorice. ¶ Ad hunc: Ad te Seuerum doctiſſimum poetam: In quibuſdam exemplaribus ita legitur: Mittere adhuc carmen. ¶ Frondes erat addere ſiluis: Mittere ad te carmina / idem erat quod nemoribus frondes afferre: quibus non carent. ¶ Hæc cauſa: Hæc ratio. ¶ Mihi cunctanti: Mihi tardanti ad te ſcribere. ¶ Siccum littus: Materiam & campum ſine humore: intelligit autem per ſimilitudinem ſcribendi materiam mœſtam ſe ſumpſiſſe: Vnde nullus poteſt fructus & honor emanare neq; gloria aliqua prouenire. ¶ Sterili uomere: Exercitatione ſcribendi demiſſa.

Ariſtæus.

Lactis coaguium.

Mellis / & olei uſus.

Vini uſus

Frumenti uſus.

Alcinous et ei' horti

Horti celebres apud priſcos.

Huber' ſcribẽdũ cum aſpiratione

bi cedit:Quod tibi fauet & ſe concedit.¶ Huc:In ſcythiam.¶ Recentis curæ: Nouæ ſolicitudinis: quibus uerbis nouum opus exprimit.

¶ In Tertiam Epiſtolam Enarratio.

CONquerar an taceam? Amicum ſuppreſſo nomine taxat:eiuſque perfidiam ac leuitatē oſtendit: q quum antea a teneris annis ſecum coniunctiſſime,ſemper uixerit: tandem in aduerſa eius fortuna non modo eum deſeruit:ſed etiam ſimulat ſe non cognoſcere:poſtremo illum monet:ut fortunæ uariantis uiciſſitudines:& leuitatem ante oculos ponat: ſibi enim idem etiam poſſe contingere commemorat:quod multis uiris illuſtribus:qui in excelſo faſtigio poſiti mutata fortuna ad miſerrimam conditionem peruenere.

¶ Conquerar:Debeo de te queri? ¶ An taceam? An tacendo non queri? ¶ Ponam ſine nomine crimen? An debeo tantum crimen tuum ſuppreſſo nomine in hoc carmine oſtendere? ¶ Quis ſis:Quod ſit nomen tuum.,¶ Nomine non utar: Cauſam aſſignat cur nomen ſupprimat.¶ Ne commendere querela: Ne lauderis,ſi de te querar:Videntur enim nomina celebrari:quum ſcriptis quomodocunque commemorantur.¶ Dum mea puppis: Dum mea fortuna: ¶ Erat fundata:Erat ſtabilita. ¶ Valida carina: Firmo præſidio. ¶ Qui uelles currere mecum: Qui uelles uti mea conſuetudine. ¶ Contraxit uultum:Irata eſt & rugoſa me facie cœpit intueri. ¶ Recedis: Me deſeris recedēdo ab officio amicitiæ.¶ Diſſimulas etiam: Etiam oſtendis me non noſſe:quum optime noueris.¶ Quis ſit naſo.Quis ego ſim.¶ Tua ſeria:Quæ a te ſerio non ioco fiebant.¶ Adeſſe: Prope eſſe &,ſubauditur ſolebam a ſuperiori. ¶ Conuictor: Qui ſimul tecum uiuebam. ¶ Denſo uſu:Frequenti conſuetudine. ¶ Tuis iudiciis: Quia ita de me iudicabas. ¶ Vnica muſa: Solus poeticæ artis peritus: tanquam eſſem ſola muſa. ¶ Ille ego ſum qui nunc an uiuam.Ordo eſt. O perfide qui nunc neſcis an uiuam:ego ſum ille de quo nulla cura fuit tibi quærere.¶ Siue fui nunquam charus: Amici leuitatem taxat poeta oſtendens aut eum ſimulaſſe illum amare:quum minime amaret: aut re uera nō finxiſſe: ſed uere eum amaſſe & utroque modo dicit eum fuiſſe leuitatis crimini obnoxium.¶ Simulaſſe fateris: Oſtendis te finxiſſe amare quem non amabas: & ideo inuenieris ſimulator.¶ Seu non fingebas: Seu uere amabas: ſed nunc me deſerendo ſine ulla culpa leuis etiam uideris. ¶ Quæ te mutauerit:Quæ te alienauerit. ¶ Niſi iuſta tua eſt: Niſi querela tua habuerit iuſtam mecum ſuccēſendi cauſam.¶ Querela mea:Mea lamentatio de te:quod me deſerueris.¶ Eſt iuſta:Quia iuſte de te queror.¶ Quod crimen: Quod meum erratum: ¶ Similem priori: Talem qualis eras prius erga me.¶ Quod cœpi eſſe miſer: Quod cœpi habere fortunam mihi aduerſam. ¶ Veniſſet uerbis.Saltem uerba & litteras ad me miſiſſes. ¶ Sed fama refert:Sed quāuis ego uix credam uulgo tamen dicitur.¶ Et te inſultare mihi iacenti: Etiam te me miſerum deridere. ¶ Nec uerbis parcere: Nec a uerborum inſectatione abſtinere.¶ Si fortuna recedat:Si fortuna tua ſecunda te quoque deſerat ut me

Sacraque muſarum merito cole:quodque legamus
Huc aliquod curæ mitte recentis opus.

¶ Ad Amicum.

COnquerar? an taceam? ponam ſine nomine crimen?
An notū quis ſis omnibus eſſe uelim?
Noīe non utar: ne cōmēdere querela:
Quæraturque tibi carmine fama meo.
Dum mea puppis erat ualida fundata carina:
Qui mecum uelles currere primus eras.
Nunc:quia contraxit uultum fortuna:recedis:
Auxilio poſtquā ſcis opus eſſe tuo.
Diſſimulas etiam:nec me uis noſſe uideri:
Quiſque ſit audito nomine naſo rogas.
Ille ego ſum (quāquā non uis audire) uetuſta
Pene puer puero iunctus amicitia.
Ille ego qui primus tua ſeria noſſe ſolebam:
Qui tibi iucundis primus adeſſe iocis.
Ille ego conuictor denſoque domeſticus uſu:
Ille ego iudiciis unica muſa tuis.
Ille ego ſum:qui nunc an uiuam perfide neſcis:
Cura tibi de quo querere nulla fuit.
Siue fui nunquam charus:ſimulaſſe fateris:
Seu non fingebas inuenière leuis.
Aut age dic aliquam quæ te mutauerit iram:
Nam niſi iuſta tua eſt:iuſta querela mea eſt.
Quod te nunc crimen ſimilem uetat eſſe priori:
An crimen:cœpi quod miſer eſſe:uocas?
Si mihi rebus opem nullam factiſque ferebas:
Veniſſet uerbis charta notata tribus.
Vix equidem credo:ſed & inſultare iacenti:
Te mihi nec uerbis parcere fama refert.
Quid facis ah demens? cur ſi fortuna recedat

Alludit ad illud memorabile carmē Tēpore felici multi numerantur amici: ~~sed~~ cū Fortuna perit nullus amicus erit.

fecit .⁋ Naufragio tuo: Tuo aliquo infortunio: quod tibi poteſt contingere.⁋ Eripis lachrymas: Eripis dolorem meum & amicorum: qui ſi uiderint quod contra me feceris/ & q̄ fueris in me crudelis in hac mea calamitate: idem quoq; mecum in te efficient: quibus uerbis monet ut timeat fortunæ uices: poſſe enim dicit ipſum quoque fortunæ telis proſterni: & imprudenter facere colligit: q ea crudelitate & exemplo: ſi quid ſibi aduerſi contingeret: neminem haberet qui eius caſu doleret: & eo pacto priuat ſe e a ſe imprudentia ſua. ⁋ Hæc dea: Fortuna ipſa.⁋ Non ſtabili orbe: Pila uolubili & uaga ut diximus ſupra.⁋ Quam ſit leuis: Quã ſit uolubilis. ⁋ Quæ habet ſummum: Quæ fortuna ſummam partem orbis & pilæ non ſtabilē tenet & ĩmotã: Sed in præcipiti orbe aſtat. ⁋ Sub pede dubio: Sub incerto pede & inſtabili.⁋ Et quauis aura: Et quolibet uento.⁋ Par illi: Aequalis illi leuitate fortunæ.⁋ Omnia hominum: Res omnes mortalium.⁋ Sunt pendentia: Sunt uixa & ſuſtentata.⁋ Tenui filo: Tenui retinaculo & firmamento. Videtur autem poeta hæc de Dionyſii hiſtoria traxiſſe: & ad eam alludere: Nam Dionyſius aulæ Siculæ Tyrannus Democli uni ex aſſentatoribus ſuis ſolam beatam uitam exiſtimanti uolens q̄ perpetuo metu miſera: q̄ impendentium ſemper periculorum plena eſſet oſtenderet: gladium uagina raptum: & a capulo de filo tenui pendentem mucrone demiſſo iuſſit familiaris illius capiti inter epulas imminere: Qumq; ille & Siculas & Tyrannicas copias præſentis mortis periculo aſpernaretur: talis eſt inquit Dionyſius uita quam beatam putabas: ſic nobis ſemp mortem imminentē uidemus: Exiſtima ergo quãdo fœlix eſſe poterit: qui timere non deſinit. Hiſtoria nota eſt: ſed eam unus omniũ elegantiſſime Cicero refert in quinto Tuſculanarum quæſtionum libro.⁋ Et quæ ualuere: Et quæ fortia fuere.⁋ Ruunt ſubito caſu: Subito corruunt.⁋ Diuitis audita eſt: Crœſus rex fuit lydiæ potentiſſimus ac ditiſſimus: In bello tamen uictus & captus a Cyro perſarum donatus eſt uita. Hiſtoriam refert elegantiſſime. Herodotus in primo libro. ⁋ Tulit uitam: Vitæ beneficium accepit.⁋ Ab hoſte: A Cyro perſarum rege.⁋ Ille ſyracuſia: Dionyſium Siciliæ Tyrannum dicit uirum omni turpitudine repletum: qui (ut docet Cicero in libro quarto Tuſculanarum quæſtionum) Syracuſis pulſus: corinthi ludum aperuit ac pueros docuit: ſicque imperio carere non potuit: De eo lege Iuſtinum in libro decimonono. ⁋ Humili arte: Vili arte docendo pueros.⁋ Duram famem: Duram ægeſtatem. ⁋ Quid fuerat magno maius? Pompeii etiam exemplo oſtendit fortunam in rebus omnibus dominari: nec quicquam certi eſſe in hominum uita. ⁋ Tamen ipſe rogauit: Tamen ipſe Pompeius poſt cladem acceptam in campis pharſalicis a Cæſare in ægyptum fugit ad opem Ptolemæi regis: cuius patrem in clientelam ſuſceptum eo tempore: quo Romam uenerat: multis beneficiis conciliauerat.⁋ Sũmiſſa uoce: Humili uoce.⁋ Opem clientis: Auxilium contra Cæſarem a rege Aegypti clientis ſui: quemadmodum fuerat eius pater Romæ ut diximus. ⁋ Rogauit: Rogatum iuit: non enim ad regis conſpectum ut id peteret potuit peruenire: in ſcapha nanque e naui delatus antequam in littus deſcenderet ad regem: ab eius ſatellitibus occiſus eſt: ut refert Plutarchus. ⁋ Cuique uiro totus: Sunt qui hæc ad magnum referant Alexandrum: qui a ſuis ueneno dato periit: ut docet Plutarchus: & Quintus Curtius. Magis placet ut coniungantur hæc duo carmina cum ſuperioribus: & ad Pompeium referantur: quem poeta dicit factum eſſe magis indigum omnibus propterea q eius cadauer inhumatum iacuiſſet in littore ægyptio: niſi eius libertus Philippus quadam ſuimet tunica illud circumuoluiſſet: reperiſſetque reliquias ueteris ſcaphæ: quibus uix potuit pyram neceſſariam ſtruere: tanta fuit fortunæ indignitas ut qui de tribus orbis partibus triumphaſſet: ut docet Plutarchus: ad extremum uitæ in littore ægyptio nudus & abiectus iacuerit omnium rerum indigus.⁋ Effectus indigus: Fuit factus ægenus: Subauditur autem uerbum fuit. Eſt autem ordo. Et ipſe uir cui totus orbis terrarum paruit: fuit effectus magis indigus omnibus.⁋ Magis omnibus: Magis quam cæteri mortales.⁋ Ille Iugurthino: Marium intelligit: qui obſcuro genere ortus in Vico Arpinati præclarus fuit imperator: & Iugurtham Numidiæ regem deuicit: ut docet Saluſtius: Plutarchus: & Appianus: poſtmodum cum Catulo miſſus contra Cimbros & Theutones. uictoriam pulcherrimam reportauit: adeo ut eum populus romanus tertium Romæ conditorē appellaret: Sex conſulatus ut nemo alius geſſit: poſtea a Sylla pulſus ex urbe in minturnenſi palude delituit: ſed inuentus poſtea ægre dimiſſus in libyam nauigauit: Inde tandem Romam rediit: & poſt ſeptimum conſulatum

Naufragio lachrymas eripis ipſe tuo?
Hæc dea non ſtabili quam ſit leuis orbe fatetur:
Quæ ſummum dubio ſub pede ſemper habet.
Quolibet eſt folio & quauis incertior aura:
Par illi leuitas improbe facta tua eſt.
Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo:
Et ſubito caſu quæ ualuere ruunt.
Diuitis audita eſt cui non opulentia crœſi?
Nempe tamen uitam captus ab hoſte tulit.
Ille ſyracuſia modo formidatus in urbe:
Vix humili duram reppulit arte famem.
Quid fuerat magno maius? tamen ipſe rogauit:
Summiſſa fugiens uoce clientis opem.
Cuiq; uiro totus terrarum paruit orbis:
Indigus effectus omnibus ipſe magis.
Ille iugurthino clarus cymbroq; triumpho:

Homini nihil firmum.

Dionyſii & Democlis hiſtoria.

Exempla fortunæ uariãtis.

Crœſus rex lydiæ

Dionyſi' rex pueros docuit.

Põpeii fuga.

Marius arpinas.

quum uariantis fortunæ uices expertus eſſet: in malam incidit ualitudinem: & quum per ſeptem dies paulatim deficeret: diem ſuum obiit: Sunt qui (ut docet Plynius de uiris illuſtribus) ſcribant eum deceſſiſſe morte uoluntaria. ¶ Cimbroq; triumpho: Cimbri populi fuere germanorum: qui lingua gallica (ut ſcribit Pompeius) latrones dicuntur. Flamingos quidam eos nunc dici putant: hos olim inundans oceanus fugauit: & quum romanorum fines inuaderent: ac magna clade primum Romanos affeciſſent a Mario in Italia in campo raudio delati ſunt: ut Florus ac Plynius de uiris illuſtribus docent. ¶ In cœno marius iacuit: Marius in Campania delituit in limo & in paludibus Minturnarum: quum Syllæ rabiem effugeret. Iuuenalis. Exilium & carcer minturnarumque paludes: Et mendicatus uicta carthagine panis: plura exequitur Lucanus de Marii fortuna / & latebris Minturnenſibus: nos ea breuitati ſtudentes: ea conſulto ſtudioſis relinquimus: ſatis eſt carmen enarraſſe: & ad id facientia loca aſſignaſſe. ¶ Pertulit & multa: Et alia ēt expertus eſt: ut famem. ¶ Ludit: Quaſi ludum exercet. ¶ Et præſens hora: Et præſens temporis momentum. ¶ Vix habet certam fidem: Vix certi quiddam quod credi poſſit continet. ¶ Littus ad euxinum: In exilium Tomitanæ ciuitatis: quæ eſt in littore maris Euxini: quod alio nomine ponticum dicimus. ¶ Si quis mihi diceret: Si quis mihi dixiſſet. Tempus pro tempore. ¶ Arcu getæ: Getarum ſagittis. ¶ I bibe dixiſſem: Illum reieciſſem tanquam inſanum: & dignum purgari elleboro nigro: quæ herba naſcebatur pluſima in Anticyra: quæ eſt inſula pertinens ad regionem phocaicam in corinthum uerſa: habuitque oppidum eiuſdem nominis: ut docet Liuius in libro ſecundo de bello Macedonico: ibi Elleborus tuto ſumebatur: ut ſcribit Plynius: Perſius. Si tribus anticyris caput inſanabile nunquam. Tonſori licino permiſeris. Nigrum autem Veratrum autore Plynio) medetur paralyticis inſanientibus: hydropicis: Eſſe autem eius duas ſpecies ſcribit Gellius: Vtriuſque autem uim eſſe: ut humores noxios: in quibus cauſæ morborum ſunt: extrahat: Eſſe autem periculum: ne inter cauſas morborum, omni corporis uia patefacta: ea quoq; ipſa: in quibus cauſa uiuendi eſt: exhauriantur: & ſic homo intereat: Sane elleborus ſine aſpiratione ſcribendum eſt: quamuis non deſint qui aliter ſcribendum præcipiant: Vocatur autem Elleborus apud Italos Veratrum: ut ſcribit Plynius libro uigeſimoquinto. De eo plura legito apud Gellium libro decimoſeptimo. ¶ Purgantes pectora ſuccos: Herbarum ſuccos purgantes pectora: & inſaniam: inſanientibus enim medebatur. De Elleboro autem plura legito apud Plynium & Cornelium Celſum. ¶ Si tamen hæc paſſus: Tamen ſum relegatus ad oram ponticam: quod non credideram. ¶ Si mortalia poſſem: Subaudi cauere. ¶ Et: Etiam. ¶ Summi dei. Vel Auguſti / uel reuera dei: ut ex eorum ſententia dicat: qui fatum eſſe ineuitabile crediderE: Quorum opinionem elegantiſſime tangit eminentiſſimus poeta Aeneidos libro ſeptimo: dum inquit. Fortuna omnipotens & ineluctabile fatum: de fato autem plura apud Ciceronem Macrobium & alios latinos ſcriptores legito: Nos uero alibi abūde diximus. Theologi autem duplex fatum eſſe aſſeuerant: unum quod eſt deus glorioſus: ut cauſa ſine qua nō. aliud quod eſt nouus effectus in ſubiecto creato abſq; diuini intellectus mutatione: quod alio nomine ab ipſis prædeſtinatio nuncupatur. Aſſeuerant enim theologi: Deum optimum maximum bifariā in humanis agere: Mediate ſcilicet & ſine medio: Primo mō oīa ex nihilo fabrefecit: ſecundum tamen ydeam ſuam: in qua omnia ab æterno comprehendunt & relucēt: quæ in q̄rū nulla concurrente materia pducta ſunt ab ipſa ydea differūt: & hoc ex recte phiarum ſnīa diuinus Plato imaginatus eſt cum ydeā ſuam: quā Clocodeā noīauit in lunari orbe repoſuit: qcqd dicat in ipm Ariſtotiles: Alio modo agit altiſſimus aliquo medio interuenientes Et cū hac diſtinctiōe diluūt theologi oēs cōtrouerſias in materia fati cōtingentes: Nā hō pdeſtinatus: quoad primā creationē eſt deus: cū deus & ydea idē ſunt ex maxima ppoſitiōe theologica: qcqd eſt in deo eſt ipſe deus: & hoc primo modo fatum acceptum eſt immotum: ſed quo ad ſecūdā creationē nouam mediatā inq̄tum ſubiectum eſt nouū ſm q̄litatem tempus locū &c. homo minime de neceſſitate pdeſtinat: neq; fato ut poetæ fingūt ſubicit: cum exiſtat pdeſtinatus pro modo quo deus in humanis agit: & hoc pacto pdeſtinauit beatū Paulū cū oibus opibus ſuis quæ opatus eſt: & propter merita quæ fuere ſemita ad beatitudinem ipſum beatificauit: quæ oīa in ipſo deo ponere neceſſum fuit: habita diuinæ iuſtitiæ rōne & liberi hominis arbitrii: ac humanæ prudētiæ: Alioq̄ ſi mediate & primo modo beatus Paulus prædeſtinatus fuiſſet ineffabilis deus de iniuſtitia redargueretur: quod nephas eſſet dicere. ¶ Poſſe fieri triſtia: Poſſe tibi triſtitiam afferre.

Quo uictrix totiens conſule roma fuit.
In cœno marius iacuit cannaq; paluſtri:
Pertulit & tanto multa pudenda uiro.
Ludit in humanis diuina potentia rebus:
Et certam præſens uix habet hora fidem.
Littus ad euxinum ſi quis mihi diceret ibis:
Et metues arcu ne feriere getæ:
I bibe dixiſſem purgantes pectora ſuccos:
Quicquid & in tota naſcitur anticyra.
Sum tamen hæc paſſus: nec ſi mortalia poſſē:
Et ſummi poteram tela cauere dei.
Tu quoq; fac timeas: & quæ tibi læta uidentᷣ:
Dum loqueris fieri triſtia poſſe puta.

Cimbri. Anticyra Ins. Ellebor⁹. Ellebor⁹. ſine aſpiratione. Veratrū.

¶ In Quartam Epiſtolam Enarratio.

NVlla dies adeo eſt: Ad ſextum Pompeium ſcribens poeta nullam rem tam triſte m eſſe dicit: quæ non habeat aliquando aliquid lætiticiæ: quod ſibi contigiſſe oſtendit: qum enim triſtis in littore pontico ſpatiaretur: fama ei nunciauit Sextum Pompeium conſulem deſignatum eſſe: quam rem dicit maximam ſibi læticiam attuliſſe: poſtmodum dolet non poſſe qum magiſtratum inibit/ pompæ illi intereſſe: mente tamen conſpecturum ſe eius uultũ & omnia colligit: poſtremo illum precatur ut aliquando ſui recordetur: quod ſi fecerit: exilium ſibi mitius futurum dicit: Quinto autem anno exilii poetæ: quo Auguſtus periit: conſules erant Sextus Apuleius: & Sextus Pompeius iſte ad quem ſcribit hanc Epiſtolam poeta.

¶ Ad Sextum Pompeium.

NVlla dies adeo ẽ auſtralibus humida nimbis:
Non intermiſſis ut fluat imber aquis.
Nec ſterilis locus ullus ita eſt: ut non ſit in illo:
Mixta fere duris utilis herbá rubis.
Nil adeo fortuna grauis miſerabile fecit:
Vt minuant nulla gaudia parte malum.
Ecce domo patriaq; carens oculiſq; meorum:
Naufragus in getici littoris actus aquis.
Qua tamen inueni uultum diffundere cauſa
Poſſim: & fortunæ non meminiſſe meæ.
Nam mihi cum fulua triſtis ſpatiarer harenas

¶ Adeo eſt humida: Adeo eſt pluuioſa: quaſi
Auſter. dicat nulla dies adeo eſt pluuioſa: quin aliquãdo ſit ſerena nube intermiſſa. ¶ Nimbis auſtra-
Notus. libus: Nimbis ab auſtro uenientibus: Auſter enim uentus eſt: qui a meridie flat: ab haurien dis aquis dictus: ut quidam putant: græce (ut ſcribit Gelius) Notus appellatur ab humore: quoniam eſt nebuloſus: atque humectus: νοτιο enim græce humor nominatur. ¶ Vt imber fluat: Vt pluuia cadat: hoc eſt non ſemper pluit: ſed poſt pluuiam ſequitur etiam ſerenitas ut eſt in trito prouerbio: Quaſi dicat poeta poſt hanc meam triſtitiam ſubſecuta eſt lætitia de conſulatu Pompeii: nec ſemper in eadem triſtitia permanſi. ¶ Nõ intermiſſis aquis: Non ceſſantibus: nec ſemper cadentibus plu-
Cardui ſatiui. uiis. ¶ Eſt ita ſterilis: Eſt ita minus fertilis. ¶ Vtilis herba: Herba ferens aliquam utilitatem. ¶ Duris rubis: Duris ſpinis ut ſunt cardui: & paliuri & cætera huiuſmodi: & quoniam de Carduis mentionem fecimus: ſciendum eſt in his ſatiuum quoddam genus eſſe Carduorum: cuius Plynius meminit in libro decimonono his uerbis. Certum eſt quippe Carduos apud Carthaginem magnam: Cordubamque præcipue ſeſtertium ſena milia e paruis his reddere: quoniam portenta quoq; terrarum in ganeam uertimus: etiam ea quæ refugiunt quadrupedes conſciæ: Carduos ergo duobus modis ferunt & reliquas & ut hæc Plynii uerba intelligas: ſcias eum loqui de eo genere Carduorum: quos edimus: & qui incibis tam crudi: q; cocti gratiſſimi ſunt ſaporis: quorum Romæ magnam copiam uidimus: ibi enim iu-
Plynii locus. cundiores eſſe uidentur: quãuis etiam aliunde ad urbem nauibus e locis finitimis conuehantur in maxima copia: adeo ut etiam per urbem uenales frequenter circumferantur: & inde maxima pecuniæ uis colligitur: ut non mirum uideatur: ſi etiam Plynii æuo Carthago: & Corduba e paruis his ſena milia ſeſtertia reddebant: ut quæratur idem autor huiuſmodi terrarum portenta in ganeam uerſa: incipiunt autem circa menſem Aprilis: & Romæ lingua uernacula appellant uulgo Articiochos: ſeu Carzocolos: eos apud nos elegantiſſime unus omnium deſcripſit Columella de cultura hortorum his ſubdi
Carzocoli. tinis uerſibus a paucis q; ſciam adhuc intellectis: cinaraſque appellauit: & ita a Cretenſibus lingua eorum uernacula etiam appellari accepimus a Reuerendo Epiſcopo famaguſtano noſtro Mathia Vgo-
Matthias Vgonius Eps famaguſtan⁹. nio Brixiano: qui præter multiplices diſciplinas: quibus ſuæ celſitudini: & omnibus charus eſt: ac ingenii ſolertiam & leporem: tanquam alter Vlyſſes mores multorum nouit & urbes. Verſus igitur Columellæ hi ſunt. Hiſpida ponatur cinara: quæ dulcis iacho. Potanti ueniat: nec phœbo grata canẽti. Hæc modo purpureo ſurgit glomerata corymbo. Myrtiolo modo crine uiret: deflexaque collo. Nunc ad-
Cinara. Columellæ uerſus a paucis intellectis operta manet: nunc pinea uertice pingit. Nunc ſimilis calatho ſpiniſque minantibus horret. Pallida, nõnunquam tortos imitatur achantos. De generibus Carduorum Plynium legito: & palladium in libro quarto: ubi de eorum cultura plenius tractat. ¶ Fortuna grauis: Difficilis & moleſta fortuna. ¶ Nil adeo miſerabile: Nil tam infœlix. ¶ Minuant malum: Miſeriam & infortunium leuent. ¶ Nulla parte: Nulla ſui portione: Senſus eſt. Nil homini accidit tam infœlix: ut etiam non ſit aliqua lætitia: quæ leuet partem aliquam infœlicitatis. ¶ Carens: Scilicet ego Ouidius. ¶ Oculiſque meorum: Et præſentia amicorum. ¶ Naufragus: Facto a me naufragio & periclitatus: hoc eſt miſer & calamitoſus ut ſunt naufragi. ¶ Getici littoris: Oræ ponticæ. ¶ Actus: Agitatus: impulſus. ¶ Poſſim diffundere uultũ: Poſſim faciem exhilarare. ¶ Et non meminiſſe: Et non eſſe memor: ſed obliuiſci. ¶ Meæ fortunæ: Meorum malorum: quæ aſſidue inter Getas patior. ¶ Fulua arena: In littore tomitano.

A tergo: Poſt tergum. Penna. Pennaꝗ & alarum ipſius famæ ſonitus. Verba hæc: Tales ſermões. Lætaꝗ rerum: Rerum plenaꝗ lætitiæ. Conſule Pompeio: Pompeio deſignato conſule. Cãdidus: Pulcher/benignus. Et fœlix: Et fœlicitatem afferens. Proximus annus: Annus ſequẽs: Pontum: Põticã orã. Dea: Phana ipſa. Inter noua gaudia: Per hanc nouã lætitiã: quam accepi de conſulatu Põpeii. Excidit: Obliuioni tradita eſt. Iniqua aſperitas huius loci: Duricies iniqua terræ Tomitanæ. Longum annum: Annum quem ſol .xii. conficit menſibus: longum enim appellat ad differentiam menſis: uel ex affectu poetæ: cui præ nimio deſiderio tardus & longior uidetur incipere. Anni communi Latinorum ſententia tres tantum modo numero reperiuntur: Lunaris quidẽ primus omnium breuiſſim⁹: qui triginta dierum ſpacio curſum ſuum perfecte peragit: Solaris: de quo ſepiſſime poetæ loquuntur qui per mẽſes duodecim: Et magnus qui auctoritate Ciceronis in Hortenſio: & ꝗ plures phiſicos duodecim milia annoꝝ qngentos & quinquaginta continet: Eſt & annus ſm Platonem magni orbis: Poſt cuius reuolutionem omnia erũt eadẽ numero: licet Ariſtoteles & doctores Theologi contra ipſius opinionẽ demonſtrẽt: Quæ quia aliena a præſenti ſpeculatione omitto: Et dictus eſt annus: quaſi anulus: eo ꝙ in ſe redeat ut teſtatur Vergilius eo uerſu: Atq; in ſe per ſua ueſtigia uoluitur annus: Vel ut nonnulli uolũt a græco uerbo quod innouationem ſignat tractus eſt: Sed quoniam in anni mentionẽ incidimus: Pauca de ipſius ordine in medium afferem⁹: Idcirco aduerte ꝙ a diuerſis diuerſimode ann⁹ digeſtus eſt: Arcades dũtaxat eũ menſib⁹ trib⁹ explicarũt: Acarnanes ſex. Reliq græcorum trecẽtis quinquaginta quatuor diebus eũ cõpputarũt: Romani autem auctore Romulo: eum menſibus decẽ habuerũt: & ipſum a Martio menſe inchoabant: Caius nouiſſime Cæſar omnem temporum inconſtantiam caſtigans annum in ſeriem menſium duodecim redegit additis quoq; horis quæ biſſextum cauſare ſolent: Quem ad ægiptiorum imitationem qui teſte Euſebio de euangelica præparatione diuinarum rerum ſoli conſcii putabantur ad numerum ſolaris curſus dirigere conatus eſt: ut. ſ. cum ſol reuerſus fuiſſet quo digreſſus fuerat perfectus annus efficeretur: De quibus omnibus latiſſime apud latios ſcriptores & græcos. Reſerauerís: Aperueris: e contra claudere: p finire ponit. A ſacro mẽſe. A Ianuario ſacro iano deo. Erit pulſus: Erit exactus & quaſi finitus & expulſus. Purpura ſummi honoris: Veſtis purpurea iſigne ſummoꝝ honoꝝ & magiſtratuũ: ut erat cõſulatus. Ne titulis qcq̃: Sẽſus ẽ: Purpureã ueſtẽ ſũmet Põpeius: Ne quid deſit qd' ab eo pſtari debeat ſuis titulis & uirtutibus & inſcriptiõibus ſeu titulis ſũmi honoris & cõſulatus ſui Pompeius. n. deberet ſuis titulis: & eos defraudaret: ſi nõ indueret purpuraq̃ eius res geſtæ: & honor ille conſulatus uidentur expoſcere. Rumpi: Ruere. Atria. Curia: uel domus Pompei. Lædi. Collidi. Tẽpla tarpeiæ ſedis. Templũ capitolinũ ad qd' noui Cõſules accedebãt ſacrificaturi calendis Ianuariis: ut i faſtis docet Ouidius. Tarpeius aũt mons ut (ſcri. Varro) dictus fuit a Tarpeia uirgine ueſtali: quæ ibidẽ a Sabinis necata armis & ſepulta fuerat: ſed poſtea dictus eſt Capitolinus: ꝙ cum in eo fundamẽta ædis Iouis foderent: caput humanũ inuentum eſt: hunc antea montẽ ſaturniũ appellabant: De tẽplo Capitolino ita ſcribit Corneli⁹ Tacitus in lib. xix. Vouerat Tarquinius priſcus bello Sabio ædem Ioui optimo maximo iecitq; fundamenta ſpe tñ futuræ magnitudinis: quæ tunc populo romano competeret: Mox Serui⁹ Tullus adiecit aliquid. Deinde Tarquinius ſuperbus capta ſueſſa & pometia per hoſtium ſpolia fecit: & reliqua: Erat autem Sacellum Iouis capitolini in medio Iunonis & Mineruæ: eo igitur ibant cum populo noui conſules: & poſt ſacrificium in curiam deducebãtur: Ioui autem ideo rem diuinam faciebant: ꝙ ei quẽadmodum & Iano omne debetur initium unde eſt illud. Ante Iouem ſupplex per uota precatus: & Ab ioue principium muſæ. Induebantur autem purpura non modo conſules: ſed totus etiam ſenatus. Ouidius in faſtis. Veſtibus intactis tarpeias itur in arces. Et populus feſto concolor ipſe ſuo eſt. Fieri faciles. Fieri propicios. In tua uota: In his præſtandis: quæ deſideras. Colla boues niueos. Deſcribit ſacrificium: quod calendis Ianuariis fiebat in Capitolio: Mactabant enim iuuencos: quos Do

Viſa eſt a tergo penna dediſſe ſonum.
Reſpicio nec corpus erat qd' cernere poſſem:
Verba tamen ſunt hæc aure recepta mea.
En ego lætarum uenio tibi nuncia rerum:
Fama per immenſas aere lapſa uias.
Conſule pompeio quo non tibi charior alter:
Candidus & fœlix proximus annus erit.
Dixit & ut læto pontum rumore repleuit:
Ad gentes alias hinc dea uertit iter.
At mihi dilapſis inter noua gaudia curis:
Excidit aſperitas huius iniqua loci.
Ergo ubi iane biceps lõgum reſeraueris annũ:
Pulſus & a ſacro menſe december erit.
Purpura pompeium ſummi uelabit honoris:
Ne titulis quicquam debeat ille ſuis.
Cernere iam uideor rumpi pene atria turba:
Et populum lædi deficiente loco.
Templaq; tarpeiæ primum tibi ſedis adiri:
Et fieri faciles in tua uota deos.
Colla boues niueos certe præbere ſecuri:
Quos aluit campis herba faliſca ſuis.

Tarpeius mons: Capitolinus mons Saturnius mons.

Annulus dicitur quasi An[illegible]lus, uel ab an. q[illegible] est circum, q[illegible] circumuoluatur.
Diuisio Anni Varia.
Diuisio Anni p Romulu' id est decẽ mens.
Caius postea Cesar Annu' i duodecim mẽsiu' seriẽ redigi uoluit, additis q' a'mo horis, qu bissextu' causare solet.

poſtea/uel a Curia.¶ Officium populi:Officioſum populũ.¶ Iſtis:Scilicet honoribus tuis. ¶ Illa:Subaudi mens mea. ¶ Sui conſulis:Sui Pompei.¶ Subeat:In mentem ueniat.¶ Miſer ille:Ille infœlix Ouidius. ¶ Hæc tua uerba : Hæc tua dicta/ꝗ dicas quid miſer ille facit.¶ Pertulerit retulerit.Nunciauerit. ¶ Eſſe mitius exilium.Eſſe his uerbis ad me tuis lenius.

Officium populi uix capiente domo.
Me miſerum:turba quod non ego cernor in illa:
Nec poſſunt iſtis lumina noſtra frui.
Qua licet abſentem qua poſſum mente uidebo:
Aſpiciet uultus conſulis illa ſui.
Dii faciant: aliquo ſubeat tibi tẽpore noſtrum
Nomen:& heu dicas quid miſer ille facit?
Hæc tua pertulerit ſi quis mihi uerba fatebor
Protinus exilium mitius eſſe meum.

¶ Ad Pompeium Conſulem.

Te leues elegi doctas ad conſulis aures.
Verbaq; honorato ferte legẽda uiro.
Longa uia eſt: nec uos pedibus procedi tis æquis:
Tectaq; brumali ſub niue terra latet.
Cum gelidam trhacen: & opertũ nubibus æmõ:
Et maris ionii tranſieritis aquas.
Luce minus decima dominã uenietis in urbem:

¶ In Quintam Epiſtolam Enarratio.

Te leues elegi. Alloquitur per proſopopeiam carmen ſuum poeta: illudque Romam mittit ad Pompeium ad quem: etiam ſcripſit ſuperiorem epiſtolam: mandataque exponit: & pꝰs bellе fatetur primo ſe illi ſummopere deuinctum:declarans ſe propter eius beneficia fore ſemper illius mãcipium:Poſtremo precatur: ut ſe donatum uita eius opera:induſtria:& cauſa:etiam ſeruet in præſentia.¶ Leues elegi: Verſus faciles & expediti:uel leues hoc eſt debiles & carẽtes pondere ſententiarum:& omni ornatu tanꝙ ſcripti in ſcythia humili ſtilo:uel leues appellat:quia elego carmine leuia:& facilia:ac cupidinea deſcribũtur: ut ad Cupidinem alludat:qui a poetis leuis dicitur:uel dicit.ſic leues hoc ẽ eatis celeres & expediti:qum ſitis tardi: nec tanꝙ claudi incedatis æquis pedibus. ¶ Conſulis.Pompeii.¶ Viro honorato Pompeio honorem:& conſulatum gerensi. ¶ Longa uia eſt.Longum iter: & difficile nobis reſtat/anteꝙ Romam perueniatis.¶ Pedibus æquis: Paribus pedibus:ſed imparibus eſtis.n.claudi: & ideo tardiores:Alter ſiquidem uerſus conſtat ex ſex dimenſionibus:alter uero ex quinq;. ¶ Procedi tis: In longum itis. ¶ Terra: Per quam eundum eſt Romam:& eſt altera cauſa:per quam oſtendit itineris magnam difficultatem:& ideo dixit poeta. Ire leues elegi: hoc eſt celeres. ¶ Qua gelidam: Thracen.Thracia regio eſt ſecũdum Indiam omnium maxima.Pauſanias tamen ſcribit Galliam: deinde Thraciam maximam eſſe omnium nationum. Hæc ab Herodoto inter ptes Scythiæ ponitur:& nomẽ accepit a greco: hoc eſt a θρακυ.quod ferũ:ſeu temerariũ ſignificat: Eſt enim ea gens omniũ crudeliſſima/ac ferociſſima: Eius fines ſunt a ſeptẽtrione Iſter. ab oriente Pontus:a meridie Aegeum mare :Et quia ſeptẽtrioni proxima eſt:& ideo poeta gelidam appellat.A Thracia autem forma græca deducitur Threiſſus.Georgius tamen Merula gentilis meus:cuius morte multum amiſit latina lingua:licet ex multis eius operibus poſt eius mortem uix nunc Sphorciadas:um hiſtoriam elegantiſſimam/quãuis inemendatam ab eo conſpiciamus:non Threiſſum:ſed Thraiſſum formari affirmat:quãdoquidem ita a græcis ſcribitur: Vergilius. Vel qualis equos thraiſſa fatigat.Harpalice uolucremq; fuga præuertitur hæbrum.¶ Et opertum nubibus æmum: Aemus mons eſt:qui in pontum uergit: cæteros eius ſpatii magnitudine ac ſublimitate ſuperans:mediamq; Trhaciam diuidens:ut Strabo ſcribit.Is ut eſt autor Plinius ſex milibus paſſuum eſt arduus:Eum niuibus abundare ita ſcribit Ouidius in libro primo Faſtorum.Et quicunque tuas accolit æme niues:Vnde opertum hic etiam nubibus illum dicit propter niues/& frigora. ¶ Et maris ionii:Et maris illius:t qđ ab Ionia regione in extremitate minoris Aſiæ media: inter Cariam:& Eoliam uſq; ad Siciliam protenditur: de quo Seruius in enarratione illius uerſus Maronis. Inſulæ ionio in magno:ſita ſcribit.Ionius ſinus eſt immenſus ab Ionia uſq; ad Siciliam:cuius partes eſſe ſcribit Hadriaticum mare.Arcadicum & Epiroticum: De mari Ionio & unde cognominatum fuerit alibi abũde plura diximus.¶ Tranſieritis: Hic Ouidius penultimam protulit uti præcipit Diomedes grammaticus ſcribens differre præteritum a futuro ſubiunctiui in hoc ut ris præteriti breue ſit:futuri longum: ſicut penultima primæ & ſecundæ perſonæ numeri multitudinis Ennius:Nec mi aurum poſco.nec mi pretium dederitis.Et Oratius:Cuncta manus auidas fugiunt hæredes amico.Quæ dederis animo: ergo hic poeta quia futuro tempore uſus eſt:penultimã produxit:Explodenda eſt idcirco eorum ſententia: qui ſyllabam longam pro breui poſitam licentia poetica exiſtimant.¶ Luce minus decima: Ante decem dies.¶ In urbem dominam.In romanam ciuitatem aliarum dominam.¶ Venietis peruenietis: poſtquã tranſieritis mare Ionium.

India. Galliæ Thraciæ

Traciæ. fines.

Georgius Merula

Trahiſſus a Thraeia.

æmꝰ mõs & eius altitudo:

Ioniũ mare

Præteritũ a futuro ſubiunctiui differt.

¶ Vt nõ faciatis iter feſtinatum: Quãuis non properetis. ¶ Inde poſtea. ¶ Domus pompeia: Domus in qua habitat Põpeius Cõſul. ¶ Foro auguſto: Foro Auguſti addito duob⁹ aliis foris: De triplici foro romão abũde diximus in enarrationibus in Ouidiũ de arte. ¶ Nõ eſt iũctior. Nõ eſt ppinquior. ¶ Vlla ſubaudi domus. ¶ Vt in populo: Sicut ſcilicet eſt aliquis in populo: qui hæc requirat. ¶ Qui ſitis: Quo nomine appellemini: ¶ Et unde: Et ex qua gente ueniatis. ¶ Nomina quælibet: Quæcunq; alia nomina: q̃ ueſtra. ¶ Aure decepta. Decepto percõtantium qui ſitis auditu: Aurem enim decipimus: quum id dicimus audienti: quod non eſt.

Vt feſtinatum non faciatis iter.
Protinus inde domus uobis pompeia petatur:
Non eſt auguſto iunctior ulla foro.
Si quis: ut in populo qui ſitis: & unde requirat:
Nomina decepta quælibet aure ferat.
Vt ſit enim tutum ſicut reor eſſe fateri:
Verba minus certe ficta timoris habent.
Copia nec uobis ullo prohibente uidendi
Conſulis: ut limen contigeritis erit.
Aut reget ille ſuos dicendo iura quirites:
Conſpicuum ſignis cum premet altus ebur.
Aut populi reditus poſitam componet ad haſtã:
Et minui magnæ non ſinet urbis opes.
Aut ut erunt patres in iulia templa uocatis

¶ Ferat: Audiat. Vt ſit tutum fateri: Quãuis ſit ſecurum nomen ueſtrum: & unde ueniatis profiteri. ¶ Sicut reor eſſe: Quemadmodũ exiſtimo eſſe tutum fateri: quia hoc nihil Pompeio: aut mihi obeſſe poterit. ¶ Verba ficta: Verba hæc non uera: quibus uos non uero nomine appellandos eſſe moneo: In aliis exemplaribus legitur. Verba minus certe cauta timoris habent. ¶ Habent minus timoris. Faciunt minus timere: & hominem reddunt magis tutum. ¶ Copia nec uobis: Hic uerſus monet non ita eis facilem fore conſulis uidendi copiam: quãdoquidem ille maximis in rebus occupatus erit. ¶ Vllo ꝓhibente: Aliquo qui nobis id prohibeat: nemo enim ꝓhibet quẽpiam ad conſulem accedere: qui omnes perlibenter alloquitur: ſed occupationes publicæ id nõ ſinunt. ¶ Vt limen cõtigeritis: Poſtq̃ ad eius Ianuã perueneritis: Vbi notandũ: ꝙ hic ẽt poeta penultimam protulit ea ratione: quã paulo ante annotauimus. ¶ Ille: Scilicet conſul Pompeius. ¶ Suos quirites: Suos romanos. ¶ Dicendo iura: Indicãdo: Nam qui ꝙ præirent: iudicarent: conſulerent

Conſul, Prætor.

prætores: Iudices. Conſules appellati ſunt: ut in libro de legibus tertio docet Cicero: primo enim conſules iura reddebant: poſtea prætor collega additus Conſulibus: atque iiſdem auſpiciis creatus etiam iura reddebat (ut docet Liuius) libro ſeptimo ab urbe cõdita. ¶ Quum premet: Quum ſedendo calcabit. ¶ Ebur conſpicuum: Sellam eburneam & curulem. Ouidius in faſtis. Et noua conſpicuum pondera ſenſit ebur. Et Silius: Hæc altas ebori decorauit honore. Curules: Conſpicuum autem refertur ad candorem: & ad illuſtria ex ebore ſigna in ipſa ſella: Ouidius alibi. Sgna quoq; in ſella noſſem formata curuli. Et totum numidi ſculptile dentis opus. ¶ Aut populi reditus poſitam componet ad haſtam: Aut inquit Conſul poſita in foro haſta præconis ut inquit Cicero: publica uectigalia in auctione emenda: conducendaue proponet. ¶ Reditus populi: Vectigalia populi romani: publica autem uectigalia intelligere debemus: ut inquit Vlpianus: ex quibus uectigal accipit fiſcus: interdum Vectigalia reditus priuatos ſignificant ſicut docet Porphirio in Enarratione eius uerſus Oratii: Ego uectigalia magna.

Vectigalia.

Diuitiaſque habeo tribus amplis regibus. Et Cicero Ex tenui uectigali detractis ſumptibus cupiditatis aliquid redundabit: Vbi notandum ꝙ reditus primam corripit: non enim a reddo deducitur ut quidam putauere: ſed a redeo uerbo: quia prouentus redeunt ſingulo quoque anno ad dominum: Sic ſupra etiam poeta primam corripuit in eo uerſu. At reditus iam quiſq; ſuos amat: & infra. Nunc longi reditus haſtæ ſupponere luſtri. Credet: & exacta cuncta locare fide. Quod autem Conſules locarent publica uectigalia: ita docet Appianus. Interea Equites: qui mediam inter populum ſenatumq; tenent dignitatem ad omnia potẽtiores ob facultates: uectigaliumq; & onerum cæterorum mercedem: quæ a populis penduntur capientes: apud ſenatum iampridem inſtiterant: quo tributorum onera aliqua ex parte leuarentur: ad quæ quum ſenatus differre uideretur: Cæſar conſul nihil ſenatu indigens: ſed rum ſolo populo cõfiſus tertiam tributorum partem remittendam eſſe cenſuit: Idem etiam apertius docet Tranquillus his uerbis. Publicanos remiſſionem petẽtes tertiam mercedum partẽ releuauit: ac ne in locatiõe nouorum uectigalium Immoderatius licitarentur: propalam monuit: quibus uerbis patet nonos conſules ſolitos noua uectigalia locare licitãtibus publicanis: ideſt Equitibus uectigalium publicorum conductoribus pretium aliis alio maius deferentibus ¶ Componet. Conſtituet / & quaſi ſimul ponet ad locandum. ¶ Ad haſtam poſitam: Ad haſtam præconis in foro auctionario fixam: ubi Conſules uectigalia publica locabant. ¶ Minui: Minoris uendi q̃ ſuperioribus annis: quod fieret ſi conſul non curaret in auctionibus augere uectigalium pretia. ¶ Opes magnæ urbis: prouentus ciuitatis romanæ: Scim⁹ ſuper his duobus carminibus a multis multa dici: cæterum hic eſt uerus poetæ ſenſus: ¶ In iulia templa: In ædem Veneris genitricis: quã Iulius Cæſar erexit: ut prius ad pharſalum ueneratbellũ inituturus: ut docet Appianus huius templi ẽt Papinius meminit: quum ait. At latere paſſus hinc Iulia tẽpla tuẽtur: Et Suetonius in Auguſto. Verum adhibito honoribus modo bifariam laudatus eſt pro æde Diui Iulii a Tiberio: Scribit Varro & Gelius ſenatuſconſulta fieri non potuiſſe niſi in loco per Augures conſtituto:

Reditus ꝓ prouentu ſcribitur ſimplici/ .d. contra multorũ opinionẽ.

Conſules locabant publica uectigalia.

quod templũ appellaretur:non enim omnes ædes ſacræ templa ſunt: ne Aedes quidem ueſtæ tẽplum erat:
Senatoribus autem qui qum in ſenatũ uenire deberent:ſi non adeſſent:mulcta indicebatur:pignuſq; inter- Curiarum
dum capiebatur:ut docet.M.Varro in lĩis:quas ad Oppianicum dedit:illud ſclẽdum romæ Curiarum duo duo gñat
fuiſſe genera:Nam locus ubi ſenatus rem.p.curabat curia dicebatur:& ubi cura ſacrorum tractabatur: Curiã Curiones:
appellabant:ab hac Curiones dicti: Curia autem non ſolum pro loco: ſed etiam pro hominibus accipitur:
Lucanus. Victo iure minax iactatis curia gracchis. ⁋ De rebus dignis:De rebus magnis. ⁋ Age:Tractabit.

De tanto dignis conſule rebus aget.
Aut feret auguſto ſolitam natoq; ſalutẽ:
Deque parũ noto conſulet officio.
Tẽpus ab his uacuũ cæſar germanicus oẽ
Auferet:a magnis hunc colit ille deis.
Cũ tñ a turba rerũ requieuerit harũ:
Ad uos manſuetas porriget ille manus.
Q uidq; parens ego ueſter agã fortaſſe requiret:
Talia uos illi reddere uerba uelim.
Viuit adhuc uitamq; tibi debere fatetur:
Q uod prius:a miti cæſare munus habet.
Te tibi cũ fugeret memori ſolet ore referre:
Barbariae tutas exhibuiſſe uias.
Sanguine biſtoniũ qđ non tepefecerit enſem:
Effectum cura pectoris eſſe tui.
Addita præterea uitæ quoq; multa tuendæ
Munera:ne proprias attenuaret opes.
Pro quibus ut meritis referatur gratia:iurat
Se fore mancipium tempus in omne tuum.
Nam prius umbroſa carituros arbore mõtes:
Et freta ueliuolas non habitura rates.
Fluminaq; in fontes curſu reditura ſupino:
Gratia quam meriti poſſit abire tui.
Hæc ubi dixeritis:ſeruet ſua dona rogate:
Sic fuerit ueſtræ cauſa peracta uiæ.

⁋ Aut feret auguſto: aut iquit ſalutabit Auguſtũ ſolito more:prima enim hora diei & ſecunda ut diximus romanis dabatur ad ſalutandum. ⁋ Natoque. Ei filio Auguſti Tiberio. ⁋ De officio parum notos De rebus pertinentibus ad Conſolatum minus notis Pompeio:tanquam nouo Conſuli. ⁋ Conſulet. Capiet conſilium. ⁋ Ab his:poſt hæc negocia prædicta. ⁋ Omne tempus uacuum:Omne tempus:qđ uacabit:& ſupererit. ⁋ Cæſar germanicus:Germanicus iunior filius Druſi priuigni Auguſti. ⁋ Auferet Adimet. Aſportabit. ⁋ A magnis diis:poſt magnos deos.hoc eſt poſt Imperatorem Auguſtum:& Tiberium. ⁋ Hunc:Germanicum ſcilicet. ⁋ ille: Pompeius. ⁋ A turba harum rerum: Poſt multitudinem rerum iſtarum:quas ſuperius dixi. ⁋ Ad uos: Scilicet uerſus excipiendos. ⁋ Ego parens ueſter:Ego Ouidius autor ueſter: poetæ enim eleganter dicuntur patres operum & carminum: quæ ab ipſis componuntur. ⁋ Reddere:Reſpondere. ⁋ Viuit adhuc:Scilicet ipſe Ouidius. ⁋ Tibi:Pompeio. ⁋ Prius.Quam ante. ⁋ Qum fugeret:Qum abiret in exilium. ⁋ Vias tutas barbariæ: Vias ſecuras a barbarie:per quas Tomon proficiſcebatur. ⁋ Enſem biſtonium: Enſem Thracum. ⁋ Quod non tepefecerit: Quod ipſe poeta ſuo ſanguine non calefecerit: hoc eſt interfectus fuerit. ⁋ Vitæ tuendæ:Ad ſuſtentandam uitã. ⁋ Ne attenuaret.Ne expenderet & imminueret. ⁋ Mancipium tuum. Tuum ſeruum: Mancipium enim ſeruum appellamus:q; ab hoſtibus manu capiatur: Serui uero ex eo appellati ſunt: q; imperatores iubent captiuos uendere: ac per hoc ſeruare: nec occidere ſolent:ut docet Trebonius iuriſconſultus in titulo de iure perſonarum. ⁋ Montes carituros: Subaudi iurat. ⁋ Veliuolas rates: Naues uelis uolantes. ⁋ Curſu ſupino:Curſu refluo. ⁋ In fontes: In loca ubi naſcuntur. ⁋ Quam gratia:Quam gratitudo. ⁋ Poſſit abire:Poſſit deleri. ⁋ Hæc ubi dixeritis:Quãdo hæc ſupradicta narraueritis o uerſus mei Pompeio. ⁋ Seruet ſua dona: Vt ſeruet & reducat in patriam me Ouidium mãcipium ſuum & qui ei uitam acceptam refero. ⁋ Sic:Hæc agendo:quæ uobis mãdaui. ⁋ Cauſa ueſtræ uiæ: Cauſam ob quam uos romam miſi. ⁋ Fuerit peracta:Fuerit finita. Mancipiũ

⁋ Ad Brutum.

Q Vam legis ex illis tibi uenit epiſtola brute:
Naſonẽ nolles in quibus eẽ locis.
Sed quod tu nolles; uoluit miſerabile fatum:

⁋ In ſextam Epiſtolam Enarratio.

Q Vam legis ex illis: Ad Brutum romanum ſcribens narrat ſe quinquennium Egiſſe in ponto: & qum maxime reditum ſperaret precibus Fabii Maximi:in quo ſpem habebat: eum periiſſe docet. Fatetur tamen Brutum nihilo inferiorem amore erga ſe eſſe poſtremo eius amorem & uirtutes peculiares exponit: profiteturque nunquam ſe fore ingratum meritorum quæ apud ſe ab amicis collocata ſunt. ⁋ Ex illis locis:Ex pontica regione. ⁋ In quibus nolles eſſe Naſonẽ:In quibus nolles me exulare & uitam meam degere. ⁋ Miſerabile fatum:Deorum uolũtas & infortu

nium meum miſeratione dignum. ¶ Plus ualet: Plus poteſt: nequit enim fatum immutari ut ſtoici dicebãt: qui Fatum ineuitabile eſſe cenſebant. ¶ Quam tua uota: Quam tuæ preces. ¶ Olympias quinquẽnis: Tempus illud: quod a græcis olympias appellant quinquẽnale: de quo diximus abunde in aliis noſtris cõmentariis in Ouidium de Triſtibus. ¶ Iam tranſit: Iam olympias tranſgreditur: quia ea elapſa altera incipit. ¶ In tẽpus alterius luſtri: In tempus alterius quinquẽnii. Luſtrum enim uocabulum latinum eſt a luſtrãdo (ut quidam uolunt) exercitu dictum: quod romani faciebant poſt quattuor annos quinto incipiente. Pompeius tamen ita ſcribit: Luſtrum nunc tempus quinquẽnale: nunc populi luſtrationem ſignificat: quod a luendo hoc eſt ſoluendo (ut Varroni placet) nomen accæpit: q quinto quoq anno uectigalia & ultra tributa per cenſores perſoluebantur. Cæterum Oratius Luſtrum pro ſæculo poſuit more poetico ut. Remque romanam latiumq fœlix. Alterum in luſtrum: meliuſq ſemp. Proroget æuum. ¶ Perſtat. Perſeuerat. ¶ Fortuna tenax: Fortuna pertinax & quæ tenet propoſitum inſequẽdi me. ¶ Votis noſtris: Noſtris deſideriis: Deſideramus enim reditum in patriã. ¶ Pedem malignum: Prauum pedem. ¶ Opponit: Obiicit. ¶ Inuidioſa: Quæ inuidet fœlicitati meæ. ¶ Certus eras. Decreueras: Vertit autem ſermonem ad Fabium Maximum mortuum. ¶ Pro me loqi: Pro me uerba facere. ¶ Laus Fabiæ gentis: Gloria Fabiæ familiæ romanæ: de qua plura diximus ſupra. ¶ Maxime: Maximum illum deſignat ad quẽ ſuperius ſcriptæ extant epiſtolæ. ¶ Ad numen auguſtũ: Ad Augusti diuinitatem. ¶ Occidis ante preces: Morieris anteq̃ pro me precareris Auguſtum. ¶ Cauſam tuæ mortis: Cauſam cur moreteris: Naſonẽ enim unice amabat Maximus: & qum non poſſet ferre eius abſentiam & exiliũ præ dolore eum periiſſe putat poeta. Non fueram tanti: Vt mea cauſa moreteris. ¶ Iã timeo: Iam metuo ne amici dolore mearũ calamitatum afficiantur & pereant/ ut Fabius Maximus: aut Iam timeo/ ne ſi ſcripſero amicos offẽdam propter Auguſtum: quaſi innuat ſe amiſſo Fabio neminem habere/ ad quem tuto cõfugiat & ſcribat. ¶ Noſtrã ſalutem: Noſtrã Epiſtolam: in qua amicos ſolebã ſalutare. ¶ Culpæ deceptæ: Errori meo: q me aut fortaſſe Auguſtum decepit credẽte me conſulto peccaſſe: qum potius per iprudentiã errauerim: ut ſit ſignificationis actiuæ in uoce paſſiua: uel crimini meo decepto a maximo eius morte: promiſit enim ſe impetraturum ueniam ab Auguſto/ & diluiturum crimen meum: quod non potuit præſtare: & ideo illud deceptũ dicit. ¶ Simul deſeruit: Simul deſtituit ipſe Fabius Maximus: uel certe (quod magis placet) Auguſtum etiã mortuum eſſe dicit: periit enim quinto exilii poetæ anno ut diximus. ¶ Spem noſtram: Spem reditus. ¶ Et terras: Quia mortuus eſt. ¶ Quale potui: Tale quale a me potuit præſtari. ¶ De recenti cœlite: Vel Compoſito de ipſo Fabio/ qui ad ſuperos euolauit: uel (quod magis placet) de Auguſto hoc ſe feciſſe poeta profitetur/ qum ait: Et modo Cæſar auum/ quem uirtus addidit aſtris. Sacrarunt aliqua carmina parte tuum: & alibi. Tu noſtras audis inter connexa locatus. Sidera: ſolicito quas damus ore preces. Peruenient iſtuc & carmina forſitan illa. Quæ de te miſi cœlite facta nouo: Et ad Charum ſcribẽs dicit ſe getico ſermone laudes Augusti Cæſaris ſcripſiſſe his uerſibus. Materiam quæris: laudes de Cæſare dixi. Adiuta eſt nouitas numine noſtra dei. Nam patris Auguſti docui mortale fuiſſe. Corpus: in æthereas numẽ abiiſſe domos. ¶ In ueſtra ora: In conſpectum ueſtrum. ¶ Poſitus procul: Longe a uobis remotus. ¶ Dedi: Miſi. ¶ Quæ proſit pietas utinã mihi: Qui amor meus erga Auguſtum mihi utinam proſit. ¶ Sitq malorum Iam modus: Quomodo uelit ſibi pietatem ſuam & carmina in laudem Auguſti defuncti compoſita prodeſſe oſtendit: hoc eſt / ut Iam ſit finis malorum quæ per quinquennium paſſus eſt in pontica regione. ¶ Modus. Finis. ¶ Et ita ſacræ domus: Et ita domus Auguſti quam ſacram appellat: quia eam ipſe habitabat/ & uiuens deus habebatur. ¶ Te quoq p̃cari idem: Te brutum: a Tiberio & Germanico etiam idem peterem: quod Fabius petebat: Vel precari idem quod ego/ ſcilicet ut mea pietas mihi proſit/ ut ſit modus malorum/ & ut ſit mihi iã benigna Cæſarum domus. ¶ Non dubia nota. Non dubiis ſignis. ¶ Qum præſtiteris mihi: Qum exhibueris mihi. ¶ Hic tamen aduerſo: Ille tamen amor maior fuit in hac mea aduerſitate. ¶ Quiq uideret. Et ille g

Luſtrum.

Hei mihi plus illud q̃ tua uota ualet.
In ſcythia nobis quinquennis olympias acta:
Iam tempus luſtri tranſit in alterius.
Perſtat enim fortuna tenax uotiſq malignũ:
Opponit noſtris inuidioſa pedem.
Certus eras pro me fabiæ laus maxime gentis
Numen ad auguſtum ſupplice uoce loqui.
Occidis ante p̃ces: cãmq ego maxime mortis
Non fueram tanti: me reor eſſe tuæ.
Iam timeo noſtram cuiquã mandare ſalutem:
Ipſum morte tua concidit auxilium.
Cœperat auguſtus deceptæ ignoſcere culpæ:
Spem noſtram terras deſeruitq ſimul.
Quale tamen potui de cœlite brute recenti:
Veſtra procul poſitus carmen in ora dedi.
Quæ proſit pietas utinam mihi: ſitq malorũ
Iam modus: & ſacræ mitior ira domus.
Te quoq idem liquido poſſum iurare p̃cari:
O mihi non dubia cognite brute nota.
Nam cũ præſtiteris uerũ mihi ſemper amorẽ:
Hic tamen aduerſo tempore creuit amor.
Quiq tuas pariter lachrymas nr̃aſq uideret:

aſpiceret. ¶ Noſtraſque: Et meas lachrymas hoc eſt tuum & meum fletum in hoc meo caſu. ¶ Paſſuros pœnam: Paſſuros idem ſupplicium/ & eandem relegationem. ¶ Duos: Ambos/ te ſcilicet & me. ¶ Lenem: Placidum:/ pium. ¶ Miſeris: Infœlicibus. ¶ Hæc dedit: Hæc conceſſit ipſa natura. ¶ Vt quiquid ualeas: Ordo eſt. Vt ille qui ignoret quid ualeas & reliqua. Vix putet reos poſſe peragi tuo ore. ¶ Quid ualeas: Quid poſſis tua eloquentia. ¶ Marte forenſi: in diſceptationibus forenſibus: Nam in genere iudiciali/ quod in foro tractatur contenditur. Ibi enim aliquis ab alio accuſatur/ ab alio defenditur. ¶ Poſſe peragi: Poſſe damnari.

Paſſuros pœnam crederet eſſe duos.
Lenem te miſeris genuit natura: nec ulli
Mitius ingenium quam tibi brute dedit.
Vt quiquid ualeas ignoret marte forenſi:
Poſſe tuo peragi uix putet ore reos.
Scilicet eiuſdē eſt (quãuis pugnare uidetur)
Supplicibus facilem: ſontibus eſſe trucem.
Cum tibi ſuſcepta eſt legis uindicta ſeueræ:
Verba uelut tinctum ſingula uirus habent.
Hoſtibus eueniat quam ſis uiolẽtus in armis
Sentire: & linguæ tela ſubire tuæ.
Quæ tibi tam tenui cura limantur: ut omnes
Iſtius ingenium corporis eſſe negent.
At ſi quem lædi fortuna cernis iniqua:
Mollior eſt animo fœmina nulla tuo.
Hoc ego præcipue ſenſi: cum magna meorum
Notitiam pars eſt inficiata mei.
Immemor illorũ: ueſtri non immemor unquã
Qui mala ſollicite noſtra leuatis ero.
Et prius hic nobis nimium cõterminus hiſter
In caput euxino de mare uertet iter.
Atq; thyeſteæ redeant ſi tempora menſæ:

Reus enim dicitur peragi: qum alicuius eloquentia damnatur. ¶ Vix putet: Vix exiſtimet: quia uident te natura mitem & pium miſeris. ¶ Tuo ore: Tua eloquentia. ¶ Scilicet eiuſdem eſt: Scilicet tui eiuſdem moris eſt. ¶ Quamuis pugnare uidetur: Quamuis uideas pugnantia: & contraria dicere. ¶ Supplicibus facilem: Te miſeris & humilibus eſſe pium. ¶ Sontibus eſſe trucem: Te etiam eſſe crudelem nocentibus & ſceleſtis: ex quo colligit Brutum quamuis mitem natura: in iudiciis tamen contra nocentes eloquentiæ uim diſtringere. ¶ Qum tibi ſuſcepta eſt: Qum ſemel a te oppugnanda ſuſcepta eſt. ¶ Legis uindicta ſeueræ: Vltio aliqua contra nocentem puniendum: ex quo deſignat reum aliquem: qui lege grauem pœnam meretur. ¶ Habent uelut uirus tinctum: Habent uelut uenenum tinctum/ & infectum ſanie: aut ſpicuio ſaginæ tinctum: aut (quod magis credo) ab effectu/ quod tingit: & inficit maculis corpora humana poſt mortem: ex quo magna eſt laus Bruti/ ꝙ tanta eſt eius eloquentia: ut in accuſandis reis ſingula uerba ſint ita efficacia: ut uideantur ueneno illita. ¶ Hoſtibus: Vel publicis/ uel tuis. ¶ In armis: Vel hoſtibus armatis: quaſi deſignet poſſe illum etiam armatos hoſtes uincere eloquentia: ut docet multis exemplis Valerius Maximus in capite. Quanta ſit uis eloquentiæ. Vel ſentire. ¶ Quam ſis uiolentus in armis: Hoc eſt in eloquentiæ partibus: quæ ſunt oratori tanquam arma. Vnde ſubiungit. ¶ Et linguæ tela ſubire tuæ: Et experiri uehementiam ac uim tui ſermonis/ & eloquentiæ. ¶ Quæ limantur: Quæ tela acuuntur & parantur. ¶ Tam tenui cura: Tam ſubtili diligentia. ¶ Vt omnes iſtius ingenium: Vt omnes inquit arbitrentur non id fieri tuo corpore/ & humano ingenio: ſed uiribus & ingenio diuino. ¶ Quem lædi fortuna iniqua: Aliquem miſerum & inſontem opprimi fortunæ iniquæ ſorte. ¶ Eſt mollior: Eſt placabilior & magis pia. ¶ Meorum: Amicorum. ¶ Notitiam mei: Mei cognitionem. Nam poſteaquam Auguſto cœpi eſſe inſenſus/ & ab eo opprimi: plærique amicorum me tanquam incognitum deſeruere. ¶ Eſt inficiata: Negauit. ¶ Immemor illorum: Talium qui me deſeruerunt ero ſemper immemor. ¶ Veſtri non immemor unquam: Tui o brute & cæterorum/ qui me non deſeruere ſemper ero memor. ¶ Qui ſolicite leuatis noſtra mala: Qui curioſe mala mea imminuitis iuuando apud Auguſtum. ¶ Et prius: Et ante. ¶ Hic: In ponto. ¶ Nimium nobis conterminus iſter: Iſter nimium mihi uicinus. ¶ Iſter autem qui alio nomine Danubius appellatur: unde alibi Ouidius dixit. Ripæ uicina binominis iſtri. Oritur (ut ſcribit Plynius) in germania iugis montis Noriæ ex aduerſo oppidi gallorum Scauri: qui uerſus ſeptentrionem per innumeras lapſus gentes immenſo aquarum auctu a ſiniſtris Germanos linquens/ & a dextris Teutones: qum primum in Illyricum uenit mutato nomine iſter dicitur & longiſſimo peracto curſu/ ſeptemque diuiſus hoſtiis ut nonnulli ſcripſere: uel ſex ſecundum Plynium in mare ponticum defluit paulo aliquanto longius a Tomitana ciuitate ubi exulabat poeta. De quo ita ſcribit Tacitus in libello de Germania. Danubius molli & clementer edito montis Arbonæ iugo effuſus/ plures populos adit: donec in ponticum mare ſex meatibus erumpit. Septimum enim os paludibus hauritur. ¶ In caput: In fontem/ unde ex Germania defluit. ¶ De mare euxino: De mare pontico/ in quod defluit: quod etiam Euxinum appellari diximus. Vbi notandum ꝙ mare dixit in ablatiuo: nam uetuſtiſſimi (ut Priſcianus notat) huiuſmodi nominum ablatiuos etiam in e proferebant: ſic etiam in quinto de Triſtibus libro Ouidius ita dixit. Exiguum pleno de mare demat aquæ: ibi plura diximus. Eſt ergo ſenſus: Iſter antea refluet contrario curſu ad fontem/ unde labitur: quod eſt impoſſibile. ¶ Atque thyeſteæ: Atque ante inquit etiam ſol redibit ad orientem ordine mutato: qum ſoleat in occidentem pergere: quemadmodum fabulantur feciſſe Thyeſtis tempore ne Atrei ſce-

(margin: Iſter ſeu Danubius)
(margin: Mare in ablatiuo)

lus uideret:qui filium Thyeſti fratri epulandum appoſuit:ut alibi fabulam plenius expoſuimus in Enarratione eius uerſus ex primo Ouidii de arte amandi. Creſſa Thyeſteo ſi ſe abſtinuiſſet amore. Vnde etiam
Locus Vergilii Vergilius dixit. Nec tam auerſus equos tyria ſol iungit ab urbe:quamuis tamen non deſint qui poetam hoc non ad Fabulam ſed ad rem phyſicam referre arbitrentur:ut dicat Dido Sol non facit tam ſæuos nos ut populos ſeptentrionales. Is enim non nimium diſtando reddit nos mites:nam dicunt phyſici/ꝙ qui abiunt a ſolis ortu ſunt ſæuiores his/qui incolunt orientem & meridiem:eo ꝙ magis abundant ſanguine propter ſolis diſtantiam:a quibus non ita uritur/& exiccatur ſanguis: ut in aliis calidioribus regionibus & magis aduſtis. ¶ Thyeſteæ menſæ: Menſæ in qua Atreus Thyeſti fratri filium epulandum appoſuit. ¶ Si redeant: Si iterum ſe nobis offerant. ¶ Solis currus: Quadrigæ/quæ ſolem uehunt : ut in ſecundo met. docet Ouidius. ¶ Ad eoas aquas : Ad Oceanum orientalem:unde oritur. Dicunt enim poetæ ſolem oriri ab oceano orientali : & in eundem occidentalem occaſu deuolui. ¶ Agetur : Retrocurret ad orientem : quod olim poetæ illum feciſſe fabulantur: ne Atrei in Thyeſtem fratrem ſcelus uideret. ¶ Qui doluiſtis: Qui oſtendiſtis uos dolere. ¶ Me ademptum : Me uobis ſublatum & miſſum in exilium. ¶ Arguat : Reprehendat. ¶ Ingratum : Me immemorem ueſtri erga me amoris. ¶ Non meminiſſe ſui: Non meminiſſe ueſtrum.

Solis ad eoas currus agetur aquas.
Quã quiſquã ueſtrũ qui me doluiſtis adẽptũ
Arguat ingratum non meminiſſe ſui.

¶ Ad Veſtalem.

Miſſus es euxinas : quoniam ueſtalis ad oras:
Vt poſitis reddas iura ſub axe locis.
Aſpicis en præſens quali iaceamus in aruo:
Nec me teſtis eris falſa ſolere queri.
Accedet uoci noſtræ non irrita per te
Alpinis iuuenis regibus orte fides.
Ipſe uides certe glacie concreſcere pontum:
Ipſe uides gelido ſtantia uina gelu.
Ipſe uides onerata ferox ut ducat iazix:
Per medias hiſtri plauſtra bubulcus aquas.
Aſpicis & mitti ſub adunco toxica ferro:
Et telum cauſas mortis habere duas.
Atq; utinam pars hæc tantum ſpectata fuiſſet:
Non etiam proprio cognita marte tibi.
Tenditis ad primum per denſa pericula pilũ:

¶ In Septimam Epiſtolam Enarratio.

Miſſus es euxinas : Ad Veſtalem ſcribens poeta/cui ora pontica regenda delata fuerat:eum teſtem facit incommodorum/ quæ ſunt in ea regione: poſt eius uirtutem laudat: quam pollicetur ſuo carmine teſtatam fore in omne tempus. ¶ Ad oras euxinas: Ad regionem ponticam. Quis autem fuerit hic Veſtalis nihil compertum habeo. Ex uerſu autem Ouidii licet intelligere illum ortum ex ſanguine alicuius reguli Alpium: miſſumque ab Auguſto ad regendos imperio populos põti. ¶ Poſitis ſub axe : Poſitis ſub ſeptentrione. ¶ Reddas iura: Ius dicas. ¶ Præſens: In ipſa Scythia. ¶ In quali aruo: In quam deformi agro. ¶ Iaceamus : Poſiti ſimus. ¶ Nec me ſolere queri falſa: Nec me ſolere dicere mendacia. ¶ Accedet uoci noſtræ : Veniet noſtris uerbis: quibus queſti ſumus de locis ponticis. ¶ Non irrita fides: Fides non uana/ ſed uera. ¶ Per te : Tuo teſtimonio. ¶ Alpinis regibus: A regibus Cottiis. Sunt enim Alpes Cottiæ ſeu Cottianæ appellatæ : a quibus Veſtalis iſte fortaſſe Cotta cognominatus fuit. ¶ Iuuenis: O ueſtalis. ¶ Pontum concreſcere glacie: Mare ponticum congelari. ¶ Gelido ſtantia uina gelu: Vina congelata & in unam maſſam redacta nimio gelu : ut in Enarrationibus noſtris in Ouidium de Triſtibus hæc omnia latius proſecuti ſumus. Vnde Maro in Georgicis dixit. Cæduntque ſecuribus humida uina. ¶ Ferox iacis: Sic quidem in omnibus fere exemplaribus le-
Iazyges gitur:ſed deprauate:quare non iacis:ſed Iazyx legendum eſt. Fuere enim Iazyges populi Scythiæ : qui campos & plana tenuere ut Plynius docet:fuereque alii ad Mæotim:alii Dacis iuncti Metanaſtæ quaſi migratores appellati. Vnde non eſt mirandum ſi hic Ouidius bubulcum ex ea gente plauſtrum per medium Iſtrum gelatum ducere fateatur. De his ita meminit Ouidius de Triſtibus. Iazyges & colchi/ metereaque turba/ getæque Et Valerius. Flaccus. Imperat & ſtricto ſic urget iazygas enſe. ¶ Et aſpicis: Et uides etiam o ueſtalis.
Sagittæ Scytharũ ¶ Mitti: Effundi iaculando. ¶ Toxica: Venena. Scythæ enim ſagittarum aciem ungebant uiperina ſanie/ & humano ſanguine. Irremediabile autem eſt id ſcelus: mortem ilico affert leui tactu : ut Plynius ſcribit libro
Toxica undecimo Lucanus. Tinxere ſagittas. Errantes ſcythiæ populi. Toxica autem a Taxo dici(ut Plynius do-
Taxus cet)putauere. Eſt enim arbor in arcadia tam præſentis ueneni : ut ſi qui dormiant ſub ea cibumue capiant moriantur : hinc Taxica appellata dicunt uenena : quæ nunc Toxica dicimus : quibus ſagittæ tinguntur. ¶ Sub adunco ferro: Sub ſpiculo curuo/ & hamato. ¶ Duas cauſas mortis : Duas cauſas moriendi ferrum ſcilicet ſagittæ & uenenum. ¶ Tantum ſpectata : Tantum uiſa. ¶ Non etiam cognita : Non etiam expertas qui pugnaſti contra Scythas/ & ideo hæc omnia uidiſti. ¶ Tenditis : Vos milites Romani peruenitis/ & tu præſertim Veſtalis. ¶ Ad primum pilum : Ad primipilarem dignitatem. Vetus conſuetudo tenuit autore
Primipilꝰ Vegetio:ut ex primo principio legionis promereretur Centurio primipili:qui non ſolum aquilæ præerat:

uerumetiam quattuor centuriones : ideſt quadringentos milites gubernabat in prima acie : hic tanquam caput totius legionis merita conſequebatur & commoda. De primipilo ita ſcribit Liuius libro octauo ab urbe condita. Hoc triginta manipulorum agmen Antepilanos appellabant : quia ſub ſignis iam alii quindecim ordines locabantur : ex quibus ordo unuſquiſque tres partes habebat : earum unamquamque primum pilum uocabant: Martialis. Grata pudens meriti tulerit cum premia pili. ¶ Per denſa pericula : Per multa & crebra diſcrimina. ¶ Contigit: Ordo eſt. Qui honor hoc eſt quæ dignitas primipilaris nuper con-

Contigit ex merito qui tibi nuper honor.
Sit licet hic titulus plenis tibi fructibus ingens:
Ipſa tamen uirtus ordine maior erit.
Nõ negat hoc hiſter: cuius tua dextera quõdã
Puniceam getico ſanguine fecit aquam.
Non negat ægypſos: quæ te ſubeunte recepta
Senſit in ingenio nil opus eſſe loci.
Nã dubiũ eſt: poſitu melius defenſa manu ne
Vrbs erat in ſummo nubibus æqua iugo.
Scythonio regi ferus interceperat illam
Hoſtis & ereptas uictor habebat opes:
Donec fluminea deuecta uitellius unda
Intulit expoſito milite ſigna getis.
At tibi progenies alti fortiſſima donni
Venit in aduerſos impetus ire uiros.
Nec mora conſpicuus longe fulgẽtibus armis
Fortia ne poſſint facta latere caues.
Ingentiq; gradu contra ferrumq; locumq;

tigit tibi ex merito. ¶ Licet: Quamuis. ¶ Hic titulus: Hæc dignitas primipilaris. ¶ Sit ingens tibi plenis fructibus: Sit honorifica & fructuoſa. ¶ Ipſa uirtus: Ipſa tua fortitudo. ¶ Ordine: Hoc eſt dignitate primipilari: quaſi dicat eum mereri maiorem dignitatem. ¶ Non negat hoc iſter: Teſtis eſt iſter uirtutis tuæ: qui te in eius ripis hoſtem uidit inſequentem: & trucidantem. ¶ Puniceam ſanguine getico : Rubram hoſtili & getico cruore. ¶ Non negat ægypſos: Aegypſos oppidum munitiſſimum fuit in Scythia in ſummo colle arduo/& ad aſcendendum difficili : cuius populos eos eſſe quidam arbitrantur quos Plynius Gypſos appellat libro ſexto capitulo ſeptimo. De hac urbe ita etiam ſuperius meminit Ouidius. Stat uetus urbs ripæ uicina binominis iſtri. Mœnibus & poſitu uix adeunda loci. Caſpius ægypſus de ſe ſi creditur ipſi. Condidit : & proprio nomine dixit opus. ¶ Quæ recepta : Quæ ciuitas iterum capta : nam prius fuerat Romanæ ditionis: ſed ea aut defecerat ad Scythas: aut ab his adempta fuerat Romanis. ¶ Te ſubeũte: Te aſcendente cum tuis militibus ad eius oppugnationem. ¶ Senſit: Intellexit. ¶ In ingenio: Vbi ingenio utimur. id enim omnes uires ſuperat. Vnde Sertorius apud Plutarchum ita loquitur. Videtis commilitones ingenium plus poſſe quam uires. ¶ Nil opus eſſe loci: Nil prodeſſe loca munita uel natura : uel præſidio humano. Vbi notandum/q dicimus etiam. Eſt mihi opus huius reiqua locutione frequentius utuntur poetæ. Vel ſenſit opus loci. Senſit molem & difficultatem urbis: & locorum nil eſſe in ingenio hoc eſt in comparatione ingenii/& ubi intenderis ingenium. Sunt qui legant ingenio nil opis eſſe loci: ut: ut ſit ordo Senſit nil opis hoc eſt nullum auxilium eſſe in ingenio loci/in natura loci. ¶ Nam dubium eſt: Nam incertum eſt. ¶ Poſitu: Situ & natura loci. Eſt autem ordo. Nam dubium eſt urbs melius ſit defenſa poſitu ne pro an manu : quia erat æqua nubibus in ſummo iugo. ¶ Manu ne: An propugnatoribus: quaſi dicat & natura loci/& ualidiſſimo præſidio pariter urbs ea deuicta ingenio Vitellii peruenit iterum in Romanorum ditiõem. ¶ Scythonio regi: Regi thraciæ. ¶ Ferus hoſtis Crudeles getæ milites. ¶ Interceperat illam: Ademerat eam ciuitatem Gætæ regi Thraciæ. Libet enim credere in Thracia uniuerſa a Romanis deuicta poſitum fuiſſe regem aliquem. Scribit enim Pauſanias neminem ante Romanos Thracas ſubegiſſe uniuerſos/& Romanæ ditionis totam fuiſſe : ſed eam uel nimio rigore/uel ſoli ſterilitate nullius emolumenti exiſtimaſſe: tenuiſſeque tantum quia poſſeſſorem mererentur: cui regi adempta a getis hac ciuitate/tanquam ſocio populi Romani opem tuliſſe illi Vitellium: & a getis oppidum recuperaſſe libet credere. ¶ Ereptas opes : Diuitias Aegypſi oppidi ademptas oppidanis eiectis. ¶ Et uictor: Et hoſtis geta/qui oppidum illud expugnauerat. ¶ Habebat: Poſſidebat. ¶ Fluminea unda: Vnda Iſtri fluminis. ¶ Intulit deuecta ſigna : Bella intulit/& cum uexillis Romanis eo uenerat pugnaturus: nam Vexilla & armatos ſecundo flumine ex finitimis locis deportauit. ¶ Vitellius : Vitellius iſte quiſnam fuerit: nihil compertum habeo : Cæterum opinari libet eum fuiſſe proconſulem in ponto/ aut præfectum alicuius legionis/& alicui regioni finitimæ præfuiſſe iuſſu populi Romani: & audita expugnatione Aegypſi oppidi per Iſtrum ad id bello recuperandum ueniſſe cum militibus ſecũdo flumine. Quod autem præſides in pontum mitterentur: docet inferius poeta ad Græcinum ita ſcribens. Is quoque quo fuerat leuior ſub præſide pontus. Audierat frater forſitan iſta tuus. ¶ Expoſito milite: Militibus e nauibus in terram traductis. ¶ Alti donni: Generoſi illius tui progenitoris. Fuit etiam Donnius præfectus lyciæ : qui Caium interfecit: ut Florus ſcribit. Nunc tamen opinari libet illum fuiſſe uirum fortiſſimum. Eſt autem ordo. At o Vitelli progenies alti donni fortiſſima & reliqua. ¶ Impetus: Ardor. ¶ Ire in aduerſos uiros: Congredi cum getis hoſtibus. ¶ Conſpicuus: Spectabilis. ¶ Longe fulgentibus armis : Armis ualde ſplendentibus. ¶ Ne fortia facta poſſint latere: Ne ignorentur geſta tua præclara: pugnas enim in prima acie: ut ab omnibus uideri poſſis. ¶ Ingenti gradu: Magno & citato paſſu. ¶ Contra ferrumque: Et contra arma hoſtium. ¶ Locumque

Aegypſos

Ingeniũ plus poſſe q̃ uires

Saxaqꝫ brumali grandine plura ſubis.
Nec te miſſa ſuper iaculorum turba moratur:
Nec quæ uipereo tela cruore madent.
Spicula cum pictis hærent in caſſide pennis:
Parſque fere ſcuti uulnere nulla uacat.
Nec corpus cunctos fœliciter effugit ictus:
Sed minor eſt acri laudis amore dolor.
Talis apud troiam danais pro nauibus aiax
Dicitur hectoreas ſuſtinuiſſe faces.
Vt propius uētū eſt admotaqꝫ dextera dextræ
Reſque ferro potuit cominus enſe geri.
Dicere difficile eſt quid mars tuus egerit illic:
Quotqꝫ neci dederis:quoſqꝫ quibuſqꝫ modis.
Enſe tuo factos calcabas uictor aceruos:
Impoſitoqꝫ getes ſub pede multus erat.
Pugnat ad exēplū primi minor ordine pili:
Multaqꝫ fert miles uulnera multa facit.
Sed tantum uirtus alios tua præterit omnes:
Ante citos quantum pegaſus ibat equos.
Vincitur ægypſos teſtataqꝫ tempus in omne
Sunt tua ueſtalis carmine facta meo.

Et contra aſperitatem:nam ea urbs(ut diximus)erat in monte arduo ſita.¶ Saxaque:Et contra ſaxa quæ hoſtes e ſuperiori loco deuoluebant.¶ Brumali grandine:Grandine brumæ tempore e cœlo cadenti. ¶ Plura:Numeroſiora. Saxa enim illa hoſtilia grandine erant ſpiſſiora.¶ Subis:Aſcendis. ¶ Miſſa ſuper:E ſuperiori loco detorta.¶ Turba iaculoꝝ.Teloꝝ uis:iaculum ſecundum omnes proprie dicit̄ quicquid in longum iaci poteſt:& uenit a iacio iacis:Apuleius:Multis in eum lapidibus iactis:Legitur etiam iaculor in eadem ſignificatione:Claudianus:Latis iaculatus in aruis:Inde iaculatio pro emiſſione deducitur.Iaculus autem eſt atrociſſimum ſerpentis genus qui altiſſimas quoque arbores conſcendit:e quibus ſe tanta:& præcipiti ui uibrat:quod penetrat unum quodque animal ſibi obuium aduerſa ſors tuleit. De quo Lucanus elegantiſſime libro nono: Et Natrix uiolator aquæ:Iaculique uolucres:Plura legito de hoc animali apud omnes latinæ linguæ ſcriptores.¶ Moratur:Retinet quin aſcendas. ¶ Vipereo cruore:Veneno/quo(ut diximus) tingebantur ſagittarum ſpicula. ¶ Spicula:Tela/& ſagittæ. Nam proprie ſpiculum telum ad ſimilitudinem ipſius ſagittæ ab omnibus nuncupatur:& quandoqꝫ pro ipſa ſagitta ponitur:ut hoc loco a poeta:Inde deducitur ſpiculoc & ſpiculator.¶ Cum pennis pictis:Cum pennis ſagittarum puniceis.Sic etiam Maro elegantiſſime ceruum agitati pennis puniceis ſcribit:Solent enim pennæ:quæ ſagittis annectuntur aliquo colore infici:ut uideantur pulchriores. ¶ In caſſide:In tua galea. ¶ Vacat uulnere:Caret uulnere:quemadmodum de Scæua illo Cæſariano legimus. ¶ Nec corpus cunctos:Non potes tamen inquit euadere:quin multis ictibus corpus tuum perforetur. ¶ Sed minor eſt acri:Sed tāta eſt tibi gloriæ cupido/& amor laudis:ut uix ſentias dolorem:quem ſuperat cupido gloriæ.Ex ſententia enim ſtoicorum in ſapiēte & uiro forti ulla poteſt cadere paſſio:Inde apud Saluſtium Liuium & alios legitur:quam plures fortiter dimicando occubuiſſe:Ariſtoteles autem in cōtrarium demonſtrat.ut in ethicis luculentiſſime habetur:poſuit enim etiam in ſapientiſſimo paſſionem moderatam:Aludit igitur ad hoc poeta:dum dicit.Sed minor &c.¶ Acri amor laudis:Magna laudis cupidine.¶ Talis apud Troiam:Notum eſt naues græcorum defenſas fuiſſe ab aiace contra Troianos/qui duce Hectore ignem attulerant/ut eas cremarent.Qualis ergo fuerat in ea pugna Aiax:talem etiā fuiſſe Veſtalem contra getas profitetur Ouidius.¶ Hectoreas faces:Ignem Hectoris.¶ Vt propius uentum eſt:Poſtqꝫ Veſtalis hoſtibus appropinquauit.¶ Eſt admota:Eſt coniuncta.¶ Dextera:Scilicet Veſtalis.¶ Dextræ:Hoſtium.¶ Reſque:Et bellum.¶ Cominus:Prope.¶ Mars tuus:Tuum bellum.¶ Quoſqꝫ:Et quales uiros/Quaſi dicat fortes & bellicoſos. ¶ Quibuſque modis.Et quam uaria & iniqua pugna. ¶ Aceruos factos:Stragem cadauerum factam. ¶ Impoſito:Superimpoſito. ¶ Et multus getes:Et multa hoſtium getarum cadauera. ¶ Minor:Centurio qui erat ſub primi pilo:Ideſt ſub ueſtale minoris dignitatis. ¶ Pugnat ad exemplum primipili:Videndo primipilum acriter in prima acie pugnare/& ipſe eum imitabatur pugnando etiam fortiter.¶ Fert:Accipit. ¶ Facit:Infert etiam hoſtibus multa uulnera. ¶ Tua uirtus:Tua fortitudo/& peritia pugnandi o Veſtalis.¶ Alios omnes:Cæteros milites/qui fuere in ea pugna.¶ Præterit:Superat.¶ Ante citos equos:Ante alios equos celeres. Fabula pegaſi allati orti ex ſanguine Mæduſæ nota eſt Ouidii met.& Higinii/ac aliorum monumentis. Sunt qui pegaſos equino capite uolucres naſci in Scythia afferant:Plynius eos Fabuloſos putat.¶ Vincitur ægypſos:Vrbs illa tandem tua uirtute o Veſtalis capitur.¶ Teſtata:Teſtimonio comprobata.¶ Tua facta:Tua geſta.

¶ In Octauam Epiſtolam Enarratio·

Ittera ſera quidem : Mortuo Auguſto ut diximus hanc Epiſtolam mittit Ouidius ad Suillum uxoris ſuæ generum : agitque ei gratias pro eius Epiſtola ad ſe ſcripta : quam etſi ſero perlatam : gratiſſimam tamen fuiſſe dicit : poſtmodum eum rogat/ut Germanicum Iuniorem ſibi reconciliet : pollicetur que ſe in huius rei gratiam non erecturum ei templa de marmore : ſed carmine complexurum eius laudes oſtenditque nil eſſe poſſe principibus aptius : quam carmine officioſum ſe præſtare. Tum nactus occaſionem poeta carminis excellentiam extollit : precaturque ut ſibi carmina proſint : & ſi non poteſt reditum in patriam obtinere : ſaltem urbi propinquius exilium concedatur : quo diſtet a Getarum truculentia / poſſitque Cæſaris : geſta intelligere / & carmine celebrare.

¶ Ad Suillum.

Ittera ſera quidem ſtudiis exculte ſuille
Huc tua peruenit : ſed mihi grata tamen.
Q ua pia ſi poſſet ſuperos lenire rogando :
Gratia laturum te mihi dicis opem.
Vt iam nil præſtes animi ſum factus amici
Debitor : & meritum uelle iuuare uoco.
Impetus iſte tuus lõgum modo duret in æuũ :
Neue malis pietas ſit tua laſſa meis.
Ius aliquod faciunt affinia uincula nobis :
Q uæ ſemper maneant illabefacta precor.
Nã tibi quę coniunx : eadẽ mihi filia poene eſt :
Et quæ te generum : me uocat illa uirum.
Hei mihi ſi lectis uultum tibi uerſibus iſtis
Ducis : & affinem te pudet eſſe meum.
At nihil hic dignum poteris reperire pudore :
Præter fortunam quæ mihi cæca fuit.
Seu genus excutias equites ab origine prima.
Vſque per innumeros inueniemur auos :
Siue uelis mores qui ſint inquirere noſtri :
Errorem miſero detrahe : labe carent.

¶ Studiis exculte : Docte litteris : & liberalibus diſciplinis ornate. ¶ Suille : Scribit Plutarchus in uita publicolæ in uetuſtiſſimis nummis bouis / aut pecudis / aut ſuis ſignum inciſum fuiſſe : ipſiſque Romanorum filiis Suillum / & Bubulcum / caprarium & porcium cognomenta fuiſſe. Suilli Bubulci Caprarii Porcii ¶ Nunc : In Scythiam. ¶ Sed mihi grata tamen : Sed, quamuis epiſtola tua ſero ad me perlata fuerit : grata tamen extitit. ¶ Qua pia ſi poſſet : Ordo eſt. Qua ſcilicet littera ſi pia gratia poſſet lenire ſuperos & reliqua. ¶ Si pia gratia : Si amor tuus erga me pius. ¶ Poſſet lenire ſuperos : Poſſet mulcere & placare Cæſares Tiberium ſcilicet Germanicum / ac reliquos Cæſares. ¶ Laturum te mihi dicis opem : Profiteris te allaturum mihi auxilium. ¶ Vt iam nil præſtes : Quamuis nullam mihi opem feras. ¶ Animi ſum factus amici debitor : Debeo tibi ob talem erga me animum tuum de me benemerendi cupidum. ¶ Et meritum uelle iuuare uoco : Ex eorum ſententia loquitur : qui animi uoluntatem penſitandam ducebant etiam ſi nulla eſſent merita. Et eſt ſenſus, profiteor illum benemeruiſſe de me : qui uoluntate id exequitur : quod re etiam præſtaret/ſi poſſet. ¶ Impetus iſte tuus : Iſte tuus animi ardor benemerendi de me. ¶ Malis meis : Meis aduerſitatibus. ¶ Tua pietas : Tuus erga me amicum & ferme affinem amor. ¶ Sit laſſa : Sit defeſſa : quia qum aliquem uidemus malis obrutum : nec ſperamus poſſe illi opitulari : uidemur animo infringi : aut dubitat eum fore laſſum : quia non audebit : nec poterit contra Cæſares poetæ Auguſti cauſa fortaſſe iratos reluctari / & pro eo precari. ¶ Ius : Aliquam beniuolentiæ cauſam legitimam. ¶ Affinia uincula : Affinitatis coniunctiones. Eſt autem Affinitas ſecundum Iuriſperitos attinentia perſonarum ex copula proueniens : nam quando uir carnaliter coniungitur uxori omnes conſanguinei uxoris efficiuntur affines uiro & e contra. Dicuntur autem Affines : quaſi ad alterius fines accedentes : uel ex eo/ꝙ duæ cognationes/quæ inter ſe diuerſæ ſunt propter nuptias/ uel coitum copulantur : & altera ad alterius cognationis finem accedit. autor Hoſtienſis. Affinitas ¶ Illabefacta : Inuiolata. ¶ Nam tibi quæ coniunx : Nam illa quæ eſt uxor tua incipit oſtendere quomodo ſit illi coniunctus affinitatis uinculo. ¶ Eadem mihi filia poene eſt : Eadem uxor tua eſt mihi quaſi filia/eſt enim priuigna / hoc eſt filia uxoris meæ. ¶ Et quæ te generum : Et uxor mea/quæ appellat te generum / tanquam mater uxoris tuæ. ¶ Me uocat illa uirum : Illa eſt mihi uxor/& ego illi maritus. Lectis iſtis carminibus : quibus te affinem appello. ¶ Ducis uultum : Faciem contrahis tanquam iratus. ¶ Hic : In hac affinitate. ¶ Præter fortunam : præter fortunæ cladem. ¶ Quæ mihi cæca fuit : Quæ non bene uidit iuſte ne/an inique me afficeret tanta ruina. ¶ Seu genus excutias : Seu generis mei originem conſideres. ¶ Inueniemur equites : Inueniemur orti ex equeſtri familia. ¶ Ab origine prima : A primis progenitoribus. ¶ Vſque per innumeros auos : Vſque per auorum innumerabilium ſeriem. ¶ Errorem miſero detrahe : Adime mihi peccatum meum : quod imprudentiam &

errorem appellat.Fatetur enim ſere ubique poeta non ſcelereſed errore relegatum: ut diximus. ¶ Labe ca-
renn Mores mei ſunt ſine macula: ¶ Quid agi poſſe: Aliquid poſſe obtineri. ¶ Precando: Orando Cæſares
pro me. ¶ Quos colis: Quos ueneraris. ¶ Deos: Cæſares/ Tiberium ſcilicet: eiuſque filium naturalem Dru-
ſum: & adoptiuum Germanicum: quem potiſſimum deſignat poeta. ¶ Dii tibi ſunt Cæſar iuuenis: Hic poe
ta exprimit/ quinam ſint dii: quos a Suillo dixerat exorandos eſſe: & Germanicum ſolum innuit. ¶ Tua nu
mina placa: Venerare Germanicum: quo ut numine uteris. ¶ Hac: Subaudi ara diui Germanici. ¶ Illa: Sci-
licet ara Germanici. ¶ Sui antiſtitis: Sui ſacerdo-
tis/ & eius/ qui ad illam confugit. ¶ Eſſe uanas: Eſ
ſe irritas/ & incaſſum fundi. ¶ Hinc: Ab iſta ara.
¶ Quamlibet exigua: Quãtumlibet parua. ¶ Ea:
illa ara Germanici. ¶ Aura: Fauore. ¶ Cymba
obruta: Nauis mea merſa & fluctibus operta.
¶ Reſurget de mediis aquis: Euadet magna peri
cula. ¶ Tunc ego tura feram: Tunc quum euaſe-
ro periculum/ hoc eſt quum reductus fuero in pa-
triam diis ſacrificabo. ¶ Rapidis flammis: igni-
bus omnia rapientibus. ¶ Quantum ualeant nu-
Marmor mina: Quantum dii poſſint. ¶ Nec ſtatuam: Nec
parium ponam/ nec ædificabo. ¶ De pario marmore: De
Paros iſu. marmore candidiſſimo: quale fodiebatur olim
la in paro: quæ eſt una ex cycladibus inſula a paro
Iaſonis nepote appellata: quam primo plateam/
deinde Minoida uocarunt: ut Plynius docet:
Omnes autem ſculptores tantum candido mar-
Lychnites more uſi ſunt e paro inſula: quem lapidem cœ-
pere Lychnitem appellare: quoniam ad lucernas
in cuniculis cæderetur: ut eſt autor Varro. Vnde
Vergilius paron niueam appellauit. De paro ita
etiam ſcribit Strabo: Paros lapidem producit:
quem parium appellant. ad marmoreas ſculptu-
ras aptiſſimum. ¶ Carpſit opes illa ruina me-
as: Conſumpſi in hoc meo exilio fortunas me-
as: aut eas ſibi ademptas ſignificat: nam exu-
les bonis mulctabantur: ut docet Cicero libro
quinto Tuſculanarum quæſtionum. Superior
ſententia magis placet: quia alibi poeta dicit ſi-
bi non adempta fuiſſe bona: quemadmodum
exulibus fieri ſolebat. ¶ Domus urbeſque beatæ:
Domus inquit & ciuitates diuites nobis tem-
pla ædificabunt: quaſi dicat a ſe paupere non
poſſe hæc præſtari. ¶ Carmine: Verſu. Decla-
rat quæ ſint ſuæ opes/ & carmina deſignat: quæ
ſunt poetarum diuitiæ. ¶ Parua munera: Hoc
eſt carmina. ¶ Pro magnis: Pro reditu in patriam. ¶ Qum damus uerba. Qum carmina mittimus. ¶ Pro
ſalute conceſſa: Pro reditu in patriam mihi præſtito. ¶ Sed qui quam potuit dat maxima: Senſus eſt. Sed
ille/ qui dat maxima quæ habet munera. Vbi notandum quam pro quantum iungi ſuperlatiuo in iſtis uer
bis Poſſum. Valeo & ſimilibus. ¶ Gratus abunde eſt: Satis ſuperque uidetur gratus. ¶ Et pietas illa: Et
ille amor erga benemeritos. ¶ Contigit ſuum finem: Fecit ſuum finem faciendo quod poteſt. ¶ Nec quæ
de parua: Nec inquit diis minus gratum eſt paruum ſacrificium: quod a paupere offertur quam quod a di-
uite fit plena lance. Sic ferme etiam Plynius. Verum inquit & diis lacte ruſtici/ multæque gentes ſupplicant
& mola tantum ſalſa litant qui non habent tura: nec ulli fuit uitio deos colere quoquo modo poſſet. ¶ De
parua acerra: Acerra uas eſt: ubi tus reponitur: ut Seruius docet. ¶ Libat tura diis: Diis tus ſacrificat. ¶ Mi
nus ualent: Minus grata ſunt. ¶ Quam data grandi lance: Quam diis oblata pingui & magno ſacri-
ficio: ¶ Agnaque tam lactens: Et tantum ouis tenera/ ac adhuc lac ſugens. ¶ Quam gramine paſta pha
liſco Victima: Quantum iuuencus nutritus herba/ quæ in faliſco agro naſcebatur: ut abunde diximus ſu-
perius in Epiſtola ad Pompeium conſulem deſignatum. ¶ Tarpeios focos: Focos capitolinos. ¶ Inficit:
Tingit cruore. ¶ Icta: Cæſa: quibus uerbis innuit tam gratum eſſe diis pauperis ſacrificium: in quo agna
cæditur: quam diuitis/ in quo iuuencus mactatur Ioui Capitolino. ¶ Nec tamen officio: Ordo eſt. Nec ta-
men ulla res eſt aptior uiris principibus officio uatum facto per carmina. ¶ Officio uatum: Officio poe-
tarũ. ¶ Facto per carmina: Per uerſus exibito. ¶ Principibus uiris: Primariis uiris: ut eſt Germãicus. ¶ Aptior:

Tu modo ſi quid agi ſperabis poſſe precando:
Quos colis exora ſupplice uoce deos.
Dii tibi ſunt cæſar iuuenis: tua numina placa:
Hac certe non eſt notior ara tibi.
Non ſinit illa ſui uanas antiſtitis unquam
Eſſe preces: noſtris hinc pete rebus opem.
Qualibet exigua ſi nos ea iuuerit aura:
Obruta de mediis cymba reſurget aquis.
Tunc ego tura feram rapidis ſolennia flãmis:
Et quantum ualeant numina: teſtis ero.
Nec tibi de pario ſtatuam germanice templũ
Marmore: carpſit opes illa ruina meas.
Templa domus facient uobis urbeſq; beatæ:
Naſo ſuis opibus carmine gratus erit.
Parua quidẽ fateor pro magnis munera reddi:
Qum pro conceſſa uerba ſalute damus.
Sed qui q̃ potuit dat maxima: gratus abũde ẽ:
Et finem pietas contigit illa ſuum.
Nec quæ de parua pauper diis libat acerra:
Tura minus grandi q̃ data lance ualent.
Agnaq; tam lactens q̃ gramine paſta phaliſco:
Victima tarpeios inficit icta focos.
Nec tamen officio uatum per carmina facto:
Principibus res eſt aptior ulla uiris.

Camina ueſtrarum peragunt preconia laudū:
Neue ſit auctorum fama caduca cauent.
Carmine fit uiuax uirtus: experſq; ſepulchri:
Notitiam feræ poſteritatis habet.
Tabida conſumit ferrum lapidemq; uetuſtas:
Nullaq; res maius tempore robur habet.
Scripta ferūt ānos: ſcriptis agamēnona noſti:
Et quiſquis contra: uel ſimul arma tulit.
Quis thebas ſeptēq; duces ſine carmie noſſet
Et quicquid poſt hæc: quicquid & ante fuit?
Dii quoq; carminibus (ſi fas eſt dicere) fiunt:
Tantaq; maieſtas ore canentis eget.
Sic chaos ex illa naturæ mole prioris:
Digeſtum partes ſcimus habere ſuas.
Sic affectantes cœleſtia regna gigantes:
Ad ſtyga nubifero uindicis igne datos.
Sic uictor laudem ſuperatis liber ab indis:

Conuenientior: Hoc dicit/nil magis pertinet ad uirum illuſtrem: quam laudari carmine alicuius poetæ. ¶ Carmina ueſtrarum: Hic incipit enumerare carminis præſtantiam: ut doceat nil æque principi conueni re. ¶ Veſtrarum laudum: Geſtorum ueſtrorum: ex quibus laudem conſequimini. ¶ Peragunt præconia: Complectuntur & continent prædicationes. ¶ Autorum: Eorum qui præclarum aliquod opus ediderei Alii legunt actorum hoc eſt geſtorum. ¶ Fit uiuax: Fit immortalis. ¶ Experſq; ſepulchri: Et ſine morte. ¶ Notitiam feræ poſteritatis habet: Propagatur uſque ad poſteros in longum tempus. ¶ Tabida uetuſtas: Longinquitas temporis: qua omnia putreſcunt. ¶ Conſumit ferrum: Corrodit ferrū. ¶ Lapidēq;: Et ſaxa ipſa. ¶ Maius robur: Maiores uires. ¶ Tēpore: Diuturnitate temporis. ¶ Scripta: Poemata. ¶ Ferunt annos. Afferunt & oſtendūt annorum longitudinem: quæ enim iampridem geſta fuerunt: ſcripta & uerſus ita oſtendūt: ut noſtris temporibus fuiſſe credamus: uel auferūt annos: quia ſcripta non ſinunt res geſtas diuturnitate temporis exoleſcere: Ferre autem pro auferre poſuit etiam Vergilius Quum dixit: Omnia fert ætas/animum quoq;. ¶ Scriptis agamemnona noſti: Verſu homeri cognoſcimus: quis fuerit Agamemnō. ¶ Et quiſquis contra: Et cognoſcimus etiam ſcriptis eos omnes: qui opem tulerunt Troianis contra Agamemnonem. ¶ Vel ſimul: Vel etiam eos omnes: qui ſimul cum Agamemnone uenere ad eam expeditionem: eos enim nominat Homerus in Catalogo Iliados. ¶ Quis thebas ſeptemq; duces: Quis etiam ſciret bellum Thebanum: & ſeptē illos duces. Adraſtum. Polynicem. Hyppomedūta. Tideum. Amphiaraum. Parthenopeum: & Capaneum. ¶ Sine carmine: Niſi poetæ ea nominaſſent & bellum illud carmine complexi eſſent. ¶ Poſt hæc: Poſt huiuſmodi bella. ¶ Et ante: Et priuſquā fierēt hæc bella. ¶ Dii quoq; carminibus: Poetæ etiam in cœlo locant/& deum faciunt/quem uolunt. ¶ Tantaque maieſtas: Et tanta deorum amplitudo. ¶ Ore canentis eget: Indiget celebratione alicuius poetæ. ¶ Sic: Hoc modo: hoc eſt per carmina. ¶ Chaos: Primam illam elementorum confuſionem: Quid autem Chaos ſit: & quomodo declinetur: uide in enarrationibus noſtris in Ouidium de arte amandi. ¶ Ex illa mole: Ex eo globo. ¶ Naturæ prioris: Prioris æui: anteq; eſſent elementa diſiuncta. ¶ Digeſtum: Diſpoſitum/ordinatum & diuiſum ſcilicet chaos. ¶ Partes ſcimus habere ſuas: Scimus in quatuor partes diuiſum eſſe in ignem/aera/aquam/& terram: hæc autem omnia Heſiodi carmine cognoſcimus: quæ niſi eius carmine complexa eſſent: nobis eſſent incognita. ¶ Sic: Hoc eſt per carmina. ¶ Affectantes: Cu-
pientes aſcendere: Pompeius ſcribit Affectare eſſe pronum animum ad faciendum habere: Liuius libro Affectare
tertio ab urbe condita. Illi quartum affectantes Tribunatum in comitiorum diſceptationem ab lege certamen auerterant: plura diximus in Apologia noſtra: ubi carmen illud Ouidianum ex metamorphoſeos enarrauimus. Regnum cœleſte gigantes Affectaſſe ferunt: De gigantibus uero/& bello giganteo abunde diximus in enarrationibus noſtris in Ouidium de Triſtibus: repete quæ illic ſcripſimus. ¶ Ad ſtyga da-
tos: Eſſe ad ima Tartara detruſos. ¶ Nubifero igne: Fulmine nubes glomerāte: Fulmen enim maxime tur- Fulmen
bato fit aere ut Plynius docet: quia collectus humor abundantiam ſtimulat: aut quia turbatur aer quodam qūo fit.
ceu grauidi ſideris partu: Trium autem ſiderum compertum eſt ignes eſſe: qui decidui ad terras fulminū nomen habent: ſed maxime ex his medio loco ſiti: fortaſſis quoniam contagium nimii humoris ex ſuperiore circulo: atq; ardoris ex ſubiecto: per hunc modum egerat: ideo dictum Iouem fulmina iaculari: ergo ut e flagrante ligno carbo cum crepitu: ſic a ſidere cœleſtis ignis expuitur præſita ſecum afferēs. ¶ Vindicis: Iouis uindicantis eam Gigantum iniuriam: uel uindicis: hoc eſt Iouis liberatoris: & aſſertoris: quaſi cœlum libe-
rantis a gigantum poteſtate: Eſt enim uindicare non modo ulciſci: ſed etiam ab iniuria ſine iactura faciēda Vīdicare
defendere: & in libertatem: aut ſeruitutem aſſerere: hinc dictæ ſunt uindiciæ de quibus apud Liuium libro
tertio ab urbe condita crebra fit mentio: Et quoniam ab eruditis quid ſint uindiciæ. quæri ſolet. Id etiam Vindiciæ
obiter declaremus. de cuius uocabuli ſignificatione ita ſcribit Aſconius pedianus: Lis uindiciarum eſt: qum
litigatur de ea re: cuius apud prætorem certum eſt quis debeat eſſe poſſeſſor: & ideo qui eam tenet dat Lis uindi-
pro præde litis uindiciarum aduerſario ſuo: quo illi ſatiſfaciat: nihil ſe deterius in poſſeſſione futurum: ciarum
de qua iurgium eſſet. ¶ Sic: Hoc pacto: hoc eſt per carmina. ¶ Victor liber: Bacchus domitor. ¶ Laudem: Subaudi ab inferiori traxit. ¶ Ab indis ſuperatis: A populis Indiæ: quos ipſe Bacchus egregie ſupe-

Sed utraque chorda & Cytharæ & arcus. ¶ Venit ad ſacras manus: Tractatur ſacris digitis Apollinis. ¶ Artes docti: Artes liberales & poeticæ ſtudia: in quibus uerſantur docti. ¶ Nec deſunt tibi: Nec a te alienæ ſunt. ¶ Artes principis: Artes imperatoriæ: hoc eſt rei militaris ſcientia. ¶ Nec: Subaudi deſunt tibi. ¶ Miſta ſed eſt animo tuo: Sed hæret animo tuo. ¶ Cum ioue muſa: Doctrina cum optimo principe: qualis eſt iuppiter deorum: per iouem enim intelligit imperatoriam: & principis ſcientiam: per muſam uero poeticæ facultatem. ¶ Quæ: Scilicet muſa. ¶ Ab illa unda: Ab eo fonte: quem ferunt poetæ fuiſſe in monte parnaſo effoſſum pede pegaſi equi allati: q ex Meduſæ ſanguine ortus ē. Vt docet Ouidius: Aratus ſcripſit equum pegaſum fuiſſe: qui in helicone bœotiæ monte ungula ſaxũ feriens fontem aperuit: & ex eius nomine Hyppocrine eſt dictus quaſi fons equinus. ¶ Quam: Vndam ſcilicet. ¶ Caua ungula: Pes cauus. ¶ Equi gorgonei: Equi pegaſi: nati ex ſanguine Meduſæ: quæ cur Gorgon appellata fuerit: docuimus in enarrationibus noſtris in Ouidium de arte amandi. ¶ Profit: Mihi conducat. ¶ Communia ſacra tueri: Me communiter tecum colere ſtudia poetica. ¶ Atque iiſdem ſtudiis impoſuiſſe manum: Et profit attigiſſe eadem ſtudia: uel finem impoſuiſſe iiſdem ſtudiis: quod fieri ſolet: qum poeticæ facultatis finem attingimus: & ſumus optimi poetæ. ¶ Littora pellitis: Hic docet in quo uelit ſibi prodeſſe communia poeticæ facultatis ſtudia. ¶ Pellitis corallis: populis illis Scythiæ utentibus rhenonibus: hoc eſt ueſtibus ex pellibus: de quibus ita in epiſtolis ſcribit Seneca. Nun hodie quæ magna Scytharum pars terga uulpium induitur: quæ tractu mollia: & impenetrabilia uētis ſunt: De corallis uero populis diximus ſupra: Eſt autem ordo: profit & reliqua. ut tandem effugiam littora nimium ſubiecta corallis pellitis: & ſæuos getas: quibus uerbis petit mitius exilium. ¶ Clauſaq; ſi miſero patria eſt: Et ſi non poſſum in patriam reduci de hoc Scythiæ exilio. ¶ Vt ponar: Vel utinam ponar: uel ſubaudi a ſuperiore profit & reliqua. ¶ Qui minus diſtat ab urbe auſonia: Qui ſit minus remotus ab Italia: quam ciuitas Tomitana. ¶ Vnde: Ex quo loco ita minus remoto. ¶ Poſſim celebrare: Poſſim celebrando ſcribere. ¶ Laudes recentes: Laudes a te acquiſitas: & minus ueteres: nam antequam phama rerum a te geſtarum ueniat in Scythiam: multum temporis interuallum elabitur: & ſic ea geſta tanquam uetera narrare ſoleo: quod non fiet ſi proprium exilium adeptus fuero: aut per laudes recentes uidetur poeta ſignificare Germanici uictoriam: quam de Germanis paulo ante conſecutus fuit: Germanicus enim Iunior (ut ſcribit Tranquillus) miſſus ad exercitum in Germaniam / morte Augusti nunciata / legiones uniuerſas Imperatorem Tiberium recuſantes: & ſibi ſummam rei publicæ deferentes compeſcuit: atque hoſte mox deuicto triumphauit: ſuperior ſenſus magis placet. ¶ Magnaque facta referre. Et unde poſſim narrare geſta tua inclyta. ¶ Quam minima mora: Quam minimo temporis interuallo / hoc eſt breuiſſimo tempore. ¶ Tangat: Moueat. Flectat. ¶ Vt hoc uotum: Vt hæ meæ preces / & hoc meum deſiderium. ¶ Cœleſtia numina: Deos immortales: uel Tiberium & Germanicum. ¶ Pro ſocero pœne: Pro me quaſi ſocero tuo: priuignam enim meam hoc eſt filiam uxoris meæ uxorem habes: quæ qum ſit mihi priuigna: eſt quaſi filia: & tu quaſi gener: ego uero quaſi ſocer tuus ſum.

Pegaſus

Hyppocrine.

Gorgoneus equus

Rhenões Scitharũ

Germanicus iunior

Sed uenit ad ſacras neruus uterq; manus.
Sic tibi nec docti deſunt: nec principis artes:
Mixta ſed eſt animo cum ioue muſa tuo.
Quæ quoniã nec uos unda ſubmouit ab illa:
Vngula gorgonei quam caua fecit equi.
Profit: opemq; ferat communia ſacra tueri:
Atq; iiſdem ſtudiis impoſuiſſe manum.
Littora pellitis nimium ſubiecta corallis:
Vt tandem ſæuos effugiamq; getas.
Clauſaq; ſi miſero patria eſt: ut ponar in illo:
Qui minus auſonia diſtat ab urbe loco.
Vnde tuas poſſim laudes celebrare recentes.
Magnaq; quam minima facta referre mora.
Tangat ut hoc uotum cœleſtia chare fuiſſe:
Numina pro ſocero pene precare tuo.

¶ Ad Græcinum:

VNde licet non unde iuuat græcine ſalutem:

¶ In Nonam Epiſtolam Enarratio.

VNDE Licet: non unde iuuat: Factus certior poeta de noua Græcini in conſulem deſignatione dolet q abſit: nec poſſit lætitiam conceptam coram exponere: fruique ſpectaculis: quare qum aliter nequeat: iubet hanc epiſtolam partes ſuas obire: memoratq; ſe mente ea omnia uiſurum: quæ ipſe longo carmine commemorat: Deinde eum rogat: ut pro ſe precetur. ac reditum impetret: proxime etiam dicit ſe non minus gaudere: q illi in conſulatu ſucceſſurus ſit eius frater: quos. ambos precatur ut ſibi opem ferant exponens exilii ſui incommoda: eorumque Flaccum teſtem adducit narrans

ædilis curulis primus uſus eſt in prætexta dibapha purpura: Erat autem prætexta ueſtis magiſtratuum. ¶ Signa formata: Simulachra rerum ſculpta ¶ In ſella curuli: In ſede conſulari eburnea: Calendis. n. Ianuariis Conſules noui inibant magiſtratus: & in ſella eburnea ſedere conſueuerant: Oratius in epiſtolis. Dabit eripitq; curulem. Cui uolet Importunus ebur. Dicebatur autem Sella curulis: q; curru honoris gratia ſoliti erant in Curiam uehi ſenatores: qui curulem magiſtratum hoc eſt maiorem honorem geſſiſſent: in quo curru ſella eſſet: ſupra quam conſiderent. ¶ Et totum opus ſculptile: Id eſt totum opus ſculptum in ea ſella: idē

Sella curulis

Signa quoq; in ſella noſſem formata curuli:
Et totum numidi ſculptile dentis opus.
At cum tarpeias eſſes deductus in arces:
Dum caderet iuſſu uictima ſacra tuo.
Me quoq; ſecreto grates ſibi magnus agentē
Audiſſet: media qui ſedet æde deus.
Turaq; mēte magis plena quā lance dediſſem
Ter quater imperii lætus honore tui.
Hic ego præſentes inter numerarer amicos:
Mitia ius uerbis ſi modo fata darent.
Quæq; mihi ſola capitur nūc mēte uoluptas:
Tunc oculis etiam percipienda foret.
Non ita cœlitibus uiſum eſt & forſitan æquis:
Nam quid me pœnæ cauſa negata iuuat.
Mente tamen quæ ſola loco non exulat: utar:
Prætextam: faſces aſpitiamq; tuos.
Hæc modo te populo reddētem iura uidebit:

enim dicitur per diuerſa uerba. ¶ Numidi dentis: Dentis Elephātis numidici: & Africani: Elephantes enim fert Africa ultra Syrticas ſolitudines: & in Mauritania: Fert & Aethiopia: ſed maximos India: Eorum dentes (ut docet Plynius) deciduos cāu aliquo: uel ſenecta defodiunt elephantes: hoc ſolū ebur eſt: Cœpere tamen etiam eorum oſſa in laminas ſecari penuria, ut eſt autor Plynius. Theophraſtus autor eſt & ebur foſſile candido ac nigro colore inueniri: & oſſa e terra naſci: inueniríque lapides oſſeos. ¶ In arces tarpeias: In arcem capitolinam. ¶ Dum caderet: Dum ſacrificaretur. ¶ Victima ſacra: Hoſtia diis dicata & eximia: de qua ſupra dictum eſt abunde: Modus autem ſacrificandi apud priſcos: quoniam res ſcitu digniſſima eſt: hic nobis exprimendus uidetur: Immolabant conſules: & ex ſacerdotibus hi/ quibus licebat & ex haruſpicibus: Lotis enim manibus & ſacra pura circumpurgantes aqua frugeſque Cereris capitibus inſpergentes/ poſtea precibus/ uotiſque nuncupatis immolare ea miniſtros tunc iubebant: Eorum uero alii quidem ſupra hoſtiam ſtantes uecte tempora feriebant: Alii uero cadentibus ſupponebant Sphagidas: poſtque hæc excoriantes & membratim diuidentes primitias ex omni uiſcere & omni alio membro excipiebant: quas farina farris inuoluentes afferebant ſacrificantibus in caniſtris: hique aris imponentes ſuccedebant: & infundebant uinum aduerſum purificata: Vnumquodque autem horum quod legibus fieret conſtitutis a græcis circa immolationem ex poeſi Homeri facile eſt cognoſcere: Etenim lauantes manus inducit proceres: & utentes ordeis ubi dicit: Lauantes autem manus: poſteaque ollis ordei immittunt: decidenteſque crines a capite: & ſuper ignem iecit uectibus ferientes frontes uictimarum: & cadentes eas immolantes: ut in ſacrificio Eumei facit: incidit autem incipiens torre quercus reliquo coquens: hunc autem reliquit anima: hi uero mactantes aſſabant primitias ex uiſceribus capientes & ex aliis membris: & has farina aſpergentes: & purificantes ſuper aras: ut in eodem facit ſacrificio: ſuperponebat autem ſemicoctis carnes crudas Sybotes undique incipiens de membris in pinguem hoſtiam: & hæc quidem in ignem iecit dealbans farinæ flore: autor Dionyſius Halicarnaſæus ī libro ſeptimo. ¶ Me quoq; audiſſet agentem grates: Me etiam inter reliquos: qui in Capitolium aſcenderant cum Conſule: ut Ioui gratias agerent pro tibi delato Conſulatu pro te gratias ſecreto & ſummiſſim agentem audiſſet. ¶ Magnus deus: Iuppiter Capitolinus. ¶ Media qui ſedet æde: Qui permanet in medio arcis templo. ¶ Mente magis: Potius animo. ¶ Plena quam lance: Quam acerra plena turis: hoc eſt pro te magis preces fudiſſem ex animo: quam tura. ¶ Ter quater: Sepius. Eſt enim finitus numerus pro infinito: Sic Vergilius. O terque quaterque beati. Macrobius ſcribit animam conſtare ex Symphoniis muſicis: & primum hemiolum Ternarium: & primum Epitritum quaternarium eſſe dicit. & ex his duobus conſtare Diateſſeron & Diapente: ex quibus Diapaſon Symphonia generatur: Vnde Vergilius ullius doctrinæ expers plene & per omnia beatos exprimere uolens ait: O terque quaterque beati: Sic hoc in loco etiam Ouidius plene & per omnia tura mente magis: quam plena lance ſe daturum fuiſſe exprimere, uolens addidit Ter quater. ¶ Tui Imperii: Tui conſulatus. ¶ Hic: Romæ. ¶ Præſentes: Qui tecum eſſent. ¶ Si modo mitia fata: Si modo mihi dii placidi, & non irati. ¶ Darent ius uerbis: Darent poteſtatem loquendi tecum: quod non faciunt: quia mihi tanquam exuli non licet Romæ eſſe: Hoc dicit. Si fata paterentur me eſſe & loqui in romana ciuitate. ¶ Capitur mente: Animo percipitur. Cogitando Conſulatus tui pompam. ¶ Tunc oculis etiam: Tunc ſi eſſem Romæ non ſolum animo: ſed etiam oculis corporis ea uoluptas perciperetur. ¶ Non ita cœlitibus uiſum eſt. Non ita ut ego deſiderabam diis apparuit. ¶ Et forſitan æquis: Et forſitan iuſte me punientibus: quia forſitan merui damnari ab Auguſto. ¶ Nam quid me pœnæ cauſa negata iuuat? Nam quid iuuabit inquit: ſi dixero me non meruiſſe hāc pœnam. Hoc autem ſubiunxit quia dixerat. Et forſitan æquis. ¶ Mente utar: animo uoluam & complectar. ¶ Prætextam: Veſtem conſularem. ¶ Hæc: Subaudi mens mea. ¶ Populo

Vbi Elephantum ortus

Dentes elephantū

Modus ſacrificandi apud priſcos.

Terq; quaterq;

ne quis capito:ciuitatem annali le ge ſeruanto:& reliqua:quibus uerbis apparet Conſules ſummum imperium rome habuiſſe:& hoc etiam Ouidius deſignat. ¶ Martia roma:Roma:quæ Martem gentis autorem habuit patrem Romuli & Remi. ¶ Sūmo conſule:Suprema conſulis poteſtate. ¶ Multiplicat:Auget & auguſtiorem facit. ¶ Hunc:Cōſulatū ſcilicet. ¶ Grauitas autoris:Splendor Auguſti. ¶ Maieſtatē dantis: Venerationē illam & dignitatem Auguſti qui tibi detulit hunc magiſtratum. ¶ Res data: Cōſulatus tibi ab Auguſto datus. ¶ Iudicis talibus auguſti:Huiuſmodi Auguſti de te opiniōibus: qui anteq̄ moreretur: bene de te iudicādo ſenſit. ¶ Flaccoq:Et fratri tuo flacco:quē Auguſtus dignū cenſuit eo magiſtratu. ¶ Frui: Fructum capere. ¶ In omne tempus: Toto uitæ tempore. ¶ A rex curat:Ab adminiſtratione rex publicar. ¶ Propriore:Magis ppria nobis: q̄ priuata Legit ēt ppiore hoc ē magis uicina reb⁹ publicis:q̄ priuatis. ¶ Vacabit. Tp̄s erit uobis. ¶ Vota ueſtra: Veſtra de me deſideria. ¶ Votis meis:Meis deſideriis:quæ ſūt ut in patriā reducar. ¶ Si qua:Si aliqua parte. ¶ Aura: Ventus. ¶ Dabit ſinū:Inflabit uela/& eius concauitatem plenam dabit:hoc eſt/ſi uideris Imperatorē Tiberiū te placide audire loquētē pro me: Eſt aūt Sinus ueli concauitas. ¶ Iactate rudentes: Eo flectite pedem & ueila. Solent enim nautæ quandoque in dextram:quandoque in ſiniſtram uela flectere in eam partem:unde uenti flant: per rudētes autem intelligit ſermonē: quē p ſimilitudinē nūc in hāc ptē nūc in aliā flectēdū eſſe dicit quēadmodū uiderit Imperatorem uelle. ¶ A ſtygiis aquis: Ab īferis/hoc ē ex ſcythia ubi exulo. ¶ Mea nauis:Mea uita. ¶ Præfuit:Præſens fuit. ¶ His locis:Ore pōticæ. ¶ Flaccus: Frater tu⁹. ¶ Ripa ferox iſtri: Accolæ Iſtri fluminis feroces. ¶ Hic tenuit:Hic flaccus frater continuit. ¶ Mœſas gentes:Populos Mœſiæ. Mœſia autē prouincia pannoniæ contermina ad pontū uſq; decurrit:incipitq; a confluente ſupradicto:ut ſcribit Plynius. Ptolomæus in Europa duplicem Mœſiā pōit ſuperiorem ſcilicet & inferiorem: Strabo ſcribit Myſos utrūq; latus iſtri incoluiſſe:& ab his eductos Myſos illos:qui inter lydos & phrygas & Troas habitarunt. Illud ſciendum Mœſiam a Plynio. Tacito. Valerio. Flacco. Vergilio:Martiano:& fere a latinis omnibus per œ diphthongū ſcribi:quum ponit pro prouincia in Europa. Græci uero & eā:quæ eſt in aſia: & quæ in europa de qua nunc poeta intelligit per y ſcribunt:Martianus tamē capella per œ ſcribit:niſi ſit deprauat⁹ codex:Supra Troadē inquit in mediterraneo Teutrania eſt: quæ regio Mœſorū fuit:Plynius tamē Troadis inquit in mediterraneo eſt:quæ Teutrania uocatur:quā antiquitus Myſi tenuere: Seruius Myſia inquit prouincia eſt:Mœſia uero ciuitas phrygiæ. ¶ Arcu fiſos:Fretos iaculandi arte/& ſagittis. ¶ Hic: Scilicet Flaccus. ¶ Raptam A ſcythis romanis ademptam. ¶ Trœzen: Trœzen credendum eſt urbem fuiſſe Mœſiæ ſitā apud Danubium:de ea tamen nihil legi apud ſcriptores: Nam Trœzenis urbs prope Iſthmon Achaiæ/ita cognominatæ a Trœzene pelopis filio meminit Strabo/& alii. ¶ Recepit. Recuperauit/& hoſtib⁹ ademit. ¶ Infecitq:Et tinxit hoſtes occidendo. ¶ Fero ſanguine:Sanguine crudelium ſcytharum. ¶ Quære:Ab eodem fratre diſce/& illum percontate. ¶ Loci faciem:Formam ſcythiæ: ¶ Scythiciq; incōmoda cœli: Hic exprimit quam loci faciem quæri expoſtulet:de his autem:quæ hic poeta enumerat: quia alibi abūde dictum eſt:ideo ea relinquimus: Solum ea uidentur apponenda:quæ ſcribit Pomponius Mela de ora pōtica: cuius uerba hæc ſunt. His Thracia proxima eſt:eaq; a pontici lateris fronte uſq; in Illyricos penitus imiſſa:quæ latera agit iſtro pelagoq; contingitur:regio nec cœlo læta nec ſolo:& niſi qua mari ppior ē infacūda frigidatorumq; quæ ſeruntur maligne admodum patiens:raro uſq; pomiferam arborem: uitem frequentius tolerat:ſed nec eius quidem fructus maturat ac mitigat:niſi ubi frigora obiectu frondium cultores arguere: Viros benignius alit:non ad ſpeciem tamen: Nam & illis aſper atq; indecens corporum habitus eſt:cæterum ad ferociam & numerum ut multi imitesq; ſunt/maxime ferax. ¶ Et roga:Et interoga ipſum tuum fratrem. ¶ Quam uicino terreat hoſte: Quantū a uicinis ſcythis perterreſiam: ¶ Sint ne litæ:An ſint oblitæ & īfectæ a uerbo lino:quod eſt leuiter ſuperinducor:& ſubauditur uerbum quære. ¶ Tenues ſagittæ: Leues:uel ueloces ſcytharum ſagittæ. ¶ Felle ſerpētis: Veneno ut diximus ſupra. ¶ Fiat an humanum uictima dira caput. Quære etiam an homines ſacrificentur a ſcythis:quorum conſuetudo erat hoſpites imolare:ut dictum eſt: & docet etiam Diodorus Siculus libro ſexto: Et quoniam de ſcytharum crudelitate fecimus mentionem

Q ui quāq̄ eſt ingēs:& nullū martia ſummo
Altius imperium conſule roma uidet.
Multiplicat tū hūc grauitas auctoris honorē:
Et maieſtatem res data dantis habet.
Iudiciis igitur liceat flaccoque tibique:
Talibus auguſti tempus in omne frui.
Cum tamen a rerum cura propiore uacabit:
Vota precor uotis addite ueſtra meis.
Et ſi qua dabit aura ſinum iactate rudentes:
Exeat a ſtygiis ut mea nauis aquis.
Præfuit his græcine locis modo flaccus:& illo
Ripa ferox hiſtri ſub duce tuta fuit.
Hic tenuit myſas gentes in pace fideli:
Hic arcu fiſos terruit enſe getas.
Hic raptam troezē celeri uirtute recepit:
Infecitq; fero ſanguine danubium.
Q uære loci faciem ſcythiciq; incōmoda cœli:
Et quam uicino terreat hoſte roga.
Sint ne litæ tenues ſerpentis felle ſagittæ:
Fiat an humanum uictima dira caput.

Mœſia

Mœſia qūo ſcribi debet. Myſia

Trœzen.

Ora pontica.

Locus plynii ex ſeptimo reſtitut⁹ & enodatus: obiter Plynii locum ex ſeptimo ab aliis uulgo deprauatum/nec adhuc intellectum/in priſtinum candorem
reſtituamus/enodemuſq;:ſcribit Plynius ſcythas Antropophagos: qui ſunt ad ſeptẽtrionem oſſibus huma-
norum capitum bibere:cutibuſq; cum capillo pro mantilibus ante pectora uti: Vbi quidam nõ mantilibus
ſed Mantelibus:aut mantelis legendũ putant:quoniam a plauto ita penulæ genus appelletur:qua ſe homi-
nes uti lorica muniebant:quaſi ſcythæ illi ex corio capitũ humanorum Plautinam penulam confecerint:ri-
dicula alioqui docti hominis hæc fuit interpretatio:ne dicã indocta:Alii legunt pro monilibus:quæ ſenten
Monile: tia & ſi doctiſſimi etiam hominis ſuin falſa quoq; eſt

Mentiar:an coeat duratus frigore pontus:
Et teneat glacies iugera multa freti.
Hæc ubi narrarit:quæ ſit mea fama requires
Quoq; modo peragam tempora dura roga.
Nec ſumus hic odio:nec ſcilicet eẽ meremur:
Nec cum fortuna mens quoq; uerſa mea eſt.
Illa quies animi eſt:quam tu laudare ſolebas:
Ille uetus ſolito perſtat in ore pudor.
Sic ego ſum lõge:ſic hic:ubi barbarus hoſtis:
Vt fera plus ualeant legibus arma facit.
Rẽ queat ut nullã tot iam graccine per annos
Fœmina de nobis:uirue:puerue queri.
Hæc facit:ut miſero faueant adſintq; tomitæ:
Hæc quoniam tellus teſtificanda mihi eſt.

Baltheus. S:quidem Monile(autore Pompeio) eſt mulierum
ornatus & equorum præpendens a collo: Sunt qui
præterea pro balteolis ſcribendũ putent:ut ſit dimi-
nutiuum a balteo:quo cingimur:& a quo arma de-
pendent:hæc enim duo ſignificat Balteus:ut Serui-
us docet:uoluntq; ſcythas confectis balteolis ex cu-
tib⁹ humanis cingere eorum pectora eo modo:quo
etiam panteſilea Vergiliana:Sed hi faceſſant cũ ru-
dibus & falſis interpretationibus iſtis:Ego pro man
tilibus legendum eſſe locum Plynii adductum affir
mo:idq; autore Herodoto:qui in libro quarto:un-
Mantilia. de hæc Plynius accepit:de ſcythis loquẽs ita ſcribit:
Mantella. Caput hoc modo præcidit.in orbem illud amputat
Manticularia. circa aures uerticeq; ſumpto excutit: deinde pedem
detrahit:& ubi ſicut bouis coriũ manibus molliuit
tanq̃ mantile poſſidet:eaq; & habenis equi ſui appẽ
Lucas Bõſius. ſa gloriatur: Qualia corila ut quiſq; plurima habeat:
ita uir iudicatur præſtãtiſſimus: quibus uerbis patet
ſcythas pelle capitis humani uti pro mantilibus: ſeu
Iugeri mẽſura. Mantellis:quibus manus terguntur:ut Varro uoluit:
ſeu pro Manticularibus: ſunt enim Mãticularia:ut auto
re Pompeio:ea quæ frequẽter in uſu habentur:& quaſi manu trãctantur:frequens enim ad manus tergẽdas
uſus fuit mantilliorum:Vnde hæc trahit ſimilitudo:& in græco Herodoti codice adducto χειρόμακτρον
legitur:quod uocabulũ apud nos mantile ſignificat:Quẽ locum ex Herodoti codice: & Plynii & hanc no-
ſtram ſententiam uidit & pedibus(ut dicitur) in ſentẽtiam noſtram iuit Doctiſſimus ac lepidiſſimus Lucas
Bonſius mihi irreſolubili nodo coniunctiſſimus:græci & latini eloquii peritiſſimus:cuius ingenium & mo
rum elegantiam nemo non admiratur:cuiuſq; ex prompta opera tu Cardinalis glorioſiſſime ut hominis ſo
lertiſſimi:tibiq; perpetuo addicti/ac unius ex familia tua minime proletarii:in multis reb⁹ uteris:ſed ut a di-
uerticulo redeam⁹)ſup eo loco plura ẽt dixim⁹ in enarratiõib⁹ nſis in Ply. ubi plurima ſcitu digniſſima cor-
reximus:& enarrauimus:q̃ utinã aliqñ liceat per negocia curialia emẽdare:ac edere.⁋ Mẽtiar: Quære ẽt ſi
ſum mẽdax. ⁋ An coeat duratus frigore põtus. An uerum ſit q̃ mare ponticum cõgeletur:cuius rei cauſam
alibi docuimus:⁋ Et teneat glacies:Et mare ponticum adeo late congeletur:ut procedat per multa iugera.
Eſſe enim iugeri menſuram ducentos & quadraginta longitudinis pedes ſcribit Fabius: dimidioq; in latitu
dine patere:Docet præterea Columella in libro ſexto: Actum quadratum undiq; finiri pedib⁹.cxx. hocq; du
plicatum iugerum facere:& ab eo q̃ erat iunctum iugeri nomen uſurpaſſe. ⁋ Hæc ubi narrarit: Qum hæc
ſupradicta Flaccus tibi expoſuerit.⁋ Quæ ſit mea phama:Quod ſit meũ nomẽ in ſcythia.⁋ Tẽpora dura.
Tempora hæc quibus exulo mihi triſtia & ideo aſpera.⁋ Roga:Interroga ipſum tuum fratrem.⁋ Hic:In põ
tica regione.⁋ Nec ſcilicet eſſe meremur: Nec certe meremur eſſe odio cuiq̃:quia neminem offendimus.
⁋ Cũ fortuna:Cum hac mea calamitate.⁋ Mens. Animus:Senſus eſt. Quãuis fortuna mea mutata ſit in pe-
ius:non tamen mores ſolitos in peius mutaui.⁋ Illa qes animi:Illa mea animi modeſtia.⁋ Ille uetus pudor:
Illa priſtina uerecundia.⁋ In ore:In facie mea.⁋ Sic ego ſum longe:Sic ego ab Italia & romana ciuitate pro
cul remotus utor priſtinis/quibus ſolebã moribus.⁋ Sic ſum: Talis ſum:⁋ Sic hic:Sic non modo longe ab
Italia ſeruo priſtinos mores:ſed etiam inter ipſos barbaros & ſubauditur uerbum ſum.⁋ Vbi barbarus ho-
ſtis:Vbi Tomitæ barbari:& hoſtes nominis latini:Eſt autem magna poetæ laus:q̃ non ſolum longe a pa-
tria remotus:ſed etiam inter imaniſſimos hoſtes relegatus mores eos ſeruet:quos prius habuit:nec ulla im
manium barbarorum conſuetudine mores immutauerit aut naturam,uiuatq; cum eis ita:ut beniuolentiam
inueniat.⁋ Facit ut fera arma plus ualeant legibus:Efficit:ut plus poſſint arma & uires:q̃ ius:ibi enim nullæ
leges ſeruantur:ſed ui omnia gubernantur:ex quo oſtendit eorum feritatẽ:⁋ Rem queat ut nullam. Ordo
ẽ. Vt o Græcine fœmina uirue:puerue queat queri nullam rem de nobis iam per tot annos.⁋ Hæc:Scilicet
mea quies animi. Hæc quoniam tellus teſtificãda mihi eſt. Quoniam inquit tellus hæc ſcythiæ. Tomitana
eſt nominãda tanq̃ teſtis meæ modeſtiæ: dependet autem hoc a ſuperiori ſenſu:& cum dolore exprimitur
legitur etiam in aliis exemplaribus teſtificata:ut ſit teſtificata hæc mihi:hoc eſt teſtimonio ſuo comproba-
uit mihi ſe fauere:& adeſſe: id quod paulopoſt ſubiungit:quum inquit, Nec mihi credideris extans decreta.

¶Illi qui me uelle uident diſcedere malunt. Illi Tomitæ: qui uident deſiderium meum diſcedendi ab eis in patriam: uellent ut diſcederem: Sed tamen cauſa beniuolentiæ ipſorum erga me uellent ut nunq̃ ab eis diſcederem. ¶Me uelle: Me cupere ſubaudi diſcedere: ¶Malunt diſcedere: Magis uolunt ut redeam in patriam: q̃ apud eos permaneam. ¶Reſpectu ſui: Habita ratione ipſorum Tomitarum: & eorum cauſa. ¶Hic in urbe Tomitana. ¶Extãt decreta: Apparẽt lr̃æ & ſanctiões Tomitarũ de me. ¶Laudat immunes nos: Laudat mores & uirtutes meas. ¶Facit: Facit exẽptos ab oĩ onere ciuitatis: & tributorũ. ¶Publica cæra: Decreta publica

Illi qui me uelle uident diſcedere malunt:
Reſpectu cupiunt hic tamen eſſe ſui.
Nec mihi credideris extant decreta: q̃bus nos
Laudat & immunes publica cæra facit.
Conueniens miſeris: & quãquã gloria non eſt:
Proxima dant nobis oppida munus idem.
Nec pietas ignota mea eſt: uidet hoſpita terra:
In noſtra ſacrum cæſaris eſſe domo.
Stant pariter natuſq; pius: coniunxq; ſacerdos
Numina iam facto non leuiora deo.
Neu deſit pars ulla domus: ſtat uterq; nepotũ:
Hic auiæ lateri proximus ille patris.
His ego do totiens cum ture precantia uerba:
Eoo quotiens ſurgit ab orbe dies.
Tota licet quæras hoc me non fingere dicet
Officii teſtis pontica terra mei.
Pontica me tellus quantis hac poſſumus ora
Natalem ludis ſcit celebrare dei.
Nec minis hoſpitibus pietas eſt cognita talis:
Miſit in has ſi quos longa propontis aquas.
Is quoq; quo fuerat leuior ſub præſide põtus:
Audierat frater forſitan iſta tuus.
Fortuna eſt impar animo: taliq; libenter:
Exiguas carpo munere pauper opes.
Nec ueſtris dam⁹ hæc oculi ꝓcul urbe remoti
Contenti tacita ſed pietate ſumus.
Attamen hæc tangent aliquãdo cæſaris aures

ſcripta in tabulis cæratis: uel ſigillata ſigillo reip. Tomitanæ. ¶Cõueniẽs miſeris & quãq̃: Et q̃uis nõ deceat miſerum ut ego ſum gloriari. ¶Proxima oppida: Finitimæ urbes. ¶Dant nobis idem munus: Preſtant & offerunt mihi eandem imunitatem: & me liberant ab omni Tributorum onere. ¶Pietas mea: Meus erga Cæſares amor. ¶Hoſpita terra: Terra Tomitana. quæ me hoſpitem habet. ¶Sacrum cæſaris: Sacellum Augusti. ¶Stant pariter: Stant una cum Auguſto in eodem ſacello. ¶Natuſq; pius: Et Tiberius. ¶Coniunxq; ſacerdos: Et Liuia caſta: quæ deũ ſuum Auguſtum colit tanq̃ ſacerdotes ſua numina. ¶Numina non leuiora. Non minores dii filius ſcilicet Auguſti & liuia. ¶Deo iam facto: Auguſto iam inter cœlites numerato poſt mortem. ¶Pars ulla domus: Aliqua pars familiæ Auguſti: ¶Vterque nepotum: Vterq; Auguſti nepos uel Caius ſcilicet & Luci⁹ ex Agrippa & Iulia nepotes: uel qđ magis placet filius Druſi priuigni & Tiberii Germanic⁹ ſcilicet & Druſus. ¶Auiæ. Liuiæ: q̃ erat mr̃ Druſi. & auia filii ipſi⁹ Druſi Iunioris: potes etiã quod paꝝ placet hoc referre ad alterum nepotum liuiæ ex Iulia priuigna Caium ſcilicet. ¶Proximus: Valde uicinus lateri. ¶Patris: Auguſti: qui erat eorũ auus: & per adoptionem pater: Caium enim & Lucium adoptauit domi per aſſem & libram emptos a patre Agrippa: ut ſcribit Tranquillus, uel patrem Tiberii & Druſum eius filium naturalem ĩtellige. ¶His: Auguſto Liuiæ nato ac nepotibus. ¶Cum ture precantia uerba: Preces adhibeo ſacrificio: quod illic offero. ¶Ab orbe eoo: Ab orientali plaga. ¶Surgis. Orit. ¶Tota licet quæras: Ordo eſt: Tota terra pontica: hoc eſt ponticæ terræ incolæ omnes teſtis mei officii dicet me nõ fingere hæc quæ ſcilicet de me dixi: licet quæras ſenſus aũt apertus eſt. ¶Officii mei: Meæ pietatis erga Auguſtum. ¶Quãtis ludis: Quam magnis Põpis: Solebant aũt alea & uariis ludis antiqui dies natales celebrare: & uariis luſibus: ac locis genio indulgere. ¶Hac ora: Hac pontica regione. ¶Natalẽ dei: Diem quo natus eſt Auguſtus: Is enim fuit. M. Tul

lio Cicerone. & Antonio Conſulibus nono calendas octobris pauloante ſolis ortum. ¶Talis pietas: Huiuſmodi amor meus erga Auguſtum colendo eius diem natalem. ¶Hoſpitibus: Peregrinis: qui hanc oram nauigant. ¶Miſit in has aquas: Aditum dedit ueniendi ad Tomitanam urbem. ¶Longa propontis: Diximus Helleſpõ-
ſæpe noſtrum mare ubi primum ſe coartat Helleſpontum appellari: Propontida ubi expandit: Vbi iterum tus.
preſſit Thracius boſſorus: ubi iterum effundit pontus Euxinus: qua paludi cõmittitur Cimerius boſſorus: Propõtis
palus ipſa Meotis: Longam autem appellat: quoniam mare illud in longitudinem porrigitur. ¶Is tuus frater: longa.
Iſte Flaccus frater tuus. ¶Sub quo præſide: Sub quo flacco fratre prætore. ¶Pontus fuerat leuior: Ponti Boſſorus.
cæ regionis populus fuerat mollior & tractabilior: & qui quaſi feritatem illam mutauerat. ¶Iſta: Hæc quæ Thracius.
dixi de pietate mea erga Auguſtum: & de celebratione diei natalis eius. ¶Fortuna eſt impar animo: Non Pontus
poſſum tantum aſſequi propter impotentiam: q̃tum cupio oſtendendo pietatem erga Auguſtum: nã quum Euxinus:
ſim pauper non poſſum tantum expendere: q̃tum uellem. ¶Tali munere: Tali pietatis officio. ¶Carpo. Cõ Cimerius.
ſumo: & expendo. ¶Nec ueſtris damus hæc oculis: Nec hæc celebramus in conſpectu ueſtro ut uideamur a Boſſorus.
uobis: & eo pacto gratiam ueſtram ineamus. ¶Tacita pietate: Hoc meo amore erga Auguſtum ignoto illi: Meotis.
& eius amicis: ¶Hæc: Iſta ſuperius dicta. ¶Tangent aliquando aures cæſaris: Aliquando peruenient ad Au

guſti intelligentiam & noticiam uſq; in cœlum. ¶ Nil illum latet: Nil ab eo Auguſto ignoratũr tanq̃ deos Dii enim quæ in terris fiunt omnia nouere ¶ Tu certe ſcis hoc: Certe inquit o Auguſte intelligis pietatẽ erga te meam: Vertit autem ſermonem ad Auguſtum: quem teſtem citat huiuſmodi erga ſe pietatis. ¶ Superis aſcite. Inter deos numerate: quaſi innuat Auguſtum tanquam deum nihil latere. ¶ Et eſt oculis ſubdita terra tuis: Et tu e cœlo deſpicis quæ fiunt in terra. ¶ Inter cõuexa ſidera locatur: Inter cauos globos cœleſtes: & ſidera poſitus: Conuexa autem ſidera hoc eſt pendentia expone: ut & cœli cõuexa per auras hoc eſt ſuſpenſa. Planetæ enim non ſunt fixi: ſed in aere feruntur: & per ſidera cœlum intellige: quẽ poeta Auguſtum tenere aſſerit: & illum omnia tanquam deum ſcire: quæ fiũt ab hominibus: quibus uerbis ſuo numine illum dicit poſſe ſcire an quæ dicit uera ſint ¶ Quas damus. Quas tibi effundimus. ¶ Peruenient Quaſi dicat poteris intelligere te a me ſacris coli in Scythia: Omnia enim tanquam deus noſti: poteris etiam ſcire hoc uerum eſſe: quia forſitan etiam uidebis carmina de te compoſita teſtãtia meam in te obſeruantiam: in his enim carminibus Auguſtum tanquam deum nuper diuinitate Donatum ſcripſerat: quod etiam ſuperius (ut diximus) ſignificauit. ¶ Illuc. Ad cœli conuexa: ut intelligas carmen poetam ſcripſiſſe de Auguſto: de quo ſuperius etiam poeta dixi. ¶ De te: De tua diuinitate & laude. ¶ Miſi: Romam mittenda curaui. ¶ Facta. Cõpoſita. ¶ Cœlite nouo: Nouo deo: per nouum autem deum aperte poeta docet hoc ad Auguſtum referri: non ad iuliũ Cæſarem: ut quidam falſo opinati ſunt. Ille enim annis ſexaginta ante in deos relatus fuit. ¶ His: Iſtis ſupradictis rebus: & hac mea pietate erga te o Auguſte. ¶ Flecti: Placari mihi. ¶ Mite nomen: Placidum nomen / & nomen clementis Imperatoris. ¶ Parentis: Patris patriæ: quod ei nomẽ ultro ſenatus detulit: ut alibi etiam diximus.

Nil illum toto quod fit in orbe latet.
Tu certe ſcis hoc ſuperis aſcite: uideſq;
Cæſar: & eſt oculis ſubdita terra tuis.
Tu noſtras audis inter conuexa locatus
Sydera ſollicito quas damus ore preces.
Peruenient illuc & carmina forſitan illa:
Quæ de te miſi cœlite facta nouo.
Auguror his igitur flecti tua numina: nec tu
Immerito nomen mite parentis habes.

¶ Ad Albinouanum.

Hic mihi in euxino bis tertia ducitur æſtas:
Litore pellitos iter agẽda getas:
Et quos tu ſilices & quod chariſſime ferrum
Duritiæ confers albinouane meæ.
Gutta cauat lapidem cõſumitur annulus uſu:
Et teritur preſſa uomer aduncus humo.
Tempus edax igitur præter nos omnia perdit:
Ceſſat duritia mors quoq; uicta mea.
Exemplum eſt animi nimiũ patientis ulyxes:
Iactatus dubio per duo luſtra mari.
Tempora ſolliciti ſed non tamen omnia fati.

¶ In Decimam Epiſtolam Enarratio.

Hic mihi in euxino: Ad pedonem Albinouanum amicum & poetam ſcribẽs: Ouidius: tempus exprimit: quo ipſe in pontica ora uitam ægit inter getas pellitos: malaq; ſua: quæ cõmemorat malis Vlyſſis maiora eſſe colligit: poſtremo illum rogat: ut fidem ſibi ſeruet in aduerſis: imiteturq; Theſeum: cuius geſta ipſe carmine complectebatur: Hunc autem: Albinouanum eum eſſe exiſtimo: ad quem ſcribit Oratius in ea epiſtola: quæ ita incipit: Celſo gaudere: & bene rem gerere albinouano. Muſa rogata refer comiti ſcribæque Neronis & reliqua: erat enim comes claudii Neronis. Hic: In *Scythia*. ¶ In euxino littore: in Tomitana ciuitate: quæ erat in littore maris euxini: de cuius nominis origine alias abunde diximus. ¶ Bis tertia æſtas: Annus ſextus. ¶ Ducitur: Agitur. ¶ Inter getas pellitos: inter getas: qui Rhenonibus hoc eſt ueſtibus e pellibus utuntur: ut etiam noſtro hoc æuo faciunt pannonii. ¶ Et quos ſilices: Et quos lapides duriſſimos. ¶ Duriciæ meæ: Meo robori & animi magnitudini in ferendis malis. ¶ Confers. Compatas. ¶ Gutta cauat lapidem: Sententia nimis uera: qua duriſſima quæq; aſſerit tempore cõſumi / quod fieri uidemus aqua: quæ guttatim cadens ſuper lapidem: ſolet illum paulatim cauare: Annulus quoq; duriſſimus uſu conſumi: tanquem admodum etiam uomer. ¶ Tempus edax. Diuturnitas temporis omnia uorans. ¶ Præter nos: Me exceptos quem non perimit: ſed in his malis uiuum relinquit. ¶ Perdit: Deſtruit. ¶ Ceſſat. Deſinit me occidere. ¶ Duriciam mea. Meo robore: quod tantum eſt: ut nequit etiam morte ſuperari. ¶ Eſt exemplum: In exemplis ponitur: Vult autem oſtendere poeta ſe longe maiora pericula perpeſſum: quam Vlyſſes. ¶ Animi nimium patientis: Animi nimium multa mala paſſi. ¶ iactatus: Vexatus & agitatus. ¶ Dubio mari: Mari non ſedo. Mare enim dicitur dubium: cui non eſt fidendum: propter eius tempeſtates incertas: nec ſtatas. Vnde palinurus apud Maronem ita inquit: Me ne huic confidere monſtro. Deceptus toties fallacis imagine ponti. ¶ Per duo luſtra: Per decẽnium: Decem enim annis poſt bellum Troianum errauit Vlyſſes. ¶ Tempora omnia: Totos decem annos. ¶ Soliciti fati: Fortunæ & diſpoſitionis deorum ſolicitum / & triſtem illum facientis:

¶Pertulit:Perpeſſus eſt ipſe Vlyſſes. ¶Placidæ ſæpe fuere:Sæpe fuere iucundæ/ & non turbulentæ:quia diuertebat apud deas:& alias perſonas:ubi illi omnia arridebant. ¶Moræ:Interualla morandi in aliquibus locis:quod ſtatim exemplis probat:Vlyſſes enim ex cyconum pugna ad Lotophagos uenit:Vix inde enauigans in cyclopas incidit:deinde cum Leſtrigonibus pugnauit.Eos dein fugiens a Circe retinetur:cuius officio infema loca luſtrauit:inde poſtea ſoluens in ſiciliam ſcyllæ Carybdiſq; pericula ſuperat : & ad Aeolum uenit:Tum ab eo dimiſſus a calypſo excipitur:a qua niſi Iouis imperio non dimittitur:Facto naufragio demum ſolus in phæaciam delatus enatás ab Alcinoo rege ſuſcipitur:qui eum multis donis in Ithacen remiſit incolumẽ ut Homerus cecinit. ¶Pulchrá.Calypſon.Calypſo filia fuit Thetidis & Oceani ut Heſiodus ſcripſit:Homerus uero eius patrem fuiſſe Atlantem tradit:Ea inſulam coluit contra aſricam:quam Homerus Ogygiam:Pomponius uero Aeæam appellat:Fuit tamen altera Aeæa inſula:ſiue oppidum iuxta phaſim:cuius meminit in Magia Apuleius:Vnde Circe Aeæa a poetis:& artes magicæ Aeæ appellátur:Ouidius in lib. metamorpho.Nec tenet æææ genitrix pulcherrima Circes : & alibi.Artibus ææis/ carpathiiq; ſenis.Et Vergilius.Aeææq; iſula Circes:

Vliſſis errores.

Pertulit:& placidæ ſæpe fuere moræ.
An graue ſex annis pulchrá fouiſſe calypſon:
Aequoreæq; ferunt concubuiſſe deæ.
Excipit hippotades:q dat pro munere uentos:
Curuet ut impulſos utilis aura ſinus.
Non bene cantantes labor eſt audire puellas:
Nec deguſtanti lotos amara fuit.

Calypſo. Ogygia. Aæa Circe Aeæa. Artes Aeææ.

Quare explodenda eſt ſuper eo uerſu Seruii opinio dicentis Circen Aeæá appellatam a uocibus eorũ quos in bruta animalia conuertebat:Calypſo igitur(ut ad enarratiõem noſtram reuertamur)Vlyſſen amiſſis charybdis ſcyllæq; ſæuitia ſociis nouem iactatum diebus ſuſcepit:ſeptem annos:uel (ut hic aſſerit Ouidius) ſex tenuit:eius enim amore tenebatur: Vnde in libro ſecundo de arte ama cecinit Ouidius : Non formoſus erat: ſed erat facundus Vlyſſes.Et tamen æquoreas torſit amore deas:Demum Iouis mandata Mercurio nunciáte magno mœrore dimiſit multa prius de diis imortalibus queſta:quoniam amanti inuiderent. ¶Aequoreæq; deæ:Calypſon intellige filiam Thetidis & oceani:ideo eam æquoream appellat. ¶Fuit graue: Fuit moleſtum:quaſi dicat fuit ſumma uoluptas:nam Vlyſſes ſeptem illos annos ægit in ſumma uoluptate. ¶Excipit hippotades:Suſcipit Vlyſſen Aeolus hippotæ filius:quam rem etiam poeta uidetur oſtendere non nimis laborioſam fuiſſe. ¶Qui dat pro munere uentos:Ferunt poetæ Vlyſſen ab Aeolo uentos accepiſſe in utre: ut domum ſuam ſine eorum læſione nauigaret:& cum nouem dies nauigans in portum perueniſſet : tanta fuit auiditas ſociorum noſcendi quid illud eſſet:ut opes putantes utrem ſoluerent: quo facto uenti cõtinuo euolarunt & illum redire coegerunt : dicente Ouidio libro decimoquarto metamorphoſeos.Proxima poſt nonam cum ſeſe aurora moueret.Inuidia tu ſocios:prædæque cupidine captos.Eſſe ratos aurum dempſiſſe ligamina uentis.Cum quibus iſſe retro per quas modo uenerat undas.Aeoliique ratem portus repetiſſe tyranni:ſed cur a poetis Aeolus rex uentorum fuiſſe dicatur:Strabo luculentiſſime deſcribit. ¶Ventos. Contrarios Vlyſſis uentos intellige. ¶Curuet impulſos ſinus: Vela tumefaciat:impellendo ſuo flatu. ¶Vtilis aura: Ventus ſibi propicius/ & ſecundus nauigationi ſuæ:quem Aeolus dimiſerat:reliquis curſui illi contrariis in utre concluſis:& datis dono ipſi Vlyſſi. ¶Non eſt labor: Non eſt laborioſum. ¶Bene cantantes puellas:Sirenes bene canentes:quas tres fuiſſe legimus.Parthenopẽ. Leucoſiam : & lygiam:habitaſſeq; Siciliam circa pelorum : Alii Sirenuſſas habitaſſe tradunt : quæ ſuere ad ſinum poſſidoniatem inſulæ tres petroſæ & deſertæ:Sunt qui dicát ſirenuſas ſcopulum fuiſſe triuerticem inter Cumanum ſinum:& poſſidoniatem ubi Sirenum templum uidebatur. Fuere autem ſirenes filiæ Acheloi & Caliopes:ſiue Terpſicores:ſunt qui illas quatuor fuiſſe dicant Aglauſiu ſcilicet : Thelciopen:pſino : & ligiam : Hæ quidem cantu mortales aliectos in mare deturbabant:Vlyſſes uero Circes uſus cõſilio cæra aures ſociorum obturauit.Ipſe uero alligatus malo ne cogeretur in mare deſilire:Illarum cantus audiuit impune : Vnde Martialis ad Caſſianum ita inquit: Sirenea hilarem nauigantium pœnam:Blandaſq; mortes:gaudiumque crudele:Quas nemo quondam deſerebat auditas:Fallax Vlyſſes dicitur reliquiſſe:Et Ouidius libro tertio de arte amandi. Monſtra maris ſirenes erant quæ uoce canora. Quaſlibet admiſſas detinuere rates : Vlyſſes quoque apud Homerum libro duodecimo odiſſeæ ita inquit : Cum uero tantum ab inſula abeſſemus quátum leni remorum pulſu uox exaudiri poſſet : minime eas e propinquo nauigantes latuimus : ſed ſtatim cantare perquam ſuauiter orſæ ſunt : Huc ades inclyte Vliſſe magna achiuorum gloria : hic nauem ſiſte: ut noſtram uocem audias: nemo enim unquam hac iter fecit:quin noſtri cantus ſuauitate demulceretur:quo oblectatus/& plura doctus a nobis dimittitur/& poſtea ſequitur. Sic ſuauiſſima uoce canentibus ego audiendi cupidus ſociis ut me ſoluerent ſuperciliis annuens iubebam.At perimedes & Euryolochus ab remis : quibus incumbebant properantes in pluribus me uinculis implicuerũt: ita tanto percurſo ſpatio : ut non amplius earum uoces audirentur: amota a ſociorum auribus cæra ipſi me ſoluerũt & reliqua Palephatus autem(ut eſt autor Euſebius in libro primo incredibilium)eas fuiſſe meretrices ſcribit:quæ nauigantes deciperent. ¶Nec deguſtanti: Oſtendit id etiam non fuiſſe Vlyſſi ita labori & erumnæ aſcribendum:ut nõnulli arbitrati ſunt Vliſſes autem tempeſtate delatus ad Lotophagos in Africam agitur:ſocios ſciſcitatum mittit : qui guſtata Loto nequicquam renunciare/nec redire curabant.cibi enim ſuauitate allecti ſuorum uiuebant obliti: quos Vlyſſes inultus ad

Seruii error. Vẽti uliſſi dati in utre. Sirenes: Sirenuſſæ. Vlyſſes ad lotophagos

Hos ego qui patriæ ſaciant obliuia ſuccos:
Parte meæ uitæ:ſi modo dentur:emam;
Nec tu contuleris urbes læſtrygonis unquam
Gentibus:obliqua quas obit hiſter aqua.
Nec uincet cyclops ſæuumferitate phylacem:
Q ui quota terroris pars ſolet eſſe mei.
Scylla ferox trũco cũ latret ab ĩguine mõſtris:
Endochiæ nobis plus nocuere rates.

naues reduxit:Lotophagorum terram Meningẽ inſulam Strabo appellatam refert: Eratoſthenes uero Lotophagiten longitudine trigintaquinque milia paſſu. Latitudine uigintiquinque eam autem Strabo Lotophagos tenuiſſe ſcribit ob eam cauſam:quoniam illic multa ſit Lotos: & aræ Vlyſſis monſtrentur : Eſt ſane
Lotos Lotos arbor paulo maior piro:fructus ciceris magnitudine admirandæ ſuauitatis. In Italiam trãſlatam mutare naturam Plynius ſcribit:Herodotus in ægypto herbam eſſe Loton tradit: qua Aegyptii ueſcuntur: De lotophagis alibi ẽt abũde diximus. ¶ Hos ſuccos:Hunc loti fructũ. ¶ Q ui patriæ faciant obliuia:Q ui mihi talem inducant patriæ meæ & romanæ ciuitatis obliuionem : qualem induxit ſociis Vlyſſis. ¶ Parte meæ uitæ. Aliqua parte meorum annorũ. ¶ Si mõ dẽtur: Si modo accipiam ab aliquo huiuſmodi fructus obliuionem inducentes. ¶ Nec tu cõtuleris ur-
Læſtrigones. bes læſtrigonis unquã: Poſtquam poeta cõmemorauit breuiter Vlyſſis incõmoda:nunc illa cum ſuis cõparat:ut ex huiuſmodi comparatione maiora ſua eſſe probet q̃ Vlyſſis. Fuere autem Læſtrigones populi in extremo Italiæ Siciliam uerſus efferis moribus habitantes prius urbem formiarum inter Terracinã & ſinueſſam ut in meta. docet Ouidius: ad hos igitur peruenit Vlyſſes : miſitque Machaream cum duobus ſociis ad Antiphaten:qui uix cum altero fuga uitã ſeruauit: Sed orto bello una cum Vlyſſis naue effugit cætera ſociorum claſſe amiſſa. ¶ Nec unquam contuleris:Nec unquam comparaueris: quia Scythæ ſunt magis ſæui:Læſtrigones uero mitiores ipſis ſcythis. ¶ Gentibus:Populis ſcythiam & oram ponticam tenentibus:quos per iſtrum deſignat:quem dicit illos obire ¶ Obit:Circuit/tranſit. ¶ Obliqua aqua: Aqua danubii non recto : ſed flexuoſo curſu labenti per populos Scythiæ. ¶ Nec uincet cyclops. Confert
Polyphemus. adhuc Vlyſſis mala cum ſuis : Notum eſt/ quemadmodum Polyphemus Neptuni filius fuit ex Thoſa filia phorci:ad quem in Siciliam uenit Vlyſſes cum duodecim comitibus poſt multos caſus: hominem igitur ferum de loci ſitu:& hominum ritu ſciſcitatur : Ille poſt ſuperbum reſponſum : duos eius ſocios continuo deuorauit:aliosque deinceps: Tunc Vlyſſes pacis reconciliatione ſimulata uini cadum unum ex tribus: quos ſecum uexerat : ſitienti porrexit : Ebrius igitur ſomnum cœpit: cui Vlyſſes cum cæteris ſociis oculum unum:quem tottum ſub fronte gerebat:eruit:interfectarumque pelibus induti omnes : ex eius antro tuti digreſſi ſunt. ¶ Sæuum phylacem:Immanẽ illum regem ſcytharum:Legi romæ in uetuſtiſſimo codice piachen. ¶ Quota pars:Rara/uel nulla pars:& ad Polyphemum refertur : ut ſit ſenſus : Q ui cyclops ſolet eſſe rata uel nulla pars timoris præ illo:quem infert rex ſcythiæ philax. ¶ Scylla feris trunco:Scyllam Arceſilaus
Scyllæ fabula. tradit filiã fuiſſe phorci:& Hecates:Alii phorci & Crateidis nymphæ:Plynius Cratis fluminis:Alii phorbantis:& Hecates:unde phorbantias dicitur Steſicorus lamiæ:Hanc Glaucus marinus deus amauit:ꝓpter quod a Circæ in monſtrum marinum cõuerſa eſt:ut docet Ouidius libro decimoquarto metamorphoſeos. Eius
Scyllæ forma. formam ita deſcribit Circe apud Homerum in Odyſſea libro duodecimo monens Vlyſſem:Duo ſunt ſcopuli inquit:cacumen montes exuperat:in quod nemo mortalium aſcendit unquam: in medio ſcopulo ſpelunca erebi inſtar habitat illic ſcylla monſtrum imane:cui præter deum occurreret nemo:aſpectu triſtis duodecim habet pedes : colla prælonga ſex: totidem capita: dentes triplici ſerie pectinatos:capita exerens belluas ingẽtes piſcatur : Maro etiam noſter in libro tertio. Aeneidos eam ita deſcribit. Prima hominis facies & pulchro pectore uirgo Pube tenus:poſtrema immani corpore piſtrix Delphinum caudas utero:commiſſa luporum. Re uera autem ſcopulus eſt in freto Siculo ut ſcribit Plinius libro tertio Saluſtius item dixit eẽ ſaxum ingens humanam habens effigiem parte ſuperiori : inferiori uero plures habere ſcopulos ſub radicibus cauernoſos : ubi canum latratus : & ululatus luporum unda refracta repreſentat. Seruius quoque putat canes & lupos ex ſcylla natos fuiſſe iccirco hoc totum fingi : quia ipſa loca plena ſunt monſtris marinis : & ſaxorum aſperitas illic imitatur canum latratus : Scylla igitur in monſtrum horrendum conuerſa : memor ueneficiorum Circes Vlyſſem omnibus ſociis ſpoliauit dicente Ouidio in lib. metamorphoſeos:Scylla loco manſit quumque eſt data copia primum In circes odium ſociis ſpoliauit Vlyſſem:& Vergilius. Quid loquar aut ſcyllam niſi quam fama ſecuta eſt Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris Dulichias uexaſſe rates:& gurgite in alto Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis. ¶ Qum latret:Q um in Vliſſem ſæuiat ſolo latratu:Monſtris feris. Canibus & monſtris marinis : legitur etiam ferox/ut ſit ſcylla ferox.
Inguina. ¶ Ab inguine trunco:Ab inguine ſeparato forma a reliqua parte corporis:id enim ſolum fuit refertum capitibus caninis: Vterus enim(ut eſt apud Vergilium)Lupi formam tenuit:cui inguen iunctum fuit:Inguina enim ſummæ coxæ partes dicuntur:ab inguine igitur trunco dixit:quoniam Scyllæ Inguina trunca erãt forma humana/& ab ea ſeparata:cui habebat commiſſa monſtra. Ouidius libro decimoquarto metamorphoſeos elegantiſſime. Et corpus quærens femorum crurumque pedumque Cerbereos rictus pro partibus inuenit illis. Statque canum rabies ſubiectaq; terga ferarum. Inguinibus truncis:uteroque extante coercet.
heniochi ¶ Endochiæ nobis: Emenda & lege Heniochæ nobis : Fuere autem Heniochi populi in ora maris Euxini

in Colchica regione montoſa & importuoſa:qum eorum ora Caucaſi pars ſitiſ latrocinijs maritimis uixere. Dicti autem ſunt ab Heniochis id eſt ab aurigis:nam (ut ſcribit Strabo) Lacões Heniochiam tenuere:quorum duces Rhecas & Amphiſtratus fuere Caſtoris & pollucis aurigæ:unde Heniochi (ut par eſt) ex his ſunt nominati:Lucanus.Me marte feroces Heniochi: Per rates ergo Heniochas deſignat poeta piratas Heniochorum populorum a quibus ſe fortunis exutum innuit:aut captum fortaſſe:ſed pecunia redemptum ut ſtatim dicemus. ¶ Nec potes conferre: Nec potes comparare. ¶ Carybdin: Carybdis (ut ſcribit Seruius) fœmina fuit uoraciſſima:quæ quia boues Herculis rapuit: a Ioue fulminata eſt: & in mare præcipitata: ubi ſeruat naturam:nam ſorbet uniuerſa: & ſecundum Saluſtium ea circa Taurominitanum egerit littus. Cicero in philippicis: Carybdis: quæ ſi fuit animal fuit unum:Scylla autem in Italia eſt: Carybdis in Sicilia. De Carybdi etiam in odyſſea Circe apud Homerum ita Vlyſſem alloquitur: Tremenda carybdis ter nigrãtem undam & abſorbet & eructat:qum attrahit aquam caueto: nam ne ipſe quidem Neptunus liberare te poſſet:ad Scyllam impelle nauim:ſex ex tuis tantum deuorabit:quos perdere ſatius eſt q̃ omnes. ¶ Achæis infeſtis: Populis illis infeſtantibus totam hanc oram ponticam. Fuere autem achæi etiam in ora pontica:ut docet his uerbis pomponius:Reliqua eius feræ inculteque gentes uaſto mari aſſidentes tenent Menanclea. Terreſtria: Sexolitæ. Coraxi:Cleptirophagi. Heniochi: Achæi. Et Plynius rurſus inquit. In littore portus achæorum. Scribit Strabo libro undecimo in ora maritima magna ex parte importuoſa: qum Caucaſi pars ſit ſuiſſeque Achæos & zygos ac Heniochos: qui ex maritimis latrocinijs uiuebant habebantque lembos exiles arctos leues uigintiquinque hominum capaces:raroſque triginta ſuſcepiſſe: hos autem Lembos græci Camaras nocauerunt. Tradunt autẽ phthiotas Achæos ex Iaſonis exercitu Achiam hanc habitaſſe. Ex his itaque lembis claſſem comparantes:& interdum ad naues onerarias:interdum ad regionem/uel urbem aliquam nauigantes mari dominantur: Boſphorani eos nonnunquam in ſtationibus accipiunt & commeatus: ac uendendæ prædæ copiam ſuppeditant:hi qum domum repetunt:& ultra nauigare non poſſunt:lembos humeris impoſitos in ſiluas referunt in quibus habitantes tenue ſolum arant. Rurſum qum nauigandi tempus adeſt:eos in mare deferunt:idem faciunt in alienam:nam loca ſiluoſa nota habent: ubi abſconditis lembis ipſi noctu nonnunq̃ interdum pedibus errant capiendorum hominum gratia:quos qum cœperint facile redemptitios faciunt:nam inter redeundum rem omnem his ſignificant:qui illos amiſerunt:in locis itaque quæ ſunt principibus ſubdita qui iniuriam accepere:aliquid præſidium ab his habent: qui ſæpe illos inſecuti lembos atque piratas capiunt. ¶ Epotet:Abſorbeat. ¶ Vomat:Eijciat. ¶ Qui quamquam dextra regione: Qui Achæi quamuis magis infeſtent dextrum littus pontici maris:non tamen relinquit intactam oram Tomitanam: intrantibus enim mare ponticum a ſiniſtra erat Tomos:a dextra uero aliud littus:quod claſſe Achæi infeſtabant. ¶ Licentius: Maiore licentia prædandi. Errent: Vagentur claſſibus. ¶ Latus hoc:Hanc oram noſtram: quæ eſt in læua parte maris Euxini. ¶ Hic agri infrondes:In Scythia ubi exulo ſunt agri ſine ullis frondibus & arboribus. Commemorat autem alia incõmoda:ut mala ſua conferat:& præferat malis Vlyſſis. ¶ Infrondes:Sine frondibus. ¶ Hic ſpicula tincta uenenis:In Scythia etiam ſagittarum ſpicula inficiunt uenenis ut dictum eſt ſupra. ¶ Vel pediti peruia:Quia congelatur mare nimio frigore ſeptẽtrionali:cui ſubiacet. ¶ Reddit hiems: Facit hiemis aſperitas. ¶ Et qua:Et ea parte. ¶ Pulſis undis:Impulſo mari remorum agitatione. ¶ Siccus uiator: Viator per congelatum mare incedens ſiccis pedibus & nõ madefactis aqua ut prius. ¶ Contẽpta naue. Neglecto nauis uſu. ¶ Iſtinc:Roma. ¶ Qui fert:Ille qui patitur. ¶ Aſperiora fide. Duriora q̃ ut credantur Quantum inquit miſer eſt ille qui patitur etiam maiora his quæ non creduntur. ¶ Crede tamen:Tamẽ exiſtima ita eẽ ut dicitur. ¶ Cauſas nec te neſcire ſinemus. Aperiemus etiam huius rei cauſas & ratiões. ¶ Cur horrida hiems:Cur hibernum tempus aſperũ. ¶ Duret mare:Mare congelet. ¶ Proxima ſunt nobis:Sunt nobis ualde uicina. ¶ Sidera præbentia formam plauſtri:Septẽtriones dicit. Sidus enim quod a figura poſituraq; ipſa ſimile plauſtri uidetur latini a bubus iunctis ſeptentriones appellauerunt: id eſt a ſeptem ſtellis: ex quibus quaſi iuncti Triones figurantur. Triones autem. M. Varro ruſtico certo uocabulo boues appellatos ſcribit: quaſi Terriones: hoc eſt arandæ colendæque terræ idoneos. Ac propterea hæ ſeptem ſtellæ Triones appellatæ ſunt: quia ita ſunt ſitæ: ut ternæ ſtellæ proximæ quæque inter ſeſe faciant Trigona id eſt Triquetras figuras. ¶ Et quæ habent præcipuum frigus: Et quæ ſidera infeſtantur maximo frigore: Duplicem autem cauſam aſſignat hic Ouidius cur mare ponticum ita aſperrime congeletur: prima cauſa eſt. quia regio illa eſt aquilonibus & ſeptentrionibus proxima. Secũda cauſa eſt:quia multa flumina cir-

Carybdis.

Achæi.

Septẽtriones.

Triones.

Cur mare põticum cõgelat.

Nec potes infeſtis conferre charybdin achæis
Ter licet epotet:ter uomat illa fretum.
Qui q̃q̃ dextra regione licentius errent.
Securũ latus hoc non tamen eſſe ſinunt.
Hic agri infrondes:hic ſpicula tincta uenenis:
Hic freta uel pediti peruia reddit hyems.
Et qua remus iter pulſis modo fecerat undis:
Siccus contempta naue uiator eat.
Qui ueniunt iſtinc uix uos ea credere dicunt:
Quam miſer eſt qui fert aſperiora fide.
Crede tamen. nec te cauſam neſcire ſinemus:
Horrida ſarmaticum cur mare duret hyems
Proxima ſunt nobis plauſtri p̃bẽtia formam:
Et quæ præcipuum ſidera frigus habent.

Axenos. citer quadraginta(ut libro ſeptimo ſcribit Strabo)pontum intrant Euxinum:Id enim mare prius nulli pa
tuit nauigationi:& proinde Axenon:id eſt inhoſpitalem appellarunt propter tempeſtuoſa & per hyemes in
terclusa loca:& accolarum immanitatem maxime Scytharum hoſpites immolare ſolitorum : & humanis
Euxinus. ueſcentium carnibus. Nouiſſime autem quum Iones in littore urbes condidiſſent. Euxinum Idēſt benignum
pontus. hoſpitem uocare cœperunt:pontum autem per excellentiam appellauerunt:ſicut per poetam Homerum in
Venti oēs telligimus. Ilium enim prius homines ut quendam Occeanum arbitrati ſunt. ¶ Hic oritur boreas: In hac re
frigidi. gione ſeptentrionali Boreas naſcitur : & flare inci

Hic oritur boreas oræq; domeſticus huic eſt.
Et ſumit uires a propiore loco.
At notus aduerſo tepidus qui ſpirat ab axe
Eſt procul:& rarus languidiorq; uenit.
Adde quod hic clauſo miſcent̄ flumina pōto:
Vimq; fretum multo perdit ab amne ſuam:

pit uehementius : Venti autem omnes frigidi ſunt:
ut docet Ariſtoteles:& potiſſimum Aquilones:qui
ſpirant a ſeptentrione:& ideo nobis frigidiſſimi:co
Cur i pon limus enim propius:immo iuxta ipſos Septentrio
to æſtus nes:Cur autem in ponto intentius & æſtus & frigo
& frigora ra fiant:ita docet Ariſtoteles i problemati. An quia
intēſius aer regionis illius ſua craſſitudine nec hyeme tepe
fiāt. ſcere:nec æſtate refrigerari poteſt. An propter uariū
ſolis curſum:recedit enim per hiemem : accedit per
Cur Au æſtatem. ¶ Oræque domeſticus huic eſt: Et eſt pro
ſtri frigidi pinquus huic regioni:quam ego incolo. ¶ Et ſumit uires a propiore loco:Et quia propinquior eſt:eo uehe
in africa hementius infeſtat regionem iſtam. Vnde ab Ariſtotele cauſa aſſignatur hæc Cur auſtri frigidi in Africa
ſunt. ſint Q uia ut nobis Aquilonum origo : ſic Africæ auſtrorum propior eſt. Nam ſi flatus per anguſtum ex
trudi ſolent:propioribus certe frigidiores occurrent propter uehementiam ſui motus:quam diffundi hebe
tatique neceſſe eſt:quum ſe longius protrahit:qua de cauſa Aquilones frigidi apud nos ſunt : colimus enim
prope ſeptentriones Auſtri uero languidiores ſunt in ſeptentrione:quia longo interuallo locorum hebeta
tur. ¶ At notus tepidus:Sed auſter calidus ideo quia per meridiem regionem calidam tranſit: Nam uenti
Axis. omnes(ut diximus)ſunt ſua natura frigidi. ¶ Ab axe aduerſo:A ſeptentrione oppoſito : Axis enim eſt di
menſio illa quæ totius oſtenditur ſphæræ:quum ex utriſque partibus eius ad extremam circunductionem re
Poli. ctæ:ut uirgulæ perducuntur:huius autem cacumina:quibus maxime ſphæra nititur : poli appellantur : quo
rum alter ad aquilonem ſpectans Boreus:alter oppoſitus auſtro. Notus eſt dictus : hæc hyginus : Apuleius
de mūdo ita etiam ſcribit:Eos polos dicimus:a quibus ueluti a Cardinibus directio quædam profecta Axis
eſt dictus diuiſor & diſcriminator mundi orbem terræ in medietate conſtituens. Verum hi uertices : quos
immobiles diximus ita ſunt:ut ſupra caput alter appareat ex parte boreæ qui ſeptentrionalis uocatur: alter
Antarcticus humo tegitur humidis & auſtrinis uaporibus mollis. ¶ Eſt procul:Longe diſtat a ſeptentriona
li:& pontica regione: quam habito. ¶ Et rarus : Et minus uiolentus modicus & raro ſpirans: ac quaſi cum
quodam interuallo. ¶ Languidiorque. Et debilior propter locorum diſtantiam: qua impetus ille elanceſcit.
Scribit Diodorus Siculus in calce libri primi. Notum apud nos pluuias afferre:Ethiopibus ſerenitatem . Ec
Aqua ma uentos quoque boreæ in Europa eſſe uehementes in illius uero regionibus remiſſos. ¶ Adde q; hic clauſos
rina non Scribit Macrobius aquam marinam nunquam gelu contrahi. Herodotus uero contra omnium ferme: qui
cōgela hæc quæſierūt opinionem ſcripſit mare boſphoricum:quod & Cimerium appellat: earumq; partium mare
ſcit. omne quod Syticum dicitid gelu conſtringi & conſiſtere:aliter eſt ac putatur:in illis enim regionibus plu
rimum eſt fluuiorum & paludum in ipſa maria influentium:Superficies maris:cui dulces aquæ innatant cō
gelaſcit:& incolumi aqua marina uidetur in mari gelu:ſed de aduenis undis coactum: Hoc & in ponto fieri
uidemus:in quo fruſtra quædam feruntur contracta de fluuialium : uel paluſtrium undarum multitudine
in quas licet frigore concreta tamen ſunt natantia:quaſi leuariora marina : plurimum autem aquarum ratiū
influere ponto:& totam ſuperficiem eius infectam eſſe dulci liquore:propter quod dixit Saluſtius Mare pō
ticum dulcius : q̄ cætera : Q uod ſi in pontum uel paleas:uel ligna : ſeu quæcunque alia natantia proieceris:
foras extra pontum feruntur in propontidem:atque ita in mare quod alluit Aſiæ oram:quum conſtet in pon
tum influere maris aquam:non effluere de ponto. ¶ Ponto clauſo:Mari Euxino circunquaque littoribus ſe
pto:nec ullum alium meatum habenti:niſi propontidem. ¶ Perdit uim ſuam: Non eſt amarum: immo dul
Lycus. ce & congelatur contra maris naturam:Cæterum cur flumina congelātur:mare non : cauſam aſſignat Ge
lius libro decimoſexto. capite octauo. ¶ Huc lycus influit : Lycus fluuius labitur in hoc mare ponti
cum : & ideo congelatur . Eſt autem lycus fluuius Armeniæ ut libro undecimo Strabo docet his uerbis:
Multi inquit amnes ſunt in Armenia: ſed clariſſimi phaſis & Lycus in mare ponticum exeuntes. Scribit Stra
bo amnes circiter quadraginta pontum intrare : ſed celebertimos eſſe Iſtrum : Tanain. Boriſthenem Hypa
Sagaris. nin Phaſin . Thermodonta & Halyn . ¶ Huc ſagaris : In ora pontica poſt Boſphori fauces & Rheſum
amnem pontumque calpas eſt Sagaris fluuius ortus in Phrygia:dictus a plæriſque (ut Solinus docet)San
garis:ſeu Sangarius. Exordium fecit maris Euxini ſinus:in quo oppidum Heraclea appoſitum lyco flumi
ni. Et Martianus ſcribit Bithyniam ab ortu Thraciæ aduerſam a ſagari flumine primos habitatores habe
Error cu re . Et paulopoſt . Deinc ponti ora : fauces boſphori : & amnem rheſum Sagarinque . Quare explodenda
iuſdā do eſt ſententia cuiuſdam noſtro æuo alioqui doctiſſimi : qui putauit Sagarim eum dici ab Ouidio : quem
ctiſſimi. ptolemæus Agarum appellat non longe a lyco : quum ab eodem autore in ora pontica dextra lycus &
Sagaris fuerint : in ſiniſtra uero Agarus & lyſcus : non lycus a Ptolemæo fuiſſe deſcribantur. Dicendum

erat potius a Ptolemæo Sagarim non agarum:ſed pro ſagato zagarum unius litteræ mutatione appellari.
¶ Peneuſq;:Legendum eſt penius non peneus:tum quia ſyllaba repugnat:tum quia peneus fluuius eſt theſaliæ nec in pontum fluit.Ouidius in met. Vocāt tempe:per quæ peneus ab imo & reliqua:penii autem fluminis in ora pontici littoris deſinentis ita meminit Plynius.A phaſide centum milia paſſuum gens Sannigarum:oppidum cygnus.Flumen & oppidum penius.Sunt qui eo in loco pro penio pityum reponant friuola ſatis ratione.Ego penium(ut in omnibus plynianis codicibus legitur)ſcribendum affirmo:quam lectionē hic etiam Ouidius cōfirmat: licet deprauate unius litteræ mutatione pro penio peneus hacten⁹ lectum fuerit.Non deſunt etiam qui paniſum ꝓ penio legendum putent in hoc Ouidii uerſu:cuius fluminis meminit Plynius ac Strabo:prior lectio magis placet. Penius fl. Locus plynii & ouidii reſtitutus.

Huc lyc⁹ huc ſagaris:peneuſq;:hypaniſq;:crateſq;
Influit:& crebro uertice tortus halys.
Partheniuſq; rapax:& uoluēs ſaxa cynaphes
Labitur:& nullo tardior amne tyras.
Et tu fœmineæ thermodon cognite turbæ:

¶ Hypaniſq;:Hypanis fluuius eſt Scythiæ ex magna palude profluens:ut docet Herodotus: Pomponius de eo ita ſcribit:Hypanis ex grandi palude oritur:quam matrem eius accolæ appellant:& diu qualis natus eſt defluit tantum non longe a mari ex paruo fonte:cui ex Ampheo cognomen eſt:adeo amaras aquas accipit:ut ipſe quoque iam ſui diſſimilis & non dulcis hinc defluat:& reliqua. Alter eſt Hypanis fluuius Indiæ:ut eſt autor Strabo. Hypanis. ¶ Crateſque: Cratem fluuium ad oram ponticam fluere hic innuit Ouidius:ego nihil compertum habeo:quare deprauatam hanc dictionem exiſtimo:& non crateſque:ſed coranxque fortaſſe melius a plæriſque legitur. Coranx enim fluuius eſt in ora pontica dextra non longe a Calpa:ut Ptolemæus docet: Sunt qui legant hypaniſq; nomaſque:ut Nomas fluuius ſit in Scythiam profluens:cuius ita meminit Valerius Flaccus libro quarto. Coranx. Nomas: Non ſeptemgemini memorem quas exitus iſtri. Quas tanais fluuiuſque lices / hypaniſque nomaſque. Addat opes:quantoſque ſinus mœoticā laxent. Aequora:flumineo ſic agmine fregit amari. Vim ſalis. Non deſunt qui etiam ita legant hipaniſque coretus. Eſt enim Coretus lacus Mœotis:ut docet Plynius libro quarto:uel eſt ſinus mœotis:ut alii uolunt. Alii legunt hypaniſque gerhuſq;:Eſt enim Gerhus fluuius:qui baſilidas:& nomadas ſeparat:de quo ita Plynius ſcribit.Recipit amnes bugen gerhum hypanim ex diuerſo uenientes tractu. Coretus. Gerhus. ¶ Crebro uertice:Denſis reuolutionibus:labitur enim non recto curſu:ſed flexuoſo. ¶ Tortus:Flexus & ſinuoſis recurſibus fluens. ¶ Halys:Halys fluuius eſt decurrēs a radicibus Tauri per Cataoniā Cappadociamque:ut ſcribit Plynius:Herodotus quoque eſt autor eum exire inter paphlagonas uerſus boream & in Euxinum pontum deſinere:ita enim ſcribit in primo.Si quidem imperium medicum ac lydum diſterminabat fluuius Halys:qui ex Armeno monte profluens primum cilicas:dehinc Mantienos: qui ſunt ad dexteram & phrygas:qui ſunt ad leuam: tum boreā uerſus tendens Syros: Cappadoces:paphlagoneſq; interfluit:Cappadoces a dextra:paphlagones a ſiniſtra perſtringens:ita flumen Halys cuncta fere ſuperiora aſiæ a mari:quod cypro obnoxium eſt:ad Euxinum uſque pontum dirimit.Dorſum omnis regionis longitudine quinq; dierum itineris:& reliqua. Halys. ¶ Partheniuſque rapax:Parthenius fluuius eſt paphlagonum carambi promontorio ſatis proximus:ut ſcribit Plynius:caditque in pōtum:ut in Argonautica docet Orpheus:& Strabo ſcribit poſt Teionticum oppidum eſſe parthenium amnem:qui per florida defertur:unde & nomen aſſecutus eſt:parthenon enim dicitur locus ubi habitant uirgines:ortum habet in paphaglonia:rapacem autem appellat propter eius curſum:qui omnia rapit & aufert. Partheni⁹ Parthenō ¶ Et uoluens ſaxa cynaphes:In aliis exemplaribus legitur niphates non cynaphes:Cynaphis enim fluminis nullam mentionem fieri uſquam inuenio: Niphates autem mons eſt in armenia Maſſio monti orientem uerſus imminens:ut docet Strabo libro undecimo.Eſt etiam fluuius:Lucanus. Armeniuſque tenens uoluentem ſaxa niphatem: Sunt qui eum mœdorum alii parthorum:nonnulli armeniorum:plærique Scytharum eſſe aſſerant. Niphates ¶ Et nullo tardior amne tyras:Tyras Scythiæ amnis eſt in oram ponti ſiniſtram defluens:qui oppido nomen impoſuit:meminit Plynius libro quarto:& Strabo libro ſeptimo ſcribens ab iſtro ad amnem Tyram nauigabilem dcccc. ſtadia eſſe:At medio in ſpacio duos eſſe ingentes lacus quorum unus ita aperitur:ut uice portus eo uti liceat:reliquus ore caret. Tyras. ¶ Tardior nullo amne:Pigrior nullo flumine:ſed aut ſuperior:aut par curſu:labitur enim magna celeritate. ¶ Et tu fœmineæ thermodō cognite turbæ:Thermodon(ut Dionyſius ſcribit) fluuius eſt:qui a monte Armenio delabitur:atq; inde uſque ad amazones celeri curſu proripitur: de quo ita ſcribit Plynius.In ora amnis Thermodon ortus ad caſtellum:quod uocant phanoriam:Et Pomponius docet poſt paphlagoniam Calybes fuiſſe proximos: hos autem habere amnes Halint & Thermodonta:fuere & amazonum caſtra:Et Strabo.Fluuius inquit Thermodon per Themiſcyræ cāpeſtria delabitur:itemq; alter uocatus Iris e phanoroea ueniens:Scribit Diodorus Siculus penes Thermodonta fluuium primo gentem Amazonum fuiſſe:quæ uiris ſimiles bellicis artibus uiribuſque corporis præſtabant:earum regina exercitu mulierum coacto exercuiſſe traditur:Eas militari diſciplina ac nonnullas ex uicinis gentibus expugnaſſe: Tradit etiam Plutarchus in pompeii uita Amazones in montibus habitaſſe:qui fluuio Thermodonti ſuperiacent. Scribit etiam Strabo Themiſcyram:campoſque Thermodonti proximos & imminentes montes amazonum ſedes fuiſſe:Vnde hic poeta Thermodonta dicit a turba fœminea hoc eſt ab amazonibus cognitum fuiſſe:qa illæ iuxta eum fluuium habitabant.Defluit autem Thermodō in mare ponticum. Vnde Valerius Flaccus in argonautica ita cecinit. Sæuaque thermodon medio ſale murmura uoluens. Thermodon. Amazonū gens.

gentes Danubii nomine immenſo aquarum auctu:& unde primum illyricũ alluit Iſtrum appellari ſexaginta amnibus receptis medio ferme eorum numero nauigabili in pontum uaſtis ſex fluminibus euoluit:ſcribit ẽt Pomponius Iſtrum Nilo minorẽ totidẽ tñ quot ille oſtiis in pontum fluere:Dionyſius quoq; tradit. Nullũ aliũ eſſe fluuiũ:qui aut magnitudine:aut aquarum copia:aut utilitate poſſit cum Nilo conferri. ¶ Copia tot laticũ:Copia tot aquarum fluuialiũ. ¶ Quas auget:Quas undas maris ipſa aqua tot fluminũ copia maiores reddit. ¶ Adulterat undas:Corrũpit & mutat maris naturã. ¶ Vires ſuas:Quæ ſunt ut nõ aſtringat gelu:ut dictum eſt. ¶ Quin ẽt ſtagno ſimilis:Non mõ inquit pp hæc flumina mare ponticum amittit uires ſuas: uerũ ẽt colorẽ:Eſt enim ſimilis colore lacui. Quærit Ariſtoteles in problemat. cur mare ponticũ candidius ſit:q̃ ægeũ:& inter reliquas rõnes eã aſſignat quã hic ẽt Ouidius exprimit:dicit.n.hoc iõ accidere q lacus oẽs q̃ mare candidiores ſunt: pontus aũt in lacus ſpeciem propemodum trãſit eo q multi in eũ fluuii effluunt:Nec uere mari ſolum cãdidior lacus eſt:uerũ ẽt fluuiis. Vñ pictores flumina pallida: mare cæruleum: Lacum candidũ pingere non inepte cõſueuere. ¶ Pigræq; paludi: Aquæ paluſtri nihil ſe mouenti. ¶ Cæruleus uix eſt: Vix retinet parum coloris proprii hoc eſt cærulei. ¶ Diluiturq;. Et iminuitur. ¶ Innatat freto. Natat ſuper aqua marina. ¶ Vnda dulcis:Aqua fluuialis. ¶ Leuiorq; marina ẽ: Cauſam aſſignat quare aqua dulcis inatat aquæ marinæ quia illa leuior eſt:Plynius. Dulces mari inuehunt leuiores haud dubie: Ideo & marinæ quarum natura grauior:magis inuecta ſuſtinent. Idem ẽt in libro problemat. docet Ariſtoteles:qum querit Cur in mari melius:q̃ in fluuiis natare poſſumus:dicit enim q qui natat ſedulo aquæ adnitendo natatus:adniti autem firmius ad id poſſumus: quod corpulentius eſt. At aqua marina fluuiali corpulentior eſt. craſſior enim eſt & ad renitendũ ualidior: hanc etiam ob cãm demerſi in mare plus temporis ualent tolerare:q̃ in fluuio ¶ Quæ proprium mixto de ſale pondus habet Quæ aqua marina habet grauedinem illam ppriã

Cur mare põticũ cãdidius q̃ ægeũ.

dulces aq̃ leuiores marinis.

Cur i mari m[illegible]ſ q̃ in fluuiis natam?

Copia tot laticum quas auget adulterat undas
Nec patitur uires æquor habere ſuas.
Quin etiam ſtagno ſimilis:pigræq; paludi:
Ceruleus uix eſt diluiturq; color.
Innatat unda freto dulcis: leuiorq; marina eſt:
Quæ proprium mixto de ſale põdus habet.
Si roget hoc aliqs:cur ſint narrata pedoni:
Quidue loqui certis iuuerit iſta modis.
Detinui dicam curas:tempuſq; feſelli.
Hunc fructum præſens attulit ora mihi.
Abfuimus ſolito dum ſcripſimus iſta dolore:
In mediis nec nos ſenſimus eſſe getis.
At tu non dubio cum theſea carmine laudes:
Materiæ titulos quin tueare tuæ.
Quẽq; refers imitare uirum uetat iſte pfecto
Tranquilli comitem temporis eſſe fidem.
Qui q̃q̃ eſt factis ingẽs & conditur a te
Vix tanto:quantus debuit ore cani.
Eſt tamen ex illo nobis imitabile quiddam.

ab ipſo mari mixto tamen aquis illis dulcibus:quaſi innuat aquas dulces innatare propter leuitatem:Marinas uero illis mixtas ſubſidere proprio & naturali pondere. ¶ De ſale mixto:De ſalſedine illa immixta marinis aquis:quæ eſt cauſa:ut aqua marina ponderoſior ſit. ¶ Si aliquis roget:Si quis te interroget o poeta alloquitur autem ſeipſum:deinde reſpondet. ¶ Cur hæc ſint narrata pedoni:Cur hæc Albinouano pedoni poetæ retttuleris de Scythia & de incommodis tuis. ¶ Quidue iuuerit:Et qd tibi profuerit. ¶ Loqui iſta: Iſta ſcribere. ¶ Certis modis:Veris modulationibus & carminibus minime mendacibus: Nam ſicut ſagittam certam appellamus:quæ figitur ubi dirigitur:ita uerſus certos dicimus:qui ea quæ dicuntur ſine mendatio exponunt:nec quemq̃ fallunt. ¶ Detinui dicam curas:Cauſam aſſignat:cur hæc pedoni narrauerit: quia ſcribendo animus occupatus a dolore malorum liber fuit. ¶ Tempuſq; feſelli:Et tẽpus elapſum fuit. Fallimus enim tempus:qum in aliquo occupati ſumus & illud obliuiſcimur:& ſic curas ponimus. ¶ Hunc fructum: Hanc utilitatem q curas detinui & tempus feſelli. ¶ Præſens ora:Hæc regio Scythica.in qua ſum: ¶ Abfuimus ſolito dolore:Dolorem conſuetũ depoſui hæc ſcribẽdo. ¶ At tu non dubio:Nunc ad pedonem uertit ſermonẽ:qui Theſei geſta carmine complectebat. ¶ Non dubio carmine:Carmine celebri:eleganti ac extra oẽm aleã & dubitationẽ ſuæ pſtãtiæ ac magnitudinis poſitũ:uel certe nõ dubio hoc eſt nõ dubiam laudem Theſei exponẽtis:ſed certã:uel nõ dubio:nõ mẽdaci:ſed uera oĩa de Theſeo cõtinentis. ¶ Titulos tuæ materiæ: Virtutes & fidẽ erga amicos tui Theſei:de quo tractat:Is enim pirithoum dr mira beniuolẽtia complexũ fuiſſe. ¶ Quin tueare:Cur nõ defendis illũ imitãdo exhibẽdo te mihi amico fidũ. ¶ Quẽ refers: Cuius Theſei geſta & laudes exponis. ¶ Virũ: Theſea. ¶ Vetat iſte pfecto Tranquilli comitẽ tpis eẽ fidẽ:Theſeus ſuo exẽplo demõſtrauit amico in aduerſis non in pſperis fidẽ pſtãdã:q ipſe ẽt amico in aduerſis ſemp affuit:ut uulgo legit:& fides amici in aduerſitatib' cognoſcit. ¶ Qui q̃q̃ eſt factis ingẽs: Qui Theſeus q̃uis rerum geſtarum gloria magnus habeat. ¶ Et cõditur a te uix tãto q̃tus habuit ore cani:Et a te celebrat tãto ore: & laudibus:q̃tis uix debuit cani:q̃ſi innuat maiores poetæ eſſe laudes pedonis:& carmẽ:quo Theſeũ celebrauit q̃ Theſei geſta:quæ per ſe clara:ẽt ſuis ſcriptis clariora reddunt. Ex quo magna eſt ipſius poetæ laus. Eſt autem ordo. Et conditur a te tanto ore:q̃tus uix debuit a te cani. Male autem ſentiunt qui aduerbium illud coniungunt cum uerbo conditur:ut dicat uix cõditur:eo enim modo Ouidius poetæ laudem deprimeret. ¶ Eſt tñ quiddam imitabile:Eſt tñ aliquid in quo Theſeum imitari poſſumus. ¶ Ex illo: Ex eo tuo Theſeo.

¶Dum tua peruenit:Dum tua ad me epiſtola perlata eſt.¶Dum littera noſtra recurrens: Dum itidem mea epiſtola ad te perferenda.¶Per meat:Perlabitur.¶Temporis officium:Senſus eſt.Debemus afflictos conſolari certis & ſuis temporibus:qum homines dolent: non autem quãdo iam dolor abiit.¶Temporis certi: Temporis ſui & conuenientis.¶Officiũ eſt:Amici munus eſt.¶Dicere ſolatia: Verba conſolatoria afferre.¶Dum dolor in curſu eſt:Dum ſæuit dolor.¶Dum petit æger opem: Dum q dolet indiget conſolatione.¶At qum longa dies:At qum diuturnitas tẽporis.¶Sedauit uulnera mentis:Dolorẽ animi leniuit.¶Intẽpeſtiue mouet:Tempore nõ ſuo & minime cõuenienti agitat & tractat.¶Qui mouet illa:Qui ea uulnera obducta/& dolorẽ iã pœne obliuioni traditum uexat/& in memoriam adducit conſolãdo.¶Atq utinam uerum tibi uenerit omen: Atq utinã uerũ tibi augurium afferam/nunciãdo hæc quæ ſubiũgit poeta.¶Cõiugio nouo:Nuper noua ducta uxore.

Dum tua peruenit dũ littera noſtra recurrens
Tot maria & terras permeat:annus abit.
Temporis officium ſolatia dicere certi eſt:
Dum dolor in curſu eſt:dum petit æger opẽ.
At cum longa dies ſedauit uulnera mentis:
Intempeſtiue qui mouet illa mouet.
Adde quod (atq utinã uerũ tibi uenerit omẽ)
Coniugio fœlix iã potes eſſe nouo.

¶Ad Tuticanum.

Q Vominus in noſtris ponaris amice libellis:
Nominis efficitur cõditione tui.
Aſt ego non alium prius hoc dignarer honore.
Eſt aliquis noſtrum ſi modo carmen honor.
Lex pedis officio:fortunaque nominis obſtat:
Quaq meos adeas eſt uia nulla modos.
Nã pudet in geminos ita nomẽ ſcidere uerſus:
Deſinat ut prior hoc incipiat q minor.
Et pudeat:ſi te qua ſyllaba parte moretur:
Arctius appellem tuticanum q uocem.
Et potes in uerſum tuticani more uenire:
Fiat ut e longa ſyllaba prima breuis.
Aut ut ducatur:quæ nunc correptius exit:
Et ſit porrecta longa ſecunda mora.
His ego ſi uitiis auſim corrumpere nomen:
Rideat:& merito pectus habere neget.

¶In.xii.Epiſtolam Enarratio.

Q Vominus in noſtris: Ad Tuticanũ ſcribens poeta cauſam aſſignat: cur nullã eius mentionem fecit in libris ſuis.Deinde commemorat amicitiam/quæ ſibi cum illo fuit uſq ad eam ætatẽ ſemper arctiſſima:poſtremo illum rogat: ut apud principẽ tueat ac iuuet partes ſuas.¶Quominus ponaris: Vt nõ ſcribaris & nomineris.¶Cõditiõe tui nominis:Qualitate & forte tui nominis: quod non poteſt in uerſu poni ſyllabis repugnantibus:ut ſtatim ſubdit.¶Alium: Aliam perſonã.¶Dignarer:Dignum iudicarem.¶Hoc honore:Hac laude ſcilicet nomen tuum ponendo in libellis meis.¶Si modo eſt aliquis honos:Si modo ẽ gloria aliqua.¶Noſtrum carmen:Noſtra deſcriptio. Hoc autem dicit/ut arrogantiam euitet: ne ſibi nimium uideatur aſſumere.¶Lex pedis: Lex & ratio metricæ quæ non patitur in uerſu exametro/ & pentametro poni alios pedes:q̃ Dactylũ & ſpondeũ:& aliquãdo Trocheũ in fine.¶Obſtat officio:Aduerſatur & repugnat officio meo: quod erat/ut te nominarem. Vel ſit ordo. Lex ſcilicet metrica obſtat officio pedis.¶Fortũa q nominis:Et ſors nominis tui/quod es adeptus.¶Qua adeas meos modos:Qua nomẽ tuum ponatur in meis carminibus.¶Nam pudet: Nam dedecus uidetur.¶In geminos uerſus: In duos uerſus ponendo in calce exametri partem nominis tui priorem ſcilicet Tuti:& alteram in principio pentametri ſcilicet canus.¶Ita ſcindere nomen:Ita nomen tuum diuidere.¶Deſinat ut prior hoc: Vt prior uerſus id eſt exameter terminet & finiat in hoc tuum nomen ſcilicet in tuti.¶Incipiat q minor:Et ut minor uerſus/hoc eſt pentameter incipiat a reliqua parte tui nominis ſcilicet a Canus.¶Et pudeat:Et erubeſcam etiam ſi uoluero nomen tuum integrum ponere nec diuidere.¶Qua ſyllaba parte moretur: Ea parte: qua ſyllaba producatur.¶Arctius appellem: Strictius & breuius nominem ponendo ſyllabam breuem:quæ naturaliter produci debet.¶Tuticanum q uocem:Hoc enim modo poeta penultimam ſyllabam:quæ eſt longa corriperet.¶Et potes uenire in uerſum? Et nomen tuum poteſt ita poni in uerſu:ut ſequitur.¶Tuticani more: Eo more:quo hic ponitur hæc dictio:in qua prima nominis ſyllaba breuis poneretur:qum ſit longa.Quare oſtendit neceſſe eſſe aut primã ſyllabam nominis corripere contra naturam:aut penultimam.¶Fiat breuis:Corripiatur.¶E longa.Qum ſit producta.¶Vt ſyllaba prima:Vt huius nominis Tuticani prima ſyllaba.¶Aut ut ducatur: Aut ut producatur.¶Quæ nunc correptius exit:Ea ſyllaba antepenultima ſcilicet ti:quæ nunc corripitur.¶Et ſecunda: Hoc eſt ſecunda huius nominis ſyllaba ſcilicet ti.¶Sit longa:Ponatur longa.¶Porrecta mora: Producto tempore:& prolatione.Nam unaquæq ſyllaba lõga duo habet tempora:breuis uero unum tantum.¶His uitiis:Ponendo longam pro breui:& e contra.¶Corrumpere:Incongrue & inconcinne ponere.¶Rideat: Deludat.¶Pectus habere:Habere cor & mentem:cuius ſedes (ut pleriq philoſophi uoluere) eſt in pectore: ad quam ſenſus ex omni corporis parte conueniunt:ubi uis rationis & intelligentiæ uerſatur: unde qũ poe-

Mẽtis ſedes in pectore

eſſe in me durum. ¶ Per ſuperos: Per Cæſares Tiberium ſcilicet & liberos. ¶ Certiſſimus: Indubitatiſſimus. ¶ ille: Tiberius ſcilicet. ¶ Aſſidue creuit: Semper eſt auctus. ¶ Conſtanti pietate: Firmo & indubitato amore. ¶ Profugum: Me exulem. ¶ Ne aura ſperata: Ne fauor tuus/ uel reditus ſpes mea. ¶ Deſerat ratem: Me deſtituat. Loquitur autem Metaphorice. ¶ Quid mandem: Quid tibi iniungam. ¶ Niſi dicere uix eſt: Niſi eſt difficile hoc exponere. ¶ Si modo qui periit: Si modo ego/ qui iam perii: quia exul ſum tanq̄ mortuus: hoc autem dicit corrigendo ſe: quia dixerat in ſuperiori carmine/ peream niſi dicere uix eſt. ¶ Nec quid agam inuenio: Nec reperio quid mihi iniungendum tibi ſit. ¶ Velimue: Et a te petam. ¶ Mea utilitas: Quid mihi expediat. ¶ Miſeros: Infœlices/ & affectos aliqua calamitate. ¶ Prudētia: Vir⁹ illa/ quæ deſpicit quid agēdum/ quidue dicēdū/ & e cōtra: Videmus enim hoc uſu uenire: ut animo conſternati quid in dubiis cōſiliis capiundū ſit/ non intelligant. ¶ Et ſenſus: Et intelligentia. ¶ Cum re: Cum fortunis & utilitate. ¶ Conſiliumq;: Et deliberatio. ¶ Ipſe precor quæras: Precor/ ut tu ipſe inquiras. ¶ Qua ſim tibi parte iuuandus: Quomodo poſſis mihi opem ferre: aut in qua re. ¶ Quoue uado: Et quo loco tuto: ſic etiā dicimus rem eē in uado: quum eſt in loco tuto: Sunt qui legant nō uado/ ſed modo: in pleriſq; exemplaribus legitur etiam uide nō uado: ut ſit ordo. Et uide quo ſcilicet modo & reliqua. ¶ Facias uiam: Debeas peruenire. ¶ Ad mea uota: Ad deſiderium meum/ quod eſt/ ut reducat/ aut transferat in exilium mitius.

Tu modo p ſuperos: quoq; certiſſimus ille eſt:
Quo tuus aſſidue principe creuit honor.
Effice conſtanti profugum pietate tuendo:
Ne ſperata meam deſerat aura ratem.
Quid mandē quæris: peream: niſi dicere uix eſt:
Si modo qui periit ille perire poteſt.
Nec qd agā inuenio: nec quid nolimue: uelíue
Nec ſatis utilitas eſt mea nota mihi.
Crede mihi: miſeros prudentia prima relinqt:
Et ſenſus cum re conſiliumq; fugit.
Ipſe pcor quæras qua ſim tibi parte iuuādus:
Quoue uiam facias ad mea uota uado.

¶ Ad Charum.

O Mihi non dubios inter memorande ſodales:
Qui qd es id uere chare uocaris: aue
Vnde ſalutaris color hic tibi protinus index:
Et ſtructura mei carminis eſſe poteſt.
Nō quia mirifica ē: ſed quod nō publica certe:
Qualis enim cunq; eſt non latet eſſe meam.
Ipſe quoq; ut chartæ titulum de frōte reuelas:
Quod ſit opus uideor dicere poſſe tuum.
Quamlibet in multis poſitus noſcere libellis:
Perq; obſeruatas inueniere notas.
Produnt autorem uires: quas hercule dignas
Nouimus: atq; illi quem canis eſſe pares.
Et mea muſa poteſt proprio deprehēſa colore

¶ In .xiii. Epiſtolam Enarratio.

O Mihi non dubios: Ad amicum nomine Charum poetam & Cæſarum præceptorem ſcribens poeta/ primo dicit eum poſſe intelligere ex chartæ colore/ & carminis ſtructura unde hæc epiſtola ueniat: quemadmodum ipſe quoq; cognoſceret eius carmen ex ſtilo etiam ſi nō apponeret Titulū: poſtea ſubdit ſe carmen etiā compoſuiſſe lingua getica in laudem Auguſti/ Liuiæ/ & liberorū: quæ quum Getis legiſſet: quidā affirmauit fore/ ut a Cæſare carminis eius cauſa in patriam reſtitueret. Poſtremo eum per amicitiam rogat: ut quum iam agatur ſextus annus: quo exulat/ uelit procurare: ut ſaltem in locum faciliorem traducatur. ¶ Inter non dubios ſodales: Inter ſocios non dubiæ: ſed certe fidei. ¶ Qui uocaris id uere quod es: Qui appellaris charus: quum uere ſis hoc dignus nomine. Charum enim (ut ſcribit Cicero in primo de natura deorum) uerbum eſt amoris: ex quo amicitiæ nomen eſt deductum. ¶ Vnde ſalutaris: A quo ſalus ad te mittitur de more ſcribētiū in principio huius epiſtolæ. ¶ Color hic: Hæc ſcribēdi qualitas. Vnde etiā colores rhetoricos appellamus ipſas qualitates & ſpecies dicēdi: uel certe (quod magis placet) color chartæ attritæ & ſqualētis attrectātiū manibus/ & ferētiū hāc ipſam epiſtolā e lōginquis regionibus: lr̄æ enim (ut uidemus) quo lōgius pferunt: eo reddunt magis decoloratæ. ¶ Tibi ptinus poteſt eē index: Subito tibi poteſt indicare. ¶ Et ſtructura mei carminis: Et cōpoſitio mei uerſus. ¶ Nō quia mirifica eſt: Nō quia hæc ſtructura eſt laudabilis & mira. ¶ Sed quod nō publica certe: Sed ꝙ certe nō eſt talis: ut dignā exiſtimē/ quæ in publicū pdire debeat: quæ. n. in publicū edūtur: ſolent caſtigatiſſima emitti: ut criticos/ & rōchos deriſorū nō timeāt. ¶ Qualiſcūq; eſt: Qualiſcūq; eſt hæc mea ſtructura: hoc eſt uel nō mirifica nec digna in publicū uenire. ¶ Nō latet eē meā: Non te fugit eē a me cōpoſitā. ¶ Ipſe quoq; ut reuelas: Quāuis tu quoq; amoueas. ¶ Titulū de fronte chartæ: Nomē tuū de prima facie & pagina. ¶ Quod ſit op⁹ tuū: Quod opus ſit a te cōpoſitū. ¶ Videor poſſe dicere: Videor poſſe ītelligere: q ſtilū tuū & carminis ſtructurā cognoſco. ¶ Noſcere: Cognoſcere op⁹ tuū. ¶ Per notas obſeruatas: Per ſigna q̄dā a me dep̄hēſa. ¶ Inuenieſ: Cognoſceris. ¶ Produnt autorē uires. ¶ Carminis tui ſublimitas manifeſtat facile tuum ſcribendi genus. ¶ Quas hercule dignas nouimus: Quas cognouimus eſſe dignas eo uiro cuius laudes & geſta deſcribis. ¶ Et mea muſa poteſt: Sicut tu cognoſcens carminis magnitudinem: ita & ego poſſum cognoſci propria qualitate carminis obnoxii multis uitiis.

Charum

Inſignis uitiis forſitan eſſe ſuis.
Tam mala therſiten prohibebat forma latere:
Quam pulchra nireus conſpiciendus erat.
Nec te mirari: ſi ſunt uitioſa: decebit
Carmina quæ faciam pœne poeta getes.
Ah pudet: & ſcripſi getico ſermone libellum:
Structaq; ſunt noſtris barbara uerba modis.
Et placui: gratare mihi: cœpiq; poetæ
Inter inhumanos nomen habere getas.
Materiam quæris: laudes de cæſare dixi;
Adiuta eſt nouitas numine noſtra dei.
Nam patris auguſti docui mortale fuiſſe
Corpus: in æthereas nomen abiiſſe domos.
Eſſe parem uirtute patri: qui frena rogatus
Sæpe recuſati cœperit imperii.
Eſſe pudicarum ueſtam te liuia matrum:
Ambiguum eſt nato dignior an ne uiro.
Eſſe duos iuuenes firma adiumenta parentis:
Cui dederint animi pignora certa ſui.
Hæc ubi non patria perlegi ſcripta camœna:
Venit & ad digitos ultima charta meos.
Et caput & plenas omnes mouere pharetras:
Et longum getico murmur in ore fuit.
Atq; aliquis ſcribas hæc cum de cæſare dixit:
Cæſaris imperio reſtituendus eris.
Ille quidem dixit: ſed me iam chare niuali
Sexta relegatum bruma ſub axe uidet.
Carmina nil pſunt: nocuerūt carmina quōdā:
Primaq; iam miſeræ cauſa fuere fugæ.

¶ Tam mala therſiten: Therſites fuit ualde deformis: ut in enarrationibus noſtris in Ouidii ſecundum de re-
medio amoris diximus: erat autem ob deformitatem maxime notus in exercitu græcorum: quemadmodū
etiam eius carmen poeta dicit cognitum eſſe ſuis uitiis: ex quo colligit rem aliquam poſſe fieri notam non
minus ſua excellenti pulchritudine: quam turpitudine. ¶ Quam pulchra nireus: Nireus charopei filius fuit/ &
Aglaies ex Sime inſula ad bellum troianum profectus: omnium pulcherrimum illū fuiſſe ſcribit Homerus
libro ſecundo iliados præter Achillem: Ouidius libro ſecundo de arte amandi. Sit licet antiquo nireus ada-
matus homero: ubi de Nireo plura dixim⁹. ¶ Si ſunt
uitioſa: Si ſunt plurimis uitiis referta. ¶ Quæ faciaꝫ
pœne poeta getes: Quæ ego quaſi poeta barbarus
compono: nam lingua getica nunc cœpi carmina
componere. ¶ Getico ſermone: Lingua ſcythica.
¶ Sunt ſtructa: Sunt compoſita. ¶ Noſtris modis:
Latinis rythmis/ & numeris: quibus utimur in car-
minibus latinis. ¶ Barbara uerba: Verba Getica.
¶ Et placui: Et a getis laudari ſum cœptus hanc ob
cauſam. ¶ Gratare mihi: Mihi gratulare. ¶ Nomen
poetæ: Nomen uatis. ¶ Inhumanos: Feros. ¶ Mate-
riam quæris: Interrogas/ quæ ſit materia: quam cō-
plexus ſum ſermōe getico. ¶ De Cæſare: De Augu-
ſto Cæſare ¶ Noſtra nouitas: Noſtrum nouum ſcri-
bendi genus: quia nunquam antea ſcripſi hoc gene-
re ſermonis. ¶ Numine dei: Numine Cæſaris Augu-
ſti: legitur etiam munere dei. ¶ Patris Auguſti: Au-
guſti Cæſaris patris patriæ. ¶ In æthereas domos: In
plagam cœleſtem. ¶ Nomē: Animam Auguſti Cæ-
ſaris defuncti. ¶ Eſſe parem uirtute patri: Docui eti-
am uirtute non inferiorem eſſe Tiberium patri Cæ-
ſari Auguſto. ¶ Qui frena rogatus: Qui Tiberius
diu ſummam imperii recuſauit ut docet Tranquil-
lus. ¶ Eſſe ueſtam: Et docui etiam in libello meo cō-
poſito lingua getica te Liuiam Cæſaris uxorem eſ-
ſe alteram deam Veſtam & pudicitiæ ſpecimen in-
ter matronas. ¶ Matrum pudicarum: caſtarum ma-
tronarum: quaſi dicat/ quemadmodum uirginum
dea eſt ueſta: ſic matronarum dea eſt Liuia. ¶ Nato
dignior: Dignior ſit filio Tiberio. ¶ An ne uiro: An
ſit dignior marito Auguſto: ea enim ſua amplitu-
dine cum utroque certat. ¶ Eſſe duos iuuenes: Di-
xi etiam in eodem libello eſſe duos adoleſcētes ger-
manicum ſcilicet iuniorem filiū Druſi priuigni Au-
guſti: & per adoptionem Tiberii filium ut diximus
& Druſum eiuſdem Tiberii filium naturalem. ¶ Fir-
ma adiumenta parentis: Firma præſidia Tiberii pa-
tris. ¶ Cui: Scilicet parenti Tiberio. ¶ Dederint cer-
ta pignora ſui animi: Certis experimentis & indiciis
(ut diximus) oſtenderint ſe fore firma adiumenta
parentis. Videtur autem poeta hic latenter exprime-
re quod de Germanico iuniore diximus: cui qum
ſūma īperii deferret a legionibus uniuerſis in Ger-
mania Tiberiū Imperatorē pertinaciſſime recuſantibus exceſſu Auguſti nūciato: ac ſibi ſummā reip. deferēti-
bus cōpeſcuit. ¶ Hæc: Has laudes ſupradictas. ¶ Nō patria camœna: Nō muſa & lingua romana: ſed Scythi-
ca. ¶ Scripta: Cōpoſita. ¶ Perlegi: Scythis recitaui. ¶ Venit ad meos digitos: Meis manibus tractata eſt reci-
tādo. ¶ Et caput: Quaſi laudādo opus illud/ & affirmādo id fore cāmut reduceret in patriā poeta/ mouere
& caput & pharetras: quas ipſi ſēp geſtabāt: quaſi p pharetras & ſagittas iurarēt/ & affirmarēt ita fore. ¶ Et
lōgū murmur: Et lōgus de hac re ſermo. ¶ In ore getico: In ore Scythaꝝ. ¶ Atq; aliquis: Et aliquis ex illis Scy-
this: q meæ recitatiōi interfuit. ¶ Qum ſcribas hæc de Cæſare: Qum hæc quæ audiui a te recitata in laudē Cæ-
ſaris cōponas. ¶ Cæſaris imperio: Vel imperio Cæſaris/ hoc eſt romæ: uel iuſſu Cæſaris. ¶ Sub niuali axe: Sub ſe-
ptētrionali plaga hoc eſt in Scythia ubi ſunt niues & frigora. ¶ Sexta bruma: Sextus annus. ¶ Relegatū: Ex-
torrē & exulē. ¶ Carmina nil pſunt: Nihil mihi opitulant carmia mea in laudē Cæſaris edita lingua Scythi-
ca. ¶ Nocuerūt quōdā: Obfuere olim/ qum ſcripſi amatoria. ¶ Prima cauſa: Principiū. ¶ Tā miſeræ fugæ: Tā

in fœlicis exilii.¶ Studii ſacri:Sacrum ſtudium appellat poeticam facultatem:cui Apollo præeſt.¶ Per communia fœdera:Per ſtudia poeticæ artis cōmunia:quæ nos quaſi quodā fœdere coniūgūt.Inducūt enim cōmunia ſtudia uim quandam ad ſe mutuo amandum:erat enim Charus poeta/ut etiam Ouidius.¶ Non uile tibi:Non tibi uulgare:quia ſoles amicos magni facere.¶ Capto hoſte:Debellata Germania : & deductis captiuis.¶ Germanicus:Germanicus iunior filius Tiberii per adoptionem.¶ Latiis catenis:Nodis italicis:quibus captiui ligabant.¶ Materiam ueſtris:Det uobis materiā ſcribendi talem Triumphū. Aſſumpſerat autē Druſus expeditionē Germanicā adhuc uiuente Augusto/& paulo ante mortē ut diximus .¶ Sic ualeant pueri:Sic ſint incolumes pueri Germanici:quos Germanicus iunior eorum pater Charo præceptori erudiendos tradiderat.Intelligit autē Neronē/Druſum/& Caiū Cæſarem.¶ Votū cōmune duorū:Idē uotum tui & mei:ambo enim optamus : ut ualeant pueri:quos erudiendos ſuſcepiſti.¶ Quis datis formādis:Quibus pueris tibi ad erudiendū datis/magna laus acceſſit.¶ Eſt tibi magna laus: Eſt tibi magna gloria. Sūmorū enim hominū liberos erudire gloria eſt:ut in quadam noſtra Apologia diximus.¶ Monumēta:Memoriā aliquam.¶ Quæ: Scilicet ſalus.¶ Niſi mutato loco:Niſi transferar in exilium mitius/& magis propinquum Italiæ.

At tu per ſtudii communia fœdera ſacri:
Per non uile tibi nomen amicitiæ.
Sic capto latiis germanicus hoſte catenis:
Materiam ueſtris præbeat ingeniis.
Sic ualeant pueri uotum commune duorum:
Quis laus formandis eſt tibi magna datis.
Quāta potes præbe noſtræ monumēta ſaluti:
Quæ niſi mutato nulla futura loco eſt.

¶ Ad Tuticanum.

HAec tibi mittuntur : quem ſum modo carmine quæſtus.
Non aptum numeris nomen habere meis.
In qbus:excepto quod adhuc ut cūq; ualemus
Nil me præterea quod iuuet inuenies.
Ipſo quoq; eſt inuiſa ſalus: ſuntq; ultima uota:
Quolibet ex iſtis ſcilicet ire locis.
Nulla mihi cura eſt:terra quo muter ab iſta:
Hac quoq; quam uideo gratior omnis erit.
In medias ſyrtes mediā mea uela charybdim
Mittite:præſenti dum careamus humo.
Styx quoq;(ſi qd ea ē)bene cōmutabiť hiſtro
Si quid & inferius quā ſtyga mūdus habet.
Gramia cultus ager:frigus minus odit hirūdo:
Proxima marticolis q̄ loca naſo getis:
Talia ſuccenſent propter mihi uerba tomitæ:
Iraq; carminibus publica mota meis.

¶ In.xiiii.Epiſtolam Enarratio.

HAec tibi mittuntur: Ad eundē Tuticanum:ad quem ſupius ſcripſerat:hāc etiā epiſtolam mittit poeta:dicitq; ſe quēcunq; locum uel incōmodiſſimū magis optare: ubi exuletq̄ Tomitanam urbem: Deinde ſe excuſat/q; non debent Tomitæ id ægre ferre: ſiquidem locū non homines uituperat:poſtremo fatetur ſe ab eis affectū fuiſſe pulcherrimis beneficiis: nec eius patriam potuiſſe illi maiorē beniuolentiā oſtendere.¶ Modo:Pauloante.¶ Non aptum meis numeris:Non cōmodū:ut poni poſſit in meis uerſibus.¶ In quibus:Ordo eſt. in quibus ſcilicet carminibus meis nil præterea inuenies quod iuuet me/excepto q; adhuc ualemus:ut cunque hoc eſt qualiter cūq;:quaſi dicat. Valeo corpore etiam ſi animo belle ualeā in his locorū incōmodis .¶ Vltima uota: Supremū deſideriū meū ¶ Quolibet: Ad quemuis aliū locū.¶ Ex iſtis locis:Ex Scythia & exilio Tomitano.¶ Nulla mihi cura eſt:Nulla eſt mihi ſolicitudo/hoc eſt nil curo. ¶ Terra quo muter ab iſta: Ad quē locū & exiliū aliud trāſferar ex urbe Tomitana.¶ Hac:Iſta terra Scythica ubi nūc ſū.¶ Quā uideo: Quā terrā Scythiæ quotidie aſpicio. ¶ Ois: Quæcūq; alia terra.¶ In medias ſyrtes:In medio illo loco maris periculoſo circa fines africæ. Eſt.n.in eis(autore Plynio)magna inæqualitas maris & terræ:& in uno quidē loco ꝓfundiſſima fit aqua : in alio uadoſa:nec in eodē ſtatu permanet. Sunt aūt Syrtes in africa maiores & minores ſeparāturq;(ducētorꝫ quinquaginta milia paſſuū interuallo)Minor diſtat a Carthagine(ut ſcribit Polybius trecētis milibus paſſuū:atq; totidē ambiť.Maior uero ambitū quadringētorꝫ.xxv.miliū paſſuū cōplectiť.De Syrtib⁹ legito etiā Lucanū ac Saluſtiū:& nos alibi plura dixim⁹.¶ Mediā carybdim:In mediū etiā periculū illud maris. de quo antea abūde dictū eſt.¶ Præſenti humo: Tomitano exilio:ubi in pñtia exulo.¶ Styx quoq; bene cōmutabiť iſtro: Palus ē illa ſtyx:quæ diciť eē apud iferos:a me magis eligeť pro exilio:q̄ ſolū Tomitanū Iſtro flumini finitimū.¶ Si quid ea eſt: Si ea palus ē aliqd:quaſi dicat ſi uerū eſt quod dicūt de ea poetæ/q; ſit apud iferos.¶ Bene cōmutabiť:Bene a me uidebiť pmutāda.¶ Si quid & iferius:Et illud ēt bene cōmutabiť Iſtro. ſi mūdus habet aliquid iferius & incōmodius ſtygia palude.¶ Gramina:Herbas inutiles:& ſubaudiť odit minus.¶ Frigus min⁹ odit hirūdo:Hirūdo:q̄ naturaliter frigus timet:illud minus odit:q̄ ego loca hæc Scythiæ.¶ Getis marticolis:Getis Martē colētib⁹.Scythæ.n.coluere maxīe Iouē & tellurē.Apollinē.Venerē.Martē & Herculē:ſed ſimulacra & aras:ac delubra faciēda nō putarūt ꝑterq̄ Marti:ut docet Herodot⁹ libro.iiii.¶ Succēſent:Iraſcūtur.¶ Propter talia uerba:Propter hmōi ſermōes:qbus iprobo eorꝫ loca.¶ Ira publica:Oiū Tomitarꝫ indi-

Syrtes

Scytharū dii

Ergo ego ceſſabo nunq̃ per carmina lædi?
Plectar & incauto ſemper ab ingenio?
Ergo ego ne ſcribam digitos incidere cũctor?
Telaq; adhuc demens: quæ nocuere ſequor?
Ad ueteres ſcopulos iterum diuertor: & illas
In quibus offendit naufraga puppis aquas.
Sed nihil admiſi. nulla eſt mea culpa tomitæ:
Quos ego cũ loca ſim ueſtra peroſus: amo.
Quilibet excutiat noſtri monumenta laboris:
Littera de uobis eſt mea quæſta nihil.
Frigus: & incurſus omni de parte timendos
Et quod pulſetur murus ab hoſte queror.
In loca: non homines ueriſſima crimina dixi.
Culpatis ueſtrum uos quoq; ſæpe ſolum.
Eſſet perpetuo ſua q̃ uitabilis aſcra
Auſa eſt agricolæ muſa docere ſenis.
At fuerat terra genitus qui ſcripſit in illa:
Intumuit uati non tamen aſcra ſuo.
Quis patriam ſolerte magis dilexit ulyxe?

gnatio. ¶ Meis carminibus: Meis uerſibus: quibus eorũ loca uitupero. ¶ Lædi per carmina: Offendi uerſuũ
meorũ cauſa: quibus in exilium præcipitatus ſum. ¶ Et ſemper plectar: Et ſemper puniar. ¶ Ab igenio incau-
to: Ab ingenio meo improuido: & quod minus ſibi cauere neſcit. ¶ Digitos incidere cũctor? Tardo ne mi-
Cunctari unde deducitur & quid ſignificet & quõ ſcribẽdum hi digitos amputare? Illud ſciendũ nõnullos eſſe: qui uelint a Cũctos nomine cunctari uerbũ deduci pro eo
quod eſt dubitare. manere. differre. hæc enim ſignificat uerbũ illud: ut ſcribit Marcellus: tractũq; ab eo putãt
ꝙ cuncti hoc eſt oẽs ſimul ſine difficultate moueri nõ poſſunt. Cunctos enim quaſi cõiunctus dici uidetur
& ideo per c̃t / quidã ſcribũt: hincq; percũctari quod
ſignificat diligenter inquirere deductũ autumant:
quaſi per cuncta inquirere. Antiqui cunctat / & per/
cũctat proferebant: quẽadmodum etiam populat:
Percunctari nos uero nunc populo: dicimus / ut Seruius docet
in enarratione eius uerſus. Ac ueluti ingentẽ formi-
cæ farris aceruũ. Qum populant hiemis memores.
Ego uero magis exiſtimo Contari / & percontari / &
contationem ſine c̃t ſcribendũ eſſe: & a Cõto dedu-
Contus ci. Eſt enim contus pertica qua nautæ utunt ad ex-
ploranda loca nauibus opportuna. Vnde percõtor
deriuatur: ſicut tradit Donatus in Ecyræ cõmenta-
rio: & quia nautæ aquæ altitudinẽ contis pertentãt
Contari Percõtari Contari uerbũ deductũ eſt pro ĩmorari / & quaſi cõ
tis uada rimari: & percõtari quod ſignificat interro
gare: ſed ad finẽ coarguẽdi. Vnde Quintilianus in-
quit. Quid enim tam cõmune: q̃ interrogare & per
contari: quorũ utroq; indifferenter utimur: qum al-
terũ noſcendi: alterum arguendi gratia adhibemus.
Conti autem meminit Maro: qum inquit. Ipſe ratẽ
conto ſubigit. Et Iuuenalis / Et contum & ſtygio ra
nas in gurgite nigras. Et Suetonius in Tiberio in/
quit. Contis atq; remis elidẽdi cadauera: Idẽ in Ca
io Caligula. Quoſdam gubernacula apprehẽden-
Cõtus in alia ſignificatione tes contis remiſq; detruſit in mare. In alia ſignifica-
tione Cõtus accipiť pro lancea militari. Scribit enĩ
Marcellus Contos eſſe haſtas lõgiores & robuſtas
Vergilius. Duris detrudere cõtis: & alibi. Aſſueti lõ
go muros defendere conto: unde a Conto in hac ſi
Cõtati milites gnificatione Contati milites dicuntur a Vegetio. ¶ Tela quæ nocuere: Carmina & ingenium quod mihi
nocuit. ¶ Ad ueteres ſcopulos: Ad ſaxa / in quibus naufragium feci. Deſignat autem carmina / quæ ſibi olim
nocuere. ¶ iterũ diuertor: Iterũ redeo. ¶ Et illas aquas: Et iterũ diuertor ad illas aquas / hoc eſt ad illud inge
nium ſeu uerſus. ¶ In qbus offendit naufraga puppis: In qbus aquis nauis mea: quæ naufragiũ ſenſit ſe eliſit.
¶ Offendit: Vel me læſit uectorẽ: uel offendit & eliſit ſe: pſtat. n. in nauis metaphora: p quã nauẽ uitã ſuã &
ſeipm deſignat. ¶ Sed nihil admiſi: Sed nihil contra uos egi o Tomitæ. Nũc. n. ad eos redit; quibus ſe ex-
cuſat. ¶ Nulla ẽ mea culpa: Nullũ eſt meũ crimẽ: ſi loca ueſtra dãnaui meis uerſib⁹. ¶ Quos ego amo: Quos
Tomitas diligo. ¶ Qũ loca ſim ueſtra peroſus: Qum maxĩe odio pſequar regionẽ hãc ueſtrã: qbus uerbis
colligit ſe homines Tomitanos diligere. Loca uero tãtũ deteſtari carminib⁹ ſuis. ¶ Excutiat: Inqrat. ¶ No-
ſtri monumẽta laboris: Verſus noſtros. ¶ De nobis: De hominib⁹ Tomitãis. ¶ Frigus: Hiemes: q ſont in re
gione ueſtra. ¶ Et incurſus omni de parte timẽdos: Et hoſtilẽ impetũ: cui ĩfeſta eſt undiq; Tomitana ciuitas
quæ Getarum prædæ obnoxia eſt. ¶ Pulſetur: Oppugnet. ¶ Queror: Carminibus meis cõqueror. ¶ Nõ ho
mines: Non in uos Tomitanos. ¶ Veriſſima crimina: Criminationes quæ ueriſſimæ dici poſſunt / & ſine ullo
mẽdacio. ¶ Veſtrum ſolũ: Veſtram hanc regionẽ ſterilẽ / & frigori ac bellis obnoxiã. ¶ Eſſet ppetuo ſua q̃ ui
tabilis aſcra: Exẽplis oſtendit nõ debere Tomitanos ſecũ iraſci ob eã cãm / ꝙ eoꝝ regionẽ uitupauit. Si qui-
dem Heſiodus Aſcram ciuitatem & patriam culpauit: non tamen eorum ciues ſuccenſuere. In Theſpiis au-
Aſcra patria Heſiodi tem fuit Aſcra ciuitas iuxta Heliconis partem dexteram pertinens excelſo in loco / ac cliuo iacens: quam
ipſe poeta redarguens improbauit patri: ꝙ in Cyma Aeolica remaneret. Ita enim inquit. Aſcram rus
miſerum pœnes hic helicona colebat. Hiberno dirum triſte æſtu optabile nunquam. ¶ Senis agricolæ:
Senis Heſiodi / qui de Agricultura ſcripſit ¶ In illa terra: In Aſcra ciuitate. ¶ Qui ſcripſit: Ipſe Heſiodus / qui
ea quæ ſuperius dicta ſunt / de patria ſua tradidit. ¶ Intumuit uati non tamen aſcra ſuo: Non tamẽ ſecũ aſcra
patria irata fuit. ¶ Quis patriam: Idem etiam docet quod ſuperius Vlyſſis exemplo qui apud Homerum
Vlyſſes de patria quid. Itacam patriam ſæpe aſperã ſterilẽq; uocat: uiamq; ex ipſo portu tramitẽ aſperũ ac durũ ait / icultũq; & abſq;
materia locum: patet autem ad ſtadia octoginta in circuitu. Vnde Cicero in oratore ita inquit. At ſi nos (id
quod maxime debet) noſtra patria delectat: cuius rei tanta eſt uis / ac tanta natura: ut Itacam illam:
ex aſperrimis ſaxulis tanquam nidulum affixam ſapientiſſimus uir immortalitati anteponeret & reliqua.

¶Hoc iudice:Hoc Vlyſſe ita indicante.¶ Aſperitas loci:Soli Itacæ duricies ut dictū eſt.¶ Non loca ſed mores:Docet Ouidius Scepſium poetam olim taxaſſe uitia romanorum & non loca quod magis odioſum ſuitnon tamen ille ob eam cauſam damno aliquo affectus fuit:Quiſnā autē fuerit Scepſiur poeta:de quo hic Ouidius intelligit:nihil compertum habeo:e Scepſi autem ciuitate Aſiæ/& Aeneæ regia(Fuit.n.media iter regionem illi ſubditam:& Lymeſſum)multi fuere uiri excellentes.Fuit Metrodorus Scepſius:a quo ars memoriæ conſumata fuit:ut nihil non iiſdem uerbis redderetur auditum autore Plynio.hic nouo quodam di Metrodorus ſcepſi⁹
cendi genere uſus:multos deterruit:propter famam autem(q̄q̄ pauper erat)clarum tamen coniugium apud Carthaginēſes eſt aſſecutus:mox apud Mithridatē fuit in honore maximo:eius meminit Cicero ī Oratore:in Tuſculanis quæſtionibus:& plutarchus de eo multa refert in Luculli uita:& nos quoq; plura diximus in commentariis noſtris in quinq; illos Plynii libros de natura animaliū:Plynius etiā libro xxxiiii.cap.vii.de eo ita ſcribit:Deorum tm̄ putarem eſſem:Metrodorus Scepſius:cui cognomen romani nominis inditum eſt odioſo Vultimos pulſatos propter centū & decem ſtatuarum ſigna obiecerit:Fuit & demetrius grammaticus:qui floruit tēpore:quo Crates:& Ariſtarchus hic Troianā inſtructionē expoſuit:cuius meminit Strabo:Meminit & Laer.tius ſcribens eum fuiſſe diuitem ac nobilem:& in primis ſtudioſum:ut nō imerito fortaſſe hic de altero iſtorum poeta intellexerit.¶ Non loca:Non ſolum romanū ut ego:qui tm̄ regionem Tomitanam culpaui.¶ Sed mores auſonios:Sed malos romanorū mores:& uitia.¶ Scriptis amaris:Carminis acerbitate:& Satyrica reprehenſione.¶ Vexauit:Reprehendit:Taxauit.¶ Actaq; roma rea eſt:Et roma ab eo accuſata fuit:Agere enim reum eſt aliquem accuſare:peragere uero reum eſt accuſatum uicere in iudicio.¶ Falſa conuitia:Conuitia non uera:quia falſo ſuis ſcriptis damnauit mores romanos.¶ Paſſa eſt:Tulit ipſa ſcilicet roma.¶ Aequa mēte:Patiēti animo.¶ Autori ſuo:Ipſi Scepſio/q ea cōpoſuit.¶ Nec obfuit:Nec nocuit.¶ Fera lingua:Lingua poetæ feri & crudelis tā acriter inuehendo in romanos.¶ At malus interpres:At ille/q male interpretatur mea carmina.damnātia ſitum & regionem Tomitanam.¶ Populi mihi concitat iram:In odium & indignationem populi Tomitani me adducit.¶ In nouum crimen:Vel in nouā criminationem:uel in nouum:& inuſitatum ſcelus:Non enim ſolitus fui unquam carmine quēq̄ offendere.¶ Vocat:Trahit.¶ Tam fœlix utinā:Vtinam inquit tam poſſem fœlix appellari/& exiliū hoc euitare q̄ ſum innocens ab huiuſmodi detrahendi genere. ¶ Extat adhuc ſaucius:Adhuc apparet laceratus. ¶ Ore meo:Meis uerbis & carminibus.¶ Pice illyrica:Pice:quæ in Illyria naſcebatur:eratq; nigerrima & laudatiſſima:Ouidius lib.ii.de arte amandi.Fuſca uocetur.Nigrior illyrica cui pice ſanguis erit:per picem autem Illyricam uitia intelligit:& uitioſum nigrum appellamus ſicuti docet Porphyrio.Oratius libro.ii.epiſtolarum.Mortalis in unū.Quodq; caput uultu mutabilis albus & ater:& Catullus.Nec ſi orē utrū ſis ſaluus:an ater Homo:Et Apuleius in Apologia ita ſcribit:Nuper uſq; albus an ater eſſes ignoraui:per picem ergo illyricā omne turpiſſimum uitium intelligit:Naſcebatur autem(ut diximus)in Illyria pix laudatiſſima:in Nantia inſula maris Ionii.Vergilius.Naritiæq; picis lucos:& Columella Sobolem dabit illa capacem Naryciæ picis: Quæ autem eſſet Illyria/& q eius fines alibi diximus ex Appiani ſententia.¶ Nigrior uitioſior:Nō erat mordenda mihi:Non erat a me reprehendenda.¶ Turba fidelis:Tomitani ciues.qui me amant.¶ Molliter excepta:Placide & benigne ſuſcepta.¶ Mea ſors:Meum infortuniū & relegatio.¶ Tam mites graios indicat eſſe uiros:¶ In aliis exemplaribus emendate legitur graios non gratos:ut ſit ordo.Mea ſors molliter excepta indicat uiros tam mites oſtendit Tomitanos ita placidos erga miſeros eſſe graios:hoc eſt non eſſe barbaros:ſed græcos:& mores græcorū ſeruare:unde oriundi ſunt:Illi enim Tomon condidere:& a ſectione abſyrti ita appellauere:ut diximus in enarratione eius epiſtolæ Ouidii de Triſtibus:Quæ ita incipit:Hic quoq; ſunt urbes graiæ.¶ Gens mea peligni:Non potuiſſet inquit me regio & patria mea leniut accipere:q̄ fecere Tomitæ:ſulmo autem oppidum fuit pelignæ regionis diſtans ab urbe milibus paſſuum nonaginta:ut alibi pluribus diximus:Eſt autem ordo.Peligni appoſitiue gens mea:& Sulmo appoſitiue regio domeſtica id eſt pua pars pelignæ regionis ubi eſt domus & patria mea:nā quemadmodum partem prouinciæ regionē appellamus:ſic Ouidi⁹ Sulmonē q̄ſi regionē pelignoꝝ appellat.¶ Nr̄is malis:Nr̄o exilio.¶ Lenior:Magis placida.¶ Incolumi cuiq̄ ſaluoq;:Alicui hn̄ti fortunam pſperā.¶ Immūis:Exēptus ab oī onere ciuitatis.

Hoc tamen aſperitas iudice dicta loci eſt.
Non loca ſed mores ſcriptis uexauit amaris
Septius auſonios:actaq; roma rea eſt.
Falſa tamen paſſa eſt æqua conuicia mente:
Obfuit autori nec fera lingua ſuo.
At malus interpres populi mihi concitat iram:
Inque nouum crimē carmina noſtra uocat.
Tam fœlix utinam q̄ pectore candidus eſſem
Extat adhuc nemo ſaucius ore meo.
Adde quod illyrica ſi iam pice nigrior eſſem:
Non mordenda mihi turba fidelis erat.
Molliter a uobis mea ſors excepta tomitæ:
Tam mites graios indicat eſſe uiros.
Gens mea pelignī regioq; domeſtica ſulmo:
Non potuit noſtris lenior eſſe malis.
Quem uix incolumi cuiq̄ ſaluoq; daretis:
Is datus a uobis eſt mihi nuper honor.
Solus adhuc ego ſum ueſtris immunis ī oris:

Pix illyrica

Niger pꝛ uitioſo

Nantia pix

Sulmo

¶ Excepti ſi qui munera legis habent: Exceptis illis/ qui legibus cõſecuti ſunt immunitatem: quæ dabatur hisqui olympia uiciſſent ut alibi docuimus ex Vitruuii ſententia: & qui aliquod egregium facinus pro patrie feciſſent. Dabatur etiam aliis ex cauſis immunitas: Dicit ergo hic Ouidius nullis legibus/ aut meritis ſe a Tomitanis ciuibus aſſecutum fuiſſe immunitatem: quæ nemini conceſſa fuerat in ea urbe: niſi hisqui eam lege permittente ob præclarum erga patriam facinus obtinuerant: quod erat magnum indiciũ amoris eius in ſe ciuitatis. ¶ Tempora mea: Meum caput. ¶ Corona ſacrata: Corona ex hedera Baccho ſacra: qua poetæ elegi coronabantur. ¶ Quam publicus fauor: Quã coronam fauor omnium ciuium Tomitanorum. ¶ Impoſuit inuito: Mihi hoc recuſanti impoſuit: q. bus uerbis denotat ſe publice omnium aſſenſu coronatum fuiſſe tanquã poetam: quod etiam fuit magni amoris indicium. ¶ Quam grata eſt: Quãtum placet & chara eſt. ¶ Latõæ: Matri Apollinis & Dianæ. ¶ Delia tellus: Delos inſula: quæ eſt in mari Aegeo Apollinis ac Dianæ natiuitate cãtatiſſima poetarum teſtimonio: ubi Latona eos peperit phytone ſerpente liberata ut fabulantur poetæ: & ideo hic Delon gratiſſimã Dianæ dixit Ouidius. ¶ Erranti tutũ quæ dedit una locũ: Fabulam Seruius ſuper. iii. æneidos. & Lactantius ſup primũ Thebaidos ita referũt: poſtq̃ Iuppiter Latonã uitiauit: ei⁹ etiã ſororem nomine Aſterien uitiare conatus eſt: quæ miſeratione numinũ in auem Coturnicẽ conuerſa fuit: At Iuppiter in aquilã ſe uertit: ut eã raperet: illa uero eadem numinũ miſeratione in lapidẽ conuertitur: qui diu ſub aqs latuit: Sed ſupplicãte Ioui Latona ſup aquas deferri cœpit: Interim quum Iuno Latonã grauidam cognoſceret immiſſo contra illam phytone ſerpente per oẽm terram perſecuta eſt: quæ tandẽ quum ad littora maris perueniſſet: a ſorore ſuſcepta fuit dicente Ouidio libro. vi. meta. Errantem accepit tunc quum leuis inſula nabat: hoc eſt Delos: quæ alio nomine Ortygia dicitur. ¶ Erráti: Ipſi Latonæ fugienti phytonem ſerpentem. ¶ Tutum locum: Locum tutum ad pariendum. ¶ Quæ una: Quæ inſula ex omnibus terris. ¶ Tã mihi chara domus: Tam mihi eſt grata ſedes & domiciliũ: quod eſt mihi in urbe Tomitana. ¶ Patria ſede: E ciuitate romana. ¶ Fugatis nobis: Mihi eiecto & miſſo in exiliũ. ¶ Quæ hoſpita: Quæ dom⁹ Tomitana me hoſpitio ſuſcepit. ¶ Manet fida: Permanet amica & fidelis ¶ Spem placidæ pacis: Spem quietis. nec eſſet ita furori & bellis geticis expoſita. ¶ Et a gelido longius axe foret: Et foret magis remota ab hac ſeptentrionali & frigida plaga: quibus uerbis oſtendit ſibi duo maxime eſſe infeſta in eo exilio/ bella ſcilicet & frigora: quibus malis ea regio eſt obnoxia.

Latonæ et Aſteries fabula

Exceptis: ſi qui munera legis habent.
Tempora ſacrata mea ſunt uelata coronat
Publicus inuito quam fauor impoſuit.
Quam grata eſt igitur latonæ delia tellus:
Erranti tutum quæ dedit una locum.
Tam mihi chara dom⁹ pria quæ ſede fugatis
Tempus ad hoc nobis hoſpita fida manet.
Dii modo feciſſent: placidæ ſpem poſſet hẽre
Pacis: & a gelido longius axe foret.

Ad Sextum Pompeium.

SI qs adhuc uſq̃ nři non imemor extat
Quidue relegat⁹ naſo requirat agã.
Cæſaribus uitam: ſexto debere ſalutẽ
Me ſciat: a ſuperis hic mihi primus erit.
Tempora nam miſeræ cõplectar ut oia uitæ:
A meritis eius pars mihi nulla uacat.
Quæ numero tot ſũt: quot i horto ferulis arui
Punica ſub lento cortice grana rubent:

¶ In. xv. Epiſtolam Enarratio.

SI quis adhuc uſquam: Ad Sextum Pompeium: ad quem ſuperius etiam extat epiſtola ſcribẽs poeta profitetur ſe illi ante omnes debere Cæſare tamen excepto: cui uitam debet: Deinde eum precatur: ut ab imperatore: quem ſumma colit pietate impetret ſibi mitius exilium: excuſat q; ſe inuitum hæc eadem ſæpius petere: ſed præ nimia & immoderata cupidine ſe excuſandum eſſe: quod ſi ab eo impetrarit uel non: dicit ſe tamen ſemper profeſſurum illum autorem ſalutis & commodorum omnium: nec unquam eius officia ullam obliuionem eſſe deleturam. ¶ Quid ue relegatus naſo agam: Et quid ego Ouidius in exilium eiectus faciam. ¶ Cæſaribus: Auguſto defuncto: & liberis/ qui etiã Cæſares dicebantur: nam filii adoptiui adoptantium nomina ſumebant ut docet Appianus. ¶ Sexto debere ſalutem Me ſciat: Cæſaribus inquit uitam debeo: quia quum poſſent/ noluerunt me interficere: At Sexto Pompeio ſalutem debeo: hoc autem dicit: quia fortaſſe a Cæſare obtinuit: ut Ouidius non interficeretur: ſed tantum relegaretur: aut certe opibus & fauore ſuo illum ſuſtentauit in pontica regione: erat enim potentiſſimus. ¶ Sciat: Intelligat ille/ qui hæc requirit. ¶ A ſuperis: Poſt deos Cæſares. ¶ Hic: Iſte Sextus Pompeius. ¶ Vt cõplectar: Vt colligam. ¶ Oĩa tempora: Oẽs dies. ¶ Miſeræ uitæ: Vitæ meæ: quæ cœpit in miſeriis uerſari: ex quo exilii ſui tempus deſignat. ¶ A meritis eius: A beneficiis ipſius Pompeii. ¶ Pars nulla: Nulla pars miſeræ meæ uitæ. ¶ Vacat: Deficit. ¶ Quæ: Subaudi merita. ¶ In horto fertilis arui: In horto ſoli non ſterilis/ ſed feracis. ¶ Punica grana: Grana mali punici: quod ideo appellatum: quoniam circa Carthaginem punicum malum maxime nobile erat: unde ob id cognomen ſibi uendicauit: ut Plynius refert libro decimotertio quamuis aliqui (ut idem refert) pomum illud granatum appellent. ¶ Sub lento cortice: Sub cortice flexibili:

Mala punica Poma granata

Aphrica quot ſegeteſq; tmolia terra racẽos:
Quot ſicyon baccas: quot parit hybla fauos
Confiteor: teſtere licet: ſignate quirites:
Nil opus eſt legum uiribus ipſe loquor.
Inter opes & me rem paruam pone paternas:
Pars ego ſum cenſus quantulacunque tui.
Quã tua trinacria ẽ regnataq; terra philippo:

¶ Aphrica quot ſegetes: Aphrica olim maximam,ui frumenti ferebat:quod oſtẽdit Plynius libro quinto de Aphrica ſic ſcribens. Libyphoenices/qui bizantiũ incolunt.ita appellatur regio ccl. M. paſſuum per circui tum fertilitatis eximiæ cum centeſima fruge agricolis fœnus reddente terra:& Columella libro quarto ita ſcribit:Ad genera frugum redeo. Myſiam Libyam q̃ largis aiunt abundare frumentis: nec tamen apulos campanoſq; optimis defici ſegetibus. ¶ Quot tmolia terra racemos: Tmolus mõs eſt (ut Strabo docet Meo niæ:quæ poſtea lydia appellata fuit:de quo ita Plynius ſcribit:Celebratus maxime ſardibus in latere Tmoli montis: qui ante Timolus appellabatur uitibus cõ ſitus:quibus uerbis patet & Tmolum & Timolum recte dici poſſe contra quorundam opinionem: Ver gilius. Nõ ne uides croceos ut tmolus odores: & alibi. Timolus aſſurgit: quibus & rex ipſe phaneus. & Ouidius in metamor. Deſeruere ſui nymphæ ui neta timoli:quibus autoritatibus patet etiam Mon tem Tmolum uino ac croco abũdaſſe: Columella: Tmolon & Corycon flore croceo abundare fe runt:apud Q. Curtium (ut obiter etiam locum illũ corrigamus) in libro tertio ita legi debẽt uerba hæc: quæ aliter deprauata circumferuntur:Montis quoq; ſpecus: & Coryci nemus ubi crocum gignitur: A quo loco Maro Corycium ſenem appellauit:quom dixit. Nanque ſub oebaliæ memini me turribus altis. Co rycium uidiſſe ſenem:quibus uerbis patet in Tmolo monte non uinum tantum:ſed & crocum naſci ſoli tum contra eorum opiniones:qui dicebant per croceos odores uinum fuluum itellexiſſe Maronem:quod naſcebatur in Tmolo:non de croco:quod nuſquam ibi proueniebat:quom id falſum eſſe docuimus:Deſi gnat autem Maro uinum optimum croco miſtum:quo ſpargebatur Theatrum. Martialis. Et cilices nimbis hic maduere ſuis. ¶ Quot ſicyon baccas:Quot oliuas Sicyon ciuitas fert. Fuit autem Sicyon oppidum acha iæ ut docet Plynius libro quarto:& Strabo libro. viii. inquit:Maximam agri Corinthii partẽ Sicyoni poſſeſ ſam occupauere:præterq; agrum Sicyonium Aſopus profluit:Sic etiã Maro oliuam a loco Sicyoniam ap pellauit quom dixit. Teritur Sicyonia bacca trapetis:ubi Seruius dicit oliuam intelligi:& ita appellari a ciui tate Laconiæ Sicyone:ubi abundat olea. ¶ Quot parit hybla fauos:Quantum mellis in hybla naſcitur: Hy bla autem fuit urbs Siciliæ ab Hyblone rege dicta ut uoluit Thucydides:hæc poſtea Megara appellata fuit: unde Maro Apes hybleas appellauit:quæ in Sicilia mel optimum conficiebant: Martialis. Quom dederis ſi culos mediis de collibus hyblæ. Cecropios dicas tu licet eſſe fauos:poſuit autem cõtinens pro contento fa uum pro melle:Sunt enim faui cellulæ illæ apum:in quibus mella conficiunt. Figũt enim primo cæram de inde melle implentia fouendoq; fauos appellarunt:q; in his ſobolem fouẽt. ¶ Teſtere licet:Licet ĩ teſtimo nium adducas hæc quæ ſcribo:& ſtatim ea poeta ſubiungit. ¶ Signate quirites:O ciues romani ſubſcribite uos tanquam teſtes eius/quod dicam:uel ſigillum ueſtrum imprimite quemadmodũ ſi teſtamentum aliqd ſignaretis:cui ſeptẽ teſtes ſeptem eorũ ſigilla apponebant:Sed interim (qm̃ incidit mentio de teſtamẽtis) obi ter enarremus locũ illum Tranquilli in uita Iulii Cæſaris:Scribit enim autor ipſe C. Cæſarem tres nouiſſi mo teſtamento inſtituiſſe hæredes:reliquos in ima cæra:quem locum ſcitu digniſſimum:& a nullo q; ſciam adhuc ſatis intellectum Trebonianus/ſeu quis alius fuerit in inſtitutionibus in Titulo de pupillari ſubſtitu tione aperte declarat:cuius uerba hæc ſunt:Si autem quis ita formidoloſus fuerit timeret:ne filius eius pu pillus adhuc ex eo q; palam ſubſtitutum acceperit:poſt obitum eius periculo inſidiarum ſubiiceretur:uulga rem quidem ſubſtitutionem palam facere:& in primis teſtamenti partibus debet ordinare:illam autem ſub ſtitutionẽ:per quã & ſi hæres extiterit pupillus.& intra pubertatẽ deceſſerit/ſubſtitutus uocatur: ſeparatim in inferioribus partibus ſcribere debet:eamq; partem proprio lino.ppriaq; cæra conſignare:& in priore par te teſtamenti cauere:ne inferiores tabulæ uiuo filio:& adhuc impubere aperiantur:quibus uerbis non ſolũ intelligimus uerba Suetonii adducta:uerum etiã Oratii carmen illud. Quid prima ſecundo Cæra uelit uer ſu:ſolus multis ne coheres:Veloci percurre oculo:per cæram enim teſtamenta intelligit:quæ ita in priori/ ut in ima parte cæra illita ſignata erant duplici ſigillorum ordine:& in unõ quoq; ordine ſeptẽ (ut diximus) adhibebantur teſtes:qui ſigilla ſua apponebant. ¶ Non opus eſt legum uiribus:Non inquit eſt opus confu gere ad legum præſidia & litem conteſtari. ¶ Ipſe loquor:Ipſe ſponte confiteor hoc quod ſequitur. ¶ Inter opes paternas:Inter tuos cẽſus tibi a patre relictos. ¶ Et me rem paruam pone:Etiam me annumerabis licet ſim res parua & modica. ¶ Cenſus tui:Tuarum fortunarum. ¶ Quam tua trinacria eſt:Quantum potes dice re tuam eẽ Siciliam:quæ Trinacria a tribus promontoriis appellata eſt ut ibi latius diximus:Credendum eſt autem aut Sex. pompeium diuo accepiſſe ab Auguſto hæc loca/quæ hic cõmemorat poeta:aut (quod ma gis placet) horum locorum illum fuiſſe patronum:Nam unuſquiſq; populus patronum habuit romæ ut eſt autor Appianus in libro ſecundo de bellis ciuibus romanorum/& Dionyſius Alicarnaſæus:unde apud eun dem Appianum legimus Fabium Sangam fuiſſe Allobrogum patronum:& Siculorum Marcellos/Scipio nes/& Põpeios:& apud Suetoniũ legimꝰ Lacedæmõios fuiſſe in cliẽtela Claudiorũ/& bononiẽſes in cliẽte la Antoniorũ. ¶ Regnataq; terra Philippo. Aut Macedoniã totam itellige:aut eius,puinciæ ſolã ciuitatẽ:quæ Philippi appellaꝰ ſeu dacos:Crenida olim appellata:fontes qppe plurimi circa collẽ huberibus ſcaturiebant

Margin notes: Africa frumẽto abũdabat. — Tmolus. ſeu Timolus — Corycos — Locus Q. Curtii correctus — Corycius ſenex apd maronem — Locꝰ Martialis — Sicyon — Sicyonia oliua — Hybla — Megara — Faui — Locus trãquilli hactenus nõ itellectus — Locus oratii enodatus — Vnuſqſq; populus patronũ habuit romæ — Philippi

aquis:Eum locum Philippus ut accommodum metatus ſuper Thraces uallo ſepſit:& a ſe Philippos nuncupauit:magis tamen placet p terram Philippo regnatā Macedoniam intelligas:cuius rex fuit Philippus magni Alexandri pater. ⸿ Quā domus auguſto continuata foro:Quantū etiam domus eſt tua:quā habes coniunctam foro Auguſti Cæſaris:de quo alibi abūde diximus in enarratiōibus eius uerſus Ouidii de arte amādi. Et fora conueniunt qs credere poſſet amori. ⸿ Quā tua rus oculis:Ordo eſt quā p quātum campania appoſitiue rus gratum oculis dñi eſt tua:p Campaniam aūt intelligimus rus aliquod:quod habebat Pópeius in Campania:ſicut fortaſſe ītellexit per Trinacriam rus aut oppidum aliquod Siciliæ eiuſdem Pompei: Similiter per terram Philippi rus in Macedōia: quæ ſententia non diſplicet.

Quam domus auguſto continuata foro.
Quam tua rus oculis domini cāpania gratū:
Quæq; relicta tibi ſexte uel empta tenes.
Tam tuus en ego ſum:cuius te munere triſti
Non potes in ponto dicere habere nihil.
Atq; utinam poſſis & detur amicius aruum:
Remq; tuam ponas in meliore loco.
Quod quoniam in diis eſt:tēta lenire p̄cando
Numina perpetua quæ pietate colis.
Erroris nam tu uix eſt diſcernere noſtri
Sis argumentum maius:an auxilium.
Nec dubitas oro:ſed flumine ſæpe ſecundo
Augetur remis curſus euntis aquæ.
Et pudet:& metuo ſemperq; eademq; precari:
Ne ſubeant animo tædia iuſta tuo.
Verum quid faciam?res imoderata cupido ē.
Da ueniam uitio mitis amice meo.
Scribere ſępe aliud cupiens delabor eodem:

⸿ Oculis domini:Oculis tuis. ⸿ Quæq; relicta tibi:Et quantum ea ſunt tua:quæ ſunt tibi a maioribus tuis relicta. ⸿ Vel empta:Vel a te comparata peculiari iduſtria. ⸿ Tam tuus en ego ſum:Tam ego Ouidius ſum numerādus in tuo ære & cēſu. ⸿ Cuius triſti munere:Cuius tui Sexti Pompeii mœſto dono:nam tuo mūere & precibus uiuo:quia te agente Auguſtus me non interfecit:ſed tantum in exilium ponticum miſit. Hoc autem beneficium poeta triſte mun⁹ appellat:ppterea q in re triſti & mœſta beneficiū eſt aſſecutus. ⸿ Nō potes dicere te habere nihil in pōto:Non potes dicere te nihil poſſidere in pontica regione:qum aliqd habeas habendo me. ⸿ Atq; utinam poſſis:Atq; utinā poſſis dicere te nihil habere in ponto:quia eſſem alibi fœlicius q̄ in hoc exilio. ⸿ Et def amicius aruum:Et utinam def ſolum magis gratum & amicū regiōe hac pontica. ⸿ Rē tuā:Me q ſum in tuo ære. ⸿ In diis ē:Eſt in poteſtate deorum/ hoc eſt imperatorum Tiberii ſcilicet & liberorum eius. ⸿ Tenta:Experire. ⸿ Lenire numina:Placare Tiberium:& eius liberos. ⸿ Perpetua pietate:Perpetuo amore. ⸿ Erroris noſtri:Noſtræ imprudentiæ ſeu criminis:cui⁹ cauſa in exilium eiectus ſum. ⸿ Vix eſt diſcernere:Vix licet cognoſcere. ⸿ Sis maius argumentum:Sis maior ratio:quæ rei dubiæ & erroris mei:non autem criminis ut plærīq; appellabāt:fidem faciat:quibus uerbis deſignat Sextum Pompeium optimum eſſe teſtem poetam non crimen:ſed errorem admiſiſſe: Argumētum enim ſignificat rationē/quæ rei dubiæ fidem facit.ut eſt Syllogiſmus.Inductio.Exemplum:hinc argumentari dicitur rationibus niti ad aliquid probandū.& Argumentatio eſt argumentorū explicatio. Eſt etiā Argumentum res ficta:quæ tamen fieri potuit ueluti ſunt argumenta comœdiarū:unde per ſimilitudinē argumentum pro materia accipit. Cicero in epiſtolis. Et quoniā mihi nullum ſcribendi argumētū relictum eſt:aut argumentū accipe pro defenſione/ratione/& excuſatione poetæ ut ſit ſenſus:Dubium eſt an tu maiorē in modum excuſes errorem meū apud Cæſarem/& cæteros optimis rationibus utendo/& argumentis:adeo ut ſis mihi tanq̄ argumentum quoddā:qa omnes in ſententiā tuam adducis & uincis tuis rationibus errorem meum excuſando:uel illum argumentū eſſe dicit:quia fauendo poetæ:iudiciū eſt eū fuiſſe innocētem:& per errorē ſibi eā calamitatem accidiſſe:q ſi aliter eſſet:non auſum fuiſſe Pompeiū deſignat poeta eū tueri ac fauere contra Cæſaris ſententiā:Sunt qui hunc ſenſum faciant:qum audeā inquit a te petere:ut iratum principem lenias:dubiū uidetur:an ipſe ſis maius argumentū:hoc eſt maior materia:ſumma & cā huius erroris:an maius auxiliū conferas:nā tui præſidij benignitas dat mihi audēdi fiduciā. Supior ſenſus magis placet. ⸿ An auxilium:An præſidium:quaſi dicat utrunq; facis & me defendis & prodes:ſed utrum alterū officiorum tuorum maius ſit:incertum habeo:quoniam in utroque pari ſtudio laboras:ut argumentum ſit uerborum defenſio:auxilium uero ſit quod ſequitur ex illa defenſione:ut eſt exorare Cæſarem.ut non interficiat me Ouidium:ſed tantum in exilium mittat:& alia huius modi commoda:aut certe per auxilium intelligit opes:quibus poeta in exilio ſuſtentabatur. ⸿ Nec dubitans oro:Nec te ideo oro:ut dubitem de fide:& amore erga me tuo. ⸿ Sed flumine ſæpe ſecundo:Sed ſæpe nauigando non aduerſo:ſed ſecundo flumine. ⸿ Augetur remis:Augetur impulſu & agitatione remorum:quibus uerbis deſignat ſe Pompeium rogare:non q dubitet de eius beniuolentia:ſed ut illum ſui ſtudioſum ſtudioſiorem reddat & magis alacrem inferenda ſibi ope:quemadmodum nauis ducta ſecundo flumine facilius remis iuuatur. ⸿ Semperq;:Et aſſidue. ⸿ Eademq;:Et res eaſdem ac ſolos. ⸿ Tædia iuſta:Moleſtiæ ex iuſta cauſa prouenientes. ⸿ Res immoderata cupido eſt:& Deſiderium alicuius rei optinendæ eſt res:quæ cogit hominem nullius temperamenti & modeſtiæ rationem habere. ⸿ Vitio meo:Huic meæ immoderatæ cupidini. ⸿ Mitis amice:Placide Pompei. ⸿ Eodem:Ad peccandum rem eandem:hoc eſt ut exilii mei poena imminuatur.

Argumētum

Ipſa noſtra littera:Ipſa noſtra ſcriptura & carmen. Rogat locum per ſe:Sua ſponte petit loci mutationem:qum tamen ego aliud uellem dicere. Habitura eſt gratia effectus:Fauor tuus eſt apud Cæſarem impetraturus quod uolo. Dura parca:Durum fatum & dura dea aliqua ex tribus:quæ uitæ hominum præſunt:ut alibi latius diximus. Sub axæ gelido:Sub ſeptentrionali plaga frigida. Inoblita mente:Mente quæ non obliuiſcitur beneficia. Et mea tellus:Et mea patria. Audiet & cœlo:Intelliget id etiam quæcunque terra poſita eſt ſub cœli regione:quibus uerbis deſignat totum orbem. Tráſit noſtra feros ſi modo muſa getas:Si modo carmia noſtra e Scythia ad alias peruenient regiones. Teque meæ cauſam: Et ſubaudi tellus quæcunque eſt poſita ſub ullo cœlo norit ab inferiori te cauſam,& reliqua. Meque

Ipſa locum per ſe littera noſtra rogat.
Seu tamē effectus habitura eſt gratia:ſeu me
Dura iubet gelido parca ſub axe mori.
Semper inoblita repetam tua munera mente:
Et mea me tellus audiet eſſe tuum.
Audiet & cœlo poſita eſt quæcunq; ſub ullo:
Tranſit noſtra feros ſi modo muſa getas.
Teq; meæ cauſam ſeruatoremq; ſalutis:
Meq; tuum libra norit & ære minus.

¶ Ad Inuidum.

INuide quid laceras naſonis carmina rapti?
Non ſolet igēiis ſūma nocere dies
Famaque poſt cineres maior uenit:& mihi nomen:
Tunc quoq;:cum uiuis annumerarer:erat.

tuum libra:Ordo eſt.Et quæcunque tellus eſt poſita ſub cœlo audiet me eſſe tuum minus libra & ære ideſt minus quá ſi eſſem mácipium tuum & ſeruus emptitius:hoc eſt uiliori conditione & magis tibi obnoxius:quam ſeruus emptus:ut ſit me tuum eſſe minus libra & ære ideſt eſſe me tuum minus mancipio libra empto & ære:uel minus libra & ære:i id eſt non minus q̄ ſi a te eſſem emptus per æs & libram, ut particula non ſubintelligatur:Sunt tamen qui legant nō minus:ſed magis.ut dicat poeta Me tuum eſſe magis:i q̄ aliquis ſeruus tuus a te emptus per æs & libram:in omnibus tamen codicibus legitur minus non magis:& ita legendum cenſeo:non enim placet autorum uerba immutare:quæ in omnibus exemplaribus eodem modo leguntur.præſertim ſi ſenſus uerus & candidus elici poteſt:Eſt etiam apud Ouidium in amorib⁹ uerſus:Quem obiter reſtituamus:& enodemus ita enim inquit Ouidius Nec te decipiant ueteris quinquatria ceræ Quidam ita corrigere uoluere Nec te decipiant ueteris plena atria ceræ:Ego uero additiōe unius litteræ e tantum ita legendum affirmo:Nec te decipiant ueteris quinq; atria ceræ:ut lena puellæ dicat Nec decipiat te amator p nummis afferens innumeroſa atria & nobilitatem ſtatuarum maiorum in atriis multis repoſitarum:ut ſit numerus finitus pro infinito.Per quinq; enim atria innumeras maiorum ſtatuas in pluribus atriis diſpoſitas ſignificat:ubi a priſcis illis romanis reponebantur: Sic etiam Iuuenalis ait:Tota licet ueteres exornent undiq; ceræ Atria:Quæ noſtra correctio & interpretatio an uerior ſit/uiderint docti. Libra & ære Hæc uerba ſunt iuris:quibus omnis emptio confirmabatur ut ſcribit Porphyrio:qum per libram expenſa pecunia:per æs ipſum pretium demonſtrabatur:Oratius.Si proprium eſt quod quis libra mercatur & ære:Mancipatio enim(ut in inſtitutionibus habetur in titulo de teſtamentis)eſt imaginaria quædam uenditio quod ipſum ius romanorum eſt ciuium:eaq; res ita agitur adhibitis non minus q̄ quinque teſtibus ciuibus romanis puberibus:& præterea allo eiuſdem conditionis:qui libram æneam teneat:qui appellatur Libripens:Aderat & ille/qui familiæ emptor dicebatur: qui mancipium emit:& æs tenet ita dicens:Hunc ego hominem ex iure Quiritium meum eſſe aio:iſq; emptus eſt hoc ære æneaq; libra:Deinde ære percutit libram:idq; æs dat ei:a quo mancipium accepit:quaſi pretii loco ex lege duodecim tabularum quæcunque res abalienari non poterant niſi per hanc ſolennitatem:quem morem hic etiam Ouidius deſignat.

Locus in amoribus reſtitutus & enodatus præter aliorum opiniões

Emptio p æs:& libram:

Libripens

¶ In.XVI.& Vltimam Epiſtolam Enarratio.

INuide quid laceras:Admonet in hac ultima epiſtola poeta īuidum:ne carmen ſuum laceret: oſtendens ſe exulem eſſe tanq̄ mortuum:affirmatq; ſolere liuorem paſci tantum in uiuis:poſt cineres uero quieſcere:& hac ratione dicit eum debere non ulterius in carmen ſuum diſtringere Inuidiæ ſtimulos ac dentes:qum ſint multi alii celebres poetæ:quos enumerat:docetq; eos poſſe cōmodius reprehendi. Quid laceras carmina? Cur carminibus genuino dente detrahis? Naſonis rapti:Ouidii quaſi morte erepti:poeta enim relegatus ſe quaſi mortuum exiſtimabat. Non ſolet nocere Ingeniis:Non ſolet obeſſe doctis & eorum operibus detrahendo:Mors enim cauſa eſt:ut intactos doctos:& illorum opa relinquamus:ſintq; citra reprehenſionem:qa tunc liuor ille:qui in uiuos nos ſtimulat:poſt mortem eius quem inſectati fuimus quieſcit:nam cum mortuis(ut eſt in prouerbio)non niſi laruæ luctantur. Summa dies:Extrema dies hoc eſt mors. Famaq; poſt cineres maior uenit:Oſtendit mortem non ſolere ingeniis obeſſe:immo magis prodeſſe:quia poſt mortem ceſſante liuore:fama doctoꝝ magis augetur:Ex quo colligit non debere ſibi & carmini ſuo detrahi:qum ſit tanquam mortuus:ſed ſe magis laudari debere ut ſolent poſt cineres hominum ingenia Propertius.Omnia poſt obitum fingit maiora uetuſtas.Maius ab exequiis nomen in ora uenit. Et mihi nomen Tunc quoq; qum uiuis annumerarer erat:

Cum foret & marſus:magniq; rabirius oris:
Iliacuſq; macer:ſidereuſq; pedo.
Et qui iunonem læſiſſet in hercule carus:
Iunonis ſi iam non gener ille foret:
Quiq; dedit latio carmen regale ſeuerus:
Et cum ſubtili priſcus uterq; numa.
Quiq; uel iparib9 numeris montāe uel æquis:
Sufficis:& gemino carmine nomen habes.
Et qui penelope reſcribere iuſſit ulyxem:
Errantem ſæuo per duo luſtra mari.
Quiq; ſuam triſenen:iperſectumq; dierum:

Docet ſe etiam uiuum.Hoc eſt antequam relegaretur nomen habuiſſe:& per conſequens etiam innuit poſt
Domitius Marſus poeta — mortem debere illud magis uigere amoto liuore ⸿ Qum foret & marſus: Domitius Marſus poeta clarus
extitit Oratii æuo:cuius uerſum illum in Orbilium ſæuum uerberatorem puerorum adducit Plynius de ui-
ris illuſtribus.Si quos orbilius ferula ſcuticaq; cecidit:hic amauit Melenem:& ſcripſit epigrammata ut do-
cet Martialis in epiſtola ſecundi libri:Scripſit & bellum Herculis in amazones: quod opus Amazonidem
inſcripſit:quamuis idem etiam deſcripſerit Homerus ut docet Plutarchus Martialis Sæpius in libro memo
ratur Perſius.Vno.Quam leuis in tota marſus ama
zóide:& alibi.Quid uarros:marſoſq; loquar? ⸿ Ma
C.Rabiri9 poeta — gniq; rabirius oris:C.Rabiri9 nobilis poeta fuit:quē
Fabius in eorum poetarum numero ponit:qui Epi-
ci appellantur:de quo ita ſcribit Seneca:M. Antoni-
us mihi uidetur apud Rabirium poetam exclamare:
qum fortunam ſuam ad alios tranſeuntem uidet:&
quia in eius carmine multum animi:ac uiriū inerat:
ut Senecæ uerba adducta uidentur innuere:Ideo hic
Ouidius illum magni oris fuiſſe ſcribit. ⸿ Iliacuſq;
Aemylius macer poeta Veronenſis. — macer:Aemylius Macer Veronenſis poeta fuit: cu-
ius meminit Euſebius:Scripſit bellum troianum ut
hic uidetur inuere poeta appellando illum Iliacum.
ab ilii materie quam tractabat:periit autem in Aſia:
Ad Macrum extat elegia Ouidii libro tertio de pon
to:ubi exponit quomodo poeta ille ſcripſit heroicū
carmen de rebus iliacis reliquis incipiendo ab his:
quæ Homerus in iliade ſua reliquit:tu ta enim inquit.
Tu canis æterno quicqd reſtabat homero: Ne care
ant ſūma troica bella manu:Fuit & ꝓpinquus uxoris Ouidii:& cum eo poeta in Aſiam & Siciliam nauiga-
uit:ut ſuperius eodem libro tertio de ponto apparet:de eo alibi etiam diximus. ⸿ Sidereuſq; pedo: Et diui-
nus:ac doctus ille poeta pedo:qui ſcripſit epigrammata:unde Martialis in epiſtola ſecundi libri ita inquit:
Sic ſcripſit Catullus.Sic Marſus.Sic pedo.Sic Getulicus:& alibi.Sit loc9 & noſtris aliqua tibi parte libellis:
Pedo poeta: — Qua pedo:qua marſus:quaq; Catullus erit:& alibi,Diſce quod ignotas marſi doctique pedonis:Hic etiam
C.pedo Albinouanus laudatur a Seneca:quem ille fabulatorem egregium/& maxime feſtiuum appellat:
Charus poeta — ⸿ Et qui iunonem læſiſſet in hercule charus:Charus poeta fuit doctiſſimus/Cæſarum præceptor ut diximº:
Ouidii amicus:ad quem extat eius epiſtola pauloante:quæ ita incipit O mihi nō dubios & reliqua:hic Her-
culis geſta carmine complexus eſt. Vnde Ouidius in eadem epiſtola de eo ita dixit:produnt autorem uires:
quas Hercule dignas.Nouimus:atque illi quem canis eſſe pares. ⸿ Qui læſiſſet iunonem in Hercule:Qui de
ſcribendo Herculis laudes Iunonem nouercam eiq; inimicam offendiſſet. ⸿ Iunonis ſi iam nō gener ille fo
ret:Si non deſcripſiſſet:ꝙ tandem Iuno poſita ira Heben filiam uxorem Herculi dediſſet:& ſic Iuno Socrus
Caſſius Seuerus poeta — Herculis facta nullam habebat cauſam indignationis & odii in charum poetam/propterea ꝙ Herculis ge-
neri geſta decantaſſet. ⸿ Quiq; dedit latio carmen regale Seuerus:Caſſius Seuerus poeta fuit Ouidii ami-
cus:ad quem eiuſdem etiam ſuperius extat epiſtola:quæ ita incipit . Quod legis o uates magnorum maxi-
me uatum.Venit ab intonſis uſque ſeuere getis:Hic(ut quidam uolunt)fuit parmenſis:ſcripſit Epigramma
ta/elegias:& Tragœdias:in quibus quoniam de regibus tractatur ideo poeta dicit dediſſe illum carmen re
Corneli9 Seuerus poeta — gale latio:hoc eſt ſcripſiſſe Tragœdias latinas:Fuit & alter Cornelius Seuerus poeta:de quo hic non intelli
git Ouidius:huius in ſuaſoriis carmina recitat Seneca:meminit & Fabius libro decimo Oratoriarum inſti-
tutionum:Scripſit bellum Siculū & morte immatura præreptus eſt. ⸿ Et cum ſubtili priſcus uterq; numa:
Iulius mōtanus poeta — Duo fuerunt priſci poetæ coætanei Ouidii:& ambo Numæ pompilii regis romanorum ſecundi uitam car
mine ſcripſere. ⸿ Cum ſubtili numa:Cum opere Numæ regis uitam complectente:quod ſubtile appellat ꝓ
pter carminis ſubtilitatem & elegantiam. ⸿ Quique uel imparibus:Iulius Montanus poeta gratus fuit Ti-
berio: ſcripſit poemata uerſibus exametris : & pentametris : huius meminit Seneca. ⸿ Vel imparibus nu-
meris: Vel uerſibus elegis inæqualibus:alter enim eſt exameter:alter uero pentameter. ⸿ Vel æquis : Vel
æqualibus numeris hoc eſt exametris. ⸿ Sufficis:Satis es.Vergilius.Nec nos obniti contra:nec tendere tan
tum.Sufficimus. ⸿ Gemino carmine:Elego & heroico. ⸿ Et qui penelopæ:Sabinum poetam deſignat:qui
ſub Auguſto floruit: & ad Triſenem amicam elegias ſcripſit: Faſtos inchoatos reliquit : epiſtolis Ouidii
Sabinus poeta — reſpondit:Eius nunc tres tantum epiſtolæ extant:unde Ouidius in ſecundo libro de amoribus ad Macrum
ita ſcribit:Quam cito de toto rediit meus orbe ſabinus.Scriptaq; diuerſis rettulit ille locis.Candida Penelo-
pe ſignum cognouit Vlyſſis.Legit ab Hypopolito ſcripta nouerca ſuo. ⸿ Reſcribere iuſſit Vlyſſem : Fecit
Sabinus:ut Vlyſſes uxori Penelopæ reſcriberet : nam poeta ille(ut diximus)Reſpondit Penelope uxori no
mine Vlyſſis. ⸿ Errantem:Nauigantem. ⸿ Sæuo mari:Per mare procelloſum. ⸿ Per duo luſtra:Per decen-
Trœzen: — nium. ⸿ Quiq; ſuam trœzen : Opus deſignat continens materiam Hyppoliti.ſeu eius Tragœdiam:e Trœ-
zen enim fuit oppidum atticæ regionis:de quo Phædra apud Ouidium in epiſtolis ita loquitur:Hic tecum
trœzena colam pittheia regna:Fuit autem ea urbs prope Iſthmon ſic dicta a Trœzene pelopis filio : qui cū

fratre pittheo ex piſea terra commigrans illic regnauit: quo mortuo regnum obtinuit pittheus: Eam olim poſſidoniam appellatam fuiſſe ſcribit Straboq; poſſidoni id eſt Neptuno ſacra fuerit: Dicitur autem Trœze. Trœzen & Trœzene: Sunt q non Trœzen legant: ſed Triſenenq̃ Sabini poetæ amica fuit ut diximus: quibus uerbis Sabinum etiam poetam deſignatum in ſuperioribus duobus carminibus. Quæ ſententia magis placet: nam in antiquiſſimo codice: quem romæ uidi: legitur paulo imutatis litteris: Quique ſuam triſomen pro triſenen: ¶ Imperfectumq; dierum: Faſtorũ opus intelligit: quod inchoauerat Sabinus. Feſta enim ſingulorum dierum complexus fuerat: quemadmodum Ouidius: ſed morte ſuperueniente imperfectũ reliquit. Triſene

Deſeruit celeri morte ſabinus opus.
Ingeniiq; ſui dictus cognomine largus:
Gallica qui phrigium duxit in arua ſenem.
Quiq; cãit domito camerin⁹ ab hectore troiã:
Quiq; ſua nomen phyllide thuſcus habet.
Veliuolique maris uates cui credere poſſes
Carmina cæruleos compoſuiſſe deos.
Quiq; acies lybicas: romanaq; prælia dixit:
Et marius ſcripti dexter in omne genus.
Trinacriuſq; ſuæ perſeidos auctor & actor:
Tantalidæ reducis tyndaridoſq; lupus.
Et qui mæonidæ phæacida uertit & una

¶ Ingeniiq; ſui dictus cognomine largus. Alium etiam ſui temporis poetã largum nominat: quem hoc nomen cõſecutum dicit ab ingenii largitate & præſtantia. ¶ In arua gallica: In Galliam ciſalpinam: & in eum tractum ubi poſtea Antenor patauium condidit. ¶ Phrygium ſenem: Antenorẽ Troianum. ¶ Quiq; canit domito camerinus ab hectore troiam. Camerinus poetã fuit Ouidii temporeq; apud latinos Troianum excidium cecinit. ¶ Ab hectore domito. Poſt Hectora interemptum: ut dicat Camerinum poetam Troianũ bellum cecíniſſe ab initio uſq; poſt Hectorem interemptum: potes etiã intelligere Camerinum res troianas cecíniſſe incipiendo poſt mortẽ Hectoris: Troianorum errores in his cõplectẽdo: Vt Aeneæ Antenoris: cæterorũq;. ¶ Quiq; ſua nomẽ phyllide thuſc⁹ hẽt. Tuſcus poeta ẽt fuit: q opus ſcripſit ſeu elegias de amica: ꝗ phyllida appellauit: aut certe de phyllide illa lycurgi Tracũ regis filia: quæ pri admodũ puella ſucceſſit i regnũ: & Demophoonta Theſei & Cruſtumenæ filium e bello troiano redeuntem poſt lõgos errores ſuſcepit hoſpitio: atq; ardenter amauit: nota eſt hyſtoria Iuſtini monumentis: & Ouidii epiſtola. ¶ Veliuolique maris uates. Hic de p. Terentio Varrone Attacino poeta intelligit: qui tranſtulit in latinum libros quatuor Apollonii Rhodii in ſuum opus de Argonautis: Vnde Fabius eum appellauit interpretem alieni operis: propertius. Hæc quoque perfecto ludebat Iaſone Varro. & Ouidius libro ſecundo de Triſtibus: Is quoq; phaſiacas argon: qui duxit in undas: & libro tertio de arte amandi. Dictaq; Varroni fuluis inſignia uillis Vellera germane phryxe quærenda tuæ: ubi de utroq; Varrone multa diximus: De operibus uero. M. Terentii Varronis omnium romanorum doctiſſimi legito Ciceronem in primo libro academicarum queſtionum. ¶ Maris ueliuoli: Maris per quod uelis uolatur: & nauigatur. ¶ Cui credere poſſes Carmina cæruleos compoſuiſſe deos: Magna eſt huius poetæ lauſq; tam pulchre. Argonautica deſcripſit: ut dii ipſi marini non poeta ille. P. Terentius Varro uideantur ea carmina compoſuiſſe. ¶ Quiq; acies libycas romanaq; prælia dixit. Hic ẽt deſignat aliũ poetam: qui bella deſcripſit: quæ populus Carthagineuſis cum romanis geſſit: intelligit autẽ aut Ennium poetam: qui bellum punicum carmine complexus eſt: aut Neuium poetã: qui bellum punicũ ẽt deſcripſit: quẽ citat Macro. quũ ait Hinc & Neui⁹ poeta in bello pũico ait: Citroſam ueſtẽ: poſt hos ẽt Silius Italicus bellũ illud elegãtiſſime deſcripſit. Illud ſciendũ ſex fuiſſe fœdera inter romanos & carthaginẽſes: ut docet Polybius ſcripta in æneis tabulis & ſeruata in templo Iouis Capitolini. primũ fuit poſt exactos reges Bruto & publicola conſulibus. Item duo alia ante primum bellum punicum: Quartum peracto primo bello punico: quod Hammilcar pater Hannibalis legatus Carthaginenſium cum lutano conſule percuſſit. Quintum fuit poſt illud Luctatii: Sextum cum Haſdrubale genero Hãmilcaris rem in Hiſpania gerente: ut terminus imperii eſſet amnis Iberus: ut Saguntinis mediis inter imperia duorum populorum libertas ſeruaretur: hoc fœdus Hannibal rupit. & ſolo æquata ſagunto Italiam inuaſit: quam per multos annos ſumma crudelitate lacerauit. ¶ Et marius ſcripti dexter in omne genus: Marius etiam poeta fuit celeberrimus: qui in omni carminis genere promptus plurimum excellebat. ¶ In omne genus ſcripti: In uno quoq; ſcribendi genere tam in ſoluta: quam in numeris aſtricta oratione: Vel (ſi placet) in unoquoque carminis genere illum celebrem accipe. ¶ Trinacriuſque lupus: Et Lupus poeta Siculus: Vel per hoc carmen & ſequens duos poetas intellige: ut in priori uerſu per Trinacrium autorem: & actorem ſuæ perſeidos alterum poetam ſuppreſſo nomine deſignet: in ſequenti uero per lupum autorem Tantalidæ reducis & Tyndaridos alterũ innuat. ¶ Suæ perſeidos. Tragœdiæ a ſe compoſitæ de Perſeo Iouis & Danaes filio. ¶ Autor: Scriptor. ¶ Et actor. Et recitator: & qui ægit in ſcæna. ¶ Tantalidæ reducis. Menelai a Tantalo oriundi: qui poſt bellum troianum in patriam reuertit & ſubauditur autor. Deſignat enim lupum poetam Tragœdiam ſcripſiſſe de Menelao & Helena. ¶ Tyndaridoſq;. Et Helenæ filiæ Tyndari. ¶ Et qui Mæonidæ phæacida uertit. Alium etiam poetam deſignat: qui ſcripſit Vlyſſis errores: & quemadmodum corcyram ad phæaces populos peruenit: quorũ rex erat Alcinous: quæ omnia ille ex Homeri Odiſſea in latinum tranſtulit. ¶ Phæacida: Opus odiſſeæ. Homeri: ubi ille deſcribit Vlyſſis aduentum ad phæaces populos. ¶ Mæonidæ: Homeri: qui Mæo-

Camerin⁹ poeta

P. Terẽti⁹ Varro Attacin⁹ poeta.

Ennius poeta. Neuius poeta. Sex fœdera iter romanos: & carthagineſes.

Homerus Mæonius

nius ideo appellatus eſt: ꝙ in Mœonia regione phrygiæ ſmyrnam patriam habuit: ut ſcribit Strabo libro duodecimo. Ariſtoteles uero (autore etiam plutarcho) refert Mœonem lydorum regem: Homeſũ pſo ſuo nato educauiſſe: De patria autem Homeri Antipater huiuſmodi compoſuit epigrãma: Diceris a multis colophonis alumnus. Homere Hic te ſmyrnæum creditat ille chium. Quin & ion quidam: quidam Salamina ſuperbam. Theſſaliam multi te genuiſſe ferunt: pindarus illum tum chium: tum Smyrneum fuiſſe dixit. Simonides chium: Ariſtarchus colophonium: Ephorus cumeum: quidam ſalaminũ: plærique argiuum: Dionyſius thrax athenienſem: Filium nonnulli putauerunt Mœonis: Alii Meletis fluminis: ſcripſit poemata duo Iliada ſcilicet & Odiſſeam: ambo non ab ipſo poeta: ſed ab Ariſtarcho grãmatico in numerum uerſuum diuiſa atq; diſtincta. De Homeri patria meminit etiam Gelius: & Cicero pro Archia. ⁋ Pindaricæ lyræ: Lyræ quali uſus eſt Pindarus poeta Thebanus Scopelini filius nouem lyricorum princeps: ut ſcribit Fabius: eum nemini imitabilem putauit Oratius: Is in gremio pueri dilecti in gymnaſio mortuus inuentus eſt: Huius poetæ familiæ penatibus iuſſit parci Alexãder quũ Thebas raperet ut eſt autor Plynius: Nouẽ autem lyrici poetæ hi fuere: Alceus Mytilenæus: qui æolice ſcripſit. Sappho cledis & Eurygili filia: Steſicorus Euphemi filius in cuius ĩfantis ore cecinit philomela: bella ſcripſit & duces magnanimos dorice: Anacreon Theius parthemi filius: qui Bathyllũ puerum dilexit: & acino uuæ paſſæ ſtrangulatus eſt: Hibicus regiuus: uel meſſenus. ut alii ſcribunt: qui dorice ſcripſit. Bacchilides cæus Milonis filius Alchman Dimantis filius Spartanus: qui dorice ſcripſit: & periit pediculari morbo: Simonides ex Iulide oppido Ceæ inſulæ cycladum: tenuis & ad lachrymas mouendas maxime idoneus: nonus Pindarus fuit omnium princeps: quem Papinius regnatorem lyricæ cohortis hanc ob cauſam appellat: Addunt quidam decimo loco Corynnam: cuius meminit Papinius in Epicedio patris. ⁋ Fidicen tu quoq; ruſe: Tu etiam o Ruſe poeta fidibus & lyra canens: & utẽs queadmodũ ẽt uſus eſt Pindarus. Erat enim ruſus poeta lyricus. ⁋ Muſaq; turani: Turanus Hiſtoricus fuit cuius ita meminit Papinius os ſa ſaluſti breuis & torani: quis in omnibus fere exemplaribus troiani pro Torani legatur. Hic uero Turanũ alium fuiſſe credendum eſt & poetam quidem tragicum non hiſtoricum: quis tamen idem utrunque dicendi genus potuerit attigiſſe: ſed quæ exemplis carẽt (nam mihil compertum habeo) ea nec affirmare: nec refellere auſim ⁋ Tragicis innixa cothurnis: Suſtentata eo calciamenti genere: quo Tragœdi utuntur. Eſt enim Cothurnus calciamenti genus: quo Tragœdi utebãtur ſicut comedi Socco: Quintilianus. Nec Comœdia in Cothurnos aſſurgit: nec Tragœdia ſocco ingreditur. ⁋ Et tua cum ſocco: Oſtendit alium poetam comicum nomine Meliſſum magnæ celebritatis floruiſſe: C. enim Melioris (ut tradit Plynius de claris grammaticis) Spoleti natus ingenuus: ſed ob diſcordiam parentum expoſitus: cura educatoris ſui altiora ſtudia percepit: & Mecœnati pro grãmatico datus eſt dono. Quare cito manumiſſus Auguſto inſinuatus eſt: ꝙ elegãter curam ordinandorum bibliothecarum in Octauiæ porticu ſuſcepit: poſtea ſexageſimum ætatis annum agens libellos ineptiarum: qui locorum inſcripti fuere compoſuit. C. & L. quibus & alios diuerſos addidit: fecitq; nouum genus togatarum inſcripſitq; Trachatas: quam rem hic Ouidius exprimit: Fuit & alius Meliſſus: cuius meminit Diogenes laertius. ⁋ Leuis: Humilis: quia in Comœdia perſonæ & res humiles tractantur. ⁋ Qum uarius gracchuſq; darent fera dicta tyranni. Quintilius Varius poeta fuit cremonẽſis eques romanus ut ſcribit Porphyrio cuius meminit Oratius in odis & in arte poetica. Et Maro qum ait. Nam neq; adhuc Varo uideor nec dicere cinna Digna: meminit etiam Euſebius Thieſtis Varii meminit etiam Cornelius Tacitus in libro de oratoribus: Illud ſciendum apud Oratium nunc Varum: nunc Varium legi: apud Maronem uero Varus ſemper legitur non deſunt tamen qui uelint & uarum & uarium eodẽ tempore poetas diuerſos fuiſſe Scripſit autem Tragœdiam: unde de eo ita ſcribit Quintilianus. Varii Thyeſtes cuilibet græcorum comparari poteſt: quam rem etiam Oratius uidetur innuere in ea oda quæ incipit Scriberis Vario fortis & hoſtium. Victor mœonii carminis alite: eo uerſu. Nec ſæuam pelopis domum: Gracchus autem fuit poeta eiuſdem temporis: qui eam Tragœdiam Thyeſtis ſcribebat: quam etiam Varius ideo ſubiungit: Darent fera dicta tyranni: hoc eſt ſcriberent in eorum Tragediis uerba & iurgia Thyeſtis in atreum & econtra: quorum odium & rem alibi expoſuimus. ⁋ Callimachi proculus: Proculum poetam etiam celebrẽ commemorat: qui elegias ſcripſit: quemadmodum Callimachus qui Fabii teſtimonio elegiæ princeps habetur: Fuere autem Callimachi tres quorum hic grãmatici Callimachi filius originẽ duxit a Batto: qui in aphrica cyrenem condidit: ſcripſit elegias de amica: quam lyden appellauit: edidit etiam libellum in Apollonium rhodium: quoniam qum eius diſcipulus fuiſſet: eius carmina pro ſuis oſtentabat. Fuit autem Callimachus poeta ſimul & grãmaticæ ſtudioſus: ægypti regibus in honore habitꝰ: ut Strabo ſcribit. ⁋ Molle iter: Laſciuũ ſcribẽdi genus: qa de amoribꝰ elegias cõponebat. ⁋ Tityrus antiquas. Hic per Tityrum Maronem deſignat alludens ad eius carmen bucolicum: ubi in prima elegia Tityrus paſtor inducitur: qui eiectis cæteris permãſit ſolus in ſuis prædiis: quæ ab Auguſto obtinuerat. ⁋ Qui paſceret antiquas herbas: Qui permaneret in an

Pindaricæ fidicen tu quoque ruſe lyræ.
Muſaq; turani tragicis innixa cothurnis:
Et tua cum ſocco muſa meliſſe leuis:
Cũ uarius gracchuſq; darẽt fera dicta tyrãni:
Calimachi proculus molle teneret iter.
Tityrus antiquas & erat qui paſceret herbas:

Homeri patria. — Pindarus poeta. — Nomina nouẽ lyricorũ poetarum: — Toranus. — Cothurnꝰ — Soccus — C. Meliſſꝰ poeta Spoletanus: — Quintiliꝰ Varius poeta: — Varus Varius. — uarii thyeſtes — Gracchus poeta. — Proculus poeta. — Callimachi poetæ tres.

Aptaq; uenanti gratius arma daret.
Naiadas ſatyris caneret fontanus amatas:
Clauderet imparibus uerba capella modis.
Cumq; forent alii quorũ mihi cuncta referre
Nomina lõga mora eſt:carmina uulgus hẽt.
Eſſent & iuuenes quorũ quod inedita cauſa ẽ
Appellandorũ nil mihi iuris adeſt.
Te tamen in turba non auſim cotta ſilere
Pieridum lumen præſidiumq; fori.
Maternos cottas cui meſſalaſq; paternos
Maxima nobilitas ingeminata dedit.
Dicere ſi fas eſt claro mea nomine muſa:
Atq; inter tantos quæ legeretur erat.
Ergo ſummotũ patria proſcindere liuor
Deſine:nec cineres ſparge cruente meos.
Omnia perdidimus:tantũmodo uita relicta ẽ:
Prebeat ut ſenſum materiamq; malis.
Q uid iuuat extinctos ferꝝ dimittere in artus?
Non habet in nobis iam noua plaga locum.

tiquis ſuis prædiis cũ ſuis capellis. ¶ Aptaq; uenanti gratius arma daret:Et Tityrus inqt: hoc eſt Maro ãpti⁹ traderet arma feras ſeqñribus:q̃ paſceret gregẽ:qbus uerbis deſignat poetã illũ magis aptum fuiſſe ſcribendis bellis:q̃ ab armatis fieri ſolẽt:q̃ paſcendis capellis:& deſcribẽdo carmine bucolico:In qbuſdam tñ exemplaribus ita legit̃. Aptaq; bellãti:nõ uenãti:quæ lectio magis ẽt placet:& ſenſus ſic erit cãdidior. ¶ Naiadas: Fontanus poeta. ſatyris caneret fontanus amatas:Et quum eẽt Fontanus poeta:q carmine cõplexus eſt fabulas & amores ſatyroꝝ qui uarias nympha ardẽtiſſime amatũt:Illud notãdũ:q ai:i græca diphthõgus in dictiõibus:q̃ in latinum ſermonẽ trãſferunt̃:in ae diphthõgũ mutant̃: ut αἰνείας æneas. μέγαιρα megera: Nõnũq̃ uero diuidit̃ in a & in i & ipm i aliqñ pro duplici cõſonãte accipitur:ut μαῖα maia:qñq; uero remanet uocalis ut ναΐς nais. Vergilius. Tibi cãdida nais:quæ dictio in plurali numero hãc rõnem ſeruat: Vergili⁹: Aegle naiadũ pulcherrima. Oui. uero in meta. aliter ꝓtulit in eo uerſu. Naiades idæis enutriuere ſub antris. Idẽ etiã obſeruamus in ei græca diphthõgo: ut πλειάδες pleiades. Vergili⁹. Pleiadaſq; hyadas claraſq; lycaonis arctõ: & Oui. i faſtis. Pleiades incipiẽt humeros reuelare paternos: Sciendũ eſt ẽt in dictione Elegia:quæ a græcis ἐλεγεία ſcribitur per ei diphongũ:græcam rõnem ſeruari:& penultimã lõgã proferri ratione diphthõgi. elegeia penultima longa profertur. Papinius. Inter quas uultu petulãs elegis ꝓpinquat: Vnde ẽt cõperimus maiores nños pro i longa hanc diphthõgũ ſcriptitaſſe: dicente Quintiliano: Atq; e cõtrario uſq; ad Actiũ: & ultra porrectas ſyllabas geminis uocalibus ſcripſere:diutius durauit:ut ei iungẽdis eadẽ ratiõe: qua græci ei uterent̃:ea caſibus numeriſq; diſcreta eſt: ut Lucilius ꝑcipit. Iã pueræ uenere e poſtremũ facito: atq; i ut puereiplures fiant:ac deinceps. Idẽ. Mẽdaci furiq; addes e quũ dare furi iuſſeris: quod incõmodũ etiam ſuperuacuũ eſſe colligit Fabius: quia i tam lõgã q̃ breuis naturã habet. Qñq; uero ei diphthõg⁹ diuidit̃ in e & in i quẽadmodũ in pleiades: naiades dictionibus (ut in elegiã:quæ penultima correpta profertur: Oui. Venit odoratos elegeia nexa capillos: & elegeia penultima correpta alibi:Flendus amor me⁹ eſt elegeia flebile carmẽ. ¶ Clauderet uerba:Verba aſtringeret & cõiungeret:& ſubaudit̃ a ſuperiori particula cõiunctiua quũ. ¶ Imparibus modis:Verſib⁹ elegis. ¶ Capella:Capellã hũc de quo hic Oui. nõ eũ eẽ exiſtimo:quẽ in maib⁹ hẽmus.q de una q̃q; diſciplia tractauit:& de Mer. nuptiis: ſed aliũ: Capella poeta. de quo tñ nihil cõpertũ hẽo. ¶ Alii. ſ. poetæ. ¶ Carmia uulgus hẽt. Sunt inqt in ꝓtio: qa eoꝝ carmia uulgo legunt̃. ¶ Eſſent & iuuenes:Et quum eẽnt alii docti:in quos fœlici⁹ potes o inuide liuoris dẽtes diſtringere: q̃ in me. ¶ Quoꝝ q in edita cã ẽ:Quoꝝ iuuenũ poetaꝝ:quia cã noiandi nõ eſt manifeſta: ꝓpea:q nihil ad huc edidere. ¶ Appellandoꝝ nil mihi iuris adeſt:Nullũ ẽ mihi ius eos appellare & nomiare. ¶ Te tñ in turba. Quãuis multi ſint:quos nõ audeo noiare:te tñ o Cotta in tãta turba nõ ꝓteribo:qn nominẽ tãq̃ doctiſſimũ & poetã & oratorẽ:Hui⁹ aũt Cottæ ſupius meminit poeta in. ii epi. tertii libri de Ponto:ubi illum dicit a Cotta orator & poeta: Numa põpilio mẽnũ gen⁹ ducere. ¶ Pieridũ lumẽ:Splẽdorẽ muſaꝝ & poetaꝝ. ¶ Præſidiũq; fori: Et tutela reoꝝ:q in foro uerſant̃:quoꝝ pꝛocinium ſuſcipis:& iuuas tua eloqntia. ¶ Mẽnos cottas: Cottas romanos:a qb⁹ p matrẽ gen⁹ ducis. ¶ Meſſalaſq; pñnos:Meſſalas uero a pñe autores & ꝓgẽitores hẽs ut ſupra ẽt dixim⁹: Fuit. n. Valeri. Corui. prim⁹ q Meſſanã uicit:& prim⁹ ex familia Vale. urbis captæ i ſe traſlato noie Meſſana appellat⁹ ẽ:paulatiq; uulgo ꝑmutãte lr̃as Meſſala dict⁹ ẽ: autor Sene. i lib. de breui. uitæ. Idẽ ẽt Macro. refert: Valerius Coruinus Meſſalaꝝ origo: Oui. i fa. Hũc nũidæ faciũt:illũ meſſana ſupbũ:Fuit Meſſala Corui. orator:q ægrot⁹ ſui nois oblit⁹ ẽ ut Ply. docet. De eo ita ſcri. Euſe. Meſſala Corui. orator an̄ biẽniũ q̃ moreret̃ ita mẽoriã ac ſẽſũ amiſit:ut uix pauca uerba cõiũgeret:& ad extremũ ulcere ſibi circa ſacrã ſpinã nato iedia ſe cõfecit an. æta. lxxii. M. Meſſalæ oratoris mẽinit ẽt Ci. i li. de claris oratori. Quib⁹ & aliis ẽt exẽpiis p; Meſſalaꝝ familiã claris uiris illuſtrẽ fuiſſe. Meſſala Coruinus orator: ¶ ingemiata:Duplicata & mñno & pẽno ſplẽdore. ¶ Dicere ſi fas ẽt:Silicet de meipſo honorifice loq. ¶ Mea muſa erat claro noie:Ego quoq; iter claros poetas nũerabar. ¶ Inter tãtos. Inter poetas tã claros. ¶ Quæ legeret:Quia opa mea edita extabãt & legebãt̃. ¶ Sũmotũ pñia:ꝓcul a pñia relegatũ. ¶ Proſcidere:Maledictis lacerate. ¶ Liuor:O iuidia inimicoꝝ. ¶ Nec cine. ſp. cru. me. Nec tu crudelis & ſanguĩs ac ultiõis cupid⁹ uelis cineres meos e ſepulchro eruere:& ſpgere:Se. n. mortuũ ut ab iniuo ꝓfitet̃ ¶ Oĩa pdidi. Amiſimus famã & bõa oĩa eo tpe:quo i põticũ exiliũ eiecti ſum⁹. ¶ Præbeas ut ſen. mate. ma. Relicta eſt mihi iõ tñmõ uita(ut magis angar:& ſenriã mala hæc qb⁹ obnoxi⁹ ſũ. ¶ Quid iu. Quid ꝓdeſt tibi o iuide. ¶ Extinctos fer. dimit. in ar. Vulnerate cadauer meũ:qd nullũ ſentit dolorẽ:tãq̃ res exãguia. ¶ Nõ ha. i no. iã no. pla. lo. Nup ñ poſſum⁹ alio maiore uulnere appeti:qa uet⁹ plaga me iteremit:qb⁹ uerbis deſignat nullũ ſibi malũ ãpli⁹ poſſe nocere:qñqdẽ Auguſti pœna qua afficit̃ nullũ aliũ locũ reliqt alicui ulterius nocendi.

Finis.

¶ Habes iam Cardinalis glorioſiſſime Enarrationes noſtras in Ouidium de Ponto lōgo ſtudio/& uigiliis ad Coronidem deductas: quibus tandem in hoc Veronenſi/& amœniſſimo ſeceſſu primum e romana curia: dein e bononienſi illa ac fœlici expeditiōe Summi ac Maximi diuiniq́ Pontificis Iulii ſecundi/ poſtremam manum impoſui: tuæq́ dignationi dicaui/ tanq̄ litterarum bonarum parenti & alumno/doctorūq́ præſidi hoc noſtro æuo. Quod ſi quid in poſterum ocii (ut ſpero) per te nactus fuero: his etiam multo digniora ingenii noſtri monumenta expectato: quod ſi feceris: debebit tibi hæc ætas: debebūt poſteri: debebit & in primis

Verōa diſciplinarū omnium cultrix. beniuolētiſſima ac nobiliſſima Verona tua hominum deliciæ: ac litterarum bonarum diſciplinarūq́ omnium cultrix/ac imitatrix tot autorum celeberrimorum: quorum ea ciuitas feraciſſima ſemper extitit: q̄ tua cauſa non modo has interpretationes: uerum etiam Plynianas illas noſtras iampridem cœptas/aliaq́ opera qualiacūq́ habebunt diuina benignitate cōcedente. Nunc ne longius euagetur oratio: cū Martiale noſtro libet exclamare Ohe iam ſatis eſt/ohe libelle/Iam peruenimus uſq́ ad umbilicos: Valebis igitur mi Colendiſſime Cardinalis: Collegii illius tui ſacratiſſimi/& Corneliorum ac Scipiadum tuorum decus. Et Merulam deuotiſſimum mancipiolum tuum amabis.

¶ Enarrationes in Ouidium de Ponto diligenti & accurato ſtudio compoſitas a Reuerendo ac excellenti Viro. D. Bartholomæo Merula/ Protonotario apoſtolico Mantuano impreſſit Venetiis Vir diligentiſſimus Ioannes de Tridino alias Tacuinus. Anno ſalutis. M. D. VII. Die nono menſis octobris. Regnante Leonardo lauredano Principe Inclyto ac fœliciſſimo.

¶ REGISTRVM HVIVS OPERIS.

¶ Omnes ſunt terni. A B C D E F G H I K L M N.

¶ CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

LAVS DEO.

¶AD VENERANDVM ANTISTITEM.D.MATTHIAM VGONIVM BRIXIANVM EPISCOPVM FAMAVGVSTANVM BARTHOLOMAEI MERVLAE PROTONOTARII APOSTOLICI EPISTOLA.

COMMENTARIIS noſtris in Ouidium de ponto iamtandem ultimam manum impoſuimus Venerãde præſul Famauguſtane: eoiq; dicauimus Sacroſanctæ fidei chriſtianæ & militiæ principi ac Antiſtiti noſtro.D.Cardinali Cornelio:cui tu etiã pauloante inſcripſiſti elegantiſſimum Opuſculum tuum de patriarchali dignitate: in quo doctum & lepidiſſimum Lucam Bonfium noſtrum induxiſti in modum dialogi multa(ut ẽ ingenii perſpicaciſſimi)acutiſſime ſciſcitantem & ſubtiliſſime quærentem:Quum igitur per ſtudia illa ueſtra pontificia:ac ſalebras canonicas licebit:quibus magno ſtudio iuſtitis:non grauaberis(ut ſoles ex Fabii ſententia omne ſcriptorum genus excutere) has etiam nugas noſtras lectitare: Scio enim te hiſce noſtr...ibus ſtudiis delectari:in quibus plurimum excellis:Tu enim litteras græcas & latinas pariter tenes:Tu eloquentiæ ac poeticæ artis peritiſſimus: Tu in utroq; iure es noſtro hoc æuo iuris Aſyllum & doctrinæ legalis theſaurus:Tu ſacras litteras optime noſti:Omitto alias diſciplinas: quas non primis (ut aiunt)labiis:ſed pleno hauſtu tãq̃ alter Helius Hippias deguſtaſti: Prætereo iudicium illud tuũ exactiſſimũ:rerũq; & urbium multarum ac locorum ſolertiam:qualem in Vlyſſe fuiſſe ſcribit Homerus:Taceo urbanitatem illam tuam ac leporem:& in rebus agendis peritiã:fidemq; in amicos exactiſſimam:iuuandiq; mortales enixiſſimum ſtudium ac liberalitatem/ aliaq; inumerabilia animi bona: quibus artibus tibi ſummam ac æternam gloriam:plurimorũq; beniuolentiam: & in primis magnanimi huius Cardinalis noſtri Cornelii comparaſti:qui te iam aliquot annos tuis uirtutibus tãto ſtudio complexus eſt: ut nullo maiore unq̃ poſſit. Quo fit ut te non imerito ille ad hanc pontificalem dignitatem euexerit: Sed hæc alias: Nũc ad me redeo: Sunt qui hunc noſtrum interpretandi Ouidii laborem tanq̃ poetæ facilis aſpernentur:ac damnent.Ego ſane officium huiuſmodi ſemper glorioſiſſimum ac honeſtiſſimum eſſe duxi:in quo olim tot celebres philoſophi & autores:quot longum eſſet enumerare uerſati ſunt:ut in pfatione huius operis diximus: & quoniã huic parti ſatis uidemur reſpondiſſe:ad id nunc perueniã cur magis Ouidium; q̃ alium poetam enodãdum aſſumpſerim.Ouidium uel inuitiſſimorum teſtimonio doctiſſimũ poetam fuiſſe ſemper iudicauit:ut ex eius operibus uideri poteſt quantũ ille in poetica facultate excelluerit: Scio ego me loca in his multa maiorum incuria deprauata reſtituiſſe:plurima etiam non intellecta:(quod tamẽ citra inuidiam dictum ſit) enodaſſe: quam rem olim Calphurnius Patauii: & Gentilis meus Georgius Merula extra omnem ingenii aleam ſuo æuo Mediolani:aliiq; inumeri & celeberrimi profeſſores diuerſarum ciuitatum in auditoriis publicis teſtati ſunt:Noui ego q̃tum in plurimis locis obſcuris & eruditionis reconditæ elaborauerim:quot libros euoluerim:quot etiam dies ac noctes acerbas ſuſtinuerim:Hæc facile iudicabit:ſiquis nõ fuerit malignus interpres:& alienæ laudis detrectator:Tibullus:Propertius:Catullus:Martialis & alii poetæ quoq; in plurimis locis per ſe patent:Damnandi tamen non ſunt qui eos tanq̃ faciles interpretandos ſumpſere: Delegi præterea Ouidii opera enarranda:ut his morem gererem:quibus nihil negare poteram:Quare quid ea in re profecerim:& iuſte ne an perperam laborẽ hũc critici iſti noſtrum damnent: q̃ſo tu præſul ornatiſſime pro acri illa tua cenſura cum Inclyto Cardinale noſtro: cui hæc non ultiligatoribus iſtis nominatim dicauimus boniconſulas cum cæteris doctis:& bonis:quibus etiam hæc & muſis ſcripſimus Antigenidæ & Antimachi exẽplo:quorum alter diſcipulo fertur dixiſſe:Cane mihi & muſis. Alterum uero clarum poetam quum conuocatis auditoribus legeret magnum illud uolumen ſuum: eũq; omnes præter Platonem reliquiſſent: dixiſſe ferunt.Legam nihilominus:plato enim unus inſtar eſt omnium:Sic & uos mihi ac docti & boni omnes inſtar omnium eritis:Quare faceſſant hinc maligni:faceſſant inuidi: Valebis igiť mi præſul iucũdiſſime:flos hominum:Merulæq; tui nouas in pontum editiones quum uacabit: legere non grauaberis:omiſſis blatteronibus & homeromaſticis:quibus tñ aliquã etiam hãc detrahendi anſam ſubtraham æditis(ut breui ſpero)in Ply. libros quinque de animalibus enarratiõibus.Veronæ Anno. dñi.M.D.VII.Die octo Menſis octobris.

¶FAVSTINVS BOTVRINVS VERONENSIS AD LECTOREM.

Inclyta Meliſnuo debet ſi ſulmo poetæ
 Naſonii:Merulæ debet uterq; meo.
Nobilis hic canitur uates:& nobilis ille
 Voluitur interpres docta per ora uirum.
Hoc opus exegiſſe fuit res magna:ſed illud
 Maior res magnis expoſuiſſe fuit.
Numina ſi uates tangunt:inde pectore natum
 Numen habent etiam qui bene ſenſa trahunt.

NATALIS ARBORSELLVS VERONENSIS. AD LECTOREM.

Candida naſonis triſti ſub corde camena
 Edidit hæc facili iam monumenta pede
Longa ſed his tenebras cultis adiunxerat ætas:
 Diſcuſſit merulæ quas modo rara manus.
Quod ſi non mentem ualeas haurire poetæ:
 Hæc merulæ lector ſcripta diſerta legas.

A

Auguſtus in ipſm ſcripta Romæ legi p̄mittebat. c. 3.

Aricinus lucus ubi fuerit. c. 4.

Aegiſt⁹ qui fuerit & unde dictus eſt. c. 7.

Accia quæ fuerit. c. 8.

Ariſtides uita exiliũ & mors. c. 10.

Aemonia q̄ ſit & unde dicatur. c. 10.

Acrocorinthus colonia q̄ fuerit & unde dicat. c. 10.

Argo nauis q̄re palladia dicta fuerit. c. 10.

Aequi boniq; facere quid ſignificet. c. 11.

Aquarum uitium unde contrahatur. c. 12.

Aquæ quæ damnantur. c. 12.

Alpes ubi nam ſunt & unde nomē traxere. c. 12.

Aegri a medicis deſtituti quãobrem ſæpius conualeſcant. c. 14.

Alba ciuitas ubi fuerit. c. 17.

Ambroſia qd & unde noiet. c. 18.

Achemenides q fuerit. c. 20.

Antoniæ duæ quæ fuerint. c. 21.

Antiphates qui fuerit & quæ ipſius immanitas. c. 23.

Amicitia an mercedis ſpe experi debeat. c. 23.

Actor pro noie pprio q fuerit. c. 25.

Acroceraunia montes qui & unde dicti. c. 27.

Arcturus ſtella q̄ ſit unde dicta & quo tempore exoriatur. c. 28.

Aequinoctium uernum quando incipiat. c. 28.

Aequinoctium autũnale quando incipiat. c. 28.

Arcturus quo pacto proceiloſus ab auctoribus appellatus ſit. c. 28.

Aurum quamobrem in magno precio ſit. c. 29.

Aquilam quamobrē romani p inſigni deferebāt. c. 30.

Antiphates quis fuerit & ubi regnauerit. c. 31.

Alcinous rex quis fuit & ubi regnauit & quibus muneribus ulyſſem hoſpitio exceptum donauit. c. 31.

Annuius ab antiquis quid appellabatur. c. 32.

Annulorũ origo unde prio. c. 32.

Aetnæ montis incendia & ubi locorũ ſit. c. 33.

Arethuſæ nimphæ fabula. c. 33.

Aqua marina quamobrem non cógeletur. c. 34.

Arbores fœlices quæ ſint. c. 35.

Arbores infœlices q̄ dicant. c. 35.

Abſcynthium ponticum quid & cuius naturæ. c. 35.

Antimachus poeta q & unde. c. 35.

Ambitio improprie quid. c. 36.

Ambitioſus q & unde. c. 36.

Alceſtis fabula. c. 36.

Arcifalitæ ſeu arfilachi q & unde cognominati. c. 44.

Ancus marci⁹ qui & unde originem habuit. c. 45.

Animus aliquorum ſniaqd. c. 47.

Ariſtarchi grãmatici uitas. c. 53.

Ariſtarchus poeta quis. c. 53.

Appelles cous qui & unde. c. 54.

Ariſtæi fabula. c. 55.

Alcynous qui & cuius pulchritudinis fuere ipſius horti. c. 55.

Aemus mons q ubi & cui⁹ altitudinis ſit. c. 59.

Amazones fœminæ quæ & ubi imperitarunt. c. 71.

Aſia puincia quæ & ubi ſit & unde cognomen traxit. c. 71.

Aquæ dulces cur marinis leuiores reperiantur & ſint. c. 72.

Aegypſos oppidum quod & ubi ſitum fuerit. c. 62.

Affinitas q̄ ſit & ipſi⁹ diffinitio de mēte legiſtaꝝ. c. 63.

Affectare uerbum qd proprie ſignificet. c. 64.

Aduerbiũ ter & quater quomodo ab auctoribus accipiatur. c. 66.

Aeæa inſula quæ fuerit & unde dicta. c. 69.

Artes ææx unde dictæ & quæ. c. 69.

Achei populi qui fuere. c. 70.

Axenos quid ſignificet. c. 70.

Auſtri cur in aphrica frigidiores exiſtant. c. 70.

Axis quid proprie ſit. c. 70.

Aqua marina quamobrem non cógeletur. c. 70.

Adamas quid & cuius naturæ ſit. c. 59.

Argumentũ qd propriæ ſit. c. 77.

Africa quantũ frumēto abũdet. c. 77.

Aſcra q̄ fuerit & cui⁹ patria. c. 75.

B

Biſtonium ſtagnum ubi ſit & unde dicatur. c. 7.

Boni cõſulere quid ſignificet. c. 11.

Babylon in aſſiria q̄ fuerit & a quibus cõdita. c. 25.

Babylon ægyptiaca quæ & caytum dicitur quæ ſit & a quibus originem habuit. c. 25.

Boues egregii qui dicebãtur. c. 31.

Baſternæ quæ & unde. c. 33.

Battis qui & unde. c. 35.

Baſis qd. c. 44.

Blata quid & quamobrem inde romani cognomina traxere. c. 52.

Blatteum quid & unde. c. 52.

Baſternæ ſeu Batarnæ populi qui & ubi. c. 55.

Baltheus a quo Baltheolus qd & quale. c. 67.

Boſphorus trhatius qui quantus & ubi. c. 68.

Boſphorus cimerius qui & ubi proprie dicatur. c. 68.

Boriſthenes fluuius qui ubi ortum habeat & deſinat. c. 71.

Bubulcũ cognomen quamobrē romanorum filii habuere & unde. c. 63.

C

Ciceronem familiar unde cognominata eſt. c. 3.

Compitalia qũo accipiantur. c. 3.

Canis cur ppe lares eſ fingeret. c. 3.

Ceraſtes qd & unde dicaſ. c. 4.

Colloquia mutua qs primus excogitauerit. c. 5.

Cadauera q̄liter apud romanos condebantur. c. 7.

Cadauera apud exteras gentes qũo cõdebanſ. c. 7.

Clementia quid ſit & quomodo finiatur. c. 7.

Claudiæ ueſtalis uirginis miraculum. c. 8.

Cordis locus in animalibus ubi ſit & quæ ſit eius forma & quæ inde uenæ deriuent & qualiter ſit primum uiuens & ultimũ moriens. c. 8.

Canis rabidi morſibus quæ medela adhibeaſ. c. 9.

Cynici philoſophi q fuere & unde eorũ traxere originem & qs eoꝝ princeps fuerit. c. 10.

Corinthus ubi fuerit & qualiter eodem nomine uoceſ ipſius colõia & de eius fonte. c. 10.

Cadmi fabula & exilium. c. 10.

Caluities unde proueniat. c. 11.

Canities, cauſa & cur omnium animaliũ data ſit. c. 11.

Circus quid & q̄ ipſi⁹ certamia. c. 11.

Catuli locus enodatus. c. 15.

Claſſis quid pprie dicatur. c. 16.

Caudex quis fuerit & unde dictus eſt. c. 20.

Codex quid & unde. c. 20.

Caudicariæ naues q̄ & unde cognominatæ ſint. c. 20.

Coruinus orator qui fuerit. c. 21.

Cupidines tres q fuere. c. 22.

Cyclops qui fuerit. c. 22.

Cercyon qui fuerit. c. 22.

Computatio quo pacto in digitis fie-

bat. c. 23.
Calta qđ genus uiolæ ſit. c. 25.
Cyanus & id qđ uulgo gariophilũ appellamus idẽ ſunt. c. 25.
Cæſaris cognomen unde. c. 26.
Ceraunia mõtes ubi ſint & unde dicti fuere. c. 27.
Cynips fluui⁹ qui & ubi. c. 28.
Cinyphex ſegetes q̄ & unde. c. 28.
Cinyphei hirci qui & unde. c. 28.
Cumei ætas quæ fuerit. c. 29.
Cotius rex qui fuerit. c. 30.
Cotiſo q & coti⁹ ubi regnauerit. c. 30.
Cottiæ alpes q̄ & uñ dictæ. c. 30.
Caſſander quis fuerit ubi regnauit & quæ ipſi⁹ imanitas fuerit. c. 31.
Caſſandrea colonia quæ & unde dicta eſt & ubi locorum fuerit. c. 31.
Caphareus mons ubi. c. 31.
Cauillum in indoctos. c. 32.
Camerini poetæ opus. c. 32.
Cyane nymphæ fabula. c. 33.
Cinus arbor quæ. c. 35.
Cordi an præcipuus calor ſit & an ibi mens inhabitet. c. 47.
Curulis ſella quæ. c. 47.
Cotta orator quis & unde. c. 49.
Conſulere apud ueteres qd. c. 52.
Cõſule boni qd ſignificet. c. 52.
Calamis q fuerit & unde. c. 54.
Coralii populi qui & ubi fuere. c. 55.
Cimbri populi q & eoꝶ clades. c. 57
Cardui ſatiui qui dicantur. c. 57.
Carzocoli qui dicantur. c. 57.
Columelæ uerſ⁹ paucis cogniti & intellecti. c. 57.
Capitolin⁹ mons q & unde. c. 58.
Clitũni amnis aq ab ouibus epotat cui⁹ qualitatis eas reddat. c. 58.
Capitolini dii ubi & quo iabãt. c. 58.
Cõſules quemadmodum populo gr̃as agere ſolebãt pro magiſtratibus ſibi adhibitis. c. 58.
Calendis Ian. quamobrẽ pſpera oia nũciabant. c. 58.
Cõſul in quo a p̃tore differebat & qđ ipſis ꝑpriũ erat. c. 59.
Curiaꝶ quot genera erant. c. 60.
Curiones qui & unde dicti. c. 60.
Corax fluui⁹ q & ubi locoꝶ ſit. c. 71.
Coretus lacus qui & ubi. c. 71.
Capradiũ cognomẽ uñ & q̄ de re ipſm romaui ſortiti ſũt. c. 73.
Conſulũ quæ fuit poteſtas. c. 66.
Calypſo quæ fuerit. c. 69.
Circe quãobrẽ ææa appellata fuerit. c. 69.
Corybdis fabula & ipſius allegoria. c. 70.
Char⁹ poeta q & ubi floruerit. c. 78.
Caſſius Seuerus poeta qui & ubi claruit. c. 78.
Cornelius ſeuer⁹ poeta qui & ubi floruerit. c. 78.
Chatum uerbum qd ſignificet. c. 74.
Camerinus poeta q & unde. c. 79.
Cothurnus qđ gen⁹ calciamenti ſit: & quãtum differat a ſocco. c. 79.
Caius meliſſus poeta qui & unde fuerit. c. 79.
Calimach⁹ poeta tres q fuerũt. c. 79.
Corycos quid ſit & ubi. c. 77.
Corycus unde & quãobrẽ Maro corycium ſenẽ appellauerit. c. 77.
Capella poeta q fuerit. c. 80.
Cotta orator et poeta q fuerit. c. 80.
Cũctari uerbũ qd ꝓprie ſignificet et uñ dicatur. c. 75.
Contus quid proprie ſit. c. 75.
Contari a quo percõtor qd ꝓprie ſignificet. c. 75.
Cõtus in alio ſignificato quid ſignificet. c. 75.
Contati milites q dicantur. c. 75.

D

Donãdi mos ſacerdotibus lſidis qui fuit. c. 4.
Diuinatores Iudei q fuere. c. 4.
Diomedis feritas & mors. c. 7.
Diogenis ſinopæi uita & mors. c. 10.
Danubius qui & uñ dicat. c. 16.
Druſi iunioris uita & interit⁹. c. 18.
Druſi auguſti priuigni uita & mors. c. 18.
Donatiuũ ſeu cõgiariũ quid. c. 19.
Deponere quid ꝓprie ſit. c. 21.
Depoſiti qui dicantur. c. 21.
Druſi priuigni auguſti mors. c. 21.
Druſi tyberii mors. c. 21.
Delmatæ qui fuere et uñ dci & a quo ſuperati fuere. c. 22.
Diſciplinæ oẽs quẽadmodũ cõnexæ reperiunt. c. 26.
Docti mutuo ſe diligunt. c. 32.
Deli ſeu crateræ quæ dicãt. c. 33.
Dianæ quonã pacto imolebãt. c. 44.
Dextræ partes quamobrẽ ualidiores: & ſiniſtræ debiliores ſint. c. 47.
Defect⁹ pricipiũ quo ſumat. c. 47.
Druſi germanici geſta. c. 48.
Deductũ pricipium: unde & quid ſignificet. c. 54.
Dioniſii & democlis hiſtoria. c. 56.
Danubius q & hiſter qui fluuius ſit cui⁹ magnitudis & cui cõpetur. c. 71.
Dibapha purpura romanis peculiaris q̄ erat & cuius qualitatis. c. 65.
Domiti⁹ marſus poeta q fuerit. c. 78.
Deprecari qd ꝓprie ſignificat. c. 6.

E

Edor & inde cõpoſita quomodo ſutementur. c. 4.
Ephire quæ ſit et unde. c. 10.
Exercitatio corporis q̃liter ſanitati conferat. c. 12.
Euripi qui dicant ꝓprie. c. 16.
Euripus ꝓ mari anguſtia qs ſit & ubi ac unde nomen ſortiatur. c. 16.
Enceladus q & ipſi⁹ fabula. c. 20.
Error ſeruii ſuper primo georgi. de pleiadibus. c. 28.
Eumolpus q fuerit et ipſi⁹ geſta. c. 30.
Erichthonius qs fuerit & ubi imperauerit. c. 31.
Erichtheus idẽ q erichthoni⁹. c. 31.
Eſſeda lingua gallica quid. c. 33.
Eſſedarii q et unde dicti. c. 33.
Eumolpus qd et unde. c. 46.
Elleborũ genera q̄ et quot & ubi. c. 57.
Elleborus quonã pacto ſcribendus ſit. c. 57.
Euxinus pontus q q̄tus & ubi. c. 68.
Europa ꝓuincia q̄ & uñ dicta. c. 71.
Elephantum origo ubi. c. 66.
Elephãtũ dentes qñ primo ſecari in laminas cœperint. c. 66.
Euxinus põt⁹ q & uñ dictus. c. 70.
Error cuiuſdam uiri doctiſſimi ſup nomine ſagaris fluuii. c. 70.
Emptio quo pacto fiebat per æs & libram. c. 78.
Ennius poeta q̄ ſcripſerit. c. 79.
Elegia quẽadmodũ proferat. c. 80.
Elegeia quẽadmodũ ꝓnũciet. c. 80.

F

Ferrũ quomodo a rubigine uendicetur & quibus egritudinib⁹ ipſa rubigo adhibeatur. c. 5.
Fabiorum interitus. c. 5.
Fabii uñ nomẽ ſumpſere. c. 5.
Foti qd & uñ. c. 11.
Fortuna quare cæca inſana & bruta a philoſophis dicta fuerit. c. 24.
Fortunæ uolubilitas & quis ipſius locus ſit. c. 24.
Flammeus color qs ſit. c. 25.
Flamea ueſtis c⁹ erat coloris. c. 25.
Fortuna quo pacto a philoſophis figurata fuerit. c. 28.
Fundi oppidum qui & ubi. c. 34.
Fana quæ & unde dicta. c. 37.

Fanaticus quis & unde. c. 37.
Faces cupidinis quæ erant. c. 46.
Fabiorũ origo quæ fuerat. c. 47.
Fulminum genera q̄ & qđ fulmen igneum. c. 50.
Fundus Acianus unde. c. 52.
Frumenti uſum quis primus excogitauerit. c. 52.
Fortũæ uarietas exẽpio Creſſi Dionyſii: & Pompei qualiter contempletur. c. 50.
Faliſci populus qui ubi & uñ dicti fuere. c. 58.
Fulmẽ quomodo in aere generetur & fiat. c. 64.
Faſti cui dicati fuere & a quo. c. 64.
Fœdera quot īter romanos & carthaginenſes icta fuere. c. 79.
Faui qui proprie ſint. c. 77.
Fontanus poeta qui fuerit. c. 80.
G
Gigantũ fabula & in deos bella c. 20.
Germanicus iunior q fuerit & quod ipſius robur. c. 21.
Gãgama quid et ubi nam piſces effodiantur. c. 34.
Galatæ populi qui & ubi. c. 55.
Galiæ regiõis magnitudo. c. 59.
Gethus fluuiꝰ qui & ubi elabaſ. c. 71.
Germanicus poeta q fuerit. c. 64.
Germanici iunioris ſtrata gema. c. 65.
Gracchus poeta q & qñ floruerit c. 79.
H
Herbã do ꝓuerbiũ qd ſignificet. c. 3.
Hymeneus quis fuerit. c. 8.
Homicidii reus qualiter apud antiquos exuiabat. c. 10.
Hebrus fluuius ubi & qua pte decurrat. c. 12.
Herculis muſarum ædes ubi fuerit & a qbus coleret. c. 27.
Hybla urbs q̄ & ubi ſit. c. 28.
Hyblææ apes quæ & unde. c. 28.
Horti qua ueneratione fuerint apud antiquos. c. 55.
Huber quo pacto ſcribendũ ſit. c. 55.
Hoi quo pacto nihil firmũ ſit. c. 56.
Heleſpõtus quid proprie. c. 68.
Hypanis fluuius qui & ubi. c. 71.
Halis fluuꝰ unde ortũ habeat & deſinat. c. 71.
Herculis ob Iolis amorẽ eximia geſta. c. 64
Hypprocrine fons q & unde dictus fuerit. c. 65.
Heniochi populi qui & quas oras tenuere. c. 69.
Homerꝰ quare mæonius dictus ſit. c. 79.
Homero quæ patria fuerit. c. 77.
Hybla urbs ſeu Megara quæ & unde dicta. c. 77.
I
Iani tẽplũ quis extruxit & quoties clauſum fuerit. c. 7.
Iolchos quæ fuerit. c. 10.
Iaſonis in pontum expeditio. c. 11.
In procinctu ſtare qd ſit. c. 16.
Iſter qui & unde nominetur. c. 16.
Inſignia regũ romãorum quæ proprie erant. c. 19.
In romanorum triũphis quæ portabãtur & quæ in trophæis. c. 19.
Ilirii qui fuerint & a quo ſuperati fuerunt. c. 22.
Inſula quid ꝓprie dicatur. c. 45.
Inſula anticyra appellata quæ & ubi. c. 57.
Ioui capitolino q iuuenci cedebanti & quo pacto appellabantur. c. 58.
India omnium regio maxima. c. 59
Ionium mare quod & ubi. c. 59.
Iugeri mẽſura quæ & qlis fuerit. c. 67.
Iſthmos auguſtia q̄ nã ſit & ubi locorum. c. 72.
Iaziges populi q ubi & uñ dicti. c. 61.
Ingẽiũ nũqd uires anteceilat. c. 62
Imolãdi modꝰ apud antiquos. c. 66.
Inguen quæ pars corporis ſit. c. 69.
Iulius mõtanus poeta quia & quo tẽpore fuerit. c. 78.
L
Lar quid & quomodo dicaſ. c. 3
Lex quid proprie ſit. c. 3.
Legumlatores qui dicantur. c. 3.
Locus Iuuenalis reſtitutus. c. 4.
Linum ixilinum qd ſit. c. 4.
Lacedemõ urbs quæ fuerit & ubi. c. 10.
Lycus fluuius ubi ſit. et q̄ pte fluat. c. 12.
Lapa berba quæ ſit. c. 19.
Laquearia quãdo primo romæ inaurata fuere. c. 19.
Lectiſternia quæ ſint & uñ dicta. c. 12.
Lectiſternium quando romæ primum factum fuerit & pp quid. c. 21.
Læſtrigones qui fuerint. c. 22.
Luteꝰ color q ſit. c. 25.
Lenis & leuis quantã primã habeãt. 28.
Lybia quã obrem romanorũ horreum dicta ſit. c. 28.
Læſtrigões populi q fuerunt & ubi iperitarunt. c. 31.
Lide quæ fuerit. c. 35.
Lex iulia quos puniebat. c. 46.
Lucius acciꝰ põeta qs & ubi natꝰ ſit. c. 52.
Labeo acciꝰ poeta qs. c. 52.
Lac coagulare qs primus icepit. c. 55.
Liuii locus enodatꝰ. c. 58.
Locus catulli ex Piynii autoritate enodatus. c. 58.
Luſtrum quid ꝓprie erat & uñ cognominatum fuerit. c. 60.
Lictores qui fuere & unde dicti. c. 65.
Lichnites qd c. 63.
Lotos arbor q̄ & cuiꝰ ſtatuere. c. 69.
Læſtrigões qui populi & ubi incoluere. c. 69.
Lycus fluuius qui & unde ortum habeat & quo elabatur. c. 69.
Locus in amoribus ꝑter aliorum opinionẽ enodatꝰ. c. 78.
Libripẽs qui & unde dicatur. c. 78.
Latone & aſteries fabula. c. 76.
M
Marcus brutus q fuerit. c. 3.
Maximorꝫ cognomina uñ & qui maximi cognominati fuere. c. 5.
Martia Catonis uxor cuius fuerit filia. c. 81
Mopſi qui fuerint. c. 12.
Morem laudandi in funebribꝰ qs primꝰ inſtituit & qbꝰ pecuſiaris fuit. c. 15.
Moribus nõ fortuna homines exiſtimãdi ſunt. c. 17
Mos luctã ſtatuẽdi in feſtis deorꝫ. c. 19.
Meſſalæ familia quæ fuerit & unde dicta eſt. c. 20.
Meſſalinus qui fuerit c. 21.
Maximorũ familiæ ſplendor. c. 23.
Megara urbs quæ & ubi. c. 28.
Monſtrũ ſicut in corporibus ita & i animis ieniſ. c. 32.
Magiſtratus qualiter uirꝫ oñdat. c. 32.
Macri poetæ aſſumptum. c. 32.
Martia matrõa quæ fuerit. c. 36.
Martius qui & unde fuerit. c. 45.
Marſia q fuerit & unde. c. 46.
Memnon quis & unde dictus. c. 46.
Machaon quis & unde. c. 47.
Mineruæ ſimulacrũ in parthenõe cuiꝰ ſtaturæ fuerit. c. 54.
Myronis uacca q̄ fuerit & ubi. 54.
Mellis & olei uſus a quo primo excogitatꝰ fuerit. 55.
Martius arpinas qui. c. 56.
Mancipiũ quod erat & unde denominabatur. c. 60.
Mæſia prouīcia quæ ubi & quibus conterminat. c. 67.
Meſia quomodo ſcribenda ſit. c. 67.
Myſia a quo myſi populi quæ & ubi locorꝫ ſita ſit. c. 67.
Monile quod genus ornamenti ſit. c. 67.
Mantilia mãtela mãnicularia qd & omnium fere ſcribentiũ error. c. 67.
Meotis a qua meoti-

cos quid & ubi p-
prie ſit. c. 68.
Melanthus fluuius q
nam & ubi locoꝝ
naſcatur & deſi/
nat. c. 71.
Melas fluuius qui &
ubi oriatur & deſi-
nat. c. 71.
Mare pōticū cur p̄cæ
teris cādidi⁹ & p̄ci
pue q̄ ægeū. c. 72.
Mare in ablatiuo ab
auctoribus poſitū
reperit̃ c. 60.
Mare pōticū cur præ-
cæteris cōgeletur.
c. 70.
Macer æmilius uero-
nenſis poeta qui
fuerit. c. 70.
Mentis ſedes nunqd
in pectore eſſe di-
catur. c. 59.
Mentem aut cor non
hr̄e quid ꝑprie di-
catur. c. 59.
Meduſæ fabula & q̄
fuerit & ubi. c. 6.
Mala punica quæ po
ma granata appel-
lant quæ ſint & uñ
dicta. c 76.
Martialis locus eno-
datus. c. 77
Meſſala Coruin⁹ ora
tor qui fuerit & ubi
floruerit. c. 80.
Metrodorus ſcepſi⁹ q
& uñ fuerit. c. 76.

N

Naſonum familia uñ
dicta fuit. c. 3.
Nemorenſis rex qui
fuerit. c. 4.
Niobes fabula. c. 5.
Neſtoris longa ætas:
q̄ fuerit. c. 11.
Noualia q̄ ſint & uñ
dicant̃. c. 11.
Nectar qd & unde di
catur. c. 18.
Neptun⁹ q̄obrē mariſ
deus dictus ſit & ei
dē imperaſſe. c. 31.
Nauplius qs & ipſi⁹ ī
ulyſſē ultio. c. 31.
Niliū qd ꝑprie ſit. c. 32.
Nihil nihilum & nil
q̄uo ſe hēant. c. 32
Numæ quattuor filii
fuere .ſ. Pōponius
Pinus: Calpus ma-
mercus a q̄bus Pō
ponii Pinarii Cal-
purnii Mamercii
originem traxere.
c. 45.
Notus uentus qui &
auſter qua mundi
parte flat & unde
dicat̃. c. 57.
Nomar fluui⁹ qui &
ubi nā ſit. c. 71.
Niphates mons q &
ubi. c. 71.
Natamus cur in ma-
re q̄ in fluminibus
cōmodius. c. 72.
Neuius poeta q̄ ſcrip-
ſerit. c. 79.
Niger qñ prouitioſo
accipiat̃. c. 76.
Naritia pix q̄ fuerit &
unde. c. 76.

O

Oliuæ ramus q̄liter ī
pacis petitiōe offe
rebat̃. c. 3.
Ouatio quæ ſit & in
quo a triūpho diſ-
ferat. c. 19.
Oſſa mons qui &
ubi. c. 20.
Obrizum quid & un
de. c. 19.
Oues lectæ quæ
erant. c. 31.
Orpheus theolog⁹ &
poeta quis fuerit.
c. 31.
Ouidii locus reſtitu-
tus. c. 35.
Olympus qui & un-
de. c. 46.
Oecalia urbs q̄ & ubi
nā fuerit. c. 64.
Ogigia iſula q̄ & ubi
fuerit. c. 69.
Oratii loc⁹ difficilis
enodat⁹. c. 77.

P

Peierātes ī iſidē q̄uo
puniebant̃. c. 4.
Per manus tradi q̄uo
dicatur. c. 7.
Per ſinū tradi q̄uo di
catur. c. 7.
Premiū qd ꝑprie ſit &
q̄uo ſumat̃. c. 7.
Pulmōis materia & ꝓ
prietas de mēte phi
loſophi. c. 8.
Podagræ morbus qs
ſit & uñ dicat̃. c. 9.
Podagræ nōnulla re
media qb⁹ plæriq
fuere liberati. c. 9.
P̄rie amor q̄liter unū
quēq; trahat. c. 9.
Pādiōis hiſtoria. c. 9.
Prognes & philome-
næ fabula. c. 9.
Publius rutilius q fue
rit. c. 9.
Publi⁹ rutili⁹ q fuerit &
ipſi⁹ īteritus. c. 9.
Patrocli exiliū uita &
mors. c. 10.
Pyrene fons ubi fue-
rit. c. 10.
Pilos urbs ubi & que
ſit. c. 11.
Procincta claſſis quæ
dicatur. c. 16.
Pleiades q̄ & qñ exo-
riantur. c. 16.
Pictæ ueſtes quæ di/
cebant̃. c. 19.
Palmares ueſtes quæ
& unde. c. 19.
Pelion mons qui &
ubi. c. 20.
Pelion græcus accu-
ſatiuus unde deri-
uetur. c. 20.
Puluinaria ꝑprie & i-
proprie quomodo
capiant̃. c. 21.
Peones q & panonii
q̄uo a romanis &
græcis dicti fuer̃ &
ubi nā ſint & a quo
deuicti fuerit. c. 22.
Proſtare qd proprie
ſit. c. 23.
Proſtibulum quid &
unde. c. 23.
Patroclus q fuerit &
cuius filius. c. 25.
Peſtū oppidū ubi fue
rit. c. 25.
Peſtāæ roſe uñ. c. 25.
Poſſidonia urbs quæ
dicatur. c. 25.
Pleiades quæ ſint &
ubi poſitæ. c. 28.
Porca quāobrē cereri
a ruſticis ſacrifica-
retur. c. 31.
Præcidanea porca q̄
appellabat̃: & quā-
obrē ita cognomi
nata fuerit. c. 31.
Porci eximii qui dice
bātur. c. 31.
Perilaus qs & q̄pp cō
mēto ſuo piit. c. 31.
Palici fratres q & eo-
rum fabula. c. 33.
Pilenta q̄ & uñ. c. 33.
Petoritra quæ & unde
dicta. c. 33.
Pōti ſupficies quam-
obrē cōgelet̃. c. 34
Ponticū mare q̄obrē
cæteris dulcius exi
ſtat. c. 34.
Plynii locus reſtitu-
tus. c. 35.
Philetas qui & unde
oriūdus. c. 35.
Penelope contine n-
tia. c. 36.
Prophetæ qui & un
de dicti. c. 37.
Pōpilia quæ & unde
fuerit. c. 45.
Prouerbio antiquiſſi
mo pulchrū illud
dicebat̃ qđ lectū
ter placeret. c. 45.
Paſiphæ q̄obrē amo-
re tauri capta fuerit
& uñ fingat̃. c. 50.
Purpura ubi locorū
tingebat̃. c. 52.
Parthenōis fanū qđ
& ubi gentium fue
rit. c. 54.
Plynii locus reſtitu-
tus. c. 54.
Phidias qui fue-
rit. c. 54.
Piſtius deus qui & un
de. c. 58.
Præteritū differt a fu
turo ſubiunctiui.
c 59.
Pontica regio q̄ q̄lis
& ubi ſita ſit. c. 67.
Plynii locus ex eodē
reſtituitur & eno-
datus. c. 67
Propōtis longa quæ
nam ſit. c. 68.
Peneus fluuius q &
ubi cū loco ouidii
reſtituto. c. 71.
Plinius & ouidii loc⁹
reſtitut⁹ cōtra alio
rū opinionē. c. 71.
Parthenius fluuius q
nā ſit & ubi decur-
rat. c. 71.
Parthenon locus qui
& ubi nā ſit. c. 71.
Phaſis fluius q & ubi
naſcatur et elaba-
tur. c. 71.
Primipillus qui et uñ
cognominatus eſt.
c. 71.
Parium marmor qđ
c⁹ q̄litatis et uñ di-
ctū fuerit. c. 63.
Paros inſula quæ et
ubi ſita ſit. c. 63.
Pegaſus fons q et uñ
dictus & ubi poſi-
tus. c. 65.
Poliphemus q et̃ ubi
habitauerit. c. 69.
Ponti frigora cur itē
tiora exiſtāt. c. 70
Poli q̄ ptes mūdi ſint
et uñ dicāt̃. c. 70.
Pedo poeta q fuerit
et unde. c. 78.
Pheatia q̄ et corcyra
q̄ regio et qs ei ipe
ritauerit. c. 59.
Publius terēti⁹ uarro
poeta qui fuerit et
unde. c. 79.
Pindarus poeta q et
unde fuerit. c. 79.
Poetarꝫ lyricoꝝ no-
uē ſingula nomi/
na. c. 79.
Proculus poeta q fue
rit. c. 79.
Populus unuſquiſq;
q̄liter Romæ ſuū
p̄ronū hūerit. c. 77
Philipi q fuere et q ꝑ
prie dicāt̃. c. 77.
Percūtari uerbū qd &
unde. c. 75.
Percōtari ī alio ſigni
ficato qd ſignificet.
c. 75.
Pix illyrica q̄ ſit. c. 76

Q

Quoties & toties ad
uerbia q̄uo ſcribē-
da ſunt. c. 49
Quinti curtii loc⁹ no
uiſſime emēdat⁹.
c. 77.

R

Robur q̄ arbor ſit et
uñ naſcat̃. c. 9.
Remittere uultū qđ
ꝑprie ſignt̃. c. 21.
Reditus p ī p̄o p̄uētu
q̄uo ſcribat̃. c. 25.
Romanoꝝ adoleſcē
tū mos. c. 25.
Rumor quid proprie
ſit. c. 47.
Rhenus fluuius q &
ubi labat̃ ac origi-
nē hēat. c. 48.
Romani q̄obrē blati

ſeri dei fuerit. c. 52.
Reditus p puētu quo
nā mō ſcribendus
ſit. c. 52.
Rhenones Scytharū
ueſtes quæ & un-
de dictæ. c. 65.
Romāi q̄ āni pte ma
giā⁹imbāt. c. 65.
Rabirius caius poeta
qui fuerit. c. 78.
S
Smirma homeri pria
ubi fuerit & q̄. c. 9.
Synope urbs q̄ fuerit
& uñ & qui ipſius
cōditores. c. 10.
Sydō q̄ fuerit & q ip-
ſius conditores &
ubi nam. c. 10.
Suſq; deq; facere qd
ſignificet. c. 11.
Syene ubi fuerit &
quæ. c. 13.
Stagnū quid ſit & uñ
dicaf. c. 16.
Stagnare aquā quid
importet. c. 16.
Stagnare terrā quid
ſignificet. c. 16.
Stagnū a lacu in quo
differat. c. 16.
Somnus qūo corpo-
ri cōferat. c. 18.
Statua cæſaris ubi fue
rit. c. 22.
Sydera quo pacto a
poetis fingāf in oc
ceano mergi. c. 22.
Silēdū ſp aliqtulum
eſt anteq̄ qdpiā ex
ordiamur. c. 26.
Status oratoris qs eē
debeat. c. 26.
Sybillæ cumanæ fa-
bula. c. 29.
Serui quēadmodū &
q̄obrē ad ſtatuā i-
patoris confugie-
bant. c. 30.
Sacrificādi initiū cur
a ſuillo īcepit. c. 31.
Symbolū apud græ-
cos qd & uñ. c. 32.
Sicilia q & uñ. c. 33.
Sicania q̄ & uñ. c. 33.
Siciliæ ambitus q̄lis
ſit. c. 33.
Symecus fluuius q &
ubi locoꝶ ſit. c. 33.
Septentrionalis terra
quonam modo ai-
tior ſit. c. 33.
Scythaꝶ eqtatus qui
fuerit. c. 34.
Serui & aliorum er-
ror. c. 35.
Spēs pprioꝶ noium
ſ. pprioꝶ pnomēico
gnomen: & agno-
mē quot ſint. c. 45
Stola qd genus ue-
ſtis erat. c. 46
Sāguine frigidiores
& calidiores c⁹ cō-
plexiō is ſint. c. 42.
Seduius & ſedulitas
qd & uñ. c. 52.
Saturninus mōs q &
& unde. c. 58.
Semo ſanus deus q &
uñ dict⁹ fuerit. c. 58.
Sabinus ſangi deus
qui & unde dictus
fuerit. c. 58.
Scynis latro q fuerit
& cuius immanita
tis. c. 72.
Sagittæ ſcythaꝶ quo
pacto ueneno un-
gebanf. c. 61.
Suillū cognomē uñ
Romanoꝶ filiis i-
ditū eſt. c. 62.
Sella curulis q̄ pprie
erat & cui⁹ rei gra-
tia. c. 66.
Seruii error manife-
ſtus. c. 69.
Sirenes meretrices q̄
& uñ dictæ. c. 69.
Syllæ fabula. c. 69.
Septētrio q̄ ps mūdi
ſit & uñ dicta. c. 70
Sagaris fluui⁹ alio no
mine ſangarius q
& ubi ſit. c. 70.
Sabinus poeta qui &
ubi floruerit. c. 70.
Somn⁹ an curarum
oium medella eſſe
phibeaf. c. 6.
Spoletan⁹ poeta q &
uñ originem traxe
rit. c. 79.
Syrtes qui ſint & ubi
ſitæ. c. 75.
Scythaꝶ dii qui fue-
rint. c. 75.
Syciō oppidū a quo
ſycionia oliua qd
& unde. c. 77.
Sulmo ouidii patria
quæ fuerit. c. 76.
T
Tibicē qs ſit & q̄tam
pēultimā hēat. c. 4.
Tibia obliq̄ q̄ ſit. c. 4.
Tibiæ ſacrificæ q̄ ma
teria cōſtabāt. c. 4.
Tibiæ ludicræ cuius
erāt materiæ. c. 4.
Teredies uermes q &
uñ dicanf. c. 4.
Tineæ qui & uñ ap-
pellēTur. c. 4.
Trips qd & uñ. c. 4.
Termerus qd. c. 7.
Termerium quid &
unde. c. 7.
Therodomō quis fue
rit. c. 7.
Terodomōtei unde
dicti. c. 7.
Therodomas quid ſi
gnificet. c. 7.
Thieſtis & attrei hi-
ſtoria. c. 7.
Themiſtoclis ī xerſē
expeditio. c. 10.
Theſſalia q̄ ſit & uñ
nomē hēat. c. 10.
Tidei ob interfectos
nepotes exiliū. c. 10.
Teucri exiliū & ſala-
minæ origo. c. 10.
Titoni fabula. c. 12.
Taprobane īſula mo
moratiſſima ubi &
quæ fuerit. c. 12.
Triūphātiū coronæ
& triūphaturis quē
admodū in deorū
tēplis dicabāf. c. 20.
Tybertii imperatoris
naria geſta. c. 21.
Tyrones qui & unde
dicti. c. 25.
Tyrociniū quid & un
de. c. 25.
Toga pura q̄ fuerit &
uñ dicta eſt. c. 25.
Tytſus proprie quid
fuerit. c. 26.
Thymū herba q̄ ſit &
ad quid apta. c. 28.
Terentii locus enoda
tus. c. 32.
Trinacria quæ & un-
de. c. 33.
Tiphœi gigantis fa-
bula. c. 33.
Thalia nympha q̄ &
ubi a Ioue cōpreſſa
fuerit. c. 33.
Taurica regio q̄ & ubi
& uñ appellaf. c. 43
Therebinthus arbor
q̄ cuius naturæ ſit
& uñ naſcaf. c. 47.
Triūphalia ornamē-
ta quæ ſint & un-
de dicta. c. 47.
Trophæa quæ pprie
fuere. c. 49
Tropeum quid & un
de c. 49.
Tarpeius mōs qui &
unde. c. 58.
Thratia india gallia
cuius magnitudīs
exiſtant. c. 59.
Trahiſſus an a thratia
deriuef. c. 59.
Troezen duplex ubi
gētiū ſit uñ dictat
a qb⁹ cōdita. c. 67.
Tyras amnis q & ubi
nam locorum exi-
ſtat. c. 71.
Thermodon fluuius
ubi ortū hēat & de
ſinat. c. 71.
Tanais fluui⁹ qb⁹ cō
termin⁹ ē ubi oria
tur & deſinat. c. 71.
Toxica quæ & unde
dicta. c. 61.
Taxus arbor q̄ & cui⁹
naturæ exiſtat. c. 61.
Tirones qui & unde
dicti. c. 70.
Trœzen oppidū qd
& ubi fuerit. c. 78.
Titii gigantis fabu-
la. c. 6.
Triſene q̄ fuerit. c. 79.
Toranus poeta q fue
rit & qūo ab hiſto
rico differat. c. 79.
Tmolus qui & timo
lus mōs quis et ubi
ſit. c. 77.
Tranquilli loc⁹ nōdū
cognit⁹ nouiſſime
enodatus. c. 77.
V
Vinū q̄obrē famē ſub
leuare uideaf. c. 82
Vitiligo quid pprie
ſit. c. 11.
Via flaminia q̄ ſit &
quouſq; portenda
tur. c. 16.
Via appia ubi nam ſit
ad quem locū de-
ducaf. c. 16.
Vmbria et umbri mō
tes ubi ſint & quo
uſq; terminēf. c. 17
Vates qui ſint & un-
de dicti. c. 20.
Veneris genitricis æ-
des a quo extructa
fuerit & ubi. c. 22.
Vulgus pp quid ami
cos q̄rat. c. 23.
Virtus an pp ſeipſam
expetaf. c. 23.
Vergiliæ quæ & ubi
ſitæ. c. 28.
Vngulū lingua oſca
quid. c. 32.
Vngulata ueſtis q̄ &
uñ dcā fuerit. c. 35.
Virgilii locus enoda
tus. c. 35.
Voleſus quis fuerit et
unde originē tra-
xerit. c. 45.
Vulcanū cur ueneris
maritū poetæ fin-
xere. c. 46.
Veneris appelles q̄ &
cui⁹ formæ. c. 54.
Ven⁹ q̄obrē Anadyo
mene dcā ē. c. 54.
Ven⁹ q̄obrē ericyna
dicta fuerit. c. 54.
Vini uſū qs apd græ-
cos prius repit. c. 55.
Veratrū apud Italos
quid. c. 57.
Vectigalia q̄ pprie &
uñ dcā fuere. c. 59.
Vectigalia publica a
qb⁹ locabāf. c. 59.
Virgilii loc⁹ pter alio
rū opiniōem eno-
datus. c. 61.
Vindicare quot hēat
ſignificata. c. 64
Vinditiæ quæ & un-
de dictæ. c. 64.
Vinditiarū lis q̄ fue-
rit. c. 64.
Vlyſſis omnes erro-
res. c. 69.
Vēti quēadmodum
ulyſſi in utre fuere
cōceſſi. c. 69.
Vlyſſis iter ad lotho
phagos. c. 69.
Vari⁹ quintili⁹ poeta q
et ubi floruerit. c. 79
Varius an uarus legē
dum ſm diuerſoꝶ
ſnias. c. 79.
Varius thieſtis q di-
ctus fuerit. c. 79.
Valeri⁹ coruin⁹ a quo
meſſalarū familia
cognomē traxit q
et unde. c. 80.
Verona ciuitas q̄liter
oīu3 diſcipliaꝶ cul
trix fuerit. c. 80.
De Vlyſſis patria
qd. c. 75.

FINIS.

224191